CHARTAE ANGLOSAXONICAE.

JOHN RICHARDSON, Esq. F.S.A.

Member's Copy.

CODEX DIPLOMATICUS

AEVI SAXONICI,

OPERA

JOHANNIS M. KEMBLE.

TOMUS III.

LONDINI:
SUMPTIBUS SOCIETATIS.
M.DCCC.XLV.

LONDON:
PRINTED BY S. & J. BENTLEY, WILSON, AND FLEY,
Bangor House, Shoe Lane.

ENGLISH HISTORICAL SOCIETY.

MEMBERS.

JUNE 1st, 1844.

HER MAJESTY QUEEN VICTORIA.

The VISCOUNT ACHESON, M.P.
The LORD ASHBURTON.
The EARL of BANDON, D.C.L.
The DUKE of BEDFORD.
THOMAS WENTWORTH BEAUMONT, Esq.
The LORD BEXLEY, F.R.S. F.S.A.
BERIAH BOTFIELD, Esq. M.P.
Captain ARTHUR ARUNDEL BROWNE.
Rev. JOHN BROWNE, D.C.L.
The EARL BROWNLOW.
Sir JAMES LEWIS KNIGHT BRUCE, Vice-Chancellor.
The DUKE of BUCCLEUCH, K.G.
Rev. JAMES BULWER, M.A.
WILLIAM BURGE, Esq.
The EARL of BURLINGTON.
The LORD CALTHORPE.
The LORD CAMPBELL.
The DEAN and CHAPTER of CANTERBURY.
The EARL of CARLISLE.
The Hon. RICHARD CAVENDISH.
The EARL of CAWDOR.
WILLIAM NELSON CLARKE, Esq. M.A.
RICHARD CLEASBY, Esq.
The DUKE of CLEVELAND.
The Hon. CHARLES THOMAS CLIFFORD.
Rev. HENRY O. COXE, M.A. Bodleian Library.
The Hon. ROBERT CURZON.
The VISCOUNT DUNGANNON, M.P.
The LORD BISHOP of DURHAM.

The Dean and Chapter of Durham.
Lord Francis Egerton, M.P.
The Right Hon. Mountstuart Elphinstone.
Joseph Walter King Eyton, Esq.
Robert Few, Esq.
The Earl Fitzwilliam.
Sir Thomas Gage, Bart.
William Gatty, Esq.
Rev. William Stephen Gilly, D.D. Prebendary of Durham.
Henry Godwin, Esq. F.S.A.
William Grant, Esq.
The Right Hon. Thomas Grenville.
The Earl Grey, K.G.
Rev. William Grylls, M.A.
Henry Hallam, Esq. V.P.S.A.
Rev. Edward Craven Hawtrey, D.D. Head Master of Eton.
Sir Thomas Buchan Hepburn, Bart. M.P.
John Buchan Hepburn, Esq.
John Hodgson Hinde, Esq. M.P.
James Maitland Hog, Esq.
Thomas Hog, Esq.
Robert Stayner Holford, Esq.
Alexander James Beresford Hope, Esq. M.P.
Henry Thomas Hope, Esq. M.P.
Philip Henry Howard, Esq. M.P.
The Earl of Ilchester.
The Hon. Society of the Inner Temple.
John Mitchell Kemble, Esq. M.A.
Rev. John Kenrick.
Richard John King, Esq.
The Right Hon. Henry Labouchere, M.P.
The Lord Langdale, Master of the Rolls.
Augustus Langdon, Esq.
The Marquess of Lansdowne, K.G.
The Hon. Society of Lincoln's Inn.
The Lord Bishop of Llandaff.
James Loch, Esq. M.P.
John Loch, Esq.
The House of Lords.
The Right Hon. Holt Mackenzie.
John Whitefoord Mackenzie, Esq.

Rev. S. R. Maitland, Librarian to the Archbishop of Canterbury.
Neill Malcolm, Esq.
John Mee Mathew, Esq.
The Hon. William Leslie Melville.
Rev. J. Mendham, M.A.
Sir William Molesworth, Bart.
The Lord Monteagle.
The Marquess of Northampton, P.R.S.
The Duke of Northumberland.
The Lord Nugent, G.C.M.G.
Antonio Panizzi, Esq. LL.D. British Museum.
Louis Hayes Petit, Esq. F.R.S.
Ralph Price, Esq.
Alexander Pringle, Esq. M.P.
The Earl of Powis.
Philip Pusey, Esq. M.P.
Rev. James Raine, M.A. Vicar of Meldon, Librarian of Durham Cathedral.
John Richardson, Esq. F.S.A.
Andrew Rutherford, Esq. M.P.
The Viscount Sandon, M.P.
The Earl of Shrewsbury.
John Augustus Francis Simpkinson, Esq. Q.C.
Sir Robert Smirke, R.A. F.S.A.
John Smith, Esq. LL.D.
The Duke of Somerset, K.G.
The Right Hon. the Speaker of the House of Commons.
John Spottiswoode, of Spottiswoode, Esq.
John Spencer Stanhope, Esq. M.A.
Thomas Stapleton, Esq.
Sir George Staunton, Bart. M.P.
The Duke of Sutherland.
Clement Tudway Swanston, Esq. Q.C. F.S.A.
The Lord Teignmouth.
The Hon. William Tennant.
Henry Sykes Thornton, Esq.
Sir Robert Throckmorton, Bart.
John Thrupp, Esq.
Rev. George Townsend, B.D. Prebendary of Durham.
Edward Tyrrell, Esq. Remembrancer of the City of London.
Patrick Fraser Tytler, Esq. F.S.A.E.

Works already published by the Society.

Venerabilis Bedæ *Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum* . . .	1 vol.
Venerabilis Bedæ *Opera Historica Minora*	1 vol.
Chronicon Ricardi Divisiensis *de Rebus Gestis Ricardi Primi Regis Angliæ* (never before published)	1 vol.
Gildas *de Excidio Britanniæ*	1 vol.
Nennii *Historia Britonum*	1 vol.
Codex Diplomaticus Aevi Saxonici (never before published) . .	3 vols.
Willelmi Malmesbiriensis *Monachi Gesta Regum Anglorum, atque Historia Novella*	2 vols.
Rogeri de Wendover *Chronica, sive Flores Historiarum* (never before published) with an Appendix, constituting the fifth volume . .	5 vols.
F. Nicholai Triveti, *de Ordine Frat. Prædicatorum, Annales Sex Regum Angliæ, qui a Comitibus Andegavensibus originem traxerunt* . . .	1 vol.

The whole impression of the *Small-paper Copies* of *Bede's Ecclesiastical History*, the *Chronicle of Richard of Devises*, *Gildas*, *Nennius*, and the *First Volume of the Saxon Charters*, having been sold, those Works are consequently now out of print.

CODEX DIPLOMATICUS AEVI SAXONICI.

TOM. III.

The Third volume of the Codex Diplomaticus embraces a period of about forty years: it brings down the documentary history of England to the close of ÆÐelrǽd's unhappy reign, and the commencement of the new constitution of Cnut, leaving only a few years of disturbed and troublous character for another volume. To these documents, however, will be added a large number of charters, and abstracts of charters, either omitted unavoidably or by inadvertency in the earlier volumes, or such as have been discovered since those were compiled. It is further my intention to include in the next volume the Fasti, Indexes, and other Tables, which are necessary to the full use of the whole work.

I feel that to the philologist, the historian, and even the antiquarian, the present collection will be incomparably more valuable than the two which have preceded it. Not that, indeed, the period from Eádgár to ÆÐelrǽd is in itself of more importance than those from ÆÐelberht to Ecgberht, or Ecgberht to Eádgár; but that, through accidental circumstances, a comparatively large number of documents belonging to it have survived which throw light upon the domestic manners and mode of life of our forefathers.

Such, more particularly, are the Wills, Leases, and Settlements, which are numerous in this volume, and

which, being for the most part written in the vernacular tongue, claim a double measure of interest and attention at the hand of the inquirer.[1]

But, besides these, the covenants and detailed agreements or conditions by which several of the grants are accompanied, enable us to form a much clearer conception than might have been anticipated of the social state of England. They are thus in many respects more valuable than the mere references to the public life and relations of government, inasmuch as these last are at all times, and in all places, greatly modified and limited by them. The public life is, in short, the outgrowth and crown of the private life and domestic habits of a nation.

The principal difference, however, between this and the two preceding volumes, lies in the publication here of every accessible definition of boundaries, together with the charter to which it belongs. I do not scruple to assert that no collection exists in Europe which throws so much light upon the mode of settling, the land-divisions, tilth, and general condition of the Germanic races, as this collection of boundaries. It is unnecessary now to explain why the whole were not given in the former volumes. Let it suffice that whatever difficulties intervened are now removed, that every charter will henceforth be accompanied by its boundaries, and that an Appendix to this collection contains the greater part of those which were omitted on the previous occasions. I have good hope that all will in time be recovered, and that the subject will thus be left in a state of completeness which I did not venture to contemplate when I first devoted myself to its investigation.

In order that the arrangement now adopted may

[1] The charters written wholly or chiefly in Saxon, are Nos. 529, 530, 557, 559, 563, 583, 591, 593, 594, 612, 628, 642, 674, 675, 676, 680, 681, 682, 683, 685, 693, 694, 699, 704, 708, 715, 716, 717, 721, 722.

produce the advantage which is fairly to be expected from it, a few pages will be dedicated to the subject of the boundaries and the words used in them. This course is the more necessary, partly because many of these words are not to be found in our dictionaries, although still in use among the provincials of many parts of England; and, again, because the method of turning the boundaries to account is not obvious at the first glance.

I am fortunate in this case in being able to avail myself of the assistance of Dr. Heinrich Leo of Halle, who has republished the very valuable document entituled by Mr. Thorpe 'Rectitudines Singularum Personarum,' with a judicious and learned introduction, founded to a great extent upon the data furnished by the first two volumes of the Codex Diplomaticus.[1] Although we shall be found to differ frequently as to the meaning of words, and in other matters of detail, I am happy to bear testimony to the general accuracy of the Professor's views, and to the satisfactory nature of the method which he has pursued. The earlier portion of his work might, indeed, almost be called a disquisition on the Anglosaxon names of places; but interwoven with it are many valuable notes upon the information to be derived from the charters in general, in illustration of the social condition of the people, which cause regret that the important materials contained in this volume were not earlier placed at Dr. Leo's disposal. In what follows I shall adopt so much of his plan and details as appears useful; giving an explanation of some difficulties which at present beset the subject, but not professing to enter into all the questions which arise out of it, and the consideration of which must be reserved for another occasion.

[1] Rectitudines singularum personarum, nebst einer einleitenden abhandlung über landansidlung, landbau, gutsherliche und bäuerliche verhältnisse der Angelsachsen. H. Leo, Halle, 1842.

The boundaries of an Anglosaxon charter are nearly always in Anglosaxon, even though the grant to which they appertain should be written in Latin. The passage which describes them is sometimes inserted in the body of the instrument, sometimes appended to it, and is very often in a different hand from that of the grant itself. It seems as if, the grant being duly made, it was left for the grantee and certain public or local authorities to settle its boundaries, according to ancient prescription, and to have them formally inserted in the document, when once fixed and ascertained. The boundaries are thus frequently called *termini notissimi*, and there are instances where they are stated to be so notorious as to require no description: in both cases we must assume them to be under the guarantee of the *visnetum* or neighbourhood, as to this day the bounds of a parish are; and we shall not take an unwarrantable liberty if we suggest that the remembrance of them was kept up in a similar way. In general, certain well-defined natural objects, as a hill, a stream, or a remarkable tree, furnished the points by which the boundary line was directed; when these were wanting, a hedge, a ditch, a pit or well, or the mound of an ancient warrior, served the purpose; even posts of wood and stone appear to have been common, and upon many of these it is probable that inscriptions were found. It may safely be assumed that originally these boundaries were under the protection of Wōden; and various traces of his influence yet remain.

The word which is almost exclusively used to denote the boundaries, is *gemæro*, a neuter plural, whose singular is *gemære*. It seems nearly confined to the Anglosaxons, other words having been appropriated in Germany to express its meaning: but it is not easily explained by the forms of the Anglosaxon itself; and this fact, coupled with the absence of the

word from the German documents, tends to induce suspicion that it is not in reality Teutonic. Grimm, in his Grenzalterthümer,[1] reluctantly hints at a Slavonic origin; which we cannot admit, unless we assume the Anglosaxons to have received the word from Slavonic neighbours, before their migration from the banks of the Vistula to those of the Elbe: but then would arise the difficult question, Why the Slavonians did not give the same word to the other German populations with whom they came into much closer contact in various parts of the continent.

The only Anglosaxon word which appears cognate with *gemæro,* is the adjective *mære, famosus, insignis;* and the notion that some connection subsists between them is rendered the more plausible by expressions which frequently occur in the charters themselves, viz. *termini notissimi, omnibus noti, prisca* or *vulgari relatione cogniti,* etc. etc. If this be admitted, we must take the word to mean something famous or celebrated, something pre-eminently, and above all other things, well-known; and this the boundaries, which were under the guardianship of popular tradition, no doubt either were or were supposed to be. Hence, very often the boundaries themselves may be genuine and valuable, although grave suspicion attaches to the charter in which they are found. Yet this explanation seems to me insufficient: it leaves the word in a state of isolation which is very unusual, and can after all be supported only by straining the natural sense and application of *mære.* The main difficulty arises from the form: the Anglosaxon word is invariably written with ǣ, and not with ē. This, which may appear of little consequence to those who are not familiar with the strict rules of Teutonic etymology, does in fact lead to important conclu-

---

[1] Deutsche Grenzalterthümer von Jacob Grimm. Vorgelesen in der Akademie der Wissenschaften am 27 Juli, 1843. Berlin, 1844.

sions. It compels us to reject any derivation of the word from mōr, *moor*, and any immediate connection with mēre, a *mere* or lake: although in flat lands there can be no doubt that moors, marshes, and lakes were proper and usual boundaries. But nothing can be urged against the reading *gemæro*: it is found in almost every case, and universally in pure Saxon documents; it cannot therefore be supposed an error for *gemere*, and all thought of *mor* must be relinquished, for no conceivable process could transform ō into æ, although, under certain circumstances it necessarily becomes ē. Against this peculiarity of the Anglosaxon we may indeed set the Old Norse mæri, landamæri, which in addition to the sense of *planities* have that of *terminus*; the words Drevanamēri, Dunmēri, found in Westphalian documents of the ninth century; and the New-netherlandish meer, *limes*, meeren, *limitare*. But even the Old Norse forms may be more probably mæri, landamæri, having some reference perhaps to the Friesic mār, pl. mārar, which however rather implies a ditch or canal than a moor. Grimm[1] acknowledges his inability to discover any satisfactory root for these last forms, and for *gemæro*. Under all these circumstances I am rather inclined to seek the origin of *gemære* in the language of those among whom the Saxons settled.

I do not know the exact relation in which the British spoken by the Loegrians stood to that of the Cymri; but in the latter tongue there is found the compound word *cym-mer*, a *junction* or *union*; and this seems sufficient to mark the line along which one manor, district, or even private estate, was conterminous with another. In this sense, and supposing the expression to have been borrowed by the Saxons from their Celtic neighbours, the word which denoted the

---

[1] Grimm, Deutsche Grenzalt. p. 4.

junction of any two estates would be a name for the boundary of either or both, and *gemære* must then be considered as a corruption of cymmer. This word is composed of the preposition *cym,* which has always a collective power, and the noun *mer,* which denotes something that lies, or is stationary; and *cymmer* therefore means, that which lies together. In composition, however, we do not always find the word in its full form: thus we have, in No. 335, both gemǽr-stân and mǽr-stân, the boundary stone; in No. 570, gemǽr-brôc and mǽr-brôc, the boundary brook; in No. 549, mǽrheg, mǽrweg; and numerous other instances which it is needless to multiply.

A more genuine, though much less common word is *mearc,* (seô landmearc, No. 633,) the mark or march, in its proper and restricted sense of a boundary. Occasionally it occurs to denote the limits of a private estate, and there can then be no question as to its identity with gemǽro. Its other, wider meanings need not occupy us now. As the boundary is generally defined by signs or marks, there is no difficulty in considering this word as identical in form and meaning with our own word *mark;* indeed, it is probable that the latter is only a derivative sense, dependent upon the former. But still its meaning requires explanation. The true correspondent to *mark* is the Latin *margo, ὅριον*; and this would appear satisfactory, but for the Old Norse forms. In this language there are two distinct words: Mörk, gen. markar, *silva,* which is feminine; and Mark, or merki, *limes,* which is neuter. The words mörk and myrkr, obscurus, *murk, murky,* are connected; and probably the first sense of mörk itself may be derived from its closeness, darkness, and obscurity. From this, which I give nearly in the words of Grimm,[1]

[1] D. Grenzalt. p. 3.

we may conclude that the original meaning of mearc is *silva*, and that it derived its more extended application from the fact that woods usually served as boundaries, whence *wood* and *boundary* became synonymous. I subjoin a few instances of the use of mearc in the sense of gemæro. Æðelbrihtes mearc, No. 595; Wulfstânes mearc, No. 595; Cystaninga mearc, No. 657; hiwena mearc, No. 688; cynges mearc, No. 713; abbudes mearc, No. 119. Exactly similar to these are Ælflǽde, Wulfmǽres gemǽro, No. 636.

Another word, which occurs far less frequently, is land-scearu. It is found only in a set of comparatively modern charters, and those principally belonging to the extreme south of England: it may therefore have been peculiar to a particular district, although in itself a genuine Saxon appellative. The following are instances: landscar-hlinc, Nos. 300, 302; landscar-ac, No. 331; 7 ðis is ðâra fîf hida landscaru tô Westtûne, No. 713. Vide also Nos. 401, 436, 545, 698, 707, etc.

The word is connected with sciran, to *cut* or *shear;* and from it is derived scyrian, to share or apportion. It is our word *share*, which is a division or portion; the landscaru is therefore what divides or separates one estate from another.

The Latin words are, Metæ, Termini, Definitiones, Limites, Divisiones, Territoria, Confinia.

The Anglosaxon, like most German names of places, are nearly always composite words, that is, they consist of two or more parts: the second of these is generally a name of wide and common signification, as ford, fleôt, hâm, wîc, tûn; while the first is a kind of definition limiting this general name to one particular application, as Oxna-ford, Big-fleôt, Dômra-hâm, Sand-wîc, Stân-tûn. The few words which are not compounds, are either contracted forms, as Bath, for æt hâtum baðum; Bury, for St. Edmund's bury: or

they are such as were strikingly impressed upon the natives of a particular locality, although themselves of a general character; thus, Chester: or, lastly, they are names so altered by the Saxons themselves from British originals, as to have lost their natural form and character; thus, Lunden, Eoforwic.

The former portion of these compounded names may be classed under various heads: thus names of animals, as Fox-hyl, Oteres sceaga, Befer-burne, Swînes heâfod; of birds, as Lafercan beorh, Eneda mere, Hafoces hyl, Hræfnes hyl; of trees, as Beorc-leah, Ac-leah, Æsc-leah; of fishes, as Fixa brôc, Lax-pôl; of minerals, as Sand-tûn, Ceôsel-burne, Salt-brôc.

Others again have clearly reference to mythological or divine personages; to names recorded in the old creed, or in the epos of our forefathers: and to these a deep interest necessarily attaches, inasmuch as they furnish the most conclusive evidence that the mythology current in Germany and Scandinavia flourished here also. Thus we have Wôdnes dîc, Wôdnes beorh, Wôdnes byrig, Wôdnes feld; perhaps also, Wôdnes treôw, Wôdnes stede, Wôdnes ford: and to these I do not scruple to add ðа Wôn-hlinc, No. 379; ðа Wôn-âc, No. 495; ðа Wôn-stoc, No. 657; perhaps ðа Wotan-hlinc, No. 543; ðæt Wottreôw, No. 595. The record of Đunor is comparatively rare, but still we have Đunresfeld, Nos. 270, 418. Sæteres byrig, like Sæteresdæg, seems to speak for the existence of some deity yet unknown to us. It may be questioned whether Æres hlinc, No. 247, does not imply some worship of Tiw under another name; and in Tyes mere (probably Tiwes) we have another record of the same god, No. 242. Berhtan wyl, No. 311, leaves, I think, no doubt about Berhte or Beorhte, the goddess of wells. Hnices þorn, No. 268, appears to refer either to Wôden in the form of

Efise, efese (f.), the *eaves*, No. 608. This is not confined to the eaves of a house, as with us; although the term yfesdrype, in No. 296, shows that it had that signification, as well as the legal custom founded thereupon: but it applies also to the overhanging edge of a wood, the rim or brink.

Ers, No. 570, most probably a false reading for

Ersc (m.), the *ersh*, edish, aftermath or stubble, No. 589; langan ersc, No. 18; heân ersc, No. 18. Edish seems more strictly confined to the aftermath or grass pasture, the foenum serotinum; while ersh denotes the grass that grows after corn, beans, or other heavy crops. We still use the word in Surrey. Near Chertsey are some meadows, commonly called the *Wettish*, i. e. the wheat-ersh, hwǣt-ersc, according to the explanation given me upon the spot.

Falud, fald (m.), *fold*, as in sheep-fold, Nos. 570, 589; an enclosure for cattle; probably also with dwellings for the caretakers and herds. Though usually restricted to the sense of *ovile*, it had a wider one: thus Stôdfold, No. 356, a fold or stable for mares.

Feld (m.), *field*; campus; an open, unenclosed expanse of land, Nos. 556, 402; pæðfeld, No. 204.

Fen, fæn (n.), *fen*; marshy, wet land; mud, dirt, lutum, No. 660. The vowel in this word would seem to represent an earlier *a*, not an *i*; that is, to correspond with an Old German fani, not fini. But there are other words which tend to render this conclusion doubtful; as Populfinig, in No. 652, which I cannot at all explain. There is an adj. finig, not very well authenticated indeed, which is said to denote *rotten, spoiled*, and is applied to bread; but this throws little light on the matter: and still less seems to be derivable from the British fin, a

boundary; finiad, a bounding or limiting; which perhaps is little more than *finis*.

Firhde (n.), No. 207; but fyrhð (f.), No. 595. In the dialect of Craven *frith* is used for a forest plantation or woodland, a tract enclosed from the mountain.—Crav. Dial. p. 74. This is the British Frith. It is still possible that the second form may rest upon a careless or erroneous spelling, and that we should read only fyrh, the dative s. of furh, a furrow.

Fleót, *fleet*, a running stream, Nos. 18, 77, 121, 157. Sometimes used alone, as the Fleet at Thorpe, near Chertsey, Surrey; but generally in composition: Byfleet, near Weybridge, Surrey; ealhfleót, No. 199; Hudanfleót, No. 234; merfleót, No. 569; mercfleót, No. 121; *fretum* . . . . mearcfleót, Nos. 132, 201. A feminine, Fleóte, (ðǽre fleótan,) is found, No. 123.

Flód (m.), *flood*, No. 356; but Flóda (m.), No. 535.

Ford (m.), *ford*, Nos. 18, 61, 91, 193, 346; Hæselford, No. 442: fyrd, No. 452, is probably (like tyrf) an oblique case.

Foss, probably a *fosse*, ditch, or moat, No. 136; Lat. fossa; Brit. fos.

Funtgeal, Funtial, No. 641.

Furh (f.), *furrow*, Nos. 356, 441, 554.

Furlang (n.), *furlong*, No. 578. From various circumstances this appears to have been a square as well as a long measure, having determinate length and width, and forming a fixed portion of an acre. The settlement of its exact dimensions rests upon arguments which would occupy too much space here: it must be reserved for a future work, the *Origines Anglicæ*, in which all questions connected

Hnikarr, or to some supernatural being connected with that particular superstition. Similarly, I consider Scyldes treów, No. 436, as a reference to Wóden in his form of Scyld, a name never to my knowledge borne by an individual. And as Scyld appears in the fine epic of Beówulf, so do Hnæf (Hnæfes scylf, No. 595), Beówulf (Beówan hám, No. 353), Grendel (Grendles mere, No. 353; Grindeles pyt, No. 59; Grindles bece, No. 570), reappear in local names. Weawan þorn, No. 535, is probably equivalent to Scuccan or deófles þorn, that is Wódnes. In No. 304 we have þurs or þyrs-pyt, which I will not refer to any particular god. I am not so certain respecting Wadan hlǽw, No. 18, Wadan bergas, No. 55, as Wada might be merely a man's name; while Wádbeorh is probably only the *Woad hill*, from the matter under culture. Nor is Bleccan mere, No. 274, quite certain. However, enough has been said to show that many interesting coincidences between our Saxon forefathers and their Germanic kinsmen can yet be recovered; and when we consider that the names of animals which most frequently occur may all have some connection either with the worship of certain gods, or with the old poem of Reynard, we find the traces of such connection in our local names by no means scanty.

The last general division that it seems proper to mention, contains the names of individuals and families, as Offan hám, Cúðredes treów, Heardinga hám, Billinga hó; and those of particular classes or traders or manufacturers, as sealtera bróc, tannera hól, ceorla gráf, æðelinga hám, witena leáh.

The nature of the second word in these compounds is necessarily somewhat different. It is in short the description either of a natural feature of the country, a hill, a stream, a ford; or of an artificial construction, feld, æcer, ceaster, tún, burh, hám.

The distinctions between even the slightest differences in the face of the country are marked with a richness and accuracy of language which will surprise all those who have not noticed a similar phænomenon in the remote provinces of England. On the other hand, the artificial constructions enable us to glance at the private life, as it were, of the people; to argue upon the mode of culture, their enclosures, hedges, weirs, barns, houses, mills, mines, quarries, etc., etc.

Before, however, we proceed to notice these words in detail, it will be desirable to remark one circumstance which throws considerable difficulty in the way of their explanation: this is the extremely corrupt manner in which they are too often written, and which, coupled, as it frequently is, with peculiarity of dialect, sometimes renders it impossible even to settle their true form, *à fortiori* to decide upon their meaning. Nor is this the only difficulty which meets the inquirer. It cannot be doubted that local names, and those devoted to distinguish the natural features of a country, possess an inherent vitality, which even the urgency of conquest is frequently unable to destroy. A race is rarely so entirely removed as not to form an integral, although subordinate, part of the new state based upon its ruins; and in the case where the cultivator continues to be occupied with the soil, a change of master will not necessarily lead to the abandonment of the names by which the land itself, and the instruments or processes of labour are designated. On the contrary, the conquering race are apt to adopt these names from the conquered; and thus, after the lapse of twelve centuries and innumerable civil convulsions, the principal words of the class described yet prevail in the language of our people, and partially in our literature. Many, then, of the words which we seek in vain in the Anglosaxon dictionaries are, in fact, to be sought in those of the

Cymri, from whose practice they were adopted by the victorious Saxons, in all parts of the country; they are not Anglosaxon, but Welsh (i. e. foreign, Wylisc), very frequently unmodified either in meaning or pronunciation. It will be easily conceived that I approach this portion of the subject with great diffidence, as I do not pretend to possess any knowledge of the Celtic languages; but the authorities which have been consulted are considered sound by those who have a better right than myself to form an opinion upon the subject.

It appears desirable to throw the most usual of these words into an alphabetical arrangement, so as to form a little glossary for general reference while using this volume. I do not hold out any hope that this will dispense with a knowledge of the rules of Anglosaxon grammar, or the words commonly current in Anglosaxon literature. A national work, undertaken by the nation, would no doubt supply translations at length, and annotations to all difficult passages. But the Historical Society makes no such pretensions, has no such powers, and claims no such position, as the representative of the nation for these purposes. It voluntarily aids, as far as it can, the industrious inquirer; but to him it says, that no one can study the early history of England without making himself familiar with the language, which is the best index to the social condition of the country, and the depository of the most important facts connected with its developement.

Æcer (m.) In the general sense, *ager*, the whole cultivated land; in a secondary sense, *a field;* in a third sense, a certain measure of land, apparently not very far different from the acre of our own time; Nos. 354, 408, 441, 442. Compounds are Lægæcer, Crundelæcer. In low Latin, *acra*.

Ærn (n.), a dwelling, or building fit for residence, etc. Tigelærnan, No. 595, probably tile-kilns.

Æsc (m.), No. 354, the ash; a sacred tree among the Saxons, and of very common occurrence in the boundaries of charters.

Æwylm (m.), the spring from which a river, or brook, is fed. It is etymologically connected with weallan, *to boil*, and thus resembles other Saxon words for bubbling water.

Andheâfod, onheâfod (n.), Nos. 356, 516, 636; see Heâfod.

Bæc (m.), a *beck*, or brook; N.h.g. bach, No. 588; cærsa bæc, cress-brook, No. 118. This word is now almost entirely confined to the North of England.

Bed (n.), a *bed*; wiðig-bed, a withy-bed, No. 441; riscbed, a rush-bed, No. 442. So we still say, a *bed* of violets, of willows, of osiers, of rushes, etc.

Bearo (m.), a woody plot; the wood itself.

Bæro, bero (n.), a word which occurs only in composition, and appears to be a neuter plural: it denotes pasture, and, I believe, exclusively of swine. Den-bæro, No. 114; wealdbæro, No. 162; see Denbæro.

Byras (m. pl.) This seems to be the plural of bearo, and is generally used to denote woody plots of land. Cealcbyras, No. 114; Crangabyras, Nos. 179, 198; Đorninga byras, No. 207. Still, I will not take upon myself to deny all connection with the Scottish *byre*, the cow-stall.

Bet. Lufbet, No. 570.

Binnanea, as its name implies, a spot between two streams; *inter duos rivos*, No. 205. The Latin *Interamna*.

Bold (m.), generally a dwelling-place. A building

compacted of planks? Thus wǽg-bold, the ship; that is, *wave-house.*

Botl (n.), a dwelling-place, a building; and so also bytlian, to build. N.h.g. büttel, as in Wolfenbüttel. Heáfodbotl, No. 694, the principal mansion.

Beorh (m.); N.h.g. berg, *a hill;* generally any rising ground. It is quite unnecessary to give any examples of this word; but I refer to the following interesting compounds: Mearcbeorh, No. 535; Gildbeorh, No. 554; Mædbeorh, No. 570.

Bræc (? n.) This word occurs much more frequently in the compound form ge-bræc, which denotes a tumultuous, clashing noise. O. Nor. braka. I only know it in the plural composite, Weribracu, No. 295. See, below, the word brôc.

Breta (Hrofesbreta, No. 160). I do not know whether this is to be written brêta, from breôtan, *to divide or separate;* or breta (for britta), from brytian, brytnian, *to distribute.* In either case, the word would probably denote a divided or separated possession, a share.

Brôc (m.), a *brook.* Brŷdbrôc, No. 570; Mǽrbrôc, Nos. 51, 61, 442, 570. A word of common occurrence in all parts of England. The derivation from brecan, *to break,* as if it were a bursting, rushing stream, is certainly erroneous, as the long vowel could not then be accounted for. Braka, *to make a noise,* which Dr. Leo refers to, seems in some respects also inadmissible; for a *brook* is not necessarily a noisy stream; on the contrary, in many parts of England it is a slow and sluggish one; and, besides this, the *brooks* are often only the marshy meadows themselves, which nourish, and are watered by, such streams, in which they answer to the Old high German bruoch, *palus.* I should be

inclined rather to believe that there is some nearer connection with the word *brackish*, as applied to water, though I cannot trace it.

Brycg (f.), a *bridge*. It is only necessary to note that our fathers made their bridges of *stone* as well as wood. Stǽnene brycg, No. 461; stânbrycg, Nos. 516, 556; wudu-brycg, No. 578.

Burne (f.), a *bourn*; Scot. burn; a small stream or brook: from bernan, *ardere*, Nos. 61, 346, 442.

Buruh, burh (f.), a city, *borough*, or *burgh*, and *bury*: another form is byrig, Nos. 61, 215, 388; Hæselburh, Hæselbyrg, No. 442; *urbs* illa .... Sulmonnes burh, No. 137; *urbs* .... Bǽninges burg, No. 148. Eorðbyrig, No. 529. The words are both connected with beorgan, to *hide*, to *shelter*. I am inclined to believe that the modern German sense of burg, viz. a *fortress*, was the original Saxon one also; it would appear so from the name of a man occurring in the composition: most probably the village grew up around the castle.

Bŷ (m.), in its most general sense, a *building*: Brentingbŷ, the building of Brent or Brenting; afterwards the name of an inhabited place. But this word is confined to those parts of England where Danish influence was felt, and is not found in the purely Saxon portions of the country.

Bŷge (m.), a bend, turn, or corner; from bûgan, No. 440.

Byht (m.), a word of similar derivation and signification: an angle or corner, a *bight*, Nos. 308, 538.

Byrigels (m.), a *burial*-place. In all probability this word, which is of frequent occurrence, and generally coupled with the epithet hǽðen, *paganus*, refers to the mounds of earth which were raised over the bodies of distinguished men, beadurôfes beâcen,

(see Beówulf, l. 6314,) especially in Pagan times, Nos. 123, 354, 441, 571, 590, 592, 595, etc. etc.

Byrst (n.), gebyrst, No. 559, a *burst*, or sudden break in the hill-side. Eorðgebyrst, perhaps a *land-slip*: from berstan, *rumpere*.

Byt, No. 571. I cannot explain the local application of this word; its usual one is that of a bottle, or *butt*. Perhaps it may be a heap of turf, such as is used for the targets in bow-practice.

Bytin (f.) No. 136. Perhaps a ridge of land, formed something like the keel or bottom of a boat.

Camp (m.), most probably the Latin word *campus*, a field. O. Nor. Kamp.

Ceaster (m.), *-caster*, *-chester*, the Latin *castrum* originally; but, generally, the Saxons use it to denote a town, a city. Hrófes cester, Rochester, No. 198; Weogerna cester, Worcester, No. 237.

Celd (n.), a *keld*. The word is still in use in the northern provinces of England: it denotes a gathering of water within a hill-side, which then bursts out with a considerable gush, and forms a strong stream. It may perhaps be connected with the British cel, a *hiding* or *concealing*.

Cionda, No. 570. I cannot explain this word: we can hardly refer it to the Danish kjender, to know: kjende mærke, an intelligible mark, or token.

Clif (n.), a *cliff*, Nos. 152, 655, 660; sub montis rupe ..... Wendles clif, No. 150; Hnutclif, No. 556.

Clud (m.), a rock or cliff, No. 408.

Cnol (m.), a *knoll* or gentle rise in the ground, a small hill, Nos. 61, 552.

Col, a peak, or sharp hillock, No. 570; Brit. Col.

Cot (n.), a *cot* or *cottage*, Nos. 61, 161, 551, 559; Teolowalding cotu, No. 210.

Croft (m.), a *croft*, Nos. 59, 461, 553; wudu-croft, No. 59.

Crundel (m.), Nos. 91, 134, 193, 346, 354, 356, 440, 571. Crundelas, a place in Hampshire, now Crundall, No. 595; but cynges crundlu, No. 570; stân-crundel, No. 356; morðcrundel, No. 543; crundel-æcer, No. 440. This obscure word seems to denote a sort of watercourse, a meadow through which a stream flows.

Cumb (m.), a *combe*, a cleft in the hills; yet frequently used in the west and north of England: Nos. 56, 61, 153, 354, 356, 388, 452: mǽrcumb, No. 461; mærcecumb, No. 589. It is the British Cwm, a place between hills, a dingle or deep valley.

Cungel (m.) Cunuglæ, No. 91. ? Brit. Cynhugyl, *matted work*, *plaited work;* it is the name of a stream.

Cup, No. 149. Probably the Brit. Cwb, a cup-like concavity, or hollow.

Cwæb, No. 547, a quag or marsh; Friesic, Quab, quob; vid. Outzen, Fr. Glossary.

Cyl, No. 195, geardcylle. Perhaps Brit. Cyl, *that which surrounds or encloses;* or, ? A.S. cyl, *a well*, which seems less likely.

Dæl (n.), a *dell;* Nos. 461, 559; ðæt deópe del, No. 595; Doferdel, No. 56; wæterdel, No. 592.

Defer or, ? dĕfer. Endefer, No. 642; Myceldefer, No. 642. I cannot explain this word, and am not at all satisfied with Dr. Leo's reference to the Latin *taberna;* vid. Rectit. p. 61. The form is, however, not Teutonic; compare Brit. Dyffrin, a valley through which water runs, and Dwvyr, water.

Den (n.), *cubile ferarum*, a *den;* mostly used in words denoting the pasture of swine: Nos. 136, 461, 536. Hæseldæn, No. 198.

Den (f.), *vallis*, properly denu, No. 137; vallem voca-

tam Cymenes denu, No. 133; see also Nos. 55, 56, 123. The frequent occurrence in this word of the vowel *eo*, or *io*, for *e*, gives some weight to Dr. Leo's supposition that it is adopted from the Celtic; he cites *dion* as Gaelic and Erse for any quiet, protected spot: and to this we may add the Welsh *dien*, still, undisturbed, quiet; as, dien lanerç, a pleasant meadow. Vid. Owen *in voc.*

Denbæro (n. pl.), pasture for hogs; see Bero. Nos. 114, 160, 179, 198, 239.

Díc (f.), *dike, ditch;* both which words are in use in our provinces to express the same thing, viz. the continuous hollow made by digging. The corresponding N.h.g. Teich is *a pond*, and not a ditch. But the eye measures things differently from the understanding; it sees in the *dike* or *ditch* two contemporaneous phænomena, the hole made by removing the earth, and the corresponding rise or bank which results from throwing it out. The language of literature has appropriated *dike* to the latter, *ditch* to the former phænomenon; not caring to inquire whether the words or the senses were originally capable of separation. I give at once examples of the feminine *díc*, Nos. 56, 59, 346, 354, 440, 441; burhdíc, No. 572; mǽrdíc, Nos. 461, 570; meredíc, No. 61. But in No. 204 I find a masculine accusative, oð ðone fæstendíc; and again in No. 442, and other cases, a masculine genitive díces: and in No. 620 there is a very remarkable variation; the word díc occurs five times indisputably masculine, four times in the accusative singular, with adjectives that leave no question as to the gender, and once in the dative, which is equally conclusive. But it also occurs twice in the feminine, and in a manner equally beyond doubt. This suggests the possibility of the two genders having been used to distinguish between the *ditch* and *dike*,

the *fossa* and the *vallum*. And this distinction, if it be substantiated, will add another evidence to the theory of the natural distribution of gender.

Dór (n.), N.h.g. Thor, not a *door*, but a *gate;* a very large door; a metaphorical door, as in Fífeldór, the gate of monsters, or the mighty door, applied to a boundary river, in Trav. Song, l. 85; No. 570.

Dún (f.), a *down* or hill, as we speak of the Southdowns, the Downs, etc.; Nos. 3, 18, 55, 59, 61, 346, 354, 552. Dún, in its several senses of a hill, a heap, etc., appears common to the Celtic and Teutonic languages: for the nature of its connection with the adv. *down*, I refer to what has been said of the word *díc*.

Ea (f.), a river or stream; Colenea, No. 149.

Eah (m.), an island or *ey:* Ebureah, No. 40; Grafonea, Nos. 199, 201.

Ealh (m.), a hall or dwelling; perhaps, a fortified spot, a temple: apparently connected with the Latin arx, and the Alcis of Tacitus, Germ. xliii. See Grimm, Mythologie, p. 39.

Eg or Ig (f.), an island. Ceortesig, Cirotis insula. Æsceneg, No. 56; see also No. 531.

Earðland, No. 554; see Yrðland.

Ecg (m.), *edge*, Nos. 354, 388, 442, 457.

Edesc, edisc (m.), Nos. 216, 537, 570; guman edisc, No. 180; brádan edisc, No. 202. The *edish*, or aftermath of grass. Cheese from the milk of cows pastured upon such meadows is called *edish* in Cambridge. But, probably, the word had a somewhat wider signification than that merely of aftermath, as it is rendered in one charter generally by agellus, ad illum agellum qui dicitur Tátan edisc, No. 133; and in early MS. glossaries it is translated *vivarium*. The expression is common in the north of England.

with the agriculture of the Anglosaxons will more properly find their place.

Gára (m.), *gore*, an angular point, promontory, or neck of land, stretching into the plain; a triangular plot of land; Nos. 408, 442, 486, 553, 578; hæðgára, No. 570. I refer the word to går, a javelin or pike; to which it stands in much the same relation as múða to múð, nebba to neb, bedda to bed. Old Nor. geiri.

Geard (m.), *yard*, generally an enclosure; hyrst-geard, Nos. 308, 538; norðgeard, Nos. 308, 538.

Geat (n.), *gate*, generally an opening either in a fence, wall, or natural rise of the ground, an opening through which cattle can move, Nos. 354, 440; hlid-geat, No. 663; hlypgeat, Nos. 408, 485, 627; swín-geat, No. 570.

Gebyhte (n.), see Byht. No. 204. The particle ge, in these words, gives merely a collective force; gebyhte is a collection of bights: but it is sometimes little more than intensative.

Gedelf (n.), a collection of holes made by digging, a quarry; stángedelf, a stone quarry, No. 570; leád-gedelf, a lead-mine, etc.

Gelád (n.), a collection of *lodes*, see Lád; Eowlange-lád, No. 554.

Gemǽro (n. pl.), boundaries, Nos. 356, 388, 440. See the preliminary observations. In No. 442 we have the neuter singular gemǽre.

Gemýðe (n.), the *mouths* or openings collectively, whether of valleys or streams, Nos. 354, 356, 408, 556.

Gent, No. 651. I can give no explanation of this word, unless it be an error for geat.

Gisella (m.), speld gisella, No. 207.

Gráf (m.), *grove*, Nos. 193, 354, 646.

Gréfa, grǽfa (m.), a hole, N.h.g. gruben, No. 597; on hincstes gréfan, No. 597; on ðone mearcgréfan, No. 597.

Hæg (m.), *hedge*, Nos. 354, 440; æcerhæg, Nos. 549, 551; mǽrhæg, Nos. 549, 570; ráhhæg, No. 570; snǽdhæg, No. 570.

Haga (m.), an enclosure made by a hedge; a dwelling in a town, *villa*, Nos. 204, 440, 535, 559; swínhaga, Nos. 308, 538.

Ham, Hom (m.), that which surrounds, encloses, *hems* or defends something, Nos. 52, 60, 61, 68, 354, 461, 649; billesham, No. 461; cildesham, No. 461; celtanhom, No. 184; hreodham, No. 461; mærcham, No. 589; iogneshom, No. 220. The general sense of this word (in which the vowel is short, and which must thus be derived from a form him-an; ham, hǽm-on; hem-en) is found in the words fyrdhom, the coat of mail, Béow. l. 3007; fyrdhoma; flǽschoma, the fleshy covering of the bones, what encloses the bones; feðerhoma, a dress of feathers: and again in hemede, a shirt; the Goth. Himins, heaven, that which covers all; the O.h.g. Himilzi, the ceiling; and the N.h.g. Himmel, the heaven. The ham or hom in local names, however, is perhaps more usually a place so *hemmed*, surrounded, and defended: it thus can mean only a dwelling, fold, or enclosed possession; in which sense it approaches the meaning of a very different word, hám. But it is so frequently coupled with words implying the presence of water as to render it probable, that, like the Friesic hemmen, it denotes a piece of land surrounded with paling, wickerwork, etc., and so defended against the stream, which would otherwise wash it away. I wish to call attention to these instances: brimesham, No. 535; flódhammas, No. 224; mylenham, No. 633; werahom, No.

224; of hunighamme ..... andlang streámes, No. 664. The distinguishing characteristics of this word are the short vowel o = a, as hom, or the duplication of the consonant *m*, which is impossible with a long vowel.

Hâm, Haam (m.) *home*. Goth. Haims; *vicus; κώμη*; N.h.g. heim. This word, which belongs to a totally different system of roots (viz. híman; hâm, himon; himen), denotes something far more sacred and profound. In regis oppido ...... Roegingahâm, No. 196. Heim is extremely common in the local names of modern Germany. In England, on the contrary, the names of places compounded with hâm are not nearly so numerous as those formed with tûn. We may perhaps find in this, evidence of an early change having taken place in the principles of settlement: the village generally may have become of secondary importance, compared with the clearings and possessions of single landholders, before the names compounded with tûn became so generally multiplied. For hâm is, nevertheless, the most sacred, the most intimately felt of all the words by which the dwellings of men are distinguished; it is of such antiquity as to have become anomalous in some of its grammatical relations, and it is the word peculiarly devoted in the heathen mythology of the North to denote the earth inhabited by men (manna-heim). From it are derived the terms (hǽman, hǽmed) which imply the most intimate union of the sexes; and it thus represents to us the family itself, as well as the subsequent union of several families. The Latin word which appears most nearly to translate it is *vicus*, and it seems to be identical in form with the Greek *κώμη*. In this sense it is the general assemblage of the

dwellings in each particular district, to which the arable land and pasture of the community were appurtenant, the *home* of all the settlers in a separate and well-defined locality, the collection of the houses of the freemen. Wherever we can assure ourselves that the vowel is long, we may be certain that the name implies such a village or community.

Hangra (m.), *anger*, as in Shelfanger, Birchanger; the N.h.g. anger: a meadow or grassplot, usually by the side of a road; the village-green, Nos. 356, 441, 535, 571, 658; Sadolhongra, No. 570.

Hassuc (m.), No. 655; coarse grass, commonly called sniddle (from snîðan, to cut) in Cheshire; a low marshy place, where such coarse, rank grass springs. From this material is probably derived the name of the hassocks used to kneel on in our churches.

Hâwe (m.) In all probability, *a look-out*, or prospect; wines hâwe, No. 161.

Heâfod (n.), *head*, Nos. 388, 441, 442, 452, 461. The head is the commencing point, or the highest point, of a field, of a stream, a hill, etc.: croftes heâfod, No. 553; heâfod-lond, *headland*, the upper portion of a field, generally left unploughed, for convenience of passage, etc. In reference to running waters, the *head* is exactly converse to the gemŷðe or *mouths*. In the Saxon charters the word is of frequent occurrence, and, as it seems, generally to denote rising grounds. It is hardly distinguishable from the compound words and-heâfod, on-heâfod; and in No. 544 these words are used as entirely synonymous.

Heah, No. 38.

Heal (m.), *hall*, Nos. 452, 461; probably originally a *stone*-building: Wreodanhal, No. 138; halh,

Nos. 308, 538; Tittenhalh, No. 559; halas (pl.), Nos. 550, 570; healh, No. 204; rischealh, No. 570.

Hearh (m.), No. 116, properly an idol, or the seat of an idolatrous worship, a fane or temple; vid. Gloss. to Beówulf.

Hennuc (m.), No. 570.

Herepæð (m.), a military road, a road large enough to march soldiers upon, No. 543.

Híd (f.), *hide;* the *κλῆρος*, lot, or haeredium of the freeman. Grimm's derivation of the word from hýd, N.h.g. haut, an ox-hide, (as if a space measured by thongs or ropes of leather,) D.R.A., p. 538, is certainly erroneous. It is much more probable that its root is to be found in the root of higan, hiwan, *familia*. Its uncontracted form, higid, occurs in No. 243; and it there seems to denote as much land as belongs to, or will support, one family. On this supposition, it was probably at first an uncertain quantity, varying according to the richness of the land, or the extent capable of being divided among a certain number of claimants. But it seems at length to have settled down into a fixed amount; at least, Beda refers to particular estates or districts as being of so many hides, juxta mensuram Anglorum, H. Eccles. bk. i. c. 25; ii. c. 9; iii. c. 4; iv. c. 16. According to my calculations, the hide contained very nearly thirty acres of our present measurement. The words used in the charters as equivalent to híd, are Mansus, Mansa, Mansio, Manens, Cassatus, Hiwisc, Terra tributarii, Familia. The last word is exclusively used by Beda.

Hind (f.), Nos. 308, 538; and seó þridde hind æt Dydinccotan, ðæt is se þridde æcer, No. 538. The consideration of this word would occupy more space than can be spared here. I read *hynd*, a tenth, from hund, and believe it to be a contracted

form of hynden, Jud. Civ. Lond. iii.; Thorpe, i. p. 232. As the hide consisted of about thirty acres, the hynd is the third part of the hide, or, as in the passage cited, every third acre of thirty.

Hlâw (m.), a *low*, or rising ground; an artificial as well as natural mound; Nos. 161, 554, 651, 653: of hafoces hlêwe, No. 566; Hildes hlǽw, No. 621; morðhlâu, No. 548; Oslâfes hlâw, No. 220.

Hleô (m.), No. 536. In Anglosaxon poetry this word generally denotes a covering or defence, perhaps a *mound;* the word turfhleô in the passage cited may therefore mean no more than a mound or hill of turf, and would be nearly equivalent to turfhlâw, though differing entirely on etymological grounds.

Hlinc (m.), No. 655; sweordhlincas, No. 199; wotanhlinc, No. 543; a *link,* a rising ground. Junius is right in his Etymologicon, when he says, 'agger limitaneus, parœchias, etc. dividens.'

Hlið (n.), clivus, Nos. 559, 589.

Hlyd, *lid,* No. 649.

Hlyde (f.), No. 570. Probably the same as hlyd.

Hlype (m.), *leap;* Hindeslep, the *hind's leap,* No. 530.

Hlywe (? f.), Nos. 570, 658. If these be not ill-written forms of *hlype,* they are connected with hlâw; but the rules of etymology are so strongly against this supposition, that I am inclined to assume bad copying from one MS. to another, in preference to the confusion which must otherwise result. It is impossible to account for y or ŷ from â or ǽ. No doubt, a form, hlîwan, hlâw, hliwen, is conceivable, and indeed necessary to account for the word hlâw itself; but *hlywe* cannot, without violence, be brought within the circle of these forms.

Ho (m.), *hoo,* Nos. 139, 162, 663; Clofes hoas, Nos. 164, 218; hoh, No. 570; hogh, Nos. 40, 85; origin-

ally a point of land, formed like a heel, or boot, and stretching into the plain, perhaps even into the sea. It is, with considerable modification, the word *hock*, well known in our sporting vocabulary.

Hoese, hyse, apparently brushwood, and, as far as I have observed, always pasture for swine, Nos. 159, 160, 239. Compare Old Norse heisi, poor thin grass.

Hol (n.), *hole*, No. 408; hola (m.), a *hollow*, or place having the nature of a hole, or having holes in it, No. 543.

Holt (n.), a *holt*, a wood; N.h.g. holz: Bốcholt, No. 190; on scírhylte, Nos. 219, 570, according to the usual rule in oblique cases, where u or o are found in the nominative.

Hriðig, vid. Riðig; No. 536.

Hrycg (m.), a *ridge*, or back; Scottish rug; N.h.g. rücken; so also riggs or ridges of barley, wheat, etc.: the high line of continuous hills or rising ground, but always natural, and not artificial, Nos. 308, 346, 388, 538.

Hyl (m.), *hill*, collis, No. 354.

Hyle (f.), probably a *hollow*; N.h.g. höhle; No. 354.

Hyrne (f.), a *hyrne* or corner, from horn, *cornu*, a horn-shaped angle, Nos. 1, 308, 408, 461.

Hyrst (m.), a *hurst*, copse, or wood, Nos. 239, 570, 652. N.h.g. horst. Fræcinghyrst, No. 198; hnuthyrst, No. 55; Otanhyrst, No. 198; ûlanhyrst, No. 589.

Hýð (f.), a *hithe*, or place that receives the ship, etc. on its landing; a low shore, fit to be a landing-place for boats, etc.; Rotherhithe (hryðra hýð), the place where oxen were landed; Clay-hithe, near Cambridge; Erith, in Kent and Cambridge, Earhýð; Cwênhýð, Queenhithe, etc.; No. 38.

Ig or ige, an island or *eye*, No. 441; Hengestis ig, No. 536; Pyttan ig, No. 536.

Lacu (f.), *lake*, or pond; a smaller collection of water bore that name among the Saxons than we appropriate the name to; Nos. 544, 648.

Lâd (f.), *lode*, Nos. 135, 157. In the fen counties this denotes not only a water-channel, often of considerable width, and now devoted to drainage, but the raised banks on each side which serve as paths through the least safe parts of the fen. The root is obviously lîðan, to glide gently or go; and the word is common in Anglosaxon poetry as a name for the sea, over which a maritime people do glide or go gently.

Land (n.), *land*, No. 441. The sense of this word is to be found in its compounds: feldland, No. 529; heâfodland, No. 612; linland, Nos. 308, 538, *flax-land;* mearclond, No. 633; omerlond, No. 586; sundorlond, No. 586,—this in Danish districts would mean the *southern* land, but here it denotes land sundered or set apart for especial purposes; tûnlond, No. 570.

Lane (f.), *lane*, Nos. 1, 485; lone, No. 549; a narrow and bounded path.

Leah (f.), a *lea*, Nos. 354, 356, 440, 441; campus armentorum, id est hriðra leah, No. 190; sponleah, No. 556; witena leah, No. 588,—perhaps the place at Maddingly, near Cambridge, where a parliament of the witan assembled, while the North Gyrwians formed an independent kingdom. The root of this word, which is still common in English poetry, is licgan, *to lie*, and in all probability it originally denoted meadows lying fallow after a crop.

Lipperd, No. 559.

Loxa (m.), the name of a stream, Nos. 354, 408. The

usual law of the Anglosaxon justifies us in deriving this name from *lax*, a salmon: it was a salmon-stream.

Mǽd, Mǽdwe (f.), *mead, meadow*, Nos. 346, 388, from máwan, to *mow*: geréfmǽd, No. 559, the meadow which the reeve owned *ex officio*, or over which, as common pasture, he exercised the right of superintendence; hírmǽd, No. 461.

Mǽl (n.), a sign or mark; fótmǽl, No. 461.

Mearc (f.), a *mark*, a boundary; the community so marked out or bounded, Nos. 3, 663; cigelmearc, No. 641; ðа hwíte mearc, No. 641; mearcweg, No. 641. See the preliminary observations.

Medemung (f.), No. 544.

Memerinn, No. 663.

Mere (m.), a *mere* or lake, Nos. 346, 356, 204.

Mersc (m.), a *marsh*, soft, wet pasture ground, No. 537; stódmersc, No. 27.

Metsinc, No. 556.

Mór (m.), a *moor*, Nos. 441, 452, 570, 590, 663.

Mós (n.), *moss*, No. 588.

Múða (m.), the *mouth* of a stream; wǽgemúða, No. 452.

Myln (f.), a *mill*, No. 442; generally, but not exclusively, water-mills: the Saxons had wind-mills also.

Mynster (m.), a *monastery*. Eadanmynster, No. 570; Súðmynster, No. 220; Westmynster, No. 218.

Mýðy, No. 556, from múð; see Gemýðe.

Næs (m.), a *ness* or *naze*, a promontory or slip of land running out into the sea, or upon a plain, Nos. 440, 442; Fiscnæs, No. 179; Tucingnæs, No. 132.

Ofer (m.), the shore, N.h.g. ufer, Nos. 102, 559; heánofer, No. 570; heányfre, *Hanover*.

Ora (m.), a shore, edge or rim, Nos. 88, 123, 346, 441, 597. Boganora, Bognor in Sussex.

Owisce (f.), No. 193; apparently a provincial or careless mode of writing efese.

Pæð (m.), a *path*, Nos. 354, 388; wealhpaða brycg, No. 626.

Pen (n.), a *pen* or enclosure for sheep, etc., No. 485; Etta pen, No. 544.

Pearroc (m.), a *park*, or place enclosed with paling, No. 204; Brit. parwg.

Pidele (f.), *piddle*, a thin stream, Nos. 59, 570.

Pípa (m.), or Pípe (f.), a *pipe*, through which water runs, No. 118.

Pôl (m.), a *pool*, Nos. 59, 61, 408, 485: but the more usual form is pul, making pyl in its oblique cases, Nos. 154, 452; pylle (dat. s.), No. 461; pyll (ac. sing.), No. 461; hola pyll, No. 461; smíta pull, No. 461; Osríces, Nos. 308, 538.

Port (m.), a *port* or town. Langport, No. 18.

Pyt (m.), a *pit*, Nos. 55, 59, 61, 102, 441, 548; cealcpyt, No. 543; hórpyt, No. 570; mǽrpyt, No. 442; but putt, pytte, No. 461.

Rǽwe (f.), a *row*. Hæselrǽwe, No. 570; hægrǽwe, No. 193; hlincrǽwe, No. 356; stánrǽwe, No. 452; wiðigrǽwe, No. 556.

Rima (m.) No. 550, be wuduriman. The *rim*, edge, or end.

Ripel, No. 547.

Risc (m.), a *rush*; the marshy ground where rushes grow. Fluuius .... Wenrisc, Nos. 137, 556.

Ríð (f.), a *rithe* or small stream, Nos. 533, 534; Ælríð, No. 18; Scottaríð, No. 55.

Rīðig (n.), apparently the same as the last word, No. 150; see also Nos. 102, 123, 549.

Rōd (f.), a *road*, Nos. 354, 570, 658; sealtrōd, No. 663; sūga rōd, No. 556. This is for rād from rīdan.

Rōd (f.), a *rood* or cross, set up as a boundary mark.

Rolda (m.), or Rolde (f.), No. 549.

Rusce (f.), probably soft, rushy ground; ðǽre wulf-ruscan, No. 596.

Sǽ (f.), the *sea*, No. 224.

Scæp; riðerescæp, No. 3, but quære hryðeres cæp?

Scalu (f.); stānscale, No. 102. Perhaps the Scottish sheal, a shepherd's or fisherman's hut.

Sceadas (m. pl.), No. 589.

Sceaga (m.), a *shaw* or wood; O. Norse Skögr; Nos. 354, 502, 571, 658: but also *mariscus*, Nos. 132, 157.

Scræf (n.), a den, cavern, or hole in a mountain; Heddan scræf, No. 18; conf. Schmeller, Baier. Wörterb. iii. p. 507, schrafen; and p. 508, schroffen.

Scyd (? m.), a *skid*, or sudden twist; perhaps the sudden turn on a hill-side. Steāpan cnolles scyd, No. 123.

Scylf, a *shelf* or flat ledge of land, No. 595.

Scylp, ? a *scalp*, No. 570.

Scyr (f.), a boundary, No. 597.

Seāð (m.), a pit, from seōðan to *seethe*, Nos. 102, 136, 154, 484; lāmseāð, No. 570; sandseāð, No. 570.

Sele (m.), a hall or dwelling, No. 354.

Seta (m.), a settlement. Sæte, No. 551; but gesete, No. 61; beānsetum, No. 237; biccesætan, No. 549; Bobingseata, No. 175; Beornwoldes sætan, No. 570; Hafingseota, No. 175.

Setl (m.), a seat or settlement, No. 652.

Sîc (n.), a *sike* or small stream, a runnel, Nos. 61, 126, 154, 442, 548, 551, 554; on ðæt eâstre sîc, No. 442.

Sihtra, Siohtra (m.), a wooden pipe through which a small stream is directed; as, for instance, a drain made by boring a tree: but apparently not necessarily a running stream. Hylsan siohtra, No. 18; in wætan sihtran, No. 154. Vid. *Sichter*, under *Sechteln*, in Schmeller, Baier. Wörterb. iii. p. 194. It is used as an equivalent for sîc.

Slǣd (n.), a *slade*, low, flat, marshy ground. Vid. Craven Dial. Nos. 123, 150, 354, 388, 544: brocces slǣd, No. 660; fugelslǣd, No. 556; riscslǣd, No. 441; wulfslǣd, No. 485.

Slæw, No. 556, Occan slǣw; probably the same as

Sloh (n.), a *slough*, Nos. 354, 554; on ðæt reâde sloh, No. 59; but in ðone fûlan slo, No. 123.

Sloð, No. 149; probably for sloh.

Smîtæ (f.), No. 618, a slow greasy stream or pool. O. Nor. smîta.

Snǣd (m.), Nos. 207, 308, 538; snæðfeld, No. 538. Properly a portion or piece cut off. But, perhaps, it is more nearly connected with the Germ. Snâit.

Snawa (m.), No. 650.

Snoc. Solemeres westsnoc, No. 587.

Sôl (f.), *soil*, filth, mud, No. 652; wores sôl, No. 535; heorotsôl, No. 118; in ða reâdan sôle, No. 55; stagnum cuius uocabulum est Ceabban sôl, No. 180. I hardly know whether syle is an oblique case of this word, or another of similar meaning.

Solente. The Solent, between Hampshire and the Isle of Wight, No. 626.

Spic (m.) Holan spic, No. 162. Properly *bacon*: but, as it is always used to describe swine pastures, it

may possibly have reference to the mast on which swine were fattened.

Stân (m.), a *stone*, Nos. 61, 354, 356; Folcanstân, No. 235; mærstân, No. 442.

Stapol (m.), an upright post or pillar, Nos. 102, 180, 535, 543.

Steal (m.), a *stall*, a place established and built. Circsteal, No. 559; hâmsteal, Nos. 123, 408; mylnsteal, No. 529; tûnsteal, No. 636.

Stede (m.), a place or *stead*, Nos. 198, 204; cyricstede, No. 571; dynestede, No. 535; hâmstede, No. 570; beorchâmstede, No. 39; dûnhâmstede, No. 202; hanchemstede, No. 35; heânhâmstede, No. 162; lechâmstede, No. 208; stânhâmstede, No. 226.

Steort (m.), a tail, *start*, or promontory, Nos. 442, 516; on cynges steorte, No. 556.

Stîge (f.), *sty*, a narrow path or lane; originally a rising one; from stîgan: Nos. 61, 354, 440, 442, 554.

Stigele (f.), a *stile*, a narrow path that rises, Nos. 133, 154, 287, 657, 663.

Stoc (m.), a *stock* or log, Nos. 136, 442; heâfodstoccas, Nos. 442, 641; wônstoc, Nos. 287, 657.

Stoccen (f.), No. 569; perhaps a place full of *stocks* or logs.

Stow (f.), a place: cotstow, No. 578; hegstow, No. 570.

Strǽt (f.), a *street*, Nos. 3, 61, 354, 442; fyrdstrǽt, No. 449; herestrǽt, No. 569; portstrǽt, Nos. 552, 559; sealtstrǽt, No. 554.

Streâm (m.), a *stream*, Nos. 102, 354, 440.

Strod, No. 570; probably from the participle stroden, of stregdan, *spargere*.

Stub, styb (m.), a *stub* or stump, Nos. 441, 484, 543, 533.

Stycce (m.), Nos. 308, 538; a piece or portion. The *stitches* or *stetches* are the divisions of a field made in ploughing: in some parts of England, they denote the deep narrow furrows made in draining land.

Swelgend (f.), No. 502; but ðone sweliend, No. 516: that which swallows (from swelgan), a gulf or abyss.

Swepela (m.), the name of a stream. Swepelan streám, No. 550; sweoperlan streám, No. 646.

Swyn, No. 570; swines heáfod, No. 586.

Telga (m.), N.h.g. zelge, No. 204; a division of the land for the purpose of cultivation. In a three-course system of culture, where the whole land of a community is tilled in common, each third will be devoted to a particular crop, or fallow. These blocks of land are the *telgan* in question. The instance cited refers to a fallow.

Temede, Nos. 570, 649.

Til; Heofentil, No. 55.

Tóft (m.), a *toft*, No. 192; O. Nor. tópt; N.h.g. zumpt. Now, a small grove of trees; but in law language the spot where a messuage, now decayed, formerly stood. Vid. Leo, Rect. p. 56.

Tresel, No. 650.

Tún (m.), Nos. 59, 354, 388, 440. This word exists in the N.h.g. zaun, a *hedge*, but not in the same sense: with us (as in the Old Norse tún, and N.l.g. tuin) it denotes not so much that which surrounds, as that which is surrounded; not the hedge, but that which is enclosed by the hedge. It is, originally, any enclosure, and from it is derived the verb týnan, to enclose: thus, gærstún, Nos. 308, 441, 461, 538. But its more usual, although re-

stricted sense, is that of a dwelling, a homestead, the house and inland; all, in short, that is surrounded and bounded by a hedge or fence. It is thus capable of being used to express what we mean by the word *town,* viz. a large collection of dwellings; or, like the Scottish *toun,* even a solitary farmhouse. It is very remarkable, that the largest proportion of the names of places among the Anglosaxons should have been formed with this word, while upon the continent of Europe it is never used for such a purpose. In the first two volumes of the Codex Diplomaticus, Dr. Leo computes the proportion of local names compounded with tûn at one eighth of the whole number, a ratio which unavoidably leads us to the conclusion that enclosures were as much favoured by the Anglosaxons as they were avoided by their German brethren beyond the sea.

Twycene (f.), the angle or point at which two roads diverge or meet, Nos. 570, 641, 665.

Tyrl, No. 150.

Wæð (m.), a *path;* the word is nearly equivalent to pæð.

Weal (m.), a *wall,* Nos. 1, 452; burhweal, No. 61; stânweal, No. 388.

Weald (m.), a *weald* or wood, as the weald of Kent, Sussex, etc.; N.h.g. wald: wealdbæro, No. 162, pasture for swine in the weald.

Weg (m.), *way,* Nos. 61,102,440; higweg, hiweg, No. 441; hrycgweg, Nos. 102, 441; mǣrweg, No. 549; sidlingweg, No. 457; sponweg, No. 556; wǣnweg, No. 553.

Weorpe (f.): scale-weorpan, seale-weorpan, No. 570. Most probably sealt-wyrpe, the detritus or *throwing out* of salt-sand.

Were (m.), a *weir*, or dam formed across the course of a stream, with a view to regulate its course, and generally for the purpose of fishing, Nos. 408, 441, 621, 667.

Wīc (n.), Nos. 18, 123, 408, 652; *vicus*; a dwelling-place, of one or more houses: Werburgingwīc, *villa regalis*, No. 217; saltwīc, *vicus emptorius salis*, No. 68. From this word is derived a verb, wīcian, to take up a station, probably to run on shore at night, applied to a ship: Oros. bk. i. p. 25. Dr. Leo supposes a second word to exist, of the same form, denoting a *marsh*, which he derives from a verbal form, wīc; wāc, wicon; wicen; and consequently looks upon as cognate to the adj. wāc, *mollis*. This requires confirmation: although some plausibility is given to the suggestion, partly by the frequent use of the termination *-wich* in places near salt-pools, and by the occurrence of such instances as hreōdwīc, No. 461; hrempingwīc (*mariscum*), No. 175.

Wiðig (m.), the *withy*, a tree frequently mentioned in boundaries, Nos. 308, 538.

Wombe (f.), a *womb*, or hollow, No. 559.

Worðig (m.), *worthy*, or *worth*, platea, Nos. 141, 194, 570; Tomoworðig, Tamworth, No. 203; a street of houses? But frequently little more than tūn, an enclosed homestead. It is used as identical with wyrð or weorð, Nos. 38, 55, 139, 441, 570.

Wrocen, No. 591.

Wudu (m.), a *wood*, Nos. 354, 457; Dyllawidu, No. 36; Westanwidu, No. 201.

Wyl (m.), a *well* or spring, from weallan, to bubble, boil, Nos. 61, 193, 346; cærswyl, No. 442; fūlewyl, No. 442; gemǣrwyl, No. 636; hōrwyl, No. 570; but wylle (f.), Nos. 354, 650.

Wyrtruma (m.), the roots or foot of a hill, forest, shelf of land, etc., Nos. 354, 484, 646.

Wyrtwala (m.), the same nearly as wyrtruma, Nos. 123, 441, 516, 556.

Yfre, an oblique case of ofer; Heányfre, No. 204.

Yrs; see Ers.

Yrð (f.), ploughing, the arable land; foryrð, No. 461: probably the early arable, which is first ploughed.

Ðísl (f.), No. 118. This word corresponds exactly in form and gender to the Bavarian dünsel. This word, which is derived from an Old.h.g. dinsan, to draw, Goth. þinsan, denotes a twisted withy or other thin branch, used to bind rafts of wood to the shore. Schmeller, Baier. Wörterb. vol. i. p. 384. Ðisl may have the same meaning: if it has not, I am incapable of explaining it.

Ðorn (m.), a *thorn*, a tree very frequently named in boundaries, Nos. 356, 388; þyrnan, Nos. 440, 441.

Ðorp (m.), a village, or *Thorp*; a word common as a name in many parts of England; N.h.g. Dorf. Vid. Leo, Rect. p. 36.

Ðruh (n.), a *trough*, or water-cistern, No. 118.

Ðuna (m.), No. 485.

I am but too well aware how imperfect this list is: in many cases the genders, in many the meanings, of words have eluded my careful research. Still it may prove of service; even in its unsatisfactory state, it will be found better than no glossary at all; and the earnest inquirer always derives some advantage from knowing what particular points have been abandoned in despair by his predecessors. That others may prove more fortunate than myself is the utmost

I can hope, but I do hope it sincerely. Indeed, taking into consideration the great value of these local terms, and the insight they are calculated to afford into the manner of culture, the state of the country, and other interesting details of social life among the Anglosaxons, it would be most desirable that a complete index of them should be made, with a reference to every word. Such a compilation would prove of great advantage to those who have devoted their energies to the investigation of our provincial dialects: it would serve to show that many words, which now survive only in obscure and distant localities, once had currency over the whole country, and were parts of the general language of our forefathers; and to give a far more satisfactory explanation of the words themselves than can be gained from consulting Danish or Swedish dictionaries, at hap-hazard.

The improved state of philological and historical study during the last few years offers encouragement and support to the inquirer. In every part of Europe earnest and judicious efforts are now made to recover the documentary evidence in which early history finds its surest foundation; and a wide and generous system of philology enables us to use such materials with security and profit. I feel the highest satisfaction, as I approach the termination of this work, in the knowledge that England will no longer be pointed out as an exception to the general rule; that our earliest documentary history is now made accessible to all who will bestow reasonable pains upon its acquisition; and that the stores of increased knowledge, which are thus laid open to the philologist, the jurist, and the antiquarian, will produce results to be felt far beyond the limits of this country, perhaps even of this age.

LIST OF THE DOCUMENTS

CONTAINED IN THIS VOLUME.

No.	Name.	Date.	Authorities.
549.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 85.
550.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 58.
551.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 76, b.
552.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 94, b.
553.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 98.
554.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 100.
555.	Eadgar	969	MS. Cott. Tit. A. VIII. f. 4, b. N. Mon. I. p. 291.
556.	Eadgar	969	Cod. Winton. fol. 42, b.
557.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 83, b.
558.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 62, b.
559.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 64, b.
560.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 80, b.
561.	Bishop Oswald	969	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 75.
562.	Eadgar	959—970	MS. Cott. Claud. D. X. f. 224. N. Mon. I. p. 144.
563.	Eadgar	970	MS. Cole. XVIII. f. 5. i. e. Add. MSS. 5819. f. 5. MS. Cott. Aug. II. 13, a.
564.	Eadgar	970	MS. Cole. XVIII. f. 2. Bibl. MS. Stowe. II. f. 137.
565.	Eadgar	970	MS. Bodl. Wood. I. f. 233, b. N. Mon. I. p. 58.
566.	Eadgar	970	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 85.
567.	Eadgar	971	MS. Ashmole. 790. f. 89, b. N. Mon. I. p. 26. N. Mon. I. p. 43.
568.	Eadgar	971	MS. Soc. Ant. LX. fol. 38.
569.	Eadgar	971	Widmore. Enquiry. App. IV. p. 21. N. Mon. I. p. 291.
570.	Eadgar	972	MS. Cott. Aug. II. 6. N. Mon. II. p. 416.
571.	Eadgar	972	MS. Harl. 436. fol. 66, b.
572.	Eadgar	972	MS. Harl. 436. fol. 62, b.
573.	Eadgar	972	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 84.

No.	Name.	Date.	Authorities.
574.	Eadgar	972	Smith. Beda. App. p. 775.
575.	Eadgar	972	MS. Soc. Ant. LX. fol. 68. Gunton. Peterboro'. p. 135. N. Mon. I. p. 382.
576.	Bishop Oswald	960—972	MS. Cott. Nero. E. I. f. 392, b.
577.	Eadgar	973	MS. Bodl. Wood. I. f. 190, b. N. Mon. I. p. 49.
578.	Eadgar	973	Cod. Winton. fol. 46.
579.	Eadgar	973	MS. Cott. Aug. II. 12. MS. Lansd. 447. fol. 25. N. Mon. II. p. 598.
580.	Bishop Oswald	973	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 97, b.
581.	Eadgar	Dec. 28th, 974	MS. Cott. Vesp. E. II. fol. 5. N. Mon. II. p. 557.
582.	Eadgar	About 974	Cod. Winton. fol. 6, b.
583.	Eadgar	963—975	Cod. Winton. fol. 8.
584.	Eadgar	974	MS. Lansd. 417. fol. 12, b.
585.	Eadgar	974	MS. Harl. 436. fol. 88.
586.	Bishop Oswald	974	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 73, b.
587.	Eadgar	975	Chart. Cott. VIII. 18.
588.	Eadgar	975	Chart. Cott. 43. C. 6.
589.	Eadgar	975	Cod. Winton. fol. 67.
590.	Eadgar	975	Cod. Winton. fol. 72, b.
591.	Bishop Æðelwold	963—975	MS. Soc. Ant. LX. fol. 54, b.
592.	Eadgar	975	Cod. Winton. fol. 81, b.
593.	Ælfheah	965—975	Cod. Winton. fol. 93, b.
594.	Eadgar	963—975	Cod. Winton. fol. 6, b.
595.	Eadgar	976	Cod. Winton. fol. 114.
596.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 79.
597.	Eadgar	No date.	Cod. Winton. fol. 33, b.
598.	Eadgar	978	Cod. Winton. fol. 22.
599.	Eadgar	No date.	Cod. Winton. fol. 7.

No.	Name.	Date.	Authorities.
600.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 8.
601.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 8, b.
602.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 9.
603.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 9.
604.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 9, b.
605.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 10.
606.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 10.
607.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 10.
608.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 10, b.
609.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 10, b.
610.	Eadgar . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 11.
611.	Eadweard	977	Cod. Winton. fol. 85, b.
612.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 77, b.
613.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 86, b.
614.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 89, b.
615.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 91, b.
616.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 82, b.
617.	Bishop Oswald	977	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 96.
618.	Bishop Oswald	978	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 71.
619.	Bishop Oswald	978	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 83.
620.	Bishop Oswald	978	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 90.
621.	Æðelred	979	MS. Soc. Ant. LX. fol. 34, b.
622.	Æðelred	979	Cod. Winton. fol. 112.
623.	Bishop Oswald	979	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 99.
624.	Æðelred	980	Cod. Winton. fol. 96, b.
625.	Bishop Oswald	980	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 98, b.
626.	Æðelred	980	Cod. Winton. fol. 5.

No.	Name.	Date.	Authorities.
627.	Bishop Oswald	980	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 67, b.
628.	Brihtric Grim	964—980	Cod. Winton. fol. 50, b.
629.	Æðelred	981	N. Mon. II. p. 495.
630.	Bishop Oswald	981	MS. Cott. Nero. E. I. fol. 392, b.
631.	Bishop Oswald	981	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 111.
632.	Æðelred	982	MS. Lansd. 417. fol. 13, b.
633.	Æðelred	982	Cod. Winton. fol. 66. Cod. Winton. fol. 66, b.
634.	Bishop Oswald	982	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 112.
635.	Æðelred	983	MS. Harl. 1761. f. 33.
636.	Æðelred	983	Cod. Winton. fol. 75.
637.	Bishop Oswald	983	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 87, b.
638.	Æðelred	983	Cod. Winton. fol. 75, b.
639.	Æðelred	983	Cod. Winton. fol. 103.
640.	Æðelred	983	Cod. Winton. fol. 110, b.
641.	Æðelred	984	MS. Harl. 61. f. 2, b.
642.	Æðelred of Wessex	About 984	Cod. Winton. fol. 4.
643.	Æðelred	984	MS. C. C. C. Cantab. CXI. fol. 87.
644.	Bishop Oswald	984	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 87.
645.	Bishop Oswald	984	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 72, b. Smith. Beda. p. 778.
646.	Bishop Oswald	984	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 57.
647.	Æðelred	985	MS. Cott. Tib. D. VI. f. 27, b.
648.	Æðelred	985	Cod. Winton. fol. 46, b.
649.	Bishop Oswald	985	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 63, b.
650.	Æðelred	985	Cod. Winton. fol. 78.
651.	Bishop Oswald	985	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 95.
652.	Æðelred	985	Cod. Winton. fol. 111, b.
653.	Bishop Oswald	985	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 81, b.

No.	Name.	Date.	Authorities.
654.	Æðelred	986	MS. Lansd. 417. fol. 14.
655.	Æðelred	986	Cod. Winton. fol. 16
656.	Æðelmær	987	Cart. Antiq. W. No. 16. N. Mon. II. p. 625.
657.	Æðelred	987	Chart. Cott. VIII. fol. 14.
658.	Æðelred	987	Cod. Winton. fol. 104.
659.	Æðelred	987	MS. Bodl. Wood. I. f. 235,b. N. Mon. I. p. 51.
660.	Bishop Oswald	987	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 78.
661.	Bishop Oswald	987	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 97,b.
662.	Æðelred	988	MS. Cott. Vesp. B. XXIV. f. 25.
663.	Æðelred	988	MS. Selsey. A. f. . B. XVIII. fol. 8. N. Mon. VI. p. 1166.
664.	Æðelred	988	Cod. Winton. fol. 84, b.
665.	Æðelred	988	MS. Harl. 436. fol. 56, b.
666.	Bishop Oswald	988	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 93,b.
667.	Bishop Oswald	988	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 93.
668.	Bishop Oswald	988	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 58,b.
669.	Bishop Oswald	989	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 111,b.
670.	Bishop Oswald	989	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 74.
671.	Bishop Oswald	989	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 79,b.
672.	Æðelred	990	MS. Cott. Nero. D. I. f. 153. N. Mon. II. p. 225.
673.	Æðelred	990	Cod. Winton. f. 107.
674.	Bishop Oswald	990	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 84,b. Hickes. Gram. Ang. p. 140.
675.	Bishop Oswald	990	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 60,b.
676.	Bishop Oswald	991	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 91.
677.	Bishop Oswald	991	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 59,b.
678.	Bishop Oswald	991	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 62.
679.	Bishop Oswald	972—992	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 74.

No.	Name.	Date.	Authorities.
680.	Bishop Oswald	After 972	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 72.
681.	Bishop Oswald	After 972	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 67.
682.	Bishop Oswald	After 972	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 65, b.
683.	Bishop Oswald	978—992	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 66.
684.	Æðelred	993	MS. Cott. Aug. II. 38.
685.	Ælflæd	No date.	Chart. Cott. 43. C. 4.
686.	Æðelred	994	MS. Harl. 358. fol. 31. N. Mon. II. p. 535.
687.	Æðelred	994	MS. Harl. 436. fol. 39.
688.	Æðelred	995	Text. Roffens. p. 124.
689.	Æðelred	995	Reg. Cant. B. 2ª. fol. 355, b.
690.	Æscwig	995	Reg. Cant. B. 2ª. fol. 356.
691.	Æscwig	995	Chart. Cott. 43. C. 7.
692.	Æðelred	995	MS. Cott. Aug. II. 48. MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 175.
693.	Wynflæd	No date.	MS. Cott. Aug. II. 15. Hickes. Dissert. Epist. p. 4.
694.	Wulfwaru	No date.	C.C.C. Cantab. CXI. fol. 88.
695.	Ealdulf	996	MS. Cott. Tib. A. XIII. f. 89.
696.	Æðelred	996	MS. Cott. Nero. D. I. f. 148, b. MS. Cott. Nero. D. I. f. 152, b.
697.	Ælfgyua Ymma	997	Reg. Cant. B. 2ª. fol. 369, b.
698.	Æðelred	997	Cod. Winton. fol. 14.
699.	Æðeric	997	C.C.C. Chart. Ant. B. 2.
700.	Æðelred	998	Text. Roffens. p. 130.
701.	Æðelred	998	Leland. Itin. II. p. 51. N. Mon. I. p. 337.
702.	Wulfsine	998	Leland. Itin. II. p. 52. N. Mon. I. p. 337.
703.	Æðelred	999	MS. Cott. Claud. B. VI. f. 91. C.C.C. Cantab. CXI. fol. 169.
704.	Æðelred	No date.	C.C.C. Chart. Ant. B. 1.
705.	Æðelred	1001	MS. Cott. Aug. II. 22.

CHARTAE ANGLOSAXONICAE.

DXXVIII.

* DÛNSTÂN, 966.

✠ Uniuersis posteris christianam fidem profitentibus, Dunstanus Doroberniae et Osketulus Eboracae archiepiscopi, Æðelwoldus Wintoniae, Oswaldus Wigorniae, et Lefwinus Dorcacestriae episcopi, salutem in domino sempiternam. Cum naturaliter Ægyptii, pastores omnes ouium execrantur, et filii tenebrarum filios lucis furore implacabili persequuntur (semper enim Madian perdere populum domini machinatur:) cupientes ideo in futurum contra sceleratos et sacrilegos sanctam matrem aecclesiam iugiter infestantes murum defensionis opponere et quicunque se diuino seruitio mancipauerunt, et in castris domini quocunque modo militauerunt, reddere ab huiusmodi persecutoribus securiores, et in domo domini tutiores; attendentes etiam sanctissimam deuotionem quam piissimi reges nostri temporis, scilicet Edredus quondam rex, et inclytus rex Eadgarus nunc superstes (inspirante sancto spiritu) conceperunt ad restauranda sacra seruorum Christi monasteria, et aecclesiam dei ubicunque releuandam; chirographa eorundem regum benignissime concessa uenerabili patri Turketulo abbati Croylandensi (qui pro patriae coelestis amore diuitias multas et magnas dignitates fortissime reliquit) de confirmatione sui monasterii sibi confecta nos auctoritate diuina confirmamus, ratificamus; ac omnes, qui timore dei postposito, possessiones dicti monasterii diripere tentauerint, uel pacem dictorum monachorum contra intentionem et uoluntatem praetac-

torum regiorum chirographorum perturbauerint, aut perturbari procurauerint, arte uel ingenio, consilio uel fauore, quocunque colore sua machinamenta homo seminauerit inimicus, et filius iniquitatis sua fuderit argumenta, ex tunc excommunicantes, nomina illorum de libro uitae tollimus et a consortio sanctorum separantes, ac a limine portae coelestis longius repellentes, nisi condigna satisfactione citius sua errata correxerint, infernalibus incendiis cum Iuda traditore damnandos pro suis demeritis irremissibilibus deputamus. Insuper spiritualitatem totius insulae Croylandiae, uillaeque adiacentis, prout a fundatione monasterii sui, dicti monachi hactenus habuerunt, uidelicet quicquid attinet ad archidiaconatus officium omnibus correctionibus ad instantiam partis uel quocunque modo infligendis pro quibuscunque delictis uel criminibus per quamcunque personam commissis uel committendis ibidem, praefato uenerabili abbati Turketulo et omnibus successoribus suis abbatibus in eodem monasterio futuris, et eorum officialibus ad hoc officium uice exequendis constituendis, cum consensu Ægelnothi archidiaconi procurantis istud fieri, concedimus et assignamus; excommunicantes et exterminantes a facie dei, et a glorifica uisione uultus sui in die magni iudicii omnes, qui dictum patrem Turketulum uel aliquem successorum suorum super hoc de caetero inquietauerint, uel aliquod praemissorum uiolauerint uel uiolari procurauerint quocunque modo, in perpetuum eos Satanae sine fine tradentes, nisi citius resipuerint, et cum condigna poenitentia praedicto monasterio satisfecerint pro patratis. Istud priuilegium sancitum est et immutabiliter decretum ad honorem dei, et sanctae matris aecclesiae releuationem ac sancti Guthlaci confessoris reuerentiam in praesentia regis Eadgari, praelatorum procerumque suorum, anno dominicae incarnationis DCCCC.LXVI. apud London collectorum.

✠ Ego Eadgarus totius Albionis monarcha istud priuilegium sanctae crucis indicio confirmaui. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus Dorobernensis praedictam censuram aecclesiasticae animaduersionis in regiorum chirographorum uiolatores irreuocabiliter fulminaui. ✠ Ego Osketulus archiepiscopus Eboracae perpetuam damnationem in sanctae matris aecclesiae aduersarios interpretatos istam sententiam corroboraui. ✠ Ego Lefwinus Dorcacistrensis episcopus consensi. ✠ Ego Ælfstanus Londoniae episcopus commendaui. ✠ Ego Æðelwoldus Wintoniae episcopus collaudaui. ✠ Ego Oswaldus Wigorniae episcopus consensum dedi. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus Domnoniae consilium praebui. ✠ Ego Kinsius Lichefeldensis episcopus adiuui. ✠ Ego Ælfricus episcopus Est-Angliae procuraui. ✠ Ego Godwinus episcopus Roffensis acquieui. ✠ Ego Æðelstanus episcopus Cornubiensis consilium dedi. ✠ Ego Werstanus episcopus Shireburnensis annui. ✠ Ego Ægelnoðus archidiaconus faui. ✠ Ego Ælfstanus abbas Glastoniae consensum dedi. ✠ Ego Æðelgarus abbas noui monasterii Wintoniae consensum praebui. ✠ Ego Wulfinus abbas sancti Petri Westmonasterii extra London subnotaui. ✠ Ego Oswardus abbas Eueshamensis ratum habui. ✠ Ego Merwenna abbatissa [de Rumsege signum sanctae crucis feci. ✠ Ego Herleua Sceaftoniensis abbatissa] consignaui. ✠ Ego Wulwina Werhamensis abbatissa communiui. ✠ Ego Ordgarus dux constitui. ✠ Ego Ailwinus dux constabiliui. ✠ Ego Briðnoðus dux aspexi. ✠ Ego Oslacus dux affui. ✠ Ego Ælferus dux interfui. ✠ Ego Ælfegus dux audiui. ✠ Ego Friðegistus minister uidi. ✠ Ego Æðelward minister uidi. ✠ Ego Æðelmund minister uidi. ✠ Acta sunt haec in octauis Pentecostes in aecclesia sancti Pauli cathedrali.

DXXIX.

ÔSWALD, 966.

✠ Allubescente ac consentiente Eadgaro basileo, Ælfhereque Merciorum duce, ego Oswold largiflua dei clementia antistes, quandam rusculi partem .iii. scilicet mansas, tribus tamen in locis diuisam cui uocabulum est, æt Eânulfestûne, ôðer healf hid and æt ûferan Strǽtforda on ðǽre gesyndredan hide ðone ôðerne æcer, and æt Fachanleâge ðone þriddan æcer feldlandes, and healfne ðone wudu on eâsthealfe ðæs weges, and ðone æt ðǽre eorðbyrig, and on eâsthealfe Afene eahta æceras mædwa and forne gean Biccenclife .xii. æceras mædwa, and þreo æcras benorðan Afene tô myllnstealle, Eâdrîco meo compatri aeternaliter concessi, et, post uitae suae terminum, duobus derelinquat cleronomis, eorumque uitae finito curriculo, ad usum primatis in Wiogornaceastre redeat immunis. Đonne is ealles ðæs landes þreo hida ðe Oswald biscop bôcað Eâdrîce his þegne on ðâ gerâd wyrce ðæt he wyrce ðæt ðæt land seô unforworht intô ðǽre hâlgan stowe twêgra monna dæg æfter him. Anno dominicae incarnationis dcccc.lxvi . scripta est haec carta, his testibus consentientibus, quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Oswald episcopus hanc concessionem signo crucis Christi confirmo. ✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Ælfred presbiter. ✠ Ego Wulfhun presbiter. ✠ Ego Brihstan presbiter. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Eadward clericus. ✠ Ego Tuna clericus. ✠ Ego Wulfhæh clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Wenstan clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.

DXXX.

ÔSWALD, 966.

✠ Ic Oswald bisceop þurh godes giefe, mid geðafunge and leáfe Eádgâres Angulcyningces and Ælfheres Mercna heretogan and ðæs heorodes on Wiogornaceastre, landes sumne dǽl ðæt synd .III. hida ðe fram cûðum mannum Hindehlep is gehâten, sumum wîfe ðǽre is noma Ælfhild, for godes lufon and for uncre sibbe, mid eallum þingum ðe ðǽrtô belimpað freolice hiere dæg forgæaf, and æfter hiere dæge twâm yrfeweardum, and æfter heora forðsîðe tô ðǽre hâlgan stowe intô Wiogornaceastre ðâm biscope tô bryce. Sî hit ǽlces þinges freoh bûtan ferdfare and walgeworc and brycgeworc and circanlâde. Ðis wæs gedôn ymbe nigon hund wintra and seox and seoxtig ðæs ðe drihtnes gebyrdtîde wæs, on ðŷ seofoðan geare ðæs ðe Oswald bisceop tô folgaðe feng. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro and eallum godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum; gif hwâ bûton gerihtum hit âbrecan wille god hine tô rihtere bôte gecerre. Amen.

Her is seô hondseten Oswaldes biscopes.

✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Ælfred clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Byrhstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Wulfheh clericus. ✠ Ego Leofwine clericus.

DXXXI.

OSWALD, 966.

✠ Ego Oswold, gratia dei episcopus, cum consensu ac licentia Eadgari regis Anglorum, et Ælfhere ducis

Merciorum, quandam ruris particulam, quod a gnosticis æt Clifforda appellatur, .II. uidelicet mansas, cuidam ministro meo, nomine Wihtelm, cum omnibus ad illud rite pertinentibus, perpetua largitus sum haereditate, et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Ðonne is ðæs landes ealles ðe Oswald biscop bôcað Wihtelme his þegne, on ðâ gerâd wyrce ðæt he wyrce ðæt ðæt land sŷ unforworht into ðǣre hâlgan stowe, þreora manna dæg, ôðer healf hid gedǣllandes and healf hid on ðǣre ege. Anno dominicae incarnationis DCCCCLXVI. scripta est haec cartula his testibus consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Oswald episcopus hanc consensionem signo crucis Christi confirmo. ✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Ælfgar presbiter. ✠ Ego Ælfred clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Wulfhæh clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine clericus.

Ðas þreo bêc lôciað intô Strǣtforda.

DXXXII.

* EÂDGÂR, 967.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi saluatoris! Ea quae secundum legem ac canonicam dispositionem salubriter diffiniuntur, licet solus sermo sufficeret, tamen pro euitanda futuri temporis ambiguitate, fidelissimis scripturis et documentis sunt commendanda. Quamobrem ego Eadgarus rex, pro aeternae retributionis spe et relaxatione peccaminum meorum, ad laudem nominis domini et ad honorem sancti Petri apostolorum principis, regali auctoritate

renouaui atque restauraui libertatem ad monasterium quod Ceortesege noto nuncupatur onomate, secundum quod prius illam rex Friðeuualdus et sanctus Erkenuualdus constituere, qui se sub iure haereditario ad praefatum monasterium cum tota substantia ac possessione ad Christo seruiendum commendauerunt; quatinus nobis in commune misericors et clemens rerum conditor ad uicissitudinem huius munificentiae et emolumentum largitatis errata piaculorum indulgeat et coelestis regni beatitudinem inpendat. Qui etiam praefatus abbas Erkenuualdus illud priuilegium quod hactenus in praefato habetur monasterio in Romulea urbe petebat, aliaque quamplurima priuilegia quae nostri antecessores pro redemptione animarum suarum et pro coelestis regni desiderio constituerunt, in illo monasterio scripta continentur. Haec est interim illa libertas quam ut perpetualiter in saepedicto monasterio permaneat, animo libenti constituo et confirmo. Hoc est scilicet quinque mansas in situ eiusdem monasterii .x. etiam in Thorp .xx. in Egeham cum Hingefelda .v. in Chabeham cum Busseleghe cum Fremesham et Fremesleya, quas ab omni tributo regali liberas esse concedo; et hanc priuilegii dignitatem confero, ut sine inpedimento saecularium rerum et absque tributo fiscalium negotiorum illius loci habitatores liberis mentibus deo soli seruiant, et monasticam coenobialis uitae disciplinam Christo suffragium largiente regulariter exerceant, ac pro statu et prosperitate regni nostri et indulgentia commissorum criminum ante conspectum diuinae maiestatis preces fundere conentur, et orationum officia frequentantes in aecclesiis pro nostra fragilitate dominum interpellare nitantur. Haec est enim reliqua uillularum possessio quae ad eundem monasterium rite noscitur pertinere .x. mansiones in Piterichesham .xxx. in Suttone cum cubilibus porcorum quae illuc pertinent, scilicet in Ðunres-

felda .xx. in Cegham cum porcorum pascuis on ðene wold, et illam cartulam quam emeram ab Eduuino .L. mancusis auri probati ad monasterium praefatum concessi .x. etiam mansiones in Whetindune .xx. in Cuðredesdune cum pascuis illic rite pertinentibus. Nec non .xx. in Mestham cum omnibus appendiciis quae illo pertinent .x. etiam in Chepstede cum Chaluedune .x. in Benstede cum Suðemeresfelda et .xx. mansiones in Ebesham cum omnibus ad se rite pertinentibus .xii. uero in Bocham .x. in Clendune .xx. in Couehamcum Pontintone .v. etiam in Biflete cum Waybrigga .x. autem in Waltham .xx. etiam in Muleseye quas Edwi iniuste ad uetustum Wentanae monasterium dereliquit, quod ego iterum et episcopus Æðeluuoldus iustificauimus et ad monasterium proprium ad quod rite pertinebat commendauimus. Hanc ergo libertatem et confirmationem pro petitione et ammonitione uenerabilis episcopi Æðeluuoldi, meo dilectissimo abbati Æðelstano, qui tunc temporis eidem monasterio praefuit, placabili mentis deuocione dictare, scribere, commendare et confirmare procuraui. Hoc uero decretum a nobis libenter concessum taliter confirmari et seruari decernimus, ut tam nobis uita comite propicia diuinitate regni gubernacula regentibus, quam futuris successoribus haereditatis iure regnandi monarchiam tenentibus, inextricabili lege firmiter roboretur. Si quis uero hanc libertatem augere uoluerit, adaugeat omnipotens deus sibi uitam in hoc saeculo longaeuam et, post finem istius uitae, coelestis regni iocunditatem. Si quis uero, quod non optamus, huius decreti syngrapham infringere temptauerit, aut aliter quam a nobis statutum est minuere studuerit, sit a consortio Christi aecclesiae et a collegio sanctorum hic et in futuro segregatus, parsque eius cum auaris rapacibusque ponatur, eiusque ligamine se constrictum sciat cui Christus claues regni coelestis commendans ait, ‘Tu es Petrus et super hanc petram aedifi-

cabo aecclesiam meam et tibi dabo claues regni coelorum, et quodcumque ligaueris super terram erit ligatum et in coelis, et quodcumque solueris super terram erit solutum et in coelis.' Namque adhuc pro ampliori firmitatis testamento omnimodo praecipimus atque praecipiendo obsecramus, ut maneat ista libertas insolubiliter ab omni saeculari seruicio ut praediximus exinanita, cum omnibus per circuitum ad se rite pertinentibus, pascuis, pratis, siluis, riuulis. Idcirco uero huius donacionis munificentiam tam firmiter atque immobiliter imperamus, quia pro hoc a domino coelestis regni beatitudinem accipere speramus, illo largiente cui est honor, potestas et imperium per infinita saeculorum saecula. Amen. Acta est autem haec praefata donacio anno dominicae incarnationis .D.CCCC.LXVII. indictione .X. consentientibus his testibus quorum uocabula infra caraxata clare patescunt.

Ego Eadgar Anglorum monarchus hoc donum agiae crucis taumate roboraui ✠. Ego Oskitel Eboracensis aecclesiae primas subscripsi ✠. Ego Ælfric abbas subscripsi ✠.

DXXXIII.

EÂDGÂR, 967.

✠ SAEPE namque contingi solet ut heroica regum christianorum piorumque pontificum ac procerum statuta almorum quoque antistitum et sanctorum sacerdotum sapientumque decreta in posterum pro antiquitate obliuioni abolita traduntur, nisi ante ea caraxatis litterarum apicibus aut cautionum promulgatis prorsus indiculis decorata roborentur. Quamobrem ego Eadgar, tocius Anglorum gentis primicherius, ut his transitoriis aeterna lucrarer, quandam rusculi partem, .V. scilicet cassatos quae loco celebri æt Eastune

dicitur, cuidam meo ministro, qui a solicolis huius prouintiae famoso fruniscitur Ælfsige onomate, perpetua largitus sum haereditate, quatinus ipse cum omnibus ad eam rite pertinentibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, uoti compos habeat, et post uitae suae terminum quibuscumque uoluerit immunem derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis, arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda, Christi proditore, eiusque complicibus, puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hic inde gyratur. Ðis syndon ða landgemǽro ðâra .v. hida æt Eâstûne: ǽrest on ðone crundel on ðone ellenstub; ðanon on gerihte on ða smalan þornas be norðan hodes mǽre; ðonon on gerihte on bulemǽres þorn; ðonon on gerihte on ða ealdan dîc; andlang dîces on ðone stubb; ðonon on gerihte andlanges furh on bremel þornan on ða ealdan dîc; andlang dîces on ðone ealdan stoc; ðonon on gerihte be ðâm heâfdan; ðonon on ðone ealdan weg: ðonne on ðæt lege on ðone wiðig; ðonon on gerihte on riscleâge on ða riðe; ðonon upp on ðone mære; ðanon on gerihte be ðâm heâfdan upp andlanges fyrh: æft be ðâm heâfdan andlanges furh on ðone smalan gare andlanges fyrh on ða ealdan dîc; of ðǽre dîce on ðone holan brôc, ðæt on westwellan forð; andlanges weges on ðone hege; andlanges heges on ða dîc, upp on ðone hyl; ðonne æft on ðone crundel. Anno dominicae incarnationis DCCCC.LXVII, scripta est haec carta, his testibus consentientibus, quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar, rex tocius Brittanniae praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstan, Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus

eiusdem regis donationem cum triumpho agiae crucis consignaui. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus impressi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensi. ✠ Ego Æðelwold episcopus consignaui. ✠ Ego Osulf episcopus confirmaui. ✠ Ego Winsige episcopus consolidaui. ✠ Ego Oswald episcopus subscripsi. ✠ Ego Ælfwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ordbriht abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Kyneweard abbas. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Ælfheah dux. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Æðelferð minister. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Bryctnoð dux. ✠ Ego Bryctferð dux. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Osulf minister. ✠ Ego Osward minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Æðelric minister.

DXXXIV.

EÂDGÂR, 967.

✠ Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo! Cunctis sophiae studium ferme rimantibus stabili notum constat ratione, quod praesentis essentia periculis incubantibus et curis euanescentium rerum inopinate crebrescentibus, humana mortalium rerum cognitio quasi ros minuendo elabitur, et obliuioni tantundem traditur nisi aliqua certa ratione praenotetur, quia non sunt aeterna quae consumentur hic sed terrena. Idcirco ego Eadgar rex, Anglorum telluris gubernator et rector, uni meo fideli uasallo nomine Wulfnoð rumancant aliquam terrae portionem, id est,

III. mansas concedo liberaliter in aeternam possessionem, in loco ubi uulgariter uocitatur Lesmanaoc et Pennarð; ut illo praedicto territorio uoti compos uita perfruatur comite, et post obitum eius cuicumque uoluerit haeredi derelinquat tam in minimis quam in magnis, campis, pascuis, pratis, siluis, piscariisque, immunem ad fruendum derelinquat. Praefatum siquidem rus omni seruitio careat praeter expeditionem, pontis et arcis munimen. Ðis is ðâra .III. hida landgemǣru æt Lesmanaoc: ǣrest up of Wurðalap andlang riðe agean streâm tô Hryteselt, ðonne sûð andlang riðe tô Crouswrah ðonne forð tô Cestell-merit; from Cestell-merit tô Crucou mereðen, ðonne eâst â geriht tô Lembroin, ðonne tô ryht Catwallon, ðon âdûn andlang Cendefrion oð ða litlan riðe, ðon up andlang riðe tô Fontongen, fram Fontongen andlang dîces tô ðâm herepaðe, ðanon â ðân lytlan dîc tô ðân miclan dîc, ðonne foron ða dîc tô Fosnocedu, ðon âdûn andlang riðe eft towerd Alan: ðonne is ðis ðæs ânes aceres landgemǣru æt Pennarð, ǣrest fram sǣ andlang dîc tô ða riðe ðon andlang riðe eft on sǣ. Dominicae incarnationis anno DCCCCLXVII, mei imperii VII°. anno, scripta est haec syngrapha, his testibus consentientibus quorum nomina [infra caraxata] esse uidentur.

✠ Ego Eadgar gratia dei totius Britanniae telluris rex meum donum proprio sigillo confirmaui. ✠ Ego Dunstanus archipraesul [signum] agiae sanctae crucis impressi. ✠ Ego Æðelwoldus episcopus contestor. ✠ Ego Ælfstanus episcopus corroboraui. ✠ Ego Byrhtelmus episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus annui. ✠ Ego Wulfsie episcopus hanc chartulam dictante rege suisque praecipientibus, perscribere iussi. ✠ Ego Ælfhere dux testis. ✠ Ego Ælfheah dux testis. ✠ Ego Æðelstan dux testis. Si quis uero hominum hanc meam donationem cum stultitiae temeritate jactitando infringere certauerit, sit ipse grauibus per colla depressus catenis inter flam-

miuomas tetrorum daemonum cateruas, nisi prius irriguis poenitentiae gemitibus et pura satisfactione emendauerit.

DXXXV.

EÂDGÂR, 967.

✠ Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo, qui cuncta patris imperio ac pariter sancti spiritus gratia uiuificante disponit! De qua re magna nobis necesse est per elemosinam largitate praecepta dei implere, sicut in Tobia dictum est, 'Magna nobis fiducia est coram summo deo elemosina:' Quapropter ego Eadgar, tocius Albionis basileus, libens perpetuali dapsilitate cuidam matronae, nobili generositatis prosapia exortae, nomine Winflaed, octo mansas terrae, loco qui uulgari adstipulatione nuncupatur æt Meone, and tô Fearnfelda, cóndono; ut habeat et possideat cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, aquis; et post uitae suae terminum quibuscumque uoluerit cleronomis in aeternam haereditatem perpetualiter possidendam derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis, arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis synt ðа landgemǽra tô Meone and tô Fearnfelda, ðâra eahta hida: ǽrest ðǽr Seolesburna sliht on Meone; of Meone andlang herepaðes on Wores sol; of Wores sole on weawan þorn; of weawan þorne on crute braceleâge; of ðǽre leâge on Scyteres flôdan; of

Scyteres flōdan on hriscmere; of ðām mere on ðone twisledan beām; of ðām twisledan beāme on ceorla geat; of ceorla geate on ðone hagan æt Hǽðburge dene; andlang mearce on ða twysledan āc; of ðǽre ǽc andlang dene on Coggan beām; of Coggan beāme on Wytleāhe; of Wytleāge tō Brunes hamme; of Brunes hamme andlang mearce tō Reādlefan bēcan; andlang mearce tō cealfhanggran; of ðām hanggran on þornwīc; of þornwycan tō Wryteles þorne; of ðām þorne tō Lynestede; of Lynestede on mearcbeorh; of ðām beorge on ðone stapol; of ðām stapole on clenanford; of ðām clenanforda andlang Seolesburnan eft ūt on Meone. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi DCCCC.LXVII: scripta est huius donationis syngrapha his testibus consentientibus, quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar, rex tocius Bryttanniae praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstan, Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus, eiusdem regis donationem cum triumpho agyae crucis consignaui. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus impressi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus consensi. ✠ Ego Osulf episcopus corroboraui. ✠ Ego Winsige episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus subscripsi. ✠ Ego Æscwi abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ordbryht abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas.

DXXXVI.

EÂDGÂR, 967.

✠ In nomine dei omnipotentis, cuncta creantis atque coelestia et terrestria iure regentis, qui solus per saecula regnat, rex regum et dominus dominantium! Ego Eadgar, sua munificentia basileos An-

glorum, et rex atque imperator sub ipso domino regum et nationum infra fines Britaniae commorantium, cogitans disposui ex opibus mihi a deo concessis, meos fideles ministros cum consilio optimatum meorum ditare, literisque ad posteritatis memoriam bene gesta et regalia dona, ut lex expetit, confirmare. Unde cum praesentis codicelli indiculo, anno dominicae incarnationis DCCCC.LXVII. indictione X^ma^. regni uero mei XIII^mo^. meo fideli ministro Brihtnoðo, quandam telluris partem, scilicet .II. mansas, illo in loco qui a solicolis antiquo uocabulo æt Suðtune and æt Bicanmersce nominatur. Tali autem tenore hoc praefatae munificentiae meae munus tradendo concessi ut possideat et libere perfruatur quamdiu uixerit, cum omnibus utensilibus quae deus coelorum illic creauit, tam in notis causis quam in non notis, modicis et magnis, campis, pascuis, pratis; et postquam uiam uniuersae carnis adierit, succedentium sibi cuicumque haeredi uoluerit, aeternaliter derelinquat. Sit autem terra haec libera ab omni fiscali tributo, et ab omni saecularium seruitutum onere perpetualiter absoluta, praeter arcis et pontis instructionem, et expeditionem. Istis terminibus praedicta terra circumgirata esse uidetur. Ærest of Bucganstrǣte on ða ealdan dīc; of ðǣre ealdan dīc ā æfter furan on rischriðig; of rischriðie eft æfter furan on turfhleō; of turfhleō æfter heāfdan eft andlang fur on Pydewyllan; of Pydewyllan andlang weges tō ðām þeōfdenne; ðæt eft on Bucganstrǣt; of ðǣre strǣte andlang fura on Hengestesbrōc; andlang brōces on Fildena wyllan; of Fildena wyllan ā andlang furan oð hit cymð eft on Bucganstrǣt. Ego autem Brihtnoðus hoc domini mei donum et regalem munificentiam cum filio meo, quem ad seruiendum deo, Oswaldo archiepiscopo commisi, pro remedio animae ipsius domini mei regis et pro salute animae meae, deo et sanctae Mariae ad usus seruorum dei habitantium in monasterio eiusdem sanctae dei

genitricis quod est in Wigornacestre, condono, ea libertate qua michi a rege donata est, cum ipsius libertatis cyrographo, ipso domino meo rege consentiente, et hanc meam donationem sua auctoritate corroborante, in testimonio episcoporum ac ducum subtitulatorum, caeterorumque optimatum suorum. Si quis autem daemonis instinctu, hanc nostram donationem uiolare uel infringere temptauerit, disperdet illum deus, nisi resipiscat et ad satisfactionem ueniat.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum, hanc meam munificentiam, et mei ministri donationem, signo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstanus, Dorobernensis archiepiscopus, eiusdem regis beneuolentiam confirmaui. ✠ Ego Osuualdus archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðeluuold episcopus confirmaui. ✠ Ego Sideman episcopus confirmaui. ✠ Ego Kyneuuard episcopus confirmaui. ✠ Ego Ðeodred episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfric abbas subscripsi. ✠ Ego Æscuui abbas subscripsi. ✠ Ego Æðelgar abbas subscripsi. ✠ Ego Osgar abbas subscripsi. ✠ Ego Ælfere dux. ✠ Ego Æðeluuine dux. ✠ Ego Brihtnoð dux. ✠ Ego Æðeluuard dux. ✠ Ego Brihtnoð minister. ✠ Ego Ælfelm minister. ✠ Ego Siric minister. ✠ Ego Ælfsi minister. ✠ Ego Uulfsi minister. ✠ Ego Æðelric minister.

DXXXVII.

* EADGAR, 967.

✠ In nomine summi tonantis. Omnipotens deus qui cuncta ex nichilo formasti, quique prothoplastum hominem Adam conciuem uidelicet esse coelestis Iherusalem condidisti, illumque sempiterna seductione praecipitatum immensa pietate atque pia praedestinatione ad culmen angelicae beatitudinis proprio re-

demptum prouehisti, miseratus concedens, ut recidiuis aeternam lucrari ualeremus beatitudinem. Nunc uero omnibus hominibus interest, ut bonis omnibus quamdiu hic in mortali uita persistunt, aeternam mereamur habere portionem, sicut ueritas dicit, 'Date et dabitur uobis.' Quapropter ego Eadgar totius Britanniae basileus quandam telluris particulam, uiginti uidelicet cassatos, loco qui celebri æt Mertone nuncupatur uocabulo, cuidam comiti michi ualde fideli, qui ab huiusce patriae noscitis nobili et coniugem suam Alphean et Elswite, et in alio loco .v. cassatos, qui nuncupatur Dilwihs, et partem aliquam salsuginem terram iuxta flumen quod uocatur Temese, pro obsequio eius deuotissimo, perpetua largitus sum haereditate; ut ipse uita comite cum omnibus utensilibus terrae illius, pratis, siluis, paschuis uoti compos habeat, et post uitae suae terminum quibuscumque uoluerit cleronomis immunem derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua, quod contra nostrum deliquit decretum. Hiis metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis bet ðe landmere. Erest on Stonhan and on Estan Merkepol on Hidebourne and ðanen west on Slade edichs southward, ðanen on Benanberwe, ðanen on Tydmere endlang' ridde norð bi west Hoppinge ouer ðane mersh on ðe rigt on Ruanmere and ðanne est bi Wimbedounyngemerke on ðer hop bi norð Bradenforde on Hidebourne and ðanne souð endelang bournin bi Michamingemerke ðar est on Merkepol. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXVII.

scripta est haec carta; hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum consensi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus corroboraui; cum multis aliis.

DXXXVIII.

ŌSWALD, 967.

✠ Allubescente ac consentiente Eadgaro basileo, Ælfereque Merciorum comite, ego Oswald, largiflua dei clementia antistes, quandam rusculi partem .iii. scilicet mansas, duobus tamen in locis diuisam, cui uocabulum est Penedoc and æt Dydinccotan, Hæhstano meo ministro, aeternaliter concessi, et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae dei in Wiogurnaceastre restituatur. Đis synd ðǽra twēgra hida landgemǽra æt Penedoc. Æt Ælfstānes brycce ðæt andlang Osrīces pulle ðæt hit cymð on ducan seāðe; of ducan seāðe ðæt hit cymð on Rischale; of Rischale ðæt hit cymð on ðone lytlan snǽð feld; ðæt on ðone hāran wiðig west ðæt hit cymð tō ðān hæcce besūðan Cranmere; ðonan ðæt hit cymð tō Penbrōce; ondlong Penbrōces ðæt hit cymð on hina gemǽre be norðan hege; swā forð be Eādredesfelde ðæt hit cymð tō ðān byhte tō æsc Apaldreleāge norðeweardre; on ðone west halh ðæt hit cymð on Gynddinc gærstūne forð; ðonan ðæt hit cymð æt ðǽre strǽte; of ðǽre strǽte ðæt hit cymð tō westmædwan būtan ān furlang hina herðlandes betweonan ðǽre strǽte and ðǽre mædwe; andlang norðgeardes ðæt hit cymð besūðan Stānbeorh in ðone byht of Wanddinchale; forð be ðām grafe ðæt hit cymð in ðām snæde; of ðām snæde ðæt hit cymð in ðone norðran Styfecinc in ðone swīnhagan; of swīnhagan ðæt on sealtleāge; of sealtleāge

in ðone hyrstgeard ðæt forð on ðone hâran wiðig; ðonon ondlong ðæs riðiges ðæt on Osrîces pulle; ondlong Osrîces pulle ðæt on Ælfstânes brycge, feodecinc leâge and ðæt lytle linland eal bûtan ânan hrycge ðǽm westmæstan twêgen æceras, on gemang hina lande, and se westra eâsthealh and ân stycce ðæt westmæstan and seô þridde hind æt Dydinccotan ðæt is se þridde æcer. Ðonne is ealles ðæs landes þreo hida . II. æt Penedoc and . I. æt Dydinccotan ðe Oswald bisceop bôcað Hêhstâne his þægne þreora monna dæg on ðâ gerâd, wyrce ðæt he wyrce, ðæt ðæt land seô unforworht intô ðǽre hâlgan stowe. Anno dominicae incarnationis .DCCCCLXVII. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Ælfred presbiter. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Wulfheh clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Leofwine clericus.

Ðas .II. bêc lôciað intô Ryppel.

Rubric. Peonedoc and Dydinccotan . Hêhstân and Æðelwyn and Æfod.

DXXXIX.

ÔSWALD, 967.

✠ Ego Oswold, largo Christi carismate praesul dicatus, dominicae incarnationis anno .DCCCC.LXVII. annuente rege Anglorum Eadgaro, eiusque utriusque ordinis optimatibus, quandam ruris particulam .VI. uidelicet cassatos, in loco, qui celebri a soliculis nuncupatur æt Stoce uocabulo, cuidam ministro meo nomine Eadmær perpetualiter concedo, ut habeat et possideat cum omnibus ad illud rite pertinentibus, et

post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Si hyt ǽlces þinges freoh bûton ferdfore and walgeweorce and brycgeweorce. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro and eallum Godes hâlgum gemildsige ðis healdendum; gif hwâ bûtan gewyrhtum hit âbrecan wylle, hæbbe him wið God gemǽne on ðâm ytemystan ðisses lifes, bûton he hit ǽr gebête. Her is seô handseten.

✠ Oswold bisceop. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Wistan presbiter. ✠ Ælfred clericus. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Byrhstan clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Leofwine clericus.

Rubric. Æt Stoce . Eâdmǽre and Byrehtmǽre.

DXL.

ÔSWALD, 967.

✠ ANNO incarnationis dominicae .DCCCC.LXVII. Ego Oswald gratia dei gratuita Huuicciorum episcopus, cum consensu et unanima licentia uenerandae familiae in Weogerneceastre, terram aliquam iuris nostri, id est, duas mansas æt Icenantûne concedo Wulfgaro ministro meo, ea uero [conditione,] ut habeat et perfruatur dies suos, et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Sit autem terra ista libera omni regi nisi aecclesiastici censi. Đonne is ealles ðæs landes twâ hida ðe Oswald bisceop bôcað Wulfgâre his þegne mid his hlâfordes leâfe þreora manna dæg on ðâ gerâd, wyrce ðæt he wyrce, ðæt ðæt land sî un-

forworht intō ðǣre hālgan stowe. Scripta est haec carta his testibus consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Oswald bisceop consensi. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Wistan presbiter. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Tuna clericus. ✠ Ælfred clericus. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Byrhstan clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Winstan clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Rubric. Æt Icenantūne . Wulfgāro, Wulfrīc, Wulf . . . . .

DXLI.

ŌSWALD, 967.

✠ Ego Oswald ergo Christi crismate praesul iudicatus, dominicae incarnationis anno . DCCCCLXVII. annuente rege Anglorum Eadgaro Ælfereque Merciorum comite, necnon et familia Wiogernensis aecclesiae, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam, in loco, qui celebri a soliculis nuncupatur æt Icenantune uocabulo, cuidam ministro meo, nomine Æðelweard, perpetua largitus sum haereditate, et post uitae suae terminum duobus haeredibus tantum immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogerneceastre restituatur. Đis wæs gedōn ymbe . VIIII. hund wintra and seofan and syxtig on ðȳ eahteoðan geare ðæs ðe Oswald bisceop tō folgōðe feng. Sancta Maria et sanctus Michahel, cum sancto Petro, and eallum godes hālgum gemiltsien ðis healdendum; gif hwā būton gewyrhtum hit ābrecan wille, hæbbe him wið God gemǣne būton he tō dǣdbōte gecyrre. Her is seō handseten.

✠ Oswald bisceop. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Ead-

gar presbiter. ✠ Elfred clericus. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Wulfwine clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Tuna clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Byrhstan clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wenstan clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

DXLII.

ÔSWALD, 967.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxvii. Ego Oswold Wiogurnae urbis antistes, duas mansas æt Bradanbeorh and æt Holenfesten germano meo Osulfo, duobusque post se quibus uoluerit haeredibus, libens impertior, et deinde ad usum praefatae urbis episcopi redeat. Nam clerici eius urbis camptu tres mansas æt Speclea pro illa quae dicitur æt Bradanbeorh and æt Holenfesten receperunt, ut quamdiu uitalis flatus alicui eorum superfuerit habeant et possideant, et deinceps ad usum ordine praefato reuertatur praesulis. Haec autem in ea facta sunt ratione, ut annis singulis pastione adueniente centum porcos usui eorum necessarios sine alicuius contradictione pascantur. Sancta Maria et sanctus Michael cum sancto Petro and allum Godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum ; gif hwâ bûtan gewyrhtum hit âbrecan wille, God hine tô ryhtere bôte gecerre, gif he ðonne nelle hæbbe him wið God gemǣne on ðâm ytemestan dæge ðyses lifes. Hii sunt testes huius reconciliationis quorum infra nomina notantur.

✠ Wulfric mæssepreost. ✠ Ælfred clerc. ✠ Byrhstan clerc. ✠ Ufic clerc. ✠ Eadgar mæssepreost. ✠ Wulfun clerc. ✠ Wulfgar clerc. ✠ Wulfeh clerc. ✠ Æðelstan mæssepreost. ✠ Ælfstan clerc. ✠ Ælfgar clerc. ✠ Leofwine clerc.

DXLIII.

EÂDGÂR, 968.

✠ ALTITHRONO in aeternum regnante! Uniuersis sophiae studium intento mentis conamine sedulo rimantibus, liquido patescit quod huius uitae periculis nimio ingruentibus terrore recidiui terminus cosmi appropinquare dinoscitur; ut ueridica Christi promulgat sententia, qua dicit 'Surget gens contra gentem, et regnum aduersus regnum,' et reliqua. Quapropter ego Eadgar totius Britanniae basileus, quandam telluris particulam, duos uidelicet cassatos quos Regenweard mercator quidam olim possederat, iuxta ciuitatem sitos, domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici Mariae ad communem usum sanctimonialium in Wiltune degentium, aeterna largitus sum dapsilitate, ut aecclesiae Mariae genitricis domini nostri Ihesu Christi consecratae, cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, molendinis perpetuo deseruiat. Sit autem supradicta tellus cum suis terminis omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis synt ðâre twêga hida landgemǽra ðe Bliðher ǽr hafde. Ǽrest of ðâm oterholan on hi ford; of ðâm forda on ðæne Wotanhlinc; ðanon ûp andlang yrðlandes on ða ealdan dîc, andlang dîc on ðæne Stapol; of ðâm Stapole on Attendene ûfewerde; of ðǽre dene innan Auene on ðæne greâtan hlinc; ðonan on morðcrundel; of morðcrundele on ðone brâdan herpað; ða-

non andlanges ðǽs smalan weges inon ðæt yrðland ðæt on ðæne þeódherpað on ðæne chelcpyt; of ðâm pytte andlanges ðǽre dîc æt ðæne ellenstyb; of ðâm stybbe on Wilig. An cyrche and âne mylne, and her gebyriað of ðǽre gemǽnan mæde .XVI. æcyras. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXVIII. scripta est haec carta hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum corroboraui. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus concessi. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus consolidaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consignaui. ✠ Ego Osulf episcopus adquieui. ✠ Ego Oswold episcopus concessi. ✠ Ælfðryð regina. ✠ Ælfric abbas. ✠ Æscwig abbas. ✠ Osgar abbas. ✠ Ælfstan abbas. ✠ Æðelgar abbas. ✠ Cyneweard abbas. ✠ Æðelstan dux. ✠ Ælfhere dux. ✠ Ælfheah dux. ✠ Ordgar dux. ✠ Oslac dux. ✠ Æðelwine dux. ✠ Byrhtnoð dux. ✠ Byrhtferð minister. ✠ Eanulf minister. ✠ Ælfwine minister. ✠ Æðelweard minister. ✠ Wulfstan minister. ✠ Ælfweard minister. ✠ Ælfsige minister.

DXLIV.

EÂDGÂR, 968.

REGNANTE in perpetuum domino nostro Ihesu Christo, summo et ineffabili rerum creatore ac moderatore omnium! Cunctis fidelibus in hac uita degentibus certum est quod dierum terminum summus Kyrius constituet ut proposuerat: ideo nunc nobis agendum est cunctis, ut in hoc instantis labentisque uitae paene transcurso curriculo cum bonis actibus futurae beatitudinis foelicitatem adipisci mereamur. Quam ob causam, ego Eadgar tocius Brytannicae telluris archons hilari uultu menteque praeclara, cuidam meo fideli ministro, quem uocitant nonnulli noto uocamine Ead-

wine, . XX. cassatos perpetuo cyrographo corroboro, illo in loco quem solicolae uocitant æt Mordune; ut possideat et firmiter teneat usque ad ultimum cursum uitae suae, cum omnibus utensilibus quae deus coelorum in ipso telluris gramine creauit, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis; sit autem praedictum rus liberum ab omni fiscali tributo, saeculariumque seruitutum exinanitum, sine expeditione et pontis arcisue instructione. Hanc uero meam donationem, quod opto absit a fidelium mentibus, minuentibus atque frangentibus, fiat pars eorum cum illis de quibus e contra fatur 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum qui paratus est Sathanae et satellitibus eius;' nisi prius, digna deo poenitentia ueniam legati, satisfactione emendent. Praedicta siquidem tellus istis terminis circumcincta clarescit. Ðis syndon ða landgemǣra tō Mōrdūne: ǣrest of headdandūne slade nyðær on hreōdburnan; andlang burnan on streâm; andlang streâmes on foslace ûpp; andlang foslace on ðǣra æcera andheafda; andlang ðǣra heafda on etta penn, on ðone ellenstub; ðonon â be ecge on ða medemuncga; of ðǣre medemuncge be ðer on ðone ealdan wiðig; ðonon on hnottanford; of ðâm forda on ðone ealdan wylle; ðonon æft on headdandūne slæð. Haec carta karaxata est anno dominicae incarnationis . DCCCC.LXVIII . indictione .XI.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum indeclinabiliter concessi. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus cum signo sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus consolidaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Osulf episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus conclusi. ✠ Ego Byrhtelm episcopus non renui. ✠ Ego Ælfwold episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Æscwine abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Ælfheah dux. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego

Æðelwine dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Byrhtferð minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Leofsige minister.

Rubric. Ðis is ðâra . xx. hyda bôc æt Môrdûne ðe Eâdgâr cing gebôcodæ Eâdwinæ his þægne on êce yrfæ.

DXLV.

*EÂDGÂR, 968.

✠ Diuini eloquii monitu creberime instruimur ut illi opido subiecti suppeditantes famulemur, qui totius cosmi fabricam ex informi materia mira ineffabilique serie condidit, ac suis quibusque locis luculentissime disposuit; attamen in hac practica aerumpnosaque uita nichil perseueranter consistere ualet, nichilque prolixa foelicitate fruitur uel diuturna dominatione potitur, nichil quod non ad fatalem uitae terminum ueloci cursu tendatur; et ideo sic nobis mundanarum rerum patrimoniae sunt perfruendae ut cum aeternae patriae emolumentis nunquam fraudulemur. Hinc est enim quod ego Eadgar totius Britanniae basileus quandam telluris particulam, triginta uidelicet cassatos, loco qui celebri æt Stoure nuncupatur onomate, cuidam sanctae dei aecclesiae domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semperque uirgini Mariae dicatae loco celebri qui Glastingaburi nuncupatur onomate, ob animae meae remedium ad usus monachorum inibi degentium cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, perpetua largitus sum haereditate. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis, arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis

baratri incendiis, lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Hiis metis praefatum rus hinc inde giratur. Đis beth ðe landmere to Stoure ðâre þritti hide: Erest op of Stoure on Trildoune uppe Tril on landscher' ford ouer ðane ford ford bi merehale on coni brok of ðan brok bi merehawe on wadeleighe norðward on Stanwey; of Stanweie bi merehawe on deuelisch; of defelich on stut; ðare on uppe stut on ðar dich souðward be dich ouer sand downe on Filiðleighe ðanen on Holambrok of þan brok on Hedemchil ðanen on lideman be lidenan en Stoure on ðan olde Wested' up on Stoure on ðer dich be dich on Litegesheued; of Litegesheued bi groue on Minnanhuche ðanen norð bi heuede ðanen est to hedes-welle; ðanen bi sixe acres norð an heued on ðare þorn rewe ðanen on sandmor of ðan more on Smeryate bi Smeryate eft on Stoure. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXVIII. scripta est haec carta, hiis consentientibus quorum inferius nomina carraxantur.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum corroboraui. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus consensi. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus confirmaui; cum multis aliis.

DXLVI.

EÂDGÂR, 968.

✠ REGNANTE in perpetuum domino nostro Ihesu Christo, qui imperio patris cuncta simul sancti spiritus gratia uiuificante disponit. Quamuis enim uerba sacerdotum et decreta iudicum in robore firmitatis iugiter perseuerent, attamen pro incerta futurorum mutabilitate annorum chyrographum testamento sunt roboranda. Quapropter ego Eadgar totius Britanniae basileus, quandam telluris particulam .XXV. uide-

licet cassatos, loco qui celebri æt Fīf hidan nuncupatur uocabulo, domino nostro Ihesu Christo sanctaeque eius aecclesiae beatae dei genitricis Mariae dicatae, loco qui celebri æt Abbandune nuncupatur onomate, ad usus monachorum dei inibi degentium, cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, Osgaro obtinente abbate, aeterna largitus sum haereditate; sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi . DCCCC.LXVIII. scripta est huius donationis syngrapha his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar rex totius Britanniae praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donationem cum triumpho agiae crucis consignaui. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus triumphalem trophaeum agiae crucis impressi. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold Uuintaniensis aecclesiae episcopus praedictum donum consensi. ✠ Ego Osulf episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfuuold episcopus consignaui. ✠ Ego Oswold episcopus roboraui. ✠ Ego Winsige episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Ælfere dux. ✠ Ego Ælfeah dux. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Byrhtferð minister. ✠

Ego Ælfwine minister. ✠ Æðelweard minister. ✠ Wulfstan minister. ✠ Osulf minister. ✠ Osweard minister. ✠ Ælfweard minister. ✠ Ælfsige minister. ✠ Osferð minister. ✠ Æðelweard minister. ✠ Ælfric minister. ✠ Ælfwold minister. ✠ Æðelsige minister. ✠ Æðelferð minister. ✠ Ælfwold minister. ✠ Eadric minister. ✠ Wulfsige minister. ✠ Wulfnoð minister. ✠ Ælfsige minister. ✠ Ælfric minister.

Rubric. Đis is ðāra .xxv. hida landbōc æt Fīf hidan ðe Eādgār cyng gebōcede Gode and Sc̄a Marian intō Abbandūne on ēce yrfe.

DXLVII.

EÁDGÂR, 968.

✠ Omnium iura regnorum coelestium atque terrestrium claustra quoque infernalium dumtaxat diuinis dei nutibus subiecta sunt. Quapropter cunctis sane sapientibus satagendum est, toto mentis conamine, ut praeuideant qualiter tormenta ualeant euadere infernalia, et coelestis uitae gaudia concedente Christo Ihesu conscendere. Hinc [ego] Eadgar totius Britanniae basileus, quandam telluris particulam . III. uidelicet campi iugera, ac siluae . XX. uel paulo plura æt Ealderescumbe, cuidam feminae mihi oppido fideli quae ab huiusmodi patriae gnosticis nobili Birhtgiue appellatur uocabulo, pro obsequio eius deuotissimo, perpetua largitus sum haereditate; ut ipsa uita comite cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, uoti compos habeat, et post uitae suae exitum quibuscunque uoluerit cleronomis immunem derelinquet. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus

transferre uoluerit, priuatus consortio dei aecclesiae, aeternis baratri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Hiis metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis sant ða landimare to Aldderescumbe. Ærest of langan riple up be Wirtrume on Wlfgedyte; of Wlfgedyte be Wirtrume on Deodewolddinglege suðeward; of Teoðewoldinglege adune be dich; of ðat dich forðe be Wirtrune on Heahstanes quabben forð be Wirtrune andlang riple at twelf akeres yrðlandes be ðe hegewege went on Putel made. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXVIII. scripta est haec carticula. Hiis testibus.

Ego Eadgar rex Anglorum concessi ✠. Ego Dunstan archiepiscopus corroboraui ✠. Ego Oscytel archiepiscopus confirmaui ✠. Ego Æðelwold episcopus consolidaui; etc. ✠.

DXLVIII.

EÂDGÂR, 969.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi. Omnis quidem larga munificentia regum testamento literarum roboranda est, ne posteritatis successio ignorans in malignitatis fribolum infoeliciter corruat. Quamobrem ego Eadgar, diuina collubescente gratia totius Albionis rex primicheriusque, quandam ruris particulam .X. scilicet cassatorum, loco qui uulgari Cyngtun dicitur, meo fideli ministro quique gnosticis huiusce insulae noto Ælfwold nuncupatur onomate, in aeternam largior haereditatem; ut ipse uita comite cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, uoti compos habeat; et post uitae suae terminum quibuscunque uoluerit cleronomis immunem derelin-

quat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Đis synt ðа londgemǽra intô Cyngtûne; of Welesburnan in ðæt sîc; of ðâm sîce in ðа dîc; of ðâm dîc in ðâm mere on ðа strǽt; of ðǽre strǽt in Morðhlau; of Morðhlau on Đorndûne eâstwearde; of Đorndûne on Hiiybban byrge; of ðâm byrge on ðone fûlan pyt; of ðâm fûlan pyt on .... wellan; of ðâm wellan on Mercnamere; of Mercnamere on Succan pyt; of Succan pyt on Grundlinga brôc andlang streâmes; of ðâm streâme on sîde stân; of ðâm stâne on Hragra þorn; of Hragra þorn eft in Welesburnan. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXVIIII. scripta est huius donationis syngrapha his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum cum consensu doctorum meorum cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus Dorouernensis aecclesiae Christi possedi et subscripsi. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus consensi celeriter. ✠ Ego Ælfstan episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus consensi. ✠ Ego Osulf episcopus confirmaui. ✠ Ego Wynsige episcopus consolidaui. ✠ Ego Oswold episcopus roboraui. ✠ Ego Wulfric episcopus consensi. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Cyneward abbas. ✠ Ego Ælfere dux. ✠ Ego Ælfeh dux. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Æðelwine

dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Byrhtferð minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Æðelward minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Osulf minister. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Ælfward minister. ✠ Ego Æðelmund minister. ✠ Ego Osward minister. ✠ Ego Leofwine minister.

DXLIX.

ŌSWALD, 969.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxviiii. Ego Osuuald, superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum ac Ælfhere ducis Merciorum, uni meo fideli ministro, qui a gnosticis noto Cynelm nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .v. uidelicet mansas, quod solito uocitatur nomine Cromman, cum omnibus ad se rite pertinentibus, liberaliter concessi; ut ipsa uita comite fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur immune. Eāc we him wrītað ða mædue æt Pirigforda an sūðhalue ðæs weges, swā seō niwe dīc hit all ymbūtan beligeð, his dæge, and æfter twǣm yrfweardum swilcan swilce he seolf wille. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis syndon ðāra .v. hida landgemǣru æt Cromban. Ærest on Winterburne; ondlong ðǣre burnan oð hit cymeð tō ðǣm mǣrhege; ondlong ðæs mǣres heges ðæt hit cymeð ūp on ða dūne; from ðǣre dūne westweard ðæt hit cymeð tō ðǣre ealdan dīc westweardre ðæt hit cymeð on ðonne mǣrweg; ondlong ðæs mǣrweges ðæt hit cymeð on biccesætan; ondlong biccesætan ðæt hit cymeð on ðæt

lytle ryðig; of ðǽm riðige â be roldan; of ðǽre oldan ðæt on ðone æcerhege; ondlong ðæs æcerheges ðæt hit cymeð on Pippanleâge; ondlong ðǽre leâge midde weardre, ðæt hit cymeð tô ðǽm lytlan wege; ondlong ðæs lytlan weges ðæt hit cymeð on ðone norðran mǽrweg; ondlong ðæs mǽrweges ðæt hit cymeð on ægles lonan; ondlong ðǽre lonan ðæt hit cymeð eft in ða burnan: and . XII. æcres mædue hertô on ðǽre niwan mædue.

✠ Ego Oswald episcopus consensi. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Wistan clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Ælfred presbiter. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Cynsige clericus. ✠ Eadweard clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Brihstan clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Tuna clericus.

Rubric. Æt Croman . Cynelm and Leôfwine.

DL.

ÔSWALD, 969.

✠ EGO Oswald ergo Christi crismate praesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .DCCCC.LXVIIII. annuente regi Anglorum Eadgar, Ælfereque Merciorum comite, necnon et familia Weogornensis aecclesiae, quandam ruris particulam, duas uidelicet mansas, in loco qui celebri uocatur a soliculis æt Stoce uocabulo, cuidam ministro meo, nomine Æðelweardo, perpetua largitus sum haereditate, et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Weogornaceastre restituatur. Ðis wæs gedôn ymbe .VIIII. nigon hund wintra and .LXVIIII. and on nigoðan geare ðe Oswold bisceop tô folgôðe feng. Sancta Maria et sanctus

Michahel, cum sancto Petro and eallum Godes hâlgum gemiltsie ðis healdendum; gif hwâ bûtan gewyrhtum hit âbrecan wylle, hæbbe him wið god gemæne, bûton he ǽr tô dǽdbôte gecyrre. Her is seô hondseten.

✠ Oswald bisceop. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Ælfred clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Wistan presbiter. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Byrhtstan clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Wynstan clericus.

Ðis syndon ða landgemǽru twêgra hida æt Stoce; ǽrest on æsc wellan; of æsc wellan west on ða halas; ðanon on dynninces grafes wyrttruman ðæt swâ on swepelan streâm; of swepelan streâme west be wudu riman on reâdan wege sûðweardan; of reâdan wege west eft in æsc wellan.

Rubric. Æt bisceopes stoce . Æðelweardo and Æðelmǽro.

DLI.

ÔSWALD, 969.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.LXVIIII. ego Osuuald, superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum, ac consensu Ælfhere ducis Merciorum, uni meo fideli, qui a gnosticis noto Ælfweard nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .I. uidelicet mansam, quod solito uocitatur nomine Ðeofecan Hyl, cum omnibus ad se rite pertinentibus, liberaliter concessi; ut ipse uita comite fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre re-

stituatur immune. Đis syndon ðа gemǽro tó Đeouecan Hylle. Ǽrest of wandesforda eástweard olluncges sæte ðæt hit cymeð tó ðǽre hegce; olluncges ðǽre hegge ðæt in Lawern; úp be Lawern; ðæt swá súðen tó ðǽm forda; ofer ðǽm forda ollunc strǽte ðæt onbútan ða cotu; ðæt swá on ællesburnan; olluncges burnan ðæt swá on ðæt síc; olluncges síces ðæt swá wið súðan ðǽm móre úp bi ðǽm æcerhege tó ðǽre strǽt; olluncges strǽte ðæt swá on ða hegce; olluncges ðǽre hegce norðweard ðæt on ða strǽt; olluncges strǽte eástweard; ðæt swá on ðone hyl; olluncges hegce ðæt swá on Lawern; olluncges streámes ðæt swá norðen in ðone ford; and ða þreo æcras on ðǽm hylle foran on eásthealfe Lawern and on norðhealfe strǽte. Ælfward wæs se forma man and nú hit stant his dohtor on handa, and heó is se óðer man.

✠ Ego Osuuold episcopus consensi. ✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Ego Ælfred clericus. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Cynesige clericus. ✠ Ego Byrstan clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Wistan clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Wulfheh clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Tuna clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Eadweard clericus.

Rubric. Đeofecanhyl . Ælfwerd and Eádgeouu.

DLII.

ÓSWALD, 969.

✠ Anno incarnationis dominicae .DCCCC.LXVIIII. Ego Oswald gratia dei Huuicciorum episcopus, cum consensu et unanima licentia uenerandae familiae in Wiogerneceastre, nec non et Eadgari regis totius Bri-

tanniae, terram aliquam iuris nostri, id est mansas .VII. in loco qui dicitur æt Tidinctune, concedo Æðeleardo, meo fideli, ea uero [conditione], ut habeat et perfruatur dies suos, et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogurneceastre restituatur. Sit autem terra ista libera omni regi, nisi aecclesiastici censi. Đonne is ealles ðæs landes æt Tidinctúne .V. and æt Faccanlea óðer healf hid ðe Oswald bisceop bócað Æðelearde mid his hláfordes leáfe þreora manna dæg on ðá gerád, wyrce ðæt he gewyrce, ðæt ðæt land sie unforworht intó ðǽre hálgan stowe. Se ðe ðis gehaldan wille God hine gehalde; se ðe hit þence tó wendanne hæbbe him gemǽne wið ðone hyhstan on ðám ytemestan dæge ðisses lifes. Scripta est haec carta, his testibus consentientibus, quorum inferius nomina notantur. Đis synd ða landgemǽra tó Teodintúne; ǽrest of ðám burhgan geate in kærente; of kærente in norð bróc; andlang brókes in oxna dúnes cnol, and swá andlang ðǽre dúne in bula díc; of bula díce ábútan secgle mædwan and swá betweonan ðǽre mædwan and pæuin túne in ðǽre portstrǽt; and swá æfter ðǽre strǽte eft in kærente ðǽre eá.

✠ Ego Osuuald episcopus consensi. ✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Cynsige clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Wenstan clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Wulfheh clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Tuna clericus. ✠ Ego Eadward clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.

Rubric. Æt Tidinctúne and æt Falicanlea. Æðeleardo and Æðelmǽre.

DLIII.

ÔSWALD, 969.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCCLXVIIII. Ego Oswald, superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum ac Ælfheri ducis Merciorum, uni fideli meo, qui a gnosticis noto Byrnric nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam, quatuor et dimidium uidelicet mansos, quod solito uocitatur nomine æt Longandune, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse uita comite fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Weogornaceastre restituatur inmune. Đis wæs gedôn on Wynsiges gewytneſse muneces and on ealra munuca æt Weogornaceastre. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Đis syndon ðа landgemǽru tô Longandûne. Ærest on ðone mere; ðonne of ðâm mere west be ðâm hæfdan; ðonne innan ânne sîce; ðonne andlangc sîces ðæt cymð tô ðǽm horpytte; ðonne norð andlanc dûnes; ðonne ût æt ðæs croftes heáfod ðæt stîcað on ðǽre lace; ðonne ûp ondlong dûne ûfeweardre ðæt cymð tô ðǽre wylle; ðonne andlang âre stîge ðæt cymð on ðone brâdan wǽnweg; ðonne andlang ðâra fura ðǽt hit cymð ûp tô ðâm rigcce; ðonne of ðǽm rigcce ðæt hit cymð tô ðâm ealdan gâran; ðænne of ðâm gâran innan ðone mere.

DLIV.

ŌSWALD, 969.

✠ Anno incarnationis dominicae .dcccc.lxviiii. Ego Oswald, superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum, uni meo fideli, qui a gnosticis noto Ealhstan nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .viii. uidelicet mansas, quod solito uocitatur nomine Eowlangelade, cum omnibus utensilibus [liberaliter concessi; ut ipse uita comite fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus] ad usum primatis aecclesiae dei, in Wiogornaceastre restituatur inmune. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis synd ðа landgemǣru æt Eowlangelade. Of Eowlangelade andlang Bladene; of Bladene andlang Riðiges; ðæt on Fugelmære midne; of Fugelmere ðæt on ðone ōðerne Fugelmere; of Fugelmere ðæt on Gildbeorh; of Gildbeorh andlang sealtstrǣte tō ðām stāne; of ðām stāne tō ðām ōðeran stāne; ðæt swā tō ðām þriddan stāne, and tō ðām feorðan stāne; of ðām stāne tō ðǣre grēnan stīge; of ðǣre stīge tō Lafercan beorh; of Lafercan beorh on ðone ealdan weg; ðæt ofer ðone brōc; ðæt eft on ðone ealdan weg; of ðām ealdan wege ðæt forð on Langdune ā bi heāfdan, ðæt hit cymð tō ðām ealdan slo; of ðām slo tō ðām lytlan beorhe; of ðām beorge on ðæt sīc; ondlong sīces ofer ðone brōc tō Heortwellan; of Heortwellan tō Hwetewellan, and þreo æceras earðlandes; of Hwetewellan ā bi ðām earðlande tō ðām tōbrocenan beorge; of ðām beorge forð on geriht on ðæt sīc; of ðām sīce be ðām heāfdan ðæt hit cymð tō Mūles hlawe, and þreo æceras; ðonne ādūne andlang ðǣre furh ðæt hit cymð tō Bladene; swā andlang Bladene ðæt hit cymð eft tō Eowlangelade.

✠ Ego Oswold episcopus consensi. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Wistan presbiter. ✠ Ælfred clericus. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Cynesige clericus. ✠ Byrhstan clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Eadweard clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wistan clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Wulfheh clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Tuna clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Rubric. Eowlangelad . Ealhstân . Æðelstân.

DLV.

* EÂDGÂR, 969.

✠ Regnante domino nostro Ihesu Christo in perpetuum! Ego Eadgarus dei gratia Anglorum rex, omnibus episcopis, abbatibus, comitibus, uicecomitibus, centenariis, caeterisque agentibus nostris praesentibus scilicet et futuris, salutem. Dignum et conueniens est clementiae principali inter caeteras actiones illud quod ad salutem animae pertinet, quod pro diuino amore postulatur, pio auditu suscipere et studiose ad effectum perducere; quatenus de caducis rebus praesentis saeculi quae nunquam sine inquinamento et aerumpna possidentur, emundatio peccatorum et uitae aeternae securitas adquiratur; iuxta praeceptum domini dicentis ‘Date elemosinam et omnia munda sunt uobis:’ ergo dando elemosinam, iuxta hoc ipsius dictum, oportet nos emercari peccatorum nostrorum emundationem, ut dum aecclesiis Christi impertimur congrua beneficia et iustas bonorum uirorum petitiones efficaciter audimus retributorem deum ex hoc habere mereamur. Igitur postquam dono dei et paterna successione in regnum Anglorum inthronizatus et confirmatus fui, ubi uidi aecclesias dei tam peccatis exi-

gentibus quam crebris barbarorum irruptionibus dirutas, et maxime sanctam et apostolicam uitam, id est monachicum ordinem, per omnes regni mei prouincias funditus deperisse, grauiter dolens et consilium a sancto spiritu accipiens, Dunstano archiepiscopo et Æðelwoldo Wyntoniensi episcopo hoc negotium indixi, ut omnia monasteria quae inter terminum totius Angliae sita sunt supra uel infra circumirent, ac reaedificarent, possessiones quae ad fiscum redactae erant de ipsis monasteriis uel ab aliis saecularibus potestatibus peruasae ubicumque, cartis uel testimoniis recognoscerent mea auctoritate freti, ad integrum restituerent; et tanquam dicente michi domino, 'A capite incipe,' inprimis aecclesiam specialis patroni ac protectoris nostri beati Petri quae sita est in loco terribili qui ab incolis Thorneye nuncupatur, ab occidente scilicet urbis Lundoniae, quae olim, id est dominicae incarnationis anno .DC^{mo}.IIII., beati Æðelberhti hortatu, primi Anglorum regis Christiani, destructo prius ibidem abhominationis templo regum paganorum, a Sabertho praediuite quodam subregulo Londoniae, nepote uidelicet ipsius regis, constructa est, et non ab alio sed ab ipso sancto Petro apostolorum principe in suum ipsius proprium honorem dedicata; dehinc ab Offa et Kenulpho regibus celeberrimis possessionum priuilegiis et uariis ornamentorum speciebus uehementer fuerat ditata, et in qua sedes regia et locus etiam consecrationis regum antiquitus erat, hanc praecipi ut studiosius restruerent, et omnes possessiones eius readunarent, et ipse de dominicatis terris meis aliquanta addidi, et cartis atque legitimis testibus corroboraui. Deinde, succedente tempore, concilio habito infra basilicam ipsam, praesidente me cum filio meo Eadwardo, et eodem archiepiscopo uenerabili Dunstano et uniuersis episcopis et baronibus meis, secutus exemplum maiorum meorum renouaui, addidi et corroboraui cartas et priuilegia eiusdem loci, et ad

apostolicam sedem legenda et confirmanda transmisi, atque legitima concessione in hunc modum astipulata accepi. Iohannes episcopus urbis Romae seruus seruorum dei, domino excellentissimo Eadgaro filio suo regi Anglorum salutem et apostolicam benedictionem. Quia literis tuae celsitudinis, fili karissime, nobis innotuisti de monasterio sancti Petri specialis patroni tui, quod ab antiquis Angliae regibus a potestate Londoniensis sedis episcopi cum consilio pontificum eiusdem patriae fuerit ereptum, et ab hinc sub regimine regum uel clarissimorum abbatum semper dispositum, et postulasti a nobis ut priuilegium episcoporum de eodem monasterio factum nostro priuilegio, immo magis apostolorum principis roboraremus auctoritate, libentissime secundum tuae beneuolentiae petitionem facimus. Auctoritate siquidem beati Petri apostolorum principis, qui potestatem ligandi atque soluendi a domino accepit, cuiusque nos uicarii existimus, stabilimus ut ipse locus regum praeceptis et priuilegiis apostolicis fultus, per omnia tempora sine repetitione cuiuscunque Londonicae urbis episcopi, aut alicuius iudiciariae potestatis, uel cuiuscunque praepotentis hominis cuiuscunque ordinis uel dignitatis sit, semper sicut praeoptat et expetit tua beniuolencia ratus futuro tempore permaneat. Uenerabiles igitur eiusdem loci fratres ydoneos ex se, uel ex quacunque uoluerint congregatione, abbates siue decanos sibi per successiones eligendi ex auctoritate huius sanctae Romanae sedis et nostra, sicut postulasti, amplius habeant potestatem; et ne impediantur auctoritate apostolica prohibemus, neque per uiolentiam extranea persona introducatur nisi quam omnis concors congregatio elegerit. Praeterea illi loco quicquid contuleris uel collatum est uel conferetur, diuina auctoritate et nostra roboramus. Priuilegia uero possessionum et dignitatum karissimi fratris nostri uenerabilis Dunstani aliorumque fidelium ibidem indulta, necnon et priuilegia uestra ad hono-

rem dei pertinentia quae ibi instituere uolueris, gratanti affectu annuimus, confirmamus et confirmando in perpetuum rata inuiolataque stare decernimus, et infractores eorum aeterna maledictione dampnamus; obseruatores autem huius firmitatis gratiam et misericordiam a domino consequi mereantur. Causa igitur infractionis nostri priuilegii ad posteros nostros perueniat. Datum Rauennae .IX°. kalendas Februarii. Cognoscat ergo magnitudo seu utilitas uestra quam decernimus et in perpetuum mansurum iubemus atque constituimus, ut pro reuerentia reliquiarum gloriosissimi apostoli Petri, et pro quiete monachorum ibidem deo famulantium, honor et laus eiusdem aecclesiae habeatur et obseruetur; id est ut quisquis fugitiuorum pro quolibet scelere ad praefatam basilicam beati apostoli fugiens, procinctum eius intrauerit, siue pedes, siue eques, siue de curia regali, siue de ciuitate, siue de uilla, seu cuiuscunque conditionis sit, quocunque delicto facinoris contra nos uel succedentes reges Anglorum, uel contra alium quemlibet fidelem sanctae aecclesiae dei forisfactus sit, relaxetur et liberetur, et uitam atque membra absque ulla contradictione obtineat. Praeterea interminamur diuina auctoritate et nostra ut neque nos neque successores nostri, neque quilibet episcopus uel archiepiscopus nec quicunque de iudiciaria potestate, in ipsam sanctam basilicam uel in manentes in ipsa, uel in homines qui cum sua substantia uel rebus ad ipsam tradere uel deuouere se uoluerint, nisi per uoluntatem abbatis et suorum monachorum ullam unquam habeant potestatem; sed sit haec sancta mater aecclesia peculiaris patroni nostri beati Petri apostoli libera et absoluta ab omni inuasione uel inquietudine omnium hominum, cuiuscunque ordinis uel potestatis esse uideantur. In maneria uero uel curtes praefatae basilicae sic et ubi in quascunque regiones uel pagos in regno nostro quicquid a die praesenti ipsum monasterium possidere et

dominari uidetur, uel quod a deum timentibus hominibus per legitima cartarum instrumenta ibidem fuit concessum, uel in antea erit additum uel delegatum, nec ad causas audiendas nec ad fideiussores tollendos, nec ad freda uel bannos exigendos, et ad mansiones uel paratas faciendum, nec ullas redibitiones requirendas infra immunitatem sancti Petri ingredi uel requirere quoquo tempore praesumatur; sed quicquid exinde fiscus noster exauctare poterat, omnia et ex omnibus pro mercedis nostrae augmento sub integra et firmissima immunitate concedimus ad ipsum sanctum locum et imperpetuo confirmamus. Concedo etiam et confirmo omnes libertates et donationes terrarum quae a praedictis regibus seu aliis, sicut legitur in antiquo telligrapho libertatis, ante me donatae sunt: scilicet Hamme, Wynton, Mordun, Fentun, Aldenham, Bleccenham, Loyereslege, quas tamen uenerabilis Dunstanus a me, una cum praedicto loco, emerat, necnon et libertates atque emptiones quas idem Dunstanus, me cedente, ab optimatibus meis mercatus est, et quas etiam coram legitimis testibus sigillo suo et anulo episcopali ibidem in usum fratrum praefatae aecclesiae in perpetuam perstrinxit possessionem. Nos itaque ad laudem nominis domini et ad honorem sancti Petri terras quae hic caraxantur ibidem donauimus, Holewelle, Decewrthe, Wattune, Cillingtune. Haec igitur supradicta rura, cum omnibus ad se pertinentibus et cum coenobio quod Stana uocatur, et omnibus sibi pertinentibus, scilicet Tudingtun, Halgeforde, Feltham, Ecclesforde, priscis temporibus ad eandem perhibentur aecclesiam sancti Petri pertinere, sicut legitur, ut diximus, in antiquo telligrapho libertatis quam rex Offa illi monasterio contulit, quando aecclesiis per uniuersas regiones Anglorum recuperatiua priuilegia, Wilfredo archiepiscopo hortante, scribere iussit; quod coenobium Stanense iam olim regulari et monachorum examine pollebat, postea uero hos-

tili quadam expeditione, fratribus dispersis solotenus est dirutum. Hanc eandem itaque libertatem praefatae aecclesiae sancti Petri principis apostolorum concessi, quia locus praedictus, qui templum fuerat dudum Apollinis, dei prouidentia nunc mirabiliter ab ipso clauigero est consecratus ac dedicatus quatinus ab omni saeculari sit liber in perpetuum seruitute. Et ne quis praesentium uel magis futurorum ambiget quae sit illa libertas quam amabiliter et firmiter concedo, omnimodis cuncta illius monasterii possessio nullis sit unquam grauata oneribus, nec expeditionis nec pontis et arcis edificamine, nec iuris regalis fragmine, nec furis apprehensione, et ut omnia simul comprehendam nil debet exsolui, nec regi, nec regis praeposito, uel episcopo, uel duci, uel ulli homini, sed omnia debita exsoluant, iugiter quae in ipsa dominatione fuerint ad supradictum sanctum locum secundum quod ordinauerint fratres eiusdem coenobii. Obsecramus etiam omnes successores nostros reges et principes, per sanctam et indiuiduam Trinitatem et per aduentum iusti iudicis, ut quemadmodum ex munificentia antecessorum nostrorum ipse locus uidetur esse ditatus, nullus episcoporum uel abbatum aut eorum ordinatores, uel quaelibet persona possit quoquo ordine de loco ipso aliquid auferre aut aliquam potestatem sibi in ipso monasterio usurpare, uel aliquid quasi per commutationis titulum, absque uoluntate ipsius congregationis uel nostrum permissum, minuere, aut calices, aut cruces, seu indumenta altaris uel sacros codices, aurum, argentum uel qualemcunque speciem ibidem collatam auferre, uel alias deferre praesumat; sed liceat ipsi congregationi quod sibi per rectam delegationem collatum est perpetim possidere, et pro stabilitate regni nostri iugiter exorare, quod nos pro dei amore et reuerentia sancti apostoli et adipiscenda uita aeterna hoc beneficium ad locum illum terribilem et sanctum cum consilio pontificum et illustrium uiro-

rum nostrorum procerum gratissimo animo et integra uoluntate uisi sumus praestitisse, eo uidelicet ordine ut sicut tempore praedecessorum meorum ibidem chorus psallentium per turmas fuit institutus, ita die noctuque in loco ipso celebretur. Si autem quispiam hanc nostram auctoritatem uel immunitatem infringere uoluerit, et alios ad hoc conduxerit, unusquisque pro seipso libras v. partibus sancti Petri soluat, et ut dictum est, quicquid exinde fiscus noster ad partem nostram sperare poterat in luminaribus uel stipendiis monachorum, seu etiam elemosinis pauperum ipsius monasterii perenniter per nostra oracula ad integrum sit concessum atque indultum. Et ut haec auctoritas nostris et futuris temporibus circa ipsum sanctum locum perenniter firma et inuiolata permaneat, uel per omnia tempora illaesa custodiatur atque conseruetur, et ab omnibus optimatibus nostris et iudicibus publicis et priuatis melius ac certius credatur, manus nostrae subscriptionibus subtus eam decreuimus roborare et de sigillo nostro iussimus sigillare.

Signum ✠ Eadgari incliti et serenissimi Anglorum regis. Signum ✠ Eadwardi eiusdem regis filii. Signum ✠ Æðelredi fratris eius. ✠ In nomine Christi ego Dunstanus, acsi peccator, Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus, hanc libertatem sanctae crucis agalmate consignaui, ac deinde secundum apostolici Iohannis praeceptum, obseruatores huius libertatis, auctoritate qua perfruor, a peccatis suis absolui, infractores uero perpetim maledixi nisi resipiscant, et tribus annis a liminibus sanctae aecclesiae sequestrati poenitentiam agant. ✠ Ego Oswoldus Eboracensis archiepiscopus imposui. ✠ Ego Ælfstanus Londoniensis aecclesiae episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelwoldus Wintoniensis aecclesiae episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstanus Roffensis aecclesiae episcopus supposui. ✠ Ego Æscwius Dorcicensis aecclesiae epi-

scopus impressi. ✠ Ego Ælfegus Lichefeldensis aecclesiae episcopus consolidaui. ✠ Ego Æðelsinus Scireburnensis aecclesiae episcopus commodum duxi. ✠ Ego Wlgarus Wiltuniensis aecclesiae episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðulfus Herefordensis aecclesiae episcopus ovanter diuulgaui. ✠ Ego Æðelgarus Cisseniensis aecclesiae episcopus adnotaui. ✠ Ego Sigarus Wellensis aecclesiae episcopus gaudenter conclusi. ✠ Ego Aluricus Cridiensis aecclesiae episcopus amen dixi. ✠ Ego Sigarus Allmaniensis aecclesiae episcopus consigillaui, atque cum praescriptis archiepiscopis et episcopis et abbatibus, luminibus accensis, uiolatores huius munificentiae, dignitatis immo apostolici, transgressores huius decreti imperpetuum excommunicaui nisi praetitulatam poenitentiam resipiscendo peragant. ✠ Ego Folcmerus abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Kinewardus abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Sideman abbas. ✠ Ego Folbrycht abbas. ✠ Ego Godwin abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Wymer abbas. ✠ Ego Aldred abbas consensi et rege suisque praecipientibus hanc libertatis singrapham scripsi anno dominicae incarnationis .DCCCC°.LX°.VIIII°. indictione .XII^{ma}. idus Maii anno .XIII°. regni regis Eadgari. ✠ Ego Ðuredus presbiter. ✠ Ego Leoffa presbiter. ✠ Ego Wlstanus presbiter. ✠ Ego Æðelbaldus presbiter. ✠ Ego Wlfget presbiter. ✠ Ego Weremund presbiter. ✠ Ego Æðelsige presbiter. ✠ Ego Wineman presbiter. ✠ Ego Oswardus presbiter cum supradictis et cum aliis .C^{m}.VII. presbiteris infractores huius firmitatis excommunicaui. ✠ Ego Ælfere dux. ✠ Ego Marthere dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Birnoð dux. ✠ Ego Osred dux. ✠ Ego Fordwine dux. ✠ Ego Friðelaf dux. ✠ Ego Anulf dux. ✠ Ego Alfeh dux. Ad ultimum itaque una cum rege et filiis eius nos omnes confratres et coepiscopi, et cum tota hac populosa et sancta sinodo eiusdem loci, om-

nes futuros abbates, decanos atque praepositos contestamur, uerum etiam in nomine patris et filii et spiritus sancti prohibemus, quatinus sacros illius aecclesiae thesauros non distrahant, neque terras seu redditus uel beneficia in suis uel parentum suorum usibus stolide expendant, neque a seruis dei quae pro illis ibidem habetur substantiam subtrahendo minuant. Quod si aliquis praesumpserit, illum sicut uiolatorem atque transgressorem huius nostri decreti, immo apostolici, ante summum iudicem cum uenerit saeculum iudicare per ignem responsurum super hac re inuitamus.

DLVI.

EÂDGÂR, 969.

✠ Nos sacrae auctoritatis agyographo commonemur, quae perspicue cunctis cautelam intimat, dicens: 'Nudus egressus sum ex utero matris meae, et nudus reuertar illuc.' Et iterum: 'Nichil intulimus in hunc mundum, uerum nec ab eo auferre quid poterimus.' Quapropter ego Eadgar, tocius Bryttanniae basileus, quandam telluris particulam .XXX. uidelicet cassatos loco qui celebri æt Wyttannige nuncupatur uocabulo, cuidam ministro michi oppido fideli, qui ab huiusce patriae gnosticis nobili Ælfhelm appellatur onomate, pro obsequio eius deuotissimo, perpetua largitus sum haereditate; ut ipse, uita comite, cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, uoti compos habeat, et post uitae suae terminum quibuscumque uoluerit cleronomis inmunem derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda, Christi proditore,

eiusque complicibus, puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Đis synt ðа landgemǽro ðâra .XXX. hida æt Wyttannige: ǽrest of hafoces hlewe on wenrisc, on ðа wiðig rewe on hnutclyf; of ðâm clyfe on hean leâge; ðæt on lungan leâge weg; andlang weges; ðonne on swonleâge; ðonne on swonweg; andlang weges ðæt hit stîcað on norðeweardum cynges steorte; ðanon on sûgarôde; andlang rôde on huntena weg; andlang weges ðæt hit stîcað æt wîchâm; ðanon â be wyrtwale on Ofling æcer, ðonon on ealdan weg; andlang weges on cycgan stân; of ðâm stâne on ðane grênan weg; andlang weges ðonne on yccenes feld; of yccenes felda on ðа hegerewe; andlang hegerewe on metsinc; andlang metsinces on Ecgerdes hel ûfeweardne æfter wyrtwalan on wenrîc; andlang wenricces on fûlan yge eâsteweardne; ðonon æfter gemǽre on Tîdredingford; ðanon on occanslæw; ðanon on Wittan môr sûðeweardne; ðonon on Colwullan brôc; of ðâm brôce on ðа ealdan dîc; of ðǽre dîc on Fugelsled; of ðâm slede on ðа stânbricge; æfter brôce on ðane ealdan weg; of ðâm wege on Horninga mǽre; ðanon on wæredan hlinc sûðeweardne; ðonan andlang slædes on Tycan pyt; andlang brôces on ðа myðy; of ðâs gemyðon on Ceahhan mere; ðanon on lythlan eorðbeorg; of ðǽre byrig on ðа onheâfda; of ðâs onheâfdon on cytelwylle; of ðâs wylle on ðа strêt; andlang strête on hafoces hlew; of ðâm hlewe eft on hnutclif, ðǽr hit ǽr ârâs. And ðis is ðæt medland ðe ðârtô gebyrað, æt Hengestesige ân and twentig æcra. Anno dominicae incarnationis .DCCCCLXVIIII. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum inferius nomina carraxantur.

✠ Ego Eadgar, rex Anglorum, concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus corroboraui. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus consolidaui. ✠ Ego Æðelwold epi-

scopus corroboraui. ✠ Ego Osulf episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consignaui. ✠ Ego Oswold episcopus adquieui. ✠ Ego Byrhtelm episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus concessi. ✠ Ego Eadhelm episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Cyneweard abbas. ✠ Ego Ðurcytel abbas. ✠ Ego Sydeman abbas. ✠ Ego Syferð abbas. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Ælfheah dux. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Eadulf dux. ✠ Ego Byrhtferð dux. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Byrhtric minister. ✠ Ego Leofa minister. ✠ Ego Wulfgar minister. ✠ Ego Byrhtric minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofsige minister. ✠ Ego Ælfwold minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Wulfgar minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Wulfstan minister.

DLVII.

ÔSWALD, 969.

✠ Ic Oswold bisceop þurh Godes giefe, mid geðafunge and leáfe Eádgâres Angulcynincges and Ælfheres Mercna heretogan and ðæs hierodes on Wiogurnæceastre, landes sumne dǽl, ðæt synt — hida on twâm tûnum ðe fram cúðum mannum Teottingctûn and Ælfsigestûn sint gehâtenne, sumum cnihte ðǽm is Osulf nama, for godes lufon and for uncre sybbe, mid eallum þingum tó freon ðe ðǽrtó belimpað his dæge forgeaf,

and æfter his dæge twâm erfeweardum, ðæt beô his bearn swilc lengest môte gief ðæt bið him giefeðe; æfter ðæra bearna dæge fô Eádleofu tô his gebedde, hire dæg; æfter hire dæge becweðe hire brôðrum twâm swilc hire leôfest sŷ; æfter hiera dæge eft intô ðære hâlgan stowe. Sŷ hit ælces þinges freoh bûtan ferdfare and walgeworc and brigcgeworc. Ðis wæs gedôn ymbe nigon hund wintra and nigon and seoxtig ðæs ðe drihtnes gebyrdtîde wæs, on ðŷ nigoðan geare ðæs ðe Oswald bisceop tô folgaðe fengc. Sancta Maria and sanctus Michael cum sancto Petro and eallum Godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum; gief hwâ bûtan gewrihtum hit âwendan wille, God âdilgie his noman of lifes bôcum and hæbbe him gemæne wið hine on ðâm ytemestan dæge ðisses lifes, bûton he tô rihtere bôte gecyrre.

✠ Her is seô hondseten Oswaldes bisceopes and unna ðæs hierodes on Wiogurnaceastre. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Brihstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wistan presbiter. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Ælfred clericus. ✠ Cynsige clericus. ✠ Eadward clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Tuna clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Rubric. Teottingctûn, and Ælfsigestûn . Osulfe and Leôfan and Wihtgâre.

DLVIII.

ÔSWALD, 969.

✠ ANNO incarnationis dominicae .DCCCC.LXIX. ego Oswold gratuita Huuicciorum episcopus cum consensu et unanima licentia uenerandae familiae in Wiogornaceastre, terram aliquam iuris nostri, id est, .IIII^{or}. man-

sas æt Saperetûn, swâ Alhstan hit hæfde, concedo Eadrico ministro meo, ea uero [conditione], ut habeat et perfruatur dies suos, et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wigornaceastre restituatur. Sit autem terra illa libera omni regi, nisi aecclesiastici censi. Scripta est haec carta, his testibus consentientibus, quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Oswold episcopus subscripsi. ✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Ego Iohan presbiter. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Wulfheah clericus. ✠ Ego Tuna clericus. ✠ Ego Wulfheah clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Byrhstan clericus. ✠ Ego Cy[ne]ðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Ælfsige diaconus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Eadward clericus. ✠ Ego Wenstan clericus. ✠ Ego Leofwine clericus.

Rubric. Æt Sapertûne . Eâdrîco and Ælfrîc and Sirîc and Ælfild.

DLIX.

ÔSWALD, 969.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxix. ego Osuuald, superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum ac Ælfere ducis Merciorum, cuidam clerico, qui a gnosticis noto Uulfgar nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam, quod solito uocitatur nomine Batenhale, cum omnibus ad se rite pertinentibus, liberaliter concessi; ut ipse uita comite fideliter perfruatur et, post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis dere-

linquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wigurnaceastre restituatur immune. His metis praefatum rus hinc inde giratur; eác we him wrítað ðone hagan be súðan wealle wið sancte Petres circan, his dæg and twám óðrum æfter him. Ðis syndon ðǽre halfre hide landgemǽru æt Batenhale; ǽrest of ðám reádan ofre, ondlong strǽte, on Æðelmundes gemǽre; ondlong gemǽres ðæt in ðæt eorðe byrst; of ðám eorðgebyrste on reodleáge; ðæt ondlong ðæs bróces in Tittenhalh; ðæt embútan calfre croft, ðæt cymeð eft in ðone bróc; ðæt swá on eástcrofte; ðæt swá ondlong ðǽre hegeræwe; ðæt on Ondoncilles wombe; ðæt ðára . XII. æcras an west healfe ðǽre strǽte, and an medwa beneoðan ðǽm hliðe; eft ondlonges holebróces; ðæt úp ongean ða cotu on ða strǽt; ondlong strǽte ðæt on reádan ofre, and norðcroft ðǽrtó. Ðis is ðæs feorðan dǽles landgemǽru úp æt ðǽre pirian; ǽrest of goldburnan ondlonges ðǽre hegce ðæt úp on ðone hyll; ðæt of ðǽm hylle ofer ðǽre portstrǽte, úp on ðone óðerne hyll; of ðǽm hylle dún in ðæt dæll; ðæt ondlong ðæs dæles; ðæt úp on ðone hyll be hionan lipperd; ofer mid ðone gráf ðæt on ðæne midlestan Holeweg; ondlong ðæs weges ðæt in ða hegce wið westan ða cotu; ondlonges hegce eft in goldburnan.

✠ Ego Osuuald episcopus. ✠ Ego Wulfric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Ego Iohan presbiter. ✠ Ego Æðelstan presbiter. ✠ Ego Ælfred presbiter. ✠ Ego Brihstan presbiter. ✠ Ego Kyneðen clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Ælfsige diaconus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Wulfheah clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Tuna clericus. ✠ Ego Wulfheah clericus. ✠ Ego Eadward clericus. Ego Wenstan clericus.

✠ Eác we wrítað him ða circan and ðone circstall

and ðone worðig tō ðǣre burnan and ðone croft be sūðan ðǣre burnan, and . VI. æcras mǣde on ða gerēfmǣde; and ic on him be godes bletsunga and be ūre ǣgðer ge [on] wuda ge on felda swā his bōc him wīsað.

Rubric. Æt Batanhagan . Wulfgāro and æt ðǣre pyrian.

DLX.

ŌSWALD, 969.

✠ Ego Oswald, ergo Christi krismate praesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .DCCCC.LXIX. annuente [rege] Anglorum Eadgaro Ælfhereque Merciorum comite necnon et familia Wiogernensis aecclesiae, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam, in loco qui celebri a soliculis nuncupatur æt Hwitanhlince uocabulo, cuidam ministro meo nomine Brihtmær, perpetua largitus sum haereditate et, post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat, quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Ðis wæs gedōn ymbe .IX. hund wintra and .IX. and sixtig on ðȳ .X^an^. geare ðæs ðe Oswald bisceop tō folgōðe fengc. Sancta Maria et sanctus Michahel, cum sancto Petro and allum Godes hālgum gemiltsien ðis haldendum; gief hwā būton gewrihtum hit ābrecan wille, hæbbe him wið god gemǣne būton he tō dǣdbōte gecyrre . Amen. Ðis synd ða landgemǣru tō Hwītanhlince; of Portanmǣre ondlong sīces innan ðone sūðbrōc; andlang brōces innan Ceolmesgemǣre; andlang ðæs gemǣres innan ða strǣt; andlang strǣte in ða ōðer dīc; andlang ðǣre dīc in Heregrafunburh; [of] Heregrafun eft in Portanmǣre. ✠ Her is seō hondseten.

✠ Osuuald bisceop. ✠ Wulfric presbiter. ✠ Eadgar presbiter. ✠ Wistan presbiter. ✠ Iohan

presbiter. ✠ Æðelstan presbiter. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Brihstan clericus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Ælfsige diaconus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfgar clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Wenstan clericus. ✠ Wulfheah clericus. ✠ Tuna clericus.

Rubric. Hwītanhlinc . Byrihtmǽr and Ælmǽr.

DLXI.

ÔSWALD, 969.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxviiii. ego Osuuald superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum ac Ælfhere ducis Merciorum, uni ministro meo, qui a gnosticis nota Eadmær nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .iiii. uidelicet mansas, quod solito uocitatur nomine Witleah, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi ; ut ipse uita comite fideliter perfruatur et, post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat ; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur immune. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis syndon ðа londgemǽru æt Wītleag ; ǽrest of Grimsetenegemǽre an Sihtferð ; of Sihtferð an Fearnhege ; of Fearnhege an Gerdwege ; of Gerdwege tō Fīfacan; of Fīfacan tō þrim gemǽran ; of þrim gemǽran tō Kyllanrygce ondlong ðǽre aldan dīc ; ōf Cyllanrygce an Stānbrōc ; ondlong brōces an Tædesbrōc ; of Tædesbrōce an Beferic ; of Beferic on Doferic ; onlong Doferic on Sæfern. Eādmǽr wæs se forma man and Wulfrūn is se ōðer.

✠ Ego Osuuold episcopus consensi. ✠ Ego Wulf-

ric presbiter. ✠ Ego Eadgar presbiter. ✠ Ego Wistan presbiter. ✠ Ego Ælfred clericus. ✠ Ego Æðelstan clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Wunstan clericus. ✠ Ego Ælfgar clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Wulfheah clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Tuna clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Eadweard clericus.

Rubric. Witleah . Eádmǽr and Wulfrun.

DLXII.

EÂDGÂR, 959—970.

✠ In nomine trino diuino, regi regnanti imperpetuum, domino deo sabaoth, cui patent cuncta penetralia cordis et corporis, terrestria simul et coelestia, nec non super aethera regnans, in sedibus altis ima et alta omnia sua ditione gubernans! Cuius amore et aeternis praemiis ego Eadgarus rex Anglorum do et concedo sancto Augustino Anglorum apostolo, et fratribus in illo sancto coenobio conuersantibus, terram quatuor aratrorum quae nominatur Plumstede. Hanc ergo terram cum consensu archiepiscopi Dunstani optimatumque meorum libenti animo concedo, pro redemptione animae meae, ut eam teneant perhenniterque habeant. Si quis uero haeredum successorumque meorum hanc meam donationem seruare uel amplificare studuerit, seruetur ei desuper benedictio sempiterna. Si autem sit, quod non optamus, quod alicuius personae homo diabolica temeritate instigatus surrexerit, qui hanc meam donationem infringere in aliquo temptauerit, sciat se ante tribunal summi et aeterni iudicis rationem esse redditurum, nisi ante digna et placabili satisfactione deo et sancto Augustino fratribusque emendare uoluerit.

✠ Ego Eadgar Anglorum monarchus hoc donum agiae crucis taumate roboraui. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Osketel Eboracensis archiepiscopus consensi. ✠ Ego Æðelstan Lundoniensis episcopus consensi. ✠ Ego Æðelwulf Herefordensis episcopus consensi. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Oslac dux subscripsi. ✠ Ego Ælfere dux subscripsi.

DLXIII.

*EÂDGÂR, 970.[1]

☧ A ω OMNIPOTENTIS dei cunctorum sceptra regentis moderamine regum, immo totius saeculi creaturaeque cunctae indissolubili regimine aeque gubernantis habenas, ipsius nutu et gratia suffultus, Ego Eadgarus basileus dilectae insulae Albionis, subditis nobis sceptris Scotorum, Cumbrorumque ac Brittonum et omnium circumcirca regionum quiete pace perfruens, studiosus sollicite de laudibus creatoris omnium occupor addendis, ne nostra inertia, nostrisque diebus plus aequo seruitus eius tepescere uideatur; sed greges monachorum et sanctimonialium hac nostra tempestate, ipso opitulante qui se nobiscum usque in finem saeculi manere promittere dignatus est, ubique in regno nostro desertis monasteriis antiquitus dei famulatu deficiente, nunc reuiuiscente, adsurgere cupimus sub sancti Benedicti abbatis regula uiuentes, quatinus illorum precatu et uigente religione sancta seruitus dei nos ipsum placatum rectorem habere queamus. Unde frequentes monitus uenerabilis Æðeluuoldi episcopi cordetenus pertractans cupio honorare hoc priuilegio, rebusque copiosis monasterium quod

[1] The Latin version of this charter, which seems to me more modern than the Saxon which follows it, is peculiarly the object of suspicion. The Saxon charter itself bears marks of authenticity.

in regione Elig situm dinoscitur antiquitus, ac sancti Petri apostolorum principis honore dedicatum, decoratumque reliquiis et miraculis almae uirginis Æðeldrydae, cuius uita uenerabilis nobis modernis historia Anglorum promitur, quae etiam incorruptibili corpore hactenus condita mausoleo marmoreo albo perdurat. Locus denique praedictus, deficiente seruitio dei, nostra aetate regali fisco subditus erat; sed a secretis noster Æðeluuoldus deique amator, diocesi Uuintoniensis ciuitatis fungens, datis nobis sexaginta cassatis in uilla quae ab accolis Heartingas nuncupatur, mutuauit locum praedictum cum appendiciis eius, augmentauique mutuationi tres uillas quae his nominibus uocitantur, Meldeburna, Earmingaford, Norðuuold, et ipse ilico monachos, meo consilio et auxilio, deo fideliter regulari norma seruientes perplures inibi collocauit, quibusque Brihtnoðum quendam sapientem ac bene morigeratum uirum praepositi iure praefecit. Cui effectui admodum ego congaudens laetabundus pro amore Christi et sancti Petri quem patronum michi sub deo elegi et sanctae Eðeldridae uirginis deo dilectae, et eius prosapiae sanctae illic quiescentis, et pro animabus patrum meorum regum antiquorum augmentare largiter mutuationem illam his donis, testibus consiliariis meis, uolo; hoc est decem millia anguillarum quae omni anno in uilla quae æt Uuyllan dicitur, pro expeditione redduntur, fratribus ad uictualia modo et deinceps concedo: et intra paludes causas saeculares duorum centuriatuum, et extra paludes quinque centuriatuum in Uuiclauuan in prouincia Orientalium Saxonum benigne ad fratrum necessaria sanciendo largior. Quinetiam omnes causas seu correptiones transgressionum iustae legis in sermonibus saecularibus omnium terrarum siue uillarum ad monasterium praedictum rite pertinentium, et quae in futurum aeuum dei prouidentia loco praefato largitura est, siue emptione, seu donatione aut aliqua iusta ad-

quisitione, stent causae saeculares emendandae, tam clementi examine fratrum loco manentium uictui uel uestitui necessaria ministrantes: adhuc insuper omnem quartum nummum reipublicae in prouincia Granteaster fratribus reddendum iure perpetuo censeo. Et sit hoc priuilegium liberum quasi munus nostrum deo deuote oblatum et sanctis eius praedictis, ad remedium animarum nostrarum sicuti praefati sumus, ut nullus regum nec principum, aut ullius ordinis quislibet praepotens, in posterum, obstinata tyrannide aliquid horum infringere praesumat, si non uult habere omnipotentis dei maledictionem et sanctorum eius, et meam et patrum meorum, pro quibus ista omnia libera haberi uolumus aeterna libertate in aeternum. Amen. Hoc priuilegium huius donationis et libertatis fecimus scribi anno incarnationis domini nostri Ihesu Christi nongentesimo septuagesimo, indictione tertia decima, anno regni mei aeque tertio decimo, in uilla regali quae famoso uocabulo a solicolis Uulfamere nominatur, non clam in angulo, sed sub diuo palam euidentissime scientibus totius regni mei primatibus, quorum quaedam nomina hic infra inseri ad testimonium in posterum mandauimus.

Ego Eadgarus rex animo benigno hoc largiendo deo concessi, et regia sublimitate corroboraui ✠. Ego Dunstan archiepiscopus corroboraui ✠. Ego Oscytel archiepiscopus consolidaui ✠. Ego Æðeluuold episcopus confirmaui ✠. Ego Ælfstan episcopus consignaui ✠. Ego Osulf episcopus confirmaui ✠. Ego Uulfric episcopus adquieui ✠. Ego Uuynsige episcopus corroboraui ✠. Ego Ælfuuold episcopus confirmaui ✠. Ego Æluuold episcopus consolidaui ✠. Ego Osuuold episcopus adquieui ✠. Ego Byrhthelm episcopus confirmaui ✠. Ego Eadelm episcopus consignaui ✠. Ego Ælric episcopus consolidaui ✠. Ego Uulfsige episcopus corroboraui ✠. Ælfðryð regina ✠. Ælfric abbas ✠. Æscwig abbas ✠. Os-

gar abbas ✠. Ælfstan abbas ✠. Æðelgar abbas ✠. Cyneuueard abbas ✠. Đurcytel abbas ✠. Ealdred abbas ✠. Ordbriht abbas ✠. Siferð abbas ✠. Martin abbas ✠. Æðelstan dux ✠. Ælfhere dux ✠. Ælfheah dux ✠. Ordgar dux ✠. Æðeluuine dux ✠. Oslac dux ✠. Malcolm dux ✠. Birhtnoð dux ✠. Eadulf dux ✠. Birhtferð minister ✠. Eanulf m. ✠. Ælfuuine m. ✠. Æðeluueard m. ✠. Ælfuuine m. ✠. Uulfstan m. ✠. Ælfuueard m. ✠. Uulfgeat m. ✠. Osulf m. ✠. Osuueard m. ✠. Leofa m. ✠. Brihtric m. ✠. Ælfsige m. ✠. Ulf m. ✠. Osulf m. ✠. Heanric m. ✠. Hringulf m. ✠. Leofstan m. ✠. Oslac m. ✠. Frena m. ✠. Siferð m. ✠. Leofric m. ✠. Eadric m. ✠. Uulfnoð m. ✠. Ælfsige m. ✠. Ulfcytel m. ✠. Hroold m. ✠. Đurstan m. ✠. Osgod m. ✠. Gota m. ✠. Friðegist m. ✠. Đurferð m. ✠. Đurgod m. ✠. Osferð m. ✠. Oscytel m. ✠. Siferð m. ✠. Đurcytel m. ✠. Forne m. ✠. Cnut m. ✠. Đurstan m. ✠. Đurcytel m. ✠.

His igitur testibus, et aliis compluribus de omnibus dignitatibus et primatibus regni mei, haec constituta et peracta noscuntur; quae etiam nostra usitata sermocinatione describi mandauimus hac eadem sceda, quo possint in auribus uulgi sonare, ne aliqua scrupulositate admisceri uideantur, sed regia auctoritate, seu potestate nobis a deo donata, omnis contradictio funditus adnulletur.

Gode ælmihtigum rixiende ðe rǽt and gewissað eallum gesceaftum þurh his âgenne wisdôm and he ealra cininga cynedôm gewylt. Ic Eâdgâr cyning eâc þurh his gife ofer Engla þeôde nû ûp ârǽred, and he hæfð nû gewyld tô mînum anwealde Scottas and Cumbras and eâc swylce Bryttas and eal ðæt ðis igland him on innan hæfð, ðæt ic nû on sibbe gesitte on mînne cynestôl hohful embe ðæt, hû ic his lof ârǽre ðe læs ðe his lof âlicge tô swîðe nû on ûrum tîman þurh

ûre âfolccnnysse, ac ic wille nû þurh Godes wissunge ðsa forlætenan mynstru on mînum anwealde gehwǽr mid munecum gesettan and eác mid mynecenum, and Godes lof geedniwian ðe ǽr wæs forlæten, Criste wissiendum ðe cwæð ðæt he wolde wunian mid ûs oð ðissere worulde geendunge ; and ða munecas libban heora lif æfter regole ðæs hâlgan Benedictes ûs tô þingunge ðæt we ðone hǽlend hæbben ûs glædne, and he ûs gewissige and ûrne eard gehealde and æfter geendunge ðæt êce lif ûs forgife. Nû is me on môde æfter mynegungum Æðeluuoldes bisceopes ðe me oft manode, ðæt ic wille gegoodian þurh Godes silfes fultum, ðæt mynster on Elig mid âgenum freodôme and sinderlîcum wurðmynte and siððan mid æhtum ðâm tô bigleofan ðe we gelogiað ðær tô Godes þeôwdôme ðe ðǽr simle wunian. Seô stow wæs gehâlgod in fram ealdum dagum ðâm hâlgan Petre tô wyrðmynte ðǽra apostola yldost, and heô wæs geglengd þurh Godes sylfes wundra ðe gelome wurdon æt Æðelðrýðe byrgene ðæs hâlgan mædenes ðe ðǽr gehâl lið oð ðis on eallhwître ðryh of marmstâne geworht; be hire we rǽdað hû heô her on life wæs and hû heô Gode þeôwode drohtnunge, and be hire geendunge ; and hû heô ûp âdôn wæs ansund of hyre byrgene swâ swâ Beda âwrât Engla þeôdâ lâreow on his lâr-bôcum. Nû wæs se hâlga stede yfele forlæten mid læssan þeôwdôme ðonne ûs gelîcode nû on ûrum tîman and eác wæs gehwyrfed ðâm cyninge tô handa, ic cweðe be me sylfum ; ac Æðeluuold bisceop ðe is mîn rǽdbora and sôð Godes freônd sealde me tô gehwerfe ðone hâm Heartingas, on sixtigum hidum wið ðâm mynsterlande ðe lið intô Elig; and ic ðâ geeácnode intô Elig mynstre ðâs þry hâmas ðe ðûs sind gehâ-tene, Meldeburna, Earmingaford, Norðwold; and he ðǽr rihte mid mînum rǽde and fultume mid mune-cum gesette ðæt mynster æfter regole, and him eal-dor gesette ûs eallum fulcûðne Brihtnoð gehâten,

ðæt he under him ðane hâlgan regol for Gode geforð-ade æfter mynsterlîcum þeâwe;

Ðâ gelîcode me ðæt he hit swâ gelogode mid Godes þeôwum Gode tô lofe, and ic ðâ geeâcnode tô ðǽre ǽrran sylene tyn þusenda ælfixa ælce geare ðâm munecum, ðe me for fyrdinge gefyrndagum ârâs binnan iggoðe of ðâm folce æt Wyllan, and ealle ða sôcna eâc ofer ðæt fennland intô ðâm twâm hundre-dum him tô scrûdfultume, and on EâstEnglan æt Wichlawan; eâc ealle ða sôcna ofer fîf hundredum, and ofer ealle ða land gelîce ða sôcna ðe intô ðâm mynstre nû synd begytene, oððe ða ðe him gyt be-cumað þurh Cristes foresceawunge, oððe þurh ceâp, oððe þurh gife, habban hi æfre on eallum ða sôcne, and ðone feorðan pening on folclîcre steore intô Gran-tanbricge be mînre unnan; and gif ǽnig mann ðis âwendan wylle, ðonne gange eal seô sôcn ðe tô ânre niht feorme gebyreð intô ðǽre stowe, and beô ðis priuilegium, ðæt is sinderlîc wyrðmynt oððe âgen freodôm, intô ðǽre stowe mid eallum ðisum þingum Gode geoffrod mid ûrum goodum willan, Gode æfre frig and Godes hâlgum, for mînre sâwle and mînra yldrena ûs tô âlŷsednesse, swâ ðæt nân ðǽra cyninga þe cumað æfter me oððe ealdorman, oððe ôðer rîca mid ǽnigum riccetere oððe unrihte ðiss ne âwende oððe ge-wanige be ðâm ðe he nelle habban Godes âwyrged-nysse and his hâlgena and mînne . and mînra yldrena ðe ðas þing fore synd gefreode on êcum freode on êcnysse. AMHN.

DLXIV.

*EÂDGÂR, 970.

✠ Regente perpetualiter summo coelorum opifice cunctaque conuenienti dum non erant condidit serie, qui iure tripudiando in electorum triumphatur agmine,

cui uoluntarie supera atque infima deseruire conantur per cromata, ne nos pellacis circumueniendo uapide insidiatoris astutia imparatos dum mineremur surripiat, et sic ueluti indocibiles in inextinguibili Ulcani olla peccaminum mole pressos inmisericorditer ut sui moris est excruciet; ex omni mentis conamine cordisque auditu, prout uires diuina opitulante clementia sufficiunt nostrae, animaduertendum est alma qui apostolica cotidie intonet tuba, dicens; 'Ecce nunc tempus acceptabile, Ecce nunc dies salutis:' et iterum, 'Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.' Quid aliud de uisibilium atque caducarum praesentis uitae fortunarum rebus, quae interueniente debitae mortis articulo funditus euanescunt, habituri sumus nisi ut emolumentis bonorum actuum aeternam et inmarcessibilem, deo suffragante, uitam, in quantum possumus mercari studeamus. Sermo enim sine scripturarum serris difficile seruatur, sed omne quod obliuioni traditur memoria labitur. Ideo ergo prudentes, et quique sapientes quorum uerba et probe actus memoriae in membranae scedulis literarum notulis, prouidae mentis sagacitate, sollerter commendare solent, ne quandoque uentura progenium posteritas in aliquam praecedentium diffinitionum obliuionis causa, superbae praesumptionis disceptationem erumpere ualeat. Hinc est enim quod ego Eadgarus totius Albionis basileus, monasterium quod stabilitum in insula est quae a solicolis celebri Ely nuncupatur onomate, cum binis extra praefatam insulam territoriis quae hiis, ex more, uocitantur nominibus, Meldeburna et Earmingaford, pro uicaria ruris mutatione, quod Hertingas dicitur, Æðelwoldo, uenerabili ualde uiro Wyntoniensis uidelicet aecclesiae antistiti, perpetua largitus sum haereditate, ut dum uita fungitur sospite possideat, et euoluto uitae curriculo, cui uoluerit haeredi derelinquat. Cui enimuero libens mutuationi per totam praefatam insulam

omnis emendationem reatus specialiter, communionemque in eadem re extra insulam quantum ad noctis pastum regalem iure pertinere censetur unius, adiungere decreui. Sit igitur haec terrarum commutatio aeterna libertate radicitus confirmata, ut praefatus rex Eadgar Hertingas cum omnibus utensilibus iure possideat perpetuo, atque Æðelwoldus praesul Elig cum omnibus sibi subiectis tam in delictorum emendatione, quam in caeteris rebus uita comite cum Christi perfruatur benedictione, finitoque praesentis uitae termino quibuscunque uoluerit haeredibus aeternaliter ad perfruendum, uoti compos, designet. Si quis autem hanc nostram donationem quocumque molimine in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae uiuum eum terra dehiscat atque aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda, Christi proditore, eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Anno dominicae incarnationis .DCCCCLXX. indictione .XIII. anno regni sui .XIII. in paschali conuentu in uilla regali quae Wluemere noto uocatur nomine, scripta est haec cartula, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

Ego Eadgarus rex Anglorum concessi ✠. Ego Dunstan archiepiscopus corroboraui ✠. Ego Oscytel episcopus consolidaui ✠. Ego Æðelwold episcopus confirmaui ✠. Ego Ælfstan episcopus consignaui ✠. Ego Osulf episcopus confirmaui ✠. Ego Wlfric episcopus adquieui ✠. Ego Wensige episcopus corroboraui ✠. Ego Ælfwold episcopus confirmaui ✠. Ego Oswold episcopus adquieui ✠. Ego Brihtelm episcopus confirmaui ✠. Ego Æðelm episcopus consignaui ✠. Ego Ælfric episcopus consolidaui ✠. Ego Wlsige episcopus corroboraui ✠.

DLXV.

EÂDGÂR, 970.

✠ Regnante imperpetuum domino nostro Ihesu Christo! Cuncta siquidem quae in hoc saeculo corporalibus uidentur oculis fugitiua et transitoria sunt; quae autem non uidentur nisi per fidem aeterna sunt; et ideo ne futura posteritas ignauia torpescens decessorum decreta, causa incuriae obliuiscens a memoria obliteretur, caracteribus praenotare curauimus. Quapropter ego Eadgar diuina allubescente gratia totius Albionis imperator augustus quoddam ruris clima sub aestimatione decem cassatorum, ubi solicolae æt Idemestune appellatiuo nuncupant uocabulo, cuidam uiduae sanctimonialique habitu decoratae, quam uulgus assolet ludibundo Ælfswið uocitare onomate, pro fideli eius obsequela, quam michi a primaeua usque in praesens impertiuit aetate, in aeterna largitus sum haereditate; ut habeat ac fruatur quamdiu sibi uitalis inhaeserit flatus, deinde cuicumque uoluerit designet cleronomo. Si quis autem praedictum rus omni practici famulatui iugo solutum, tribus uidelicet exceptis, rata nempe expeditione, pontis arcisue restauratione, ergo si quis daemonico, quod absit, instinctus spiramine, huic nostrae munificentiae quippiam refragari satagerit, alienatus a participatione sacrosancti corporis Christi ac sanguinis aeternis cum Iuda eius proditore deputetur incendiis, ni digna hic poenitentia emendare curauerit quod contra nostrum deliquit decretum. Acta est haec praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.lxx.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum praefatam donationem indeclinabiliter concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis beneuolentiam captans cum sigillo sanctae crucis confirmaui; cum multis aliis.

DLXVI.

EÁDGÁR, 970.

✠ FLEBILIA fortiter detestanda totillantis saeculi piacula diris obscoenae horrendaeque mortalitatis circumsepta latratibus, non nos patria indeptae pacis securos sed quasi foetidae corruptelae in uoraginem casuros prouocando ammonent, ut ea toto mentis conamine cum casibus suis non solum despiciendo sed etiam uelut fastidiosam melancoliae nausiam abominando fugiamus, tendentes ad illud propheticum, 'Diuitiae si affluant, nolite cor apponere.' Qua de re infima quasi peripsema quisquiliarum abiiciens, superna ad instar pretiosorum monilium eligens, animum sempiternis in gaudiis figens, ad adipiscendam mellifluae dulcedinis misericordiam perfruendamque infinitae laetitiae iocunditatem, ego Eadgar per omnipatrantis dexteram totius Britanniae regni solio sullimatus, quandam ruris particulam .x. uidelicet cassatos in loco qui celebri æt Cliftune nuncupatur, aecclesiae beato Petro apostolorum principi dedicatae [in] ciuitate quae celebri æt Hatum Baðum nuncupatur onomate, perpetua largitus sum haereditate; quatenus rus praefatum ad usus monachorum inibi degentium, uti Æscwig abbas suo obtinuit famulatu, deuote aeterna deseruiat subiectione. Dedit enim pro huius commutatione telluris .c. auri mancusas ac .x. terrae mansas quae illius patriae gnostici Cumtun assuete nominant. Praedicta igitur tellus cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, aquarumque discursibus supradictae iugiter subiiciatur aecclesiae. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, uidelicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aec-

clesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua, quod contra nostrum deliquit decretum. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXX°. scripta est haec carta his testibus quorum inferius nomina carraxantur.

Ego Eadgar rex praefatam donationem cum sigillo sanctae ✠ confirmaui. Ego Dunstan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donationem ✠ signo confirmaui. Ego Ælfstan episcopus consignaui ✠. Ego Æðelwold episcopus consensi ✠. Ego Osulf episcopus confirmaui ✠. Ego Winsige episcopus consolidaui ✠. Ego Oswald episcopus subscripsi ✠. Ego Ælfwold episcopus corroboraui ✠. Ego Ælfstan episcopus annui ✠. Ego Wulfric episcopus concessi ✠. Ego Wulfsige episcopus ascripsi ✠. Ego Eadelm episcopus testificaui ✠. Ego Ælfwold episcopus concessi ✠. Ego Æscwig abbas ✠. Ego Ælfstan abbas ✠. Ego Æðelgar abbas ✠. Ego Foldbriht abbas ✠. Ego Ælfsie abbas ✠. Ego Ælfhere dux ✠. Ego Æðelstan dux ✠. Ego Brihtnoð dux ✠. Ego Eanulf miles ✠. Ego Ælfwine miles ✠. Ego Ælfhelm minister ✠. Ego Winsige minister ✠. Ego Kyneward abbas ✠. Ego Godwine abbas ✠. Ego Brihtnoð abbas ✠. Ego Ælfheah dux ✠. Ego Æðelwine dux ✠. Ego Ælfheah abbas ✠. Ego Osgar abbas ✠. Ego Osweard abbas ✠. Ego Ordgar dux ✠. Ego Oslac dux ✠. Ego Wulfstan minister ✠. Ego Osulf minister ✠. Ego Eadwine minister ✠. Ego Ælfsige minister ✠. Ego Æðelweard minister ✠. Ego Ælfweard minister ✠. Ego Ælfric miles ✠. Ego Wulfstan minister ✠. Ego Wulfgeat minister ✠. Ego Æðelsige ✠. Ego Brihtric ✠.

DLXVII.

* EÂDGÂR, 971.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi. Quamuis decreta pontificum et uerba sacerdotum inconuulsis ligaminibus, uelut fundamenta montium, fixa sint, tamen plerumque tempestatibus et turbinibus saecularium rerum religio sanctae aecclesiae maculis reproborum dissipatur ac rumpitur. Iccirco profuturum succedentibus posteris esse decreuimus, ut ea, quae salubri consilio et communi assensu diffiniuntur, nostris literis roborata firmentur: quapropter dignum uidetur ut aecclesia beatae dei genitricis semperque uirginis Mariae Glastoniae, sicut ex antiquo principalem in regno meo obtinet dignitatem, ita speciali quadam et singulari priuilegii libertate per nos honoretur. Hoc itaque Dunstano Dorobernensi atque Oswaldo Eboracensi archiepiscopis adhortantibus, consentiente etiam et annuente Brithelmo Fontanensi episcopo, caeterisque episcopis, abbatibus et primatibus, ego Eadgar, diuina dispositione rex Anglorum, caeterarumque gentium in circuitu persistentium gubernator et rector, in nomine almae trinitatis pro anima patris mei, qui ibi requiescit, et antecessorum meorum, praesenti priuilegio discerno, statuo et confirmo, ut praedictum monasterium, omnisque possessio eius, ab omni tributo fiscalium negotiorum nunc et imperpetuum libera et quieta permaneant; et habeant socam and sacam on stronde and on streame, on wude and on felde; on griðbrice, on burhbrice; hundred setena; morðas, aðas, and ordelas; ealle hordas bufan eorðan and beneorðan; infangeneðeof and utfangeneðeof and flemeneferðe; hamsocne, friðbrice, forsteal, tol and team: ita libere et quiete, sicut ego habeo in toto regno meo; eandem quoque libertatem et potestatem quam ego in curia mea habeo, tam in dimittendo quam in

puniendo, et in quibuslibet omnino negotiis, abbas et monachi praefati monasterii in sua curia habeant. Si autem abbas uel quilibet monachus loci illius latronem qui ad suspendium uel ad quodlibet mortis periculum ducitur in itinere obuiam habuerit, potestatem habeant eripiendi eum ab imminenti periculo in toto regno meo. Confirmo etiam et corroboro, ut, quod hactenus ab omnibus nostris antecessoribus diligenter obseruatum est, Fontanensis episcopus uel eius ministri super hoc monasterium, uel super parochiales eiusdem aecclesias, uidelicet Strete, Merlinche, Budecalea, Sceapwic, Sowi aut super earum capellas, nec etiam super eas quae in insulis continentur, scilicet, Beocherie quae parua Hibernia dicitur, Godeneia, Martineseia, Farlingmere, Paðeneberga, et Adredeseia, nullam potestatem omnino habeant; nisi tantum cum ab abbate causa dedicandi uel ordinandi aduocati fuerint; nec eorum presbyteros ad synodum suam, uel capitulum, uel ad quodlibet placitum conuocent, nec ab officio diuino suspendant, et omnino nullum ius in eos exercere praesumant. Monachos suos et praedictarum aecclesiarum clericos secundum antiquam aecclesiae Glastoniae consuetudinem et apostolicam auctoritatem, archipraesulis Dunstani et omnium episcoporum regni mei assensu, abbas, a quocunque comprouinciali episcopo uoluerit, ordinari faciat. Dedicationes uero aecclesiarum, si ab abbate rogatus fuerit, Fontanensi episcopo permittimus. In pascha quoque crisma sanctificationis et oleum a Fontanensi episcopo ex more accipiat, et per praefatas aecclesias suas distribuat. Hoc etiam super omnia, dei interdictione et nostra auctoritate, salua tamen sanctae Romanae aecclesiae et Dorobernensis dignitate, prohibeo, ne persona cuiuscumque potestatis, siue rex, siue episcopus, siue dux aut princeps, uel quilibet ministrorum eorum, Glastoniae terminos uel supradictarum parochiarum perscrutandi, rapiendi, placi-

tandi gratia, uel quicquam aliud faciendi, quod contrarium possit esse ibidem deo seruientibus, intrare praesumant. Abbati tantummodo et conuentui potestas sit, tam in notis causis quam in ignotis, in modicis et in magnis, et in omnibus omnino negotiis, sicut supra memorauimus. Quisquis autem huius priuilegii mei dignitatem qualibet occasione, cuiuscumque dignitatis, cuiuscumque ordinis, cuiuscumque professionis, peruertere uel in irritum deducere sacrilega praesumptione amodo temptauerit, sciat se procul dubio ante districtum iudicem titubantem tremebundumque rationem redditurum, nisi prius digna satisfactione emendare studuerit. Acta est haec priuilegii pagina et confirmata apud Londoniam, communi consilio omnium primatum meorum, anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXI. indictione .XIV. Huius doni constipulatores fuerunt, quorum nomina inferius caraxari uidentur.

✠ Ego Eadgar, rex totius Britanniae, praefatam libertatem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfgiua, eiusdem regis mater, cum gaudio consensi. ✠ Ego Eadward, clito, patris mei donum cum triumpho sanctae crucis impressi. ✠ Ego Kinadius rex Albaniae adquieui. ✠ Ego Mascusius archipirata confortaui. ✠ Ego Dunstanus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus, cum trophaeo sanctae crucis, et cum suffraganeis praesulibus, regis donum corroboraui. ✠ Ego Oswald, Eboracensis aecclesiae primas, consentiens subscripsi. ✠ Ego Æðelwold, Wintoniensis aecclesiae minister et Glastoniae aecclesiae quondam monachus, signum sanctae crucis impressi. ✠ Ego Brihthelm Fontanensis episcopus consentiens corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus confirmaui. ✠ Ego Oswald episcopus concessi. ✠ Ego Ælfwold episcopus concessi. ✠ Ego Winsige episcopus cum signo sanctae crucis conclusi. ✠ Ego Sigegar abbas confirmaui, uexillum sanctae crucis impressi. ✠ Ego

Ordgar abbas corroboraui. ✠ Ego Æðelgar abbas concessi. ✠ Ego Kynewold abbas consensi. ✠ Ego Sideman abbas consolidaui. ✠ Ego Ælfheh abbas subscripsi. ✠ Ego Aðulf Herefordensis aecclesiae catascopus corroboraui. ✠ Ego Ælfhere dux dominae meae sanctae Mariae Glastoniensis aecclesiae libertatem omni deuotione cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Oslac dux consensi. ✠ Ego Æðelwine dux hoc donum triumphale agiae crucis propriae manus depictione impressi. ✠ Ego Oswald minister confirmaui. ✠ Ego Ælfward minister corroboraui. ✠ Ego Æðelsie minister consensi. ✠ Ego Ælfsie minister consensi. Hanc priuilegii paginam rex Eadgarus duodecimo anno regni sui sacro scripto apud Londoniam communi consilio optimatum suorum confirmauit.

DLXVIII.

* EÂDGÂR, 971.

✠ UNIUERSIS sophiae studium intento mentis conamine sedulo rimantibus liquido patescit, quod instabilis huius miserrimae ac caducae uitae curriculus cum marcido inanis gloriae flosculo tabescendo lugubriter deficit, et friuola eius gloria nunquam in eodem statu permanens uelut fumus rotatu celerrimo euanescit, attamen, annuente Christi mundi creatoris ac redemptoris gratia, tam recidiuis praesentis uitae munusculis futuram aeternae uitae beatitudinem centuplicato quaestu adquirere lucrando, fide uigente catholica, prudentissime ualemus. Quamobrem ego Eadgar totius Brittannicae insulae regimina domini largiente gratia gubernans, tali sapientium monitu dinoscendo .xv°. mei terreni imperii anno, ob coelestis remunerationis praemium, ruris portionem æt Bearuwe, quam olim sanctus Ceadda ante paganorum uastationem posse-

derat, Æðelwoldo mihi praesulum amantissimo aeterna largitus sum haereditate; quam etiam ipse episcopus domino nostro Ihesu Christo et sancto Petro apostolo quem nostro adiutorio reaedificauit cui nomen est Burch concedit, me uidelicet annuente, atque hac firmissima stabilitate corroborante, quatinus pro nullius altioris uel inferioris gradus hominis reatu rus praefatum a domini qui nunquam reatum commisit possessione priuetur. Si uero crimen quod ueniae non sit dignum suadente diabolo, quod absit, loci procurator commiserit, agatur rationabiliter de eo quod de regis agitur praeposito, ut uidelicet reo rite decuriato ac iusto ordine depulso, illi qui dignus sit Christi designetur uti regis solet praepositura, a nullo decurium uiolata. Ut autem firmius esset largifluum huius telluris donum, dedit praefatus episcopus regi praedicto .XL. meri argenti libras et unam auream crucem ei multo cariorem pecunia praedicta. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis, arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubribus iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis syndon ða landgemǽro tó Baruwe. Ærest úp of Humbre andlanges ðere ealdan díc ðæt it cymeð tó wyrðe; fram wyrðe tó Heopebricge; fram Heopebricge tó mercemót; fram mercemóte tó Cumbrehole; fram Cumbrehole tó willun; fram willun tó micle hoh; fram micle hohe tó middel hille; fram middel hille tó mǽredíc, swá andlang mǽredíc eft út on Humbre. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXI. scripta est haec carta his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar totius Albionis basileus hoc priuilegium cum signo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstan Doruernensis aecclesiae archiepiscopus, hoc idem cum trophaeo agyae crucis corroboraui. ✠ Ego Osuuald Eboracensis aecclesiae archiepiscopus subscripsi. ✠ Ego Æðeluuold praesul consignaui. ✠ Ego Ælfstan antistes consensi. ✠ Ego Aðulf pontifex concessi. ✠ Ego Æscuuig abbas non renui. ✠ Ego Osgar abbas impressi. ✠ Ego Æðelgar abbas consensi. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Beorhtnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðeluuard discipulus. ✠ Ego Eanulf discipulus. ✠ Ego Ælfsige discipulus. ✠ Ego Ælfuuard discipulus. ✠ Ego Friðegist. ✠ Ðureð. ✠ Ulf. ✠ Wulfric. ✠ Osferð. ✠ Wulfstan. ✠ Friðegist. ✠ Hringulf. ✠ Ælfstan. ✠ Æðelsige. ✠ Leofsie. ✠ Wulfheah. ✠ Æðelmund. ✠ Ðurferð. ✠ Ælfhelm. ✠ Frena.

DLXIX.

* EÂDGÂR, 971.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.li. ego Eadgar, diuina allubescente gra[tia rex et] primicherius totius Albionis, ruris quandam particulam quinis ab accolis aestimatam man[siunculis, ad] aecclesiam beati Petri apostoli, quae sita est in nominatissimo loco, qui dicitur Westmynster, libenter [admodum] largitus sum, eo tenore quatinus nemo nostrorum successorum hoc decretum nostrum sine [ira omnipotentis] dei audeat uiolare. Haec particula terrae priscis temporibus ad eandem [perhibetur aecclesiam pertinere] sicut legitur in antiquo telligrapho libertatis, quam rex Offa illi

monasterio [dudum contulit quando] aecclesiis per uniuersas regiones Anglorum recuperatiua priuilegia Wulfredo archiepiscopo hortante [scribere ius]sit. Hanc eandem libertatem praefatae aecclesiae sancti Petri [principis apostolorum, cui locus praedictus dedicatus ac consecratus mirabiliter ab antiquis temporibus dei prouidentia ab ipso clauigero fuit consecratus,] Dunstano commendaui archiepiscopo, ad reparanda diruta pastoforia aecclesiae et instituta monasterii reformanda, quatinus iura illic monasticae et regularis disciplinae in posterum regulariter uiuentium obseruentur.

Empta est enim haec donatio .cxx. a[ureis solidis in] una armilla. Et hoc actum est in monasterio Glæstingbiri quaeque his cingitur t[erritoriis]. Ærest ûp of Temese andlang Merfleôtes tô pollenestocce, swâ on Bulunga fenn; of ðâm fenne æft ðæ̂re ealdan dîc tô cûforde; of cûforde ûpp andlang Teoburnan tô ðæ̂re wîde herestræ̂t; æfter ðæ̂re herestræ̂t tô ðæ̂re ealde stoccene sancte Andreas cyricean, swâ innan Lundene fenn; andlang sûð on Temese on midden streâme; andlang stremes be lande and be strande, eft on Merfleôte.

DLXX.

*EÂDGÂR, 972.

P Aω ORTHODOXORUM uigoris æclesiastici monitu creberrime instruimur · ut illi oppido subiecti suppeditantes famulemur · qui totius mundi fabricam miro ineffabiliq· serie disponens micocrosmum adam uidelicet tandem quadriformi plasmatum materia · almo ad sui similitudinem instinctum spiramine. uniuersis quę in infimis formauerat uno proband[i] causa excepto uetitoq· pręficiens · paradisiacae amoenitatis iocunditate conlaterana æua scilicet comite decentissime collocauit. Laruarica pro dolor seduc-

tus cauillatione · uersipellis suasibilisq· tergiuersatione uiraginis pellectus · anathematis alogia ambro pomum momordit uetitum · et sibi ac posteris in hoc ærumnoso deiectus sæculo loetum promeruit perpetuum. Vaticinantibus siquidem profetis et cœlitus superni regis diuturna clandestino presagia dogmate promentibus nitide orthodoxis · eulogium ex supernis deferens · non ut iudæorum seditiosa elingue fatetur loquacitas sed priscorum atq· modernorum lepidissimam ambiens facundiam · arrianas sabellianasq· proterendo nenias anagogico infrustrans famine nosq· ab obtunsi cæcitate umbraminis ad supernorum alacrimoniam patrimoniorum aduocans angelus supernis elapsus liminibus in aurem intemeratae uirginis ut euangelica promulgant famina. Stupenda cecinisse uidetur carmina. Cui æclesia tota catholica consona uoce altibohando proclamat. Beata es uirgo maria que credidisti perficientur in te quæ dicta sunt tibi a dño. Mirum dictu incarnatur uerbum et incorporatur scilicet illud . de quo euangelista super eminens uniuersorum altitudine sensuum inquit . In principio erat uerbum et uerbum erat apud deum et đs erat uerbum · et rł. Qua uidelicet sumpta de uirgine incarnatione antiquæ uirginis facinus demitur et cunctis mulieribus nitidis præcluens taumatibus decus irrogatur. Intacta igitur redolente xp̃i diuinitate passaq· ipsius humanitate libertas addictis clementer contigit seruulis. Hinc ego Eadgar altithrono ãminiculante Anglorum ceterarũq· gentium in circuitu triuiatim persistentium basileus · ut huius libertatis altithroni moderatoris clementia merear optinere consortium · coenobio loco celebri qui ab huius prosapię solicolis Persoran nobili nuncupatur uocabulo situm· genetriciq· dñi nr̃i semper uirgini mariæ · necnon beato petro apostolorum principi · eiusq· coapostolo paulo dedicatum habetur monachis regulariter degentibus monastici aeternam priuilegii concedo libertatem · quate-

nus post decessum Foldbrihti abbatis egregii cuius temporibus hæc libertatis restauratio xp̃o suffragante concessa est · quem sibi uniuersa præfati coenobii congregatio apto elegerit concilio [secundum regularia beati Benedicti instituta abbatem] iuste ex eodem fratrum cuneo eligens constituat. Huius priuilegii libertas deinceps usu perpetuo a cunctis teneatur catholicis · nec extraneorum quispiam tyrannica fretus contumacia in prædicto monasterio ius arripiens exerceat potestatis · sed eiusdem coenobii collegium perpetuæ ut prædixi libertatis glorietur priuilegio. Sit autem prefatum monasterium omni terræne seruitutis eodem tenore liberum quo a precessore nr̃o a rege uidelicet coenulfo orthodoxę fidei strenuissimo fuerat uti uetusto continetur priuilegio Beornotho duce optinente solutum · agri equidem qui ad usus monachorum dño nr̃o Ihũ xp̃o eiusq· genetrici marię priscis modernisq· temporibus a regibus et religiosis utriusq· sexus hominibus ut a meipso restituendo iure concessi sunt id est in Perscoran uidelicet ...... mansi · in Brihtulfingtune .x. mansi · in Cumbrincgtune .x. mansi · in Pedneshamme .v. mansi · in Eccyncgtune .xvi. mansi · in Byrlingahamme .x. mansi · in Deopanforda .x. mansi · in Strengesho .x. in Bettesforda .x. in Cromban ... in Stoce .x. in Pyritune .x. in Uuadbreorhan .iiii. in Ciuincgtune .iii. in Broctune .iii. in Piplincgtune .x. in Snoddesbyri .x. in Niuuantune .vii. in Eadbrihtincgtune .iiii. in Uuihtlafestune .v. in Flæferth .v. in Graftune .v. in Deormodesealdtune .v. in Husantreo. ⁊ on Meretune .v. in Broctune .iii. into Hleobyri .ii. to Langandune .xxx. in Poincguuic .vii. in Beornotheslеahe .iii. in Actune .iii. in Suthstoce. ⁊ on Hilleahe ⁊ on Tresham ⁊ on Cyllincgcotan · ⁊ on Ealdanbyri · ⁊ Dydimeretune · ⁊ Badimyncgtun · ⁊ Uptun .xl. in Deorham .x. in Longanege .v. on Lidanege .vi. in Uuiggangeate .vi. in Beoleahe .v. Gyrdleahe .v.

in Sture . x . in Bradanuuege . xx . in Coltune . x . in Uuiguuennan . x . et ad usum conficiendi salis duobus in locis .xviii. doliorum situs on Middel wic . x . ⁊ on Neodemestan wic .viii . et duarum fornacium statio on Uuictune et uas quod dicitur westrincge cum uno manso et dimidium mansi in loco qui dicitur Hortun eiusdem perpetualiter sint libertatis. Tempore siquidem quo rura quae dn̄o deuoto concessi animo iniuste a sc̄a dī æclesia ablata fuerant · perfidi quoq· nouas sibi hereditarias kartas usurpantes edideerunt · sed in patris et filii et sp̄s sc̄i nomine precipimus· ut catholicorum nemo easdem recipiat· sed a cunctis repudiatę fidelibus in anathemate deputentur· ueteri iugiter uigente priuilegio. Si quis uero tam epilempticus phylargirię seductus amentia quod non optamus hanc nr̄æ munificentiæ dapsilitatem ausu temerario infringere temptauerit · sit ipse alienatus a consortio sc̄æ dī æclesię nec non et a participatione sacro sc̄i corporis · et sanguinis ihū xp̄i filii dī per quem totus terrarum orbis ab antiquo humani generis inimico liberatus est · et cum iuda xp̄i proditore summa inpietate deputatus · ni prius hic digna satisfactione humilis penituerit quod contra sc̄am dī æclesiam rebellis agere pręsumpsit nec in uita hac practica ueniam nec in theorica requiem apostata obtineat ullam · sed æternis barathri incendiis trusus cū anania et saphyra iugiter miserrimus crucietur. Ðis sindon þa londgemǽra ðǽra túnlonda ðe intó Perscoran belimpað; ǽrest of Piriforda on ða díc; andlang díc on ða pyrigan of ðǽre pyrigan on ðone longa . . . . p . . a . . . wyllan . . . . to . . . . eda . . . . of ðæm egesbyrg to weal . . . of we[al] . . . . ma . . . olle . on lindhoh; of lindho on clottesmór; of clottesmóra . . . . . ondlong pulles on afene; of afene on caldanwyllan; of caldanwyllan on wyrðhlinc; of wyrðhlinc [on hor]pyt; of horpytte on culfran mere; of ðǽm mere on hag

. . . . brốchrycg; of brốchrycge on ðа ealdan dı̂c; of ð[ǽre] dı̂c on swyne; of swyne on reốd dı̂c; of ðǽre dı̂c on weorces mere; of þǽre mere on ða twycene; of ðǽre twycenan on ða hæselræwe ondlong streámes on horwyllan; of horwyllan ondlong dı̂c on Cymman leáhe; of ðǽre leáhe on Sæfern; ondlong Sæfern tố hâmstede; of hâmstede on ropleáh geat; of ðǽm geate ondlong dı̂c ꝥ on east mốr; ðær on ða rốde; of ðǽre rốde on Heaðeburhe weorðyg; of ðǽm worðige ondlong hrycges tố bysceopes swŷnhege; ondlong heges on Beartan weg; of Beartan wege on calfan leáhe; ðæt ondlong dı̂c tố hǽðhalan; of hǽðhalan on ða ealdan dı̂c; ondlong dı̂c on piddes meres weg; of ðǽm wege on ða ealdan dı̂c; of ðǽre dı̂c on wâdbeorgas; of wâdbeorgan tố ðâm hlypgeate; of ðæm geate on sealtanmere; of ðâm mere on sûðmæduan; of ðǽre mæde ondlong sı̂ces ðæt on yrse; ondlong yrse on hwı̂tandûne; of hwı̂tandûne on lûsðorn; of lûsðorne on fûlan pyt; of ðâm pytte on Beornwynne dene; ondlong dene ðæt on hymelbrốc æt wuduforda; andlang brốces on oxaners; andlang sı̂ces tố ðân stângedelfe; of ðâm stângedelfe on ða dı̂c; ondlong dı̂c on hunigburnan; ⁊lang burnan ðæt on hymelbrốc; ondlang brốces tố Beccanleáhe on ða ealdan dı̂c; ⁊lang mǽrweges on ceaforleáhe; of ðǽre leáhe on ða hegstowe; of ðǽre hegstowe on hennuc; a[ndl]ong hennuc ðæt on ða þornræwe eástrihte ðæt hit cyme tố ðâm rahhege; æfter ðâm hege â be ðâm ofre ðæt eft on ða dı̂c ðæt on pidelan streâm; ⁊lang streâmes on Afene; andlang Afene ðæt eft on Piriford. Đis sind ðâra feower tûna londgemǽra Wihtlafestûn ⁊ Eâdbrihtincgtûn ⁊ Niwantûn ⁊ Ælflǽdetûn: ǽrest of pidelan on ða ealdan dı̂c; of ðǽre dı̂c ⁊lang . . . . on þ[a] heafda tố winterburnan; of winterburnan on hina gemǽran on ðone ealdan weg; of ðâm wege on Tittandûne; of Tittan-

dūne on byligan fen; of byligan fenne on Wixena brōc; andlang brōces on pidelan; ⁊lang pidelan ðæt eft on Wihtlafes gemǣra. Ðīs sīnd þa londge[mǣ]ra into Flef[erð]; ǣrest of ðām ealdan slæde on [w]interburnan; of ðǣre burnan on ðane swȳnhege; ⁊lang heges on Eomeres mæduan; of ðām mæduan on Hodes āc; of ðǣre ǣc ⁊lang heges tō ðǣm wege; ⁊lang weges on winterburnan; ⁊lang burnan on Hereferðes maduan; ðonan in ðæt sīc; of ðǣm sīce in ðæne cumb; of ðām cumbe on ða ealdan dīc; ⁊lang dīce in pidelan; ⁊lang pidelan tō brādanhāme; ābūtan brādanhāme eft in pidelan; ⁊lang pidelan eft tō ðǣm slæde. Ðis sind ða londgemǣra tō Hūsantreo: ǣrest of ðǣre strǣt ⁊long dīc tō brādanforde; ⁊lang burnan on sealeweorpan; ondlang sealeweorpan tō cōlforda; of cōlforda ⁊lang ðǣre miclan dīc on alrbrōc; ⁊lang brōces on deornan mōr; of ðām mōre ⁊lang dīc on feowergemǣra; of ðām gemǣron to þornlēhe; of þornlēhe ⁊lang dīc; eft on ða strǣt. Ðis sind ðæs londes gemǣra intō Langandūne: ǣrest of Sæfern on Wiferðes mæduan hege; of ðām hege on ðone hricg of ðām hricge on ðone wulfhagan midne; of ðām wulfhagan tō ðām þrym gemǣran; of ðǣm þrym gemǣran tō pisbrēce; of pisbrēce tō Tidbrihticghāme; of ðām hāme on pyrtbrōc; ⁊lang brōces tō pyrtanheale; of peartanheal tō [ha]gan geate; of hagan geate tō twyforde; of twyfyrde tō lufbece; of lufbece betweonan dūne; of ðǣre dūne on hwītan cumb; of ðām cumbe on swȳngeat; of swȳngeate ⁊lang ecge ðæt on hǣðhricg; of hǣðricge on senetricg; of senetricge on secmōr; of secgmōre on alr; of alre on orices pul; of orices pulle eft on Sæfern. Ðis sindan ða londgemǣra intō Ceatewesleāhe ⁊ tō Yldres felda ⁊ tō Stantūne ⁊ tō Wynburhe edisce: ǣrest of an burnan tō Cumbran weorðe; of Cūbran weorðe tō ðǣre mæran ǣc; of ðǣre ǣc tō stānhlincan; of stānhlincan tō reāde burnan; of reāde bur-

nan tó healre mere; of healre mere tó ðǽre ǽc; of ðǽre ǽc tó haganleáhe; of ðǽre leáhe on secgbróc; of secgbróce tó ðán heán dóre; of heán dóre tó brýdbróce; ⁊lang bróces ðæt in glencincg; ⁊lang glencincg ðæt in ledene; ⁊lang ledene tó mǽrbróce; of mǽrbróce tó brycggeleágan; of brycggeleágan on brádanford on glencincg; ⁊lang glencincg tó blácanmóres forda; of blácanmóres forda tó ðám hálgan geate; of ðám hálgan geate tó rischeale; of hrischeale tó ðám hó; of ðám hó á be wuda tó ðám æsc; of ðám æsce tó ðǽre ecge of. . tó brádanleáhe; of brádanleáhe tó fæles græfe; of fæles græfe tó cram pulle tó ðam mǽrhege; of ðǽm hege on Sæfern; of Sæfern eft on án burnan. Ðis sindon ða londgemǽra intó Poincg wican: ǽrest úp of Sæfern on Beornwoldes sætan; of Beornwoldes sætan on hagangeat; of hagangeate on secglages strod; of secglahes strode on trohhrycg; of trohhrycg on æcles mór; of ðám móre on baldan rycg; of baldan rycge on flótan rycg; of flótan rycge on ða smēðan ác; of ðǽre ǽc on lindrycg; of lindrycge on Abbandúnes wícan; of Abbandúnes wícan in baldan geat; of baldan geate on custleáhe; of custleáhe in Eádwoldincgleáhe middewearde; of Eádwoldingleáhe on steápanleáhe; of steápanleáhe in ða greátan lindan; of ðǽre lindan on cardan stigele; of ðǽre stigele in wearmandene tó hreódbrócgeate; of ðám geate on wæðeburnan; ⁊lang wæðeburnan ðæt wiðútan ðone snædhege ðæt tó scírhylt geate; of scírhylt geate on codran ford; ondlang codran on croma ðæt tó ðǽre ealdan strǽt; ondlong ðǽre strǽt tó mawpul; ⁊lang pulles on temedan; ⁊lang temedan eft in s . . . . . Ðis sind ða land gemǽra intó Beornóðes leáhe: ǽrest of Eádwoldincgleáhe on æcer; of þæm æce . . . . hege ⁊long mer . . . on scea . p . . . . hylle on æðburnan; of ðǽre burnan on g . . . . . rycg; of ðám rycge on codran; of codran to sylbeáme; of sylbeáme tó crome; of crome tó hwítan

wyllan; of ðǽre wyllan tó hagan geate; of hagan geate tó ðǽre . . . . ǽc; of ðǽre ǽc on ða sand-seáðas; of ðám seáðan in temedel; of temedel on ða lytlan bécas; þanan . . . . . . of grindlesbece swâ ðæt gemǽre ligð in temedan; of temedan onbútan eldres ege ðæt eft in temedan; andlang temedan ðæt eft in mawpul. Ðis sind ða londgemǽra intó Ac-tune: ǽrest on horsa bróc; of horsa bróce in heáfoc-rycg; of heáfocrycge on bilincgbróc; of bylingbróce in atleáhe geat; of atleáhe geate in ða hlydan; of ðǽre hlydan in bycera fald; of bycera falde on sand-ford; of sandforda in scotta pæð; of scotta pæðe in gyslanford; of gislanforda on sondburnan; of sond-burnan on sceadwællan; of sceadwellan in lám-seáðan; of lámseáðan in ledene; of ledene in linleáhe; of linleáhe in saltera weg; of saltera wege in heán ofer; of heán ofre in súðbróc; of súðbróce in west-bróc; of westbróce in clægwyllan; of clægwyllan in Æðelstánes graf; of Æðelstánes graue on Hengestes healh; of Hengestes heale eft in horsa bróc. Ðis sind þara .VII. land gemǽra intó Súðstoce: ǽrest of mæd-dene westeweardre on beaduchyl; ⁊lang dene on badan pyt; of ðâm pytte on æscwyllan bróc; ⁊lang bróces on Afene; ⁊lang Afene on Bróchardes ford; [of ðá]m forda on swýnburnan; of swýnburnan on funtnes burnan; of funtnes burnan on bremerleáh; of bremerleá ⁊lang dene on stánleáh; of stánleá on seonecan dene; ⁊lang dene on ehanfeldes geat; ðonne on gatewyllan; of gatewyllan on cyncges crundlu; of cyncges crundlan ⁊lang dene on riscmere; of risc-mere on æscdene; of æscdene on horddene; of hord-dene on ðone holan weg on luhinc wudu, on fileðleáhe; of filetleáhe on æðelan wyllan; of ðǽm wyllan ádúne on strem; ⁊lang streámes úp on hyrdewyllan; of hyrde-wyllan on cyninga crundel; of cyninga crundele on rycgweg; ⁊lang weges on ðone stapol; of ðâm stapole on ða hlydan; of ðǽre hlydan úp andlang streámes;

of ðǽm streâme be heâfdan ðæt on mihanleâ eâste-weardne on ðone garan ûp ⁊lang weges; of ðâm wege be heâf[dæ]n; ðæt eft on mædbeorh. Ðis sind þa landgemǽr[a int]ó deórhâme: ǽrest of fûlan forda on lodd . . wellan ðonon on bydyncel bi abban-grafe to b . yde wyllan; ðæt swâ on eccantreo; ðonon on miclan mædua ðæt on byd; ðonne on hygere-dincg æceras; ⁊ swâ bi clopæcere ufa in sulig cumb; ðonon on mûsbeorh; ðæt swâ tó Æðeredes wellan; ðonon on clægweg be ciricstede; ðæt swâ bi sadolhongran on fearnbeorh . . . . wuda on gemǽr bróc ðæt eft on fûlan broc. ✠ Ðis sind ða land-gemǽra intó Beóleâhe: ǽrest of Beóleâhe on cun-dincg æceras; of cundincg æceran on fearnhealas; of fearnhealan on burhleâhe; of burhleâhe on geahes ofer; of geahes ofre on stângeat; of stângeate on wulfenes wyllan; of ðǽre wyllan on deâwes bróc; of ðǽm bróce on mapoldren geat; of ðǽm geate on Beardyncgford; of Beardingforda eft on Beóleâhe. Ðis sind ða landgemǽra intó Gyrdleâ: ǽrest of Gyrd-leâ on colle; of colle on mǽrdîc; of mǽrdîce on blâcan mearcan; of blâcan mearcan on ðone hǽð-garan on Dagarding weg; of Dagarding wege on âc-wyllan; of âcwyllan on brâdan apoldre; of ðǽre apoldre on mǽres ðorn; of ðân ðorne on smalan bróc; of smalan bróce on Cinctunes bróc; of ðǽm bróce on dyrnanford; of dyrnanforda on bromhalas; of brom-halan on hwîtan leâhe; of hwîtan leâhe on Leomman-nincg weg; ðonan on colle; of colle on meosmór; of meosmóre on ciondan; of ciondan on spelbróc; ðonan on bulan wyllan; of bulan wyllan on ða langan ǽc; of ðǽre langan ǽc [to] mundes dene; of mundes dene on colle; of colle eft on Gyrdleâhe. Ðis sind ða landgemǽra ðæs londes ðe lympð to Sture; ðæt is ðonne æt ǽrestan Denewaldincghommes ende scyt on Sture; ðonne scyt se dîc ðæt hit cymð foran tó byrnan scylfe; ðonne ðonan ⁊lang ðǽre ealdan strǽte ðæt hit cymð on

mǽrbróc; ⁊lang mǽrbróces ðæt hit cymð tó langandúne ende; ðonon ðæt hit cymð tó poshliwan; ðonne of poshliwan tó sealtmere; of sealtmere on fugelmere; of fugelmere on steâpanhlinc; of steâpanhlince on bâra bróc; of bâra bróce ymb wydancumb; of widancumbe tó hǽðhylle; ðonon on stânhlinces ende; ðonon on rambeorgas; ðonne ðonan tó cealcseâðan; of cealcseâðan tó Tilðegnes triówan; ðonan tó meox b . . . rhym; ðonan tó Pehtúnes triówan; fram Pehtunes triówan tó pioles clifan; ðæt andlang pioles clifes middeweardes tó clophyrste; ðonne of clophyrste on ða díc ðe ligð on Stúre. Ðis sind ða landgemǽra tó Brâdanwege: ǽrest of mǽrembe on pisbróc; ðonon on ða heâfda æt westmæduwan; of westmedwan on ða heaf[dan] ðæt on þistelmere; of ðǽm mere ⁊lang slades in pincan dene; of pincan dene ðæt úp on þeorna dune; ufewearde ðonon on ðone stapol; of ðǽm stapole ofer ðone ealdan feld ðæt on fugelhlæw; of ðæm hlæwe on egsanmór; of [þæm] móre [úp] ⁊lang ðone ðæt [on] bæddes wellan; of bæddes wellan on brerhlæw; of ðǽm hlæwe on norðhâm; on bûtan norðhâm ⁊lang þære ealdan díc, ðæt on sandbróc; of sandbróce on bordriðig; of bordriðig on horpyttes riðig; of horpytte ⁊lang fura ðæt on cadan mynster; ðonon on ða ecge ðæt on ða sealt strǽt; ⁊lang strǽt on ða ealdan díc æt nânes mannes lande; of ðǽre díc on asan wyllan; of asan wyllan on þristlinga dene; of þristlinga dene úfeweardre ðæt on ða ealdan díc æt wâdbeorhe; ⁊lang díc eft on mǽrcumbe. Anno dominicæ incarnationis .DCCCC.LXXII. scripta est huius munificentiæ singrapha his testibus consentientibus quorū inferius nomina scdm̄ uniuscuiusq· dignitatem utriusq· ordinis decusatim dn̄o disponente caraxantur.

Ego eadgar brittannię anglorū monarchus hoc taumate donū agie crucis roboraui. Ego dunstan dorobernensis æclesie archieps̄ eiusdem regis beniuo-

lentiam confirmaui. Ego Oswold eboracensis basilicæ primas huic regali dono adsensum prebui. Ego aðelwold wintoniensis presul edis canonica subscriptione manu ꝓpria depinxi. Ego ælfstan lundoniensis cathedre pontifex signum scæ̃ crucis lætus impressi. Ego alfwold scireburnensis cathedre antistes hoc intepidus donum corroboraui. Ego brihtelm plebi dĩ famulus huius regis dapsilitati lætabundus aplausi. Ego alfwold legis dĩ catascopus testudinem agie crucis iussu regis impressi. Ego [Ælfstan Roffensis sedis archimandrita tauma] crucis agie hilaris imposui. Ego eadelm com[missarum] plebium speculator hoc eulogium gaudens firmaui. Ego kynsige dĩ allubescente gratia spiritalis ouilis opilio hanc largitionẽ consolidaui. Ego aðulf dño codrus amminiculante hoc donum tropheo sc̃e crucis confirmaui. Ego alfð[ry]ð præfati regis conlaterana hoc sintahma cum sigillo sc̃e crucis subscripsi. Ego ælfric abƀ subs̃. Ego æscwig abƀ cons̃. Ego osgar abƀ dict̃. Ego æðelgar abƀ impr̃. Ego Cineweard abƀ dep̃. Ego foldbriht abƀ desc̃. Ego ælfeah abƀ conf. Ego Sideman abƀ corr̃. Ego [osweard] abƀ cons̃. Ego brih[teah] abƀ imp̃. Ego godwine abƀ cons̃. Ego brihtnoð abƀ ass̃. Ego germanus abƀ firm̃. Ego ælfere dux. Ego oslac dux. Ego æðelwine dux. Ego brihtnoð dux. Ego æðelweard m̃. Ego wulfstan m̃. Ego ælfweard m̃. Ego ælfsige m̃. Ego æðelsige m̃. Ego wulfric mĩ. Ego ælfwine m̃. Ego wulfgeat m̃. Ego wulfstan m̃. Ego æðelmær m̃. Ego eanulf m̃. Ego eadwine m̃. Ego æðelweard m̃. Ego ælfric m̃. Ego aðelwold m̃. Ego alfwold m̃. Ego wulfmær m̃. Ego ælfw[eard] m̃. Ego ælfelm m̃. Ego ælfric m̃. Ego leofwine m̃. Ego leofric m̃. Ego ælfelm m̃. Ego leofsige m̃. Ego wulfric m̃. Ego godwine m̃. Ego ælfric m̃. Ego ealdred m̃. Ego ælfeah m̃. Ego leofstan m̃. Ego ælfric m̃. Ego æðelweard m̃. Ego brihtric m̃.

Ego leofa m̃. Ego brihtric m̃. Prefata quoq. . . . bis trium iugerorum quantitas et duo predia in famosa urbe quæ ab accolis dicitur wygorneceastre accidunt· quæ sub eiusdem condicione libertatis perpetualiter in nomine dñi nr̃i ihũ xp̃i haberi precipio.

DLXXI.

* EÂDGÂR, 972.

✠ Regnante imperpetuum domino nostro Ihesu Christo. Dum architectoris prouidentia omnis creatura in principio formata formoseque creata est, ac in multis modis ac diuersis speciebus Olympum cum syderibus rotari suo nutu perficiens, quique frugiferis seminibus terram oceanique abyssos ex omni parte supra simul et infra ut uoluerit sua multimoda potentia gubernat. Sicque ab initio mundi triumphalia temperamenta usque ad diffinitionem cessantis saeculi statuta praecepta conditoris custodiunt. Et tamen improuida fragilitas hominum omnibus creaturis praelatior propter praeuaricationem corruens in caecitatem caliginosae mortis et primam immortalitatis stolam lugubriter amisit. Idcirco meritam incurrit iram omne genus humanum regnumque post regnum mobiliter manens et perniciter recedens. Qua de re ego Eadgar diuina adridenti gratia rex, cum archana cordis indagatione euentilans perhennem gratulationem et tutissimum fulcimentum, peculiari donatione quam architenens hilariter a sui deuotis accipiet insuper et uitam aeternam. Nunc uero aliquantulam ruris particulam, cum licentia Oswerdi aliorumque optimatum meorum consensu, id est, .x. mansas ubi a rurigenis Cynetan appellatur dilectissimae foeminae Ælflædae satis deuote impendere curaui. Ita ut ab omni mundiali censu perpetualiter ditali munificatione colloce-

tur, nisi expeditione et arcis munitione ceu ab antiquis constitutum est. Inter agmina sancta aeternae beatitudinis tripudia reperiat qui nostrae donationis munus consentiat. Si quis uero non perhorrescat machinari nostrum decretum sciat se casurum in profundum aeterni orci barathrum. Đis synt ðа landgemǽro. Ærest on ðone chiricstede; ðonne of ðâm chiricstede innan Strædford on ðæt ellen; of ðâm ellenne on seofon beorgas; of seofon beorgas innan colta beorg; of colta beorg on ða twēgen dunne stânes, be estan colta beorg; of ðâm stânes innan Scrowes bytt; of Scrowes bytt betweox .II. beorgas. and ðǽr âdûn innan ðone ford; of ðâm forda innan ðone dunnan stân wiðforan ðâm burggete; of ðân stâne ûp ofer Scyflingdûne on ðone langan hlinc eâstewerdne; of ðâm hlinche on ǽnne crundel; of ðân crundelle innan scythangran; of scythangran on meregrafe eâstewerdne; of meregrafe on erslege; of erslege on Eâdgardes gete; of Eâdgardes gete on ðone langan sceagan westeweardne; of langan sceagan on ðæt hǽðene byrgils; of ðan hǽðene byrgilse an lorta leâ westewerdne; of lorta leâ eft on ðone chiricstede. Acta est autem haec mea donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXII. hiis testibus consentientibus quorum uocabula infra carraxata clare patescunt.

✠ Ego Eadgar sub titulo agiae crucis praedictum donum confirmo. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Æðelwoldus episcopus corroboraui. ✠ Ego Byrhtelmus episcopus roboraui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus annui. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus suppressi. ✠ Ælfhere dux. ✠ Ælfheah dux. ✠ Æðelwine dux. ✠ Wulfstan minister. ✠ Æðelwerd minister. ✠ Ælfwerd minister. ✠ Byrhtric minister. ✠ Æðelwerd minister. ✠ Ælfhelm minister. ✠ Eadulf minister. ✠ Eanulf minister.

DLXXII.

EÂDGÂR, 972.

✠ Nunc mutando fragilitas mortalis uitae marcescit, et rotunda saeculorum uolubilitas manescit, ac in carorum propinquorum amicorumque amissione conqueritur ac defletur. Ideo ego Eadgar totius Brittanniae basileus quandam ruris particulam, quatuor uidelicet cassatos, in loco qui celebri æt Auene, nuncupatur uocabulo, cuidam meo cubiculario nomine Winstano, pro obsequio eius deuotissimo perpetua largitus sum haereditate; ut ipse uita comite cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, syluis, uoti compos habeat et post uitae suae terminum quibuscumque uoluerit cleronomis immunem derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum tribus exceptis, rata uidelicet et expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Đis synd ðâra feower hida landgemǽra æt Afene ðe Eâdgâr cyning gebôcade Wynstâne his bûrðene on êce yrfe. Ǽrest of Afene on ða ealdan burhdîc on ðæne weg; ofer ðæne weg eâst swâ Wulfsige hit gemǽrsode oð hit cymð tô ðǽm wege ðe scæt fram Hambres buruh tô Æðelwarebyrig oð hit cymð tô ðâm wege ðe scæt eâstan fram Winterburnan west tô Billan cumbe tô ðǽm ealdan wuduforda, ðonan ûp on midne streâm oð hit cymð eft fornan gean ða ealdan burhdîc. Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxii. scripta est haec carta his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Oswold archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus concessi. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Heanric minister. ✠ Ego Leofa minister. ✠ Ego Leofwine minister.

DLXXIII.

EÂDGÂR, 972.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.lxxii. Ego Eadgar rex et primicerius totius Albionis, ruris quandam particulam, denis ab accolis aestimatam mansiunculis, in loco qui dicitur Corsantun, liberam, praeter arcem pontem expeditionemque, sub instinctu diuini amoris et timoris, deo omnipotenti et sancto Petro humillima deuotione in ciuitate Aquamania offero et commendo ea interposita ratione, ut nullius ordinis homo hoc nostrum donatiuum decretum, quamdiu christianitas in Anglorum uigeat partibus, sine ira et uindicta omnipotentis dei audeat irrumpere uel temptauerit infringere.

Ego Eadgar rex concessi et subscripsi ✠. Ego Dunstan archiepiscopus consensi et subscripsi ✠. Ego Æðelwold episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Ælfstan episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Ælfhere dux consensi et subscripsi ✠. Ego Æðelwine dux consensi et subscripsi ✠.

DLXXIV.

* EÂDGÂR, 972.

✠ ORTHODOXORUM uigoris aecclesiastici monitu creberrime instruimur, ut illi oppido subiecti suppeditantes famulemur qui totius mundi fabricam miro ineffabilique serie disponens microcosmum, Adam uidelicet, tandem quadriformi plasmatum materia almo ad sui similitudinem instinctum spiramine, uniuersis quae in infimis formauerat, uno probandi causa excepto, uetitoque praeficiens paradisiacae amoenitatis iocunditate collaterana Eua scilicet comite decentissime collocauit. Laruarica pro dolor! seductus cauillatione; uersipellis, suasibilisque tergiuersatione uiraginis pellectus anathematis alogia ambro pomum momordit uetitum, et sibi ac posteris in hoc aerumpnoso deiectus saeculo lethum promeruit perpetuum. Uaticinantibus siquidem prophetis, et coelitus superni regis diuturna clamdestino praesagia dogmate promentibus nitide orthodoxis, eulogium ex supernis deferens: non ut Iudaeorum seditiosa elingue fatetur loquacitas; sed priscorum, atque modernorum lepidissimam ambiens facundiam, Arrianas Sabellianasque proterendo nenias anagogico infrustrans famine, nosque ab obtunsi caecitate umbraminis ad supernorum alacrimoniam patrimoniorum aduocans, angelus supernis elapsus luminibus in aurem intemeratae uirginis, ut euangelica promulgant famina, stupenda cecinisse uidetur carmina, cui aecclesia tota catholica consona uoce altibohando proclamat, 'Beata es uirgo Maria quae credidisti, perficientur in te quae dicta sunt tibi a domino.' Mirum dictu incarnatur uerbum, et incorporatur scilicet illud, de quo euangelista supereminens uniuersorum altitudine sensuum inquit; 'In principio erat uerbum, et uerbum erat apud deum, et deus erat uerbum,' et reliqua. Qua uidelicet sumpta de uirgine incar-

natione antiquae uirginis facinus demitur, et cunctis mulieribus nitidis praecluens taumatibus decus irrogatur. Intacta igitur redolente Christi diuinitate, passaque ipsius humanitate, libertas addictis clementer contigit seruulis. Hinc ego Eadgar altithrono amminiculante Anglorum, caeterarumque gentium in circuitu triuiatim persistentium basileus, ut huius libertatis altithroni moderatoris clementia merear obtinere consortium, coenobio loco celebri qui ab huius prosapiae solicolis Wigorna[ceastre] nobili nuncupatur uocabulo situm, genitricique domini nostri semper uirgini Mariae necnon beato Petro apostolorum principi eiusque co-apostolo Paulo dedicatum habetur monachis regulariter degentibus monastici aeternam priuilegii concedo libertatem, quatenus post decessum N . . . . . . [abbatis] egregii cuius temporibus haec libertatis restauratio Christo suffragante concessa est, quem sibi uniuersa praefati coenobii congregatio apto elegerit consilio secundum regularia beati Benedicti instituta abbatem, iuste ex eodem fratrum cuneo eligens constituat. Huius priuilegii libertas deinceps usu perpetuo a cunctis teneatur catholicis, nec extraneorum quispiam tyrannica fretus contumacia in praedicto monasterio ius arripiens exerceat potestatis, sed eiusdem coenobii collegium perpetuae ut praedixi libertatis glorietur priuilegio. Sit autem praefatum monasterium omni terrenae seruitutis eodem tenore liberum, quo a precessore nostro a rege uidelicet Coenulfo orthodoxae fidei strenuissimo fuerat, uti uetusto continetur priuilegio Beornoðo duce optinente solutum; agri equidem qui ad usus monachorum domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici Mariae priscis modernisque temporibus a regibus et religiosis utriusque sexus hominibus et a meipso restituendo iure concessi sunt. Tempore siquidem quo rura quae domino deuoto concessi animo iniuste a sancta dei aecclesia ablata fuerant, perfidi quique nouas sibi haeredita-

rias kartas usurpantes ediderunt, sed in patris et filii et spiritus sancti nomine praecipimus, ut catholicorum nemo easdem recipiat, sed a cunctis repudiatae fidelibus in anathemate deputentur, ueteri iugiter uigente priuilegio. Haec sunt nomina terrarum quae ad Wigornam pertinent. Praefato quoque coenobio trium iugerum quantitas et duo praedia in famosa urbe quae ab accolis dicitur Uuigornaceaster accidunt, quae sub eiusdem conditione libertatis perpetualiter in nomine domini nostri Ihesu Christi haberi praecipio, et ad usum conficiendi salis duobus in locis .XVIII. doliorum situs on Middel wic .X. et on Neoðomæst wic .VIII. et duarum fornatium statio on Wittune et uas quod dicitur Westrincge cum uno manso et dimidium mansi in loco qui dicitur Nortun, et dimidium mansi in loco qui dicitur æt Westwuda eiusdem perpetualiter sint libertatis. Si quis uero tam epilempticus philargiriae seductus amentia, quod non optamus, hanc nostrae munificentiae dapsilitatem ausu temerario infringere temptauerit, sit ipse alienatus a consortio sanctae dei aecclesiae necnon et a participatione sacrosancti corporis et sanguinis Ihesu Christi filii dei, per quem totus terrarum orbis ab antiquo humani generis inimico liberatus est, et cum Iuda Christi proditore sinistra in parte deputatus, ni prius hic digna satisfactione humilis poenituerit quod contra sanctam dei aecclesiam rebellis agere praesumsit, nec in uita hac practica ueniam nec in theorica requiem apostata obtineat ullam, sed aeternis barathri incendiis trusus cum Anania et Saphyra iugiter miserrimus crucietur. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXII. scripta est huius munificentiae syngrapha, his testibus consentientibus, quorum inferius nomina secundum uniuscuiusque dignitatem utriusque ordinis decusatim domino disponente caraxantur.

✠ Ego Eadgar Brittanniae Anglorum monarchus hoc taumate donum agiae crucis roboraui. ✠ Ego Dun-

stan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis beneuolentiam confirmaui. ✠ Ego Oswald Eboracensis basilicae primas huic regali dono assensum praebui. ✠ Ego Æðelwold Uuintoniensis praesul aedis canonica subscriptione manu propria depinxi. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis cathedrae pontifex signum sanctae crucis laetus impressi. ✠ Ego Ælfwold Scireburnensis cathedrae antistes hoc intepidus donum corroboraui. ✠ Ego Brihthelm plebis dei famulus huius regis dapsilitati laetabundus applausi. ✠ Ego Ælfwold legis dei catascopus testudinem agiae crucis iussu regis impressi. ✠ Ego Ælfstan Rofensis sedis archimandrita tauma crucis agiae hilaris imposui. ✠ Ego Eadelm commissarum plebium speculator hoc eulogium gaudens firmaui. ✠ Ego Wynsige dei allubescente gratia spiritualis ouilis opilio hanc largitionem consolidaui. ✠ Ego Aðulf domino codrus amminiculante hoc donum trophaeo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfðryð praefati regis conlaterana hoc sintahma cum sigillo sanctae crucis subscripsi. ✠ Ego Ælfric abbas subscripsi. ✠ Ego Æscwig abbas consensi. ✠ Ego Osgar abbas dictaui. ✠ Ego Æðelgar abbas impressi. ✠ Ego Cineweard abbas depinxi. ✠ Ego Foldbriht abbas descripsi. ✠ Ego Ælfæh abbas confirmaui. ✠ Ego Sideman abbas corroboraui. ✠ Ego Osweard abbas consensi. ✠ Ego Brihteah abbas impressi. ✠ Ego Goduuine abbas consensi. ✠ Ego Brihtnoð abbas assensi. ✠ Ego German abbas firmaui. ✠ Ego Ælfere dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Brihtnoð dux.

Rubric. Ðis is se freolse and ðāra landa bōc ðe Eādgār cyning geūðe intō Wigernaceastre, Gode tō lofe and sancta Marian and sancte Benedicte.

DLXXV.

* EÂDGÂR, 972.

✠ Gratia domini nostri Ihesu Christi regis omnium saeculorum, omnia suo nutu distribuentis regna terrarum et moderantis habenas rerum, ego Eadgar sub ipso sidereo rege praesidens regno magnae Britanniae saepe petitionem uenerabilis et deo dilecti pontificis Æðelwoldi, super stabilitate aecclesiarum, quarum ipse est infatigabilis constructor accepi, maxime autem super antiqui monasterii restitutione ac libertate, quod primitus Medeshamstede, modo dei adiutorio ac sua atque nostra instantia restauratum, Burch appellatur; quod scilicet quadam praerogatiua gratiae sancti Petri ac pristinae nobilitatis eminentius diligit. Recolens enim illud a pristinis regibus, Wlfero necnon Æðelredo, aliisque successoribus magnifice ditatum et regalibus priuilegiis fortissime stabilitum, sed ab externo paganorum exercitu destitutum; hic dei sapiens architectus magno zelo domus dei studuit reparare: et acquisitis, ac redemptis undique rerum possessionibus, cum nostra regali donatione prout potuit amplificare. Ego itaque pro gratia sancti Petri, tantique patris caritate, atque animae meae redemptione concedo gratantissime illud sanctum et apostolicum coenobium in perpetuum esse liberum ab omni saeculari causa et seruitute, ut nullus aecclesiasticorum uel laicorum super ipsum uel super ipsius abbatem ullum unquam habeat dominium, sed ipso abbate cum subiecta Christi familia in pace dei et superni ianitoris Petri patrocinio illud regente, ac rege in omnibus necessitatibus adiuuante, ab omni mundiali iugo tam securum aeternaliter persistat, quam liberum, sed etiam ab episcopali exactione, et inquietudine, ex apostolica libertate, et reuerendissimi archiepiscopi nostri Dunstani auctoritate cum suis appendiciis, id est, Doddesðorpe, et Ege, et Pastune

perpetuo maneat absolutum. Uillam quoque Undale cum toto iure adiacentium, quod Eahtahundred Anglice nominatur, et cum mercato, ac theloneo, ea prorsus libertate donamus, quatenus nec rex, nec comes, nec episcopus praeter christianitatem attinentium parochiarum, nec uicecomes nec ulla unquam maior minorue persona, ulla dominatione occupare, nec de ipsa uilla Undale, ubi legitime consedere debet, in alium locum transferre ullatenus praesumat: sed tantum abbas praedicti coenobii illud cum suis causis et legibus totum in sua potestate liberrime teneat, et quando uel in quo loco sibi placuerit sine ulla contradictione sedere faciat. Item terras nostro adiutorio uel dono, uel optimatum meorum, per praefatum episcopum eidem monasterio adiectas, quae hic ex parte titulantur, id est, Barwe, Wermingtun, Asctun, Kyteringas, Castre, Eilesuurðe, Waltun, Wiðeringtun, Ege, Ðorpe, et unum monetarium in Stanforde in perpetuam libertatem concedimus. Sint ergo tam istae uillae quam caeterae omnes, quae ad ipsum monasterium pertinent, cum uniuersis rebus et rationibus suis et toto quod appellatur sace et socne, ab omni regali iure et ab omni saeculari iugo in aeternum liberae, et in magnis, et in minimis, in siluis, campis, pascuis, pratis, paludibus, uenationibus, piscationibus, mercationibus, theloneis, omnibusque rerum procurationibus dei beneficio prouenientibus. Concedimus etiam dimidiam partem stagni quod dicitur Witlesmere, per episcopum Æðelwoldum acquisitam, cum omnibus scilicet aquis, piscariis, stagnis et paludibus attinentibus, usque ad hos terminos circumiacentes, quorum septentrionalis est, ubi primum intratur Merelade, de amne Nene, orientalis ad Kingesdelf, australis ad Aldwinesbaruue, qui locus est in palude contra medietatem uiae Ubbemerelade, occidentalis ubi aqua de Opbete finitur ad terram; quae omnia antiquitus ad illud sacrosanctum monasterium multo latius et longius pertinuisse pro-

bantur. Mercatum quoque constituimus in Burch singulare, ut nullum aliud habeatur inter Stanforde et Huntedune, et ad illud damus, ibidemque persolui iubemus, totum sine ulla contradictione theloneum, hoc est, primo de tota Witlesmere usque ad theloneum regis quod iacet ad hundred de Normannes Cross, et de Witlesmere sicut Merelade uenit ad aquam Nene, et inde sicut aqua currit ad Walmisforde; et de Walmisforde, usque ad Stanforde; et de Stanforde iuxta cursum aquae usque ad Crulande; et de Crulande usque ad Must; et de Must usque ad Kingesdelf; et deinde usque ad praedictam Witlesmere. Propter uaria quippe lucra et corporalium et spiritualium utilitatum hoc mercatum decernimus illic celebrari, et undique illud requiri quatenus et dei ministri, inde adiuuentur propinquius, et a concurrente populo inter terrena necessaria coelestia petantur subsidia, dummodo per sancti Petri quaesita patrocinia, et per missarum audita mysteria secundum fidem cuiuslibet ibi possint redimi diuersarum offensionum debita. Porro decedente abbate de eadem congregatione, fratres successorem idoneum eligant, et regis fauore ordinetur; hanc igitur totius abbatiae, tam in longinquis quam proximis possessionibus regificam libertatem ab omnibus approbatam, excepta modo rata expeditione, et pontis arcisue restauratione, satagimus per ipsum deuotissimum huius descriptionis auctorem Æðelwoldum, a sede apostolica Romanae aecclesiae iuxta primitiuam eiusdem monasterii institutionem perpetuo corroborare. Quam quicunque in aliquo uiolare praesumpserit, ipsius summi praesidis Petri, et Romanae hierarchiae, omniumque sacrorum ordinum animaduersione in infernum aeternum damnetur; qui uero prouexerit et defensauerit in sorte electorum dei remuneretur. Sancitum est hoc priuilegium anno dominicae incarnationis nongentesimo septuagesimo secundo, meique terreni imperii anno sextodecimo; quod his probabilibus testibus

cum sanctae crucis indicio subnotatur iuxta meam subscriptionem.

✠ Ego Eadgar totius Albionis basileus hoc priuilegium cum signo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus hoc idem cum trophaeo agiae crucis corroboraui. ✠ Ego Oswald Eboracensis aecclesiae archiepiscopus subscripsi. ✠ Ego Æðelwold praesul consignaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus faui. ✠ Ego Aðulf pontifex consensi. ✠ Ego Æscwi abbas non renui. ✠ Ego Osgar abbas approbaui. ✠ Ego Æðelgar abbas consensi. ✠ Ego Ælfere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Brihtnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðelward minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Ælfsi minister. ✠ Ego Ælfuueard minister. ✠ Ego Fryðegist. ✠ Ego Đured. ✠ Ego Ulf. ✠ Ego Wlfric. ✠ Ego Osferð. ✠ Ego Wlstan. ✠ Ego Ringulf. ✠ Ego Ælfstan. ✠ Ego Æðelsige. ✠ Ego Wlfeah. ✠ Ego Æðelmund. ✠ Ego Ælfelm. ✠ Ego Đureferð. ✠ Ego Frana. ✠ Ego Fryðegist.

DLXXVI.

ÔSWALD, 960—972.

✠ Aeterno genitori cum inclita prole, sanctoque paraclito laus et honor. In cuius onomate, ego Oswaldus, modicam ruris partem .i. uidelicet mansam, meo fideli artifici Wulfhelm utenti uocitamine, et post se, .ii.bus haeredibus, et post illorum uitam usui monastico in Wigracestre restituatur.

✠ Oswald bisceop. ✠ Wynsi presbyter. ✠ Ælfsi presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Ælfstan presbyter. ✠ Wulfward diaconus. ✠ Goding diaconus. ✠ Æðelric diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Godwine clericus.

DLXXVII.

EÂDGÂR, 973.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.lxxiii. Ego Eadgar diuina allubescente gratia rex et primicerius totius Albionis, ruris quandam particulam, septenis ab accolis aestimatam mansiunculis, in loco qui dicitur Hamme, liberam praeter arcem, pontem, expeditionem, ad aecclesiam beatae dei genitricis Mariae quae sita est in monasterio quod dicitur Glastingaburghe in perpetuam possessionem libenter admodum largitus sum, ad supplementum necessarium fraternae conuersationis ibidem deo seruientium; hoc praecipiens in nomine domini nostri Ihesu Christi, ut nostrorum nemo successorum christiano uigente numine hoc nostrum decretum audeat uiolare; quod si quisque temptauerit hic et imperpetuum perpetuas inferni poenas luet. Hoc tamen inter notandum est, quod haec praefata terra in Hamme adepta est supradicto monasterio, per commutationem alterius terrae quae dicitur Brancminstre; et acta est haec commutatio pacta uicissitudine per consilium et licentiam omnium optimatum nostrorum quorum inferius nomina carraxantur; haec sunt territoria. Erest on smalmores heued suðe; endlang mors also ðe pil schet, of redmor estward, so souð to pille; endlang pilles on mirranford; ðanen wernanford mideward op on wernanstreme of ðe pirie, ðanen liggið þritte acres ðis kingis, and ðanen geð hit est on werne; op endlang wernestremes on bradanmores heued, ðanen on ðe smale hegrewe on widanleighe westward, ðanen on fautisham norðward; endlang weies on ðe olde dich on swicombes heued, on wolcombes heued forbi eche of wolschern westward, ðanen on holan wei, upward on ðan stone, so eare bi eue; on suapan westward, ðanen on Stanwei; upward endlang weies

on russeleighe; upward so on Henleighe westward, ðanen on wirtroneshoc on peret westward; ðanen on midde mor; endlang mores eft on smalemor; ðanen is ðis merehande, oðer manne ðare kinge and ðare bisschop on pulessweran to ðan seuen hidin at hamme, to ðe come to þiwissh tuelf acres.

✠ Ego Eadgar rex Anglorum consensi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus subscripsi; cum multis aliis.

DLXXVIII.

EÂDGÂR, 973.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.lxxiii. Ego Eadgar, diuina gratia allubescente rex et primicherius totius Albionis, ruris quandam particulam .vii. aestimatam mansiunculis, in loco qui dicitur Harawille, Ælfrico ministro meo libenter admodum pro eius satis placabili ministerio, iure haereditario de haerede in haeredem persoluo; hac interposita ratione, ut nostrorum nemo successorum, uigente christiani numinis imperio, hoc nostrum decretum sine uindicta omnipotentis dei audeat uiolare. Et his limitibus haec telluris particula quaquauersum gyrari uidetur. Ðis syndan ðâra .vii. hida landgemǽro. Ærest of ðâm ællanstubbe, on ðone ôðerenne ellestub, and swâ on ða ealdan firh; ðanon tô smalan wege and swâ ymbûtan flegges gâran; ðanon andlang ðæs smalan weges ût on Humbracumb; swâ on Ycenylde weg; â forð be wege eft on ðone ellenstub; ðanon on ðone hærepað on hârandûne, and swâ on cranwylle; ðanon on hesleâ brôc, and swâ on hreômǽde; ðanon on ða ealdan cotstowa and swâ on smalan brôc; ðanon on ðæt lange furlang; swâ on cylmæscumb on snelles gâron. Ðis syndon ðǽra mǽda gemǽra. Ærest andlang ðæs ealdan brôces of Sûðtûniga lace, and swâ on Stoc-

wylle brôc; ðanon on ðone ealdan brôc, and swâ on Wudubrigge. Et haec sunt nomina testium et huius doni constipulatorum consensumque corroborantium, quae inferius depingi carraxarique uidentur. ✠ Ego Eadgar rex consensi et subscripsi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Oswald archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelwold episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wynsige episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Aðulf episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Byrhtelm episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfwold episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Eadhelm episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wulfsige episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðelward minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Wynsige minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Eadwine minister. ✠ Ego Ælfsige minister.

DLXXIX.

* EÂDGÂR, 973.

✠ Uniuersis sophiae studium intento mentis conamine sedulo rimantibus liquido patescit quod instabilis huius miserrimae ac caducae uitae curriculus cum marcido inanis gloriae flosculo tabescendo lugubriter deficit, et friuola eius gloria nunquam in eodem statu permanens, uelut fumus rotatu celerrimo euanescit. Attamen annuente Christi mundi creatoris ac redemptoris gratia, cum recidiuis praesentis uitae munusculis futuram aeternae uitae beatitudinem centupli-

cato quaestu adquirere lucrando fide uigente catholica prudentissime ualemus. Quamobrem ego Eadgar, totius Britanniae basileus, quoddam monasterium beatae dei genitrici, semperque uirgini Mariae ad laudem et honorem eiusdem domini nostri Ihesu Christi, mundi saluatoris, dedicatum in loco qui quondam Ancraig, nunc uero usitato Ðornig nuncupatur uocabulo, et rura praefato monasterio subiecta, cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis, piscariis, capturis, gronnis, atque culparum emendationem, quae reatu aliquo in ipsis peraguntur ruribus, domino nostro Ihesu Christo, eiusque genitrici, semperque uirgini Mariae octauo decimo mei terreni imperii anno, attamen primo meae regiae dedicationis, Æðeluuoldo mihi episcoporum dilectissimo, cum omni subiectionis humilitate impetrante, aeterna largitus sum haereditate; ea semper interposita conditione, ut nullius altioris uel inferioris gradus hominis reatu, a domino nostro Ihesu Christo, sanctoque loco quod tam a me, quam a praedicto episcopo, uel a caeteris catholicis, concessum uel concedendum est, ulla occasione diabolo instigante, priuetur. Si uero crimen quod ueniae non sit dignum, suadente diabolo, quod absit, loci procurator commiserit, agatur rationabiliter de eo, quod de regis agitur praeposito, ut uidelicet reo rite decuriato ac iusto ordine depulso illi qui dignus sit Christi designetur, uti regis solet praepositura a nullo saecularium Christi possessione uiolata. Nam in ipso praefato loco anachoreticae uitae aptissimo duo, quondam praecipuae sanctitatis germani antistites, Tancredus uidelicet et Tortredus, coelestis uitae beatitudinem, alter martyrio alter confessionis gloria obtinentes, cum gloriosa egregii triumphi palma migrauerunt ad Christum. Tona uero eorum soror non solum carnalis propinquitatis foedere compaginata sed etiam in imitatione uirtutum et caritatis repagulo connexa, in intima huius insulae parte anachoreticam

uitam ducens agonem sanctae conuersationis decentissime complens ac putidam huius fragilitatis mortem deserens, membrum tripudians perrexit ad caput quod est Christus humani generis redemptor, qui cum coaeterno patre et spiritu sancto utriusque sexus milites infiniti tripudii gloria beatificando coronat. Hic namque tantae et tam secretae quietis ac uenustatis locus peccatis promerentibus prius a paganis uastatus, et diu postea miserabiliter a saecularibus possessus, sine dei seruitio et spiritualium conuersatione extiterat. Tali igitur tantaeque miseriae praefatus praesul compassus, et insulam unius uidelicet mansae quantitatem a quadam muliere, quae noto Æðelflæd uocitabatur onomate, cum quadraginta mancusis auri emendo obtinuit et aedificia monachorum habitationi conuenientia inibi construens, aecclesiam ad laudem trinitatis quae in coaeterna deitatis unitate consistit in unitate tripertitam construens, ad sanctitatis memoriam trium sanctorum quorum suffragiis praecipue confidebat, dei scilicet genitrici semperque uirgini Mariae orientale altaris presbyterium dedicans, occidentalem uero cleri et populi eiusdem aecclesiae partem beato Petro regni coelorum clauigero, necnon aquilonarem ipsius basilicae porticum beato Benedicto omnium monachorum patrono consecrauit, multisque et diuersis telluris portiunculis locupletans, ac diuerso aecclesiastici iuris supellectili ornans decorauit. Uitae igitur regularis monachos inibi constituens ipse abbatis uice fungens, abbatem sanctae monachorum congregationi praeferre post obitum suum instituit; ut ita deinceps abbatum electio secundum regulae praeceptum ex eadem congregatione usu teneatur perpetuo; id est ut ex eadem congregatione, qui ordinandus est, et aliunde nequaquam nisi peccatis, quod absit, promerentibus uel impediente imperitia, talis qui dignus sit in ea reperiri nequiuerit, cum regis consilio eligatur; rex autem non ad tyrannidem, sed

ad loci munimen et augmentum uti mos est super pastorem et Christi gregem, dominium solenti uigilantia misericorditer custodiat. Saecularium uero nec episcoporum quispiam ne ad magni detrimenti ruinam deueniat, ut dominium loci teneat excepto rege numquam eligatur. Sunt etenim rura haec quae a praefato rege et diuinae seruitutis obsequio, cum magna humilitate obtinuit, et auro argentoque non solum a rege, sed etiam a diuersis hominum personis comparauit, et in exordio domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semperque uirgini Mariae, necnon beato Petro apostolorum principi ad usus monachorum inibi sub regula patroni nostri beati Benedicti degentium aeterno concessit donario, id est, Witlesig, Niwantun, Widestun, Geakeslea et oðer Geakeslea, Fearresheafod, Bearuwe, Tealfolscet; duas mansas iuxta Huntandune, et monasteriolum sanctae Mariae extra oppidum dedicatum supradictum. Nam supradictam insulam quae Witlesig nuncupatur, totam prudentissime adquirens eius mediam partem a Leofsige filio Ælfiges, cum .XL. meri argenti libris, et cum sex mansis æt Brigrafan emendo obtinuit; duas uero partes alterius medietatis, cum uiginti libris a Leofwine filio Aðulfi comparando acquisiuit; tertiam uero partem eiusdem medietatis et duas partes illius stagni quod Witlesmere nominatur emit ab Ufan, et ab eius uterinis fratribus cum .XXX. argenti libris purissimi; has autem triginta libras praefatus miles dedit Henrico, et sibi ab eo rus quod Draegtun nuncupatur, cum ipsa argenti pecunia quam illi episcopus subueniendo ne depopularetur dederat, multis coram testibus comparauit; rursumque cum illi immutare uellent hanc commutationem, idem episcopus illis uiginti libras appendit Niwantun a quodam milite qui Ælfric Cild uocatur deuotissime primo cum uiginti libris, ac deinde cum praefatus miles hoc immutare disponeret, praedictus episcopus illi duas mansas æt Resuan, duasque

æt Yranceaster, unam quoque æt Ticcean Mersce, insuper et tredecim libras pro pecunia appendit et sic altera uice Niwantun mercando adquisiuit. Leofstan quidam miles ob patrocinium sui muniminis, episcopo mansam et dimidiam in Ticcean Mersce gratuite dedit; dimidiam uero mansam a quadam uidua comparauit, unam autem mansam quam fur quidam ante possederat, a rege cum triginta mancusis auri emit. Wudestun praefatus praesul a rege mutauit, dans uillam Paninctun in commutatione quam episcopo superstiti Ælfsige post obitum eius condixerat; uiginti quinque mansas quae Geakesleia nominantur quas dedit sanctae dei genitrici semperque uirgini Mariae æt Đornige mutauit a Wulfstano, primo cum uiginti quatuor mansis in Wassangatune in Suðsaxon; rursumque cum ille totum hoc in aliud transferre moliretur episcopus alteram comparationem innouans, cum sexaginta purissimi libris argenti ab Ælfrico supranominato praedictas uiginti quinque mansas æt twam Geakeslean, et æt Farreshehafde comparauit, nam uillam quae Beruwe in Lindesige nominatur idem episcopus a rege praefato cum quadraginta meri argenti libris emendo comparauit, et insuper munera sibi multo hac pecunia cariora pro eadem addidit tellure; aecclesiam autem in Huntandune, cum cimiterio et tribus agellulis mansis rex praefatus supradicto monasterio ob aeternae beatitudinis praemium gratulabundus aeterna largitus est haereditate; hoc excepto, supranominata rura omnia mutauit uel emit a rege uel possessoribus maiori minoriue pretio: piscaria uero in circuitu uillularum, Wyllan scilicet et Eolum, praefatus emit episcopus cum uiginti libris ac una libra in quibus per singulos annos .XVI. millia anguillarum capiuntur. Cuius medietatem capturae, octo scilicet millia, ad Đornig, similiter et octo millia ad Burh annuatim distribui idem concessit episcopus. Quartam quoque partem stagni quod solito Witlesmere nominatur onomate, ac

duo piscaria decemque mutata sunt iugera de Đornig uidelicet ad Burh pro commutatione centum uiginti porcorum pascualium ac pro domorum, sepium, et stabulorum emendatione. Sint igitur donanti domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semper uirgini Mariae a praedicto rege et episcopo perpetualiter repraesentata, omni terrenae seruitutis iugo libera tribus exceptis rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris cum Iuda proditore Christi eiusque complicibus puniatur si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXIII. scriptum est hoc priuilegium primo meae regiae dedicationis anno, hiis testibus concordantibus quorum infra caraxantur uocabula.

✠ Ego Eadgar totius Albionis basileus hoc priuilegium tanta roboratum auctoritate crucis taumate confirmaui. ✠ Ego Dunstanus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus hoc idem cum trophaeo agiae crucis corroboraui. ✠ Ego Oswold Eboracensis aecclesiae archiepiscopus subscripsi. ✠ Ego Æðelwold episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfstan praesul faui. ✠ Ego Ælfstan antistes assensi. ✠ Ego Aðulf pontifex consensi. ✠ Ego Asige abbas non renui. ✠ Ego Osgar abbas impressi. ✠ Ego Æðelgar abbas consensi. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Beortnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðelward discipulus. ✠ Ego Eanulf discipulus. ✠ Ego Ælfsige discipulus. ✠ Ego Ælfweard discipulus. ✠ Ego Friðegist. ✠ Ego Đoreð. ✠ Ego Đureferð. ✠ Ego Ælfhelm. ✠ Ego Frena. ✠ Ego Ulf. ✠ Ego Sigeferð. ✠ Ego Trunið. ✠ Ego Ulf. ✠ Ego Đureferð. ✠ Ego Wlf. ✠ Ego Wlfric. ✠ Ego Osferð. ✠ Ego Wulstan. ✠ Ego

Friðegist. ✠ Ego Hringulf. ✠ Ego Ælfstan. ✠ Ego Æðelsige. ✠ Ego Leofsige. ✠ Ego Wulfgeat. ✠ Ego Æðelmund.

DLXXX.

ŌSWALD, 973.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxiii. consistente in ciuitate Lundonia rege Eadgaro cum plurimis utriusque ordinis personis, Osuualdus archiepiscopus cuidam uiro, Byrhtric nuncupato .v. mansas dedit terrae in loco quem Byrhtawelle uocitant soliculae; ut uiuens teneat et post se uni suorum cui magis uoluerit, derelinquat; sicque eo defuncto, denuo ad ius aecclesiae Wiogernensis deueniat. Hoc uero actum est sub praefati regis testimonio, Dunstanique archipraesulis, atque Ælfhere ducis, reliquorum etiam, tam episcoporum quam nobilium, attestatione uirorum.

Rubric. Byrhtanwylle. Ælfrīce and Leŏfwine.

DLXXXI.

* EÂDGÂR, Dec. 28, 974.

✠ Rege regum, et domino dominantium, in aeternum et ultra omnipotenter ubique regnante, et ineffabili sua clementia uniuersa coelestium et terrestrium ac infernorum agmina gubernante! Ego Eadgarus per magnam ipsius dei misericordiam totius Anglorum regni solio sublimatus omnibus post me futuris regibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, uicecomitibus, centenariis, caeterisque sanctae aecclesiae filiis innotesco quod quidam uir dilectissimus mihi, necnon et propinquitatis consanguinitate connexus, Aylwynus aldreman nomine, instigante diuina clementia cum beneuolo meo assensu ac licentia in insula, quae nuncupatiuo usu ab incolentibus Rame-

seya promulgatur, in honore beatae dei genitricis ac perpetuae uirginis Mariae, sanctique Benedicti, omniumque sanctarum uirginum arcisterium construxit; praeuidens itaque incertum futurorum temporum statum, omnibus posteris meis scire profuturum decreui quale omnipotentis gratia operante, ibidem miraculum emicuit; sicut non incerta relatione quorundam episcoporum meorum immo et ipsius Aylwini didici.

Igitur diuturno ac laborioso cruciatu podagrae pedum suorum praedictus illustris uir Aylwinus multis laborans in annis, usque quo nox affuit salutifera in qua piscator quidam ipsius qui Wlfget uocabatur cum carinula et asseclis suis, et lino, aquam quae Anglico nomine Rammesmere dicitur ingressus est, piscem uidelicet gratia ad usum domini sui praedicti usu consueto adquirendi. Sicut itaque nouerat uelle domini sui rete suo sedulo huc et illuc proiiciendo aliquid capere nitebatur, sed ex praedestinatione dei omnipotentis frustra laborans, et tandem piscario labore nimium fatigatus in carinula sua soporatus obdormiuit, cui sanctus in somnis apparuit sic fando Benedictus, 'Aurora spargente polum, tuum eiiciens tragum multitudini copiosae uoti compos obuiabis piscium; captorum itaque piscium maiorem quem uos Haked nuncupatis Aylwino domino tuo ex mea parte offerens dices ei, ut meam donationem benigne assumens piae matri misericordiae et mihi omnibusque sacris uirginibus in hac insula monasterium monachorum habitationi cum officinis necessariis congruum sine dilatione studeat fabricare; ut ei igitur haec omnia per ordinem innotescas exhortor, sermonem addens sermoni quatenus scrutetur diligentius in loco praedicto quomodo noctu fessa terrae sua incumbant animalia, ac ubi taurum surgentem pede dextro uiderit percutere terram ibidem proculdubio xenodochii sciat se aram erigere debere. Et ut mente perspicatiori et fide constantiori meis his credat mandatis,

hunc tuum tibi exteriorem incuruo digitum quem et ipse mox a nexu podagrae solutus et signi certioris indicio roboratus tibi erigat reparandum.'

Praedictus igitur piscatorum didasculus hiis auditis euigilans lucisque diei spiculum in oriente conspiciens, in aquam, sicut sibi iussum fuerat tragum suum laxare coepit, et sicut sanctus pater praedixerat copiosam multitudinem piscium conclusit quorum maiorem eligens ex parte sancti Benedicti eum domino suo obtulit eique omnia quae in somnis didicerat reuelauit, digitumque suum a sancto incuruatum ut erigat obnixe rogauit; quae omnia mente sagaci concipiens Aylwinus digitum uiri haerentem erexit piscemque suscipiens matri domini Ihesu Christi, et sancto Benedicto grates innumeras benedicendo exsoluit, surgensque uir insignis festinus iubet mannum praeparari, et in insulam ipsam uadens, quomodo iacent sua animalia, ut praeceptum erat, explorat. Mira res, et miranda, ubi uir praedictus insulam est ingressus ab intractabili statim, et gemino morbo, nutu dei funditus liberatus est, animaliaque sua in modum crucis taurum uero in medio eorum iacere prospexit. Et sicut quondam sancto Clementi agnus pede dextro locum fontis, sic uiro isti taurus terram pede percutiendo locum mensae futuri arcisterii significauit diuinitus. Unde uir praefatus deum laudans confestim truncatis lignis accitari capellam ibi pulchro opere praecepit, ac deinde scemate condecenti sicut mandatum sibi fuerat regulare futurae congregationi monachorum construxit coenobium. Deinde reuoluto quinquennio diebusque duodeuiginti, precibus uenerabilium amicorum meorum Dunstani Dorobernensis et Oswaldi Eboracensis archiepiscoporum eandem aecclesiam in honore beatae uirginis Mariae, sanctorumque praedictorum sexto idus Nouembris, anno ab incarnatione domini nongentesimo septuagesimo quarto, indictione secunda, solemniter, ut decebat,

dedicari concessi. Eodem uero anno, cum in natali dominico omnes maiores totius regni mei, tam aecclesiasticae personae, quam saeculares, ad curiam meam celebrandae mecum festiuitatis gratia conuenissent, a praedictis amicissimis meis archiepiscopis itidem rogatus, omnes donationes terrarum uel possessionum quas uel idem Aylwinus uel quaecunque aliae personae in dotalitium eiusdem aecclesiae, et ius haereditatis perseuerabile ad uictuale subsidium monachorum Christo iugiter ibi famulantium indulserant, dando et concedendo hoc regiae maiestatis meae priuilegio coram tota curia mea corroboraui, et tam ipsas donationes, quam nomina donatorum literis meis ad futurae posteritatis notitiam exprimere curaui: hoc est, primitus dona ipsius aldremanni, scilicet insulam in qua sedet xenodochium praedictum cum omnibus sibi pertinentibus pratis, pascuis, campis, paludibus, siluarumque densitatibus: deinde rus illud quod Upwode nominatur, cum Raueleya berewico suo, Hemmingford, Saltreiam, Stiuecleiam, Brininton, Weston, Hebugeh, Walsocnam, cum omnibus ad easdem uillas pertinentibus; in Welles quoque uiginti homines piscatores, sexaginta millia anguillarum singulis annis debentes ad usum fratrum praedictorum; Wulfina uxor eiusdem aldremanni, Brancestreiam cum omnibus ad eam pertinentibus; Dunstanus archiepiscopus Dorobornensis, Wardebusc cum omnibus sibi pertinentibus; Oswaldus, archiepiscopus Eboracensis, Kingeston, id est, Wistowe cum Raueleia, et Biri berewicis suis ac omnibus sibi pertinentibus; Æðelstan, Mannessune, Slepam et Chateriz, et de Elesworð partem orientalem cum omnibus sibi pertinentibus; Briðnot aldremannus, Wyðenton, et Ysham cum omnibus sibi pertinentibus; Aylfwoldus frater Aylwyni praescripti, Houtton, Witton, Riptonam, Clinton, et Biðernam, cum omnibus sibi pertinentibus; Limð uidua, Grauel, Dillington, Stocton, et Gillinger, cum omnibus sibi pertinentibus.

Haec itaque rura, ut supradixi, pro adipiscenda dulcedinis diuinae misericordia et pro stabilitate regni mei, libenti animo in dote perseuerabili annui, cum aecclesiis, cum terris cultis et incultis, exitibus, redditibus, uiis, inuiis, segetibus, siluis, brueriis, secundum antiquos diu seruatos confinium terminos, in pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, paludibus, piscariis, mariscis, molendinis, et theloneis, ad se pertinentibus, et cum omni utilitate quae inde poterit omni tempore euenire, et cum omnibus per circuitum terminis et metis suis ab regia actione et angaria uel a qualibet humanae seruitutis subiectione liberrima, lege, libertate, consuetudine, tam bene et tam plene, sicut ea sub mei iuris dominio suffragatore deo, melius et liberius praenominati nobilissimi possiderunt uiri, fauore et consensu primatum et optimatum meorum, praenominatae aecclesiae firmiter perpetuo habenda concessi et confirmaui.

Ut igitur hoc donationis meae decretum fixiori firmitate, et stabilitate perduret, praesentis paginae priuilegio decerno et statuo, ut sint libera et expedita tam praedicta territoria ibidem iam data, quam ea quae a fidelibus deinceps sunt danda, ab omni angaria constructionis pontis, arcisue restaurationis, et ab omnibus saecularibus seruitiis et operibus ita quod nullus unquam regum uel episcoporum, seu principum procuratorum siue exactorum ab illis pastum nec opera uel tributa exigat ; sed omnia sint libera omnino et quieta quaecunque superius praenotantur. Praeterea ex consulto et admonitione uenerabilium amicorum meorum Dunstani Dorobernensis, et Oswaldi Eboracensis archiepiscoporum, decreta utilia statui, ut quicunque maiestatis regiae reus, uel cuiuslibet alterius offensae, ad locum illum confugerit, eius rei et membrorum ac uitae impunitatem consequatur : semperque sit habitatio monachorum, ac secundum beati Benedicti traditionem post obitum abbatis ex eadem con-

gregatione alter qui dignus sit eligatur; aliunde uero nullus ibi praeficiatur nisi nullum, quod absit, ibi contigerit qui dignus tali officio sit, inueniri; quod si contigerit, potestatem habeant de alio noto monasterio abbatem eligendi cuius uita sapientia et religione clarescat; laicorum autem aut clericorum nemo loci illius dominium usurpare praesumat. Possessiones uero quae ibi a quibuscunque donatae sunt, non abbas, non alia quaelibet persona licentiam habeat uendendi extraneis uel dandi, sed regum munimine locus ille semper tueatur, ipseque abbas regi deo soli seruiens spirituali et temporali commissum sibi gregem pastu diligenter foueat: liceatque ipsi congregationi quod sibi per rectam delegationem collatum est perpetuo possidere et pro me et pro stabilitate regni mei deum iugiter exorare. Post huius itaque priuilegii mei donationem, excommunicauerunt omnes episcopi, abbates, presbyteri qui in plurima numerositate eodem die affuerunt, eos qui hoc constitutum infringerent uel infringi permitterent, quantum in ipsis esset.

Et ut haec auctoritas meis et futurorum post me regum temporibus, circa ipsum sanctum locum firma perenniter permaneat et inuiolata, et ut ab omnibus optimatibus meis et iudicibus priuatis et publicis melius et certius credatur; manus meae subscriptione hanc cartulam quinto kalendas Ianuarii decreui roborare et sigilli mei impressione communire.

✠ Signum Edgari, et serenissimi Anglorum imperatoris. ✠ Signum Edwardi eiusdem regis filii. ✠ Signum Æðelredi fratris eius. ✠ Ego Dunstanus Dorobernensis archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Oswaldus Eboracensis archipraesul corroboraui. ✠ Ego Ælfstanus Londoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Æðelwoldus Wintoniensis episcopus commodum duxi. ✠ Ego Ælfnoðus Dorocensis episcopus conclusi. ✠ Ego Ælfstanus Roffensis episcopus consigillaui. ✠ Ego Ælfgarus Wintoniensis episcopus

amen dixi. ✠ Ego Elsinus abbas cum coabbatibus meis et presbyteris infractores huius firmitatis excommunicaui.

DLXXXII.

EÂDGÂR, about 974.

✠ Diuinae auctoritatis ammonitione pie commonemur, ut recidiuis instantis uisibilisque uitae lucellis, ea quae non uidentur et aeterna subsistunt toto mentis annisu assidue indefessi lucremur, iugique animi nostri conamine fidem trinitatis in unitatis substantia manentem scrutantes sanctis operibus roborati deuotissime firmemus. Thesaurum igitur terrenae substantiae coelo collocans, ego Eadgar totius Brittanniae basileus non solum habitaculum uetusti monasterii sed etiam noui aeque sanctimonialium, ut coenobitae inibi degentes a ciuium tumultu remoti tranquillius deo seruirent honorifice, magna dilataui cautela; spaciumque omne praefatis coenobiis contiguum, dissipatis saecularium domunculis, in honore domini nostri Ihesu Christi eiusque genitricis semperque uirginis Mariae, sanctique Petri apostolorum principis et coapostoli eius Pauli, iisdem sanctis locis in Wentana ciuitate deifice locatis, aeterna largitus sum haereditate. Maneat igitur praefatum donum perpetua libertate iocundum, quod ex suis beneficiis aeterno deo transitorius deuote concessi. In nomine almae trinitatis et indiuiduae unitatis praecipio, ut nemo successorum meorum angustare temere praesumat, quod ego amplificans circa monasteria dilataui, sed spacium omne muris uel sepibus complexum uti dedi sanctis monasteriis perpetualiter deseruiat. Si autem quispiam altioris uel inferioris ordinis homo angustando donum nostrum uiolare praesumpserit, anathema sit, et cum Iuda, filii dei et domini nostri Ihesu Christi proditore, eiusque complicibus infernali incendio sine fine cruciatus pu-

niatur, nisi ante obitum correctus emendauerit quod contra nostrum deliquit decretum. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIIII. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus praedictum donum consensi. ✠ Ego Oswulf episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Brihtelm episcopus non renui. ✠ Ego Ealdelm episcopus conscripsi. ✠ Ego Ælfðryð regina hanc donationem confirmaui. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Cyneward abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Sideman abbas. ✠ Ego Ælfheah abbas. ✠ Ego Godwine abbas. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Bryhtnoð dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Ealfward dux. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Wlstan minister. ✠ Ego Bryhtric minister. ✠ Ego Leofa minister.

DLXXXIII.

* EÂDGÂR, 963-975.[1]

✠ HER is geswutelod on ðisum gewrîte hû Æðelwold bisceop begeat æt his leófan cynehlâforde Eâdgâre cyninge ðæt he, mid geðeahte his witana, geniwode Ciltancumbes freols ðǣre hâlgan þrynnesse and sancte Petre and sancte Paule intó Wintanceastre, ðân hirede on ealdan mynstre, eal swâ his yldran hit ǣr gefreodon: ǣrest Cynegils cyning and his sunu Cynewald cyning, ðe on angynne Cristendómes hit sealdan, eal swâ hit lið on ǣlche healfe ðæs portes intó

[1] Comp. No. DXII.

ðǽre hálgan stowe; and syððan ealle heora æftergengen, ðæt wæs Egcbert cyningc and Aðulf cyning and Ælfred cyningc and Eádweard cyningc, and he geúðe ðæt man ðæt land on eallum þingon for âne hide werode, swâ swâ his yldran hit ǽr gesetton and gefreodon, wǽre ðǽr máre landes, wǽre ðǽr læsse. And he beád on Godes naman ðæt náðer nê ðǽre stowe bisceop nê nânes bisceopes æftergenga ðæt land næfre of ðǽre stowe geútode, nê hit nánan woruldmen wið nánan sceatte nê wið ceápe gesealde; and he beád þurh Godes ælmichtiges myclan mægenþrymm ðæt nán his beárna nê nán heora aftergengcana ðæt menster æfre leng mid preóstan gesette, ac ðæt hit efre mid munecan stóde, swâ swâ he hit mid Godes ælmihtiges fultume gesette, ða ða he hit ða módigan preóstas for heora mándǽdon ðanan útádrefde and ðerinne munecas gelogode, ðæt hi Godes þeówedóm æfter sancte Benedictes tǽcinge and dæghwamlíce tó Gode cleopodon for ealles cristenes folces álisednesse. Ealles ðæs landes is ân hund hida: ac ða gódan cynegas and ða wísan, ǽlc æfter óðran, ðæt ylce land swâ gefreodon, Gode tó lofe and his þeówan tó bryce intó fóstorlande, ðæt hit man æfre on ende for âne hide werian sceolde. Se ðe ðysne freols healdan wille God ælmihtig hine gehealde her and on êcnesse. Gif hwâ ðonne freols þurh ǽnige dyrstignesse oððe þurh deófles láre ðisne freols âbrecan wille, oððe ðás gesetednesse on óðer áwendan durre, sê he áwyrged mid eallan ðán áwyrgednessan ðe synd áwritene on eallan hálgan bócan, and sý he áscyred fram úres drichtnes gemánan and ealra his hálgana, and sý he gebunden ða hwile ðe he libbe on ðisum life mid ðán ylcan bendan ðe God ælmihtig þyrh hine sylfne betǽchte his hálgan apostolan Petre and Paule, and æfter his áwyrgedan forðsíðe ligge he efre on helle grundleásan pytte, and byrne he on ðán êcan fýre mid deófle and his englan â bútan

ǽlcan ende, bûtan he hit ǽr his forðsîðe gebête. AMEN.

DLXXXIV.

* EÂDGÂR, 974.

✠ Cum uniuersitatem generalis massae meta maneat, certa uisibiliaque, ut apostolus inquit, temporalia, inuisibilia uero perpetua, restat unumquemque, ut hic peracta illic percipere merita. Unde ego Eadgarus, totius Albionis basileus, nec non maritimorum seu insulanorum regum circumhabitantium, adeo ut nullus progenitorum meorum subiectione, largiflua dei gratia suppetente sublimatus, quid imperii mei potissimum regi regum domino darem, tanti memor honoris, sollertius saepe tractaui. Piae igitur fautrix deuotionis peruigili meae studiositati superna subito insinuauit pietas, quaeque in regno meo sancta restaurare monasteria, quae uelut musciuis scindulis cariosisque tabulis tigno tenus uisibiliter diruta, sic, quod maius est, intus a seruitio dei ferme uacua fuerant neglecta. Idiotis nempe clericis eiectis, nullius regularis religionis disciplinae subiectis, plurimis in locis sanctioris seriei scilicet monachici habitus praefeci pastores, ad ruinosa quaeque templorum redintegranda opulentos fiscalium munerum eis exhibens sumptus; quorum unum nomine Ælfricum, uirum in omnibus aecclesiasticum, famosissimi custodem constitui coenobii quod Angli biphario uocitant onomate Maldumesburg; cui pro commoditate animulae meae, ob saluatoris nostri eiusdemque *Θεοτόκου* semper uirginis Mariae, nec non apostolorum Petri et Pauli, Aldhelmique almi praesulis honorem, particulam terrae .x. uidelicet manentium uocabulo Eastcotun cum pratis et siluis munifica liberalitate restitui. Haec terra a praedictis semel accommodata clericis diu a plerisque, postremo a contentioso iniuste possessa est Æðelnoðo;

sed superstitiosa subtilique eius disceptatione a sapientibus meis audita, ac conflictatione illius mendosa ab eisdem, me praesente, conuicta, monasteriali a me reddita est usui, anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXIIII. regni uero mei .XIIII. regiae consecrationis primo. Hanc uero restitutionis scedulam praedicti abbatis rogatu, ob futurae posteritatis memoriam tenacem caraxare praecepi, ne quamdiu christiana fides uiget in nostratibus ab aliquo tyrannici potestatus praefatum rus, ab illo sancto loco uiolenter, quod absit, aligenetur. Ab affinitate uero circumiacentium agellulorum haec memorata terra giratur territorio. Idonei testes regii doni astipulatores sunt isti.

✠ Ego Eadgar rex uexillifero signo trophaei proprium datum corroboraui. ✠ Ego Dunstan archipastor salutiferi stigmate gabuli consensi et subscripsi. ✠ Ego Oswald antistes uiuifici signaculo triumphi idem adstipulaui. ✠ Ego Æðelwold praesul taumatico crucis sigillo illud confirmaui. ✠ Nos tres uniformi proprio Ælfstani appellatiuo uocitamine episcopi consignauimus. ✠ Ego Byrhthelm geminique Æðelwoldi episcopi consensimus et subscripsimus. ✠ Ego Ælfhere dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelwyne dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Byrhtnoð dux subscripsi. ✠ Ego Oslac comes et praefectus consensi. ✠ Ego Wulfstan praefectus consensi. ✠ Ego Æðelwerd fraterque meus Ælfwerd ministri consensimus et subscripsimus. ✠ Ego Eadulf consensi et subscripsi.

DLXXXV.

* EÂDGÂR, 974.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi saluatoris cosmi! Magnificentia concessionis diuinae sensibili

nos instruens mentis deuotione ad bona feliciter agenda quatinus subrigamur, instigat cotidie cupiens clementi pietate extemporaliter nobis indultis reditibus uersa uice quo ipsius sponsam, aecclesiam uidelicet orthodoxam, certemus politae decorositatis munere exornare, in cuius amplificatione sanctus deus gaurizans laetatur permaxime. Etenim dum pro modulo uniuscuiusque possibilitatis, manente incolumitate corporis, in huius operatione studii fas sit operam dare, curaque omnimodis, praecipue plaudente deuotione interioris hominis, qui secundum deum diatim renouatur in agnitione deificae ueritatis agendum est nobis, quos domini Ihesu salutaris dignatio solio sublimauit imperii regalis, atque digne concessit quo manentia adipisceremur praemia ex collatione terrenae potestatis. Perpendens siquidem ego Eadgar, sceptrifero dispositionis iure totius Britannici orbis basileus, iuxta Salomonici uerbi edictum, generationem instantem ad ima delabi eandemque humanitus reparari, agnoscensque circa nos quanta diuinitus praeuisio maneat benigni dei, eius multiplici inspirante clementia sum prouocatus, quatinus praesente caterua cunctorum nostri regni primatum sanctificatione principali sacratus et sacri unguinis infusione fierem delibutus, ut ex materiali infusionis munere munimen et subsidium perueniret benedictionis calice. Quod etiam actitari in famosae celebritatis urbe placuit serenitati nostrae cui ab aquis calentibus Bašan dudum est impositum uocabulum, ipso uidelicet reuolutionis die quo coelis spiritus sanctus adueniens coenaculo, residentibus apostolis diuersa dona carismatum dignatus est ministrare. Unde nunc et deinceps comperiat omnis sexus, omnis aetas, omnisque conditio principalitatem nostram gratanti dapsilitate qualiter coenobium, quod ab atauo meo Eadwardo rege, uidelicet in celebri loco qui a solicolis noto Wiltun uocatur nomine situm est; eliminatis inde

earum spurcitiis quae deum irritare potius quam digno uidebantur cultu uenerari, cuidam uenerabili abbatissae Wulfðryð nomine, libens cum omni mentis alacritate commendare, atque perpetuo libertatis priuilegio cum Cheolca caeterisque eodem rite pertinentibus praediis laetabundus beare decreui, tribus exceptis, expeditione, pontis arcisue constructione. Sic inconcussa huius priuilegii maneat libertas quatinus dum sors irreparabilis extremae horae mundo exemerit abbatissam prouisoremque ipsarum uitae illis quam potiorem in sanctitatis honestate repererint, ex ipsis matrem sibi liceat substituere, nec sit extra consensus illarum scientiam qui huic nostrae immo deificae constitutioni aliquando conetur rebellis contrariusque existere. At si quem profanum deoque odibilem ita melancoliae uirus obsederit penitus, ut huius liberalitatis nostrae munimento hinc inde malit fieri aduersarius, ab omni sanctitatis coetu disparatus, Phlegethontis poenas luens, sit iugiter miserrimus intra semet ni reuersus fuerit quam citius, emendando praua cordis molimina. Deuotus filius autem matris aecclesiae uires augmentando praebens, in hac constitutione illud capessat benedictum, quod praecurrens deriuatur de montibus collium supernorum, laetus uitam degens sic in istam quatinus sumat supernam. Haec quidem et laudanda constat fore peracta largitio dominicae incarnationis .DCCCC.LXXIIII. anno imperii nobis a deo collati anno .XV. procreatus matris aluo quarto et tricesimo, eorum confirmatione quorum inferius enarithmata liquescunt caraxata.

✠ Ego Eadgarus rex Anglorum praefatam donationem sub sigillo sanctae crucis indeclinabiliter consensi atque roboraui. ✠ Ego Dunstanus Dorobornensis aecclesiae archiepiscopus, eiusdem regis principatum et beneuolentiam, sub sigillo sanctae crucis conclusi. ✠ Ego Oswald archons diuinae seruitutis officio mancipatus, Eboracae ciuitatis archiepiscopus,

sigillum sanctae crucis impressi. ✠ Ego Æðelwold Wintoniensis aecclesiae episcopus testudinem sanctae crucis subscripsi et confirmaui. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus corroboraui. ✠ Ego Wynsige episcopus consensum praebui figens crucem. ✠ Ego Ælfstan Wiltuniensis aecclesiae episcopus donum regis confirmaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus crucis uexillo corroboraui. ✠ Ego Brihtelm episcopus confirmaui uexillum crucis. ✠ Ego Sideman episcopus crucis modum depinxi. ✠ Ælfric abbas. ✠ Æscwig abbas. ✠ Osgar abbas. ✠ Cyneweard abbas. ✠ Æðelgar abbas. ✠ Ælfnoð abbas. ✠ Ælfheah abbas. ✠ Brihteah abbas. ✠ Godwine abbas. ✠ Osweard abbas. ✠ Ælfhere dux. ✠ Oslac dux. ✠ Æðelwine dux. ✠ Beorhtnoð dux. ✠ Eanulf minister. ✠ Ælfweard minister. ✠ Æðelweard minister. ✠ Wulfsige minister. ✠ Wulfgeat minister. ✠ Ælfhelm minister. ✠ Osweard minister. ✠ Ealdred minister. ✠ Wulfgar minister. ✠ Leofwine minister. ✠ Beorhtwold minister. ✠ Ælfric minister. ✠ Wulfric minister. ✠ Brihtric minister. ✠ Leofa minister. ✠ Ælfstan minister.

Rubric. Đis is seô freolsbôc tô Cheolcar and ealra ðâre landa ðe intô ðæ mynechina life æt Wiltûne forgifene synt, âðer oððe þurh Eâdgâr cynge, oððe þurh his yldran, oððe þurh ôðere riht gelŷfede men; and eâc foregebod ðæt of nânum ôðrum mynstre ðe sŷ abbadisse gecoren æfter ôðere forðsîðe bûton of ðǽre syluan geferrǽdene æfter Godes gecornnysse, and ealles geres mid cinges geðeahte, eal swâ se hâlga regul tǽcð.

DLXXXVI.

ŌSWALD, 974.

✠ Ego Osuualdus archiepiscopus ergo Christi crismate praesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .dcccc.lxxiiii. annuente rege Anglorum Eadgaro necnon et familia Wiogernensis aecclesiae, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam, in loco qui celebri a soliculis nuncupatur æt Cudinclea uocabulo, cuidam ministro meo nomine Brihtlaf, perpetua largitus sum haereditate; et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae dei in Wiogurnaceastre restituatur. Đis syndon ðǽre âre hide landgemǽru tô Cudincleâ; ðæt is ðonne ǽrest on lytlan mǽdwe; ðonne ondlong ðǽre hegerewe on Cuggan hyl; of Cuggan hylle on Wytles leâge, ðonne ofer ða strǽte on Cynelde weorðe; of Cynelde weorðe swâ on ðǽre lytlan mǽdwe; swâ on swînesheafde and ðǽr wiðûtan .xii. æcras; swâ æfter ðǽre strǽte be ðǽre wællan on Sunderlond; of ðon on omerlond ðæt â be wudu ðæt cymð eft tô lytlan mǽdwe, and tô þrym gemǽrum; and .xxx. æcra on ðǽm twǽm feldan dallandes wiðûtan. Đis wæs gedôn on Winsiges gewitnesse decanus and alra ðâra munuca æt Wiogurnaceastre. Brihtlâf wæs se forma man and nû hit stant his sunan on handan Byrhtwine and Byrhtmǽre.

DLXXXVII.

*EÂDGÂR, 975.

✠ Annuente dei patris ineffabili humanae proli clementia, qua filium suum redemptorem nostrum huic mundo destinare dignatus, qui quod mortiferi uetus peruenenata contulerat arma uirgine satis inte-

gerrima diuino refertus supplemento, ut pax noua mundi detersit; pro cuius inenarrabilis gloriae recordatione ego Eadgar rex Anglorum aliarumque gentium in circuitu persistentium, deo et sancto Petro monachisque ueteris coenobii Wentanae ciuitatis, quandam telluris particulam .v^{que}. uidelicet mansas, cum quindecim hydis et quindecim carucis terrae, cum octodecim seruis, et sexdecim uillanis, et decem bordis, cum sexaginta acris prati, et pastura unius leuci et dimidii longitudine et dimidii leuci latitudine, ubi a ruricolis Bledone nuncupatur, in perpetuam possessionem donando donaui; ut habeant et possideant bene, honorifice, in aeternam haereditatem, et inde prout uoluerint libere disponant et habeant ibidem omni die lunae liberum mercatum. Sit autem praedictum rus liberum ab omni mundiali obstaculo cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, mercatis et quibuscumque rebus aliis: haec dedi dictis monachis in puram et perpetuam elemosinam. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione deo fauente emendauerit. Hiis metis praefatum rus hinc inde giratur. Primo a Welpul; de Welpul usque la droue; de la droue usque Chekewell; de Chykewell usque Smalelynch; de Smallynch usque Asschewell; de Asschewell usque Elmededich; de Elmededych usque Solemeres westsnok; de Solemeres westsnok usque Horehyrne; de Horehyrne usque Stretfolde; de Stretfolde usque Boylelane; de Boylelane usque Beggaresthorne; de Beggaresthorne usque Sokedene; de Sokedene usque Cherchstede; de Cherchstede usque Trendelye; de Trendelye usque Wrostlanwell; de Wrostlanwell usque Geynesthorne; de Geynesthorne usque Wargrode; de Wargrode usque Loxanwode-warztreen; de Loxanwode-warztreen usque Wyteclane;

de Wyteclane usque Waterbergh; de Waterbergh usque Wykestone; de Wykestone usque Schuppulladeswell; de Schuppulladeswell usque Taddeschakeswell; de Taddeschakeswell usque Merespull; de Merespull usque Middeaxenestreem; de Middeaxenestreem usque Welpull. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXV. scripta est haec carta, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consolidaui. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Wirhmod dux. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ælfweard minister.

DLXXXVIII.

* EÂDGÂR, 975.

☧ In nomine dĩ summi et altissimi iħu xp̃i · egregius agonista sermocinatus · ẽ · in scripturis diuinis sc̃æ predicationis · hortatus talem protulit sententiam dicens omnia nuda et aperta sunt coram oculis dĩ prima usquæ conticinium unius cuiusq; actus prospicit · unde ego Eadgar · totius brittannię basileus quandam ruris particulam · III · mansas in uillam quæ ab eiusdem patrię incolis · madanlieg · nuncupatur uocabulo cuidam episcopi mihi oppido fideli qui ab uiusce patrię gnosticis nobili aþelwold apellatur onomate pro obsequio eius deuotissimo perpetua largitus sum hereditate ut ipse uita episcopi cum omnibus utensilibus pratis uidelicet · pas-

cuis siluis · uoti compos habeat et post uitæ suę terminum quibuscumque uoluerit cleronomis inmunem derelinquat · Sit autem prędictum rũs omni terrenę seruitutis iugo liberum tribus exceptis rata uidelicet expeditione pontis arcisue restauratione · Si quis igitur hãnc nr̃am donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit priuatis consortio scę dĩ ęcclę eternis barathri incendiis lugubris iugiter cum iuda xp̃i· proditore eiusquę complicibus puniatur · si non satisfactionę emendauerit congrua quod contra nr̃m deliquit decretum · His mętis prętfatum rũs hĩnc inde giratur:

Đis syndon þa landgemæro to madanleage ærest on witena leage in eardel of eardele in wriman ford of wriman forda ondlong broces on hedenan mõs of hedenan mõse ymbe heafca bæce of þan bæce on þone hege of þon hege on wilburge wege of þæm wege in cærsihtan wyll of þæm wylle in þa dic of þære dic in ꝥ micle mõs of þæm mose in ꝥ sĩc of þæm sĩce in wierdes ford of wierdes forda on þone hreodihtan mor of þon more in þa hæþihtan lege of þære lege in þa hyrste on þa greatan ãc of þære ãc in ꝥ sic of þæm sĩce eft on witena leage :

Anno dominice incarnationis ·DCCCC·LXXIIII· scripta est hæ̃c carta hĩs testibus consentientibus quorũ inferius nomina caraxantur :

✠ Ego · Eadgar · rex prętfatum donationem consensi·
✠ Ego · dunstan · dorouernensis æcclę arhciep̃s c̃signaui·
✠ Ego · oswold · eboracensis æcclæ arhciep̃s confirmaui·
✠ Ego · aþelwold · ep̃s concessi·
✠ Ego · alfwold · ep̃s c̃firmaui·
✠ Ego · ælfstan · ep̃s corroboraui·
✠ Ego · ælfþryþ · regina·
✠ Ego · æscwĩg · abbod·
✠ Ego · ælfric · abbod·

✠ Ego · wynsige · eps̃ consolidaui· ✠ Ego · osgar · abbod·
✠ Ego · aþulf · eps̃ adquieui· ✠ Ego · æþelgar · abbod·
✠ Ego · sydeman · eps̃ adfirmaui· ✠ Ego · sigar · abbod·
✠ Ego · ælfhere · dux· ✠ Ego · ælfsige · mit̃·
✠ Ego · æþelwine · dux· ✠ Ego · æþelmær · mit̃·
✠ Ego · oslac · dux· ✠ Ego · wulfric · mit̃·
✠ Ego · byrhtnoþ · dux· ✠ Ego · æþelsige · mit̃·
✠ Ego · ælfweard · mit̃· ✠ Ego · æþelweard · mit̃·
✠ Ego · æþelweard · mit̃· ✠ Ego · byrhtferþ · mit̃·

Dorso. ✠ þis is þara ·III· hida boc þe eadgar cing gebocode aþelwolde bisceope on ēce yrfe æt madan liege.

DLXXXIX.

EÂDGÂR, 975.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXV. Ego Eadgar, allubescente deo rex et primicherius totius Albionis, ruris quandam particulam, quaternis ab accolis aestimatam mansiunculis, in loco qui dicitur Saxonice æt Stoce, liberam praeter arcem, pontem et expeditionem, Oswardo propinquo meo libenter admodum in ius perpetuum, suis haeredibus quibus uoluerit relinquendam, largitus sum; hoc praecipiens in nomine Ihesu Christi, ut nostrorum nemo successorum, quamdiu fides uigeat christiana, hoc nostrum decretum sine ira et uindicta omnipotentis dei infringere temptet. Quod si quisque pertinacius praesumpserit, hoc ei hic et in perpetuum iudex iustus et meritorum repensator deus elanceato repensamine reddat. Antiqua cartula incendio consumpta, hanc nouitatis scedulam propinquo meo et fideli ministro, ego Eadgar rex rescribere iussi. His

inquam limitibus haec praefati ruris particula quaquauersum cingi uidetur. Ærest of ðâm môre on mærcecumb, and swâ tô mærchamme, and swâ tô heanhammæ, and swâ tô ûlanhyrste, and swâ tô ðâm westhliðe norð andlang tô hogebura mearce, and swâ ût tô crawan ersce, and swâ tô heanleâ, and swâ be norðan dyrnanhammæ nyðær innan ða eâ; ðys sind ðâ ðen intô Stoce, Siblingchyrst and Trowincsceaddas and Rocisfald. Huius doni testes extiterunt quorum inferius nomina elucubratim carraxari uidentur.

✠ Ego Eadgar rex Albionis hanc donationem signo crucis perstrinxi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Oswald archiepiscopus consentaneus extiti. ✠ Ego Æðelwold episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfwold episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfnoð episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfheah episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Cyneweard episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Eadhelm episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Sideman episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Aðulf episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ðeodred episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wulfsige episcopus consensi et subscripsi.

DXC.

EÂDGÂR, 975.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.lxxv. indictione .iii. Ego Eadgar, diuina allubescente gratia rex et primicherius Albionis, aliquantulam ruris partem, tribus ab accolis aestimatam mansiunculis, in loco qui dicitur æt Eastun, Ealhhelmo ministro meo, rogante me uenerabili propin-

quo et monacho Ælfwino, liberam praeter arcem, pontem expeditionemque, in perpetuum ius libenter admodum concedo; quatinus diebus uitae suae possideat, et post se cuicunque uoluerit in perpetuum ius haeredi derelinquat. Quod si quisque, quod non optamus, huius donationis cartulam adnichilare temptauerit, coram Christo se rationem redditurum agnoscat. Et his limitibus haec telluris pars circumgyrari uidetur. Ærest on Wulfherdes treó, of ðâm hlawe, andlang ðæs leás on ða strǽte in ðæs cynges gemǽre; of ðǽre strǽte in Ebban mór; of Æbban móre in ðâra hina gemǽre; swâ andlang hina gemǽres in burcels; of ðâm byrcelse on wrocene; swâ andlang wrocene in Uppinghǽma gemǽre; swâ andlang ðæs gemǽres in ða wellan; swâ of ðǽre wyllan in ðone mór; swâ of ðâm móre in ðone bróc; swâ andlang ðæs móres in ðone díc on Uppinghǽma gemǽra; andlang díces on Wætlinga strǽte; swâ of ðǽre strǽte on ðone leá; swâ andlang ðæs leás, ðæt hit cymð æft on ðone stân æt Tánhlaw æt Wulfherdes treó. Acta est autem haec praefata donatio in celebri monasterio, quod dicitur Glestingaburuh, teste omni illa congregatione, sed et aliis multis nobilibus quorum nomina subposita esse uidentur.

✠ Ego Aðulf episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfhere dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfric abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Æscwig abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Sigegar abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Sigeric abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfhun abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelwerd minister. ✠ Ego Bryhtmer minister. ✠ Ego Orddulf minister.

DXCI.

ÆÐELWOLD, 963-975.

✠ Her swutelað on ðyssum gewrite ðæt Æðelwold bisceop and Wulfstān Uccea hwyrfdon landa on Eādgāres cyninges and on his witena gewytnesse. Se bisceop sealde Wulfstāne ðæt lond æt Hwessingatūne, and Wulfstān sealde him ðæt land æt Iacesleā and æt Ægeleswurðe. Ðā sealde se bisceop ðæt land æt Iacesleā intō Ðornige, and ðæt æt Ægelleswyrðe intō Buruh. And ðæt land æt Ægeleswyrðe headde ān wyduwe and hire sunu ǣr forwyrt, forðan ðe hī drifon [ī]serne stacan on Ælsie Wulfstānes fæder, and ðæt werð ǣreafe and man tēh ðæt morð forð of hire inclifan. Ðā nam man ðæt wīf and ādrencte hī æt Lundenebrigce, and hire sune ætberst and werð ūtlāh, and ðæt land eōde ðām kynge tō handa, and se kyng hit forgeaf ðā Ælfsie, and Wulfstān Uccea his sunu hit sealde eft Æðeluuolde bisceope, swā swā hit her būfan sægð.

DXCII.

EÂDGÂR, 975.

✠ Domino dominorum dominante in saecula saeculorum! Regna regnorum huius praesentis saeculi transeunt sicut ignominica, et omnis gloria et iocus huius mundi peribit et non sunt aeterna, sed superna aeterna sunt. De qua memoria ego Eadgar totius Brittanniae basileus, quandam ruris particulam .v. uidelicet cassatos, in loco qui celebri æt Fifhidon nuncupatur uocabulo, cuidam ministro michi oppido fideli, qui ab huiusce patriae gnosticis nobili Ælfweard appellatur onomate, pro obsequio eius deuotissimo, perpetua largitus sum haereditate; ut ipse uita comite cum omnibus utensilibus,

pratis uidelicet, pascuis, siluis, uoti compos habeat, et post uitae suae terminum quibuscunque uoluerit cleronomis immunem derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua, quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis synd ðа landgemǽro tó Fífhidan; Ærest tó Wures byrgylse, norð tó wæterdellæ tó Ælfheres stapole; swâ norð tó Bæhildestoccæ; swâ forð tó Godwines gemǽre; and swâ andlang gemǽres on Healfheages gemǽre; and swâ of Ealfheages gemǽre on Bugan stoc; of Bugan stoccæ on ðа hâran apoldre on blâcan grafas tó fíf beorgan; of fíf beorgan on ðа mǽde; of ðǽre mǽde ðæt eft tó ðân byrigelse. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXV. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum inferius nomina carraxantur.

✠ Ego Eadgar rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consolidaui. ✠ Ego Sideman episcopus consensi. ✠ Ego Ælfstan episcopus adquieui. ✠ Ego Aðulf episcopus non renui. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfsige dux. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Godwine abbas. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Eanulf

minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Leofa minister.

Rubric. Ðis is ðǽra fíf hida land bóc ðæ Eádgár cing gebócade Ælfweard bisceope on ǽce yrfe.

DXCIII.

ÆLFHEAH, 965-975.

✠ Her is geswutelod án ðis gewrite hú Ælfheáh ealdorman his cwidæ gecweðen hæfð be his cynehláfordes geðafuncge, ðæt is ðonnæ ǽræst ðæt he gean his drihtne for his sáwlæ þearfæ ðæs landæs æt Ællændúne and ðæs æt Crundelom tó ealdan mynstære tó Winticeastræ; and ðǽra twæntiga hida æt Ceorlatúnæ intó Mealdælmæs byrig; and ðǽra fiftyna hida æt Súðtúne intó Baðan; and he gean his cynehláfordæ ðǽra hundtwyntiga hida æt Wyrðæ, and ðæs landes æt Cocchám and æt Ðæchám, and æt Ceólæs wyrðæ, and æt Incgenæs hám, and æt Ægelesbyrig, and æt Wændofron; and þreó hund mancusa goldæs, and ánnæ dics an þrym pundom, and ánæ soppcuppan an þrym pundan, and án handsex, and ðǽræ lecge is hundeahtati mancussa goldæs, and seax swurð and seax hors, mid geredan, and swá fæla spæra and scylda. And he gean Ælfriðæ ðæs cyninges wífæ his gefæðeran ðæs landæs æt Scyræburnan eal swá hit stænt; and ðám yldran æðælingæ ðæs cyngæs suna and hiræ, þritiga mancussa goldæs and ánæs swurdæs; and ðám gincgran ðæs landes æt Wolcnæsstede. And he gean Ælfhære his bréðær ðæs landæs æt Færndúnæ, and æt Ealdincburnan; and Godwinæ his suna ðæs æt Tudincgatúnæ; and Ælfwerda æt Wyritúnæ; and Æðelwerdæ his mége æt Wicurnun; and Ælfwine his swustur suna ðæs æt Froxafelda. Ðonnæ an ic Ælfsiðæ mínon wífæ gyf heó leng beoð ðonne ic and it swá gehylt swá ic hiræ

truwan tó hæbbe, ealra ðára óðæra landa ðæ ic lǽfæ. And heó ðanne geornlícæ of ðám god geðæncæ and for uncre sáwle geornlícæ beó; and brúcæ heó ðæs landæs æt Batancumbæ hyræ dæg, and æfter hire dæge gá hit an Ælfwærdes hand uncres suna, gif hæ lifæs beó, gyf hæ næ beó[1] fón[2] mine bróðorn tó ða hwilæ ðæ hí beón, and æfter hyra dege gá intó Glæstingabyrig for úrnæ fædær and for úræ modor and for ús eallæ. And ic wullan ðæt man gefreogen ǽlcne wíteðeówne man on ǽlcum ðǽra landæ ðæ ic mínon freóndon bæcwedden hæbbæ. And ðisseræ geðafuncga ðæ sæ cyning geúðæ, is tó gewitnæssæ, Ælfðryð ðæs cynincges wíf, and Æðelwold bisceop, and Ælfhære ealdorman, and Æðelwine ealdorman, and Ælfwinæ and Æscwig abbod.

DXCIV.

EÂDGÂR, 963—975.

✠ Her is geswitulod on ðysum gewrite hú Eádgár cining mid rýmette gedihligean hét ða mynstra on Wintancestræ, syððan he hí þurh Godes gyfe tó munuclife gedyde, and ðet ásmeagan hét ðæt nán ðéra mynstera ðær binnan þurh ðet rýmet wið óðrum sace næfde; ac gif óðres mynstres ár on óðres mynstres rýmette lege, ðæt ðes mynstres ealdor ðe tó ðám rýmette fenge, ofeóde ðæs óðres mynstres áre mid swilcum þingum swylce ðám hirede ðe ða áre ahte gecweme wǽre; for ðý ðonne Æðelwold bisceop, on ðes cinges gewitnesse and ealles ðæs hiredes his bisceopstoles, gesealde twá gegrynd bútan Súðgeate intó Niwan mynstre, ongen ðes mynstres mylne ðe stód on ðám rýmette ðe se cing hét gerýmen intó Ealdan mynstre; and se abbod Æðelgár mid geðeahte úres

[1] Repeated in MS. [2] MS. for.

cyneláfordes and ðes bysceopes Æðelwoldes and ealles ðæs hiredes ða ylcan mylne ðe se bisceop seolde, and óðre ðæ hí ǽr áhtun binnan ðǽre byrig, tó sibbe and tó some gesealde intó Nunnan mynstre; and Eádgyfe abbedesse ðæs cinges dóhter betéhte ongen ðone weterscype ðe he intó Niwan mynstre be ðes cinges leáfan geteáh, and ǽr ðes nunhiredes wes, and him setige sume mylne ádilgade; and he gesealde ðám cinge hundtwelftig mancæs reádes goldes tó þance beforan Ælfðryðe, ðǽre hlǽfdian, and beforan ðám bisceopan Æðelwolde wið ðám lande ðæ seó eá on yrnð, fram ðám norðwealle tó ðæs mynstres súðwealle anlencge, and twégræ metgyrda brád ðér ðæt wæter ǽrest infylð, and ðǽr ðæt land unbrádest is ðér hit sceol beón eahtatyne fóta brád. Ðyses ic geann Æðelgáre abbode and ðám hirede intó Niwan mynstre for his gecwemre gehyrsumnesse á on écnesse, and ic halsige ǽlc ðára ðe æfter me cyneríces wealde þurh ða hálgan þrynnesse, ðet hyra nán næ undó ðæt ic tó ðám háligum mynstrum binnan ðǽre byrig gedón hæbbe. Se ðe ðis ðonne áwendan wylle ðe ic tó sibbe and tó gesehtnesse betweoh ðám mynstre geradigod[1] hæbbe, oððe ðára þinga ðe on ðissan þrim cyrografum ðe on ðissum þrym mynstrum tó swytelungum gesette syndon, áwende hine se éca drihten fram heofenanríce and sii his wunung æfter his forðsíðe on helle wíte mid ðám ðe symle on ǽlcre ungeðwærnesse blissiað,[2] bútan he hit ǽr his forðsíðe gebéte.

DXCV.

EÁDGÁR, 976.

✠ Regnante domino nostro Ihesu Christo imperpetuum! Siquidem insertim uoluminibus legitur quorum praeclaris satisque salutaribus cotidie instruimur

[1] MS. we radi god. [2] *Sic* MS.

oraculis, hoc solum superesse homini in omni labore suo quod laborat sub sole, et in cunctis quae possidet diebus uanitatis suae: si quid in elemosinarum largitate piis intentus operibus expenderet, proximorumque communicanda necessitatibus pro possibilitate uirium, faciat sibi secundum saluatoris praeceptum amicos de mammona iniquitatis qui eum recipiant in aeterna tabernacula. Qua de re ego Eadgar totius Albionis basileus quandam ruris portionem .XLV. cassatos, loco celebri qui Crundelas noto appellatur uocabulo, euolutis .XVII. annis postquam totius nationis Anglicae regimen suscepi, attamen primo meae regiae dedicationis, aecclesiae reuerendae trinitatis, Petro Pauloque eius coapostolo Wentanae ciuitate almifice dedicatae, pro facinorum meorum ac filiorum totius regni profectu, ad usus monachorum inibi degentium aeterna largitus sum haereditate. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis rus hoc gyratur. Ærest of îsenhyrste gate on slahðor weg, ðonon on ðone norð-mæstan weg, ðæt on Æðeredes hagan æt Wiðig-hamme; forð on ða mearce in on ða tigelǽrnan; forð andlang mearce on Gisteardeswylle; ðonon andlang mearce on ðæt wottreôw æt ðǽre baran fyrhðe; ðonnon on ðet fæstergeat, swâ on ðet deôpe dêl; ðonon on Icæles ǽwilmas tô Æðelbrihtes mearce æt ylfethamme; ðonon ût on ðone hǽðfeld on fugelmere; swâ on bromhyrste; ðæt andlang burnan on Bedecan-leâ; ðonon ofer ealne ðǽre hǽðfeld ûp tô Hnæfes scylfe; ðanan west andlang mearce tô strête; ðæt

west tō Ceōlbrihtes stāne; ðæt west on ða festæn dīc; swā on ða mearce on eferæs cumb; ðæt andlang mearce on mūles fen; ðæt on Duddan brōc andlang streāmes on Brydanford; ðæt on Fearnleāford; swā inon Æscæsslew; forð andlang streāmes inon hrunigfealles wæt; ðonon andlang streāmes op tō æmices oran; ðæt andlang weges tō ðǣre wulfruscan, ðonan forð tō ðon hǣðfeldheale; andlang mearce on ðet higgeat; ðon on Lilles beām; ðonan forð on ða mearce tō Beonetlegæ gæmǣre; swā on ðone hǣðenan byrgels; ðonan west on ða mearce ðǣr Ælfstān lið on hǣðenan byrgels; ðæt on Badecan dæne, swā forð on Sibbes weg; ðonan Wulfstānes mearce æt Weargeburnan; ðon on Cannæn dene westewearde; ðon on Pattan dene westewearde; ðon on Hegleā tō Ceōleāges treōwe; ðon forð on ða dūpan furh ðǣr Deocca berena stōdan; swā in on Wīfæles mǣre, ðæt in on ðone tōbrocænan beorð; swā on Hāmstedes wyllas norðewearde; ðon eft in on īsenhyrsten geat.

✠ Ego Eadgar rex totius Brittanniae praesentem donationem cum signo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstan Doruernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donationem cum triumpho agiae crucis consignaui. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold Wintoniensis aecclesiae episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus roboraui. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Ælfhære dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Oslac dux.

DXCVI.

ŌSWALD, 977.

✠ Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXVII. Ego Oswold superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Eadgari regis Anglorum ac

Ælfhere ducis Merciorum, uni fideli meo qui a gnosticis noto Uulfeah nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam, quinque uidelicet mansas, quod solito uocitatur nomine æt Codestune, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse uita comite fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur inmune. Ðis synd ða londgemǽro ðe gebyriað intó Codestúne. Ærest on Gytincges ǽwylm; of Gytincges ǽwylm on nórðdene on ðone grénan weg, ðæt on ðone hâran stân; of ðâm hâran stâne andlang grénan weges on scepe clif; andlang scepe clifes inon meos mǽre; of meos mǽre andlang dene on geolowonford; of geolowonforda on þristlongan dene; ondlong þristlongan dene tó brocces slæde; of brocces slæde ondlong ecce ðæt on ða twégen þornas; of ðâm twâm þornan on wâdbeorh; of wâdbeorhce on lâfercan beorh; of lâfercan beorhge â bi ðâm æcran heâfdan ðæt on scyttan fæn; of scyttan fæn ðæt on Gytinc; ondlong ðæt eft on Gytincges ǽwylm.

✠ Ego Oswold archiepiscopus. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Wulfric presbyter. ✠ Ego Wulfheah presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Eadweard presbyter. ✠ Ego Ælfgar diaconus. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Æðelsige diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Cynestan clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Wynstan clericus. ✠ Ego Ælfnoð clericus. ✠ Ego

Æðelric clericus. ✠ . . . . clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.

DXCVII.

* EÂDGÂR.

✠ Licet sacra eloquia uariis thomis diffusaque sedulo nos exhortantur monitu, ut illuc bonis perseueranter actibus insistendo magnopere festinemus ubi perennis foelicitas, aeterna bonitas, alma sanctitas, continua tranquillitas, summa iocunditas, perpeti uiget tripudio, uelut montium fundamenta inextricabilibus fixa sint repagulis, tamen plerumque tempestate et turbine rerum transitoriarum, etiam religio sanctae aecclesiae maculis reproborum dissipatur ac rumpitur; idcirco incertum futurorum temporum statum prouidentes, posteris succedentibus profuturum esse decreuimus, ut ea quae communi tractatu salubri consilio definiuntur, certis litterulis roborata confirmentur. Hoc igitur est quod ego Eadgar, annuente altithroni moderatoris imperio, Anglorum caeterarumque gentium in circuitu persistentium gubernator et rector, cuidam uenerabili matronae, auae scilicet meae, quae nobili Eadgifu nuncupatur onomate, deuotionis eius sollertia eiusdemque placatus obsequio, dignatus sum impertiri .lx. et .v. telluris mansas, loco celebri qui ab huius prosapiae solicolis æt Meone uocitatur. Hoc igitur praefatae munificentiae donum eo aeternaliter concessi tenore, ut uita comite, cum omnibus utensilibus quae deus in ipsa telluris superficie mirabiliter edidit, uoti compos tenens possideat, et post uitae suae terminum quibuscumque uoluerit haeredibus inmune derelinquat. Ueterem etenim huius telluris cartam tempore quo clitonis fungebar officio mea michi ad custodiendum commisit aua, sed per tumultuantis uitae incuriam eam perdidi, uel infideli qui eam celat ignoranter ad custodiendum com-

mendaui; futuro igitur tempore si deus concessit ut reperiatur, uel quispiam rus usurpare per eam uoluerit, cum quo reperta fuerit furti crimine dampnetur. Sit autem praedictum rus, quod ego cum consensu optimatum meorum praefatae concessi matronae, ab omni terrenae seruitutis iugo saecularisque negotii liberum, tribus his exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis uero tam epilempticus philargyriae seductus cauillatione, quod non optamus, hanc nostrae munificentiae dapsilitatem ausu temerario infringere praeceps temptauerit, sit ipse sequestratus a communione sanctae dei aecclesiae, necnon et a participatione sacrosancti corporis et sanguinis Ihesu Christi filii dei, per quem totus terrarum orbis ab antiquo humani generis inimico liberatus est, et cum Iuda Christi proditore sinistra in parte deputatus, nisi prius hic digna satisfactione humilis poenituerit, quod contra sanctam dei aecclesiam nostrumque decretum rebellis agere praesumpsit; nec in uita hac practica ueniam, nec in theorica requiem apostata obtineat ullam, sed aeternis barathri incendiis trusus iugiter miserrimus crucietur. Istis uero limitibus praefatum rusculum examussim circumgiratur. Ðis synt ða landgemêre tô Meône. Ærest on Seolesburnan; andlang Seolesburnan on clǽnan ford; of clǽnan ford on hincstes grêfan; of hincstes grǽfan andlang rîcweges on ðone litlan beorh be Westantûne; of ðâm beorhe þeôwres ofer Meône hût tô ðǽre strête; andlang strête ûp tô linestôde; of linestêde be ðon herpoðe bûtan writeles þorn; of writeles þorne andlang ðæs grênan weges tô wuda huw, onbûtan ðæt hit cymð hût æt Beorhtulfes treôwe; of Beorhtulfes treôwe andlang weges be ðǽre efisc hûtan Wlutan mere; of Wlutan mǽre andlang Heðburge dene hûtan ceôla get; of ceôla gete andlang strête on ðæt nyrðre geat; of ðon nyrðan gate on þacsele heal; of þacsele heal on wigið mere; of

wigið mere on sædeles streat; of sædeles steorte innan Dosaburnan; andlang Dosaburnan hûtan esc forð hûp tô âcsceates geate; of âcsceates gate on sceafles oran; foreweardne of sceafles oran on Hwoburnan; andlang burnan hûton heofes brycce; andlang scyre on hweðeles heal; of hweðeles heale andlang burnan on ludeburnan ford; of ludeburnan ford andlang weges bûtan wenne; of wenne be ðâm wyrttrumman hûtan waccan hâm; andlang ðǽre litlan alhrewe hûtan wopbinc; andlang wopbinc oð tychel leache west ende; of tychel leache west ende on ðone greâtan mearcbeâm on ðâm wuda lace; andlang ðâm wuda lace hûtan greôtburnan; andlang greôtburnan on wiðigford; of wiðigford innan cirscumbe lace; of cirscumbe hracan hûtan on ðone mearcam; of ðǽm mearcam on ðæt heowbêc; andlang heowbêces hûpp ân Byrhtes oran, of ðǽm mearcleâ on medeman oran nyðerweardne; of ðǽm greâtan helebeâme on langgan leâ forewearðne; andlang langgan leâ hût on finces stapel; of fincces stapele west andlang wuda on ða greâtan apeldre; of ðǽre greâtan apeldre on æscstêde rôde; andlang wuda on cyrtwara bæc; andlang cytwara bæcce of þeôfacumb, andlang weges on ðone norðlangan hlinc; of ðone norðlangan hlinc on ðonne westlangan hlinc; of ðes westlangan hlinces ende on ðonne mearcgrêfan on Seolesburnan. Anno dominicae incarnationis .DCCCC. scripta est haec carta his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Eadgar Bryttanniae Anglorum monarchus hoc taumate agiae crucis roboraui. ✠ Ego Wulfhelmus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis beneuolentiam concessi. ✠ Ego Oscytel Eboracensis basilicae primas insegnis hoc donum regale confirmaui. ✠ Ego Osulf praesul canonica subscriptione manu propria hilaris subscripsi. ✠ Ego Byrthelm plebis dei famulus, iubente rege, signum sanctae crucis

laetus impressi. ✠ Ego Aðulf pontifex testudine agiae crucis intepidus hoc donum corroboraui. ✠ Ego Ælfwold antistes trophaeo sanctae crucis hanc regis donationem consolidaui. ✠ Ego Ælfstan legis dei catascopus hoc eulogium propria manu depinxi. ✠ Ego Æðelwold abbas. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Ælfheah dux. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Æðelwold dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Ead-mund dux. ✠ Ego Æðelmund dux. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Byrht-ferð minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Oswig minister. ✠ Ego Eadric minister. ✠ Ego Osweard minister. ✠ Ego Osulf minister. ✠ Ego Wlfgar minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Wulfhelm minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ælfred minister. ✠ Ego Ealdred minister. ✠ Ego Æðelsige minister.

Rubric. Đis is ðâra .LXV. hida bóc æt Meóne ðæ Eádgâr cinig gæbócadæ Eádgifæ his ealdan moder on ēce hyrfæ.

DXCVIII.

*EADGÂR, 978.

✠ Hac autem cartula liquido declaratur qualiter ego Eadgar Anglorum basileus Tantunes libertatem deuotus renouaui ob amorem reuerendae trinitatis consubstantialisque unitatis, necnon beati Petri apostolorum principis eiusque coapostoli Pauli, uti episcopali cathedrae Wintoniensis aecclesiae eadem deseruiret libertate qua priscis temporibus ab eius auo, Eadwardo uidelicet rege, insignita libere gloriabatur. Usus itaque saluberrimo optimatum meorum consilio ammodum Christo dapsilis concessi, ut episcopii homines tam nobiles quam ignobiles praefato rure degentes, hoc idem ius in omni haberent dignitate quo sui proprii perfruuntur regalibus fiscis commorantes;

omnia enim saecularium rerum iudicia ad usus praesulum exercere eodem modo diligenti iussi examine, quo regalium negotiorum discutiuntur iudicia. Praedictae igitur uillae mercimonium censusque omnis ciuilis sanctae dei aecclesiae Wentanae ciuitatis, sine retractionis obstaculo cum omnibus commodis aeternaliter deseruiat. Haec autem libertas antecessorum meorum temporibus Ælfeago antistiti, aliisque eodem rure fruentibus concessa fuerat, quam ego renouando humillime restauraui. Qui autem hanc libertatis dapsilitatem augere uoluerit, augeat dominus eius uitam et prosperitatem hic et in aeuum; si quis autem praesumptuosus diabolo instigante hanc libertatem infringere, minuereue, uel in aliud quam constituimus transferre uoluerit, anathema sit, et in Christi maledictione permanens aeterno barathri incendio, cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus miserrimus puniatur, si non cum satisfactione ante obitum emendauerit quod contra nostrum deliquit decretum. Dedit autem Æðelwoldus Wintoniensis aecclesiae episcopus pro huius libertatis recuperatione regi Eadgaro ducentas auri mancusas, eiusque coniugi Ælfðryðae quinquaginta, et quoddam uas argenteum quinque libras appendens. Priscis utique temporibus pro hac eadem libertate datae sunt Eadwardo regi sexaginta terrae mansae quatuor in locis diremptae .x. uidelicet æt Crawancumbe et .x. æt Cumbtune .xx. æt Scealdeburnan stoce et .xx. æt Bananwylle. Hoc idem rus Eadward praefatus rex dedit famulis famulabusque domini on Ceodre degentibus pro commutatione illius telluris, quae Carintum nominatur. Acta est autem huius libertatis nota renouatio pascali sollempnitate sede regali æt Ceodre, anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXVIII. decimo uero anno eius regalis imperii. His testibus consentientibus quorum inferius nomina ordinatim carraxantur.

Her ys geswutelod on ðysum gewrite, hū̄ Eādgār

cyning mid geðeahte his witena geniwode Tantūnes freols ðǽre hálgan þrynnesse, and sancte Petre and sancte Paule intó Wintanceastre tó ðām biscopstole, ealswā Eādweard cyning hit ǽr gefreode, and geūðe ðæt ǽgðer ge twelfhynde men ge twyhynde wēron on ðām Godes hāme ðāra ylcan gerihta wyrðe ðe his āgene men sindon on his āgenum cynehāmum; and man ealle spæca and gerihtu on ðæt ylce gemet gefe tó Godes handa ðe man tó his ágenre drifh, and ðes tūnes cẏping and seó innung ðāra portgerihta gange intó ðēre hálgan stowe, ealswā heó ǽr dyde on mȳra yldrena dagon and Ælfeāge biscope gehafod wæs and gewylcum ðāra ðe ðes landes breāc. Se ðe ðisne freols geȳcean wille, geȳce God his gesynta tó langsumun life her and on ēcnesse; gif hwā ðonne þurh gedyrstignesse and deófles oððe his lima lāre ðysne freols ābrecan wille oððe on óðer áwendan, būton he hit ǽr his forðsīðe gebēte, sȳ he mid áwurgednesse áscyred fram ūres drihtnes gemānan and ealra his hálgena, and on helle susle ēcelīce getintragod, mid Iudan ðe Cristes lēwa wes. Ðonne gesealde Æðelwold biscop his cynehláforde twā hund mancussa goldes, and ānne sylfrene lefel on fīf pundum wið edniwunge ðyses freolses, and Ælfðryðe his gebeddan, healf hund mancussa goldes wið richtes ǽrendes fultume, and ǽr wǽron wið freolse gesealt on Eādwardes dege cinges, syxtig hide landes .x. æt Crawancumbe, and .x. æt Cumbtūne, and æt Bananwille .xx., and .xx. æt Scealdeburnan stoce, and eft Eādward cyning gesealde ðæt land æt Cumbtūne and æt Bananwille ðān hiwon æt Ceodre, wið ðān lande æt Carintūne. Ðis wæs gedón æt Ceodre on ðēre hál-gan Eāster tīde, ðȳ geare wēron āgangene .DCCCC. geara and eahta and hund seofontig fram Cristes ácynnednesse, and ðe teoðan geare his cynelīcan anwealdes; on gewitnesse ðāra witena ðe hiora noman her wiðneóðan āwritene syndon.

✠ Ego Eadgar Anglorum basileus hoc priuilegium in honore reuerendae trinitatis atque consubstantialis unitatis crucis signo deuotissime confirmaui. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Oscytel archiepiscopus consensi. ✠ Ego Æðelwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consolidaui. ✠ Ego Byrhtelm episcopus consensi. ✠ Ego Oswold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfwold episcopus consolidaui. ✠ Ego Osulf episcopus consensi. ✠ Ego Wynsige episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Ælfheah dux. ✠ Ego Ordgar dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Oslac dux. ✠ Ego Eadulf dux. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Æscwig abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Cynewerd abbas. ✠ Ego Đyrcytel abbas. ✠ Ego Ælfheah abbas. ✠ Ego Ealdred abbas. ✠ Ego Eanulf minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Byrtferð minister. ✠ Ego Oswerd minister. ✠ Ego Osulf minister. ✠ Ego Ælfwerd minister. ✠ Ego Æðelweard minister.

DXCIX.

EÂDGÂR.

✠ ALTITHRONUS totius creaturae plasmator uniuersa quae miro ineffabilique condidit ordine, per sex dies luculenter exprimens formulas, distinxit, singulorum. Nam bona a bono edita creatore cuncta tenorem pulchre asseruant naturalem, excepto homine miseranda seducto cauillatione, et angelo praeuaricatore superbissimo, per quem, pro dolor! omnis inrepsit aduersitas in genus humanum; nam multis infaecatum probrosi saeculi naeuis cunctis liquido intimatur sophis-

tis, inlectum siquidem nefandi neniis cosmi, scelestas ipsius pompas inconsiderate ambiendo, supernaeque patriae emolumenta amittendo, celsithroni moderatoris gratia priuatum, barathri incendiis lugubriter depulsum, iugi miseria puniri merito compulsum est. Quod tandem diuina gratia cunctis succurrens mortalibus gratuite, bonum uidelicet pro malis restituendo, solutis facinorum repagulis baptismatis regeneratione piando, crucisque gabulum ascendendo in saeculorum fine miserando, gloriosa eripuit libertate: quae uidelicet libertas in totum per apostolos dilatata orbem, domini annuente clementia ad Uuest-Seaxan, sancto praedicante Birino directa est: praefatus equidem pontifex primo regem Cynegisl, deinde Cynewealh nuncupatum, fidei rudimentis imbutum, baptismatis fonte regenerauit. Qui uidelicet rex aecclesiam Uuintoniae ilico pulchre edidit, reuerendaeque trinitati ac indiuiduae unitati, necnon beato Petro apostolorum principi eiusque coapostolo Paulo dedicare fecit, cathedramque episcopalem inibi constituens bonis a deo sibi collatis locupletans uberrime ditauit; inde itaque primum copiosa fidei seges, paulatim pereunte gentilitatis lolio, baptismatis lauacro irrigata, pullulans secreuit, quae domini gratia per totam occidentalem Saxoniam aecclesiae cultoribus sata granaria domini multiplici reditu replendo, usque in hodiernum diem incessabiliter accumulat. Hinc ego Eadgar, tocius Brittanniae basileus, eiusdem laetae segetis Christi annuente clementia occa exuberans, primitias christianae dapsilitatis a praedicto Cynewalhho, humani generis redemptori oblatas, et a Ceadwalla rege successionis tempore haereditaria consolidatas cartula, et a quibusdam praedecessoribus meis iniuste moderno ablatas tempore, ob animae meae remedium regnique nostri prosperitatem, praedictae Uuintoniensi aecclesiae humillima reddo deuotione .c. scilicet mansas loco qui celebri æt Duntune

nuncupatur onomate, atque .xxx. in Uecta insula, quae noto æt Dreðecumb appellantur uocabulo, cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, siluis, salinariis, capturis, molendinis et omnibus commodis huic ruri pertinentibus, reuerendae trinitati praedictisque eius apostolis satisfaciendo restituens. Identidem suburbana eiusdem praecipuae ciuitatis Cyltancumb uidelicet cum suis appendiciis benignissime renouare cupiens eadem dito libertate, qua a rege uti dicam primogenito eiusdem aecclesiae neophyto, ad usum praesulis eidemque loco subiectae familiae a catholicis priscis ditatum perhibetur temporibus. Pastus igitur praedictae familiae nullatenus praesumptuose minuatur, sed fideliter, ut olim constitutum fuerat a praesule dispensando largiatur: dignum itaque saluberrimo optimatum meorum utens consilio nostrae mentis duxi archano, ut nostrae occidentalium Saxonum aecclesiae caput, nostraeque religionis exordium nullatenus aliqua suae portionis priuaretur substantia, sed redintegrata ad liquidum cuncta clarescerent, ut nobis et praesentis uitae iocunda prosperitas, et futurae aeternae beatitudinis meritum multiplici foenore fiducialiter eueniret Christo largiente, qui cum patre et spiritu sancto cuncta gubernat quae condidit. Supradictae igitur augmentum aecclesiae, dum nostrae fit prosperitatis supplementum, nostrae religionis exordia restaurare cupiens, nouis quidem cartulis eius territoria, partim per incuriam ueterano usu deleta, Æðelwoldo praesule humiliter obtinente, in hoc praesenti syntahmate distinctis locis semotim, non solum ea quae iniqua ante abstracta rapina a me restituta sunt, sed etiam illa quae olim a praedecessoribus meis aeternae trinitati concessa fuerant, pro animae meae redemptione et regni nostri prosperitate renouare iubeo. Hoc etenim in nomine Ihesu Christi eiusque genitricis semperque uirginis Mariae, et beati Petri apostolorum principis, omniumque sanc-

torum subnixus praecipio, ut nemo successorum meorum hoc nostrum decretum restaurationemque possessionum aecclesiastici ruris uiolare uel minuere instinctu daemonis praesumens audeat. Qui autem hoc nostrum decretum libertatemque iuris aecclesiastici augere munifica uoluerit dapsilitate, augeat omnipotens dominus eius et uitam et prosperitatem hic et in futuro saeculo, ruantque aduersarii cuncti ante faciem eius terrore domini uelociter prostrati, robustusque uictor, Christi suffragante gratia, semper sui cursus stadio persistens uigeat, omnisque eius successura posteritas pollens perpetuo proficiat; qui uero audax praesumptor ausu temerario philargyria seductus, uiolare minuereue temptauerit, deleatur eius nomen de libro uitae, ac per beati Petri apostolorum principis regnique coelorum clauigeri auctoritatem paradysi ianuis eliminatus, aeternis barathri incendiis iugiter ustulatus Acharonte putido torridoque suffocatus, cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus perenni calamitate iugique miseria, a deo et omnibus sanctis iusto dampnatus puniatur iudicio, nisi satisfactione congrua restituerit, quod in Christi possessione minuere praesumpsit.

DC.

EÂDGÂR.

✠ Benigna nos exhortatione patientissimus Iob aerumpnosae caduci saeculi uitae fragilem conquerens calamitatem subtili proclamat indagine dicens; 'Nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus illuc reuertar;' et iterum, 'Nichil intulimus in hunc mundum, uerum nec auferre ab eo quid poterimus:' quapropter ego Eadgar diuina fauente clementia tocius Albionis basileus, intra mei pectoris archano superni moderatoris instinctu attactus obnixe rimari coepe-

ram, quomodo caducis aeterna, perituris mansura mercari ualerem. Occurrit igitur animo deliberanti, ut non solummodo territoria Wintoniensis episcopatus aecclesiae, uidelicet consecratae ob reuerentiam agiae trinitatis unitatisque, necnon Petri apostolorum principis atque Pauli eximii uerbi satoris, pro redemptione animae meae statuque mei imperii ac dilectione Æðelwoldi uenerandi antistitis, quae meis inibi degebat temporibus, renouarem, atque in una colligerem scedula, uerum etiam fundos praefatae basilicae qui iniuste ab aliquibus marcidulae fastu superbiae indomite tumentibus abstracta uidebantur, intercapedine modici cromatis magnopere, qualiter olim a meorum dapsilitate praedecessorum benigne, cum suis rite sibi pertinentibus dati cessentur, meorum testimonio functus procerum quorum nomina in ultima huius scedulae pada caraxata uidentur, humillime restituerem. Hinc Tantun eiusdem quantitatis .C. uidelicet mansis spatiose dilatatum, successorumque omnium prosperitate a nobis aeternaliter restituitur aecclesiae; praefatum etenim rus prius a quadam antiquitus largitum est regina religiosa, ac postea ab Aðulfo rege glorioso tocius sui regni rura decimante copiose augmentatum, renouatisque supradicti territorii cartulis aeterna firmatum est dapsilitate. Rex itidem Eadweard nouis haereditatum cartis, hoc idem rus aeterna consolidauit libertate acceptis, uidelicet .LX. pro eadem libertate mansis .XXX. scilicet æt Banewillan .XX. æt Scealdeburnan stoce .X. æt Crawancumbe, quod tamen tot regum procerumque fixa firmatum donatione instigante diabolo iniuste a quibusdam praedecessoribus meis philargyriae uitio seductis uiolenti abstractum est rapina; a me iterum Christi annuente gratia restitutum, perpetua ad usus praedicti pontificatus praesulum ditatae libertate. Si quis autem hanc nostram uiolare minuereue munificentiam tyrannica fretus superbia praesumpserit, anathema sit, et

domini clementia sanctorumque omnium priuatus contubernio inimicorum omnium persecutione uallatus depopulatusque intereat, nec in hac uita ullam obtineat ueniam, sed in futuro perenni supplicio deputatus, inferni fauce consumptus, sine fine persistat cruciatus, nisi satisfaciendo redintegrauerit quod insipiendus minuendo deleuit. Tres mansae in Cearn ad rus praefatum pertinent et duae æt Wecetforda.

DCI.

EÂDGÂR.

✠ Cum sacrae auctoritatis doctrina nos ueridica sedulo ammoneat exhortatione, ut non solum actiue uisibilibus religiose conuersando, sanctisque proficiendo uirtutibus carismatis dono perfusi decentissime perfruamur, uerum etiam contemplatiuae inuisibilia uitae toto mentis conamine partim a recidiuis semoti libentissime, cum puro tranquilloque animi intuitu contemplando amplectemur, dicens, ‘Cuncta quae uidentur temporalia sunt, quae autem non uidentur aeterna;’ quapropter ego Eadgar Christi annuente clementia tocius Albionis basileus, his recidiuis practicae uitae possessiunculis aeterna theoricae emolumenta lucrando mercari desiderans, quoddam rus a supradicta Wintoniensi aecclesia iniusta quondam a philargiriis abstractum rapina, Æðelwoldo obtinente praesule, ab illo qui iniuste possederat iusto arripiens iudicio trinitati reuerendae, eiusque apostolis Petro et Paulo humillima reddens restituo deuotione .xl. uidelicet cassatos loco qui celebri Alresford nominatur uocabulo: nam rex religiosus Cynewalh nuncupatus, a Birino pontifice fidei sacramentis imbutus, idem rus in christianae religionis exordio praefatae dei aecclesiae magna animi largitus est deuotione; hoc idem Ecgbirct regali fretus stemmate noua territorii

consolidauit cartula. Quidam aliquando praedictae pontifex basilicae a notis Denewulf nuncupatus, cuidam propinquorum suorum Ælfred uocitato, eatenus cum consensu aecclesiasticae familiae accommodauit, ut annis singulis censum tocius telluris uita comite rite persolueret: is equidem insipiens adulterans stuprum, propriam religiose pactatam abominans, scortum diligens, libidinose commisit. Quo reatu omni substantia peculiali recte priuatus est, et praefatum rus ab eo abstractum rex huius patriae suae ditioni auidus deuenire iniuste optauit: cuius auiditati praesul supradictus minime consentiens, datis centum uiginti auri mancusis, praedictam tellurem ad usus praesulum satisfaciendo aecclesiae dei restituit: succedente itaque tempore supradicti adulteri et scelerati filius, falso dicens esse sibi naturale, suo iniuste subiiciens dominio ab aecclesia dei praesumptuosus arripuit, haereditariamque cartulam nouis litterarum apicibus, rege Eadredo cum animae suae consentiente periculo, daemonis instinctu fascinatus edidit. Quae igitur cartula, et omnes qui ei ausu consenserint temerario in domini maledictione permaneant, ut nullo umquam tempore ad aliquam utilitatem perueniat. Uetus namque et haec noua quam edidi cartula iugiter Christi omniumque iudicio fidelium incolumis praeualeat; adulterina quam praedixi cartula aeterna dampnatione ad nichilum redacta, et imperpetuum anathematizata. Si quis igitur hanc nostram largifluam augere uoluerit donationem, augeat eius dominus et uitam et prosperitatem, hic et in futuro: qui autem lenocinante diabolo fastu superbiae inflatus, nostra uiolare uel minuere praesumpserit statuta, in domini maledictione permaneat, et a sanctae dei aecclesiae consortio sanctorumque omnium contubernio priuatus, aeterna misellus dampnetur miseria, nisi resipiscens satisfaciendo restituerit quod in domini possessione uiolare praesumpsit.

DCII.

EÂDGÂR.

✠ Dominus omnipotens qui uiuit in aeternum creans omnia simul diuino et co-aeterno uerbo sex diebus formulas rerum distinxit singularum! Ex creatura igitur creatorem agnoscens mirabilem, praesentia ad futurorum comparationem bonorum, uelut quisquiliarum peripsema, uel foetidam melancoliae nausiam apporiando reprobans, aeternae beatitudinis emolumenta medullitus lucrari desiderans, ego Eadgar diuina largiente gratia totius Brittanniae rex, ob animae meae salutem regnique nostri ac filiorum successorumque omnium prosperitatem, quoddam rus .x. uidelicet mansarum quantitate taxatum, usitato æt Clearan nuncupatum uocabulo, olim ab Aðulfo rege totius sui regiminis rura decimante ad refocillationem pontificum praedictae Wintoniensi aecclesiae aeterna largitum est dapsilitate, modernoque tempore a quibusdam perfidis iniuste abstractum raptoribus, reuerendae trinitati Petroque apostolorum principi eiusque co-apostolo Paulo aeterna solutum libertate humiliter restituo. Hoc in Christi nomine praecipio ut nemo successorum meorum uiolare audacter praesumat quod ego meorum auctoritate procerum domino recuperando restitui. Si quis autem philargiria seductus aliqua noua et adulterina cartula hanc nostram largifluam a domino abstrahere uoluerit munificentiam, anathema sit, et inferni incendiis assiduo punitus iugi miseria cruciatus intereat. Uetus namque et haec noua quam edidi domino instigante cartula iugi profectu uigeat, et omnes qui ei iuuamen impenderint peccaminum suorum ueniam consequendo, aeternae uitae beatitudinem Christo largiente obtineant. Sit autem hoc rus Æðelwoldo praesule obtinente, eadem libertate gloriosum qua priscis fuerat temporibus insignitum:

qui uero eiusdem libertatis gloriam uiolare inique praesumpserit, a Christo reprobatus inferni miseria puniatur, nisi satisfaciendo se humiliatum correxerit.

DCIII.

EÂDGÂR.

✠ ECCE Christo in aeternum regnante! Cunctis sophiae studium intento mentis conamine sedulo rimantibus liquido patescit, quod huius uitae periculis nimio ingruentibus terrore recidiui terminus cosmi appropinquare dinoscitur, ut ueridica Christi promulgat sententia qua dicit, 'Surget gens contra gentem, et regnum aduersus regnum,' et reliqua. Quamobrem ego Eadgar Christi conferente gratia tocius Britanniae basileus, domino nostro Ihesu Christo totis uiribus ante futuri tempus iudicii placere desiderans, quandam telluris particulam .XL. uidelicet mansas, tribus in locis diremptas .XX. æt Uferantune, cum silua æt Tadanleage, huic ruri pertinente .XV. æt Wealtam .V. æt Bradanleage, ut a meis dudum supradictae Wintoniensi basilicae reuerendae trinitati, eiusque apostolis Petro atque Paulo, aeterne largitum fuerat, ita hac noua cartula cum meorum auctoritate procerum Æðelwoldo praesule obtinente roboratum, aeterna humilis renouo libertate. Sint autem omnia haec supradicta rura omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Maneat igitur haec nostra largiflue renouata dapsilitas, uti fuerat fixa per aeuum. Si quis igitur hanc aecclesiae libertatem uiolare praesumpserit, anathema sit, et inferni cruciatibus attritus infoelix intereat, nisi satisfaciendo ante obitum ueniam obtinuerit.

DCIV.

EÂDGÂR.

✠ FORTUITU saeculorum patrimonia incertis nepotum haeredibus relinquuntur, et omnis mundi gloria appropinquante uitae morte termino ad nichilum reducta fatescit! Idcirco terrenis caducarum possessionibus semper mansura supernae patriae emolumenta adipiscentes, domino patrocinante, rebus recidiuis lucranda sanctorum decernimus hortatu. Quamobrem ego Eadgar celsithroni moderatoris annuente clementia totius Bryttanniae triuiatim potitus regimine, ad aeterni regni beatitudinem toto mentis conatu largiente domino uenire desiderans .LX. telluris cassatos, in nostrae christianae religionis exordio a Cynewalh rege catholico Wintoniensi aecclesiae, ob reuerentiam summae trinitatis, eiusque apostolorum Petri et Pauli, deuotissime largitam. nouis litterarum apicibus domini instigante gratia renouare studeo, ne successores futurae prosapiae ignorantes possessionis domini quippiam ad animae suae detrimentum uiolando minuant. Supradictae igitur telluri ab incolis nomen inditum uidetur æt Ticceburnan, and æt Beowyrðe, and æt Ufinctune. Quam cum optimatum meorum consilio eadem renouans libertate munificus ob animae meae remedium, regnique ac successorum futurae posteritatis prosperitatem, libentissime dito, qua dudum a praedecessoribus meis ditata fuerat. Maneat igitur, ut praefatus pontifex Æðelwold humiliter deposcit, omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis hanc nostram munificam renouatamque libertatem auidus uiolare praesumpserit, anathema sit, et in Christi omniumque sanctorum maledictione permaneat, nisi cum humili satisfactione poenitens emendauerit.

DCV.

EÂDGÂR.

✠ Gratia dei cunctis spiritali praeditis sapientia, qui deificae contemplationis beatitudinem purae mentis intuitu lachrimarum ualle degentes crebro anhelantes suspirio cernere desiderant, manifestissimis scripturarum liquido declaratur indiciis, quod unusquisque fidelium ad supernam coelorum tendens patriam potis est imis coelestia, caducis aeterna, lucrando insegniter promereri, ac mundi huius principem qui uitiorum sectatoribus infestissime dominatur, in huius uitae stadio robustissime expugnare; quapropter ego Eadgar Angligenarum caeterarumque gentium hinc inde persistentium rex a domino constitutus, non immemor ob hoc mihi transitoria, ut his aeterna Christi opitulante gratia lucrarer, fore concessa, quoddam rus .lxx. mansis spaciose dilatatum a praedecessoribus meis olim Wintoniensi aecclesiae ob almae trinitatis, eiusque apostolorum Petri et Pauli, reuerentiam dedicatae, aeterna largiti sunt haereditate, hac haereditaria carta nouis litteris ad praefatam recuperans reduco libertatem, quod a gnosticis Fearnham noto nuncupatur uocabulo .lx. mansis consistens, æt Beonetleh .x. determinatum cassatis. Nullus igitur hanc nostram libertatem quam Æðelwoldo praesule deposcente nuper ut antiquitus fuerat deuotus edidi, infringere uel minuere praesumat. Sit autem omni terrenae seruitutis solutum, excepta expeditione, pontis arcisue recuperatione. Si quis hanc nostram uiolauerit libertatem anathema sit.

DCVI.

EÂDGÂR.

✠ Haec autem omnia quae secundum aecclesiasticam normam iusto decernuntur moderamine, quamuis proprium robur iure obtineant, tamen quia humanae uitae status euidenter incertus agnoscitur, paginis saltem uilibus pro ampliori firmitate roborata signantur; quapropter ego Eadgar totius Albionis basileus, ob amorem coelestis patriae et meorum indulgentiam criminum, aliquam terrae particulam, .lxx. scilicet mansas, illic ubi solicolae Beaddinctun dicunt, territoria renouando, qualiter ante mei potentatus croma extiterant, uoluntarie perpetualiter permanere concessi, et hac noua rudibus litterarum apicibus edita cartula Wintoniensi pontificum cathedrae, Æðelwoldo deposcente antistite, humiliter restituens reuerendae trinitati, eiusque apostolis Petro et Paulo, ut olim a praedecessoribus meis data fuerat, perpetua repraesento libertate. Ex his .lxx. mansis sunt rura, quae cum siluis sibi pertinentibus, his appellantur uocabulis, Cyslesdun, Tenhric, Lace. Sint autem omnia haec supradicta rura omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc aecclesiae libertatem uiolare praesumpserit, anathema sit, et inferni cruciatibus attritus infoelix intereat, nisi satisfaciendo ante obitum ueniam obtinuerit.

DCVII.

EÂDGÂR.

✠ Ineffabili rerum creatore ac moderatore domino nostro Ihesu Christo in aeternum regnante! Abominabilia titillantis saeculi piacula diris obscoenae

horrendaeque mortis circumsepta latratibus, quae in huius incolatus patria christianae religioni subiectos nequaquam securos degere sinunt, sed quasi foetidae corruptelae in uoraginem casuros incitando prouocant libidinoso miserrimoque saeculi appetitu; piaculorum itaque auctorem cum omnibus pompis eius toto mentis conamine non solum despiciendo, sed etiam uelut fastidiosam melancoliae nauseam abominando fugiamus, cauentes mundi fragilis prosperum excursum, ne nimio eius amore irretiti apostatando a domini lugubriter recedamus clementia, illud sedulo rimantes propheticum, 'Diuitiae si affluant, nolite cor apponere.' Quapropter infima quasi peripsema quisquiliarum abiiciens, superna ad instar preciosorum monilium eligens, animum sempiternis in gaudiis figens, ad adipiscendam mellifluae dulcedinis misericordiam, perfruendamque infinitae laetitiae iocunditatem, ego Eadgar per omnipatrantis dexteram totius Britanniae regni solio sublimatus, quandam ruris particulam, id est .xxx. mansas loco qui celebri æt Fearnham nuncupatur onomate, praedictae episcopatus cathedrae ob sanctae trinitatis, apostolorumque Petri et Pauli reuerentiam aeterna libertate, uti priscis data fuerat temporibus, renouando humili restituo deuotione. Hanc itaque libertatem praefatus pontifex Æðelwold domini cooperante gratia cum magna obtinuit humilitate. Sit igitur praefata terra, cum omnibus ad se rite pertinentibus, omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis diaboli hortatu hanc nostram minuere praesumpserit libertatem, anathema sit.

DCVIII.

EÂDGÂR.

✠ KALANTE diuinae auctoritatis agiographo commonemur ut terrena praesentis saeculi lucra dantes, coelestia aeternae beatitudinis emolumenta iugi indefessoque adquiramus labore; ideoque incertum futuri temporis statum mutabilitatemque certis dinoscens indiciis, totis uiribus, prout posse dederit qui cuncta creauit, subnixe delibero, ut redemptoris nostri possessionem aecclesiis iure delegatam in priorem sanctae religionis statum certis roborata litterulis medullitus consolidarem; quapropter ego Eadgar diuina indulgente clementia totius Britannicae insulae solio sullimatus, quoddam rus quod prisco Wealtham onomate .XXXVIII. cassatorum olim Wintoniensi ueteris monasterii cathedrae commutando concessum, nouis apicum signis renouare, Æðelwoldo praesule suppliciter deposcente, gratanter permitto. Praefatum siquidem rus antecessores nostri sanctae dei aecclesiae reuerendae trinitati, eiusque apostolis Petro et Paulo dicatae pro commutatione illius oppidi, quod Porteceaster nuncupatur, omni mundiali seruitio solutum concesserunt. Sit igitur praefatum rus cuius ego cum optimatum meorum consilio libertatem fideliter renouaui, aeterna iocunditate gloriosum cum omnibus sibi rite pertinentibus, pratis uidelicet, pascuis, siluis; expeditionis laborem, pontis arcisue restaurationem tantummodo persoluat, alias aeterna iocundetur libertate. Si quis autem diaboli pellectus instinctu hanc perpetuam nostrae renouationis libertatem uiolare uel minuere audax praesumpserit, a sancta corporis et sanguinis domini nostri Ihesu Christi communione, et sancta dei aecclesia, ac sanctorum omnium contubernio segregatus, aeterna inferni miseria dampnatus intereat, si non satisfactione congrua humiliter cor-

rectus emendauerit quod contra nostrum tumidus deliquit decretum.

DCIX.

EÂDGÂR.

✠ Luce constat clarius quod huius uitae terminus uolubili uarie discurrens orbita, iamiamque imminere dinoscitur, ut ueridica Christi promulgat sententia, quae altiboando proclamat dicens, 'Surget gens contra gentem, et regnum aduersus regnum,' et reliqua; iccirco ego Eadgar Christi conferente gratia totius Angligenae nationis caeterarumque gentium Brittannica insula degentium rex gloriosus, sancti spiritus carismate partim attactus, mentis nostrae arcano deliberare coepi, atque optimatum meorum utens consilio, patulo uocum proclamare indicio, quanto inquam simulate transeuntis uitae gloria, ut foeni flos uelociter arescens deficit, letalisque huius uitae umbrificae finis imminendo incumbit, tanto etiam catholica christianae religionis studia totius uirtutis adnisu restauranda, et aecclesiarum possessione quaecunque oblitterata fuerant recuperanda fore, nostrae mentis arcano assidue rimamur. Hinc igitur .lx. et .iiii. mansas, octo locis distinctas quae his usualiter nuncupantur uocabulis, Tuifyrde, Crawanlea, Oselbirig, Hefesylting, Hortun, Stoce, Oterburna, Ceoliglond, Eastun, Hundetun, ut a meis dudum supradictae Wintoniensi basilicae reuerendae trinitati, eiusque apostolis Petro atque Paulo, aeterna largitae fuerant, ita hac noua cartula cum meorum auctoritate procerum, Æðelwoldo praesule obtinente, roboratas, aeterna humilis renouo libertate. Sint autem omnia haec supradicta rura omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis autem hanc recuperatam moderni

temporis libertatem uiolare praesumpserit, anathematizatus in domini persecutione horribiliter deficiat.

DCX.

EÂDGÂR.

✠ Ad redemptionis suae augmentum omni conatu cuncti student orthodoxi, ut fidei, spei caritatisque alis ueluti uestium fulgore amicti, pretiosarumque splendore gemmarum adornati, sanctarum uirtutum copia perspicui, criminum pondere semoti, terreni corporis ergastulo uersantes, lacrimarum ualle cum nimio degentes certamine, totius animi cultum coelesti habitatione theorico figunt meditamine: 'Nostra,' inquit apostolus, 'conuersatio in coelis est.' Hinc igitur ego Eadgar domini largiente gratia totius Albionis basileus, sedula procurans sollicitudine, ne catholicorum quispiam actuali degens conuersatione, aliqua saecularium rerum uexatione a contemplatiua impeditus uita incongrue reuocetur, quod olim a praedecessoribus nostris aecclesiis domini ad sui famulatus obsequium egregia concessum fuerat libertate, renouando libentissime recupero: huius rei gratia rura omnia praedicta, et superius distinctis locis ordinatim nouis litterarum apicibus designata Christi compunctus spiramine, iusto utens iudicio, ad usus pontificum supradictae aecclesiae iura religiosa regentium, pro animae meae salute regnique ac successorum meorum prosperitate, aeterna libertate cum optimatum meorum consilio, deuotus ammodum restitui, omnique saeculari soluta gloriose ditaui seruitute, ne uexatione mundanae afflictionis, mens praesulum pro nostris facinoribus intercedentium a diuina contemplatione remota deficiendo lassesceret. In nomine almae trinitatis ac indiuiduae unitatis praecipio, ut succedentium temporum episcopi ita gregem dyrocheo, id est

duplici pastu, nutriant monachorum, sicut nostris temporibus per sapientium ordinatum est prouidentiam, et alimenta ex Ciltancumbe monachis copiose tribuant, et sine ulla retractione hilariter subministrent, et nullius nimietatis inquietudine perturbent; ne a uita theorica, uel immoderata superfluitas, uel intolerabilis paupertas, cum magno animi detrimento illos amoueat, omnia in uictu et uestitu secundum regulae modificet praeceptum. Certe canonici omni uiciorum naeuo deturpati, inani gloria tumidi, inuidiae liuore tabidi, philargyriae maculis obcaecati, luxuriae facibus libidi, gulae omnimodo dediti, regi terreno non episcopo subiecti, praefati ruris usu ueterano moderno tempore pascebantur alimentis. Ebrietatem siquidem et homicidia sectantes, coniuges suas turpiter nimia et inusitata libidine amplectentes, aecclesiam dei raro et perpauci frequentare uolebant, nec horas celebrare canonicas dignabantur: quo reatu eiectis cum praeposito canonicis, et eliminata immundorum spurcicia, monachi in sede constituti sunt episcopali, qui sanctis adornati uirtutibus, humilitate praecipui, uigiliis, hymnis et orationibus assidui, abstinentia macti, castitate perspicui, legitime uiuerent, et obsequium aecclesiae regulariter implerent. Rura absque dubio superius notata renouare beneuola studii intentione, et quae iniuste abstracta fuerant, Duntun uidelicet, Tantun, Alresford, Cleares, Ticceburn, Uuorðig, Funteal, Stoke, Fermesham, aecclesiae dei deuotus ammodum ideo restitui, ut tali et tam necessario iocundati additamento, monachorum, Christo humani generis redemptori fideliter casteque seruientium, gregem facilius libentiusque pascerent, dum praefatis ruribus sublatis, canonici turpiter contra fas inhonesteque degentes, in tam angusti rerum possessione usu pascebantur perpetuo. Alantur igitur solito monachi, ab huius uitae curis remoti, unde alebantur canonici, cum auiditate nimia curis uitae recidiuae intenti: rura

omnia superius notata episcoporum usui peculiariter ad uotum deseruiant; illa uero quae canonici olim cum praeposito sine peculiari praesulis dominio usu possederant ueterano, haec eadem monachi communiter ad necessarios usus iure possideant perpetuo, et cum antistitis consilio ac iuuamine bene regant, et per praepositum fratribus cunctis necessarium, episcopoque uti regula praecipit cum omni humilitate subiectum, sapienter disponant. Pastum ex monachorum uillis nequaquam praesul diocesim lustrando auidus exquirat: emptis necessariis fratrum indumentis, quicquid ex lucro uillarum superfuerit, unito episcopi fratrumque consilio, ob aeternae beatitudinis praemium Christi erogetur pauperibus, et non loculis episcopi peculiaribus ad animae detrimentum reclusum custodiatur. Post unius episcopi obitum, alter ex eadem monachorum congregatione, qui dignus sit pontificatus ordine fungi, et non aliunde eligatur: si autem impedientibus peccatis uel imperitia, in eodem monasterio talis qui dignus sit inueniri nequiuerit, ex alio noto monasterio monachus, non autem canonicus, ad tanti gradus dignitatem, qui dignus sit secundum meritum atque doctrinam, unanimi regis et monachorum eiusdem monasterii consilio sapienter eligatur: et non solum in hac pontificis electione, uerum etiam omnibus rebus regulae usus iugi teneatur custodia, ut in omnibus quae egerint, uel regulae normam hilariter custodiant, uel maiorum cum omni deuotione imitentur exempla. Electus uero nulla superfluitate monachos perturbet uel inquietet, nec clericos siue laicos in claustra uel refectorium introducat, sed missam celebrans, monachorum reuerenter fungatur officio, ac in refectorio quotiens uoluerit comedens, eorum et non canonicorum uel laicorum inibi utatur obsequio; monachos si quoslibet secum suum lustrando episcopium habere uoluerit, illos sumat qui prouectae aetatis sint, quorum profectu

et moribus ad Christi roboretur famulatum, et non pueros uel iuuenes lasciuos, quorum laeuitate laesus in aliquibus deprauetur. Rura tam a regibus quam a diuersis catholicis ad usus fratrum domino largiflue collata, huius saeculi militibus siue propinquis carnalibus pro munere quolibet adulando tribuens, ad animae suae detrimentum nequaquam disperdat. Qui praedicta statuta beniuola seruare uoluntate studuerit, domini nostri Ihesu Christi benedictione in praesenti saeculo perfruatur, et post eius obitum ad aeternae beatitudinis uitam Christo opitulante securus perueniat. Si quis autem philargyria seductus aliquid ex his quae cum consilio sapientium praecepta sunt uel minuere praesumpserit, deleatur nomen eius de libro uitae, et in Ihesu Christi saluatoris mundi eiusque genitricis Mariae omniumque sanctorum persecutione maneat, et post uitae suae terminum cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus inferni miseria punitus intereat, si non cum satisfactione emendauerit, quod nequiter peiorando deliquit.

DCXI.

EÂDWEARD, 977.

✠ In nomine dei summi et altissimi! Certis adstipulationibus nos sancti et iusti patres frequentatiuis hortationibus admonent ut deum quem diligimus et credimus intima mentis affectione cum bonorum operum diligentia incessanter eum timeamus et amemus, quia retributionem omnium actuum nostrorum in die examinationis iuxta uniuscuiusque meritum reddet; ideoque subtilissima mentis certatione illum imitari satagamus, licet mortalis uitae pondere pressi et labentibus huius saeculi possessionibus simus infaecati, tamen miserationis eius largitate caducis opibus aeterna coelestis uitae praemia mercari queamus. Quapropter ego Eadweardus diuina michi annuente

gratia, rex Anglorum et aeque multarum gentium monarchiae potestatis praeuisor, aliquam partem terrae iuris mei perpetuali donatione libenter concedo cuidam fideli meo ministro uocitato nomine Ælfric, ob illius amabile obsequium dignatus sum largiri .x. mansas agelluli ibidem ubi uulgares prisco more ludibundisque uocabulis nomen indiderunt æt Wilig; quatinus ille bene perfruatur ac perpetualiter possideat, dum huius labentis aeui cursum transeat inlaesus atque uitalis spiritus in corruptibili carne inhaereat, et post se cuicunque uoluerit ceu corroborauimus perenniter haeredi derelinquat, ceu supra diximus in aeternam haereditatem. Sit autem praedictum rus liberum ab omni mundiali obstaculo cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, pontis arcisue munitione. Si quis autem, quod non optamus, hanc nostram diffinitionem elationis habitu incedens infringere temptauerit, perpessus sit gelidis glacierum flatibus, et Pennino exercitu malignorum spirituum, nisi prius irriguis poenitentiae gemitibus et pura emendatione emendauerit. Istis terminibus praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis synt ðâra tyn hida landgemǣra tô Wilig. Ærest ûp of Wylle forda ofer bican dûne on ðone midemestan beorh; andlang ðæs widan cumbes on ðone hricweg; andlang ðæs hricweges on norðewearde geonnan beorh, ðonne ût on horsgeat tô eâ on þeôfa ford eâsteweardne on enne crundel; ðonne andlang eâ æft on Wylle ford. Acta est haec praefata donatio, anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXVII. indictione .V. Idoneis testibus quorum nomina infra recitantur confirmauimus, quatinus nemo successorum nostrorum in Christi nomine adiuratus, hoc nostrum decretum uiolare audeat, sed inmune magis conseruet.

✠ Ego Eadweard gratia dei rex tocius Albionis

hoc donum signo crucis confirmaui. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Oswoldus archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelwoldus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfstanus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfeagus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelmer dux. ✠ Ego Byrhtmer minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Ælfwerd minister. ✠ Ego Eadwig minister. ✠ Ego Ælfwig minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ælfwold minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Leofric minister.

DCXII.

ÔSWALD, 977.

✠ Ic Osuuold arcebisceop þurh Godes giefe mid geðafunge and leáfe Eáduuardes Angulcyninges and Ælfheres Mercna heretogan, and ðæs heorodes on Weogornaceastre, landes sumne dǽl ðæt synd .II. hida,—bûton .LX. æcran ðæt hæft se arcebisceop genumen intô Cymesige tô his hâme him tô hwæte-lande,—ðe fram cûðum mannum Wulfringctûn is gehâten, sumum cnihte ðǽm is noma Æðelwold, mid allum þingum ðe ðǽrtô belimpað, freolîce his dæge forgeaf, and æfter his dæge twâm yrfweardum, and æfter heora forðsîðe tô ðǽre hâlgan stowe intô Wiogornaceastre ðǽm bisceope tô bryce. Sie hit ǽlces þinges freoh bûton ferdfare and walgeworc and brygcgeweorc and cyrcanlâde. Ðis wæs gedôn ymbe .VIIII. hund wintra and .VII. and hund seofantig ðæs ðæ drihtnes gebyrdtîde wæs. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro and allum Godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum, gief hwâ bûton gewrihtum hit âbrecan

wylle God hine tó rihtere bóte gecyrre. Amen. Đis synd ða landgemǽru tó Wulfringctúne. Ærest of lúsðorne in hwítan dene; of hwítan dene in yrse; of yrse ðǽt cymð intó Baldríces gemǽran in ðæt fúlgeríð; of ðám fúlgeríðe ðæt cymeð in ðæt heáfodland; of ðám heáfodlonde ðæt sceot þwers ofer ðone portweig; of ðám portwege in ða dene; of ðǽre dene úp big ðǽm fearne; from ðám fearne tó norðdíc; ondlong ðǽre díc tó coppanege; of coppanege healf bráda mór tó fnætes wyllan; of fnætes wyllan ðæt cymeð tó rommes dene; ondlang rommes dene ðæt tó ðǽre strǽte; ondlong ðǽre strǽte ðæt cymeð tó Oswaldes hlawe; of Oswaldes hlawe ondlong ðǽre sealtstrǽt tó fúlan mere; of fúlan mere eft in lúsðorn. Her is seó hondseten. Æðelwold is se forma man.

✠ Oswold arcebysceop. ✠ Ego Winsige presbyter. ✠ Ego Wulfric presbyter. ✠ Ego Wulfeah presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadweard presbyter. ✠ Ego Ælfgar diaconus. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Æðelsige diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Cynestan clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Æðric clericus.

DCXIII.

ŌSWALD, 977.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxvii. Ego Oswald, superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Eaduuardi regis Anglorum ac

Ælfhere ducis Merciorum, uni fideli meo, qui a gnosticis noto Æðelstan nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam quod solito uocitatur nomine æt Intanbeorgan, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogurnacestre restituatur immune.

✠ Oswald archiepiscopus. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofestan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Kyneðeng clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Brihstan clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Æðelric clericus.

DCXIV.

ÔSWALD, 977.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxvii. Ego Osuuald, superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Eaduuardi regis Anglorum ac Ælfhere ducis Merciorum, uni fideli meo, qui a gnosticis noto Ælfuueardo nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam, quinque uidelicet mansas quod solito uocitatur nomine æt Tidelminctune, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum, duobus quibus

uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur immune. Ðis syndon ðâra .v. hida landgemǽre æt Tidelminctûne. Ǽrest on Sture; ondlong Sture ongean streâm on Doferburnan; ondlong Doferburnan ongean streâm æt ða deópan furh; of ðǽre deóppan ferh on ðǽre sandûne; of sandûne on horpytte; of horpytte on ðæt riðig; ondlong riðig ðæt eft in Sture.

✠ Ego Oswald archiepiscopus. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheh presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadweard presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Brihstan clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Æðeric clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Rubric. Æt Tidelminctûne. Ælfweard and Ælfwine and Wulfware.

DCXV.

ÔSWALD, 977.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxvii. Ego Osuuald, superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Eaduuardi regis Anglorum ac Ælfhere ducis Merciorum, uni ministro meo, qui a gnosticis noto Cynulf nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .i. uidelicet mansam, quod solito uocitatur nomine æt Eastune, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur, et

post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur immune. His metis praefatum rus hinc inde giratur.

✠ Ego Oswald archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wynsige monachus. ✠ Ego Wulfheh monachus. ✠ Ego Æðelstan monachus. ✠ Ego Æðelsige monachus. ✠ Ego Æðelstan monachus. ✠ Ego Wulfweard monachus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Godingc clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Ælfsige monachus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Ælfgar monachus. ✠ Ego Æðelric monachus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Eadweard clericus. ✠ Ego Æðelwold clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Wulfric clericus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Tuna clericus. ✠ Cynstan clericus. ✠ Wunstan clericus.

DCXVI.

ÔSWALD, 977.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.LXXVII. Ego Osuuold, superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Eaduuardi regis Anglorum ac Ælfhere ducis Merciorum, uni fratri meo monacho, qui a gnosticis noto Wynsige nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .III. uidelicet mansas quod solito uocitatur nomine Wasseburne, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac

uita migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogurnaceastre restituatur immune. Đonne is ðæs landes .III. hida ðe Oswald arcebisceop bócað Wynsige his munuce, swâ swâ Wulfstân his fæder hit hæfde, mid ðæs heorodes gewitnesse on Wiogornaceastre. Đis is seó hondseten.

✠ Osuuald arcebisceop. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadweard presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofestan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Brihstan clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Æðeric clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Wulfwine clericus.

Rubric. Wasseburne. Wynsie munuce and Wulfwynne.

DCXVII.

ÓSWALD, 977.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.LXXVII. Ego Oswald, superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Eadwardi regis Anglorum ac Ælfhere ducis Merciorum, uni ministro meo fideli, qui a gnosticis noto Eadric nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .III. uidelicet mansas quod solito uocitatur nomine Tidingctun, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur, et post uitae suae terminum, duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita

migratis, rus praedictum cum omnibus utensilibus, ad usum primatis aecclesiae dei in Uuiogurnaceastre restituatur immune. Đonne is ðæs landes .III. hida ðe Oswald arcebisceop bôcað Eádríce his þegne ge ner túne ge fyr, swâ swâ he hit ǽr hæfde tó lanlande mid ðæs heorodes gewitnesse on Wiogornaceastre. Đis synd ða landgemǽra tó Teodintúne. Ærest of ðâm burhgangeate in kærente; of kærente in norð bróc; andlang brókes in oxna dúnes cnol and swâ andlang ðǽre dúne in bula díc; of bula díce â bûtan secglæ mǽdwan, and swâ betweonan ðǽre mǽdwan and Pæuintúne in ðǽre portstrǽt; and swâ æfter ðǽre strǽte eft in kærente ðǽre eá. Her is seó hond-seten.

✠ Oswold arcebisceop. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelric diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Rubric. Æt Tidinctúne. Eádríce and Wulfrune.

DCXVIII.

ÔSWALD, 978.

✠ Ego Osuuald ergo Christi krismate archipraesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .DCCCC.LXXVIII. annuente rege Anglorum Eaduuardo, Ælfereque Merciorum comite, necnon et familia

Wiogernensis aecclesiae, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam in loco qui celebri a solicolis nuncupatur æt Smitan uocabulo, cuidam ministro meo nomine Æðelnoð, perpetua largitus sum haereditate; et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogernacestre restituatur. Đis wæs gedón ymbe .VIIII. hund wintra and eahta and hund seofantig on ðy eahtateoðan geare ðæs ðe Osuuold arcebisceop tó folgóðe fengc. Sancta Maria et sanctus Michahel, cum sancto Petro, and allum Godes hálgum gemiltsien ðis haldendum, gief hwá búton gewríhtum hit ábrecan wille hæbbe him wið God gemǽne búton he tó dǽdbóte gecyrre. Amen. Đis is ðǽre áre hide landgemǽru tó Smitan, ðæt is ðonne ǽrest of Alhðretúne middeweardre tó ðǽre aldan byrig; from ðǽre byrig tó ympan leáge; of impan leáge tó þornleáge; of þornleáge tó babeles beorgen; of ðǽm beorgen tó ðǽm brádan slo on cylmes gemǽre; of ðǽm slo tó Smitan; of ðǽre Smitan tó berge; of ðǽm berge tó bróces crofte; of ðǽm crofte tó hefan crofte; of hefan crofte tó ðǽre glædenun. Her is seó hondseten.

✠ Oswold arcebisceop. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Cynstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Æðeric clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Æðelnóð wæs se forma man and Leófwine his sunu is ðe óðer.

DCXIX.

ÔSWALD, 978.

✠ Ego Osuuold, ergo Christi krismate archipraesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .DCCCC.LXXVIII. annuente rege Anglorum Eaduuardo, Ælfereque Merciorum comite, necnon et familia Wiogornensis aecclesiae, quandam ruris particulam, unam uidelicet mansam, in loco qui celebri a soliculis nuncupatur æt Rydemære leage uocabulo, cuidam ministro meo nomine Æðelmund, perpetua largitus sum haereditate; et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogurnæceastre restituatur. Đis wæs gedôn ymbe .VIIII. hund wintra and eahta and hund seofantig on ðŷ eahtanteoðan geare ðe Oswold arcebisceop tô folgôðe fengc. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro, and eallum Godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum, gief hwâ bûtan gewrîhtum hit âbrecan wille, hæbbe him wið God gemǽne, bûton he tô dǽdbôte gecyrre. Amen. Đis synd ðǽre âre hide landgemǽru æt Rydemǽre leâge. Ærest of freones dene ðe ligeð of Ledene; of Ledene tô ðǽre heâfodstîge, ðæt swâ in ða heâhstrǽt; ondlong ðǽre strǽte ofer byrce leâge middeweardre ðæt cymð tô Stântûnes gemǽre; ondlong ðæs gemǽres in mǽrbrôc; ondlong brôces in Ledene; ondlong Ledene in freones dene. ✠ Her is seô hondseten.

✠ Oswald arcebisceop. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfward diaconus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠

Leofwine clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Æðeric clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

Rubric. Æt Rydemǽre leáge. Æðelmundo and Godwine.

DCXX.

ÓSWALD, 978.

✠ Ego Osuuald, ergo Christi krismate archipraesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .dcccc.lxxviii. annuente rege Anglorum Eaduuardo, Ælfereque Merciorum comite, necnon et familia Wiogernensis aecclesiae, quandam ruris particulam, duas uidelicet mansas, in loco qui celebri a soliculis nuncupatur æt Blace Wellan uocabulo, cuidam ministro meo nomine Ælfnoð, perpetua largitus sum haereditate; et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis aecclesiae dei in Wiogurnaceastre restituatur. Ðis wæs gedón ymbe .viiii. hund wintra and eahta and hund seofantig and on ðý eahtateoðan geare ðe Oswold arcebisceop tó folgóðe fenc. Sancta Maria et sanctus Michahel, cum sancto Petro, and eallum Godes hálgum gemiltsien ðis haldendum, gief hwá búton gewríhtum hit ábrecan wille hæbbe him wið God gemǽne búton he tó dǽdbóte gecyrre. Amen. Ðis syndon ða landgemǽru æt Tredinctúne; of Buddan bróce westrihte on ðæt síc, ðæt swá be ðǽm heáfdum on ðone díc; ondlong díces on ðone bróc; ondlong bróces on ðone stánihtan ford; of ðǽm forda ondlong weges tó middelriðige west; ondlong riðies on ðone pytt; of ðǽm pytte on ðone díc, ðæt on mǽrðorne; of ðǽm þorne norð on ðone hwítan stán; of ðǽm stáne ondlong díces ðe hsio díc forscoten wære;

on ðæt riðig tó ylman dúnes gemǽre; ondlong riðiges on ðone díc; of ðǽm díce tó ðǽm mǽdwum wið súðan ða mǽdwa bi ðâra acra heáfdum, and swâ on ðæt riðig; ondlong riðiges on ða sondseáðas; of ðǽm seáðum ondlong ðæs riðies eâstrihtes on Buddan bróc; úp ondlong bróces ðæt hit cymæð on ânne micelne díc eâstriht in fos; ondlong fos on aldan stobb, ðonon west ondlong riðiges in ðone bróc foran ongean ðæt óðer gemǽre, and ðæt mylenstall and .VI. æcras ðǽrtó, and .VI. foðra truses ǽlce geare on Bloccanleá. Her is seó hondseten.

✠ Oswold arcebisceop. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheh presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfward diaconus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Wynstan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Æðeric clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

DCXXI.

ÆÐELRED, 979.

✠ REGNANTE in perpetuum domino nostro Ihesu Christo! Sacrae autem scripturae aedicta, fona catholicorum patrum nos ammonent ut memores simus quoniam quidem transeuntis mundi uicissitudo cotidie per incrementa temporum crescendo decrescit et ampliando minuatur, crebrescentibusque repentinis uariorum incursuum ruinis, uicinus finis terminus esse cunctis in proximo cernitur; iccirco uanis ac transilibus rebus mansura coelestis patriae praemia mer-

canda sunt. Hinc ego Æðelredus annuente altithrono Anglorum basileus, caeterarumque gentium triuiatim persistentium, gubernator et rector, quandam modicam numinis mei particulam .x. uidelicet mansas, in illo loco ubi dicitur Ollaneg, cuidam mihi oppido fideli comitate atque consanguinitate coniuncto, qui a gnosticis noto nuncupatur uocabulo Ælfere, libens perpetualiter concedendo in aeternam haereditatem donabo; quatinus uita comite hilariter possideat, et post se quibuscumque uoluerit cleronomis liberaliter derelinquat. Maneat igitur meum hoc immutabile donum aeterna libertate iocundum, cum uniuersis quae deus coelorum in ipso telluris gramine ad usus hominum procreauit, pascuis, pratis, atque siluis, riuulorumque cursibus; exceptis tribus, expeditione, et pontis arcisue constructione. Si quis autem hanc nostrae munificentiae dapsilitatem uersutus deprauare temptauerit, sciat se obstaculum irae dei incurrere, et in ultimo examine coram Christo et angelis eius rationem reddere. His limitibus praefatum rus undique circumcingitur. Ðis sint ðára .x. hyda landgemǽre æt Ollanege. Ærest on Calewan were andlang lace intó hálgan bróce; andlang bróces tó hálgan welle; of ðére welle tó dene æccre; of dene æcre andlang dene tó þreó gemǽre; of þrim gemǽrum on ecgan croft; of ecgan crofte on ðа díc; andlang díces on ðone feld, ðæt andlang wyrttruman on Hildes hlǽw; of Hildes hlǽwe on ðone stán; of ðám stáne on ðone bróc; andlang bróces inon Use; andlang Use on Wilinford; of ðám forde andlang Use tó Kekan were; of Kekan were andlang Use on Caluwan wer. Scripta est haec scedula anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXVIIII. his testibus consentientibus quorum inferius nomina karaxata uidentur.

✠ Ego Æðelred rex ad confirmandum roborandumque hoc meum donum signum sanctae crucis

impressi. ✠ Ego Dunstan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus consensi. ✠ Ego Osuuold Eboracensis aecclesiae archiepiscopus adquieui. ✠ Ego Æðeluuold Uuintoniensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensum dedi. ✠ Ego Ælfric episcopus. ✠ Ego Æscuuig episcopus dictaui. ✠ Ego Eadhelm episcopus. ✠ Ego Ælfstan episcopus solidaui. ✠ Ego Sigar episcopus. ✠ Ego Ælfheah episcopus annui. ✠ Ego Æðelsige episcopus. ✠ Ego Aðulf episcopus subscripsi. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Đeodred episcopus. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðeluuine dux. ✠ Ego Æðeluuard dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Eaduuine dux. ✠ Ego Æðelmær dux. ✠ Ego Đoreð dux. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Æðelgar abbas. ✠ Ego Goduuine abbas. ✠ Ego Ælfuuold minister. ✠ Ego Ælfuuard minister. ✠ Ego Ælfric. ✠ Ego Æðelsige. ✠ Ego Ælfgar. ✠ Ego Æðelsige, ministri.

DCXXII.

ÆĐELRED, 979.

✠ Quia mortalis uitae fragilitas mutando cotidie marcescit, et rotunda saeculorum uolubilitas tabescendo euanescit, orthodoxorum monitis erudimur, ut his recidiuis aeternae uitae beatitudinem adipisci mercando seduli studeamus. Ego igitur Æðelred totius Brittanniae basileus, quandam ruris particulam .v. uidelicet cassatos, in loco qui celebri æt Suðtune nuncupatur uocabulo, episcopo nomine Æðelwoldo mihi carissimo perpetua largitus sum haereditate; ut aecclesiae dei cui praeest, Petro et Paulo dicatae ciuitate Wintoniae, perpetualiter deseruiat, ita ut nullus successorum meorum ipsius terrae portionem ab aecclesia dei praesumptuosus auferat; praesertim cum

hoc rus primum sit quod post nostram regalem dedicationem domino nostro Ihesu Christo quasi donorum primitias largitus sim; praefata siquidem telluris portio, ruri quod Crundelas nuncupatur, quondam subiecta fuerat, quam deuotus restituens uti prius Eadredus rex, ac deinde pater meus Eadgar egerant, nouis litterarum apicibus, ut adunatae quinquaginta existerent mansae, domini opitulante gratia consolidare curaui; has quinque quas ego ad supplementum addo mansas, Æðelbriht quidam oeconomus patri meo iure concessit haereditario, sed territorii carta neglecta uel potius furtim ablata si quopiam reperta fuerit aecclesiae dei restituatur, ista tamen ad nostri memoriam in aeternum uigente. Sit autem praedictum rus, cum certis ac cognitis territoriis, omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus a consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore, eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXIX. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum nomina inferius caraxantur.

Ðis synd ðâra fîf hida landgemǣru tô Sûðtûne. Ærest on Wîfeles mêre, ðæt âdûne tô ðâm slede; andlangas sledes syx æcera brǣde, ðet ûp be healfan furlange be riht landmearce tô âbrocenan beorge; of ðâm beorge ût on strǣt; andlang strǣte on ða mǣre slade; of ðân slade innan Witmundes leâ, ðanne be wurtruman anlanges wudes tô ðǣre hwîtan dîc; fram ðǣre hwîtan dîc tô Effanhamme, ðanan on Trundlesham niðeweard; of Trundleshamme tô æcces denes gæate; of ðâm geate tô Gistrældes wille; fram ðân wille tô Hemstêdes geate; fram

Hæmstēdes geate forð bi strǣt est tō Wīfeles mǣre.

✠ Ego Æðelred rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Oswold archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfðrið regina. ✠ Ego Osgar abbas. ✠ Ego Godwine abbas.

DCXXIII.

ÔSWALD, 979.

✠ Alma et indiuidua ubique inlocaliter regnante trinitate, nec ne Æðelredo allubescente ac fauente per omniparentis nutum totius Albionis basileo, Ælfereque Merciorum comite consentiente: ego Oswaldus largiflua dei clementia archipraesul, quandam rurusculi partem, tres scilicet mansas, in loco quem illius terrae solicolae Degilesford uocitant, libenti concedo animo, cum omnibus ad eum utilitatibus rite pertinentibus, cum consultu atque licentia uenerabilis Wiogornensium familiae, Æðelstano meo uidelicet carnaliter fratri, pro eius humili subiectione atque famulatu; ut uita comite, illo foeliciter perfruatur absque ullius refragatione, duobusque quibuscumque decreuerit post metam proprii aeui cleronomis relinquat, finitoque illorum uitae curriculo, ad usum primatis in Wiogornaceastre redeat inmunis aecclesiae. Sit autem praedictum rus liberum ab omni mundiali seruitio, cum campis, siluis, pratis, pascuis, excepta sanctae dei basilicae suppeditatione ac ministratione. Hoc quippe per omnipatrantis nostri saluatoris flagito ac omnimodo posco maiestatem, ut nemo nostrorum successorum, alicuius suasione, hanc nostram floccipendat uel immutet donatiunculam. Si quis autem contumax ac rebellis hoc nostrum donum decreuerit

peruersa frangere mente, sciat sese subinde dampnandum in tremendi examinis die, ex auctoritate principis apostolorum Petri, tartaribusque tradendum satellitibus, nisi in hac uita prius deo hominibusque congrua emendauerit satisfactione. Ðis syndan ðā landgemǽre intó Dæglesforde. Ærest on Bladene be westan túne and be norðan andlang ðæs síces tó bægenwelle; of bægenwelle úp tó cynges ferdstrǽte; andlang strǽte tó dúnemannes treówe; of dúnemannes treówe andlang stréte eást tó Nunnena beorge; of ðám beorge west tó Babban beorge; of ðám beorge eft intó Bladene be Súðantúne. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXIX. indictione .VII. scripta est haec cartula; his testibus astipulantibus, quorum nomina infra caraxata cernuntur.

✠ Ego Osuualdus Christi largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Æðelric diaconus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

DCXXIV.

ÆÐELRED, 980.

✠ DOMINO nostro Ihesu Christo cum co-aeterno patre et spiritu sancto in aeternum regnante, qui multimoda dispositione omnium rerum seriem inmutabilis ordinat, gubernat et ne dispereant potenter cus-

todit, qui rationabili hominum creaturae ut mala amittens, bona perseueranti fine peragat, piissime suadet, ac terreni lucri commoda polo recondere misericorditer iubet ita promulgando, dicens, ‘Thesaurizate uobis thesauros in coelum,’ et reliqua. Tantae igitur mundi redemptoris doctrinae non inmemor, ego Æðelred quandam ruris particulam .vii. uidelicet cassatos loco qui noto nuncupatur uocabulo Hamanfunta, beato Petro apostolorum principi et co-apostolo eius Paulo ad usus monachorum in uetusto Wentanae ciuitatis monasterio degentium, aeterna largitus sum haereditate, eo tamen tenore, ut uidua quae tercia post Wiðgarum haeres extiterat omnibus ipsius telluris commodis uniuersis uitae suae diebus perfruatur; et post obitum eius cum omnibus praefatae terrae lucris, ut ipsa domino nostro Ihesu Christo uouerat, non temporaliter sicut Wiðgaro militi Æðelstan rex temporalis concesserat, sed aeternaliter Christo regi aeterno cum co-aeterno patre et spiritu sancto ubique regnanti, ut conuenit, deuotissime restituatur. Sit autem praefatum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis autem laruarico instinctus spiritu hoc donum uiolare praesumptuosus temptauerit, nisi digna satisfactione ante obitum suum reus poenituerit, aeternis barathri prostratus incendiis, cum Iuda Christi proditore aeternaliter lugubris puniatur. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis synd ðæs landes gemǽre æt Hamanfuntan. Ærest ðǽr Ocærburna ûttscyt on sǽ; ðæt ûpp andlang Ocærburnan tô hâlegan mærsce eâsteweardan, andlang brôcæs, ðanon ofær ða strǽt æt Utelanbricge; ðænna ofær ða strǽt twâm læs ðe þryttig gyrda; andlang burnstowæ ðænnæ ðǽr eâst tô stucan wisc æt ðæne mearcbeorh; ðonnæ andlang paðæ on þornwîc eâstæweardæ tô ðâm hwîtan stoccæ; ðonnæ of ðâm hwîtan stoccæ

þurh ðæt wudu gehæg tó neddan leáge tó ðám hærepaðe ; ðonnæ andlang greddan leágæ ðe ðám wæge of ða norðæfes ; ðonne andlang hærpaðes tó dúnneburnan on ðonæ wearrihtan stocc ; andlang dúndeburnan on ðonæ eást heræpað on ðæ twá ǽc ðæ standað in on ðǽr paðæ, ðæt andlang hagan on Lamhyrstæ eástaweardæ on ywwara hagan ; andlang iwwara hagan on ðonæ ifihtan stoc ; of ðám stoccæ súð bæ rihtwegæ oð ða hyrnan ; andlang iwwara hagan súð and eást on ða burnstowæ ; of ðǽre burnstowæ andlang hagan on Lamhyrstæ on Hærredes leáge wæstæweardæ, ðonne bæ leáge on ðonæ stocc ðæ ðæt hlidgeat on hangodæ ; of ðám stoccæ útt þurh beorhleá middeweardnæ on ðonæ ealdan æsc ; of ðám æscce sýð ofær ðonæ weg on ða apoldræ ; of ðǽre apoldran on ðæne hwítan hæsl ; of ðám hæsle on hnutwíc eástæweardæ andlang grǽnan wæges oð Wuhinglandæs hyrnan, ðæt west andlang wæges oð ða wæstran Wuhinglandes hyrnan ; sýð ðonnæ andlang hægerewæ oð Imbæs dǽl ; of Imbæs dǽllæ andlang hægeræwæ útt on Limburnan, ðonnæ andlang Limburnan útt on sǽ. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXX. scripta est haec carta his testibus consentientibus quorum inferius nomina carraxantur.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Oswold archiepiscopus sigillum agiae crucis impressi. ✠ Ego Æðelwold episcopus. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Æscwig episcopus. ✠ Ego Ælfheah episcopus. ✠ Ego Æðelsige episcopus. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Sigar episcopus. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Ælfric episcopus. ✠ Ego Aðulf episcopus. ✠ Ego Wulfsige episcopus. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðeluuine dux. ✠ Ego Beorhtnoð dux. ✠ Ego Æðelueard dux. ✠ Ego Æðelmær dux. ✠ Ego Eadwine dux. ✠ Ego Siric

abbas. ✠ Ego Goduuine abbas. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Beorhtnoð abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Siric abbas. ✠ Ego Æðelueard abbas. ✠ Ego Ælfuuold abbas. ✠ Ego Ordbriht abbas. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfueard minister. ✠ Ego Wlfsige minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Bryhtuuold minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Fræna minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Đuræferð minister. ✠ Ego Wlfric minister. ✠ Ego Goduuine minister.

DCXXV.

OSWALD, 980.

✠ CHRISTO creaturarum propriarum omnia ubique regna suo in mensura et pondere disponente sophismate! Sanctarum praecipui scripturarum oratores hoc statuerunt dogmatibus, quatenus quicquid mortalium uellent addere necessitatibus litterarum apicibus necteretur, ne forte in posteris rationes ad inuicem compactas obliuio, siue potius insidiosa fraus deleat succedentium. Propter quod, ego Oswaldus domini nostri prouidentia archipontifex, aliquam telluris partem æt Bynnyncgwyrðe cuidam tribuo militi Ælfweard utenti nomine, tali scilicet conditione, ut ipse, uita comite, habeat et bene perfruatur; post terminum uero propriae uitae nulli praefatum rus commendet nisi militi meo Eadwine appellamine, si ipse tunc temporis superstes uixerit; et ipse uni e duobus suis fratribus quem elegerit derelinquat post se; deinceps reddatur antiquae matri, sanctae Mariae dei genitricis basilicae. Maneat igitur praenominata tellus libera ab omni mundialium seruitute tributorum, exceptis sanctae dei aecclesiae necessitatibus atque utilitatibus. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXX. caraxata

est ista cartula, his testamentorum astipulatoribus quorum nomina in subsequentibus praetitulata paginis aperte uidentur.

✠ Ego Oswald Christi dapsilitate aecclesiarches cum crucis caractere consigillaui. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Eadweard presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Cynstan clericus. ✠ Æðeric diaconus. ✠ Eadwine clericus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Godincg diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Ælfstan clericus.

DCXXVI.

ÆÐELRED, 980.

✠ CATHOLICORUM incitamento moniminum, ut eminentem plasmatoris uniuersorum et inextricabilem aeternitatis essentiam mira dispositionis indagine condita gubernantem interna penetralium subpeditatione magnificare strenue suademur; ut quae tanto frequentium assiduitate moliminum, cum indefessa magis auiditate sensuum ad impetranda coelicolarum alacrimonia diligentius insudando studeamus, quanto particulatim haec defectu compellente labilia, quibus et ineffabilis ille creator misericordiarum exhibitione formatorum reparator imaginaria sui similitudine compactum, quadriformis adhibito materiei uigore corporatum, in ipso pene caducorum exordio praefecit hominem, fortuita nimium et repentina casuum uarietate penitus haec ipsa adnullari properantia uidentur. Quapropter ego Æðelred altithroni fauente clementia Anglicae nationis basileus, ut haec aerumnosa laboriosi exilii uitare pericula, et quae illius aeternitatis

libertate participari queam, quandam ruris particulam, mansam uidelicet unam atque dimidiam, quae noto Celcesora nuncupatur uocabulo ad capturas inibi piscium conficiendas, honorabili uetusto coenobio Wentana ciuitate magnifice constructo almae trinitatis et indiuiduae unitatis honori dedicato, perpetua largitione donaui; hoc firmiter adiiciens ut nullius dignitatis superba tumidus audacia hanc donationem nostram in aliud quid immutare praesumat; dedit namque Æðelwoldus eiusdem aecclesiae praesul pro hoc litore capturae piscium apto, et pro supradicta exiguae telluris particula, auream praetiosi ponderis armillam. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo solutum, tribus exceptis, expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis autem furenti conamine uecors hanc nostram munificentiam quolibet modo temerarius auferre praesumpserit, alienatus ipse a communione sanctae aecclesiae, et omnium electorum dei consortio, cum Iuda Christi proditore sine fine dampnatus intereat, nisi digna prius in hac uita satisfactione poenituerit quod contra sanctam et indiuiduam trinitatem rebellis agere non distulit. His metis hoc rus hinc inde giratur. Ðis sind ða landgemǣra æt Celcesoran. Ǣrest of Solentan on burnan; andlang burnan on Wealpaðabrygce; of Wealpaðabrygce on Hyldingbrôc ûfeweardne, swâ forð andlang rewe on brâdan fleôt; andlang brâdan fleôtes ût on sǣ. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXX. scripta est huius munificentiae syngrapha, his testibus consentientibus quorum inferius nomina secundum uniuscuiusque dignitatem caraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Oswold archiepiscopus consolidaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfstan episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfric episcopus. ✠ Ego Aðulf episcopus. ✠ Ego Ælfeah episcopus.

✠ Ego Osgar episcopus. ✠ Ego Æðelgar episcopus. ✠ Ego Ælfære dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Bryhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Æðelmær dux. ✠ Ego Eadwine dux.

DCXXVII.

ÓSWALD, 980.

✠ Ego Osuuold ergo Christi krismate archipraesul iudicatus, dominicae incarnationis anno .DCCCC.LXXX. annuente rege Anglorum Æðelredo, Ælfhereque Merciorum comite, necnon et familia Wiogornensis aecclesiae, quandam ruris particulam .V. uidelicet mansas, in loco qui celebri a soliculis nuncupatur æt Wereslæge uocabulo, cuidam clerico meo nomine Wulfgar, perpetua largitus sum haereditate; et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Ðis wæs gedón ymbe .VIIII. hund wintra and hund eahtatig on ðý .XX. teoðan geare ðæs ðe Osuuold arcebisceop tó folgóðe fengc. Sancta Maria and sanctus Michahel, cum sancto Petro and allum Godes hálgum gemiltsien ðis haldendum, gief hwá búton gewrihtum hit ábrecan wille, hæbbe him wið God gemǽne búton he tó dǽdbóte gecyrre. Amen. Ðis syndon ða londgemǽru ðǽra .V. hida intó Wæreslǽge; ðæt is, ǽrest of ðǽre strǽt ðe sceot tó heortla byrig on ða díc; andlang díces on ðone mór; of ðám móre ondlang geardes on ðæt hlypgeat; of ðǽm hlypgeate on Elmsetena gemǽre; ondlong gemǽres on Ombersetena gemǽre; ondlong ðæs gemǽres ðæt on ða portstrǽt; ondlong strǽte on hakedes stub; of ðǽm stubbe on Cumbrawylle; of Cumbrawylle on faganstán; of faganstáne on Æðelnóðes croft; of ðǽm crofte ondlong ðæs gemǽres eft on ða díc.

✠ Her is seó hondseten.

✠ Osuuold arcebisceop. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Wulfric presbyter. ✠ Ego Wulfheah presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Eadward presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Æðelsige diaconus. ✠ Ego Æðeric diaconus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Ælfgar presbyter. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfward diaconus. ✠ Ego Kyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Kynestan clericus. ✠ Ego Ælfstan clericus. ✠ Ego Æðelwold clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Ælfnoð clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.

DCXXVIII.

BRIHTRÎC GRIM, 964—980.

✠ Her is geswutulad ðet Brichtríc Grim gean ðes landes æt Rimtûne intó Ealdan mynstre æfter his dege mid ðére hide ðe he syððan begeat intó ðân lande, and âgyfð ða bóc ðe Eádred cyning him gebócode intó ðâm Ealdan mynstre tó ðǽre ealdan bæc ðe Æðelstân cyning ǽr gebócode, on ðet gerâd ðet he hæbbe ðone bryce ðes landes swâ lange swâ his tyma sŷ; and gange syððan intó ðǽre stowe swâ gewered swâ hit stande mid mete and mid mannum, and mid ǽlcum þingan, his sâwle tó frófre; and ðyses is tó gewitnesse. Dúnstân arcebisceop, and Æðelwold bisceop, and Ælfstân bisceop, and Æðelgâr abbod, and se hired on Glestingabyrig, and ða twêgen hiredas on Ealdan mynstre and on Niwan mynstre on Wintanceastre.

DCXXIX.

* ÆÐELRED, 981.

✠ Uniuersitatis creatore in aeternum regnante ac iusto moderamine cuncta creata uisibilia et inuisibilia, miro ineffabilique modo gubernante! Ego Æðelred Anglicae nationis caeterarumque gentium triuiatim intra ambitum Britanniae insulae degentium, regiae dignitatis solio ad tempus Christi mundi redemptoris gratia subthronizatus basileus, a quodam milite auunculo uidelicet meo, qui secundae regenerationis utero innouante gratia ineffabiliter editus, nobili Ordulf pollens floret onomate, humili deuotione compunctus, subnixis deposcens precibus efflagitare deum compunctus gratia beneuolus ceperat, ut arcisterium cui notabile at Tauistoce fulget uocabulum, ubi mater eius fraterque aua uidelicet mea, et auunculus, caeterique nostrae posteritatis prosapies mausoleis somate tumulati, tuba huius caducae uitae clangente ultima, tertiam resurrectionis natiuitatem, anima corpori deo faciente in ictu oculi mirabiliter associata, diem iudicaturi uel iudicandi praestolantur extremum, ut ibi loco celebri domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semperque uirgini Mariae dedicato, monachos non saeculares sed regulares in omnibus sanctae regulae obtemperantes praeceptis, licenter constitueret fiscisque naturalibus deuotus locupletaret. Eius igitur uotis applaudendo, uoti compos animi, et quod fides catholica poposcerat, admodum libens tripudiansque concessi, admiranda namque eius fidei constantia. Nam illo in tempore quo praefatus miles sancti spiritus gratia compunctus, ad legitimos monachorum usus, ad aeternae uitae lucrum, hoc construxerat coenobium, caeteri quique infidelitatis naeuo turpati, loca sancta dissipantes, sanctae religionis monachos insipidi me impote nolenteque, infantili adhuc, ut ita

dicam, aetate uigente, atrociter ueluti pagani ad perpetuum sui dampnum fugabant. Eius igitur beneuolentiae congaudens meorum optimatum usus consilio libertatis priuilegium, praefato loco sanctae dei genitrici semperque uirgini Mariae dicato, magna animi alacritate tripudians concedo, et secundum patroni nostri beati Benedicti traditionem, post obitum abbatis qui nunc sancto praesidet loco, abbas ex eadem eligatur congregatione, qui dignus sit tali fungi officio, aliorsum uero minime, nisi culpis promerentibus inibi inueniri nequiuerit, qui aptus sit animabus lucrandis. Quod si hoc, quod absit, miserabiliter euenerit, de alio noto et familiari monasterio unanimi fratrum consilio eligatur, cuius uita probabilis sapientia praedita cultuque religionis fulgida fidelibus clarescat. Finitis namque diebus beneuoli et laudabilis uiri, qui specialis lucri copia sanctum dapsilis ditauerat locum, laicorum nemo ipsius loci dominium praesumens sibi usurpet. Rex uero quae ab eo domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semperque uirgini Mariae ab aeterno, usque remunerationem concessa sunt uel concedenda, nec abbas nec alicuius personae homo licentiam habeat pro pecunia uendendi, uel gratis concedendi uel mutandi, sed aeterno deo maneat imperpetuum, quod ei concessum uel concedendum est. Regum uero munimine deinceps ipse locus domino protegente tueatur, ipsiusque loci abbas regi deseruiens gregem sibi commissum dirocheo, id est duplici pastu foueat. Sit igitur praefatum monasterium omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis uero tam epilempticus philargyriae seductus amentia, quod non optamus, hanc nostrae munificentiae dapsilitatem ausu temerario infringere temptauerit, sit ipse alienatus a consortio sanctae dei aecclesiae, necnon et a participatione sacrosancti corporis et sanguinis Ihesu Christi filii dei, per quem totus terra-

rum orbis ab antiquo humani generis inimico liberatus est, et cum Iuda Christi proditore sinistra in parte deputatus, ni prius hic digna satisfactione humiliter poenituerit quod contra sanctam dei aecclesiam rebellis agere praesumpserit, nec in uita hac practica ueniam, nec in theorica requiem apostata obtineat ullam; sed aeternis barathri incendiis trusus cum Anania et Saphira iugiter miserrimus crucietur. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXI. indictione .IX. scripta est haec carta, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Æðelred rex totius Britanniae praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Dunstan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis beneuolentiam consensi. ✠ Ego Ælfðrið eiusdem regis mater hanc donationem confirmaui. ✠ Oswald archiepiscopus triumphale trophaeum agiae crucis impressi. ✠ Æðeluuold Wintaniensis aecclesiae episcopus praedictum donum consensi. ✠ Ego Ælfstan Londoniensis aecclesiae episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelgar episcopus trophaeum agiae crucis imposui. ✠ Ego Ælfstan episcopus iubente rege signum crucis infixi. ✠ Ego Ælfstan episcopus consensum praebui figens crucem. ✠ Ego Aðulf episcopus crucis modum manu propria subscripsi. ✠ Ego Ælfric episcopus. ✠ Ego Ælfeah episcopus. ✠ Ego Cerdic episcopus. ✠ Ego Æðelric episcopus. ✠ Ego Wulfric episcopus. ✠ Ego Alchere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Bryhtnoð dux. ✠ Ego Æðelbriht dux. ✠ Ego Æðelmere dux. ✠ Ego Eadwine dux. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Beorhtwold minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Brihtwold minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ordelm minister. ✠ Ego God minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ælfmere

minister. ✠ Ego Goduuine minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Ælfric minister.

DCXXX.

ÔSWALD, 981.

✠ REGNANTE in perpetuum domino! Ego Oswold archiepiscopus, quandam ruris particulam .I. uidelicet mansam æt Cumtune, fideli concedo animo Eadwio meo firmo ministro quamdiu uixerit; et post metam proprii aeui, duobus tantum cleronomis derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae Wigornensi restituatur. Sitque omnis rei libera praeter arcis pontisue constructionem, et communem contra hostes expeditionem. Anno incarnationis dominicae .DCCCC.LXXXI. scripta est haec carta.

✠ Oswald bisceop. ✠ Æstan primus. ✠ Ælfsi presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Æðelsi presbyter. ✠ Goding diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Cyneðen clericus. ✠ Wulgar clericus. ✠ Wulfwi clericus. ✠ Wulnoð clericus.

DCXXXI.

ÔSWALD, 981.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXI. nostraeque redemptionis, qui iura diuina humanaque proprio dispensat sophismate, suae creaturae perpetualiter ne deficiant temporalem atque aeternam administrat alimoniam. In cuius onomate, ego Oswaldus omnipotentis dei iussu archipraesul, modicam telluris particulam trium cassatorum, in loco qui ab incolis noto Wæcgleswyrðe uocitatur appellamine, meo fideli largior militi Æðelstan utenti nomine, duorum scilicet addendo diebus hominum, quam praefa-

tam tellurem meus antecessor dilectus deo, pontifex Coenwaldus, suo prius per tria hominum spatia donauerat patri; post metam uero istorum cleronomorum, ad usum primatis in Wiogernacestre inmunis redeat aecclesiae. Istis astipulatoribus corroborata est haec donatio, quorum nomina in praesenti pagina luculentissimis caraxantur apicibus.

✠ Ego Oswaldus Christi largitione archipraesul caracterem saluificae crucis impressi. ✠ Winsige presbyter. ✠ Wulfeah presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadweard presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfgar diaconus. ✠ Goding diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelsie diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Æðeric diaconus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfwine clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Leofric clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Cynstan clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

DCXXXII.

ÆÐELRED. 982.

✠ Uniuersis crebro sophiae studio intente rimantibus liquido patescit, quod praesentis uitae terminus uariante diuersae calamitatis aerumpnam stare, iamque ingruere nimio terrore dinoscitur. Ego igitur Æðelredus, Christi opitulante gratia totius Albionis basileus egregius, optimatum meorum monitu instructus, aeterna caducis mercari cupiens, quandam ruris particulam .x. uidelicet manentium quantitatem, loco celebri qui ab huius patriae peritis noto Reodburna nuncupatur onomate, domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semperque uirgini Mariae in ueneratione beati praesulis Aldelmi qui locum ipsum, qui Maldumesburg usitato nominatur uocabulo, ad usus

monachorum sub Æðelwardi abbatis regimine inibi degentium, aeterna largitus sum haereditate. Maneat igitur hoc nostrum donum inuiolabile omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue constructione. Si quis igitur hanc donationem nostram in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Hii sunt termini de Rodburne. Inprimis a loco qui appellatur Rodburne usque fegeran þorne; et ab eadem spina directe per la riðe per sceorte leye; et sic per la forches usque Sandweye; et ab eadem uia usque sceorte graue; et per sceorte graue usque le wiðybedde; et ab eodem usque le heðene buryels, uel buriwelle; et sic super Rolidone; et ab eodem monte usque le leuer bedde in beuedone; et ab eodem loco usque Coresbrok; et per Coresbrok usque in Auene; et per Auene usque henne pole; et ab henne pole usque le riðe burne; et ab eodem usque ad locum primo scriptum, scilicet, fegeram þorne. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXII. scripta est haec carta, testibus consentientibus quorum nomina inferius caraxantur.

✠ Ego Æðelred rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Ælfðrið mater praefati regis consensi. ✠ Ego Dunstan Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Oswald Eboracensis aecclesiae archiepiscopus consensi. ✠ Ego Æðelwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Æscwy episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfstan episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus non renui. ✠ Ego Ælfric episcopus corroboraui. ✠ Ego Æðelwerd abbas. ✠ Ego Ordbirht abbas. ✠ Ego Æðelwerd abbas. ✠ Ego Sygeric abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Godwyne abbas. ✠ Ego Æðelwerd dux. ✠ Ego Æðelwyne

dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Æðelmer dux. ✠ Ego Eadwyne dux. ✠ Ælfward minister. ✠ Ælfgar minister. ✠ Ælfsige minister. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ulfsige minister. ✠ Ælfric minister. ✠ Ælfhelm minister. ✠ Ego Ælfere dux.

DCXXXIII.

ÆÐELRED, 982.

✠ Creaturarum inuestigabili plasmatore ac earundem inaestimabili dispositore, qui natiua sua incomprehensibili dispositione cuncta a primordio sui regit atque disponit, in perenni saeculorum aeternitate regni moderamina coercente; eius inolita miseratione et gratiosa largitate, ego Æðelred totius Brittannicae nationis basileus aequa atque haereditaria sorte praelatus, ruris quandam sed communem portionem, quam huius nationis indigenae usitato æt Stoce nuncupant onomate, cuipiam michi pistica deuotione subnixo uocitamine Leofrico, tres uidelicet mansas ac .xxx^{ta}. iugerum dimensionem, in aeternam possessionem benigne concedo, ut ipse uita comite absque ulla contradictione cum prosperitate meam hanc regalem donationem uoti compos aeterna possideat haereditate, et ipsam cum omnibus illuc rite pertinentibus pascuis, siluis, pratis et campis, aeternaliter possidens, post uitae suae lancem cuicunque sibi placuerit in perennem derelinquat haereditatem. Sit autem rus praenotatum ab omni terrenae seruitutis iugo liberum, excepta expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur ausu temerario hanc cartam meo iure caraxatam in aliud quicquam proterue corrumpere praesumpserit, sciat se absque omni dubietate ab aecclesiae dei consortio in hac uita priuatum, et in futuro saeculo non se dubitet sed certissime

sciat inter omnium pariter malignorum spirituum cateruas aeternis gehennae incendiis cum Iuda Christi proditore sine fine cruciandum, si non humili et congrua satisfactione poenituerit quod contra nostrum deliquit decretum. Ærest seô landmearce lið of Terstân ûpp be Hohtûninga mearce oð hyt cymð tô middanweardes eorðbyrig; swâ hit geð tô Heânbyrig; of Heânbyrig hit gæð tô widian byrig; of widian byrig nyðer be ðære dæne oð hyt cymð nyðer tô ðâm mylenhammæ and se mylenham and se myln ðærtô and ðæs mearclandes swâ micel swâ tô þrim hidon gebyrað. Anno dominicae incarnationis nongentesimo .LXXXII. indictione uero .X. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Æðelred rex praefatam donationem cum sanctae crucis impressione donaui. ✠ Ego Dunstanus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus consensi. ✠ Ego Oswold Eboracensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Æðelwold Wintoniensis aecclesiae episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus condonaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus corroboraui. ✠ Ego Æscwig episcopus conscripsi. ✠ Ego Aðulf episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfeah episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfric episcopus non renui. ✠ Ego Æðelsige episcopus non abnui. ✠ Ego Æðelgar episcopus compressi. ✠ Ego Wulfgar episcopus consensi. ✠ Ego Ðeodred episcopus conclusi. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Ælfhære dux. ✠ Ego Ælfwine dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Beorhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Eadwine dux. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Ælfwold abbas. ✠ Ego Godwine abbas. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Ælfhun abbas. ✠ Ego Beorhtnoð abbas. ✠ Ego Ealdulf abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Sigeric abbas. ✠ Ego Ordbirht abbas. ✠ Ego Ealdred abbas. ✠ Ego Ælf-

weard minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelwig minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ordnoð minister. ✠ Ego Æðelnoð minister. ✠ Ego Leofsige minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Wulfric minister.

Rubric. Ðis is ðāra þreóra hida and .xxx. æcera bóc æt Stoce, ðæ Æðelred cing gebócodæ Leófríce on ēce yrfe.

DCXXXIV.

ÔSWALD, 982.

✠ Aeterno genitore cum inclita prole sanctoque paraclyto in tribus tripudiante personis, atque in una usia deifice omnia saeculorum iura sola sua gubernante potentia : cuius sermo est quicquid mortalium subiacet uisibus, necnon quaeque clandestinis naturae clausulis hominum abduntur obtutibus. In cuius onomate ego Oswaldus dei munificentia archipraesul, modicam telluris particulam, id est, unam mansam, spontanea concessi donatione meo fideli artifici Wulfhelm utenti uocitamine, pro eius humili famulatu, atque studio dignoque pretio, ut quamdiu uita illius comes fuerit, libere habeat beneque perfruatur; et post metam proprii aeui, cuicumque decreuerit relinquat haeredi; post cuius terminum, pristinae sanctae dei genitricis aecclesiae immunis restituatur. Scripta est autem haec cartula anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxxii. his testibus consentientibus, quorum nomina inferius scripta cernuntur.

✠ Ego Oswaldus archipraesul donaui. ✠ Ego Winsinus primus consensi. ✠ Ælfsinus presbyter. ✠ Ego Eadweard presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Godinc diaco-

nus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Wulfwine clericus. ✠ Godwine clericus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Tuna clericus.

DCXXXV.

* ÆÐELRED, 983.

✠ PRAEPOLLENTI cunctitonantis dapsilitate trina fauste rerum machina extat disposita, ac tam mirifica inexhaustae bonitatis clementia citra aliarum creaturarum uisibilium, uidelicet seriem materialem protoplaustris luteo confectus tegmine somatis foelici permanet ditatus priuilegio; ut per malesuadae refrenationem superbiae, ac [uo]luntatem humilitatis limpidissimae per quae refrigerationem inopum, necne bonorum distributionem terrestrium ad nanciscendam Olympicae amoenitatis foelicitatem ualeat homuncio terrestris theoricae uitae percipere gaudia uirtutum nobiliter decoratus bonarum praerogatiuis. Quapropter ego Æðelredus diuina disponente prouidentia industrius Anglorum aliarumque circumiacentium regionum basileos, cuidam mihi opido dilecto antistiti Æðelgaro uocitamine, ob illius placabilissimam fidelitatem, quoddam pratum quod iacet in aquilonali parte famosae urbis, quae scibili appellamine Wyntonia uocatur, quodque in orientali parte circumiacet fluuius, qui Ichene nuncupatur, ad usus sibi necessarios in perpetuam concedo haereditatem cum omnibus ad illud pertinentibus, tam magnis quam in modicis rebus, uidelicet, aquarum cursibus, piscium captionibus, molendinarumque rotationibus; quatenus ille prospere perfruatur, ac perenniter possideat dum labentis aeui incolarum artuum organa pertrahunt, postque uocante mortalibus notissima morte debitum iuris ut soluat, cuicunque sibi libuerit successori iure haereditario

cum Christi benedictione, nostraque libertate derelinquat. Si quis autem, quod absit, hanc donationem liuore pressus nequissimo auertere studuerit in aliud, quam hic extat usum, uel si quispiam fortuitu ad hoc destruendum scedam aliquam demonstrauerit, perpetuae combustionis atrocitate dampnatus, cum Iuda Christi proditore, ac Satanan pestifero, Iuliano necnon miserrimo, Pilatoque lugubri, ac caeteris infernalium claustrorum saeuissimis commanipularibus, horrifluis sartaginibus perpetuae gehennae decoquatur, ac piceis tenebris miseriisque perennibus permaneat addictus, nisi ante mortis articulum cum nimia satisfactione emendare, ac tantam praesumptionem oblitterare toto conamine studuerit. Huius sane quantitatem prati longitudinem, necne latitudinem. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIII. scripta est cartula.

DCXXXVI.

ÆÐELRED, 983.

✠ CUNCTA saeculorum patrimonia incertis nepotum haeredibus relinquuntur, et omnis mundi gloria adpropinquante debitae mortis termino ad nichilum redacta fatescit. Idcirco terrenis caducarum rerum possessionibus semper mansura supernae patriae emolumenta adipiscentes domino patrocinante lucremur. Qua de re ego Æðelred diuina dei gratia dispensante basileus totius Bryttanniae, cuidam meo fideli ministro nomine Æðelwine .X. mansas libenter concedens perdonabo, illic ubi uulgus prisca relatione uocitat æt Clife; quatinus bene perfruatur ac perpetualiter possideat quamdiu uita comes fuerit; et post se cuicumque haeredi derelinquere uoluerit liberam habeat potestatem donandi. Sit autem praedictum rus liberum ab omni regali seruitio cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis

tribus, expeditione, pontis arcisue coaedificatione. Si quis uero contra hanc meam donationem tyrannica potestate fretus et supercilio inflatus contraire conauerit, sciat se ante tribunal Christi rationem redditurum, ni prius satisfactione emendet. Est autem haec pars telluris istis circumcincta terminis. Ærest andlang hrigweges tő Æðelwoldes gemǽro; ðanon andlang weges innon ða dene; syðan be ðǽn andheáfdan ðæt cymð tő Clife; ðanon innan ðone gemǽrwyl andlang streámes on ða díc tő wudetűnnincga gemǽro; andlang díc tő tocan stánæ; ðanon on ceattan brőc tő micghǽma gemǽra; ðanon on ceattan mǽre tő Ælfflede gemǽre; of ðám gemǽre eástaweardan æft on ceattan brőc; ðanon on ðone tűnsteal eásteweardne; ðonne űpp on ðone holan cumb; of ðám holan wege űfweardan on Ælfflede gemǽre; be Ælfflede gemǽre æft on hrigweg tő Wulfmǽres gemǽre. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIII. indictione .XI. scripta est haec cartula, consentientibus his testibus quorum nomina inferius scripta uidentur.

✠ Ego Æðelredus totius Albionis basileus huius donationis libertatem libenter concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus sanctae crucis taumate confirmaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelgar episcopus consignaui. ✠ Ego Æscwig episcopus roboraui. ✠ Ego Wulfgar episcopus impressi. ✠ Ego Ælfric episcopus benedixi. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Horeð dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ordbyrht abbas. ✠ Ego Sigeric abbas. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ealdred abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Ælfsige min-

ister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfric minister.

Rubric. Ðis is ðāra .x. hida bōc æt Cliuæ ðe Æðelred cing gebōcode Æðelwine his þægne on ēce yrfe.

DCXXXVII.

ŌSWALD, 983.

✠ Domini ac redemptoris nostri uniuersa orbis terrarum regna gubernante clementia, 'Quosdam de puluere suscitat egenos ut sedeant cum primatibus; alios uero de stercore subleuat pauperes, ut teneant solium gloriae eius.' Ex quibus licet indigno mihi archipraesuli Oswaldo tantum suae misericordiae impertire dignatus est munus, ut praeter spem basilicam quam in episcopatu nostro, scilicet in Wiogornensi monasterio, in honore genitricis dei Mariae constitui, ad finem usque perducerem, anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxxiii°. Quo scilicet anno ego supradictus Osuualdus contuli cuidam consanguineo meo, nomine Gardulfo .v. mansas ruris, ubi dicitur æt Lenc, uita trium hominum, sub testimonio Ælfhere ducis Merciorum, cum pratis, pascuis atque siluis. Ipsam autem terram omnibus diebus uitae suae possideat; quod si ei superuixerit coniux sua, si in uiduitate manere decreuerit, uel magis nubere uoluerit, ei tamen uiro, qui episcopali dignitati supradictae aecclesiae sit subiectus, eandem tellurem in haereditate accipiat; quod si filium eis deus donauerit, tertius possessor accedat; sin autem proles defuerit, et ex alio uiro genuerit, id est fiat; hisque ab hac uita subtractis, restituatur aecclesiae supramemoratae. Sit autem tellus ipsa libera ab omni mundiali negotio, praeter pontis arcisue restaurationem, et communem publicae rei expeditionem. Si quis uero huic nostrae donationi aliquid falsitatis uel contra-

dictionis machinatus fuerit, deleatur memoria eius de terra uiuentium, et nomen eius non requiratur a generatione in generationem. Corroboratur denique haec cartula adstipulatione eorum, quorum nomina subposita hic conspiciuntur.

✠ Ego Osuualdus Christi largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Wulfric presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Æðelric diaconus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Ælfstan clericus. ✠ Cynestan clericus. ✠ Ælfnoð clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

DCXXXVIII.

ÆÐELRED, 983.[1]

✠ CUNCTA saeculorum patrimonia incertis nepotum haeredibus relinquuntur et omnis mundi gloria appropinquante debitae mortis termino ad nichilum redacta fatescit: idcirco terrenis caducarum rerum possessionibus semper mansura supernae patriae emolumenta adipiscentes, domino patrocinante lucremur! Qua de re ego Æðelred diuina dei gratia dispensante basileus totius Bryttanniae, cuidam meo fideli duci nomine Æðelmero .x. mansas libenter concedens perdonabo, illic ubi uulgus prisca relatione uocitat æt Clife; quatinus bene perfruatur ac perpetualiter possideat quamdiu uita dux fuerit; et post se cuicumque haeredi derelinquere uoluerit liberam habeat potestatem donandi. Sit autem praedictum rus liberum ab

[1] Vide No. 636, which is verbatim the same, with the sole exception of the grantee.

omni regali seruitio cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, pontis arcisue coaedificatione. Si quis uero contra hanc meam donationem tyrannica potestate fretus et supercilio inflatus contraire conauerit, sciat se ante tribunal Christi rationem redditurum, ni prius satisfactione emendet. Est autem haec pars telluris istis circumcincta terminis. Ærest andlang hrigweges tô Æðelwoldes gemêro; ðanon andlang weges innan ða dæne; syðan be ðân andheâfdan ðæt cymð tô Clife; ðanon innan ðone gemǣrwyl; andlang streâmes on ða dîc tô wudetûnnincga gemêro; andlang dîc tô tocan stânæ; ðanon on ceattan brôc tô micghǣma gemǣra; of ðâm gemêro eâstaweardan æft on ceattan brôc; ðanon on ceattan gemêra tô Ælflede gemêro; of ðâm gemêre eâstaweardan æft on ceattan brôc; ðanon on ðone tûnsteal eâsteweardne; ðonne ûpp on ðone holan cumb; of ðâm holan wege ûfeweardan on Ælflede gemêran; be Ælflede gemêre æft on bricwege tô Wulfmêres gemêre. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIII. indictione .XI. scripta est haec cartula, consentientibus his testibus quorum nomina inferius scripta uidentur.

✠ Ego Æðelredus totius Albionis basileus huius donationis libertatem libenter concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus sanctae crucis taumate confirmaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelgar episcopus consignaui. ✠ Ego Æscwig episcopus roboraui. ✠ Ego Wulfgar episcopus impressi. ✠ Ego Ælfric episcopus benedixi. ✠ Ego Ælfhere dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Horeð dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ordbyrht abbas. ✠ Ego Sigeric abbas. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ealdred ab-

bas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfric minister.

Rubric. Ðis is ðāra .x. hida bōc æt Cliuæ ðe Æðelred cing gebōcode Æðelmēre his þegne on ēce yrfæ.

DCXXXIX.

ÆÐELRED, 983.

✠ REGNANTE imperpetuum domino nostro Ihesu Christo! Dum conditoris nostri prouidentia omnis creatura ualde bona in principio formata formoseque creata atque speciose plasmata est supra et infra coelos, tam in angelis quam etiam in hominibus, ac in multimodis ac diuersis speciebus iumentorum, animalium, piscium, uolucrum, quae omnia naturae suae iura nutu creatoris persoluant, nisi homo solus qui ad imaginem suam plasmatus est et omnibus praelatus, tamen propter praeuaricationem corruens in mortem, et primam immortalitatis stolam miserabiliter domini contempnendo mandatum amisit. Idcirco illae diuitiae diligendae sunt quae nunquam decipiunt habentem, nec in ipsa morte amittuntur, sed plus abundant dum cernitur quod amatur. Quapropter ego Æðelred fauente superno numine basileus industrius Anglorum, caeterarumque gentium in circuitu persistentium, cuidam fideli meo ministro uocitato nomine Ælfnoð, ob illius amabile obsequium eiusque placabilem fidelitatem, duas mansas et dimidiam largiendo libenter concedens perdonabo, illic ubi uulgus prisca relatione uocitat æt Westwuda; quatinus ille bene perfruatur ac perpetualiter possideat dum huius labentis aeui cursum transeat illaesus atque uitalis spiritus in corruptibili carne inhaereat; et post se cuicunque uoluerit perenniter haeredi derelinquat, sicuti praediximus, in aeternam haereditatem. Sit autem praedictum rus liber-

um ab omni mundiali obstaculo cum omnibus quae ad ipsum locum pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, pontis arcisue coaedificatione. Hanc uero meam donationem minuentibus atque frangentibus fiat pars eorum cum illis de quibus e contra fatur, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est Sathanae et satellitibus eius,' nisi prius digna deo poenitentia legali satisfactione emendent. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXXIII. indictione .XI. his testibus consentientibus quorum inferius nomina carraxari uidentur.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum huius donationis libertatem regni tocius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Oswold Eboracensis aecclesiae archiepiscopus crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Æðelgar episcopus. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Æscwig episcopus. ✠ Ego Sigar episcopus. ✠ Ego Æðelsigæ episcopus. ✠ Ego Wulfgar episcopus. ✠ Ego Ælfhære dux. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Bryhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ðuræð dux. ✠ Ego Ordbriht abbas. ✠ Ego Siric abbas. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Ælfsigæ minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfsigæ minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Leofwinæ minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelweard minister.

Rubric. Ðis is ðāra þryddan healfre hide bóc æt Westwuda, ðe Æðelred cing gebócode Ælfnóðe his þegne on éce yrfe, eal swā swā Sealemudda hit ǽr hefde.

DCXL.

ÆÐELRED, 983.

✠ NUNC mutando fragilitas mortalis uitae marcescit, et rotunda saeculorum uolubilitas inanescit, ac in carorum propinquorum amicorumque amissione conquaeritur ac defletur! Ideo ego Æðelred totius Brittaniae basileus quandam capturam in amne Derentan constructam, quae usitato æt Ginanhecce nuncupatur uocabulo, et exiguam ruris partiunculam praedictae capturae piscatori atque procuratori ad usus necessarios aptam, Æðelwoldo mihi episcoporum carissimo, perpetua largitus sum haereditate, ut ipse uita comite uoti compos habeat; et post uitae suae terminum quibuscunque uoluerit cleronomis immunem derelinquat. Hoc autem in nomine almae trinitatis et indiuiduae unitatis atque in ueneratione sanctae dei genitricis semperque uirginis Mariae et omnium sanctorum angelorum, patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum et uirginum, ut nemo successorum meorum nec aliquis hominum altioris uel inferioris gradus aliam capturam huic anteponere a ripa usque ad ripam ullo modo praesumat. Quod si quis diabolico instinctus spiritu praesumpserit anathema sit, et nisi satisfactione sui reatus cessando ueniam obtinuerit, in maledictione domini persistens aeternis barathri incendiis punitus crucietur; abyssos uero gurgitum ante capturam locatos nemo retibus piscari sine licentia episcopi siue capturam possidentis ullo modo audeat. Si quis uero in tribus abyssis ad capturam ipsam pertinentibus retia piscando traxerit uel statuerit, furti crimine obnoxius teneatur. Termini uero huius exigui telluris hi sunt. Of Dærentan on ða ealdan þornrǽwe tó ðám æsce; on ða þornrǽwe ðæt eft innon Dærentan. Haec sunt nomina gurgitum qui ad piscandum extraneis cum anathemate prohibiti sunt; Cytala pol, Lym

pol, Wylles muða. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIII. scripta est haec carta, his testibus consentientibus quorum nomina inferius caraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Dunstan Dorouernensis episcopus consensi. ✠ Ego Oswald archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Æðelwold episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfðryð praefati regis mater confirmaui. ✠ Ego Ordbryht abbas confirmaui. ✠ Ego Leofric abbas consensi. ✠ Ego Ælfere dux consignaui.

DCXLI.

ÆÐELRED, 984.

✠ O ALTITHRONI genitoris ingeniti, eiusdemque natiui diuinitus unici cum sancti unione paracliti monarchia rebus essendi facultatem ac illis ne adnullentur suauem imperiente gubernationem, 'filiis adoptionis non iam uetustae configuratis ignorantiae desideriis, sed secundum eum' ut ait beatus apostolus Petrus, 'qui uocauit nos sanctum, ipsis quoque in omni sancta conuersatione fundatis' commutatione temporalium, spes futurorum ac aeternaliter possidendorum conceditur fiducia bonorum. Huius michi gratuito uti caeteris allubescente gratia, ego Æðelred regionis Angligenarum rex monasterio sanctimonialium quod insulani usitato Schaftesburi appellant onomate .XX. mansas illo in loco qui noto æt Tissebiri uocatus uocamine sitas, quas sicut antiquis diebus omnes antecessores mei illuc donauerunt, ita ego quoque hiis regni mei temporibus eandem donationem cum optimatum meorum consultu renouando in haereditatem concedo perennem. Nam et uicinis ante me temporibus, auus meus Eadmund scilicet rex, idem pro commutatione Bucticanlea adquisitum coniugi suae Ælfgifae ius aeternaliter habendum concessit, et ipsa quoque illud ad laudem domini et saluatoris nostri Ihesu Christi eius-

que genitricis semperque uirginis Mariae adque aeternam sui liberationem praefato studuit attribuere loco. Sed patruus meus Eadwig uidelicet rex post obitum Ælfgifae supradictae ius mutauit, hoc ipsum sibi, uidelicet Bucticanlea, accipiens, sanctoque coenobio praefatam terram æt Tisseburi perpetualiter attribuens. Quod icciroo cum optimatibus meis renouare studui, ut omnibus mihi hanc uoluntatem inesse manifestem eandem portionem cum omnibus ad se rite pertinentibus ab omni mundana seruitute sicut antiquitus liberam fore, tribus exceptis, rata expeditione, pontis arcisue recuperatione; siluam sane Sfgcnyllebar appellatam, quam meorum quidam praepositorum ausu diripere conabantur infesto idem monasterio totam integramque restituo, ut nullus hanc inuadere, nullus unquam sibi aliquatenus audeat usurpare, sed uti olim ceu praedixi, ita nunc et inposterum ad inibi deo famulantium usum quamdiu rota uoluitur huius saeculi, libera perpetualiter existat. Si quis igitur hanc meam cum dei uoluntate renouatam praesumpserit infringere donationem, aeternis barathri incendiis cum diabolo sine fine crucietur, nisi in hac prius emendauerit uita quod contra nostrum deliquit decretum. Rus uero praefatum hiis metis in circo rotatur. Ðis sant ðа landimare ðare twentiwe hiwe at Tissebiri. Arest ðe cigel marc scheð on nodre andlang stremes oð Gofesdene; ðannen to ðere twichenen; of ðere twichene on Wilburge imare on ðane grene wei on wermundes trew; of wermundes tre adun richt inne ðe imade of ðane miðon anlang stremes on ðane ealde wdeforde on ðare grene wei on neðe heuedstokes; of ðanne heuedstocken forð be twelf aceron ðat it comet to wealwege; ðanen to higwege; ðannen to wdesfloda; ðannen to suðames forde anlange hegereawe ðat it comet to nodre; anlang nodre on semene; anlang semene to rodelee; ðanen on ðere hwiten mercs; ðannen on mapeldere hille; ðannen on ða

stigele; ðannen on sapcumbe; ðannen forder west on cures rigt; ðanne cyrder it norð on poles leage; ðannen on mare broc; ðanen on wiðig broch; ðanen on sidinic mor; ðannen forð on cnugel lege and on hiclesham; ðannen on mearc wei; of ðane wege anlang hrigces to inpedeforde; anlang weges ðat it cumet to funtgeal on ðone herpoð; ðannen to gificancumbe; anlang cumbe to stan weie; anlang hrygges to ðere litlen lege; ðannen on Leofriches imare; forð be gemare eft on funtal of fintes hrigce; anlang hrigces to Alfgares imare; forðer be his imare oð heuedstoccas; ðanen to cigelmerc broce; anlang stremes eft on nodre. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIIII. scripta est haec donationis meae cartula, testibus hiis omnibus unanimiter adquiescentibus quorum inferius onomatum stigmata secundum competentem unicuique dignitatem caraxantur.

Ego Æðelred rex Anglorum praefatam donationem renouando cum sacrae crucis impressione deo omnibusque sanctis eius aeternaliter concessi ✠. Ego Dunstanus archiepiscopus concedendo adquieui ✠. Ego Oswold archiepiscopus consensi ✠. Ego Æðelwold episcopus consolidaui ✠. Ego Ælfstan episcopus corroboraui ✠. Ego Ælfstan episcopus conscripsi ✠. Ego Aðulf episcopus consignaui ✠. Ego Ælfheah episcopus consigillaui ✠. Ego Æscwig episcopus consensi ✠. Ego Ælfric episcopus corroboraui ✠. Ego Æðelsige episcopus consignaui ✠. Ego Wlfgar episcopus conclusi ✠. Ego Æðelgar episcopus confirmaui ✠. Ego Ælfwine dux ✠. Ego Beortnoð dux ✠. Ego Æðelweard dux ✠. Ego Ælfric dux ✠. Ego Ordulf minister ✠. Ego Godwine minister ✠. Ego Ælfric dux ✠. Ego Ælfward minister ✠. Ego Ælfsige minister ✠. Ego Wlfsige minister ✠. Ego Ælfric minister ✠. Ego Beorhtwold minister ✠. Ego Leofric minister ✠. Ego Æðelmer minister ✠. Ego Ælfwine minister ✠. Ego Æðelsige minister ✠.

Ego Æðelweard minister ✠. Ego Ælfgar minister ✠.
Ego Wlfsige minister ✠. Ego Wlfric minister ✠.
Ego Leofric minister ✠. Ego Leofwine minister ✠.

DCXLII.

ÆÐELRED, about 984.

✠ ÆÐELRED cynig grēt Ælfrīc ealdorman, and Wulmǣr and Æðelweard, and ealle ða þegenas on Hāmtūnscire frunlīce, and ic cȳðe ðe and eow eallum ðæt Ælfheāh biscop sende tō me ðæs landes bōc æt Ciltancumbe, and ic hī let rēdan ætforan me: ðā līcode me swȳðe wel seō gesetnesse and seō ælmesse ðe mīnne yldran on angunne Cristendomes intō ðēre hālgan stowe gesetten, and se wīsa cing Ælfred sȳððan ge-edniwode on ðǣre bēc ðe man ætforð me rǣdde. Nū wille ic ðæt hit man on eallum þingon for āne hide werige, swā swā mīne yldran hit ǣr gesetten and gefreodan, sȳ ðēr māre landes, sȳ ðēr lesse. Ðūs mycel is ðæs landes intō Ciltecumbe; ðæt is ealles ān hund hida, mid ðām ðe ðer ā būtan lið. Æstūna .IIII. Æt Afintūna .V. and æt Ufintūna .V. Æt Ticceburnan .XXV. Tō Cylmestūna .V. Tō Stoce .V. Tō Brombrygce, and tō Oterburnan .V. Tō Twyfyrde .XX. Tō Ceōlbandingtūne .XX. Tō Hnutscillingæ .V. An hund hida tō Ciltancumba. Tō Hysseburnan, and tō Hwītcyrcan hunendlyftig hida. Tō Uferantūne .XL. hida. Tō Cleran .X. Tō Alresforda .XL. Tō Craweleā .II. læs .XXX. Tō Wudatūna .XX. Tō Acleā .X. Tō twām Polhǣmatūnan .X. Tō Myceldefer .X. Tō Endefer .X. Æt Abbodestūn .X. Tō Crundelan .L. Æt Beonytlēge .X. Tō Drocelesford .XVII. Æt Byrhfuntan, and æt Hafunt .X. Tō Fearrhām .XXX. Tō Wealthām, and æt Myceldefer .L. Oðer healf tō Faleðleā. Ðæt is ealles fīf hund hida and ehta, and hund seofontig hida.

DCXLIII.

* ÆÐELRED, 984.

✠ Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .dcccc.lxxxiiii. Ego Æðelred dei gratia Anglorum rex imperiosus, quandam ruris particulam, tres uidelicet mansas atque dimidiam, loco qui celebri æt Welewe stoce nuncupatur, ad aecclesiam beati et praefati aecclesiasticorum cultoris seminum, quae sita fertur Bathonia praecordiali affectu, intimoque spiramine sub diuini timoris instinctu, liberam praeter arcem, pontem expeditionemque in perpetuum ius largitus sum. Huius namque syngrapham successorum christianum quamdiu uigeat imperium hanc uel in minimis audeat uiolare. Quod si quisque temptauerit infringere, nisi dignissime hic poeniteat, sese permansurum in aeternis poenis persentiat. Et his limitibus haec telluris particula circumgirari uidetur. Ðis synd ða landgemǽre. Ærest of hicemannes stâne on Foss; andlang Fosse tó æscbeorge; of æscbeorge tó wudubeorge, âdûn on strêm on weleweheia; of weleweheia ûpp tó hlŷpcumbe; of hlŷpcumbe eft on hicemannes stân.

Ego Æðelred rex Anglorum hoc donum animo concessi ✠. Ego Æðelstan huic donationi consensi ✠. Ego Eadgar clito consensi ✠. Ego Eadmund frater praedicti clitonis adiuui ✠. Ego Eadweard clito faui ✠. Ego Eadward filius regis libens annui ✠. Ego Eadwig frater clitonum annotaui ✠. Ego Ælfheah archiepiscopus Dorobernensis non abnui ✠. Ego Wulfstan archipraesul Eboracensis confirmaui ✠. Ego Aðulf episcopus subscripsi ✠. Ego Ordbyrht episcopus roboraui ✠. Ego Liuingc episcopus non renui ✠. Ego Æðelwold episcopus quisiui ✠. Ego Wulfgar abbas ✠. Ego Brihtwold abbas ✠. Ego Ælfmær abbas ✠. Ego Leofwine dux ✠.

Ego Ælfric dux ✠. Ego Ulfkytel miles ✠. Ego Æðelric miles ✠.

DCXLIV.

ÔSWALD, 984.

✠ Regnante in perpetuum domino saluatore ac redemptore nostro Ihesu Christo, et uniuersa terrarum regna mirabili maiestatis suae gubernante potentia! Anno eiusdem domini nostri Ihesu Christi incarnationis .DCCCC.LXXXIIII. ego Oswaldus, gratia dei annuente, episcopali sublimatus in sede quae est in Wiogernensi monasterio, quod est situm inter fines Merciorum; nec minus archipraesulatus adeptus culmen in Eboraca, Norðanhymbrorum ciuitate, largior cuidam matronae, nomine Wulflæd, terram .IIII^or^. manentium ubi dicitur æt Intanbeorgan; ut habeat et possideat diebus uitae suae; et post temporis sui decursum sine ulla uerborum retractione suprамemoratae restituatur aecclesiae. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio, praeter pontis et arcis restaurationem, et expeditionem contra hostes. Confirmata est autem haec cartula testimonio eorum, quorum nomina hic infra subposita sunt.

✠ Ego Oswaldus archipontifex consensi et subscripsi. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Eadweard presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðeric diaconus. ✠ Ego Kyneðeng clericus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Æðelwald clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

DCXLV.

ŌSWALD, 984.

✠ Regnante domino nostro Ihesu Christo! Anno eiusdem domini incarnationis .dcccc.lxxxiiii[to]. regni uero regis nostri Æðelredi anno quinto, ego Osuuoldus diuina largiente clementia Eboracensis aecclesiae archiepiscopus, non minus episcopalem adeptus sedem quae est in Wiogorna monasterio in regione Merciorum, cuidam consanguineo meo nomine Eadwig, pro eius humillima obedientia, et coniugi eius nomine Wulfgyuu, trado in possessionem perfruendam terram trium mansarum in loco ubi dicitur Wulfrintun, diebus quibus uixerint; quod si uiri uitae decursus supertranscenderit coniugis suae terminum, sit ipse primus terrae ipsius possessor; si autem ipsa uirum superuixerit maneat ipsa prima eiusdem telluris haeres; et post se si prolem habuerint, posteritati relinquant; si uero non habuerint, duobus quibus uoluerint haeredibus, qui diutius manserit post se derelinquat. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio, praeter pontis et arcis restaurationem et contra hostes expeditionem. Scripta est autem haec cartula, et corroborata uirorum nominibus, quae hic infra signo crucis Christi praenotata esse conspiciuntur. Ðis syndon ðāra twēgra hida landgemǣru tō Wulfringtūne. Ærest of ymelmōre ūp ondlong holan brōces, ðæt it cymeð tō Monninghǣma dīce; and swā ondlong ðæs dīces ðǣt on ðone salt herpað; and swā ondlong ðæs herpaðes ðæt on saltere dene; ondlong ðǣre dene on ðone herpað be westan fugelmære; ondlong ðǣs herpaðes on saltere wellan; of saltere wellan ēastriht on salt brōc; and swā ondlong salt brōces eft on hymelmōr æt Wuduforda.

Eādwig wæs se forma man, and Wulfgyuu wæs se ōðer: nū hæft Æðelsige hit tō ðān ðe ðū wylle.

✠ Ego Osuuald archiepiscopus. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Eadward presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðeric diaconus. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Ufic clericus. ✠ Ego Ælfnoð clericus. ✠ Ego Æðelwald clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.

Rubric. Wulfringtûn. Eâdwige, Wulfgeofe, and heôra dôhtor.

DCXLVI.

ÔSWALD, 984.

✠ Alma et indiuidua ubique inlocaliter regnante trinitate, nec ne Æðelredo allubescente ac fauente per omniparentis nutum totius Albionis basileo, Ælfrico Merciorum comite consentiente, ego Oswaldus, largiflua dei clementia archipraesul, quandam rurusculi partem, tres scilicet mansas in loco qui uocatur æt Bisceopes stoce, libenti concedo animo, cum omnibus ad eam utilitatibus rite pertinentibus, cum consultu atque permissione uenerabilis Weogernensium familiae, Æðelweardo meo uidelicet militi, pro eius humili subiectione atque famulatu; ut uita comite illo foeliciter perfruatur absque ullius refragatione; duobusque quibuscumque decreuerit, post metam proprii aeui cleronomis relinquat; finitoque illorum uitae curriculo, ad usum primatis in Weogornaceastre redeat immunis aecclesiae. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIIII. scripta est cartula ista, his testibus astipulantibus quorum nomina infra caraxata cernuntur. Ðis synd ða landgemæ̂ro ðæ̂ra þreôra hida æt Bysceopes stoce. Ærest on ðæs heges hyrnan be West-

an stoce; of ðâm on ða ealdan dîc on hâran mǽre norð-wardne; of hâran mǽre innan filidleâge norðwarde; of filidleâge norðward in ðone holan brôc; of ðǽm holan brôce innan sweoperlan streâm; of sweoperlan streâme on dinningcgrâfes wyrttruman; of dynningc-grâfes wyrttruman eall swâ se dîc sceot on esnig mǽd-wæ wearde; of esnig mǽdwan eal swâ ðæt ealde riðig sceot ûp on ðone ealdan hearpað; of ðǽm eal-dan hearpaðe ûp on ða ealdan dîc wið stoces weard; of ðǽre ealdan dîc eal swâ se hege sceot be stoce westan eft on ðæs heges hyrnan.

✠ Ego Oswaldus Christi largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Æðelsige pres-byter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Eadward presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaco-nus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leof-wine monachus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Æðelwold clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

Rubric. Ceanbêc intô Gleweceaster æt Bisceopes stoce. Æðelweard and Æðelmǽre.

DCXLVII.

ÆÐELRED, 985.

✠ Summi tonantis onomate! Ratis nos affirma-tionibus sancti iustique patres diuinis ammonent ora-culis, ut deum quem diligimus et credimus intima mentis affectione cum exhibitione operum bonorum diligentia incessanter timeamus et amemus, qui retri-butionem omnium actuum nostrorum in die examina-tionis iuxta uniuscuiusque, meritum reddet. Qua-

propter ego Æðelredus totius Albionis basileos meo fideli sacerdoti Wulfric nomine pro remedio animae meae, aliquam ruris particulam, unam uidelicet mansam, tribus in locis, dimidiam mansam in loco qui dicitur æt Borstealle, et dimidiam mansam æt Hæstan dic et æt Cnollam, libenti animo perpetuali libertate largitus sum; ut, uita comite, habeat possideatque in aeternam haereditatem cum omnibus ad se rite pertinentibus, id est, pascuis, pratis, siluisque; et quando de hoc mundo uolubili migrauerit cuicumque haeredi uoluerit tribuat. Sit autem rus praedictum in omnibus liberum mundialibus causis, exceptis istis tribus, uidelicet, expeditione, pontis arcisque constructione. Si autem aliquis, quod non cupimus, inflatus diabolica temeritate, aliquid in hoc nostro dono mutare uel minuere temptauerit, sciat se proculdubio in uoraginibus ultricium flammarum iugiter arsurum, et in aeternum periturum, nisi prius hoc digna satisfactione, deo fauente, studuerit emendare. Territoria autem huius ruris ab incolis sic distincta et circumcincta clarescit. Haec autem scedula carraxata est anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXV. indictione .XIII. hiis testibus consentientibus quorum nomina infra carraxata sunt.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum hanc meam donationem cum consensu episcoporum, ducum et optimatum meorum libenter concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus Dorouernensis aecclesiae cum signo crucis Christi confirmaui. ✠ Ego Oswold Eboracae ciuitatis archiepiscopus crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis urbis superspeculator uexillum sanctae crucis consignaui. ✠ Ego Ælfheah Wintoniensis ciuitatis praesul trophaeum agiae crucis consolidaui.

DCXLVIII.

* ÆÐELRED, 985.

✠ In patris ac prolis sanctique flaminis onomate! Cum pius orbis sator eliminatis priscis Paradisi accolis diffusae telluris ambitum proauum nostrum mancipasset exercere laboribus, quatinus tellus nascentibus priorum patrum sobolis, passim uiridis abundaret manipulis, ne rigida mortales quateret fames, quos pellax cerastes mordaci mendatio ab immortali lugubriter pepulerat quiete Paradisi, diuersas nationum monarchias uariis concessit dominari rectoribus, sceptra quoque uastissimi cosmi omnipotenti nutu regibus praeordinauit regenda praecluis, quatinus sobriis atque sibi deuote obsecundantibus procerum satrapumque frui libere concedant infulis, turgidos uero atque gazifero huius saeculi astu arridentes perniciter pro meritis aeui labentis trudant aerumpnis. Sibi quoque indefessa theoricae uitae amoenissima cum terrestribus bonis lucrentur gaudia ubi suauitate pascantur melliflua, atque pro temporalis uitae perparuissimis, iusticiae gratia Christo sibique famulantibus, collatis muneribus, aeternalis regni conscendant fastigia, ac cum coelicolis aeternitatis indigenae immarcescibili flauescentique ditentur laurea. Qua de re, infima quasi peripsema quisquiliarum abiiciens, superna ad instar praetiosorum monilium eligens, animum sempiternis in gaudiis figens, ad nanciscendam mellifluae dulcedinis misericordiam perfruendamque infinitae laetitiae iocunditatem, ego Æðelredus rex Anglorum per omnipatrantis dexteram totius Bryttanniae regni solio sublimatus, quandam telluris particulam cuidam michi dilecto ministro Æðelrico, id est, .XVII. cassatos segetibus mixtis in loco quem solicolae æt Harewillan uocitant libenter tribuo, cum pascuis ac pratis foeni ad hoc rus rite pertinentibus, qua-

tinus sibi uita comite habeat ac possideat, cum autem dissolutionem sui corporis imminere cognouerit, cuicunque sibi libuerit haeredi commendet ut supradiximus in aeternam possessionem. Si autem tempore contigerit aliquo quempiam hominum aliquem libellum ob istarum apicum adnichilationem in palam producere, sit omnimodis ab omnibus ordinibus hominum condemnatus, omnique abolitus industria ueritatis, cuiuscumque regum antecessorum meorum tempore fuerit perscriptus. Sit autem praedictum rus liberum ab omni mundiali obstaculo, cum omnibus quae ad ipsum locum pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, diriuatisque cursibus aquarum, exceptis istis tribus, expeditione, pontis arcisue coaedificatione. Hanc uero meam donationem minuentibus atque frangentibus, fiat pars eorum cum illis de quibus e contra fatur, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum qui paratus est Sathanae et satellitibus eius,' nisi prius digna satisfactione deo poenitentia legali emendent. Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ærest of Hārandūne wege ðonne hit stīcað on Middelhǣma gemǣra on Suttūninga lace; of Suttūninga lace on Leōfsiges gemǣra on ða hnottan dīc; of ðǣre hnottan dīc on brembel þorn; of brembel þorne on Hengestes geat; of Hencstes geate on ða ealdan dūne tō Brihtwoldes gemǣra; of Brihtwoldes gemǣra æft on Hārandūne. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXV. scripta est haec cartula, indictione .XIII. his testibus consentientibus quorum inferius nomina carraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Dunstanus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Oswoldus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfstanus

episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðelgarus episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfheah episcopus consignaui. ✠ Ego Aðulf episcopus non renui. ✠ Ego Ælfric episcopus dictaui. ✠ Ego Æðelsige episcopus annui. ✠ Ego Wulfgarus episcopus faui. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Brihtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Đureð dux. ✠ Ego Ordbryht abbas. ✠ Ego Syric abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfhere abbas. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Æðelmer minister.

Rubric. Đis is ðâra .XVII. hida land bôc æt Hârewylle ðe Æðelred cing gebôcode Æðelrîcæ his þegne on êce yrfæ.

DCXLIX.

ÔSWALD, 985.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXV. Ego Osuuold gratia dei gratuita Hwicciorum archiepiscopus, cum consensu et unanimi licentia uenerandae familiae in Wiogornaceastre, terram aliquam iuris nostri, id est unam mansam æt Cloptune concedo Wulfgaro clerico; ea uero conditione, ut habeat et perfruatur dies suos; et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Sit autem terra ista libera omnis rei, nisi aecclesiastici census. Đis synt ða landgemǽru æt Cloptûne. Ærest of Wermundingcforda ondlong hegstowe tô Wulfrîces gemǽre; ondlong ðæs gemǽres on Ælfrîces gemǽre; ondlong ðǽs gemǽres on ða ealdan strǽt; ondlong strǽte on breggeburnan ford; onlang burnan on

ðone hege; ondlong heges on færweg; ondlong weges on ðone wuduherpað; ondlang herpaðes on ciólanweg; ondlong weges ðæt be eástan ða bircan on Cyneðegnes gemǽre; ondlong gemǽres in on Lawern; ondlong Lawern on ceólanford; ðæt swâ be Cyneðegnes gemǽre swâ ða ealdan dîc, â beligcað; ðæt eft swâ on Weormundinc ford: ond ðis is ðæt mǽd land ðǽrtó; ǽrest of Temedan on Lullan hlyd on ða hegestowe ûfewardre; ondlong hegstowe on langan æcer; ondlong æceres on hina hom; ðæt swâ eft in Temedan. Ðonne is ealles ðæs landes ân hid ðe Osuuald ercebiscup bócað Wulfgâre preóste þreóra manna dæg mid his hlâfordes leáfe, and ðone hagan binnan mynstre on porte ðe Wulfrîc mæssepreóst becwæð Wulfwarde his mæge, ic his geon him his dæg and he his wel brûce; and æfter his dæge twâm mannan swilce him leófeste seu tó brûcenne. Scripta est haec cartula, his testibus et consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Osuualdus archipontifex consensi et subscripsi. ✠ Ego Kyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan monachus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Eadward presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfward diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.

DCL.

* ÆÐELRED, 985.

✠ In patris ac prolis sanctique flaminis onomate! Cum pius orbis sator eliminatis priscis Paradisi accolis

diffusae telluris ambitum proauum nostrum mancipasset exercere laboribus, quatinus tellus nascentibus priorum patrum sobolis, passim uiridis abundaret manipulis, ne rigida mortales quateret fames, quos pellax cerastes mordaci mendatio ab immortali lugubriter pepulerat quiete Paradisi, diuersas nationum monarchias uariis concessit dominari rectoribus, sceptra quoque uastissimi cosmi omnipotenti nutu regibus praeordinauit regenda praecluis, quatinus sobriis atque sibi deuote obsecundantibus procerum satrapumque frui libere concedant infulis, turgidos uero atque gazifero huius saeculi astu arridentes perniciter pro meritis aeui labentis trudant aerumpnis. Sibi quoque indefessa theoricae uitae amoenissima cum terrestribus bonis lucrentur gaudia ubi suauitate pascantur melliflua, atque pro temporalis uitae perparuissimis, iusticiae gratia Christo sibique famulantibus, collatis muneribus, aetherealis regni conscendant fastigia, ac cum coelicolis aeternitatis indigenae immarcescibili flauescentique ditentur laurea. Qua de re, infima quasi peripsema quisquiliarum abiiciens, superna ad instar praetiosorum monilium eligens, animum sempiternis in gaudiis figens, ad nanciscendam mellifluae dulcedinis misericordiam perfruendamque infinitae laetitiae iocunditatem, ego Æðelredus rex Anglorum per omnipatrantis dexteram totius Brittanniae regni solio sublimatus, cuidam foeminae Wulfrun uocitamine, quasdam terrarum particulas .x. scilicet cassatos, duobus in locis diremptas .ix. uidelicet in loco qui dicitur æt Heantune, et aeque unam manentem in eo loco quae Anglice æt Treselcotum uocitatur, in aeternam concedo haereditatem; quatenus illa bene perfruatur ac perpetualiter possideat dum huius labentis aeui cursum transeat illaesa atque uitalis spiritus in corruptibili carne inhaereat; et post illius ab hac uita discessum, cuicumque haeredi illi placuerit liberam concedendi habeat potestatem. Si autem tempore

contigerit aliquo quempiam hominum aliquem libellum ob istarum apicum adnichilationem in palam producere, sit omnimodis ab omnibus hominum ordinibus condemnatus, omnique abolitus industria ueritatis, cuiuscunque regum antecessorum meorum tempore fuerit praescriptus. Sint autem praedicta ruricula libera ab omni mundiali obstaculo cum omnibus quae ad ipsa loca pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, aquarumque cursibus, exceptis tribus, expeditione, pontis constructione arcisue munitione. Si qui denique, michi non optanti, hanc libertatis cartam cupiditatis liuore depressi uiolare satagerint, cum agminibus tetrae caliginis lapsi uocem audiant examinationis die magni iudicii sibi dicentis, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum,' ubi cum daemonibus ferreis sartaginibus crudeli torqueantur in poena, si non ante mortem digna hoc emendauerint poenitentia. Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ærest ðer gôse brôc scyt on sæffan môr; ðanon ongean streâm of seofan wyllan brôc; of ðâm brôce on âne wyllan; of ðǽre wyllan on ôðre wyllan; of ðǽre wyllan innan ða dîc; andlang dîc on âne mǽre; of ðâm mǽre on Bilsatena gemǽro; ðanone on secges leâge gemǽra; andlang gemǽre ðæt on sceorfes môr; of ðâm môre on hlyðe brôc; andlang brôc ðæt on wæte leâhe; of wæte leâhe ûpweard on ðone snawan; of ðâm snawan on gerihte ofer ðone feld hit cymð ðêr seô stîge scyt on ða strǽte ðe liggeð fram Byrngyðe stâne; æfter ðǽre stîge ðæt on geaggan treôw; of ðâm treôwe on ða brâdan strǽte ðæt hit cymð on mêdwe; ðonne æfter mêdwe sîce ðæt hit cymð on tresel; ûpp andlang tresel ðæt heft ðer gôse brôc scyt on sæffan môr. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXV. scripta est haec cartula, indictione .XIII. his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius donationis

libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Dunstanus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem libertatem cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Oswaldus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem donationem crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðelgarus episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfheah episcopus consolidaui. ✠ Ego Æscwig episcopus consensi. ✠ Ego Sigar episcopus conclusi. ✠ Ego Aðulf episcopus subscripsi. ✠ Ego Ælfric episcopus non renui. ✠ Ego Æðelsige episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Đureð dux. ✠ Ego Ordbriht dux. ✠ Ego Siric dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Ælfhere abbas. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Leofstan minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Æðelmer.

Rubric. Đis is ðâra .x. hida bôc æt Heântûne ðæ Æðelred cing gebôcode Wulfrunæ on êce yrfæ.

DCLI.

ÔSWALD, 985.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxxv. Ego Osuuald superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Æðelredi regis Anglorum, ac Ælfrici ducis Merciorum, uni ministro meo fideli, qui a gnosticis noto Eadric nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam, quinque uidelicet mansas, quod solito uocitatur nomine Tidantun cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi; ut ipse, uita comite, fideliter per-

fruatur; et post uitae suae terminum, duobus quibuscumque uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum, cum omnibus utensilibus, ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur immune. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio, praeter pontis et arcis restaurationem, et publicam expeditionem contra hostes. ✠ Đis synd ðа landgemǽru intó Eanulfestúne, and intó Tidantúne, ðonne féhð hit ǽrest on Doddanforda; of Doddanforda on cyngces bróc; andlang bróces on ða díc; of ðǽre díc on ðone hláw; of ðǽm hláwe on ðone weg; of ðǽm wege on locsetena gemǽre; of ðǽm gemǽrum on ðone hrygcweg; of ðǽm hrygcwege innan westbróc; of ðǽm bróce on saltmǽre; of saltmére on clǽgbróc; andlang bróces on ða strǽt; ondlang strǽte on Strǽtford; úp andlang streámes ðæt hit cymð eft on Doddanford. Đonne is ðæs landes fíf hida ðe Oswald arcebiscup bócað Eádríce his þegne, ge neor túne ge fir swá swá he hit ǽr hæfde tó lǽnlande, mid ðæs heorodes gewitnesse on Wiogornaceastre. Her is seó handseten.

✠ Ego Oswald arcebiscop. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Eadward presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðeric diaconus. ✠ Ego Cyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Æðelwold clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

Rubric. Æt Tidinctúne. Eádríce and Wulfrune.

DCLII.

* ÆÐELRED, 985.

✠ MUNDUS iste transibit et qui eum diligit, qui dominum diligit manebit in aeternum! Sic diligendus est mundus ut nullus abutatur eo; male utitur mundo ille qui philargyriam retinet in clauso uiscere tanquam heram principalem, quia mundana retinendo minuuntur, tribuendo multiplicantur, intonante apostolica fone, 'Quid habes, quod non accepisti? Si accepisti, quid inde gloriaris quasi non acceperis?' Adeo decantante psalmigrapho, 'Domini est terra et plenitudo eius, orbis terrarum et uniuersi qui habitant in eo.' Quamobrem ego Æðelredus rex Anglorum praenoscens quorsum praedicta tendant, scilicet ad diligendos homines bonis moribus adornatos, concedo cuidam meo amico fideli nomine Ælferd quandam telluris particulam, id est .XI. mansas in loco uulgari uocitamine æt Miclamersce, quatinus uita comite habeat ac perenniter possideat; cum autem interitum communem aduenire cognouerit, cuicunque sibi libuerit haeredi post se commendet in propriam haereditatem. Sit autem praedicta tellus libera ab omni saeculari offendiculo, cum omnibus quae ad ipsa loca pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, pontis arcisue coaedificatione, anathematis antiquis cartulis, ita ut nichil ualeant ultra, etiam si iterum emergant. Hanc uero meam donationem cupientes minuere uel mutare uel frangere habeant portionem cum illis quibus dicitur, 'Discedite a me operarii iniquitatis in flammas ignium,' nisi prius poenitentiae digna satisfactione emendent. Est autem praedictum rus talibus circumdatum terminis. Ærest of Terstân ûpp on Iww cumb; of Iwwa cumbe on wǽnhyrste; of wǽnhyrste on ðone ealde iw; ðonone of

ðon iwe tó Lullan setle; of Lullan setle tó beócera gente; of beócera gente tó horsweges heale; of horsweages heale tó æppen lēga; of hæppen lēge tó Higsolon; of Higsolon on fæstan âc; of fæstan âc on feora burnan ǽwylman; of feora burnan tó ceomman bricge; of ceomman bricge tó wyrtwalun; úp be wyrtwalun oð Cerswyll; of Cæorswylle úp tó ðâm ellene; of ðâm ellene tó populfinige; of populfinige tó Lambhyrste; of Lambhyrste tó huntan wícan; ðonone eft on Terstân. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXV. his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Dunstanus Doruernensis aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Oswoldus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfegus Wintoniensis praesul confirmaui. ✠ Ego Ælfstanus Lundoniensis praesul corroboraui. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Bryhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux.

DCLIII.
ÓSWALD, 985.

✠ REGNANTE in perpetuum domino nostro Ihesu Christo per uniuersa quadriflui orbis climata! Anno eiusdem incarnationis .DCCCC.LXXXV. ego Oswaldus Weogornensis aecclesiae sedem episcopalem gerens, trado cuidam meo familiari amico nomine Leofwine, eius bene promerentibus meritis, dimidiam manentem ex septentrionali plaga uillae quae dicitur Heortlanbyrig tempore quo uixerit; et post se duobus derelinquat haeredibus; quibus ex hac uita sublatis, restituatur supramemoratae aecclesiae. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio, praeter

pontis arcisue restaurationem, et contra hostes communem expeditionem. Ðis syndon ðа gemǽru ðe tó ðisson londe gebyriað. Ǽrest of Stúre on ða díc æt súð dene ; ondlong díces tó ðǽm heáfdum ; á be ðǽm heáfdum on þreó hláwas ; of þreóm hláwan in ðone weg ; ondlong weges ðæt on ða aldan strǽte ; ondlong ðǽre aldan strǽte ðæt hit cymeð tó Heortlaforda ; of Heortlaforda ðæt eft on Stúre. Hi sunt testes et consentientes quorum infra nomina notantur.

✠ Ego Osuualdus archipontifex confirmaui et subscripsi. ✠ Wynsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Eadward presbyter. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Æðeric diaconus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Wulfwine clericus.

DCLIV.

ÆÐELRED, 986.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.lxxxvi. Ego Æðelred, diuina fauente gratia, rex Anglorum caeterarumque circumquaque gentium, ruris quandam particulam uulgariter Lytletun nominatam, quinque mansiunculis aestimatam, liberam praeter arcem, pontem expeditionemque, Uuenoðo ministro meo in ius perseuerabile uita comite perfruendam ; ultimoque exhalato spiramine, cuicunque uoluerit relinquendam, pro eius satis placabili ministerio libenter admodum concedo cunctisque nostri generis unanimem consensum praebentibus, hoc praecipiens in deique nomine efflagitans, ut nostrorum nemo successorum christiani uigente numinis potestate hoc nostrum

decretum nostrorumque cunctorum satrapum audeat uiolare. Quod si quisque, quod non optamus, inire temptauerit, nisi prius in hoc saeculo se digne castigauerit, in poenis inferni aeternis se talionem passurum agnouerit. Huius donationis constipulatorum nomina inferius caraxari uidentur, atque ne friuola deceptione uiolentur apicum serie roborantur. Hii sunt termini terrae de Lutletone. Inprimis de Ludepol iuxta Seuerne usque Colpuylle; et ab eodem super heyt cowehuylle; et de heyf cowehuille usque flogges iete; et ab eodem usque peuelles broke; et per eundem amnem directe usque stokkes broke; et ab eodem usque in ualefelde; et ab eodem loco usque haywode; et ab eodem usque ston egge; et ab eodem usque eyshinige dich; et ab eodem usque ad eluuisger; et ab eodem directe usque ludegarstone buyht; et ab eodem buyhte usque æwelburhe heme diche; et ab eodem fossato usque rihshammes puylle; et per rihshammes puylle directe usque lude puylle; et ab eodem loco usque Seuerne; et sic per Seuerne iterum usque Colpuylle.

✠ Ego Æðelred, gratia dei totius Britanniae telluris rex meum donum proprio sigillo confirmaui. ✠ Ego Oswald archiepiscopus consensi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus consensi. ✠ Ego Ælfege episcopus depinxi. ✠ Ego Aðulf episcopus praefixi. ✠ Ego Æðelgar episcopus praepunxi. ✠ Ego Æscwi episcopus praenotaui. ✠ Ego Ælfeage episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelsige episcopus consolidaui. ✠ Ego Æðelwyne dux. ✠ Ego Ælfstan episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðelward dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Ælfward minister. ✠ Ego Æðelnoð minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wlfmer minister. ✠ Ego Æðelwald minister. ✠ Ego Æðelmund minister. ✠ Frana minister. ✠ Ego Ælfward minister. ✠ Leofsige minister. ✠ Ego Wlfheah minister. ✠

Godwyne minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Osward minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Ælfsige dux. ✠ Ego Leofstan minister. ✠ Ego Æðelward minister. ✠ Ego Æðelwyne minister.

Rubric. De Litletun quam rex Æðelred dedit Uuenoðo ministro suo.

DCLV.

* ÆÐELRED, 986.

✠ ALTITHRONO in aeternum regnante! Uaria rerum dispositio suo cunctis patefacit defectu sophistis, nichil practica aerumpnosaque constare uita, quod tum ad fatalem uitae terminum cum dedecore non tendat, omnisque eius prosperitas tum allubescens, ut uesicam turgentem fatuos inflat, itidemque ut uligo terrae euanescens aduersitas inopinate superueniens miserrimos calcetenus dispergit, igitur tam lubrici regimen potentatus nulli dubium cum magna teneri difficultate fieri potest. Quamobrem ego Æðelred annuente summi moderatoris clementia, Anglorum rite dicatus basileus optimatum meorum domino muniente ob regni defensione plurimum indigens amminiculo, quandam ruris particulam in loco qui a gnosticis Ebblesburne nuncupatur .v. uidelicet manentium quantitate, cuidam michi oppido fideli ministro qui nobili a peritis Ælfgar nuncupatur onomate, ob eius fidele obsequium quod erga me sedulus exhibuit, aeterna largitus sum haereditate, quatenus, ipse uita comite cum omnibus utensilibus quae almus cosmi fabricator in ipsa telluris edidit superficie, pratis, scilicet, pascuis, siluis, hilariter possideat; et post se quibuscunque uoluerit cleronomis immunem uoti compos derelinquat. Si autem tempore contigerit aliquo quempiam hominum aliquem libellum ob istarum apicum adnichilationem in palam producere, sit omnimodis ab omnibus

hominum ordinibus condempnatus omnique industria ueritatis, cuiuscunque regum antecessorum meorum tempore fuerit proscriptus. Si quis autem hanc nostram munificentiam beneuola augere studuerit uoluntate, augeatur dignitas prosperitasque eius hic et in futuro aeternae uitae brauium domino largiente percipiat. Quod si quispiam laruarico instinctus afflatu aliquid nostrae dapsilitatis transferre minuereque subdola cauillatione uoluerit, minuatur eius potentatus hic in praesenti saeculo, et in futuro sanctorum sequestratus contubernio, barathri incendiis trusus cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus aeterna miserrimus dampnatione lugubriter puniatur nec inde unquam euulsus se euasisse glorietur, ni congrua satisfactione poenitens emendauerit, quod contra dei nostrumque decretum obstinatione fascinatus uiolenter patrauit. Igitur maneat nostrum munificum donum inuiolatum, plenaque perenniter omni iugo terrenae seruitutis solutum glorietur libertate, tribus his exceptis, rata uidelicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. His limitibus praefatum rus triuiatim hinc inde gyrari uidetur. Ðis syndon ða landgemêre ðêre .v. hida æt Eblesburnan. Ærest on ðone welig; of ðâm welige on ðone wîtan weg; of ðâm wege on ðone hassuc ûpp ân hrofan hricge; of hrofan hricge on Dolemannes beorh; of ðâm beorge on ða greâtan dîc; of ðêre dîc on Stânbeorch; of ðâm beorge on ðæt hlêw et hrichwege; of hrichwegge on ða wîtan dîc; of ðêre dîc on þornhlinch; ðanone on dynes hlinch; of ðâm hlince on ðæt seade clif; of ðâm clife on Eblesburnan; of ðêre burnan on ða streat; andlanges streat on Strêtford. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVI. indictione .XIIII. scripta est haec nostrae munificentiae syngrapha, his testibus consentientibus quorum infra secundum cuiusque dignitatem nomina incarraxantur.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum rite dicatus basileus

hanc munificentiae cartulam crucis taumate tripudians corroboraui. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus Doruernensis aecclesiae hoc regis praefati donum cum caeteris suffraganeis agiae crucis signaculo consentiendo firmaui. ✠ Ego Oswoldus Eboracae ciuitatis archipraesul crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus Lundoniensis aecclesiae consensi. ✠ Ego Ælfheah episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelgar episcopus consolidaui. ✠ Ego Æðelsige episcopus impressi. ✠ Ego Sigeric episcopus subscripsi. ✠ Ego Aðulf episcopus conclusi. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelwerd dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ordbryht dux. ✠ Ego Leofric abba. ✠ Ego Leofric abba. ✠ Ego Leofsige abba. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Ælfwerd minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Wulfhalh minister. ✠ Ego Oswerd minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Godwine minister.

Rubric. Ðis is ðāra .v. hyda bōc æt Eblesburnan ðe Æðelræd cyning gebōcodæ Ælfgāre his þegne on ēcæ yrfe.

DCLVI.

* ÆÐELMǢR, 987.

✠ ANNO incarnationis domini nostri Ihesu Christi, nongentesimo octogesimo septimo, regnante ipso cum coaeterno patre et spiritu sancto perpetua maiestate! Ego Æðelmær filius Æðelwerdi, satrapa regis Æðelredi notum fore studui ipsius regiae sublimitati hoc salubre meum consilium, et archiepiscopo Dunstano, et Ælf-

eago Wintoniensi episcopo, et omnibus episcopis, cunctisque sapientibus gentis Anglorum; quod ego libere perpetua munificentia tribui illum locum qui uulgo Cernel nuncupatur, cum possessionibus quas ei subiugo cuncticreanti deo ad almi onomatis eius laudem, et ad honorem sanctae Mariae genitricis dei perpetuae uirginis, ac sancti Petri principis apostolorum, necnon et sancti Benedicti, pro meo carissimo hero basileo Æðelredo, et pro memetipso, necnon et pro dilecta mihi animula mei genitoris, et redemptione meorum praecedentium patrum, qui propria colla sponte fidei christianae subdiderunt, suarum possessionum me haeredem haud ingratum relinquentes. Illud monasterium uidelicet Cernel, de quo praefatus sum primitus ditaui sicut mihi largitas tunc dictauit, sed post paucorum annorum spacia maioribus illud possessionibus deo inspirante ampliaui, largiens ei et fratribus inibi degentibus illam uillam Cernel, cum omnibus quae ad eam pendent, postquam ego mortali iure hoc saeculum relinquam; hac etiam ratione concedo illam uillam, quae Æscere dicitur cum cunctis eis adhaerentibus; denique me in carne, et post obitum perpetue has possideant, quas modo nomino terras in illa uillula, quae a ruricolis Minterne nominatur sex cassatos, in Winceburnan decem mansas, in Bridian sex, in ulteriore Bridian duodecim, in Hreminescumbe tres. Haec nostra dona augmentauit Leofricus clericus de Poceswylle, donans spontanea largitate suam uillam de Poceswylle, cum omnibus possessiunculis fratribus praedicti loci in adiutorium cum territoriis quod postea concessit eodem iure noster basileus Æðelredus coram testibus. Ælfriðus etiam meus propinquus de Beuncumbe largitus est unum rus iuxta Pydelan quatuor cassatos, post dies Leofwini nostri propinqui; Ælfwoldus quoque in Blacewyrðe quinque mansas, post suae coniugis obitum illi monasterio concessit. Et ego mando in nomine omnipotentis

dei, ut decimae totius anni redditus in Cernel et Ceosolburnan, praefato monasterio cum omni diligentia dentur, quamdiu aura uitali alor, et aeque post metam labentis uitae, et ex meis reliquis ruribus mellis, casei, et pinguium porcorum decimae similiter, per omne aeuum incunctanter praescripto loco adducantur. Et ego uolo, ut illuc habitent seruientes et uacantes deo, et hiis commodis utantur qui sanctam regulam beati Benedicti uita et moribus teneant. Qui locus et eius habitatores deo omnipotenti sint commendati; et sit eis liberum arbitrium saecularem patronum ubi melius autumant sibi eligere; et insuper adiuro per nomen aeterni dei quemcunque superstitem derelinquo, ut nequaquam praesumat hoc priuilegium temere peruertere; sed caueat ipse, et caueant id est ualde oppido omnes iniqui raptores, ne nostrum donarium aut suis dominiis uendicent, aut auare minuant, ut non cum impiis auaris et sceleratis rapacibus, aeterna animaduersione in barathri incendiis crucientur. Precor nunc obnixe ut quicumque fidelis illius loci res augmentare satagit, multiplicet ei Christus dominus aeternas diuitias.

DCLVII.

ÆÐELRED, 987.

✠ Altithrono in æternum regnante uniuersis sophiæ studiū ītento m̄tis conamine sedulo rimantibꝫ liquido patescit.✓ quod huius uitæ periculis nimio ingruentib; terrore recidiui terminus cosmi appropinquare dinoscuntur. ut ueridica xp̄i promulgat sententia qua dicit . Surget gens contra gentem et regnum aduersus regnum et reliqua. Quapropter ego æðelrædus fauente sup̄no numine basileos industrius anglorū cęterarūque gentium in circuitu persistentium quandā telluris particulā id est .x. aratrorū illo in loco ubi a ruricolis. bromleg dicit^r cuidam mihi op-

pido fideli ministro qui a notis noto æðelsige nuncupatur onomate in perpetuã possessionẽ donando donaui. ut habeat et possideat quãdiu uiuat in æternã hereditatẽ. et post se cuicumq; sibi placuerit heredi inmunẽ derelinquat. Sit autẽ predictum rus liberũ ab omni mundiali obstaculo cum om̃ib; ad se rite pertinentibꝫ cãpis. pascuis. pratis. siluis. excepto istis tribus expeditione uidelicet. pontis. arcisue munitione. Si quis igit^r hanc ñram donationẽ in aliud quam constituimus transferre uoluerit priuat^9 consortio Scæ đi ecclæ æternis barathri incendiis lugubris iugiter cum iuda xp̃i proditore eiusq; complicib; puniat^r si non satisfactione emendauerit congrua quod contra ñrum deliquit decretũ. Istis terminib; prędicta terra circumcincta clarescit. ærest an norðan fram ceddanleage to langanleage bromleaginga mearc ⁊ leofsuhæma. þanne fram langanleage to ðam wônstocce. þanne fram ðam wônstocce be modinga hæma mearce to cinta stigole þanne fram cintan stigole be modinga hæma mearce to earnes bẽame. ðanne fram earnes beame cræg sætena haga on easthealfe sced hit to leowsandẽne ðanne fram leowsandene to swelgende. ðanne fram swelgende crægsetenahaga to siox slihtre. ðanne fram seox slihtre to fearnbeorhginga mearce fearn beorginga mearc hit sced to cystaningamearce cystaninga mearc hit sced suðan to weardsetle. ðanne fram weardsetle cystaningameârc to wichæma mearce. ðanne seo west mearc be wichæma mearce ut to bipple styde. þonne fram bipple styde to acu styde to beoh hæma mearce. fram acu stede to ceddanleage. ðonne belimpað þær to ðam lande. fĩf denn. an on ut wealda brocces ham ðæs dennes nama. ⁊ þæs oðres dennes nama sænget hryc. billan ôra is þæs þriddan nama. þonne twa denn an glæppan felda. Anno ab incarnatione dñi nñi .DCCCC.LXXXVII. indictione .XV. his testib; consentientib; quorum nomina infra scripta sunt Scripta est autẽ hæc cartula.

✠ Ego æðelræd rex anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigiũ tenens libenter concessi.

✠ Ego dunstan archieps̃ doruernensis ecclesiæ cum signo sc̃æ crucis confirmaui.

✠ Ego oswold eboracę ciuitatis archipręsul crucis taumate adnotaui.

✠ Ego ælfstan eps̃ consensi.
✠ Ego ælfheah eps̃ adquieui.
✠ Ego æþelsige eps̃ consolidaui.
✠ Ego æþelgar eps̃ non rennui.
✠ Ego æscwig eps̃ impressi.
✠ Ego sigeric eps̃ consignaui.
✠ Ego sigegar eps̃ subscripsi.
✠ Ego aðulf eps̃ conclusi.
✠ Ego æðelwine dux
✠ Ego byrhtnoð dux
✠ Ego æþelwerd dux
✠ Ego ælfric dux
✠ Ego ordbryht abba
✠ Ego leofric abba
✠ Ego æluere abba
✠ Ego leofric abba
✠ Ego ælfsige ms̃t
✠ Ego ælfgar ms̃t
✠ Ego wulfsige ms̃t
✠ Ego æðelsige ms̃t
✠ Ego ælfric ms̃t
✠ Ego leofric ms̃t
✠ Ego wulfric ms̃t
✠ Ego leofric ms̃t
✠ Ego ordulf ms̃t
✠ Ego æðelmær ms̃t
✠ Ego oswerd ms̃t
✠ Ego wulfgeat ms̃t
✠ Ego leofric ms̃t
✠ Ego wulfsige ms̃t
✠ Ego æðelric ms̃t
✠ Ego leofstan ms̃t
✠ Ego godwine ms̃t
✠ Ego leofwine ms̃t
✠ Ego leofsige ms̃t
✠ Ego æðelnoð ms̃t.

DCLVIII.

ÆÐELRED, 987.

✠ Annuente dei patris ineffabili humanae proli clementia qua filium suum redemptorem nostrum huic mundo destinare dignatus est, qui quod mortifer uetus per uenenata contulerat arma uirgine satus integer-

rima diuino refertus supplemento ut fax noua mundi detersit; pro cuius inenarrabilis gloriae recordatione ego Æðelræd rex Anglorum aliarumque gentium in circuitu persistentium, cuidam meo uenatori qui a notis noto Leofwine nuncupatur uocabulo, quandam telluris particulam .III. uidelicet mansas et tres perticas, duobus in locis diuisas .III. in loco qui dicitur Westwuda .III. scilicet perticas in loco ubi a ruricolis Fearnlæh nuncupatur, in perpetuam possessionem donando donaui, ut habeat ac possideat quamdiu uiuat in aeternam haereditatem; et post se cuicunque uoluerit haeredi derelinquat. Sit autem praedictum rus liberum ab omni mundiali obstaculo, cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, uidelicet, pontis arcisue munitione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione deo fauente emendauerit. Istis terminis praedicta terra circumcincta clarescit. Ðis syndon ðа landgæmǽro tó Westwuda and tó Cissanhammæ. Ǽrest on Stânford; of Stânforda andlang streâmæs on Igford; of Igforda on bæræ hæhgæ; andlang hægæs on Afonæ; ûp bæ stræâmæ on Windærlæh mǽd; of ðǽræ mǽd eâst onbûtan cading lǽgæ on hramæs hangran; of ðâm hangran sûð tó ðǽre strǽt on ða streatan hlywan; of ðǽre hlywan sûð onbûtan færs scagan on ða dîc ðæt hit cymð tó ðǽre ródæ; ðanon on crawan âc; of ðǽre ǽc æft on Stânford; ðonnæ licgeað ða þreó gyrda on óðære hæalfæ fromæ æt Fæarnlæágæ on gæmǽnum landæ. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVII. scripta est haec cartula, his testibus consentientibus quorum nomina inferius scripta adnotantur.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum hanc donationem libenter concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus

trophaeo agiae crucis confirmaui. ✠ Ego Oswold archipraesul crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Ælfheah episcopus. ✠ Ego Æðelgar episcopus. ✠ Ego Æðelsigæ episcopus. ✠ Ego Æscwig episcopus. ✠ Ego Sigæric episcopus. ✠ Ego Sigegar episcopus. ✠ Ego Aðulf episcopus. ✠ Ego Æðelwinæ dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelwærd dux. Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ordbryht dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Ælfwærd dux. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Leofstan minister. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ego Oswerd minister. ✠ Ego Æðelwerd minister. ✠ Ego Æðelwold minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Wulfhac minister. ✠ Ego Ordric minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Leofwinæ minister.

Rubric. Ðis is ðâra .III. hida land bôc æt Westwuda and ðâra .III. gyrda æt Fearnlêge ðe Æðelred cing gebôcode Leôfwine his huntan on êce yrfe.

DCLIX.

ÆÐELRED, 987.

✠ Annuente dei patris ineffabili humanae proli clementia, qua adnullata primi terrigenae piaculo nouae restaurationis admirabile quoddam mundo decus aeternae consortem maiestatis filium suum mittere dignatus, qui terrenae condolens fragilitati custoditae per uirginei pudicitiam flosculi affatu angeli uirginis claustra subintrans nouae incarnationis mys-

terium se ostentando dedicauit, ostendens se dictis uerborum factisque miraculorum, quibus deifice pollebat dominum, curans omnium imperante sermone aegrotationum pondus, tandem quadrati pro nobis ferens supplicia ligni, iugum haereditariae mortis assumens, diu longeque interdictae reserauit limina portae. Pro cuius inenarrabilis gloriae recordatione, ego Æðelredus gratia dei sublimatus, rex et monarchus totius insulae Britanniae, quoddam praedium, id est .XL. mansas, cum pratis siluisque, quod dicitur Kingtone, deo eiusque uenerabili genitrici semper uirgini Mariae, ad monasterium Glastingense deuotus admodum in perpetuam possessionem donando donaui; quod quidem praedium quondam Ælfswið coniux Ælphegi ducis digno plenoque pretio a gloriosissimo rege Eadgaro, cum .XL. puri auri emit mancusis. Hanc autem praefatam donationem suprascripti praedii praefato monasterio perpetua libertate concessi, eo scilicet tenore, ut uenerabilis ibidem abbas cum grege digne deo degens habeat ac possideat, quamdiu fides in Anglorum catholica permanserit plebe. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua, quod contra nostrum deliquit decretum. Haec autem scedula scripta est anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXXVII. indictione .XV. hiis testibus consentientibus quorum nomina inferius scripta cernuntur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus Dorouernensis aecclesiae cum signo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Oswald Eboracensis ciuitatis archipraesul crucis taumate annotaui.

DCLX.

ÔSWALD, 987.

✠ Omnis usiae opifici sit laus deo patri eiusque unigenito cum spiritu sancto, qui uetiti ligni malo perditum crucis patibulo redemit genus humanum, cuius benignissimae miserationis ope recreati, mortis secundae poena, quae primi parentis incuria contigit, euadere multimodis speramus. Ipsius itaque annuente clementia, ego Oswaldus archiepiscopus, pontificali utique usus licentia ut antecessores mei fecerunt, praebeo cuidam inter primates huius regni nobilissimo nomine Æðelmundo quinas telluris mansas, ubi dicitur æt Codestune, ut habeat et perfruatur diebus quibus uixerit; et secundus, qui ei successerit haeres, cui et donauerit. Decurso autem illorum duorum uitae termino, sanctae aecclesiae genitricis dei Mariae, quae est in Wiogornensi sita monasterio, praefatum rus ut tribuatur sine detrimento omnium rerum ad se pertinentium, hominum uel pecorum seu ciborum, sicuti tunc temporis inibi fuerit, unius ex ipsius monasterii congregatione uita degente cuius praenotauerint nominis titulum: reuoluto demum ipsius fratris uitae circulo, suprataxata tellus episcopali restituatur cathedrae, absque ullius controuersiae obstaculo. Sit autem terra illa libera ab omni mundiali seruitio, praeter pontis arcisue restaurationem, et communem contra hostes expeditionem. Ðis synd ða landgemǽro ðe gebyriað intô Codestûne. Ǽrest on Gytincges ǽwylm; of Gytinges ǽwylme on norðdene on ðone grênan weg; ðæt on ðane hâran stân; of ðǽm hâran stâne andlang grênan weges on scepe clif; andlang scepe clifes in on meos mǽre; of meos mǽre andlang dene on geolowonford; of geolewanforde on þristlongan dene; ondlang þristlongan dene tô brocces slǽde; of brocces slǽde ondlong ecge ðæt on ða twêgen þornas; of ðǽm twâm þornan on wâdbeorh; of wâd-

beorhge on lafercan beorh; of lafercan beorhge â bi ðâm æcra heâfdan ðæt on scyttanfæn; of scyttanfænne ðæt on Gyting; ondlang ðæt eft on Gytinges ǽwylm. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVII. scripta est et corroborata haec cartula, sub adstipulatione clerorum illustrium in eodem monasterio degentium, quorum onomata hic infra crucis dominicae signo praenotantur.

✠ Ego Osuualdus archipraesul consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Cyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Oswi monachus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego . . . . ✠ Ego Wulfwine clericus.

Rubric. Æt Codestûne. Æðelmund and Wulfhelm and Ælfnôð and Godwine.

DCLXI.

ÔSWALD, 987.

✠ REGNANTE in perpetuum domino nostro Ihesu Christo, cuius incarnationis humanae anni laterculo .DCCCC.LXXXVII. indictione uero .XV. ego Osuualdus archiepiscopus, cum licentia illius familiae quae sita est in Wiogurnaceastre, terram .V. manentium, ubi ruriculi Goldhora dicunt, Leofwardo fideli meo homini, tradendo concedo, sibi dies suos perfruendum; et post se uni haeredi tradendum, ea tamen conditione interposita, ut ipse mihi subditus sit, qui tunc terram habeat, quamdiu uixerim, et semper possessor terrae illius reddat tributum aecclesiasticum, quod circ-sceat dicitur to Pirigtune, et omni anno unus ager inde

aretur to Pirigtune, et iterum metatur, et suus haeres ueram amicitiam habeat cum domino aecclesiae; sin autem, sit terra in potestate illius aecclesiae. Ipse etiam Leofward mihi tradidit decem libras, ut sibi suoque haeredi eo liberius possideatur; et nunc in omnipotentis nomine praecipiendo obsecro, ut ex utraque parte ista traditio uel conditio conseruetur, et conseruantibus hoc diuina clementia multiplicetur.

✠ Ego Osuuald archiepiscopus hanc meam donationem propria manu confirmo et subscribo. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfward diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Oswig clericus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

DCLXII.

ÆÐELRED, 988.

✠ In nomine dei excelsi! Transeunt enim tempora praesentis uitae et in uelocitate deficiunt, et quasi umbra uolatilis dies fugiunt, et semper ad mortem festinant: ideoque atramento caraxamus quae stare firmiter optamus ad euitandum periculosam contentionem hominum malignorum, ne a posteris frangantur priorum decreta. Ideo ego Æðelredus totius Albionis basileus aliquam telluris partem iuris mei, fideli ministro meo Norðmanno cum consensu meorum fidelium satrapum, libens condonabo, id est .v. manentium in loco illo ubi ab incolis habitantibus Heamtun nominatur, ut habeat et possideat cum omnibus ad eandem terram rite pertinentibus quamdiu uiuat;

postque uitae eius decursum cuicunque haeredi uoluerit derelinquat. Ipsa autem supradicta terra mihi soli et nulli alii de istis tribus causis respondebit, hoc est, expeditione, arcis pontisue constructione. Si autem aliquo modo contigerit tempore quempiam hominum aliquem antiquiorem librum producere, pro nichilo computetur. Si quis autem hanc meam donationem frangere uel minuere uoluerit, minuat deus uitam eius hic et in aeuum nisi ante terminum uitae suae emendauerit. Istis itaque terminis. Ðys sind ða londegemǽre tó Hamtúne; ðæt is ðonne ǽrest of pedredan úpweard; ðæt on ðene rycgwege; of ðám ricgwege ðæt onbúton ða .XXX. acera; ðæt eft on ricgweg; of ricgwege ðæt on ða ealdan díc; onlong díces ðæt on Eseburne; of Eseburne úp tó ðére ealdan díc; of ðére ealdan díc ðæt on wylihte mǽdwan; of wylihte mǽdwan ðæt on mǽrbróc; onlong bróces ðæt on domnipol; of ðám pole ðæt on ælles beorh; of ðám beorge ðæt on mǽr wyllan; of ðám wylle ðæt æft on Auene. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIII. indictione .I. anno uero praefati regis .IX. die .X. kalendarum Aprilis, scripta est haec scedula, et his consentientibus qui subnotati uisuntur.

✠ Ego Æðelredus Anglorum basileos hanc donationem libenter confirmaui. ✠ Ego Ælfricus archiepiscopus consolidaui. ✠ Ego Eadulfus archiepiscopus adquieui. ✠ Ego Ælfredus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wlstanus episcopus consensi. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus consensi. ✠ Ego Aðulfus episcopus consensi.

DCLXIII.

ÆÐELRED, 988.

✠ Domino dominorum dominante in saecula saeculorum! Regna regnorum huius praesentis saeculi trans-

eant sicut ignominica, et omnis gloria et iocus huius mundi peribit et non sunt aeterna, sed superna aeterna sunt. Unde ego Æðelredus rex Anglorum gubernator et rector, cuidam fideli meo ministro, quem nonnulli uocitant noto uocamine Leofstan, quatuor mansas aeternaliter concedo, illic ubi Anglica appellatione dicitur æt Coleworð, ut hoc diebus suis possideat tramitibusque uitae suae; et post se cuicunque uoluerit haeredi derelinquat in aeternam haereditatem. Si autem tempore contigerit aliquo quempiam hominum aliquem libellum ob istarum apicum adnichilationem palam producere, sit omnimodis ab omnibus hominum ordinibus condempnatus, omnique abolitus industria ueritatis cuiuscunque regum antecessorum tempore fuerit praescriptus. Maneat igitur meum hoc immobile donum aeterna libertate iocundum, cum uniuersis quae rite ad eundem locum pertinere dinoscuntur, campis, pascuis, pratis, siluis, sine expeditione, et pontis arcisue instructione. Si quis autem propria temeritate uiolenter inuadere praesumpserit, sciat se proculdubio ante tribunal districti iudicis, titubantem tremebundumque rationem redditurum, nisi prius digna hic satisfactione emendare maluerit. Istis terminis ambitur praedicta tellus. Ærest of ðâm hlidgeate tô wîcan stîgele; ðanon tô Ælfriðe ho; ðanon andlang môres tô Tilmundes ho; ðanan andlang môres tô Beorganstedinga mearce; ðanne andlang môres tô baberhâm; ðanne tô þelbrycge; ðanne ðanen tô sealgate; ðannen tô mycele memerinn; ðanen tô sealt rôde; ðanen tô feðer cirican sîðe; ðanne tô þelbrige; ðanne eft tô ðâm hlidgeate and on hage on Cycester. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIII. indictione prima, scripta est haec cartula, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum praefatam donationem concessi. ✠ Ego Æðelgarus Dorobernensis

aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Oswaldus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfeagus episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus corroboraui. ✠ Ego Æðelstanus episcopus consensi. ✠ Ego Æðelwoldus episcopus non renui. ✠ Ego Æðelsinus episcopus conclusi. ✠ Ego Sigiricus episcopus annui. ✠ Ego Æscwygus episcopus consolidaui. ✠ Ego Sygegarus episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrctnoð dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ðureð dux. ✠ Ego Wulfric miles. ✠ Ego Æðelric miles. ✠ Ego Ælfric miles. ✠ Ego Ælfhelm miles. ✠ Ego Wulfric miles. ✠ Ego Wulfheah miles. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfgar miles. ✠ Ego Ælfwold miles. ✠ Ego Eadwine abbas. ✠ Ego Leofric miles. ✠ Ego Brihtwold miles. ✠ Ego Ælfhere abbas. ✠ Ego Ordwulf miles. ✠ Ego Ordbriht abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas.

DCLXIV.

ÆÐELRED, 988.

✠ Annuente dei patris ineffabili humanae proli clementia, qua adnullata primi terrigenae piaculo, nouae restaurationis admirabile quoddam mundo decus aeternae consortem maiestatis filium suum mittere dignatus est; qui terrenae condolens fragilitati custodite per uirginei pudicitiam flosculi affatu angeli uirginis claustra subintrans nouae incarnationis mysterium se ostentando dedicauit, ostendens se dictis uerborum factisque miraculorum quibus deifice pollebat dominum curans omnium imperanti sermone aegrotationum pondus; tandem quadrati pro nobis ferens supplicia ligni, iugum haereditariae mortis absumens, diu longeque interdictae reserauit limina

portae. Pro cuius inenarrabilis gloriae recordatione, ego Æðelredus fauente superno numine basileus industrius Anglorum caeterarumque gentium in circuitu persistentium, cuidam meo oppido fideli ministro, qui a notis noto Ælfgar nuncupatur onomate pro sua humillima deuotione, quandam telluris particulam .v. uidelicet mansas largiendo libenter concedens perdonabo illic ubi uulgus prisca relatione uocitant æt Wigli; ut habeat ac possideat quamdiu uiuat in aeternam haereditatem; et post se cuicunque sibi placuerit haeredi immunem derelinquat. Sit autem praedictum rus liberum ab omni mundiali obstaculo cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, uidelicet, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit quod contra nostrum deliquit decretum. Istis terminis praedicta terra circumcincta clarescit. Ðis syndon ðâra .v. hida landgemǣro æt Wigli ðe Æðelwold and Ælfhelm his bróðor hæddan. Ærest of Hunighamme westewearden ûp andlang streâmes on ðа ealdan dîc; of ðǣre ealdan dîc swâ on bican dûne westewearde; of bican dûne on ðene hricweg; ðonne eâst andlang hricweges on ðа ealdan furh; of ðǣre ealdan furh andlangan dûne; forewearde of langan dûne on loc hylle; swâ æft on Hunigham westeweardne. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.LXXXVIII. scripta est haec cartula, his testibus consentientibus quorum nomina infra carraxata sunt.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Dunstan archiepiscopus Dorouernensis aecclesiae confirmaui. ✠ Ego Oswold Eboracae

ciuitatis archipraesul consensi. ✠ Ego Ælfstan episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfheah episcopus adnotaui. ✠ Ego Æðelgar episcopus consolidaui. ✠ Ego Sigeric episcopus conclusi. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ordbryht abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Æðelsige abbas. ✠ Ego Wulfsige abbas. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Orddulf minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Wulfheah minister. ✠ Ego Oswerd minister. ✠ Ego Æðelnoð minister. ✠ Ego Ceolred minister. ✠ Ego Ordric minister. ✠ Ego Siric minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Ordric minister.

Rubric. Đis is ðǣre .v. hida land bōc tō Wilig ðæ Æðelred cing gebōcade Ælfgār bisceope on ǣce yrfe.

DCLXV.

ÆĐELRED, 988.

✠ Domino saluatore nostro Ihesu Christo in perpetuum regnante, ac cuncta aeternaliter sua ineffabili potentia gubernante, cunctis fidelibus in hac ualle lachrimarum degentibus necessarium est secundum uirium possibilitatem ex infimis alta, ex caducis mansura, ex terrenis coelestia, toto cordis conamine promereri ! Qua de re ego Æðelredus per omnipatrantis dei gratiam, totius Britanniae regni solio sublimatus, inter caetera dapsilitatis munera quae abunde largior et distribuo, unam curtem Wiltoniae particulam cuidam meo fideli ministro Æðelnoð nomine deuotionis eius sollertia dignatus sum impertiri. Tali autem tenore haec praefata munificentia senium

tradendo concessi; quatinus possideat et usque ad ultimum cursum uitae suae firmiter teneat; et postquam humani generis fragilitatem deseruerit, et ad desiderabilem iocunditatis uiam per gratiam superni moderatoris adierit, succedentium sibi cuicumque libuerit, cum omnibus ad se pertinentibus aeternaliter derelinquat. Nullus autem hoc decretum immutare aut tyrannica potestate praesumat infringere. Si quis uero adnullare et irritam facere pertemptet hanc donationem, sciat se coram Christo titubantem tremebundumque rationem redditurum, nisi in hoc saeculo poenitentiae prius fletu detersus hinc se corrigere studuerit. Sit autem praeliberata donatiuncula libera ab omni fiscali tributo saeculariumque seruitium exinanitum, nisi expeditione, arcis munimine, ac pontis restauratione. Istis siquidem terminis praedicta donatio circumgyrata esse uidetur. Ðis syndon ðæs hagan gemǽru æt sanctus Benedictus chirichean. Ærest of ûtewerdan ðâm geate andlang strete þwyres ofer Wilig on ðа smalan twichenan; and swâ andlang twichenan tó Wulfriches gemǽre; ðæt ðonne þwyres ofer eft on Wilig; ðonne swâ andlang Wulfriches heigrǽwe on ðа wídan strǽt. Scripta est haec cartula anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIII. indictione .I. hiis testibus consentientibus quorum nomina inferius caraxata esse uidentur.

✠ Ego Æðelredus rex hoc donum concessi. ✠ Ego Oswaldus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus, designando consensi. ✠ Ego Ælfheah Wintoniensis aecclesiae praesul consentiendo designaui. ✠ Ego Æðelgar Australium Saxonum superspeculator subnotaui. ✠ Ego Æscwig Dorcensis aecclesiae episcopus impressi. ✠ Ego Sigeric Corruinensis aecclesiae episcopus sigillaui. ✠ Ego Æðelsie Sciburnensis aecclesiae episcopus adquieui. ✠ Ego Sigegar Fontanae aecclesiae praesul corroboraui. ✠ Ego Ælfwold Cridiensis aecclesiae archimandrita

conclusi. ✠ Ego Æðelwinus dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ordbryht abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Osweard minister.

DCLXVI.

ÔSWALD, 988.

✠ Christo creaturarum propriarum omnia ubique regna suo in mensura et pondere disponente sophismate! Sanctarum praecipui scripturarum oratores hoc statuerunt dogmatibus, quatenus quicquid mortalium uellent addere necessitatibus litterarum apicibus necteretur, ne forte in posteris rationes ad inuicem compactas obliuio, siue potius insidiosa fraus deleat succedentium. Propter quod ego Osuualdus, largiflua dei clementia archipraesul, quandam rurusculi partem, tres, uidelicet, mansas et dimidiam, in loco quem illius terrae soliculae Cloptun uocitant, and .vi. æcras mǽdwan for ongean ða mylne æt Eanulfes tūne, and healfe mylene æt Bluntesige intō Cloptūne, libenti concedo animo, cum omnibus ad eum utilitatibus rite pertinentibus, cum consulto atque permissione uenerabilis Wiogornensium familiae, Eadrico meo, uidelicet, ministro, pro eius humili subiectione atque famulatu, ut, uita comite, illo foeliciter absque ullius refragatione perfruatur; duobusque quibuscumque decreuerit, post metam proprii aeui, cleronomis relinquat; deinceps reddatur antiquae matri sanctae Mariae dei genitricis basilicae. Sit autem hoc praedictum rus liberum ab omni mundiali seruitio, cum campis, pratis, pascuis, excepta sanctae dei basilicae suppeditatione

ac ministratione. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIII. caraxata est ista cartula, his testamentorum astipulatoribus, quorum nomina in subsequentibus praetitulata paginis aperte uidentur.

✠ Ego Osuualdus Christi largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfward diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Cyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Oswig monachus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Ælfnoð clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

DCLXVII.

ÔSWALD, 988.

✠ DOMINI ac redemptoris nostri uniuersa orbis terrarum regna gubernante clementia, 'Quosdam de puluere suscitat egenos, ut sedeant cum primatibus; alios uero de stercore subleuat pauperes, ut teneant solium gloriae eius!' Idcirco ego Oswaldus, gratia dei annuente episcopali sublimatus in sede, quae est in Wiogornensi monasterio, quod est situm intra fines Merciorum, nec minus archipraesulatus adeptus culmen in Eboraca, Norðanhymbrorum ciuitate, largior cuidam ministro meo nomine Æðelward, tres mansas ruris, ubi dicitur æt Clifforda, uita trium hominum, cum pratis, pascuis et aquis; finitoque illorum uitae curriculo, ad usum primatis in Wiogernaceastre redeat immune aecclesiae. Sit autem terra illa libera ab omni mundiali negotio, praeter pontis arcisue restaurationem, et communem publicae rei expeditionem. Si quis uero huic nostrae donationi ali-

quid falsitatis uel contradictionem machinatus fuerit, deleatur memoria eius de terra uiuentium, et nomen eius non requiratur a generatione in generationem. Đis syndan ðа landgemǣru intō Clifforda. Of Strǣtforda ondlong ðǣre mycelan strǣte; of ðǣre strǣte on ruggan sloh; andlang brōces on ðone grēnan weg; andlang ðǣre dene ðæt on bromhlinc; of bromhlince andlang ðǣre dene innan Stūre; andlang Stūre ðæt cymð innan Afene; andlang Afene ðæt eft innan Strǣtforda; mid were and mid mylene, ge inner, ge ūtter swā tō ðǣm þreōm hidan gebyrige. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIII. corroborata est haec scedula, adstipulatione eorum quorum nomina subposita hic conspiciuntur.

✠ Ego Osuualdus Christi largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistanus presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Oswig monachus. ✠ Ego Cyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Ælfward clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

Rubric. Æt Clifforda. Æðelwearde and Eādflæde.

DCLXVIII.

ŌSWALD, 988.

✠ Omnis usiae opifici sit laus deo patri eiusque unigenito, cum sancto spiritu, qui uetiti ligni malo perditum crucis patibulo redemit genus humanum, cuius benignissimae miserationis opere creati mortis secundae poena, quae primi parentis incuria contigit,

euadere multimodis speramus! Ipsius itaque annuente clementia, ego Oswaldus archiepiscopus, pontificali utique usus licentia, ut antecessores mei fecerunt, praebeo cuidam meo fideli nomine Æðelward, unam uidelicet mansam et dimidiam, in loco qui dicitur æt Uptune, ea uero ratione, ut habeat et perfruatur dies suos; et post uitae suae terminum, duobus tantum haeredibus inmunem derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae dei in Weogerneceastre restituatur. Sit autem terra illa libera ab omni mundiali seruitio, praeter pontis arcisue restaurationem, et communem contra hostes expeditionem. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIII. scripta est haec scedula et confirmata, sub testimonio eorum quorum nomina hic infra subscribuntur.

✠ Ego Oswaldus archipraesul signaculum deificae crucis propriis digitulis inpressi atque corroboraui. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Ego Ælfsie presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Goding diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Oswig monachus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofwine monachus. ✠ Wulfric clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Wulfwine clericus.

Rubric. Uptûne. Æðelweard and Æðelmǽr.

DCLXIX.

ÔSWALD, 989.

✠ REGNANTE inperpetuum domino saluatore ac redemptore nostro Ihesu Christo et uniuersa terrarum regna mirabili maiestatis suae gubernante potentia! Propter quod, ego Oswaldus, largiflua dei clementia archipraesul, quandam rurusculi partem, unam, uide-

licet, mansam, in loco quem illius terrae soliculae Cumtun uocitant, libenti concedo animo, cum omnibus ad eum rite pertinentibus, cum consultu atque permissione uenerabilis Wiogornensium familiae, Eadwio meo, uidelicet, ministro; ut habeat et possideat diebus uitae suae; et post temporis sui decursum, duobus, quibuscumque decreuerit, post metam proprii aeui cleronomis relinquat; et postea suprамemoratae restituatur aecclesiae. Sit autem terra illa libera ab omni mundialis rei negotio, praeter pontis arcisue restaurationem, et expeditionem contra hostes. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXVIIII. corroborata est haec cartula, testimonio eorum quorum nomina hic infra subscribuntur.

✠ Ego Oswaldus largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Æðelstan primus. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan clericus. ✠ Wulfward clericus. ✠ Æðelric clericus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Oswig monachus. ✠ Leofwine monachus. ✠ Wulfric clericus. ✠ Wulfnoð clericus.

DCLXX.

ÔSWALD, 989.

✠ Christo creaturarum propriarum omnia ubique regna suo in mensura et pondere disponente sophismate! Sanctarum praecipui scripturarum oratores hoc statuerunt dogmatibus, quatinus quicquid mortalium uellent addere necessitatibus literarum apicibus necteretur, ne forte in posteris rationes ad inuicem compactas obliuio siue potius insidiosa fraus deleat succedentium. Quapropter ego Osuuald, superni rectoris fultus iuuamine archipraesul, cum licentia Æðel-

redi regis Anglorum, ac Ælfrici ducis Merciorum, contuli cuidam consanguineo meo fideli, qui a gnosticis noto Gardulf nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium quandam ruris particulam, quatuor, uidelicet, mansas, quod solito uocitatur nomine Hwitintun, cum omnibus ad se rite pertinentibus, pratis, pascuis et siluis, ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur; et post uitae suae terminum, duobus, quibuscumque uoluerit, cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum, cum omnibus utensilibus, ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogurnaceastre restituatur inmune. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio, praeter pontis et arcis restaurationem, et publicam expeditionem contra hostes. Ðis synd ðāra feōwer hida landgemǣru æt Hwitintūne. Ærest on Tydanlǣgh; of Tydanleāge ðæt dūn be ðǣm reādan wege; ðæt wið westan ðone beorh; ðæt on plumhyrgc; of plumhyrgce tō caldan wellan; of caldan wellan tō hreōdlǣge; of hreōdlǣge tō ðǣre hǣhstrǣte; andlang strǣte ðæt tō swȳnes heāfdan; of swīnes heāfdan tō Cinilde wyrðe; of Cynilde wyrðe tō wudu mǣdwan; of ðǣm mǣdwan dūn be ðǣre hegceriewe; ðæt in langan brōc; of ðǣm brōce in brādan mōres rīc; andlang rīces ðæt tō ðǣre hǣhstrǣte; andlang strǣte ðæt in langan brōc; anlang brōces ðæt wið ūfan holan dene ofer ða strǣte; ðæt eft ongeriht tō Tydanlǣge. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIX. scripta est haec scedula et confirmata adstipulatione uirorum illorum quorum nomina hic infra subscribuntur. Gārdulf wæs se forma man, and nū hit stant his sunanan on handan.

✠ Ego Osuuald gratia dei archipraesul consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc dia-

conus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðelric diaconus. ✠ Ego Cyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Oswig monachus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Wulfwine clericus.

Rubric. Hwitintûn. Gârdulfe and Leôfenôð.

DCLXXI.

ÔSWALD, 989.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.LXXXIX. nostraeque redemptionis, qui iura diuina humanaque proprio dispensat sophismate, suae creaturae perpetualiter, ne deficiant, temporalem atque aeternam administrat alimoniam. In cuius onomate, ego Oswaldus, diuina fauente clementia archiepiscopus, quandam particulam telluris de monasterio sanctae Mariae in Wiogorna castello, uidelicet, unam mansam et dimidiam, in loco nuncupante Norðtun, Byrcstano condonaui meo utique ministro, in ea quippe ratione, ut ipse habeat et bene perfruatur; et post se, duobus, quibuscumque uoluerit, derelinquat haeredibus. Sit autem terra illa libera ab omni mundialis rei negotio, praeter pontis et arcis restaurationem, et communem expeditionem contra hostes. Istis astipulatoribus corroborata est haec donatio, quorum nomina in praesenti pagina luculentissimis caraxantur apicibus.

✠ Ego Osuualdus Christi largitione archipraesul caracterem saluificae crucis impressi. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠

Ego Leofwine monachus. ✠ Ego Wulfric clericus.
✠ Ego Ælfnoð clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus.
✠ Ego Wulfwine clericus.

Rubric. Norðtūn . Byrestān and Ælfstān.

DCLXXII.

* ÆÐELRED, 990.

✠ Cum nos in extrema pene huius uitae margine cernamus sistere, et ultima quaeque senescentis mundi pericula indesinenter luere, admonemur per hoc patenter paruipendere fugitiuam atque caducam huius temporis pompam, et ad immarcessibilem aeternae beatitudinis per bonorum operum exhibitionem tendere palmam : et quicquid utilitatis nostris fuerit dei mirifica allubescente clementia statutum temporibus hoc apicum notis inserere cartis, ne hoc ipsum, quod absit, a subsequentibus causa ignorantiae annullari ullo modo queat, et nostra tunc merces minoretur! Quapropter ego Æðelredus, sceptrigera ditione Anglis, caeterisque sistentibus in circuitu gentibus, uoce, habitu morumque uarietate distantibus rex subthronizatus, ob meae remedium animulae et ob stabilimentum regni coelitus mihimet concessi, atque etiam ob maximae pecuniae pretium mihimet pro hoc ipso collato, condono ad sancti et eximii huius patriae protomartyris Albani coenobium, quandam iuris mei portiunculam, cassatas equidem senas, binis in locis semotas, unam scilicet, ubi ab accolis usitato nomine dicitur Fleamstede, et quinque ubi noto uocitamine ob olim castellum iam pene dirutum Ausonica lingua dicebatur Uerulamium, quod nos uulgariter dicimus Wætlingaceaster, ubi et ipse sanctissimus Christi agonista uaria pro fide Christi sustulit tormentorum cruciamenta. Hoc sagaciter meo reuoluens animo iustius fore multo, locum in quo passus

est, suo aeternaliter mancipari coenobio almifico, quam diutius fisco regali uel cuilibet terreno audacter subiacere negotio. Decens est enim ut locus quem suo sacratissimo agonizans pro Christo aspersit et sacrauit cruore, ad ipsum perpetualiter reuertatur locum, ubi et ipse martyrio expleto, capite truncato, brauium coeleste et immarcessibilis uitae meruit coronam. Hoc nempe meae dapsilitatis emolumentum libens sub aeternali libertate liberum concedo, sicut abauus praedecessor meus Offa, scilicet, rex inclitus, omnia quae ipse ad ipsum coenobium contulit libertate ditauit. Eadem inquam libertate non solum hanc possessiunculam liberam libens statuo, sed etiam quicquid a meipso uel a qualibet persona maiori siue minori ab heri et nudiustertius, et exin usque ad terminum istius transitorii regni, uitaeque labantis extrema datum fuerit ad supradicti martyris tumbam, sub hac libertatis et renouationis cartula aeternali libertate permaneat liberum. Et ne forte quis praesentium uel magis futurorum ambiget quae sit illa libertas, qua ipsum coenobium rex beneuolus Offa ditauit, et egomet nunc confirmando renouaui, dicam plane, quod omnimodis cuncta illius monasterii possessio nullis est obnoxia fiscis, scilicet, nec expeditionis, nec pontis et arcis aedificamine, nec iuris regalis fragmine, nec furis apprehensione, et ut omnia simul comprehendam, nil debet exsolui, uel regis praeposito, uel episcopi, uel ducis, uel ullius hominis, sed omne debitum exsoluant iugiter, qui in ipsa possessione fuerint, ad praedicti martyris mausoleum, secundum quod ordinauerit abbas, qui ipso praefuerit coenobio. Notum etiam uobis cupio fore quantum pretium pro hoc ipso abbas ipsius coenobii nomine Leofricus mihimet contulit, quando illud graue uectigal Danis exsoluebamus; praestitit nempe mihi ducentas libras auri et argenti, ex appensione Danorum, et pro foenore ipsius pretii accepit a me uillam

quae dicitur Eadulfinctun, quinquaginta quinque mansas habens, et has etiam sex mansas. Et nunc gratanter ipse mihimet mente beneuola reddit praedictas quinquaginta quinque mansas, et contentus est in ipsis sex mansis, pro ducentis libris; ideoque hanc libertatis et renouationis scedulam facilius adeptus est. Permaneat itaque praedicta possessio, cum omnibus utensilibus ad se rite pertinentibus, sub praedictae libertatis chirographo uoti compos. Et quisquis nostrae hoc liberalitatis donum augmentare mente maluerit iocunda, sentiet se donis per hoc locupletari diuinis. Si autem, quod absit, uspiam quis laruarico attactus instinctu mente hoc subdola machinatus fuerit adnullare, uel quippiam in peius quam constituimus transuertere, sua pro audacia a coetu in hac uita anathematizetur fidelium, et in tremendo dei examine astantibus coelorum agminibus hominumque turmis, necnon et horrendis Erebi uernulis palam cunctis damnetur cum haedis, auerni cruciamenta sine fine luiturus, ni ante obitum condigne emendauerit. Scripta est autem huius libertatis cartula decursis annis ab incarnatione Christi .DCCCC.XC. nouenis terque binis in cursu millenario equidem sexto, his testibus fauentibus quorum hic dignitates cum onomate contemplari ualebis.

✠ Ego Æðelredus regia infula comptus propriae munificentiae donum stabiliter confirmo. ✠ Ego Wulfstanus archiepiscopus Eboracensis aecclesiae assentio. ✠ Ego Æðelstan clito. ✠ Ego Ecbyrht clito. ✠ Ego Eadmund clito. ✠ Eadred clito. ✠ Ego Eadwig clito. ✠ Ego Eadgar clito. ✠ Ego Eadward clito. ✠ Ego Ælfheh episcopus. ✠ Ego Ordbriht episcopus. ✠ Ego Aðulf episcopus. ✠ Ego Æðelsie episcopus. ✠ Ego Lifing episcopus. ✠ Ego Ælfwold episcopus. ✠ Ego Ælfhelm episcopus. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Wulfgar abbas. ✠ Ego Kenulf abbas. ✠ Ego Ælfric

abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Eadnoð abbas. ✠ Ego Ælfwerd abbas. ✠ Ego Ælfric comes. ✠ Ego Ælfhelm comes. ✠ Ego Leofwine comes. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Eadric minister. ✠ Ego Wulfhet minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Æðelwine minister. ✠ Ego Æðelwerd minister. ✠ Ego Æðelstan minister. ✠ Ego Ulfcytel minister. ✠ Ego Bryhtric minister. ✠ Ego Leofwine minister.

DCLXXIII.

* ÆÐELRED, 990.

✠ In genitoris ac prolis almique flaminis onomate! Saeuissimi nempe arbitrii ingruente turbine ac dirae tempestatis minitante uoragine, luctuosis nobis inpraecandum quaestibus cuncta librantis Christi nouimus clementiam fore, quo circumquaque parma uallati protectionis diuinae uirulentas Phlegethonticae atrocitatis ualeamus combustiones euadere ac Leuiathan luridi theo protegente phalanges euincere, et Paradisiacae contubernio amoenitatis adiungi, florigerisque tripudiantium Christi tyronum promereamur cubilibus gratanter adscisci; id quoque sagaciter hisce gestientes modulis promereri, ut temporalibus gazis inopum penuriam refrigerantes tantis diuitiis fauste uti iam deprompsimus mereamur adunari. Quapropter ego Æðelredus famosus totius Brittannicae insulae imperator, cuidam dilecto mihi ministro, Æðelweardo uocitamine, quandam telluris particulam mei iuris, id est .xv. tributaria in eo loco cui solicolae scibile Wudatun appellamen indiderunt, in libertatem adscribo haereditariam, quatenus ille fauste fruatur quamdiu uiuido flatu artuum organa reguntur; et post huius uitae excessum cuicunque sibi

ratum duxerit cleronomo derelinquat. Si autem tempore contigerit aliquo quempiam hominum aliquem antiquiorem librum contra istius libri libertatem producere, pro nichilo computetur, isto per omnia in sua stabilitate permanente atque uigente. Sit autem istud praefatum rus liberrimum ab omni mundiali obstaculo in magnis ac modicis, id est, in campis seu pascuis, pratis nec ne robore siluis, tribus, tantummodo rationabiliter, rebus exceptis, quae usuali ritu obseruantur hactenus id est cumglomerata sibi alternatim expeditioni compulerit populari commilitonum confligere castra, atque cum sua petunt pontis titubantia muniri uada, ac cum conciuium turma urbium indigent muniri stabiliter septa. Si quis igitur hoc nostrum in aliud quid transmutare praesumpserit donarium, anathematizatus ipse a deo et ab omnibus sanctis eius in inferno inferiori cum Sathana sine fine crucietur, nisi prius hic digna satisfactione emendare maluerit. Istis terminis ambitur praedicta tellus. Ærest on Wiðigford eástæweardne; ðanon ongerihtæ on turding sceatt on ðæt milgemæt; swá on ðone wrefet; andlang wrefetes on Cynedcalle ródæ eástæweardæ; ðanan ongerihte on Stánhǽmstéde; swá andlang mearce on ða lámpyttas; ðæt andlang mearcæs on broccæs hlæw; of broccæs hlæwæ súð on ða hyrnan; swá andlang mearcæ on wáddúnæ; of wáddúnæ on Ængelhámstæde westeweardan; swá ongerihtæ on ðonæ hærepað; west andlang hærepaðes on ða hyrnan; swá andlang Fræccændúnæ on Cyteling gráf westeweardne; ðæt andlang mearcæ on smalan dæne on ðone hærepað; swá útt on sioluc ham; of sioluc hammæ on scobban byrygels wæsteweardan on sagel mǽre; swá on ða fúlan flódas; ðæt andlang mearce on ða wyllas; swá of westæweardan ðám wyllam ongerihte útt on ða lége norðeweardre; swá andlang streámes on Wiðigford norðæweardran. And .IX. hagan on Wintancestre on Tænnere strét, and on

Embasinga stocæ ān mēd, and æt Hines clifæ ān mylen. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XC. scripta est haec cartula, indictione .III. his testibus consentientibus quorum inferius nomina carraxantur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Sigericus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Oswoldus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus crucis taumate adnotaui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus. ✠ Ego Ælfeagus episcopus. ✠ Ego Æscwig episcopus. ✠ Ego Æðelsinus episcopus. ✠ Ego Ælfstanus episcopus. ✠ Ego Sigegarus episcopus. ✠ Ego Ordbrihtus episcopus. ✠ Ego Æðelsinus episcopus. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Ælfsigæ abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfhære abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Leofstan minister. ✠ Ego Wulfheah minister.

Rubric. Ðis is ðāra .XV. hida bōc æt Wudatūne, ðe Æðelred cing gebōcode Æðelwearde his þegne on ēce yrfe.

DCLXXIV.

ŌSWALD, 990.

✠ Disponente regi regum cuncta coeli secreta, necnon quae sub coeli culmine apud homines mutantur miro ordine gubernante! Cuius incarnationis humanae anno .DCCCC.XC. indictione .III. haec donatio quae in ista cartula Saxonicis sermonibus apparet, confirmata et donata erat. In ūsses drihtnes noman

hǽlendes Cristes! Ic Oswald arcebisceop cýðu ðæt seó heórǽdden æt Wiogurnacestre, ge ealde ge iunge me þafedan ðat ic móste gebócian twá hida landes on Mórtúne on þreóra monna dæg mínum twám getreówum mannum Beorhnæge and Byrhstáne twǽm gebróðrum; and se ealdra hæbbe ða þreó æceras, and se iungra ðone feorðan, ge innor, ge útter, swá tó ðám lande gebyrige ðæt mon nemneð óðre naman, Uppðrop. And we ealle hálsigað on Godes naman ðæt hió nǽnig mann ðæs né bereáfige ða hwíle ðe hieó lifien; and ofer heóra dæg cerre tó ðæs honda ðe heó unnen; and hit seó ðonne ðǽm ágen ǽghwæs tó brúcenne tó freon twégra manna dæg bútan ðǽm circsceatte, and ic cýðe ðæt ða gebróðra twégen me gesealdon .IIII. púnd lícwyrðes feos wið fullan unnan. Et nunc obsecramus per misericordiam dei, qui est proprius et uerus dominus omnium terrarum quae ad aecclesiam dei pertinent et per amorem sanctae Mariae, in cuius nomine consecratum est monasterium in Wiogurnaceastre in quo seruire debemus, ut haec nostra largitio siue consentio inuiolata permanere queat. Et si quis de nostris successoribus hoc in aliquo foedare temptauerit et nostrae fraternae congregationis licentiam disrumpere, sciat se rationem redditurum in tremendo examinis die, nisi prius satisfaciendo emendet. Ðis syndon ðára bróðra noman ðe ðás sylene geðarfedan and gesealdan, and mid Cristes róde tácne gefæstnodon.

✠ Oswald arcebisceop. ✠ Æðelstán primus. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eádgár presbyter. ✠ Wistán presbyter. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Æðelstán presbyter. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leófstán diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Æðelríc diaconus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgár clericus. ✠ Leófwine clericus. ✠ Wulfríc clericus. ✠ Wulfnóð clericus. ✠ Wulfwine clericus.

Ðas .v. béc locyað intó Breódúne.

DCLXXV.

ŌSWALD, 990.

✠ In ūsses drihtnes noman hǽlendes Cristes! Ic Oswald arcebisceop mid geðafunge and læfe ðæs ārwurðan hyredes on Wiogernaceastre, ge iunges ge ealdes, gebōcige sumne dǽl landes mīnan holdan and getriōwan men ðǽm is Æðelmǽr nama, on twām stowum twēga hida landes on þreōra manna dæg, āne hide on Cumtūne on his hāmstealle, and healf ðone wudu ðǽrtō; and ōðre on Mersce for his eādmōdre hȳrsumnysse and for his līcweorðan feo, ðat is twā pūnd mēre-hwītes seolfres, and .xxx. euwna mid hiōra lambum, and .iiii. oxan, and twā cȳ, and ān hors; ðat is, ðæt hæbbe and wel brūce his dæg; and æfter his dæge twām erfeweardan ðām ðe him leōfest sȳ and him tō geearnian wylle, and hiō hit hæbben tō frion ǽlces þinges būtan wealgeworce and brygcgeweorce and ferdsōcne. Ðis synd ðǽre ānre hide landgemǽru on Mersce. Ærest of Æðelstānes gemǽre tō ðām wylle on Biles hamme; ðonne ūt tō ðām middel gemare. Ðis wæs gedōn ðȳ geare ðe wæs āgān fram Cristes gebyrdtīde, nigon hund wintra and hund nigontig wintra, on ðāra brōðra gewitnysse ðe hiōra naman hēr beneoðan āwritene standað.

✠ Ic Oswald arcebisceop mid Cristes rōde tācne ðas sylene gefæstnode. ✠ Æðelstān primus. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eādgār presbyter. ✠ Wistān presbyter. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Æðelstān presbyter. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leōfstān diaconus. ✠ Wulfweard diaconus. ✠ Æðelrīc diaconus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgār clericus. ✠ Leōfwine monachus. ✠ Wulfrīc clericus. ✠ Wulfnōð clericus. ✠ Wulfwine clericus. ✠ And ic gean him ðæs worðiges æt Brynes hamme ðe Æðelm āhte, and ðæs croftes ðǽrtō be eāstan ðǽre strǽte on

ðat ilce gerâd ðe ðis ôðer is. ✠ Ðas gen bêc hyrað intô Wincescumbe.

DCLXXVI.

ÔSWALD, 991.

✠ In ûsses drihtnes noman hǣlendes Cristes! Ic Osuuald arcebiscop mid geðafunge and leâfe ðæs ârwyrðan hiredes on Wiogernaceastre, ge iunges ge ealdes, gebôcie sumne dǣl landes mînum holdan and getriôwan þegne ðǣm is Eâdrîc noma, on twâm stowum þriôra hida landes on twêgra monna dæg, twâ on Tætlintûne and âne æt Nioweboldan, and ðat inlond ðǣrtô ðe Leôfrîc hædde for his eâdmôdre hersumnesse; ðæt is, ðæt he hæbbe and wel brûce his dæg; and æfter his dæg ânum erfewarde ðǣm ðe him leôfest sê and him tô gearnian wille, and he hit hæbbe tô frion ǣlces þingces, bûtan geweorce and brycgeworce and ferdsôcne. Ðis wæs gedôn ðŷ geare ðe âgân wæs from Cristes gebyrðtîde, nigon hund wintra and ân and hund nigonti wintra, on ðâra brôðra gewitnesse ðe hiôra naman her beneoðan âwritene standað.

✠ Ic Osuuald ercebiscop mid Cristes rôde tâcne ðas sylene gefestnade. ✠ Ego Æðelstân primus. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eâdgâr presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Wistân presbyter. ✠ Ego Æðelstân presbyter. ✠ Ego Leôfstân diaconus. ✠ Ego Æðelrîc diaconus. ✠ Ego Cyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgâr clericus. ✠ Ego Leôfwine clericus. ✠ Ego Wulfrîc clericus. ✠ Ego Wulfnôð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus. ✠ Ego Godwine clericus.

Ðas .III. bêc locioð intô Tredintûne.

DCLXXVII.

ÔSWALD, 991.

✠ Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo! Cuius incarnationis humanae anni laterculo .dcccc.xci. ego Oswaldus archiepiscopus cum licentia illius familiae quae sita est in Weogernaceastre, unam uidelicet mansam, ubi ruricolae Icenantun dicunt, Ælfstano fideli meo homini tradendo concedo, sibi dies suos perfruendam; et post se duobus haeredibus tradendam concessi; quibus defunctis, aecclesiae dei in Weogernaceastre restituatur. Sit autem terra illa libera ab omni mundiali seruitio, praeter pontis arcisue restaurationem, et communem contra hostes expeditionem. Scripta est haec scedula sub testimonio eorum quorum nomina hic infra subscribuntur.

✠ Ego Oswaldus archipraesul signaculum deificae crucis propriis digitulis inpressi atque roboraui. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Godinc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Leofwine clericus. ✠ Æðelstan diaconus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgar clericus.

DCLXXVIII.

ÔSWALD, 991.

✠ Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo per uniuersa quadriflui orbis climata! Anno eiusdem incarnationis .dcccc.xci. ego Oswaldus, dei munificentia archipraesul, trado cuidam meo familiari artifici, nomine Æðelmær, eius bene promerentibus meritis, duas mansas, ubi Æsctun nominatur, tem-

pore quo uixerit, et post se duobus derelinquat haeredibus; quibus ex hac uita sublatis, restituatur supramemoratae aecclesiae. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio, praeter pontis arcisue restaurationem, et contra hostes communem expeditionem. Scripta est haec cartula, his testibus consentientibus quorum nomina inferius scripta cernuntur.

✠ Ego Oswaldus archipraesul donaui. ✠ Ego Æðelstan primus. ✠ Æðelsige presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eadgar presbyter. ✠ Wistan presbyter. ✠ Æðelstan presbyter. ✠ Godingc diaconus. ✠ Leofstan diaconus. ✠ Æðelric diaconus. ✠ Cyneðegn clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofwine monachus. ✠ Wulfric clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Godwine clericus. ✠ Wulfwine clericus.

Rubric. Æsctûn. Æðelmǣre and Wulfware and Eâdmǣre and Ælmǣre.

DCLXXIX.

OSWALD, 972—992.

✠ Ego Oswaldus, domini praedestinatione archipraesul, meo fideli clienti, unam largior curtam in ciuitate Weogernensi, Ælfsige fruenti uocitamine, ut sospes illa perfruatur; duobusque haeredibus post se relinquat; quae deinceps in usum redigatur pontificalem. Eâc we wrîtað him ðone croft intô ðǣm hagan ðe is be eâstan Wulfsiges crofte ðæt he hæbbe hit swâ rûm tô bôclonde swâ he ǣr hæfde tô lænlonde.

✠ Ego Oswald archipontifex confirmaui et subscripsi. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Æðel-

sige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Æðeric diaconus. ✠ Ego Cyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Oswig clericus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

Ðis is âgân twêgera manna dæg, and ðâ nam Ealdulf hit and sealde ðâm ðe he wolde tô earnigncland e.

DCLXXX.

ÔSWALD, after 972.

✠ Ic Osuuold þurh Godes giefe arcebisceop, mid geðafunge and leâfe Eâdwardes Angulcyninges, and Ælfheres Mercna heretogan, and ðæs heredes æt Wiogernaceastre, landes sumne dǽl, ðæt is ân hid æt Hymeltûne, sumum cnihte ðâm is Wulfgeat noma, mid eallum þingum ðe ðǽrtô belimpað, freôlîce his dæge forgeaf; and æfter his dæge twǽm yrfweardum; and æfter hiêra forðsîðe tô ðǽre hâlgan stowe intô Wiogernaceastre ðǽm biscope tô bryce. Sit autem terra ista libera omni regi nisi aecclesiastici censi. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro, and eallum Godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum; gief hwâ bûton gewrihtum hit âbrecan wille, hæbbe him wið God gemǽne on ðâm ŷtemestan dæge ðisses lifes bûton he ǽr tô dǽdbôte gecyrre. Ðis is ðâre âre hide landgemǽru æt Hymeltûne; ðæt is, ǽrest æt Egcbrihtingc þirne; ûfeweardre of ðǽre þyrne; ondlong ðǽre hægce ðæt on scipeneleâ; of scipeneleâ ðæt on efeneleâ; ðæt tô mǽgdenne brigce; of ðǽre brigce ondlong hegce ðæt tô hryan crofte; ondlong ðæs croftes heâfodlondes ðæt tô ðǽm ôðran heâfodlonde;

of ðǽm heáfodlonde ðæt tó bercrofte; of ðǽm crofte ðat eft tó Hegcbrihtingc þyrne; úfeweardre ðonne gebirað se fífta æcer ðǽre dálmǽdue tó ðǽre hide. Ðis is ðæs wuda gemǽre ðe tó ðǽre hide gebyreð; ðæt is, ǽrest æt ceastergeate tó ceasterwege; ondlong ceasterweges tó middelwege; of middelwege ðæt eft tó ceastergeate; of ðǽm geate tó longanleáge; of longanleáge ondlong ðǽre díc tó deor leáge tó ðǽm hriðige; ondlong hriðies tó dúnhǽmstédes æcergearde; ondlong ðæs æcergeardes tó longan æcre; ondlong ðæs æceres tó ðǽm midlestan wícwege; ondlong ðæs weges ðæt eft tó ceastergeate. Her is seó hondseten.

✠ Ego Oswold archiepiscopus. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Wulfric presbyter. ✠ Ego Wulfheah presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Eadweard presbyter. ✠ Ego Ælfgar diaconus. ✠ Ego Æðelsige diaconus. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Kyneðegn clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Brihstan clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Cynestan clericus. ✠ Ego Eadwine clericus. ✠ Ego Wynstan clericus. ✠ Ego Ælfnoð clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfweard clericus. ✠ Ego Æðeric clericus.

Wulfgeat wæs se forma man and Wulfmǽr is ðe óðer ðe hit nú on honda stant.

DCLXXXI.

ÓSWALD, after 972.

✠ Ic Osuuald þurh Godes giefe arcebisceop, mid geðafunge Eádwardes Angulcyninges, and Ælfheres Mercna heretogan, and ðæs heorodes æt Wygernaceastre, landes sumne dǽl, ðæt is án gyrd æt Genen-

ofre mon cweð, sumum preóste ðâm is Wulfheah noma, mid allum þingum ðe ðǽrtó belimpað, freólîce his dæge forgeaf; and æfter his dæg twâm yrfweardum; and æfter heóra forðsîðe tó ðǽre hâlgan stowe intó Wiogerneceastre ðǽm biscope tó bryce. Eâc we wrîtað him ðone grâf ðǽrtó. Ðis syndon ða gemǽru ðe tó ðǽm grâfe gebyriað. Ærest of ðâm clife in norðwearden stódleâge; ðæt swâ eâstriht in ðone æcergeard; ondlong geardes ðæt in lipperdes gemǽre; ondlong gemǽres ðæt in steorfan halh; ondlong ofre ðæt in ðone croft; of ðǽm crofte neoðewearde; eft ûp in ðone holan weg; of ðǽm wege in Wulfgâres gemǽre; ondlong gemǽres ðæt eft on ðæt clif be sûðan ðǽm sûðmestan holan wege. Sit autem terra ista libera omni regi nisi aecclesiastici censi. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro, and allum Godes hálgum gemiltsien ðis haldendum; gief hwâ bûtan gewrihtum hit âbrecan wylle, hæbbe him wið God gemǽne on ðâm ŷtemestan dæge ðisses lifes, bûton he ǽr tó dǽdbóte gecyrre. Ðis is seó hondseten.

✠ Osuuold arcebisceop. ✠ Ego Wynsige presbyter. ✠ Ego Wulfrîc presbyter. ✠ Ego Æðelstân presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eâdgâr presbyter. ✠ Ego Wistân presbyter. ✠ Ego Eâdward presbyter. ✠ Ego Ælfgâr diaconus. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leófstân diaconus. ✠ Ego Æðelsige diaconus. ✠ Ego Wulfweard diaconus. ✠ Ego Kyneðegn clericus. ✠ Ego Leófwine clericus. ✠ Ego Wulfgâr clericus. ✠ Ego Wulfhun clericus. ✠ Ego Kynestân clericus. ✠ Ego Brihstân clericus. ✠ Ego Eâdwine clericus. ✠ Ego Wynstân clericus. ✠ Ego Ælfstân clericus. ✠ Ego Æðelwold clericus. ✠ Ego Ælfnóð clericus. ✠ Ego Æðerîc clericus. ✠ Ego Ufic clericus.

Rubric. Æt Genanofre. Wulfege, Godwine, Ælfrîce.

DCLXXXII.

ÓSWALD, after 972.

✠ Ic Osuuald þurh Godes giefe arcebisceop, mid geðafunge and leáfe Eádwardes Angulcyningæs, and Ælfheres Mercna heretogan, and ðæs heorodes æt Wygerneceastre, landes sumne dǽl, ðæt is án hid æt Witleá, sumum preóste ðám is Wulfgár noma, mid allum þingum ðe ðártó belimpað, freólíce his dæge forgeaf; and æfter his dæge twám yrfweardum and æfter hieóra forðsíðe tó ðǽre hálgan stowe intó Wiogornaceastre ðǽm biscope tó bryce. Sit autem terra ista libera omni regi nisi aecclesiastici censi. Sancta Maria et sanctus Michahel cum sancto Petro, and allum Godes hálgum gemiltsien ðis haldendum; gief hwá búton gewrihtum hit ábrecan wille, hæbbe him wið God gemǽne on ðám ȳtemestan dæge ðisses lifes, búton he ǽr tó dǽdbóte gecyrre. Ðis sindon ðæs landes gemǽra ðe gebyriað intó ðǽre westmestan hide æt Witleáge feldlondes and wudulandes swá hit tódæled is of þrym gemǽran westrihte on ða díc; andlang díces on kyllan hrigc; of kyllan hrigce on sylweg; andlang weges on ða hǽðihtan leáge, and swá on ðæt fúle sloh; of ðǽm slo ofer buttingc gráf on ecclesbróc; andlang bróces on Doferic. ✠ Her is sió hondseten.

✠ Oswald arcebisceop. ✠ Winsige presbyter. ✠ Wulfríc presbyter. ✠ Wulfheah presbyter. ✠ Æðelstán presbyter. ✠ Ælfsige presbyter. ✠ Eádgár presbyter. ✠ Wistán presbyter. ✠ Eádward presbyter. ✠ Ælfgár diaconus. ✠ Godinc diaconus. ✠ Leófstán diaconus. ✠ Æðelsige diaconus. ✠ Wulfward diaconus. ✠ Kyneðegn clericus. ✠ Leófwine clericus. ✠ Wulfhun clericus. ✠ Kynestán clericus. ✠ Brihstán clericus. ✠ Eádwine clericus. ✠ Wynstán clericus. ✠

Ælfstân clericus. ✠ Æðelwold clericus. ✠ Ælfnôð clericus. ✠ Ufic clericus. ✠ Æðerîc clericus.

DCLXXXIII.

ÔSWALD, 978—992.

✠ Ic Osuuald þur Godes giefe arcebisceop, mid geðafunge and leâfe Æðelredes Angulcyningces and Ælfrîces aldermannes and ðæs heorodes æt Wygerneceastre, landes sumne dǽl ðæt syndon .III. hida æt Brâdingccotan and ân gyrd æt Genenofre mon cweð, sumum preôste ðâm is Godingc noma mid allum þingum ðe ðârtô belimpað freôlîce his dæg forgeaf; and æfter his dæge twâm yrfweardum ðǽm ðe he sylf wille; and æfter heôra forðsîðe tô ðǽre hâlgan stowe intô Wygerneceastre ðǽm biscope tô bryce. And ðǽrtô ic him sylle .VII. æcras mǽdue on ðǽm homme ðe gebyrað intô Tidbrihtingctûne, feorðe hælfne on ânum stêde, and feorðe halfne an ôðrum stêde, alswâ hit tô gedǽle gebyrað. Eâc we wrîtað him ðone hagan ðe he hæfð beforan ðǽm gete, and twâm yrfweardum æfter his dæge. Ðis sindon ðǽra þreôra hida landgemǽru tô Brâdingccotan; ðæt is ðonne ǽrest of calawan hylle on foreweardan ðǽre aldan dîc; andlang ðǽre aldan dîc tô ðǽre mǽre stowe; of ðǽre mǽre stowe ðæt in ða dîc; andlang ðǽre dîc ðæt tô ðǽre saltstrǽte; swâ west ofer ðǽre strǽte in ða hegestowe tô Swæchǽme gemǽre; of Swæchǽme gemǽre be westan oxna leâge; be ðǽm hliðe; of oxna leâge norð in ða hege stowe; andlang ðǽre hegestowe tô ðǽm fûlan slo; of ðǽm fûlan slo in ða dîc; of ðǽre dîc tô wynne mǽduan be ðǽre strǽt; andlang strǽte ðæt tô ðǽm lytlan hylle; of ðǽm hylle ðæt swâ be ðǽm .IIII. þornan; of ðǽm þornan be ðǽm heâfdon tô ðǽm þornihtan heâfodlonde; of ðǽm heâfodlonde tô ðǽre hegestowe; andlang ðǽre hegestowe tô Humburnan; andlang

Humburnan tô ðæ̂re dîc; of ðæ̂re dîc tô ðæ̂m lytlan slo; of ðæ̂m slo tô ðæ̂re aldan dîc; andlang ðæ̂re dîc tô ðæ̂m hæ̂ðe foreweardan; swâ sûð andlang ðæ̂re lytlan dîc; ðæt ðonne westweard ofer ðone hæ̂ð tô ðæ̂m lytlan grâfe; of ðæ̂m grâfe sûðweard be eâstan ðæ̂m wulfseâðe; andlang ðæ̂re stîge ðæt eft tô calawan hylle tô ðæ̂re dîc foreweardan. Sit autem terra illa libera ab omni saecularis rei negotio praeter pontis et arcis restaurationem et contra hostes expeditionem. Sancta Maria et sanctus Michahel, cum sancto Petro, and allum Godes hâlgum gemiltsien ðis haldendum; gief hwâ bûtan gewrihtum hit âbrecan wille, hæbbe him wið God gemæ̂ne on ðâm ŷtemestan dæg ðisses lifes, bûton he æ̂r tô dæ̂dbôte gecyrre. ✠ Đis is seô hondseten.

✠ Ego Oswold arcebisceop. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Eadgar presbyter. ✠ Ego Wistan presbyter. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Ego Æðeric diaconus. ✠ Ego Wulfward diaconus. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Kyneðeng clericus. ✠ Ego Wulfgar clericus. ✠ Ego Osuui clericus. ✠ Ego Leofwine clericus. ✠ Ego Wulfric clericus. ✠ Ego Wulfnoð clericus. ✠ Ego Wulfwine clericus.

DCLXXXIV.

* ÆÐELRED, 993.

AL[TITHR]ONI [tonantis onomate! Orthodoxorum uigoris aecclesiastici monitu creberrime instruimur] ut illi opp[ido subiecti supp]editantes famulemur qui totius mun[di fa]bricã miro ineffabiliq; serie disp[onens] microcosmũ Adam uidelic& tandẽ quadriformi plasmatũ materia · almo ad sui similitudinẽ instinctũ spiramine · uniuersis quae in infimis formauerat uno probandi causa excepto u&itoq; praeficiens paradisiacę amoeni-

tatis iocunditate conlaterana [Eua scilic]& comite decentissime collocauit· Laruarica ꝑ dolor seductus cauillatione· uersipellis suasibilisq; tergiuersatione uiraginis pellectus· anathematis alogia ambro pomũ momordit u&itũ· & sibi ac posteris in [hoc aer]umnoso deiectus saeculo lo&ũ ꝑmeruit pp&uũ· Uaticinantib; siquidẽ proph&is & cęlitus supni regis diuturna clandestino praesagia dogmate ꝑmentib; nitide orthodoxis· eulogiũ ex supnis deferens· non ut iudaeoꝝ seditiosa elingu[e] fat&ur loquacitas· sed priscoꝝ atq; modernoꝝ lepidissimã ambiens facundiã· arrianas sabellianasq; proterendo nenias anagogico infrustrans famine· nosq; ab obtunsi cęcitate umbraminis· ad supnoꝝ alacrimoniã patrimonioꝝ aduocans· angelus supnis elapsus liminib; in aurẽ intemeratę uirginis ut euangelica ꝑmulgant famina· stupenda cecinisse uid&ur carmina· Cui ęcła tota uidelic& catholica consona uoce altibohando ꝑclamat Beata es uirgo Maria que credidisti· pficientur in te quę dicta sunt tibi a dño· Mirũ dictu incarnatʳ uerbũ & incorporatʳ scilic& illud· de quo euangelista supeminens uniuersoꝝ altitudine sensuum inquit· In principio erat uerbũ· & uerbũ erat aput đm· & đs erat uerbũ· & rł. Qua uidelic& sumpta de uirgine incarnatione antiq; uirginis facinus demitʳ· & cunctis mulierib; nitidis pręcluens taumatib; decus irrogatur· Intacta igitʳ redolente [xp̃i diu]initate· passaq; ipsius humanitate· libertas addictis clementer contigit seruulis· Hinc ego Æþelræd altithrono amminiculante angloꝝ c&erarumq; gentiũ in circuitu triuiatim psistentium basileus· non immemor angustiarũ michi meaeq; nationi septimo regni m[ei ann]o & deinceps frequenter ac multipliciter accidentium· post decessum uidelic& beatae memorię· michiq; interno amore dilectissimi Adeluuoldi episcopi· cuius industria ac pastoralis cura non solũ m[ea]e uerum &iam uniuersorum huius patriae tam pr[incipum]

quam subditorum utilitati superno plasmatore inspirante consuluit· mecũ plurima uoluere tacitus cepi· & quę tantorum causa periculoꝝ exister&· studiose pcunctari sollicit⁹ curaui· Tanto igitur taliq; studio magnopere incitatus· & archana quaeq; dilig[enter mal]a mecũ examinans· tandem dñi conpunctus gr̃a ad memoriã reduxi· partim hęc infortunia pro meae iuuentutis ignorantia quę d[iu]ersis sol& uti moribus· partim &iam pro quorundam illorũ d&estanda philargiria qui meae utilitati consulere debebant accid[iss]e· Siquidem inter caetera memoriae occurrit· me rogatu quorundam talium· Uulfgari scilic& episcopi defuncti· atq; [abbati]s ælfrici qui adhuc supest· sacri Æbbandunensis coenobii [pote]statem· pro munere inse . . . . beate [mem]oriae episcopus Adeluuold a predecessoribus meis· Eadredo· scilic& rege· patruo patris mei· necnon & a patruo meo rege Eaduuige nec minus & a patre meo rege uidelic& E[ad]garo ad usũ monachorum dño ñro ihu xp̃o eiusq; genitric[i] Mariae humilitatis & obedientiae· c&erarumq; uirtutum meritis· in a&ernam promeruit hereditatem· & in perhennem adquisiuit libertatem· Haec igitur mecum uigilanti pectore uoluens· & citius a tanto tamq; exhorrendo anathemate liberari cupiens· anno dñicę incarnationis DCCCCXCIII· mei autem regni XVII· sinodale conciliũ Uuintoniae in die sc̃o pentecosten fieri iussi· illucq; episcopis· & abbatibus· ac c&eris optimatũ meorũ [pr]imoribus uerba salutatoria & pacifica benignissime destinaui· cun[ct]osq; xp̃i inspirante gratia monui· ut quaeq; superno creatori digna· quaeq; spiritali animae meae saluti· seu regali meae dignitati congrua· quaeq; &iam omni angloꝝ populo oportuna ualerent· dño consulente in com̃une tractarent· uouens &iam . . . . [u]ita comite· & r&roactas ad purũ cohercere neglegentias· & iuxta praedecessorum meorum decr&a· ihu

xpisto dño nr̃o eiusq; genitrici priscũ restituere libertatis cyrographum· Hoc illi meo· immo xpisti monitu simul & hortatu magnopere delectat[i] uoti compotes saluatori xpisto gratias egerunt· & quaeq; condigna salubriter instituta sanxerunt· pacto spiritali confirmauerunt· Nunc autem ego Æþelræd anglorum xpisto opitulante basileus· quo debitum uoti mei factis adimpleam . . . . a&ernae libertatis altithroni moderatoris clementia merear optinere consortium· pr&ium quod michi dux praefatus ælfric· pro fratris sui Eaduuini prioratu contulit· quo praefata xpisti sc̃aeq; eius genitricis hereditas iniqua seruitute est uenundata· perp&ualiter anathematizando reicio· & gratuita dñi inspirante gratia meorumq; optimatum tam laicorum quam ordinatorum rogatus simul & usus consilio· eidem sc̃ae xpisti genitricis aeclesiae monachisq; inibi degentibus a&ernã priuilegii ut praedecessores mei renouandam concedo libertatem· Huius &enim renouandę libertatis auctoritas· xpisti auctoritate nostraq; largitate concessa & corroborata est die XVI kalendarum augustarum· in oratorio uici qui usitato Gillingaham nominari sol&· missaeq; caelebratione peracta sub horum testium pręsentia me assensum prębente confirmata est· abbatis scilic& aelfsini· Consanguineiq; mei æþelmæri· necnon & auunculi mei ordulfi· ac prioratum pręfati Æbbandunensis coenobii in manu & potestate Uulfgari abbatis michi humillima deuotione subiecti· gratis sine pr&io uoluntariae ren[o]uando commisi· hancq; priuilegii libertatem tam sibi quam cunctae simul eiusdem sc̃ae aeclesiae congregationi pro mille quingentis missarum sollemniis· ac mille ducentis psalteriorum melodiis quas spontanea deuotione pro a&erna animę meae redemptione decantauerunt· a&ernaliter renouandam cum sc̃ae crucis impressione concessi· quatinus post decessum eiusdem pręfati abbatis Uulfgari· cuius temporibus haec

ipsa libertatis restauratio xp̄o suff[rag]ante concessa ; quem sibi uniuersa praefati coenobii congregatio apto elegerit consilio secundū regularia beati Benedicti instituta abbatem iuste exodem f[rat]rum cuneo eligens constituat.

Huius priuilegii libertas deinceps usu perp&uo a cunctis teneatur catholicis · nec extraneorum quispiam tyrannica fr&us contumacia in ꝑdicto monasterio ius arripiens exerceat potestatis · sed eiusdem coenobii collegium perp&uae ut ꝑdixi libertatis glori&ur priuilegio· Sit autem ꝑfatū monasterium omni terrenę seruitutis eodē tenore liberū · quo a ꝑdecessoribus nr̄is catholicis a sc̄o Leone uidelic& papa · & Coenulfo rege catholico u&usto contin&ur priuilegio Hrethuno abbate optinente solutum· Agri equidem ad usus monachorum dn̄o nr̄o ihū xp̄o eiusq; genitrici Mariae priscis modernisq; temporibus a regibus & religiosis utriusq; sexus hominib; & a meipso · meoq; patre Eadgaro rege · fr̄eq; eius meo patruo rege Eadwigo eorumq; patruo scilic& Eadredo rege fidelissimo restituendo iure concessi sunt· eiusdem perp&uę sint libertatis· Nam reges ꝑfati rus quod Abbandun nuncupatur · quod rex Ceadwealla dn̄o nr̄o eiusq; genitrici Mariae priscis temporibus deuoto concesserat animo· In quo ꝑdecessores nr̄i diabolica decepti auaritia edificium sibi regale iniuste construxerant· aeclesiae đi restituentes interdixerunt · ut regū nemo inibi pastū requirer& · nec edificiū in sempiternū construe[ret] Quod ego Æðelred angloꝝ basileus optimatū meorum usu[s c]onsilio tam meis quā meorū successorum temporibus · fixum in nomine patris & filii & sp̄s sc̄i fieri in a&ernum precipio. Tempore siquidē quo rura quae dn̄o deuoto ꝑ hoc modernū priuilegiū restauraui animo iniuste a sc̄a đi aeclesia ablata fue[ra]nt · ꝑfidi quiq; nouas sibi hereditarias kartas usurpantes ediderunt · Sed in patris & filii & sp̄s sc̄i nomine precipimus · ut

catholicoꝝ nemo easdem recipiat · sed a cunctis repudiatę fidelib; in anathemate deputentur u&eri iugiter uigente priuilegio· Si quis uero tam epylempticus phylargiriae seductus amentia quod non optamus · hanc nr̃ae munificentiae renouatam libertatem ausu temerario infringere temptauerit· Sit ipse alienatus a consortio sc̃ae đi aeclesiae · necnon & a participatione sacrosc̃i corporis & sanguinis dñi nr̃i ihũ xp̃i · p quẽ totus terrarũ orbis ab antiquo hum[ani g]eneris inimico liberatus est · & cum iuda xp̃i proditore in sinistra parte deputatus · ni prius hic digna satisfactione humilis penituerit · quod contra sanctam đi aeclesiam rebellis agere praesumpsit · nec in uita hac practica ueniam · nec in [the]orica requiẽ apostata optineat ullam· Sed a&ernis barathri incendiis trusus iugiter miserrimus cruci&ur.

Anno dñice incarnat̃ ut prędixi ·DCCCCXCIII· indict̃ ·VI· humillimo rogatu p̃fati & deuoti abbatis Uulfgari scriptũ ÷ hui⁹ renouatę libertatis priuilegiũ · his testib; consentientib; quoꝝ inferi⁹ nomina scđm uni⁹ cui⁹q; dig[nit]atẽ utri⁹q; ordinis decusat̃ dño disponente karaxantur·

Ego Æþelred brittannię angloꝝ monarchus · hoc tauma[te crucis] roboraui ·

✠ Ego Sigeric dorobernensis aectę archiep̃s · eiusdẽ regis beniu[ole]ntiã subscripsi·

✠ Ego ælfstan lundoniensis aectę ep̃s · hanc regis munificentiã confirmaui·

✠ Ego ælfheah uuintoniensis ęctae ep̃s · hanc renouationis lib̃tatẽ corroboraui·

✠ Ego ælfric coruinensis parrochię ep̃s · qᵆ p̃fatũ adiac& monasteriũ· huic dono sc̃am crucẽ imp̃ssi·

✠ Ego ælfheah · licetfeldensis aectę ep̃s · testudinẽ scę crucis depinxi·

✠ Ego æscwig dorccensis ęctę ep̃s · hoc regale donũ consolidaui·

✠ Ego þeodred orientaliũ angloꝝ ep̃s · huic largitati assensum prebui·

✠ Ego ælfstan hrofensis ęcłę eṗs · huic dapsilitati crucē imposui·

✠ Ego ordbyrht australiū saxonū eṗs · sigillū sc̄ę crucis annotaui· ✠

✠ Ego wulfsige scirburnensis ęcłae eṗs · gaudenter consensi·

✠ Ego ealdulf wigorensis ecłae eṗs · hilari uultu subscripsi·

Ego aþulf herefordensis ęclę eṗs . . . . di·

Ego sigar wyllensis ęcłę eṗs · ita posse . . . . [si]gnū duxi·

Ego alfwold cridiensis ęcłę eṗs · huic sc[ript]o non contradixi ·

Ego ealdred cornubiensis ęcłę eṗs · hoc decretū c̄sentiendo laudaui·

Ego ælfðryð mat̄ eiusdē regis hui⁹ doni fautrix extiti·

Ego æþelstan eiusdē regis filius · hoc stare non rennui·

Ego ecgbyrht eiusdē quoq; regis fili⁹ · assensū p̄bere n̄ distuli·

Ego eadmund eiusdē &iā regis fili⁹ · hoc posse fieri non int̄dixi·

Ego eadred ei⁹dē quidē regis filius · hoc mⁱ placere professus sum·

Ego Uulfgar abƀ abbandunens coenobii hoc sintagma triūphans dictaui·

Ego ælfweard glæst̄ abƀ·

✠ Ego ælfsige niw̄ abƀ·

✠ Ego wulfric aug̃ abƀ·

✠ Ego byrhtnoþ· ælig̃ abƀ·

✠ Ego lifinc [f]ont̄ abƀ ·

✠ Ego ælfric· meał abƀ·

Ego ælfere· baþan abƀ ·

Ego leofric · miceł abƀ ·

✠ Ego ælfhun · middeł abƀ ·

Ego byrhthelm · eaxc̄ abƀ ·

Ego æþelric · æþeł abƀ ·
Ego wulfsige · westm̃ abƀ ·
Ego germanus ram̃ abƀ ·
Ego kenulf · burh abƀ ·
Ego godeman Iorñ abƀ ·
Ego alfwold winđ · abƀ ·
✠ [Ego] . . . . [al]bañ abƀ ·
[Ego æþel]weard dux ·
Ego [æl]fric dux ·
Ego ælfhelm dux ·
Ego ælfsige mĩs ·
Ego æþ[e]lsige mĩs ·
Ego [æþe]lmær mĩs ·
[Ego by]rhtwold mĩs ·
[Ego o]rdulf mĩs ·
[Ego w]ulfheah mĩs ·
[Ego w]ulfric mĩs ·
[Ego w]ulfgeat mĩs ·
✠ Ego ælfwig westm̃ abƀ. [1]

DCLXXXV.

ÆLFLǼD'S WILL [reciting Æðelflǣd's].

✠ Ðis is æþelflæde cwyde ꝥ is ærest ꝥ ic gean minũ hlaforde þes landes æt lamburnan ⁊ þæs æt ceolsige ⁊ æt readingan . ⁊ feower beagas on twam hund mancys goldes . ⁊ .IIII. pellas . ⁊ .IIII. cuppan . ⁊ .IIII. bleda . ⁊ .IIII. hors . ⁊ ic bidde minne leouan hlaford for godes lufun . ꝥ min cwyde Standan mote ⁊ ic nan oðer nebbe geworht on godes gewitnesse . ⁊ ic gean þæs landes æt domarhame into glestingabyrig . for ædmundes cinges sawle . ⁊ for eadgares cinges . ⁊ for mire sawle . ⁊ ic gean þes landes æt hamme into cristes cyrcan . æt cantwarebyrig for eadmundæs cinges sawle . ⁊ for mire sawle . ⁊ ic gean þes landes. æt

[1] Now 'Ego' follows twenty-three times, but not filled up by any name.

wuda ham bæorhtnoðe . æaldormen . ⁊ mire swustær hyre dæg . ⁊ ofer hire deg into sc̃a marian cyrcan . æt byorcingan . ⁊ ic gean þes landes . æt hedham bæorhtnoðæ ealdormen . ⁊ mire swuster hæora dæg . ⁊ æfter hæora dæge into paulus byrig æt lundænæ . to bisceophamæ. ⁊ ic gean þæs landæs . æt dictunæ into ylig to sc̃æ æþældryð ⁊ to hire geswustran . ⁊ ic gean þara twegra landa æt cohhanfeldæa ⁊ æt cæorlesweorþe bæorhtnoðæ æaldormen . ⁊ miræ swust̃ hire dæg . ⁊ ofer hire dæg into sc̃æ eadmundes stowe to byderices wyrðe ⁊ ic gean þæs landes æt fingringahŏ bæorhtnoðe æaldermen ⁊ mire swust̃ hiræ deg ⁊ ofer hire dæg into sc̃æ pætres cyrcan æt myres igæ . ⁊ ic gæan þæs landes æt polstede bæorhtnoðe æaldormæn . ⁊ mire swust̃ hire deg . ⁊ ofor hira dæg into stocy . ⁊ ic gæan þæs landæs æt hwifersce into stocy ofer minnæ deg ⁊ ic gæan bæorhtnoðæ æaldermen . ⁊ mire swust̃ þæs landes æt strætforda hire dæg . ⁊ ofer hire dæg. Ic his gæan into stocy . ⁊ ic willæ ꝥ lauanham ga into stoce ofær þes æaldermannes dæg . ⁊ mire swust̃ . ⁊ ic gean þæs landes æt byliges dynæ into stocy ofer þæs æaldermanes dæg . ⁊ mire swust̃ . ⁊ ic gean þara landa æt peltandune . ⁊ et myres ige . ⁊ æt grenstede into stocy ofer minnæ dæg . ⁊ ofer . bæorhtnoðes æaldormannæs . ⁊ ofær mire swust̃ . ⁊ ic gean þes landes æt ylmesæton beorhtnoðe æaldormen . ⁊ mire swust̃ hira dæg . ⁊ ofær hira dæg . ic his gæan æadmundæ . ⁊ ic an þæræ . aræ hide æt þorpæ into hedlæge . for mire sawle . ⁊ for mira eldrena ofer . . . . . . ⁊ ic gean ðæra .x. hida æ̇t wicforda Sibrihte minũ mægæ ofer minne dæg . ⁊ ic gean ægwinæ minũ geræfan . þara .IIII. hida . æt hedham . ofer miminne deg . swa hit on æald dagũ gestod . ⁊ ic gæan brihtwolde minũ cnihtæ þara twegra hida . on dunninc lande ofer minnæ dæg . ⁊ ic an alfwolde minũ preoste twægra hida on dunning lande ofer minne dæg . ⁊ ic gean æþælmære minũ præoste twægra hida on dunninglandæ ofæ minne

dæg. 7 ic gæan ælfgæate minũ megæ. twegra hida on dunning lande ofar minnæ dæg. 7 ic gæan ðæs landæs æt wæaldinga fælda crawa mira magan ouær minnæ dæg. 7 ic wille ꝥ man frigæ hæalue mine men on elcũ tune for mine sawlæ. 7 ꝥ man dele æal healf ꝥ yrue ꝥ ic hæbbæ on ælcũ tune for mire sawle.

Ælflæd gæswytelaþ on þis gewrite hu hæo wile habban gefadad hiræ æhta for gode. 7 for worldæ. Ærest ꝥ ic an minũ hlaforde þara .VIII. landa æft̃ minũ dege ꝥ is erest æt douorcortæ. 7 æt fulanpettæ. 7 æt ælesforda· 7 æt stanwægun. 7 æt byrætune. 7 æt læxadyne. 7 æt ylmesætun. 7 æt bucyshealæ. 7 twægra bæha on twera punda gewihte. 7 twa sopcuppan. 7 an sæolfran fæt; 7 þæ leof æadmodlice bidde for godes luuan 7 for mines hlafordæs sawle lufan. 7 for minræ swystor sawlæ lufan ꝥ þu amundie þa halgan stowæ et stocæ þæ mine yldran onrestaþ· 7 þa are þæ hi þider insæadon a to freogon godæs rihte; ꝥ is þonno ꝥ ic gean æalswa mine yldran his er gæuþan ꝥ is þonne ꝥ land æt stoce into þeræ halagan stowæ. 7 æal ꝥ ꝥ þær to tunæ gæhyrð· 7 þonæ wuda æt hæþfælda þæ min swystar gæuþæ· 7 mine yldran. þonñ synd þis þa land þæ minæ yldran þærto bæcwædon ofær minre swystor dæg. 7 ofær minne. ꝥ is ðonne stredfordæ. 7 fresantun. 7 wiswyþetun. 7 lauanham. 7 bylies dyne. 7 polstyde. 7 wifærmyrsc. 7 grænstydæ. 7 peltandune. 7 myræsegæ. 7 ꝥ wudæland æt tothã þæ min fæder geuþæ into myresiæ. 7 colne. 7 tigan; þonñ synd þis þa land þe minæ yldran becwædon into oþrũ. halgũ stowũ. ꝥ is þonñ into cantwarabyrig to cristæs circan þan hired to brece þes landes æt illanlege 7 into paules mynstre into lundene· þes landes æt hedhã to biscophame. 7 þes landes æt tidwoldingtune þan hirede to brece into paules mynstre. 7 into beorcingan þã hirede to brece þes landes æt babbing þyrnan. 7 ic gean ælfþræðe minæs hlauordæs medder wuduhamæs æftær minũ

dæge. 7 æft̃ hiræ dege gange hit into sc̃a marian stowæ into beorcingan æal swa hit stænt mid mæte. 7 mid mannũ; 7 ic gæan into sc̃æ æadmunde. þara twegra landa cæorlesweorþæ. 7 cochanfelde þam hirǽde to bræce æal swa mine yldran his er geuþan 7 þæs landes æt hnyddinge æftær crawan degæ miræ magan. 7 ic gæan into myresie. æft̃ minũ degæ eal swa min hlaford 7 min swest̃ geuþan. ꝥ is fingringaho. 7 þara six hida þæ ꝥ mynstær onstent; 7 ic gæan eftær crawan dege þes landes æt wealdingafelda into suðbyrig to sc̃æ gregoriæ eal swa min swestar hit er foræwyrde; 7 ic gean into ælig sc̃æ petre. 7 sc̃æ æþældryþe. 7 sc̃e wihtburhe. 7 sc̃æ sexburhe. 7 sc̃e æormenhilde þer mines hlafordes lichoma rest þara þreo landa þe wit buta geheotan gode · 7 his halga · ꝥ is æt rettendune þe wes min morgangyfu · 7 æt sæghã · 7 æt dictune eal swa min hlaford. 7 min swæstar his er geuþan. 7 þaræ anre hide æt cæafle þe min swystar begeat. 7 þes bæahges gemacan þe man sæalde minũ hlaforde to sawlescæatte. 7 ic gean æðelmære æaldorm̃ þes landes æt lellinge ofer mine deg mid mete. 7 mid mannũ æal swa hit stent on þet gerad ꝥ he beo on minũ life min fulla freod. 7 forespreca. 7 mira manna. 7 efter minũ dege beo þara halgan stowe. 7 þeræ are ful freod. 7 forespeca æt stocæ þe mine yldran onrestaþ. 7 ic gean þes landes æt lissingtune eðelmere mines . . . . mid mete. 7 mid mannũ eal swa hit stent · 7 hine eadmodlice bidde ꝥ he min fulla freod · 7 mundiend beo on minũ dege. 7 eft̃ minũ dege gefelste ꝥ min cwide 7 mira yldran standan mote; þis sind þa landmearca to byligesdyne of ða burnan. æt humelcyrre. frã humelcyrre [ꝥ hit cymð] to heregeres heafode. frã heregeres heafode æft̃ ðã ealdan hege to ðare grenne ǽc. þoñ forð ꝥ hit cymð to þare stan stræte. of þare stan stræte 7lang sorybbe ꝥ hit cymð to acantune frã acyntune ꝥ hit cymð to rigendune frã rigindune æft to þara burnan. 7 þær is.

landes fif hida. Ðis sind þa landgemæra to hwifermirsce 7 to polestede. of loppandyne to scelfleage frã leage to mercyl 7lang mercyle into sture. 7lang sture to leofmannes gemære 7lang leofmannes gæmære to amalburnan. frã amalburnan to norðfelda. ðoñ forð to bindhæcce. frã bindhæcce to tudanhæcce. frã tudanhæcce to giddincgforda frã giddingforda to hnutstede frã huntstede to hwitincghô frã hwitingho to wudemannes tune. frã wudemannes tune to cæresege gæmære. frã cæresige gemære to hædleage gemære. frã hædleage gæmære to hlighã gemære. frã hlighã gemære eft to loppandyne. To hwifræme . . . landes . . . .

Dorso. Ælflæd Ceorlesworðe 7 Cokefelde.

DCLXXXVI.

* ÆÐELRED, 994.

✠ Rector altipolorum culminis atque architector summae fabricae aethereae aulae, ex nihilo quidem cuncta creauit, coelum, scilicet, et terram, et omnia quae in eis sunt, candida quidem angelica agmina, solem, lunam, lucidaque astra, et caetera quae super firmamento sunt; mundi autem fabricam inenarrabili disponens ordine ut Genesis testatur, 'Et hominem sexto die formauit ad similitudinem suam,' Adam uidelicet quadriformi plasmatum materia, unde nunc constat genus humanum, quae in terris moratur, et ima terra laruarica latibula, ubi et Lucifer cum decimo ordine per superbiam de coelo ruit. Sed et hoc inuidet pestifer Chelidrus protoplastum a deo conditum intellexerat ut hoc impleret, a quo ipse miser, et satelliti illius de coelo proiecti sunt. Heu! quidem boni creati sunt sed miserabiliter decepti. Ideo inuidus Zabulus totis uiribus homini inuidet, suadet mulieri, mulier uiro, per suasionem atque per inobe-

dientiam ambo decepti sunt fraudulenter per gustum pomi ligni uetiti, atque amoenitate Paradisi deiecti sunt in hoc aerumnoso saeculo, et loetum sibi ac posteris suis promeruerunt, atque in tetrum abyssi demersi sunt. Sed hoc misericors et piissimus pater indoluit perire tamdiu nobilem creaturam sui imaginem; misertus est generi humano; misit nobis in tempore, id est post quinque millia annorum, proprium filium suum, ut mundum perditum iterum renouaret; ut sicut mulier genuit mortem in mundo, ita per mulierem enixa est nobis uita in mundo; et sicut per delictum Adæ omnes corruimus, ita per obedientiam Christi omnes surreximus; et sicut mors per lignum introiuit, ita et uita per lignum sanctae crucis uenit; et antiquum inimicum superauit; et fortis fortem alligauit, et in imo barathro retrusit: iuste periit qui iniuste decepit, atque omnes antiquas turmas a fauce pessimi leonis eripuit, et ouem perditam in humeris posuit, et ad antiquam patriam reduxit, et decimum ordinem impleuit. Unde ego Æðelredus, compunctus dei misericordia, totius Albionis caeterarumque gentium triuiatim persistentium basileus, dum plerumque cogitarem de huius saeculi caduci rebus transitoriis, quomodo superni arbitris examine, cuncta quae uidentur uana sunt, et quae non uidentur aeterna, et cum transitoriis rebus perpetua praemia adquirantur. Qua de re, nunc patefacio omnibus catholicis, quod cum consilio et licentia episcoporum ac principum, et omnium optimatum meorum, pro amore domini nostri Ihesu Christi atque sancti confessoris Germani necnon et beati eximii Petroci, pro redemptione animae meae, et pro absolutione criminum meorum donaui episcopium Ealdredi episcopi, id est in prouincia Cornubiae ut libera sit, eique subiecta omnibusque posteris eius, ut ipse gubernet atque regat suam parochiam sicuti alii episcopi qui sunt in mea ditione, locusque atque regimen sancti Petroci

semper in potestate eius sit successorumque illius. Itaque omnium regalium tributorum libera sit, atque laxata ui exactorum operum, poenaliumque causarum, necnon et furum comprehensione, cunctaque saeculi grauedine, absque sola expeditione, atque libera perpetualiter permaneat. Quicunque ergo hoc augere atque multiplicare uoluerit, amplificet deus bona illius in regione uiuentium, paceque nostra conglutinata uigens et florens, atque inter agmina beatitudinis tripudia succedat, qui nostrae donationis muneri consentiat. Si quis uero tam epilemticus philarguriae seductus amentia, quod non optamus, hanc nostrae eleemosynae dapsilitatem ausu temerario infringere temptauerit, sit ipse alienatus a consortio sanctae dei aecclesiae, necnon et a participatione sacrosancti corporis et sanguinis Ihesu Christi filii dei, per quem totus terrarum orbis ab antiquo humani generis inimico liberatus est, et cum Iuda Christi proditore sinistra in parte deputatus, ni prius hic digna satisfactione humilis poenituerit, quod contra sanctam dei aecclesiam rebellis agere praesumpsit, nec in uita hac practica ueniam, nec in theorica requiem apostata obtineat ullam, sed aeternis barathri incendiis trusus iugiter miserrimus crucietur. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCIIII. indictione .VII. scripta est haec cartula a uenerabili archiepiscopo Sigerico Dorobernensis aecclesiae huius munificentiae chirographa; hiis testibus consentientibus, quorum inferius nomina decusatim domino disponente caraxantur.

✠ Ego Æðelredus Britanniae totius Anglorum monarchus hoc agiae crucis taumate roboraui. ✠ Ego Sigeric Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus praefati regis beneuolentiae laetus consensi. ✠ Ego Ælfheah praesul canonica subscriptione manu propria hilaris et triumphans subscripsi. ✠ Ego Ealdred plebis dei famulus iubente rege signum sanctae crucis plaudens impressi. ✠ Ego Ælfwold pon-

tifex agiae crucis testudine intepidus hoc donum lepidissime roboraui. ✠ Ego Ordbricht legis dei catascopus hoc eulogium propria chira deuotus consolidaui. ✠ Ego Ælfrich episcopus Wiltanae ciuitatis consensi et subscripsi. ✠ Ego Wulfsye episcopus Shyreburnensis aecclesiae consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðelwerd dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Leofwyne dux. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfred abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Brichtelm abbas. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Beorhtwold minister. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Leofwyne minister. ✠ Ego Osulf minister.

DCLXXXVII.

ÆÐELRED, 994.

✠ Cunctitonans largitor multiplici ac ineffabili modo terrestria cuncta per uices mutationes locaque distinguens, quodammodo sibi seruientibus perplurimis in hoc quoque terrestri habitaculo, prout sibi complacet, recompensans suimet famulis ac famulabus, etiam praesentes dignitates offert, quo se certius si has rite seruauerint, aeterna praemia nouerint adepturos! Quapropter ego Æðelred, Christo domino annuente, cunctis Anglorum populis et tribubus praeordinatus in regem, cum consensu pontificum et consultu cunctorum a quibus sceptra imperii et gubernacula regni reguntur, quandam ruris particulam quae .x. cassatorum numero supputatur, cuius uocabulum est æt Fobbafuntan tradidi deo et domino nostro Ihesu Christo, aecclesiaeque sanctae Mariae semper uirginis, quae sita est in uico regio æt Wiltune, iure perpetuo; optans ut et ibidem coenobialis uitae formula, et regularis disciplinae normula, Christo patro-

cinium praestante, indisrupta uigilitate exerceatur, et ut mihi merces permaneat aeterna. Sit autem suprascripta terra libera, exceptis tribus, expeditione, uidelicet, pontis arcisue constructione. Si quis uero contra haec decreta nostrae diffinitionis tyrannica potestate fretus uenire temptauerit, nouerit se in tremendo ultimae districtionis examine, praesentiae diuinae rationem acturum. Enimuero et si temporibus futuris quisque obiecerit, se priscam habere generalitatem, monstraueritue antiqua conscripta, sint ea omnia in nichilum redacta, permaneatque haereditas domini domino. His metis praefatum rus hinc inde giratur. Ðis syndon ðа landgemǽre tó Fobbefunten; ðat hys, ǽrest on ðone hâran hæsel; of ðâm hâran hæsle on earnhylle middewerde; of earnhylle on pottwyll; of pottwille on ða ealdan wyrðe; of ðǽre wyrðe tó hearpaðe; ðonne andlang hearpaðes tó ðâm anheâfdan; of ðâm anheâfdan on lokeres leâge; of lokeres leâge on sigwynne dîc; ðonne of sigwynne dîc ûpp on dûne þrittig gyrda, be eâstan ceaster blædbyrig on ða byrigenne; of ðâre byrigenne on ðane hearpað; ðonne andlang herepaðes on ðone scearpan gâran westewerdne; of ðâm gâran in on ða yfre; of ðǽre yfre in on ða gareðru; of ðâm gereðran feower ækeras be westan ðâm hangran; of ðâm feower ækeran andlang heâfda on blâcan hylle middewerde; ðonon of blâcan hylle norð tó hearpaðe; of ðâm hearpaðe on ða westran dûne westwerde; of ðǽre dûne on chealfhylle middewerde; ðonne of chielfhylle on wulfhylle middewerde; of wulfhylle tó wuda; swâ be ðân eald wyrtruman in on Nodre; ðonon andlang streâmes eft on ðæne hæran hæsl. Scripta est haec scedula anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCIIII. his testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxata uidentur.

✠ Ego Æðelred per gratiam dei rex Anglorum donationis istius inscriptionem crucis signo corroboro.

✠ Ego Sigeric Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donationem cum trophaeo agiae crucis consignaui. ✠ Ego Ælfheh Wintoniensis aecclesiae episcopus praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus triumphalem trophaeum agiae crucis impressi. ✠ Ego Æscwig Dorccensis aecclesiae episcopus praedictum donum cum signo sanctae crucis confirmo. ✠ Ego Ælfric Wiltuniensis aecclesiae episcopus ad munimentum praedictarum rerum signum sanctae crucis appono. ✠ Ego Aðulf episcopus consensi. ✠ Ego Ælfheh episcopus concessi. ✠ Ego Đeodred episcopus consolidaui. ✠ Ego Sigegar episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfwold episcopus praenotaui. ✠ Ego Ealdulf episcopus confirmaui. ✠ Ego Wulfsie episcopus conclusi. ✠ Ego Ælfwerd abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Brihtelm abbas. ✠ Ego Wulfgar abbas. ✠ Ego Ælfere abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Æðelwerd dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ Ego Norðman dux. ✠ Ego Wælðeof dux. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Fræna minister. ✠ Ego Wulfget minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelwerd minister. ✠ Ego Æðelwold minister. ✠ Ego Brihtwold minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Æðelnoð minister. ✠ Ego Leofsige minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Wulfheh minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Ordric minister. ✠ Ego Wulfmær minister. ✠ Ego Ælfwig minister.

DCLXXXVIII.

ÆÐELRED, 995.

✠ Cum exigente protoplasti piaculo, successionisque eius promerente naeuorum contagio, lubrica mundanae uolubilitatis orbita nunc infimis summa, nunc uero summis infima uersare conspicitur, et hoc modo prosperitatibus erigendo, nunc indiscreto cuiuslibet infortunii ictu deiiciendo solum adusque deludit; nec cuiquam mortalium quis sibi finis maneat patet, unum proculdubio restat unicuique sollicita consideratione pensandum, eo scilicet ardentius in aeternitatis amore spem figere, quo uelocius omnia temporalis uitae prospera, uelut umbra cernuntur elabere, et quod propriis quisque nequit meritis sanctorum mereatur optinere suffragiis, ut eos in illo tremendi iudicis examine patronos inueniat, quos in hac uita uel patrimonii sui haereditatibus ampliare, uel in potestate sibi diuinitus allata prout ualuit honorare sategit. Quapropter ego Æðelred, totius Anglorum nationis, summo rerum opifice largiente, regni gubernacula sortitus, superni regis instinctu memor apostolicae beati Pauli sententiae, qua diuinae longanimitatem patientiae sublimiter extollens, opacam uniuscuiusque conscientiam uigore asperae inuectionis increpat, dicens, 'An ignoras, quia patientia dei ad poenitentiam te adducit?' Ea quae negligenter iuuentutis meae tempore, quae diuersis solebat uti moribus excessi, dum me diuina praeueniente gratia in uirilis robur aetatis euasi, totis uiribus ad melioris arbitrii cultum mutare studui, ut et reatum prioris ignorantiae salubriter euaderem, et ne tantae benignitati ingratus, sed tota mentis intentione gratus existerem. Unde et rogatu cuiusdam michi admodum dilecti pontificis, ipsa non minus actuum probitate quam naturalis uocabuli impressione Goduuini, quandam ruris portionem,

duobus in locis sitam, sex quidem mansas quas Cantuarii syx sulunga nominare solent, illo, scilicet, in loco, cui iamdudum gentis eiusdem indiginae uocabulum Wuldaham indiderunt; unam quoque mansam, solita Anglorum uocitatione æt Lytlanbroce celebriter appellatam, saluatori omnium domino nostro Ihesu Christo, eiusque sancto ac beatissimo Andreae apostolo, ad pontificalem Hrofensis aecclesiae sedem, cum hoc praesenti eiusdem praefatae portionis chirographo, in perennem haereditatem et incommutabilem renouare concessi libertatem. Hancque super additam conditionem tam mea quam supernae maiestatis auctoritate, cum sanctae crucis ✠ impressione uigilant[er] interponere iussi; ut nulla deinceps altior inferiorue cuiuslibet dignitatis persona, uel ausu temerario, uel quolibet inuenticio friuolae ac nouellae adinuentionis membranulo, hoc omnipotentis dei nostrumque praesumat uiolare decretum. Sed ut iam praenominatus antistes cum summae deuotionis et humilitatis industria a regia mea dignitate uoti compos optinuit, eandem portionem cum omnibus utensilibus quae deus omnipotens in illa prouenire concesserit, inposterum semper et ipse cuius sollertia pro me dono renouata est, absque ullo contradictionis obstaculo Christo auctore gubernet et regat; ac post uitae suae terminum omnes quotquot ei ad regendam praefatae aecclesiam sedis praescia Christi prouidente gratia successerint. Sit autem praefata portio ab omni mundanae seruitutis iugo libera, excepta expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis uero mortalium huius chirographi renouationem qualibet occasione temerarius infringere praesumpserit, omnibus ueteris ac noui testamenti maledictionibus strictus in hac uita permaneat, et post mortem omnibus gehennalium tormentorum poenis sine fine puniatur, nisi citius ad congruam satisfactionem conuolare maluerit. His terminis eadem portio gyratur. ✠ Ðis sint ðára .vi.

sulunga landagemǽro tó Wuldahâm. Ǽrest hit féhð on eásteweardum Ceðǽma mearce sûð; ðonon of Ceðǽma mearce on burhhǽma mearce; ðonne west ðonon be burhhǽma mearce ût andlang Medwæge be middeweardum streâm oð ðâra hiwena land tó Hrofeceastre; ðonon norð be ðâra hiwena mearce on hyscen denes mearce; of hyscan dénes mearce eft on Ceðǽma mearce, and ðǽre mǽde ðe tó Wuldahâm gebyrað; on cingmǽde .x. æceras; and on burhhâm on ðâm mǽdum .viii. æceras; and on myclan wysce .v. æceras; and ðæt den æt cildan spic; and ðæt den on powes hyrste; and hund teontiga swîna ingang æt horshyrste on ðâm snade, and mid eallum ðâm mannum, swâ swâ hit stód ðâ ic hit ǽr hæfde, etc. Anno dominicae incarnationis .dcccc.xcv. indictione .viii. caraxata est haec renouationis praefata cartula, et cum uiuificae signaculo crucis impressa, his idoneis testibus unanimitatem praebentibus quorum uocabula secundum uniuscuiusque dignitatem hic inferius scripta adesse uidentur.

✠ Ego Ǽðelred rex Anglorum praenotatam terrarum portionem deo omnipotenti sanctoque Andreae apostolo libentissime renouari concessi. ✠ Ego Ǽlfric Doruernensis aecclesiae electus episcopus adquieui. ✠ Ego Ǽlfheah Uuintoniensis aecclesiae adultus episcopus corroboraui. ✠ Ego Ealdulf Eboracensis aecclesiae electus episcopus consignaui. ✠ Ego Ǽlfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus assensum praebui. ✠ Ego Ǽscwig Dorkecensis aecclesiae episcopus non rennui. ✠ Ego Ǽlfheah Licetfeldensis aecclesiae episcopus consentaneus extiti. ✠ Ego Aðulf Herefordensis aecclesiae episcopus confirmaui. ✠ Ego Ðeodred Orientalium Anglorum episcopus consigillaui. ✠ Ego Ǽlfwold Cridiensis aecclesiae episcopus libens adfui. ✠ Ego Sigar Uuillensis aecclesiae episcopus consensi. ✠ Ego Ordbirht Seolesensis aecclesiae episcopus consolidaui.

✠ Ego Wulfsige Scirburnensis aecclesiae episcopus consensum indidi. ✠ Ego Ealdred Cornubiensis aecclesiae episcopus conclusi. ✠ Ego Goduuinus eiusdem praefatae Hrofensis aecclesiae episcopus ✠ hoc crucis sanctae uexillo munitus hoc donum uoti compos optinui. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ Ego Leofwyne dux. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Beorhtwold minister. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Wulfget minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Wulfnoð minister. ✠ Ego Fræna minister. ✠ Ego Wulfsige minister. ✠ Ego Æðelnoð minister. ✠ Ego Siweard minister. ✠ Ego Sigered minister. ✠ Ego Ælfhelm minister. ✠ Ego Wynhelm minister.

DCLXXXIX.

ÆÐELRED, 995.

✠ In nomine sancti saluatoris, qui cuncta a se ex nihilo condita iure gubernat et ad suae potestatis imperium ne in nichilum redacta fluant sui regiminis potentia fortiter constringit seruatque honeste! Cum enim a sapientibus saepe multipliciterque narratum cognouimus quod labentia quaeque ad suae perditionis detrimentum festinare uidentur magno opere cuique fidelium esse satagendum uidetur quo se in praesenti bonis iugiter actibus, ut possibile est, exerceat uita ut in futura de retributionis gaudeat mercede. Qua de re, ego Æðelredus, Anglorum rector caeterarumque gentium per circuitum adiacentium gubernator, cuidam meo mihi ualde fidelissimo episcopo nomine usitato Æscwigo, quandam ruris particulam suae potestatis arbitrio concedo libentissime .xxx[a]. uidelicet mansi-

unculas, in loco qui ab indigenis at Risenburga nuncupatur uocabulo; sed et hoc fidelibus quibuslibet, ut necessarium aestimamus, intimare curamus qua praedictum rus serie in propriam praefati episcopi potestatem concessum erat. Cum enim gens pagana Cantiam suis stomachando caedibus deuastaret et hostiliter bachando deleret, promittebant se ad aecclesiam sancti saluatoris, quae in Dorouernensi ciuitate sita est ituros, et eam suis incendiis funditus delere, nisi pecunia, quae eis ab archiepiscopo Sirico promissa fuerat, ad plenum daretur. Unde multis agitatus ancxietatibus archiepiscopus, cum nec unum tantummodo nummum haberet, iniit consilium, et mittens ad praesulem praefatum, Æscwium uidelicet, et eum multis obnixe rogitabat precibus quo sibi pecuniam, quae deerat, pro sui amoris diligentia donaret, et antedictum rus quo in suo potestatis arbitrio pro hac accipere non renueret multa prece deposcit. Unde talibus permotus miseriis praefatus praesul accepta pecunia, nonaginta, uidelicet, libras meri argenti ducentasque purissimi auri mancusas, per eosdem nuncios quibus perlatum est ad archiepiscopum mittens consensum praebuit; qua accepta, archiepiscopus accersitis hostibus ad plenum praebuit quod ante quamuis coactus promisit, et librum ruris praefati me praesente meisque optimatibus testimonium praebentibus episcopo Æscwig libentissimo tribuens donauit animo, ut habeat et possideat quamdiu se esse praesentialiter cognoscat; et post se haeredi cui uoluerit concedat. Sit autem praedictum rus ab omni mundiali obstaculo liberum, cum omnibus quae ad se pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, exceptis istis tribus, expeditione, uidelicet, pontis arcisue coaedificatione. Est autem praedictum rus talibus circumcinctum terminis qui continentur in originali codicello isto literis Saxonicis et Saxonico idiomate conscripti, etc. Hanc sane nostrae

munificae concessionis libertatem conantes mutare uel minuere siue frangere, habeant partem cum his quibus dicitur, 'Discedite a me operarii iniquitatis in ignem flammiuomum, ibi erit fletus oculorum et stridor dentium,' nisi prius digna poenitentia et legali satisfactione ante exitum corporalis uitae diligenter canonice emendauerit. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCV. indictione uero .VII. praesens cartula caraxata notatur, hiis testibus, quorum inferius nomina scripta uidentur, consentientibus.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius libertatis donationem culminis totius regimen gubernans libenter concessi. ✠ Ego Siricus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Ælphegus Wyntoniensis aecclesiae praesul confirmaui. ✠ Ego Æðelstanus Lundoniensis aecclesiae antistes consolidaui. ✠ Ego Æscuinus Durcestrensis aecclesiae pontifex conlaudaui. ✠ Ego Æðelstanus Rouensis aecclesiae praesul consignaui. ✠ Ego Ordbyrht Seolesiensis aecclesiae antistes impressi. ✠ Ego Sigar Willanensis aecclesiae episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfricus Willtunensis aecclesiae episcopus adunaui. ✠ Ego Æðelwyard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Leofsye dux. ✠ Ego Leofwyn dux. ✠ Ego Ælfsye abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Bryghtnoð abbas. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Wolfryð minister. ✠ Ego Wolfeby minister. ✠ Ego Ælfsye minister. ✠ Ego Fræne minister. ✠ Ego Wolfric minister.

DCXC.

ÆSCWIG, 995.

✠ ANNO dominicae incarnationis .DCCCC.XCV. indictione .VII. Ego Æscwinus, Dorcestrensis aec-

clesiae pontifex, reddo aecclesiae Christi et Ælfrico archiepiscopo metropolitanae sedis terram de Risberghe cum libro eiusdem terrae pro salute animae meae ; quam uidelicet terram Sigericus archiepiscopus eiusdem aecclesiae Christi, praedecessor praefati archiepiscopi Ælfrici, dedit mihi in uadimonium, pro pecunia quam a me mutuo accepit. Ego autem timore dei compunctus pro spe salutis aeternae, ut praefatus sum, liberam eam reddo aecclesiae, ad quam iuste pertinet, ab omni mundiali obstaculo, cum omnibus ad se rite pertinentibus, exceptis, expeditione, pontis et arcis coaedificatione. Hanc meae munificae concessionis libertatem conantes mutare uel minuere, seu frangere, habeant partem cum hiis quibus dicitur, 'Discedite a me operarii iniquitatis in ignem flammiuomum, ibi erit fletus oculorum et stridor dentium,' nisi príus digna poenitentia et legali satisfactione ante exitum corporalis uitae diligenter canonice emendauerit. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCV. indictione uero .VII. praesens cartula caraxata notatur, hiis testibus, quorum inferius nomina scripta uidentur, consentientibus.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum huius libertatis donationem culminis totius regimen gubernans libenter concessi. ✠ Ego Siricus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus cum signo sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Ælphegus Wyntoniensis aecclesiae praesul confirmaui. ✠ Ego Æðelstanus Lundoniensis aecclesiae antistes consolidaui. ✠ Ego Æscuinus Durcestrensis aecclesiae pontifex conlaudaui. ✠ Ego Æðelstanus Rouensis aecclesiae praesul consignaui. ✠ Ego Ordbyrht Seolesiensis aecclesiae antistes impressi. ✠ Ego Sigaŕ Willanensis aecclesiae episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfricus Willtunensis aecclesiae episcopus adunaui. ✠ Ego Æðelwyard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Leofsye dux. ✠ Ego Leofwyn dux. ✠ Ego Ælfsye abbas. ✠ Ego Leof-

ric abbas. ✠ Ego Bryghtnoð abbas. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Wolfryð minister. ✠ Ego Wolfeby minister. ✠ Ego Ælfsye minister. ✠ Ego Fræne minister. ✠ Ego Wolfric minister.

DCXCI.

ÆSCWIG, 995.

☧ REGNANTE theo in perpetuum architectorio· qui sua ineffabili rite potentia omnia disponit atq; gubernat. uicesq; tempoꝝ hominumque mirabiliter discernens terminumq; incertum prout uult aequanimiter inponens. Et descretis humanaq; naturę misteriis docet. Ut cum his fugitiuis & aeui cursibus transitoriis possessiunculis iugiter mansura dõ largiente fragiliq; naturae consolationis subleuamine adipiscenda sunt. Quamobrem ego aescwig đi miserationis largitate dorcocensis æcclae presul, aliquantulã ruris particulam. quinas uidelicet mansas. in loco quī a ruriculis cuces hamm uocitatur cuidam meo homini mihi oppido fideli nuncupato ælfstan largiflua donatione libens concedo ut habeat atq; possideat quamdiu uiuat & post sē cuicumq; uoluerit cleronomi in ꝑpetuã derelinquat hereditatē; Huius prefatę terrę domini priscis temporib; sibi eam ueternis cartulis uindicauerunt atq; sponte eas m[i] tradiderunt. quam ego nunc cum consensu ac licentia Æðylredi regis atq; senatorum noua superscriptione corroboraui. Sit autem supradicta terra libera ab omni regali seruitio cum uniuersis que pertinent sibi. campis. pascuis. pratis. siluis. aquarumq; discursib; exceptis istis tribus expeditione pontis. arcisue constructione. Si quis autem cupiditate inlectus temptauerit irritam facere aut frangere huic decreti diffinitionem. sciat se in tremendo examine rationem redditurum. His autem

limitibus prefatum rus undique circumgirari uidetur. Đys syndon þa landgemæro to cuces hamme. Ærest of cudan hlæwe on fildena weg. andlang weges ꝥ on ðone ealdan egsan ford. of ðam forda andlang hweowelriðiges ꝥ on swæferðes wylles heafdon. of ðæs wylles heafdon. on þone æsc. of ðam æsce. eft on hweowelriðig. of ðam riðige. on þa ealdan dîc. of þære dice. ꝥ on þa wudu wîc æt wylleres seaðon. ⁊ swa se wudu þe into þam lande gebyrað. Scripta est hęc scedula anno ab incarnatione dñi .DCCCC.XCV. & huius doni constipulatores extiterunt quorum inferius nomina scripta uident^r.

Ego æþelredus rex anglorum huius libertatis donationem culminis totius rēgimen gubernans Æscwio epō desiderante libenter concessi.

✠ Ego sigericus. Doruorensis aecclesiae presul confirmaui.

✠ Ego ælfeagus. Wintoniensis aecclesiae presul confirmaui.

✠ Ego ælfstanus. Lundoniensis aecclę antistes consolidaui.

✠ Ego æscwius. Dorcocensis aecclesiae presul conlaudaui.

✠ Ego ælfstanus. Hrouensis aecclesiæ pontifex. consignaui.

✠ Ego ordbyrht. Seolesiensis aecclae antistes inpressi.

✠ Ego sigar. Willanensis aecclesiae episcopus adquieui.

✠ Ego ælfricus. Wiltunensis aecclesię presul adiuuaui.

✠ Ego æþelwerd Dux.
✠ Ego ælfric Dux.
✠ Ego leofsige Dux.
✠ Ego leofwine Dux.
✠ Ego ælfsige Abbas.
✠ Ego leofric Abbas.
✠ Ego byrhtnoð Abbas.

✠ Ego æþelmær. Minister.
✠ Ego ordulf. Minister.
✠ Ego wulfgeat. Minister.
✠ Ego wulfeah. Minister.
✠ Ego ælfsige. Minister.
✠ Ego fræna. Minister.
✠ Ego wulfric. Minister.

DCXCII.

ÆÐELRED, 995.

✠ REGNANTE in eona eonum coeli terraeque dispositore Erebique triumphatore! Uacillantis status cosmi undecumque uergitur ac rigidis turbinibus quatitur, sed succurrente diuinitatis omnipotentia ita tamen heroum fulcimento roboratur ne titillando eneruiter pessundari improuide uideatur, dum tantorum auctoritate primatum moderatur quamdiu christiani onomatis pollet uigor, ac regnorum iura prouida dispensatione gubernantur; unde quos istius aeui fortuna manu tepide euectionis alludit summopere ad nanciscenda ea inuigilandum est gaudia quae minime sunt annua set continua quatinus distributione temporalium gazarum aeternae dapsilitatis adipisci mereantur adminicula. Quapropter ego Æðelredus tocius Albionis dei prouidentia imperator, cuidam dilectissimo mihi ministro cui parentele nobilitas Wlfric indidit nomen, pro fidissimo quo mihi affabiliter obsecundatus est obsequio, quandam ruris particulam, id est, duas mansas et dimidiam in loco ubi solicolae [æt] Dumbeltun appellant, in perpetuam concedo haereditatem, quatinus ille bene perfruatur ac prospere possideat, quamdiu huius aeui incolatum uitali flamine rotabilique meatu percurrere cernitur; et post istius labilis uitae excessum, cuicumque sibi libuerit successori derelinquat. Sit autem praedictum rus, quod in communi terra situm est, liberum ab omni mundiali obstaculo, cum omnibus quae ad ipsum locum pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, excepto istis tribus expeditione, pontis arcisue constructione. Hanc uero meam donationem, quod opto absit a fidelium mentibus, minuentibus atque frangentibus, fiat pars eorum cum illis de quibus e contra fatur, ‘Discedite a me,

maledicti in ignem aeternum qui paratus est Satanae et satellitibus eius,' nisi prius digna deo poenitentia ueniam legali satisfactione emendent. Nam quod hominis memoria transilit, litterarum indago reseruat, unde hoc legentibus est intimandum quia hoc praefatum rus per cuiusdam uiri infandae praesumptionis culpam qua audacter furtiue se obligare non abhorruit, cui nomen Æðelsige parentes indidere licet foedo nomen dehonestauerit flagitio ad mei iuris deuenit arbitrium, atque per me reuerendo ut iam praefatus sum ante conlatum est ministro; cuius culpae notam Anglica relatione hic ratum duximus esse notandum. Ðûs wæs ðæt land forworht æt Dumaltûn ðæ Æðelsige forworhte Æðelrede cyninge tô handa. Ðæt wæs ðænne ðæt he forstæl Æðelwines swîn Æðelmǣres suna ealdermannes; ðâ ridon his men tô and tugon ût ðæt spic of Æðelsiges hûse; and he oðbærst tô wuda, and man hine âflŷmde ðâ, and man gerêhte Æðelrede cyninge ðæt land and ǣhta; ðâ forgef he ðæt land Hawase his men on êce yrfe; and Wulfrîc Wulfrune sunu hit sîððan æt him gehwyrfde mid ðâm ðe him gecwemre wæs, be ðæs cynges leâfe and his witena gewitnesse. Acta est haec praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri .DCCCC.XCV. indictione .VIII. anno uero regni praefati regis .XVII. scripta est haec cartula, his consentientibus qui subter notantur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum praefatam donationem sub sigillo sanctae crucis indeclinabiliter concessi atque roboraui. ✠ Ego Ælfricus dei gratia electus ad archiepiscopatum Dorobornensis aecclesiae [eiusdem] regis donum crucis taumate stabiliui. ✠ Ego Ealdulf electus in episcopatum Eboracensis aecclesiae regis donatiuum agiae crucis impressione benedicendo corroboraui. ✠ Ego Ælfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus sigillaui. ✠ Ego Ælfheah Wintoniensis aecclesiae episcopus designaui. ✠ Ego Æscwig Dorcensis aecclesiae episcopus adnotaui. ✠ Ego Aðulf

Herefordensis aecclesiae episcopus imposui. ✠ Ego Wlfsige Scirburnensis aecclesiae episcopus conclusi. ✠ Ego Æðelwerd dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Ælfwerd abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Brihthelm abbas. ✠ Ego Wlfgar [abbas. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Brihtwold minister. ✠ Ego Wulfheh minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Wulfget minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelnoð minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Wulfmær minister. ✠ Ego Fræna minister.]

DCXCIII.

WYNFLǢD.

✠ Her cyþ on þysū gewrite hu wynflæd gelædde hyre gewitnesse æt wulfamere beforan æþelrede cyninge. ꝥ wæs þoñ sigeric arcebiscop. 7 ordbyrht biscop. 7 ælfric ealderman 7 ælfþryþ þæs cyninges modor. ꝥ hi wæron ealle to gewitnesse þæt ælfric sealde wynflæde ꝥ land æt hacceburnan. 7 æt bradanfelda ongean ꝥ land æt deccet. þa sende se cyning þær rihte be þā arcebiscope. 7 be þā þe þær mid hī to gewitnesse wæron to leofwine 7 cyþdon hī þis. þa nolde he butan hit man sceote to scir gemote. þa dyde man swa. þa sende se cyning be æluere abbude his insegel to þā gemote æt cwicelmes-hlæwe 7 grette ealle þa witan þe þær gesomnode wæron. ꝥ wæs æþelsige biscop. 7 æscwig biscop. 7 ælfric abbud. 7 eal sio scīr 7 bæd 7 het ꝥ hi scioldon wynflæde 7 leofwine swa rihtlice geseman swa hī æfre rihtlicost þuhte. 7 sigeric arcebiscop sende his swutelunga ðærto. 7 ordbyrht biscop his. þa getæhte man wynflæde ꝥ hio moste hit hyre geahnian. þa gelædde hio þa ahnunga mid ælfþryþe

fultume þæs cyninges modor. ꝥ is ðoñ ærest wulfgar abbud. 7 wulfstan priost. 7 æfic þara æþelinga discsten. 7 eadwine. 7 eadelm. 7 ælfelm. 7 ælfwine. 7 ælfweard. 7 eadwold. 7 eadric. 7 ælfgar. 7 eadgyfu abbudisse. 7 liofrun abbudisse. 7 æþelhild. 7 eadgyfu æt leofecan oran. 7 hyre swustor. 7 hyre dohtor. 7 ælfgyf[u hyr]e dohtor. 7 wulfwyn. 7 æþelgyfu. 7 ælfwaru. 7 ælfgyfu. 7 æþelflæd. 7 menig god þegen. 7 god wif þe we ealle atellan ne magon. ꝥ [wære] forþcom̃ eal se fulla[að] ge on werũ ge on wifũ. þa cwædon þa witan þe þær wæron ꝥ betere wære ꝥ man þene aþ aweg lete þoñ hine man sealde. forþan þær syþþan nan freondscype nære. 7 man wolde biddan þæs reaflaces ꝥ he hit sciolde agyfan 7 forgyldan. 7 þã cyninge his wer. þa let he þone aþ aweg. 7 sealde æþelsige biscope unbesacen land on hand ꝥ he þanon forþ syþþan þæron ne spræce. þa tæhte man hyre ꝥ hio sciolde bringan his fæder gold 7 siolfor eal ꝥ hio hæfde. þa dyde hio swa hio dorste hyre aþe gebiorgan. þa næs he þa gyt on þã gehealden butan hio sceolde swerian ꝥ his æhta þær ealle wæron. þa cwæþ hio ꝥ hio ne mihte hyre dæles ne he his. 7 þyses wæs ælfgar þæs cyninges gerefa to gewitnesse. 7 byrhtric. 7 leofric æt hwitecyrcan. 7 menig god man to eacan him.

DCXCIV.

WULFWARU.

✠ Ic Wulfwaru bidde mīne leóf‌un hlāford Æðelred kyning him tó ælmyssan ðæt ic móte beón mīnes cwydes wyrðe. Ic kȳðe ðe leóf hér on ðisum gewrite hwæs ic geann intó Baðum tó sancte Petres mynstre for mīne earman sáwle and for mīnra yldrena ðe me mīn ār of com, and mīne áhta; ðæt is ðonne ðæt ic geann ðæder intó ðǽre hálgan stowe ânes beáges is on syxtigum mancussum goldes, and ânre blede is on

þriddan healfon punde, and twēga gyldenra rōda, and ānes mæssereāfes mid eallum ðām ðe ðǣrtō gebyreð, and ānes hricghrægles ðæs selestan ðe ic hæbbe, and ānes beddreāfes mid ðām hryfte and mid hoppscytan, and mid eallum ðām ðe ðǣrtō gebyreð; and ic geann Ælfere abbode ðæs landes æt Ferscefordа mid mete and mid mannum and mid eallre tylðe swā ðǣrtō getilod byð; and ic geann Wulfmǣre mȳnum yldran suna ðæs landes æt Clatfordtūne mid mete and mid mannum and mid eallre tilðe; and ðæs landes æt Cumtūne mid mete and mid mannum and mid ealre tilðe, and ðes landes æt Budancumbe ic geann him healfes mid mete and mid mannum and mid ealre tilðe; healfes ic his geann Ælfware mīnre gyngran dēhter mid mete and mid mannum and mid ealre tilðe; and dǣlon hī ðæt heāfodbotl him betweonan, swā rihte swā hī rihtlīcost magon, ðæt heora ǣgðer his gelīce micel habbon; and Ælfwine mīnum gyngran suna ic geann ðes landes at Leāge mid mete and mid mannum and mid ealre tilðe; and ðes landes æt Healhtūne mid mete and mid mannum and mid eallre tilðe; and ðes landes æt Hocgestūne mid mete and mid mannum and mid ealre tilðe; and þritigra mancussa goldes; and ic geann Gōdan mīnre yldran dēhter ðes landes æt Wunfrod mid mete and mid mannum and mid eallre tilðe; and twēgea cuppena on feower pundum, and ānes bendes on þritigum mancussum goldes; and twēgea preonas; and ānes wīfscrūdes ealles; and Ælfware mīnre gyngran dēhter ic geann ealles ðæs wīfscrūdes ðe ðēr tō lāfe bið; and Wulfmǣre mīnum suna, and Ælfwine mīnum ōðrum suna, and Ælfware mīnre dēhter heora þreora ǣlcum ic geann twēgea cuppena on gōdum feo; and ic geann Wulfmǣre mīnum suna ānes heallwahriftes, and ānes beddreāfes; Ælfwine mīnum ōðrum suna ic geann ānes heallreāfes, and ānes būrreāfes, mid beōdreāfe, and mid eallum hræglum swā ðǣrtō gebyrað; and ic

geann mīnum feower cnihtum, Ælfmǽre, and Ælfwerde, and Wulfrīce, and Wulfstāne, āne s bendes on twentigum mancussum goldes; and ic geann eallum mīnum hired-wīfmannum tō gemānum ānes gōdes casteneres wel gerenodes. And ic wylle ðæt ðā ðe tō mīnre āre fōn ðæt hī fēdon twentig freolsmanna, tyne be eástan and tyne be westan; and æfre ǽlce geare ealle gemǽnelīce āne feorme intō Baðum swā gōde swā hī bezte þurhteōn magon tō swylcre tīde swylce heom eallum þince ðæt hī bezt and gerisenlīcost hī forðbringan magon. Swylc heora swylce his gelǽste hæbbe he Godes milze and mīne, and swylc heora swylce ðis gelǽstan nelle, hæbbe he hit him wið ðone hēhstan gemǽne, ðæt is se sōðæ God, ðe ealle gesceafta gesceōp and geworhte.

DCXCV.

EALDULF, 996.

✠ DOMINI ac redemptoris nostri uniuersa orbis terrarum regna gubernante clementia, 'Quosdam de puluere suscitat egenos, ut sedeant cum primatibus; alios uero de stercore subleuat pauperes, ut teneant solium gloriae eius.' Idcirco ego Ealdulf, gratia dei archipraesul, cum consensu et testimonio familiae quae est in Wiogorna ciuitate, quandam ruris particulam, quod a gnosticis Huneshom appellatur .XL. uidelicet agros, cuidam militi nomine Leofenað, cum piscatione et cum omnibus ad illud rite pertinentibus, perpetua largitus sum haereditate; et post uitae suae terminum duobus tantum haeredibus immunem derelinquat; quibus defunctis, aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur. Đis is seō gerǽdnes ðe Ealdulf arcebisceop hæfð gerād tō setnesse ða hwīle ðis land unāgān se: ðæt is ðæt Leōfenað and his twēgen yrfewardas æfter him gesyllan ǽlce geare .XV. leaxas, and

ðá góde, ðâm biscope ðe ðonne beó intó Wiogornaceastre, and ðis beó gelǽst on forme fæstenes dæg, and tó ðâm biscope gebroht. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCVI. corroborata est scedula, adstipulatione eorum quorum nomina subposita hic conspiciuntur.

✠ Ego Ealdulfus Christi largitione archipontifex cum caractere sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Æðelsige presbyter. ✠ Ego Ælfsige presbyter. ✠ Ego Hæhward presbyter. ✠ Ego Æðelstan presbyter. ✠ Ego Dauid presbyter. ✠ Ego Godingc diaconus. ✠ Ego Leofstan diaconus. ✠ Æðeric diaconus. ✠ Cyneðeng clericus. ✠ Wulfgar clericus. ✠ Leofwine monachus. ✠ Wulfric clericus. ✠ Wulfnoð clericus. ✠ Wulfwine clericus.

DCXCVI.

ÆÐELRED, 996.

✠ OMNIPOTENTIA diuinae maiestatis ineffabiliter uniuersa gubernante! Licet regalium dignitatum decreta, et antiqua priorum temporum priuilegia, permanente integritatis signaculo fixa iugiter ac firma perseuerent; attamen quia plerumque tempestates et turbines saeculi fragilem humanae uitae cursum pulsantes contra superna dominicae sanctionis iura illidunt, iccirco stili officio renouanda et cartarum suffragiis sunt roboranda, ne forte successura posterorum progenies, ignorato praecedentium patrum chirographo, inextricabilem horrendi barathri uoraginem incurrat; nec inde libera exire queat, donec iuxta ueritatis sententiam cuncta usque ad nouissimum quadrantem debita plenissime reddat. Quapropter ego Æðelredus, totius Albionis caeterarumque gentium in circuitu persistentium, munificente superno largitore basileus, incertum futurorum temporum consi-

derans euentum, cunctisque succedentibus desiderans esse consultum, et ut ipse in tremendo magni iudicii die, sanctorum patrociniis suffragantibus haereditatis supernae cohaeres effici merear, deo omnipotenti, et sancto Albano gentis Anglorum protomartyri, Christoque seruienti monachorum familiae celebri in loco qui solito æt Uueatlingaceastre nuncupatur uocabulo, octo mansarum portionem, duobus in locis aequa dimensione sitam, .IIII^{or}. uidelicet æt Byrstane, similiter et .IIII^{or}. æt Uuincelfelda, cum nouem praefatae ciuitatis habitaculis, quae patria lingua Hagan appellari solent, octoque iugeribus æt Westuuican, ad idem monasterium aeque pertinentibus, deuota mente secundum pristinum renouando restituo, et restituendo in nomine domini nostri Ihesu Christi praecipio, ut nullius altioris aut inferioris dignitatis persona, aut in nostris siue successorum nostrorum temporibus, hanc quam praefatus sum portionem de praedicta sancti martyris aecclesia auferre uel minuere qualibet occasione praesumat; sed hoc meae renouationis inuiolabili iugiter permanente, et contra omnia aemulorum machinamenta praeualente chirographo, praedictum monasterium ab omni mundanae seruitutis iugo, sicut continetur in ueteri cartula quam Offa rex Merciorum dictitando conposuit, et fecit esse priuilegium ob monimentum omnium succedentium regum de omnibus rebus quas deo tradidit et sancto martyri Albano pro remedio animae suae. Iccirco, ego tali prouocatus exemplo, renouare cupiens, statuo ut quaecumque praedictus rex decreuit, inconcussa et firma perpetualiter perdurent; et nostra auctoritate, omnia a nobis tradita, una cum omnibus quae ad sanctum ipsum locum pertinere dignoscuntur, campis, pascuis, pratis, siluis, eatenus sint libera, eadem libertate qua praediximus, ut inibi deo famulantes, tam pro meis quam pro omnium praedecessorum meorum deliquiis, sine ulla terreni potentatus molestia, cotidie saluberrima

missarum solennia omnipotenti deo celebrent, et dulcissimas psalmorum modulationes ore et corde decantantes, armis spiritualibus contra uisibiles et inuisibiles hostes, pro nobis et pro omni populo christiano dimicare non cessent, quatenus eiusdem beati martyris intercedentibus meritis, siue in praesenti, siue in futura, siue in utraque uita, Christo pro nobis uirtutem faciente, uictoriam quandoque de inimicis nostris, uoti compotes adipisci mereamur. Si quis autem, maligno spiritu instigante, huic decreto repugnare temptauerit, sciat se alienum esse a consortio sanctae dei aecclesiae, et participatione sacrosancti corporis et sanguinis domini nostri Ihesu Christi; et in nouissimo tremendi iudicii die, nouerit se in inferno inferiori, et in aeterna damnatione mergendum, et per auctoritatem praefati martyris, sciat se absque ullo termino sine fine cruciandum, nisi digna et congrua satisfactione citius emendauerit quod contra deum et sanctum martyrem eius delinquere non timuit. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCVI. indictione .VIII. scriptum et renouatum est huius libertatis chirographum, his testibus consentientibus quorum inferius nomina secundum uniuscuiusque dignitatem ordinata caraxantur.

✠ Ego Æðelredus Anglorum basileus hanc renouationis et libertatis cartam scribere iussi. ✠ Ego Ælfricus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus huic scedulae signaculum sanctae crucis imposui. ✠ Ego Ealdulfus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus huic diffinitioni consentaneus extiti. ✠ Ego Ælfheah Uuintoniensis aecclesiae episcopus huic chirographo similiter assensum praebui. ✠ Ego Uulfstan episcopus consensi. ✠ Ego Ælfheah episcopus corroboraui. ✠ Ego Aðulf episcopus consignaui. ✠ Ego Wulfsige episcopus consolidaui. ✠ Ego Ordbriht episcopus consigillaui. ✠ Ego Goduuinus episcopus confirmaui. ✠ Ego Ealdred episcopus

conclusi. ✠ Ego Ælfðryð regina. ✠ Ego Ælfuueard abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Uulfgar abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Ælfhere abbas. ✠ Ego Ælfuuold abbas. ✠ Ego Brihtnoð abbas. ✠ Ego Kenulf abbas. ✠ Ego Æðelweard dux. Ego Ælfric ✠ dux. Ego Ælfhelm ✠ dux. Ego Leofsige ✠ dux. Ego Æðelmær ✠ minister. Ego Ordulf ✠ minister. Ego Wulfricus ✠ minister. Ego Wulfgeat ✠ minister. Ego Wulfheah ✠ minister. Ego Brihtmær ✠ minister. Ego Leofwine ✠ minister. Ego Æðelweard ✠ minister.

Rubric. Conscriptus est autem hic liber in loco qui dicitur Celchyð in synodo publico.

DCXCVII.

* ÆLFGYUA YMMA, 997.

✠ Anno dominicae incarnationis .dcccc.xcvii. Ego Ælfgyua Ymma regina concedo aecclesiae Christi, pro salute animae meae, ad opus monachorum terram nomine Newintune et Braðeuuelle liberam ab omni saeculari seruitio et fiscali tributo, exceptis expeditione, pontis et arcis constructione: ista terra est in regione quae nominatur Oxanaford. Ego quoque contuli eidem aecclesiae Christi, pro spe salutis aeternae, calicem cum patena aurea, in quo sunt .xiii. marcae de puro auro, et duo dorsalia de pallio, et duas capas de pallio cum cessallis auro paratis.

DCXCVIII.

ÆÐELRED, 997.

✠ Regente domino deo et saluatore nostro Ihesu Christo trinam rerum machinam omniumque uitam mortalium prout praedestinauerit ordinante! Instabilis fortunae uarietate haec misera et lugubribus referta doloribus hinc inde uita atteritur, in tantum

scilicet, ut illud dominicum luce clarius compleri animaduertatur oraculum quo dicit, ' Erunt tribulationes tales quales non fuerunt ab initio mundi neque fient.' Rursumque ipsa ueritas omnium sitiendo salutem ueridica uoce uniuersos ammonet inquiens, ' Quid prodest homini si mundum lucretur uniuersum, animae uero suae detrimentum patiatur?' Proinde ego Æðelred, dei prouidentia rex Anglorum, his et aliis praemonitus sententiis, animarumque lucrum esse perpendens, haec caduca commercia toto corde respuere, cunctis innotesco hanc scedulam perscrutantibus, qualiter in honore sanctae trinitatis indiuiduaeque unitatis .c. mansas in loco qui ab accolis æt Duntune cognominatur supradictae deitati sanctisque apostolorum Petri et Pauli liminibus ad aecclesiam eorundem apostolorum quae in Uenta ciuitate in uetusto usque hodie perdurat coenobio, restaurauerim, ob sedulam humilitatem Ælfheah eiusdem urbis pontificis et rectoris. Quam uidelicet telluris portionem ipse ob enormem pueritiae meae iuuentutem mihimet aliquandiu usurpaui; sed tandem crebris meorum sapientum instinctus ammonitionibus, dumque stabilitatem mentis aetas caperet iam adulta, cognoui me hanc iniuste possidere, et supernum metuens examen, furoremque apostolicum incurrere, huius nunc scedulae renouatione constituo, ut tellus ipsa supramemoratae semper subdatur basilicae, uti in inchoatione christianitatis a Kynewalho rege deliberatum est; ac postmodum a Kynewulfo praetitulatum est; dein uero ab Ecgbyrhto restauratum, ac apicibus recuperatum est; ad ultimum autem ab Eadredo patruo scilicet patris mei Eadgari simili modo cum certa litterarum adstipulatione redintegratum est eidem suprascripto sancto loco; nouissime uero ab ipso patre meo satis clara demonstratione renouatum est ob deuotionem, uidelicet, ac famulatum sancti Æðelwoldi tunc temporis eandem regentis aecclesiam quam iste eiusdem suc-

cessor pontificis sedulitate uerbi et operis iam gubernat. Quae tamen tellus duobus in locis est dirempta .L[a]. scilicet ac .V[e]. in ipsa supradicta uilla continens mansas per ripas amnis Auenae nuncupatae, quae circa eandem uillam decurrit adiacentes .XL[a]. uero et .V[e]. in altera inde non longe et Eblesburnan appellatur secus decursus eiusdem torrentis extensas. Hoc interim et ipse libenti animo huic cartulae inseri concessi, quod ipsi praenotati reges praedecessores mei concesserunt, ut sit ipsa supradicta terra cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, omni iugo seruitutis extranea, tribus exceptis, communium utilitatum necessitatibus, si contingat expeditionem promoueri, arcem, pontemue recuperari. Et si forte quispiam hoc nostrae renouationis donum infringere seu minuere temptauerit, sciat se diuinis carere muneribus, et poenis subiacere perpetuis; ni quantocius a sua discedat prauitate. Illud etiam caeteris rebus interponimus ut nullius musitatio personae, cuiuslibet altioris inferiorisue fuerit ordinis, aduersus hanc redintegrationis largitatem quicquam praeualeat, sed nec scedularum congeries ueteranarum, antiquorum regum digesta temporibus ullam hanc scedulam conuincendi obtineat facultatem, nec quas ipse pro iuuenili aetate dictaui; neque quas ipsi antecessores mei pro uariis ministrorum meritis, seu quorumlibet coemptione metallorum largiri tunc temporis dignum duxerunt; sed eliminata, ut praediximus, omni controuersia huius scedulae annotatione cuncta ad nichilum redigantur testimonia; adhibitis etiam ad hanc cartam praescriptorum regum apicibus ad eundem sanctum uetusti coenobii locum pertinentibus qui ab exordio christianitatis ut praediximus titulati sunt. His confiniis praedictum rus circumquaque gyratur. Ærest of crawan crundul on wereðan hylle; on fyrdinges leá; on Eblesburnan tó Afene; on wisere; on ða fûlan lace; on earnes beorch; on dîc et Beoreðes treówe;

on ðon harepoðe tó headdan gráfe; ðonne on ðone hagan tó wytan wyrðe; on ðire bróc; on welewe; on ða díc et Hiceles wyrðe; ðonne ofer ðone feld on hagan út þurh bremberwudu on ðone sténenan stapul; andlang herepaðes tó fobban wylle; andlang herepaðes tó ðes hagan ende tó fegerhilde forda; on ðone hagan on Ceorles hlewe, on crawan crundul; ðonne on ða yferan gemére on Eblesburnan; on Strétford; on hrofan hric; andlang weges on ða díc tó bymera cumbe; and ðér þwyres ofer þreó crundelas ofer ða streat; ðæt þurch ofer ða done tó wudu beorch hylle ofer berigancumb on Eblesburnan; on beórdúne; on ðes hlinces ende; on ðone smalan weg; ofer higcumb on ðan smalan wege on ðone stán, on ðet héð westeweard on ðone beorch tó ðém ricgwege; ðonne eást andlang hricgweges tó Brytfordinga landsceare; ðæt súð on Strétford. Restitui autem praefatum rus almae trinitati indiuisibilique unitati ad eorumdem limina apostolorum in Wentana urbe pollentia sacrosancta tunc temporis pascali mundum irradiante sollempnitate, collecta haud minima sapientum multitudine in aula uillae regiae quae nuncupatiue a populis et Calnæ uocitatur. Ac sic paucis interpositis ymeris rursus aduocata omnis exercitus, caterua pontificum, abbatum, ducum, optimatum nobiliumque quamplurimorum ad uillam quae ab indigenis Wanetincg agnominatur, ob diuersarum quaestiones causarum corrigendas hoc interea hac scedula certius assignari permisi, plurimorumque senum auctoritate roborari dignum iudicaui rotante sole .xx^{mum}. mei imperii annum, qui est annus dominicae incarnationis .DCCCC.XCVII. indictione .x^{a}. accurrente. Et haec sunt eorum onomata quorum testimonio ipsa nostra largitas satis digna praeualet assertione; ordinantur enim inferius uniuscuiusque ordinis singillatim personae, inscriptis primum pontificum uocabulis, deinde abbatum, sicque ducum, ad ultimum uero ut cernis ministrorum nobilium.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum hoc nostrae donum renouationis hac scedula demonstrari congruum duxi. ✠ Ego Ælfðryð mater regis. ✠ Ego Æðelstan filius regis. ✠ Ego Ecgbyrht filius regis. ✠ Ego Eadmund filius regis. ✠ Ego Eadred filius regis. ✠ Ego Eadwig filius regis. ✠ Ego Æðelfric Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus adquieui. ✠ Ego Ealdulf Eboracensis aecclesiae archiepiscopus adunaui. ✠ Ego Ælfheah eiusdem sanctae Wentanae aecclesiae episcopus annotaui. ✠ Ego Uulfstan Lundoniensis aecclesiae episcopus affirmaui. ✠ Ego Ælfheah Licetfeldensis aecclesiae episcopus assignaui. ✠ Ego Æscwig Dorcensis aecclesiae episcopus assensum praebui. ✠ Ego Ordbyrht Australium-Saxonum episcopus coadunaui. ✠ Ego Aðulf Herefordensis aecclesiae episcopus condixi. ✠ Ego Godwine Hrofensis aecclesiae episcopus consensi. ✠ Ego Wulfsige Scirburnensis aecclesiae episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfwine Fontanae aecclesiae episcopus corroboraui. ✠ Ego Æðelstan Orientalium-Anglorum episcopus consigillaui. ✠ Ego Ælfwold Cridiensis aecclesiae episcopus conclusi. ✠ Ego Sigeferð Lindissi aecclesiae episcopus non restiti. ✠ Ego Ealdred Cornubiensis aecclesiae episcopus nil opposui. ✠ Ego Ælfweard Glestingensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Wulfgar Abbaduniensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Ælfsige Wentanae nouae aecclesiae abbas. ✠ Ego Luwincg Cerotensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Byrhtelm Excestrensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Leofric Micelanigensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Keanulf Burhgensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Ælfrich Mealdubiensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Wulfric sancti Augustini aecclesiae abbas. ✠ Ego Leofric sancti Albani aecclesiae abbas. ✠ Ego Ælfwic Occidentalis Monasterii abbas. ✠ Ego Ælfuere Baðonensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Germanus Ceolesigensis aecclesiae abbas. ✠ Ego Ælfric Eofeshamensis aeccles-

iae abbas. ✠ Ego Æðelweard Occidentalium Prouinciarum dux. ✠ Ego Ælfric Wentaniensium Prouinciarum dux. ✠ Ego Ælfhelm Norðanhumbrensium Prouinciarum dux. ✠ Ego Leofsige Orientalium-Saxonum dux. ✠ Ego Leofwine Wicciarum Prouinciarum dux. ✠ Ego Æðelmer non contradixi minister. ✠ Ego Ordulf non rennui minister. ✠ Ego Byrhtwold non interdixi minister. ✠ Ego Wulfheah non repugnaui minister. ✠ Ego Wulfric non abnui minister. ✠ Ego Leofric non obstiti minister. ✠ Ego Wulfgeat nil obieci minister. ✠ Ego Byrhtmer nil interposui minister. ✠ Ego Frena nil interclusi minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Uulfmer minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Uulfweard minister. ✠ Ego Ælfnoð minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Byrchtere minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Wynnelm minister. ✠ Ego Uulfgar minister. ✠ Ego Æðelwine minister. ✠ Ego Byrchtrich minister.

Rubric. Ðis is ðæs landes bōc et Dūntūne ðe Æðelræd cynyg edniwan gebōcodæ sanctæ trinitati and sanctæ Pætre and Paulæ intō Ealdan mynstran.

DCXCIX.

ÆÐERĪC, 997.

✠ Her cȳð Æðerīc on ðissum gewrite hwām he geann ofor his dæig, ðǣra ǣhta ðe him God ālǣned hæfð. Ðæt is ǣrest sona mīnum hlāforde syxti mancusa goldes and mīnes swyrdes mid fetele, and ðārtō twā hors and twā targan and twēgen francan; and ic geann Leōfwynne mīnan wīfe ealles ðæs ðe ic lǣfe hire dæig; and ofor hire dæg gange ðæt land on Boccinge intō Cristes circean ðām hirede for uncera sāule and for mīnes fæder ðe hit ǣr begeat, eall būton

ânre hide, ic gean intó ðǽre cyrcean ðâm preóste ðe ðâr Gode þeówað; and ic geann ðæs æt Rægene be westan intó sancte Paule ðâm bisceope tó geleohtenne, and ðâr on Godes folce Cristendóm tó dǽlenne; and ic geann ðârtó twēgra hida ðe Eâdríc gafelað ǽlce geare mid healfum pûnde and mid ânre gâran; and ic geann be eâstan strǽte ǽgðer ge wudas ge feldas Ælfstâne bisceope intó Coppanforde, and ðæs heges on Glæsne; and ic geann ðæs landes æt norðhó healf intó sancte Gregorie on Sûðbyrig, and healf intó sancte Eâdmunde on Bederíces wyrðe. Nû bidde ic ðone bisceop Ælfstân ðæt he âmundige míne lâfe and ða þing ðe ic hyre lǽfe, and gif him God lifes geunne leng ðonne unc, ðæt he gefultumige ðæt ǽlc ðâra þinga stande ðe ic gecwēden hæbbe.

DCC.

ÆÐELRED, 998.

✠ Omnipotens Christus saluator mundi, cuius coaeternum cum patre sanctoque spiritu regnum nec incipit nec desinit in saeculum, qui in extremo caducorum margine per uterum beatae uirginis incarnatus, pro redemptione generis humani in ara sanctae crucis semet ipsum patienter in odorem suauitatis immolari permisit, euangelicis nos edocet institutis, ut, quanto magis mundanae uolubilitatis dies, sicut umbra praetereunt, et caduca labentis saeculi momenta uelut fumus deficiunt; tanto instantius illuc tendat nostrae mentis intentio, ubi non annua sed continua et ineffabili dulcedine referta pascalium deliciarum refectio, ubi tranquilla est et suauis sanctorum in saecula saeculorum exultatio, et sine fine perpetua cum deo uiuo et uero omnium bonorum possessio. Cuius gratuitae pietati cum omni est affectu gratias agendum, quod suorum corda fidelium sancti spiritus illustratione in

amorem sui nominis inflammat, et ut sanctos eius pia mente uenerentur inspirat, ut quod nostra possibilitate consequi nequimus eorum nobis suffragio posse donari speremus, qui ei in illa diuinae contemplationis gloria adunati, aeternae beatitudinis sunt diademate coronati. Quod in interioris animi secreto pertractans, ego Æðelred, deifica annuente clementia, gentis Anglorum basileus, omnipotenti Christo sanctoque apostolo eius Andreae germano beati principis apostolorum Simonis Petri, quoddam ruris æt Bromleage territorium, cuius circuitus ambitum et distributionis funiculum patria dimensione syx sulunga prouinciales solent appellare, et utilitatem siluarum ad eandem terram pertinentium in Andrede, quod utrumque in tempore iuuentutis meae a Hrofensis aecclesiae diocesi quibusdam instigantibus abstraxi, libens beneuolus ac deuotus restituo. Cuius tamen rapinae praedationem non tam crudeliter quam ignoranter, et maxime Æðelsino quodam infoelice dei omnipotentis ac totius populi inimico instigante, neque eius iniquae suasioni incaute consentiente fieri iussi. Qui, inter caetera quae saepe commisit furti et rapinae flagitia, publicus hostis inuentus, et tantum malitiae suae frena laxauit, ut non solum uulgo quoscumque posset inuaderet, sed ut meam quoque puerilem ignorantiam calliditatis suae laqueo circumueniens inretiret; et ut tantum flagitii committerem improbe, praefati sancti loci praedo incitaret, insuper idoneum et fidelem michi praepositum mea ab eius inuasione defendentem occideret. Unde et iusto exigente iudicio, disposui merito eum omni dignitate priuari, ut qui iniuste rapuit aliena iuste amitteret propria. Nunc autem quia superna michi parcente clementia ad intelligibilem aetatem perueni, et quae pueriliter gessi in melius emendare decreui, iccirco, domini compunctus gratia, quicquid tunc instigante maligno contra sanctum dei apostolum me inique egisse re-

cogito; totum nunc coram deo, cum flebili cordis contritione poeniteo, et quaeque opportuna ad eundem locum pertinentia libenter restauro, sperans poenitentiae meae lacrimas suscipi, et prioris ignorantiae uincula solui ab eo, 'Qui non uult mortem peccatoris, sed ut magis conuertatur et uiuat;' credens me et gratiam inuenire in conspectu apostoli, qui in populo suo mitissimus apparuit, et pro crucifigentibus se exorauit. Et ut toto corde praefatum rus ad aecclesiam eiusdem beati apostoli me restituere ueraciter approbarem, hoc restitutionis testamentum sanctae et indiuiduae trinitati scribere concessi, et manu mea Godwino praefatae aecclesiae antistiti michi tota deuotione fideli in conuentu praesentia optimatum meorum tradidi, cum diuinae maiestatis auctoritate et mea praecipiens, ut nullus successorum meorum, qui post me regnaturi sunt in gente Anglorum, sed nec ulla alia cuiuslibet altioris aut inferioris dignitatis persona, hanc tellurem occasione qualibet inuadere praesumat, sed semper imposterum portio ipsa ad usum praefatae episcopalis sedis episcopi qui nunc eam regit, et hoc renouationis testamentum me donante impetrauit, et omnium qui ei in episcopatum successuri sunt, ab omni terrena seruitute cum omnibus ad se rite pertinentibus libera permaneat, tribus exceptis, rata expeditione, pontis arcisue reparatione. Si quis igitur hanc diuinam pariter et meam auctoritatem facibus auariciae aestuans, aut arrogantiae fastu tumidus inmutare praesumpserit, aeternae maledictioni subiaceat, et cum diabolo et angelis eius in inferno sine fine damnatus intereat, nisi digne poeniteat quod iniqua praesumptione deliquit. His limitibus idem rus hinc inde gyratur, etc. Anno dominicae incarnationis .DCCCC.XCVIII. indictione .XI. recurrente annua pascali solennitate, qua uerus agnus pro nostra omnium redemptione immolatus, destructo mortis imperio resurrexit, et credentibus regna coelorum pate-

fecit. Scripta est haec carta, et me donante in manus episcopi Godwini, ad aecclesiam sancti Andreae apostoli, tradita, his testibus unanimiter adclamationem praebentibus.

✠ Ego Æðelred diuina gratia fauente rex Anglorum huius renouationis testamentum scribere concessi. ✠ Ego Ælfric Doruernensis aecclesiae archiepiscopus assensum praebui. ✠ Ego Ealdulf Eboracensis aecclesiae archiepiscopus consensi. ✠ Ego Ælfheah Uuintoniensis aecclesiae episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfheah episcopus corroboraui. ✠ Ego Æscwig episcopus consignaui. ✠ Ego Aðulf episcopus consolidaui. ✠ Ego Wulfstan episcopus consigillaui. ✠ Ego Ælfwold episcopus confirmaui. ✠ Ego Wulfsige episcopus consensi. ✠ Ego Ordbirht episcopus corroboraui. ✠ Ego Ealdred episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfwine episcopus conclusi. ✠ Ego Æðelstan clito. ✠ Ego Egcbirht clito. ✠ Ego Eadmund clito. ✠ Ego Eadred clito. ✠ Ego Eadwi clito. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Wulfgar abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Lyfing abbas. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Wulfget minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Wulfheah minister. ✠ Ego Sigered minister. ✠ Ego Sigweard minister. ✠ Ego Fræna minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Wynnelm minister. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Nos omnes optimates consensimus.

DCCI.

*ÆÐELRED, 998.

✠ Anno incarnationis dominicae .dcccc. nonagesimo octauo. Ego Æðelredus totius Albionis dei gubernante moderamine basileus, suadente archiepiscopo Ælfrico, cum consilio meorum episcoporum ac principum seu nobilium michique fidelium assistentium, annui episcopo Wlsino ordinare monachicae conuersationis normam castamque uitam et deo amabilem, secundum institutionem sancti patris Benedicti in coenobio Sciréburnensis aecclesiae, ea ratione, uidelicet, ut quisquis successor ei aduenerit, siue pius siue crudelis, non habeat facultatem male tractare res monachorum; sit pastor non tyrannus, gubernet ad fratrum utilitatem secundum pastoralem auctoritatem non ad lupinam rapacitatem, pascat suos ad se sequentes, habeat ipse solus uictum inter fratres, sicut scriptum est, 'Principem populorum te constitui, esto in illis quasi unus ex illis.' Regat ipse iuxta animarum et corporum utilitatem substantiam monasterii ita duntaxat ut fratrum consilio non sit ignotum quicquid agatur. Et si forte, quod absit, euenerit ut pastor et grex discordantur, semper ad examen archiepiscopi reseruetur, et ipse regi intimet ut iusta correctio sequatur. Et quia mos minime apud nos consentit ut in episcopali sede abbas constituatur, fiat ipse episcopus eis abbas et pater, et ipsi fratres obedientes ei sint sicuti filii et monachi cum castitate et humilitate et subiectione secundum disciplinam almi patris nostri Benedicti, ut una brauium aeternae coronae accipere mereantur. Et quoniam, sicut ait apostolus, 'Nos sumus in quos fines saeculorum deuenerunt,' et multiplicato iam genere humano, adeo ut perplures grç[1] inopiae ruris non habentes ubi uel arando uel fodiendo

[1] Sic MS.

agriculturam exercentes uictum adipiscantur, insuper et crescente philargyria nonnullorum, ut quisque rapiat sibi quod potuerit, optimum duxerunt priores nostri ut omnis lis terminis certis adnulletur, ideoque territoria causa concordiae assuescere nuper inter mundanos coepere, ut portionem quisque propriae telluris libere excolat. Quorum ego exempla imitatus, rus praedicti coenobii hac cartula annotari censeo: hoc est in ipsa Scireburna centum agelli in loco qui dicitur Stocland, et praedium monasterii sicut Wlsinus episcopus fossis sepibusque gyrare curauit: deinde nouem cassatos in loco qui ab incolis Holancumb nuncupatur; item in Halganstoke .XV. in Ðorford .VII. in Bradanford .X. in Wonburna .V. in Westun .VIII. in Stapulbreicge .XX. in Wulfheardigstoke .X. in Cumbtun .VIII. in Osanstoke .II. et massam unam iuxta ripam maris quae dicitur æt Lim. Et quicquid deus his auxerit ex donis fidelium continua securitate et iugi libertate possideant fratres inibi degentes, tribus exceptis, quae omnibus communicata sunt, scilicet, expeditione, pontis arcisue restauratione; tamen nulli debitores sint in rogi constructione eo quod monasterium hoc opus indigere nouimus. Si forte, quod absit, hanc nostram donationem quispiam annullare temptauerit et ad libitus proprios deflectere, sciat se aequissimo iudici rationem redditurum clangente tuba archangeli extremo examine, ubi omnis aequitas et iustitia, Christo iudicante, cunctis manifestabitur.

Ego Æðelredus rex Anglorum hanc libertatem concedo saepedicto monasterio sub episcopo quemcunque elegerit semper regendo et signaculo sanctae crucis ✠ hanc munificentiam consigno coram his testibus. ✠ Ego Ælfricus archiepiscopus hoc donum data michi benedictione firmaui. ✠ Ego Ealdulf archiepiscopus libens faui atque consensi. ✠ Ego Wlstanus episcopus hoc idem affirmaui. ✠ Ego Ælpheagus

episcopus consensum praebui. ✠ Ego Wlsinus episcopus hoc meum desiderium ad perfectum usque perduxi. ✠ Ego Ælfwinus episcopus hilari mente concessi. ✠ Ego Æðelward dux gratanter corroboraui. ✠ Ego Ælfric dux consentaneus fui. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Wlfgar abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Godwine abbas. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ordulf minister. ✠ Wulfget minister. ✠ Brihtmær minister. ✠ Leofwine minister. ✠ Brihtric minister. ✠ Wulfnoð minister.

DCCII.

*WULFSINE, 998.

✠ In nomine domini! Ego Wlsinus, gratia dei episcopus, constituo et ordino sapientes monachos in matre aecclesiarum sanctae Mariae Scireburniae, iussu et consilio regis Æðelredi, et hortatu Ælfrici archipraesulis et omnium episcoporum, et consensu principum totius Angliae, expulsis clericis, trado etiam eis territoria et possessiones quas habuerunt ab initio qui sancto loco deseruierunt ad gloriam et laudem dei, et ad honorem et reuerentiam antecessorum et successorum meorum; et unum cassatum in ipsa uilla, et omnem decimam episcopii eiusdem uillae in omnibus rebus, et decimum agrum in tota uilla in decimam, et .xxiiii. carucarum onera de silua per omnes annos, statuo eis ad remedium animae meae, et regum, et pontificum, et principum, et aecclesias et terras liberas a regali exactione, et a tributis, in omni ciuitate et mercatu. Si quis haec permutare uoluerit, excommunico eum a regno dei. Data Lundoniae, indictione .xi. praesente rege coram omni concilio.

DCCIII.

ÆÐELRED, 999.

✠ Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo, qui imperio patris cuncta simul sancti spiritus gratia uiuificante disponit! Quamuis enim uerba sacerdotum et decreta iudicum in robore firmitatis iugiter perseuerent; attamen pro incerta futurorum mutabilitate annorum cyrographorum testamento sunt roboranda. Quapropter ego Æðelred, totius Brittanniae basileus, quandam telluris particulam .xv. uidelicet cassatos, loco qui celebri æt Cyrne nuncupatur uocabulo, domino nostro Ihesu Christo sanctaeque eius aecclesiae beatae dei genitricis Mariae, qui celebri Abbendona nuncupatur onomate, ad usus monachorum dei inibi degentium cum omnibus utensilibus, pratis uidelicet, pascuis, aquarumque cursibus, Uulfgaro obtinente abbate, aeterna largitus sum haereditate. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata, uidelicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. Est sane praefata terra Cyrne de illis uillulis quas pridem quidam comes uocitamine Ælfric a quadam matrona Eatflæd nomine diripuit, et sibi in propriam haereditatem usurpauit; ac deinde temporum uariante uice, necne instigante humani generis peruersissimo temptatore diabolo, contra deum meumque regale imperium multa et inaudita miserabiliter committens piacula, episcoporum, ducum, omniumque huius regni optimatum, unanimo legali consilio aequissimoque iudicio, in uilla regia, quae Anglica appellatione Cirneceastre dicitur, ipso extra patriam in exilium addicto, non solum illae quas a praefata muliere abstraxit, sed et caeterae omnes quas iure possidebat haereditario, sibi ac omni suae posteritati interdictae fuerunt, mihique in proprium ius

habendi donandique firmiter et immobiliter sunt aeternaliter deputatae. Ego quoque post haec, cum consilio et precatu optimatum meorum concessi, quatinus praefata uidua sua direpta resumeret, ac, uita comite, possideret; quae humiliter suscipiens et rationabiliter fruens, in ultimo huius labilis uitae termino omnes mihi beneuola mente in proprium ius restituit. Si autem tempore contigerit aliquo quempiam hominum aliquem libellum ob istarum apicum adnihilationem in palam producere, omni modo in nomine sanctae trinitatis ab omnibus christianis interdico; ita ut meum donum corroboratum sit cum signaculo sanctae crucis, ut nec sibi nec aliis proficiat, sed in sempiterno graphio deleatur. Denique uero, si quis nostrae dapsilitatis donum uiolare fraudulenter temptauerit, sciat se die ultima iudicii coram deo rationem redditurum, atque cum reprobis quibus dicitur, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum,' poenis atrocibus se esse passurum, si non antea corporea lamentatione emendauerit. Praedicta siquidem tellus his terminis circumcincta clarescit. Ærest on cattes stân; fram cattes stâne andlang fyrh on huredes môr; of huredes môre on ðа heân streat; andlang ðǽre heân strǽte on motera ford; of motera forde andlang motera lace ðæt on oteres hâm; of oteres hamme innan Cyrne; andlang Cyrne on nunnena pôl; of nunnena pôle on hâran stân; of ðân hâran stâne on ðonne hâran wiðig; of ðân hâran wigie innan Temese; ûp andlang Temese on hodes lace; andlang hodes lace ûp on ðæt eâ denn ðe man hǽt west eâ; andlang ðæs eâ dennes ðe est on Cyrne; ûp andlang Cyrne ðæt on âne lide lace; andlang ðǽre læce ðæt eft on cates stân ðǽr hit ǽr onfeng. Acta est praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .DCCCC.XCIX. indictione .XII. his testibus consentientibus, quorum inferius nomina karaxantur.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum hoc taumate agiae crucis roboraui. ✠ Ego Ælfric Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis beneuolentiam subscripsi. ✠ Ego Ealdulf Eboracensis aecclesiae archipraesul hilari uultu consensi. ✠ Ego Ælfheah praesul sigillum sanctae crucis impressi. ✠ Ego Uulfstan episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfheah episcopus consolidaui. ✠ Ego Æscuuig episcopus confirmaui. ✠ Ego Aðulf episcopus depinxi. ✠ Ego Ordbriht episcopus annotaui. ✠ Ego Goduuine episcopus subscripsi. ✠ Ego Æðelstan episcopus adquieui. ✠ Ego Uulfsie episcopus consignaui. ✠ Ego Lyfingc episcopus non renui. ✠ Ego Ælfuuold episcopus conclusi. ✠ Ego Ælfðryð mater eiusdem regis fautrix extiti. ✠ Ego Æðelstan eiusdem regis filius non interdixi. [✠ Ego Eadred eiusdem quoque regis filius mihi placere professus sum.] ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ Ego Leofuuine dux. ✠ Ego Ælfuueard abbas. ✠ Ego Uulfgar gaudens dictaui abbas. ✠ Ego Ælfsige [Ceãs] abbas. ✠ Ego Kenulf abbas. ✠ Ego Ælfsige [Elig] abbas. ✠ Ego Æðelnoð abbas. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Brihtuuold minister. ✠ Ego Uulfheah minister. ✠ Ego Uulfgeat minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Uulfric minister. [✠ Ego Leofric. ✠ Ego Ælfwig. ✠ Ego Eadwold. ✠ Ego Æðelmar filius Æðelwold. ✠ Ego Æðelwold. ✠ Ego Ælfgar mæð.]

DCCIV.

ÆÐELRED.

✠ Her swutelað on ðison gewrite hû Æðelred kyning geûðe ðæt Æðerîces cwyde æt Boccinge standan móste. Hit wæs manegon earon ǽr Æðerîc forð-

ferde, ðæt ðâm kincge wæs gesæd ðæt he wǽre on ðâm unrǽde, ðæt man sceolde on Eâst-Sexon Swegen underfón ðá he ǽrest þyder mid flotan com; and se cincg hit on mycele gewitnysse Sigeríce arcebisceope cýðde ðe his forespeca ðá wæs for ðæs landes þingon æt Boccinge ðe he intó Cristes cyrcean becweden hæfde. Ðá wæs he ðisse spæce ǽgðer ge on life ge æfter ungeladod ge ungebett, oð his láf his hergeatu ðâm cincge tó Cócham brohte, ðǽr he his witan wídan gesomnod hæfde. Ðá wolde se cing ða spæce beforan eallon his witan, ûphebban and cwæð ðæt Leófsige ealdorman and mænige men ðǽre spæce gecnǽwe wǽron. Ðá bæd seó wuduwe Ælfríc arcebisceop ðe hire forespeca wæs, and Æðelmǽr ðæt hig ðone cincg bǽdon ðæt heó móste gesyllan hire morgengyfe intó Christes cyrcean for ðone cincg and ealne his leód-scype, wið ðâm ðe se cing ða egeslícan onspæce âlete, and his cwyde stande móste, ðæt is swá hit hér beforan cwyð, ðæt land æt Boccinge intó Christes cyrcean, and his óðre land âre intó óðran hâlgan stowan swâ his cwyde swutelað. Ðá God forgylde ðâm cincge, ge-tiðode he ðæs for Christes lufan and sancta Marian and sancte Dûnstánes and ealra ðǽra háligra ðe æt Cristes cyrcean restað, ðæs costes ðe heó ðis gelǽste and his cwyde fæste stóde. Ðeós swutelung wæs þǽrrihte gewiten and beforan ðâm cincge and ðâm witon gerǽdd. Ðis syndon ðǽra manna naman ðe ðisis tó gewitnesse wǽron.

Ælfríc arcebisceop and Ælfhéh bisceop on Winta-ceastre; and Wulfsige bisceop on Dorsæton; and Godwine bisceop on Hrofeceastre; and Leófsige eald-orman; and Leófwine ealdorman; and Ælfsige abbod; and Wulfgár abbod; and Byrhtelm abbod; and Lyf-incg abbod; and Ælfwold abbod; and Æðelmǽr; and Ordulf; and Wulfget; and Fræna; and Wulfríc Wulfrûne sunu; and ealle ða þegnas ðe ðǽr wídan gegaderode wǽron, ǽgðer ge of West-Sexan, ge of

Myrcean, ge of Denon, ge of Englon. Đissa gewrita syndon þreó; ân is æt Christes cyrcean, óðer æt ðæs cinges hâligdóme, þridde hæfð seó wuduwe.

DCCV.

ÆÐELRED, 1001.

✠ ☧ In nomine excelsi tonantes cuius nutu & miseratione a pio patre preditus· Ego æþelred rex totius insule cum consensu & licentia optimatum meorum aliorumq; meorum fidelium. Dabo & libenti animo concedo· clofie. quandam ruris particulam hoc est ·xx·v· mansos in loco quem ruricoli uocitant· æt yceantune· in hereditatem perp&uam & semper liber permaneat notis & ignotis magni ac modicis ad habendam & tradendam qualicumque uoluerit relinquat· ab omni tributo & seruitute regali nisi constructione pontis· & arcis edificatione & hostium expeditione. Actum est autem hoc mee concessionis donum· Anno dñicae incarnationis· Mille ·i· indict̃ ·xiiii· Istis terminibus circumcincta ista terra. ✠ Æryst of stanforda ondlong sices on þone stan ⁊ þonan on þone ælrenan stob of þam stobbe on mid þone mere of þam mere in ycenan up ondlong ycenan to cærssan wyllan of cærssan willan in þone ælrenan stob ⁊ þonan on þa hehan æc on wulluht grafe middum of þære æc to þæm wiðin bedde ⁊ þonan to sic hlawe of þæm hlawe to þæm lytlan hlawe ⁊ þonan to haran mere of haran mere to orman ho ⁊ þonan to snaw forda ⁊ dune ondlong ea to þæm ælrenan stobbe þonan to hwerfel dice swa þonan to wullafes wællan ⁊ to fasan dæles hyllæ ⁊ swa þonan to þæm ælrenan stobbe ⁊ þanon to þæm þyrnbedde ⁊ swa to cuppan wællan ⁊ to holan wyllan ⁊ eft in stanford. ⁊ seo hid æt earnlege belimpeð into yceantune mid þissum gemærum· æryst of þære burnan in þone holan

broc ondlong broces on hwitan lege ⁊ swa on þone smalan hæð of þæm hæðe in þone longan dic ondlong dices in þone ealdan weg of þæm wege in þa æspan ⁊ þonan in pocalege broc ⁊ swa ondlong broces in þa burnan swa ondlong burnan eft in holan broc · ⁊ an haga in wærinc wicum into yceantune ⁊ healf ꝥ land æt suðham innur ⁊ uttur on tofte ⁊ on crofte into yceantune. Isti sunt testes huius donationis quorum nomina subtus notantur.

✠ Ego æþelred rex & rector angul sexna firmam solidatim tribuens signũ cru✠cis infigendo subscrip̃·
✠ Ego ælfric dorouernensis aecctae archieps̃·
✠ Ego ealdulf eborace ciuitatis archiepiscopus
Ego æþestan. æþeling
Ego Eadmund æþelincg
✠ Ego ælfeh wintoniensis aecctae episcopus
✠ Ego wulfstan lundoniensis aecctę episcopus
✠ Ego aþulfus herefordensis aeccte episcop⁹
✠ Ego ordbyrht episcopus confirmaui

✠ Ego æþestan eps̃	✠ Ego ordulf minister
✠ Ego leofingc eps̃	✠ Ego æþelmær minisť
✠ ælfric dux	✠ Ego wulfeh minister
✠ Ego ælfylm dux	✠ Ego wulfgeat minister
✠ Ego leofwine dux	✠ Ego æþelric minister
✠ Ego leofsige dux	✠ Ego eadric minister
✠ Ego ælfsie abb̃	✠ Ego wulfric m̃·
✠ Ego wulfgar abb̃	✠ Ego frana m̃
✠ Ego leofric abb̃	✠ Ego morcar m̃
✠ Ego alfwold abb̃	✠ Ego osulf m̃.
✠ Ego kenulf abb̃	✠ Ego guðmund·
✠ Ego eadnoð abb̃	✠ Ego godwine.

✠ Om̃s itaq; conponimus ut si quis turgido superbie sp̃u inflatus paruipendens precepta priorũ & hanc subscriptionis nr̃ae sigillũ librumq; presolidatum uiolare aut confringere temptauerit sciat se alienatum de terra uiuentium & ante tribunal xp̃i rationem redditurum ·.·

Dorso. þis is þara ·xxv· hida boc þe æþelred cyngc gebocode · yceantun · clofige his þegne a on `ece´ erfe · to geofenne ⁊ to geldenne ær dæge ⁊ æft dæge ðæm þe him leofest seo;

DCCVI.

ÆÐELRED, 1001.

✠ CONDITORE creaturarum uniuersalium, seu quae in secretis coelestibus ocellis hactenus latent humanis, seu quae in terris uisibiliter patent, seu quae in profundis gurgitibus fluctiuagis circumquaque trahant discursibus, in suae incommutabilitatis firmissima aeternaliter regnante stabilitate; cunctaque ab ipso, et per ipsum, et in ipso condita, redempta, uiuificata sunt ineffabili suae maiestatis regente priuilegio; huius aerumpnosae ac miserrimae uitae instabilitas flebilibus querimoniis suae defectionis iam iamque superuenientis laboriosum praenunciat terminum, quippe cum ueritatis praeconiumque se post notam protoplasti praeuaricationem, carnem nostrae mortalitatis, ut eam inmortalem postmodum redderet ex intemerato semper uirginis utero, pro salute tocius humani generis induere dignata est, nostra suscipiens, suaque aut relinquens, inter caetera suae ammonitionis eloquia ita dicendo omnibus proclamarat, 'Cum uideritis haec fieri, scitote, quod prope est regnum dei; amen dico uobis quia non praeteribit generatio haec, donec omnia fiant: coelum et terra transibunt, uerba autem mea non transibunt.' Attamen alicubi fidelium undique consulendo saluti, lucrumque requirens quas proprio liuore redemit animarum saluberrimum, ut ita dixerim, subministrauit antidotum, taliter uniuersos commonens, 'Uendite quae possidetis et date elemosinam, et ecce omnia munda sunt uobis.' Talibus mandatorum Christi sentenciis a meis frequentius

praemonitus consiliariis, et ab ipso summo omnium largitore bonorum dirissimis hostium grauiter nos depopulancium creberrime angustiatus flagellis, ego Æðelredus rex Anglorum, ut supradictae merear particeps fore promissionis, quoddam Christo et sancto suo germano, scilicet meo, Eadwardo, quem proprio cruore perfusum per multiplicia uirtutum signa, ipse dominus nostris mirificare dignatus est temporibus, cum adiacente undique uilla humili deuotione offero coenobium quod uulgariter æt Bradeforda cognominatur, hoc mecum sub sapientum meorum testimonio tacite praeiudicans, ut supradictum donum sancto semper subiaceat monasterio æt Sceftesbirio uocitato, ac ditioni uenerabilis familiae sanctimonialium inibi degentium, quatenus aduersus barbarorum insidias ipsa religiosa congregatio cum beati martyris caeterorumque sanctorum reliquiis ibidem deo seruiendi impenetrabile optineat confugium. Et adepto postmodum si dei misericordia ita prouiderit pacis tempore rursus ad pristinum reuertantur statum, ea tamen ratione, ut in loco quem domino optuli pars aliquantula ex ipsa remaneat familia, quae diuini operis sedula inibi iugiter expleat officia, hocque an fieri possit sapienti consilio prioris praemeditetur industria. Sin alias praeuideat rectoris examinatio, unde ibidem continue exerceatur ordo psalmodiae, ut autem ista nostra donatio incommutabilem capiat stabilitatem, et ut praesentes quid obseruent uel quid subsequantur certius agnoscant futuri, hoc interea hac scedula annotari dignum duxi, quatinus praescripta uilla cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, siluis, pascuis, pratis, ita sane ut ego ipse illam in usus possederam proprios uenerabili supradictae familiae Christo sanctoque martyri incessanter famulanti semper subiugetur liberrima, tribus tantummodo exceptis communium laborum utilitatibus ; si contingat expeditionem promoueri, arcem pontemque construi. Hocque

regia praecipimus auctoritate ut nullus elatio, uel musitatio altioris aut inferioris personae hanc nostram donationem euertere seu minorare praesumat, hoc solummodo aduersus omnia contradicentium machinamenta nostrae dapsilitatis praeualente priuilegio; praesertim cum ego hoc non priuatim pro remedio animae meae sed pro tocius nostrae genealogiae, qui uel olim praeterierunt uel in posterum forte uenturi sunt generali salute dictauerim; nec istud decretum nostris tantum temporibus perduret immutabile, uerum etiam et successorum meorum diebus quos, quales, qui seu quoti futuri sunt dei praescit aeterna praedestinatio. Quisquis autem hanc nostram munificentiam amplificare studuerit, augeatur ei in praesenti temporis quieti longaeuitas, et in futuro centuplicatae retributionis coeleste praemium. Qui uero euertere aut in aliud quid transferre satagerit, adbreuientur hic dies uitae ipsius; ut cum hiis qui Christo resistere nituntur in inferiori prolongentur inferno, ni uelocius recedat a peruersa meditatione, et eum quem offendere non metuit, dignis poenitentiae lamentis placare festinauerit. Hiis confiniis praescripta circumcingitur tellus. Ærest of seuen pirien on ðére here wai, ðe schet súðward wiðúten acceslegle wurð út wrindes holt and swâ anlang Herewines tó Ælfwines hlipgate; fram ðane hlipgate forð be is landschare inne Auene; swâ forð be strême inne byssi; swâ úppe bissy on wret; swâ onlonghes wret ðat it comet tó Brisnódes landshare scu.t.n; forð be his landshare inne swînbróch; forð be bróke inne pumberig; út þurh pumberig inne tefleforð; forð mid strême ðat it cumet tó Ælfwerdes landimare at wutenhâm; ðannes of wigewen bróke forð be Leófwines imare innen Auene; forð be Auene ðat it cumet tó Ferseforð ðes abbotes imare innen Mitford; of ðânne forde gyet be ðes abbotes imare; eft intó Auene; swo in ðér be Auene ðat it cumet eft tó ðes abbotes imare tó Wer-

lǽghe; swá be ðes abbotes imare tó Ælfgáres imare at Farnléghe; forð be is imare oð ðat it cumet tó ðes kinges imare at Heselberi; forð be ðes kinges imare ðat it cumet tó Ælfgáres imare at Attenwrðe; forð be is imare ðat it cumet tó Leófwines landimare at Cosehám; of ðán imare tó ðes aldremannes imare at Wítlége; forð be ðanne imare ðat it comet tó Ælfwiges imare at Broctúne tó ðanne wude ðe ierað intó Broctúne; eft at seuen pirien; forð be Ælfnóðes imare innen Æðelwines imare at Chaldfelde; of his imare innen Ælfwines imare ðe Horderes; forð be his imare innen Ælphwines imare at Broctúne; eft intó ðe pyrien. Scripta est siquidem haec cartula anno dominicae incarnationis millesimo primo, indictione .xiiii[a]. horum testimonio sapientum quorum onomata inferius descripta esse cernuntur.

Ego Æðelredus rex hanc largitatem Christo sanctoque martyri Eadwardo humili optuli deuotione et ne nostra oblatio obliuionem forsan inposterum sortiretur omnia prout gesta sunt hac in scedula exprimi mandaui ✠. Ego Ælfric Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus confirmaui ✠. Ego Ealdulf Eboracensis aecclesiae archiepiscopus condixi ✠. Ego Ælfstan Uuentanae aecclesiae episcopus conscripsi ✠. Ego Wlstan Londoniensis aecclesiae episcopus conclusi ✠. Ego Ordbricht Australium Saxonum episcopus consigillaui ✠. Ego Ælphech Licetfeldensis aecclesiae episcopus conquieui ✠. Ego Liefwine Fontanae aecclesiae episcopus coadunaui ✠. Ego Wlfsige Scirburnensis aecclesiae episcopus consensi ✠. Ego Æðelstan filius regis ✠. Ego Ecgebirht filius regis ✠. Ego Eadmund filius regis ✠. Ego Eadred filius regis ✠. Ego Eadwig filius regis ✠. Ego Eadgar filius regis ✠. Ego Aðulf Herefordensis aecclesiae episcopus ✠. Ego Alwoto[1] Cridiensis aecclesiae episcopus ✠. Ego Godwine Rouecensis aecclesiae episcopus ✠.

[1] Sic MS.

Ego Ælfgar Orientalium Anglorum episcopus ✠. Ego Æscwig Dorcensis aecclesiae episcopus ✠. Ego Æðelred Cornubiensis aecclesiae episcopus ✠. Ego Sigeferð Lindissi aecclesiae episcopus ✠. Ego Ælfwerd abbas ✠. Ego Ælfsige abbas ✠. Ego Wlfgar abbas ✠. Ego Ælfuere abbas ✠. Ego Ælfsige abbas ✠. Ego Leofric abbas ✠. Ego Godwinne abbas ✠. Ego Ælfric dux ✠. Ego Ælfhelm dux ✠. Ego Leofsige dux ✠. Ego Leofwine dux ✠. Ego Æðelmar minister ✠. Ego Ordulf minister ✠. Ego Wlfheah minister ✠. Ego Eadric minister ✠. Ego Wluric minister ✠. Ego Æðelric minister ✠. Ego Siwerd minister ✠. Ego Sired minister ✠. Ego Wlfgar minister ✠. Ego Leofwine minister ✠.

DCCVII.

ÆÐELRED, 1002.

✠ Postquam protoplastus inuida ueneniferi serpentis deceptus uersutia, stola immortalitatis deposita, foelicissimam paradisiacae amoenitatis amiserat beatitudinem, mortis illico cunctis postmodum ineuitabilem sortitus sententiam, in hanc miserrimam et aerumpnis plenissimam detrusus est peregrinationem, domino sibi tale pronunciante praeconium, 'Terra es, et in terram reuerteris,' unde et ab ipsius stirpis origine demoniacae potestatis iugum in omnes aggrauatum est posteros, adeo [ut] cunctis ferme mortalibus portae paterent infernales, clausis amissae foelicitatis firmissime ianuis, donec unicus aeterni patris uerbigena creaturam suae imaginis, quam per se factam meminerat inimico sibique ab initio contrario subditam, et ad poenas ruere gehennales dolens, in extrema fere huius caduci saeculi margine carne uelatus uirginali deus immortalis hominem indueret mortalem, initaque ueri dei et ueri hominis persona, homo inter homines

apparere atque conuersari dignatus est. Quod mysterium diabolo in tantum celabatur, ut eum eisdem modis quibus primum prostrauerat hominem aggredi non diffideret, autumans se et ipsum qui deus in homine latebat suo posse mancipare dominio, sed ab ipso tripharia confossus responsione, abcessit inanis et uacuus inferos petendo suae tumidae praeparatos adinuentioni. Hinc ipsa ueritas hominem ad imaginem et similitudinem sui conditum reformare, atque ab hostili eruere disponens tyrannide uiam patriae coelestis, quam prius in Adam perdidimus in seipso restaurandum rectis corde et paulatim intimare curauit ita dogmatizando, 'Poenitentiam agite, appropinquabit enim regnum coelorum.' Rursumque inter reliqua suae ammonitionis eloquia filios hominum humilitatis sequi hortatur uestigia taliter proclamans, 'Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longaeuus super terram.' Huiusmodi sententiis multociens a meis praemonitus sapientibus, ego Æðelred gentis gubernator Angligenae totiusque insulae coregulus Britannicae et caeterarum insularum in circuitu adiacentium, quoddam nobile coenobium cum uilla circumquaque sibi connexa, Christo sanctisque omnibus humillima offero deuotione, quod uulgares suapte a uicinitate fontis æt Werewelle appellare consueuerunt, cum uillulis quae uel praescripto arcisterio uel uillae, ut praediximus, subiacent circumpositae, quae utriusque portio tota pariter in unam collecta quantitatem in se continet mansarum septuaginta, licet diuersis disiaceat in locis; ut sit praetitulatum monasterium cum omnibus quae suprataxata sunt ad se rite pertinentibus omni mundiali iugo liberrimum. Et hoc deuote ipse omnium largitori bonorum optuli pro remedio animae patris mei Eadgari et matris meae Ælfðryð uocitatae, quod ipsa dum uixit possedit et iugi extruere aggressa est diligentia. Existimaui etiam me participem fore retributionis aeternae in elemosi-

naria partitione possessionis transitoriae ; atque iccirco hoc egi, ne me argui pertimescerem ante districti tribunal iudicis si suprамemoratam ipsius sententiam dum scirem quid in oculis suae maiestatis esset placitum, contempsisse seu neglexisse conuincerer. Adhuc autem ut in illo tremendo examine misericordiam in conspectu tam iusti censoris inuenire, et in dextera parte inter oues ascisci merear electas, adiicio munus deuotionis sincerissimae tribuens ad adminiculum uictus et uestitus sanctimonialium in praenotato monasterio Christo sedulo seruientium famulatu, quoddam aliud rus situm in prouincia Saxonum Australium, quod loci accolae Æðelingedene cognominant cassatorum sexaginta, quod et ipsa praedicta regina quamdiu spiraculo uitae potita est sibimet in usus usurpauit proprios ; ut subiiciatur huius portio telluris crebrius praescripto coenobio, quatenus illi sanctae familiae ad usus sibi nil desit necessarios, tantum ut laus Christi numquam per murmurationis torpescat grauedinem, nec regulae sanctae frigescat obseruantia praeualente qualibet naturalis inopia refocillationis. Ut uero istud nostrum decretum stabile capiat solidamentum, huius curam regiminis commendo abbatissae uenerabili Heanfled agnominatae quae ad eundem sanctum locum, ipsum honoris, et ut uerius dicam oneris, sortita est gradum, ut ipsa haec omnia, quamdiu spiritum gesserit uitalem, diligenti cura iuxta dei uelle praeordinet ; postque sui defectum excessus habeat ipsa religiosa congregatio cum sui consilio metropolitani sibi inter se arbitrium eligendi, si inter eas talis inueniri possit, cui more omnes obediant regulari. Perduret siquidem istud coenobium uillaque quam praetitulauimus cum uniuersis appendiciis sibi iure subiacentibus, campis, siluis, pascuis, pratis, aquarum decursibus, gronnis, piscationum hostiis, iugi securissimum libertate, sequestratis solummodo trium causis necessitatum communium, si contingat expedi-

tionem educi, arcem seu pontem redintegrari. Et ne fastidium faciam in multiloquii prolongatione, omnes Christum timentes per eius adiuro crucifixionem, ne quispiam elationis inflatus supercilio hoc nostrum munus quod deo optuli euertere, seu in aliud quid transmutare uel minuere praesumat, seruata aeternaliter a cunctis huius institutione priuilegii. Si quis autem hoc nostrum donum augere studuerit, augeatur ei aeterna foelicitas. Qui uero euertere seu in aliud transferre satagerit, duplicentur illi cum Iuda proditore poenae infernales, nisi celerius cum poenitentiae singultu a sua resipiscat fatuitate. Scripta siquidem est haec cartula anno dominicae incarnationis millesimo secundo, hiis unanimi conspirantibus testimonio quorum inferius subsequuntur onomata.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum hoc munus Christo deuote offerens ne forsan postero tempore obliuioni traderetur hac scedula titulari mandaui. ✠ Ego Æðelstan filius regis. ✠ Ego Ecgbyrht filius regis. ✠ Ego Eadmund filius regis. ✠ Ego Eadred filius regis. ✠ Ego Eadwig filius regis. ✠ Ego Eadgar filius regis. ✠ Ego Ælfric archiepiscopus ut ita fieret sollicite desudaui. ✠ Ego Ealdulf archiepiscopus adquieui. ✠ Ego Ealphan episcopus annotaui. ✠ Ego Uulfstan episcopus adsignaui. ✠ Ego Ælfheah episcopus adunaui. ✠ Ego Brihtric episcopus adsensi. ✠ Ego Saxulf episcopus addixi. ✠ Ego Egwine episcopus adfirmaui. ✠ Ego Godwine episcopus annui. ✠ Ego Ælfwold episcopus. ✠ Ego Ordbyrht episcopus. ✠ Ego Ælfstan episcopus. ✠ Ego Æðelric episcopus. ✠ Ego Sigeferð episcopus. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Wlfstan abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Ælfuric abbas. ✠ Ego Keanulf abbas. ✠ Ego Ælfwold abbas. ✠ Ego Godwin abbas. ✠ Ego Wulfric abbas. ✠ Ego Ælfgar abbas. ✠ Ego Willnoð abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego

Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofwin dux. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Wulfheah minister. ✠ Ego Wulfric minister. ✠ Ego Eadric minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Birhtsige minister. ✠ Ego Leofwyn minister. ✠ Ego Siweard minister. ✠ Ego Sired minister. ✠ Ego Egwin minister. ✠ Ego Leofwyn minister. ✠ Ego Æðelric minister.

Uiginti uero et nouem praedia sunt in urbe Wentana, uariis disiacentia in locis, quae uectigali seruitio praefato subiacent monasterio, omnique alieno permanent extranea dominio et cunctis poenalibus causis suprascripto sancto famulantibus loco, quod uulgari usu ita Anglice dicitur, nigan and .xx. hagena syndon on Wintaceastre ðæt hyrad intô ðâm mynstre, mid eallan ðâm gerihtum and ðâm wîtan ðe ðǽrof ârisað. Anno dominicae incarnationis millesimo octauo, regni uero mei tricesimo quarto. Hoc quoque ruris additamentum praenotato sanctimonialium coenobio libens superadiicere curaui; decem, uidelicet, mansas illo in loco sitas qui solito Bulandun nomine solet appellari; eandemque telluris portionem cum omnibus finibus simul et redditibus ad se rite pertinentibus in hoc priuilegio scribere iussi; et cum dei omnipotentis atque mea auctoritate praecipio, ut huius munificentiae dapsilitatem nullus sibi usurpare, uel ausu temerario hanc in aliud quid immutare, et a praefato monasterio uiolenter auferre, praesumat. Sed haec quoque portio iugiter libera permaneat, eadem, scilicet, libertate qua reliquae possessiones quae in hoc priuilegio conscriptae sunt, liberae existunt.

DCCVIII.

ÆÐELRÎC, 1002—1014.

✠ ÆÐELRÎC bisceop grêt Æðelmǣr freondlîce; and ic cŷðe ðæt me is wana æt ðâm scŷr-gesceatte, ðûs micelys ðe mîne foregengan hæfdon on ealles folces gewitnysse æt Niw . . . . ân æt Bubbancumbe, and twâ æt Wultûne, .vii. æt Upcer . . . . . . .v. æt Cliftûne . . . . . æt Hiwisc . . . . twâ æt Wyllon, ân æt Buchǣmatûne .v. æt Dibberwurðe, þreô æt Ped . . . . ðǣre abbudyssan ân. Ðises ys ealles wana þreô and þritig hida of ðâm þrim [hund] hidun ðe ôðre bisceopas ǣr hæfdon intô hyra scŷre . . And gif hit ðîn willa wǣr[e ðû] mihtest eâðe gedôn ðæt ic hyt ealswâ hæfde. Git us man s[ecg]ð ðæt we ne môton ðæs [ylcan rihtes wyrðe beôn] æt Holancumbe ðe we hwîlon ǣr hæfdon. Ðonne þolie ic ðûs miceles, ealles and ealles, ðæs ðe mîne foregengan hæfdon; ðæt syndon twâ and feowertig hida.

DCCIX.

*ÆÐELRED, 1004.

✠ ANNO dominicae incarnationis millesimo quarto, indictione secunda, anno uero imperii mei uicesimo quinto, dei disponente prouidentia, ego Æðelred, totius Albionis monarchiam gubernans, monasterium quoddam in urbe situm quae Oxoneforde appellatur, ubi beata requiescit Frideswide libertate priuilegii auctoritate regali pro cunctipatrantis amore stabiliui, et territoria quae ipsi adiacent Christi archisterio noui restauratione libelli recuperaui, cunctisque hanc paginam intuentibus qua ratione id actum sit paucis uerborum signis retexam. Omnibus enim in hac patria

degentibus sat constat fore notissimum, quoddam a me decretum cum consilio optimatum satrapumque meorum exiuit, ut cuncti Dani qui in hac insula uelut lolium inter triticum pullulando emerserant, iustissima examinatione necarentur, hocque decretum morte tenus ad effectum perduceretur, ipsi quique in praefata urbe morabantur Dani mortem euadere nitentes, hoc Christi sacrarium fractis per uim ualuis et pessulis, intrantes asylum sibi propugnaculumque contra urbanos suburbanosque inibi fieri decreuerunt; sed cum populus omnis insequens, necessitate compulsus, eos eiicere niteretur nec ualeret, igne tabulis iniecto, hanc aecclesiam, ut liquet, cum munimentis ac libris, combusserunt. Postquam dei adiutorio a me et a meis constat renouata, et ut praefatus sum, retentis priuilegii dignitate cum adiacentibus sibi territoriis in Christi onomate roborata, et omni libertate donata, tam in regalibus exactionibus quam in aecclesiasticis omnino consuetudinibus. Si autem fortuito aliquo contigeret tempore aliquem uesanae mentis, quod absit, irretitum desidia, huiusce donationis nostrae munus, satagente diabolo, defraudare, anathema sanctae dei aecclesiae excipiat aeternum, mortis nisi ante exitum questionem tam calumpniferam ad satisfactionem perducat exoptabilem. Istis terminis praefati monasterii rura circumcincta clarescunt. Limites terrae de Winchendon. This beth the .x. hide londe imere into Winchendon. Erest of Ashullefes well into Beridyke; of the dyke on Hundrede trwe; of the trwe in twam more; of the more into the heuelonde; of the heuelonde into twam well yrythie; of the rythie into Bichenbroke; of that broke into Tame-streme; andlange Tame-streme to Ebbeslade; of the slade to Merewell; fro Merewell to Rugslawe; fro the lawe to the foule putte; fro the putte to Rusbroke; fro Rusbroke to Wottesbroke; fro Wottesbroke into Ashulfes well. De

Wihthull. Thare beth .III. hide londeymere into Withull. That is fro old Hensislade ofre the cliff into stony londy wey; fro the wey into the long lowe; fro the lowe into the Port-strete; fro the strete into Charewell; so aftir strem til it shutt eft into Hensislade. De Bolles, Couele, et Hedyndon. Thare beth hide londeymere into Couelee. Fro Charwell brigge andlong the streme on that rithe . . . . ling croft; endlong rithes estward to that cometh to other . . . . . shet up norward to the furlonges heued; fro the haued . . . . estward into Merehuthe; fro the huthe into the bro . . . . into Deneacre; fro the acre into the ockmere; fro that mere . . . . fro Restell into broke; fro the broke into Charwell. . . . . de Cudeslawe. Thare beth .II. hyde londymere into Cudeslawe. Erest of Portstrete into Trilliwelle; fro the welle into rithe; fro . . . . to Byshopes more; fro the more into Wyneleslade into the . . . . . . slade into Wyneles hull; fro the hulle on hyme. De L . . . . rii S. Frideswide. This priuilege was idith in Hedington . . . . . . myn owne mynster in Oxenford. There seint Frideswide . . . . . . alle that fredome that any fre mynstre frelubest . . . . . mid sake and mid socna, mid tol and mid teme, and with . . . . . . of Hedington, and of all the londe that therto be . . . . . . and in felde and alle other thinge and ryth that y . . . . . belyueth and byd us for quike and dede, and alle other . . . . . alle other bennyfeyt, and alle other thinge that ther . . . . Scripta fuit haec scedula iussu praefati regis in uilla regia, quae . . . . appellatur, die octauarum beati Andreae apostoli hiis consentientibus p . . . . qui subtus notati uidentur.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum hoc priuilegium Christi nomine perpetua libertate praedicto donaui. ✠ Ego Ælfrich Dorou[ernensis] aecclesiae archiprae-

sul corroboraui sub anathemate. ✠ Ego Wulfstan Eboracensis ciuitatis archipontifex confirmaui. ✠ Ego Æðelric Sciréburnensis episcopus consensi. ✠ Ego Ælfgiua thoro consecrata regio hanc donationem sublimaui. ✠ Ego Æðelstan regalium primogenitus filiorum cum fratribus meis testis be . . . . . . interfui. ✠ Ego Ælfean Wentanus antistes consignaui. ✠ Ego Ælfstan Fontanensis aecclesiae episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælfun Lundoniensis aecclesiae episcopus consecraui. ✠ Ego Godwine Lychefeldensis aecclesiae episcopus communiui. ✠ Ego Ordbyrt Australium Saxonum episcopus conclusi. ✠ Ego Æðelbrit Scireburnensis aecclesiae episcopus consensi. ✠ Ego Ælfeod Cridiensis aecclesiae episcopus uegetaui. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Leofwyne dux. ✠ Ego Wulfgar abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Æðelmer comes. ✠ Ego Ordulf comes. ✠ Ego Æðelmer comes. ✠ Ego Ælfryc comes. ✠ Ego Ælfgar comes. ✠ Ego Goda minister. ✠ Ego Æðelwerd comes. ✠ Ego Æðelwyne comes. ✠ Ego Ordmere comes. ✠ Ego Leofwyne comes. ✠ Ego Godwyne comes.

DCCX.

ÆÐELRED, 1004.

✠ Postquam malesuada ueneniferi serpentis suggestio primum generis humani parentem inuidia fraudulenti seduxit edulio pomi mortis continuo sententia, huiusque uitae aerumnosa ipsi protoplasto opponitur peregrinatio; unde et in posteros mortiferae cumulus damnationis ob multiplices iniquitatum exercitationes adeo excreuit, ut totius adinuentor maliciae diabolus ab ipsius, quam praediximus, radice originis totam sibi ferme hominum progeniem diuina permis-

sione et culpa exigente ad poenas consociaret gehennales, eius tumidae ab initio satellitumque conspirantium praeparatas elationi, donec unicus aeterni patris uerbigena substantia dolens perisse quae suae imaginebatur similitudini, mysterio secretiori in ultima saeculi aetate uirginea sese carne uelaret, ac uerus deus uerusque homo inter homines sine peccati macula in personae conuersaretur unitate: idque supernum concilium inimico in tantum celabatur, ut ipsum gula, uana gloria, auaritia, quibus armis primum prostraret hominem, adgredi non diffideret; autumans ipsum qui totius bonitatis fons caputque est laqueo iniquae posse irretiri praeuaricationis; sed sacrae scripturae testimonio tertio ab ipsa transuerberatus ueritate, umbras denuo uictus repedat infernales; huic nostrae auctori salutis mox famulatus adfuit angelicus, eisque omnibus ita ut diximus humanitatis exactis, Ihesus sancto refectus pneumate, sapientia aetate proficiens et gratia medicamenta restaurationis humanae tali protinus proposuit institutione, 'Poenitentiam,' inquiens, 'agite, appropinquabit enim regnum coelorum.' Haecque et alia suae documenta pietatis multiplicis dignatus est confirmare signis miraculorum, caecos illuminando, surdis auditum reddendo, mutis loquendi officium, mancis manuum utilitatem, claudis gradiendi possibilitatem, paralyticis membrorum integritatem, leprosis corporis emundationem, lunaticis daemoniacisque obsensum mentis, mortuis uitam, uiuis uiam uitae huiusmodi sententiis celerando, 'Currite dum lucem habetis, ut non tenebrae uos comprehendant.' Uerumtamen hostis insidiis antiqui infidelium corda Iudaeorum inter haec omnia obdurauerunt, ut ipsum mediatorem dei et hominum post illata et probra et flagella cruci adfigere animo non metuerint caecato; qui tamen corpus animatum tertia die incorruptibile uictor resumpsit et immortale

discipulisque palpandum clausis exhibuit ianuis, quadraginta inter eos crebrius illis apparendo conuersatus ymeras, illisque adstantibus et intuentibus die quadragesima coeli petiit habitacula collocans secum nostrae carnis substantiam in paterni dextera throni, angelis haec uerba apostolis pronunciantibus, 'Sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in coelum;' de quo aduentus sui die ita ipse prophetauit, 'Dies,' inquit, 'ille, dies irae, dies calamitatis et miseriae, dies tribulationis et angustiae, dies tenebrarum et caliginis, dies nubis et turbinis, dies tubae et clangoris.' Tanti siquidem formidine diei adtactus et tam districto iudici placere gestiens, ego Æðelred rex Anglorum offero ipsi domino nostro Ihesu Christo libertatem monasterii cuiusdam uulgari usu æt Byrtun appellati, ut sit semper cum omnibus quae sibi subiacent uillulis, praediis, campis, siluis, pratis, pascuis, aquarum decursibus, piscationum hostiis, et cunctis necessitatis humanae utensilibus aeterna securitate liberrimum, ut illud nobilis progeniei minister Wlfricus extruxit et collegio instituit monachico, dominium loci et in eo habitantium meae regali committens dominationi; habeatque abbas uocabulo Wlfgeat [qui] ad hoc ordinatus est primus, liberam facultatem interius exteriusque sub mea ditione illud gubernandi, postposito cuiuslibet alterius hominis dominio. Haec uero libertas huius priuilegii annotatione ideo roboratur quatinus in ipso loco eiusdem quo praediximus ordinis familia iugiter regulari more sub abbate tunc sibi praelato iuxta [regulam] sancti militans Benedicti adgregetur spesque praescripti ministri, qui hoc Christo contulit monasterium per puram in ipso habitantium conuersationem sanctamque eorum intercessionem ad coelestium remunerationem erigatur diuitiarum. Uerum si quispiam altioris inferiorisue personae hunc locum deuastare, uel quicquam ex eo abstrahere seu minuere, aut in

seruitutem studuerit redigere, tribus tantummodo exceptis, expeditione, scilicet, arcis pontisue constructione, sciat se a coelesti alienigenari gloria, et gehennalia subire tormenta ubi uermis est non moriens, et ignis indeficiens, dentiumque stridor intolerabilis, ni citius a sua resipiscat prauitate. E contrario si quis hoc donum quod Christo offertur augmentare uoluerit, nouerit coelestia se recipere praemia, ubi Christus omnia in omnibus, dies sine nocte, lux indeficiens, claritas sempiterna, uita perpetua, gloria ineffabilis, gaudium sine fine. Haec sunt nomina uillarum quae praefatus minister ipsi sancto deuotissime subegit monasterio. Ærest Byrtune ðe ðæt mynster onstent, and Strǽtún, and Bromleáge, and Bedintún, and Gageleáge, and Wítestún, and Laganforde, and Styrcleáge, and Niwantún æt ðǽre wíc, and Wædedún, and óðer Niwantún, and Wineshylle, and Súðtún, and Ticenhealle, and ðæt æt Scenctúne, and ðæt æt Halen, and Remesleáge, and ðæt æt Scipleia, and ðæt æt Súðtúne, and ðæt æt Actúne, twégra manna dæg, ealswá ða foreward spreocað; and ðæt æt Orlafestúne and Lége, mid eallon ðám ðe ðǽrtó hyrð; Hilum and Acofre mid eallon ðám ðe ðárintó hyrð, and Brægdesheale, and Mórtún, and eal seó sócna ðe ðǽrtó hereð, and Willesleáge, and Taðawillan, and Æppelby, and ðæt æt Burhtúne, and æt Westúne, and ðæt æt Witgestáne, and ðæt æt Scearnforda, and ðæt æt Ealdeswyrðe, and ðæt æt Ælfredincgtúne, and ðæt æt Wáddúne, and ðæt æt Snodeswíc, and ðæt æt Wynnefeld, and ðæt æt Oggedestúne forð in mid Mórtúne, and ðæt æt Hereburgebyrig, and ðæt æt Eccleshale, and ðæt æt Súðtúne, and ðæt æt Mórlége. Scripta siquidem est huius libertas priuilegii anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .M.IIII. indictione .II. horum testimonio sapientum quorum nomina inferius annotata cernuntur.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum hoc donum perpetua ditaui libertate. ✠ Ego Æðelstan filius regis. ✠ Ego Ecgbryht filius regis. ✠ Ego Eadmund filius regis. ✠ Ego Eadwig filius regis. ✠ Ego Eadgar filius regis. ✠ Ego Ælfric archiepiscopus composui. ✠ Ego Wlfstan archiepiscopus conclusi. ✠ Ego Ælfheah episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfhun episcopus consensi. ✠ Ego Lyuuing episcopus condixi. ✠ Ego Æðelric episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfhelm episcopus corroboraui. ✠ Ego Ordbryht episcopus assensi. ✠ Ego Godwine episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfgar episcopus adunaui. ✠ Ego Godwine episcopus affirmaui. ✠ Ego Sigeferð episcopus auxiliatus sum. ✠ Ego Ælfweardus abbas. ✠ Ego Ælfsinus abbas. ✠ Ego Wulfgarus abbas. ✠ Ego Keanulfus abbas. ✠ Ego Ælfsinus abbas. ✠ Ego Germanus abbas. ✠ Ego Godemannus abbas. ✠ Ego Wulfricus abbas. ✠ Ego Leofricus abbas. ✠ Ego Byrhtwoldus abbas. ✠ Ego Eadred abbas. ✠ Ego Ælfmer abbas. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Wulfgeat minister. ✠ Ego Wulfheah abbas. ✠ Ego Wulfstan minister. ✠ Ego Styr minister. ✠ Ego Morkare minister. ✠ Ego Fræna minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Æðelwold minister. ✠ Ego Ulfcytel minister. ✠ Ego Eadric minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Æðelweard minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Byrðere minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Ælfmer minister.

DCCXI.

ÆÐELRED, 1004.

✠ UNIVERSA saecularium opum patrimonia, incertis nepotum haeredibus relinquuntur, et omnis mundi gloria appropinquante istius uitae termino, ad nichilum reducta fatiscit, sicut per quendam sapientem dicitur, 'Mundus hic cotidie transiens deficit, et omnis pulcritudo eius, ut foeni flos marcescit;' idcirco terrenis caducarum rerum possessionibus indeficientia supernae patriae gaudia, domino patrocinante, lucranda sunt. Quamobrem ego Æðelredus tocius Britanniae caeterarumque gentium in circuitu persistentium basileus, quandam ruris possessionem .xx. uidelicet mansas in loco qui celebri Litlebiri nuncupatur uocabulo; domino eiusque genitrici Mariae, et beato Petro apostolorum principi, necnon sanctae Æðeldredae uirgini praecipuae, ac reliquis uirginibus sibi cognatis ad monasterium, scilicet, quod in Elyg situm est, ad usus monachorum ibi degentium, perpetua largitus sum haereditate, ut illo perpetualiter cum omnibus utensilibus, pratis, uidelicet, pascuis, siluis pertineat. Sit autem praedictum rus, omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis causarum laboribus, rata, uidelicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua, quod contra nostrum deliquit decretum. Anno dominicae incarnationis millesimo quarto, scripta est haec carta, indictione .II. hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

Ego Æðelredus rex Anglorum praefatam dona-

tionem cum sigillo sanctae crucis confirmaui ✠. Ego Æðelstanus eiusdem regis filius una cum fratribus meis corroboraui ✠. Ego Ælfricus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donationem cum trophaeo agiae crucis consignaui ✠. Ego Wlfstanus Eburacensis aecclesiae archipraesul consensi ✠. Ego Ælfeah Wintoniensis aecclesiae pontifex adquieui ✠. Ego Luuingus episcopus consolidaui ✠. Ego Ordbrihtus episcopus expressi ✠. Ego Aðulfus episcopus subscripsi ✠. Ego Ælfgarus episcopus non renui ✠.

DCCXII.

ÆÐELRED.

✠ Moderatore uniuersorum regnorumque distributore summoque opifice domino nostro Ihesu Christo regnante! Ego Æðelredus ipsius opitulante gratia totius Albionis insulae rex, cum consilio atque consensu meorum optimatum, aliquantulam ruris portionem id est .x. mansas, domino sanctoque Petro necnon omnibus sanctis quibus dedicata est aecclesia æt Stanham aeterna tribuo largitione in loco qui noto nomine Heantun uocitatur perpetuae illud libertati donans, arcis tantummodo pontisque restauratione rataque expeditione. Termini isti circumiacentes telluri isto ordiuntur notamine. Ærest of Ellenforda on ðæne ænlypigan þorn; of ðâm þorne on kolan treôw; ðonan andlang mearce of ðone middemestan beorg; ðænne eâst andlang dænes on ðа leâge; of ðǣre leâge andlang hagan on huredes treôw; ðanan andlang mearcæ on weoleâge; of weoleâge on ðonæ greâtan hlinc; of ðâm hlince æft ûtt an Ellenford.

✠ Ego Æðelredus signaculo sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Siricus archipraesul signo crucis subscripsi. ✠ Ego Oswaldus archiepiscopus con-

sensi. ✠ Ego Ælfeagus episcopus confirmaui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus. ✠ Ego Đeodredus episcopus. ✠ Ego Aðulfus episcopus. ✠ Ego Ælfheahus episcopus. ✠ Ego Sigarus episcopus. ✠ Ego Æscwig episcopus. ✠ Ego Æðelsinus episcopus. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus. ✠ Ego Ordbrihtus episcopus. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Byrhtnoð abbas. ✠ Ego Ealdulf abbas. ✠ Ego Ælfun abbas. ✠ Ego Æluere abbas. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Godeman abbas. ✠ Ego Eadwine abbas. ✠ Ego Wulfsie abbas. ✠ Ego Ælfsie abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ælfwold abbas. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfsige minister. ✠ Ego Ordlaf minister. ✠ Ego Orddulf minister. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Ælfgar minister.

DCCXIII.

ÆĐELRED.

✠ Largitori summorum bonorum celsitonanti deo! Ego Æðelredus ipsius opitulante gratia Brittaniarum rex, sapientium huius insulae usus consilio quandam partitiunculam cuiusdam ruris octo, scilicet, mansas in loco qui Stanham appellatur æt Westun, in quo et monasterium situm est, perpetuaque libertate pro meae animae redemptione libentissime dono omnibusque saecularibus curis absoluo, excepta pontis arcisue restauratione rataque expeditione. Gyratur namque ipsum rus his suprascriptis terminis. Ærest of Icenan on cyninges mearce on bican stapol; of bican stapole on wâddan stocces; of wâddan stocce

andlang mearce on wīchȳðe; ūpp andlang streāmes on ðа lace; ūpp andlang mearce of ækergeat; ðanan ūpp andlang weges on sweðælingford and feldlēs gemǣne. And ðis his ðāra fīf hida landscaru tō Westtūne. Ærest ūpp of Icenan on rīcan ford; of rīcan forda sūð-eāst andlang mearcæ on ðes cyninges hlywan; ðanan andlang mearce on ðæne imbstoc; of ðām stoccæ andlang mearcæ on ðone beorh; of ðām beorge on gerihte ūtt an sǣ.

✠ Ego Æðelredus signaculo sanctae crucis corroboraui. ✠ Ego Syricus archipraesul signo crucis subscripsi. ✠ Ego Oswaldus archiepiscopus agiae crucis consensi. ✠ Ego Ælfheahus episcopus signo crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfstanus episcopus. ✠ Ego Đeodredus episcopus. ✠ Ego Aðulfus episcopus. ✠ Ego Ælfheahus episcopus. ✠ Ego Sigarus episcopus. ✠ Ego Æscwig episcopus. ✠ Ego Æðelsinus episcopus. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus. ✠ Ego Ordbrihtus episcopus. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Byrhtnoð abbas. ✠ Ego Ealdulf abbas. ✠ Ego Ælfun abbas. ✠ Ego Æluere abbas. ✠ Ego Ælfweard abbas. ✠ Ego Godeman abbas. ✠ Ego Eadwine abbas. ✠ Ego Wulfsige abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Æðelwine dux. ✠ Ego Byrhtnoð dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Æðelsige minister. ✠ Ego Orddulf minister. ✠ Ego Byrhtwold minister. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Ælfgar minister.

DCCXIV.

ÆÐELRED, 1005.

✠ DOMINANTE per saecula infinita omnium dominatore Christo saluatore nostro, uniuersitatisque creatore! Æðelredus gratia dei eiusque misericordia rex et rector regni Anglorum, et deuotus sanctae aecclesiae defensor humilisque adiutor, omnibus aecclesiasticae pietatis ordinibus, seu saecularis potentiae dignitatibus, in Christo domino pacis et beatitudinis praemia. Considerans pacifico piae mentis intuitu, cum bona uoluntate, una cum dei sacerdotibus et consiliariis nostris, iram plus solito saeuientis dei in nos, eum placare cum continua bonorum operum exhibitione et ab eius laudibus nunquam desistere decreui. Et quia in nostris temporibus bellorum incendia direptionesque opum nostrarum patimur, necnon ex uastantium crudelissima depraedatione hostium barbarorum, paganarumque gentium multiplici tribulatione, affligentiumque nos usque ad internecionem tempora cernimus incumbere periculosa; nobis 'In quos fines saeculorum deuenerunt,' nimium conuenit de nostrarum utilitatibus animarum cura diligenti perscrutari, qualiter quibusque meritis in saeculo iam futuro cum auctore omnium Christo sint uicturae, 'Quia non ullam,' ut apostolus ait, 'hic habemus mansionem, sed futuram inquirimus;' et ideo magna nobis incumbit necessitas cum terrenis diuitiis futuram totis inquirere uiribus. Nostrae siquidem diuitiae nisi communicatae in plures nobis prodesse nequaquam possunt; nullus enim tam compositae foelicitatis constat, ut non ea quae possidet uel sponte siue nolens amittat; et ideo multis humanae foelicitatis dulcedo amaritudinibus respersa est, quae etsi ad tempus fruenti iocunda esse uideatur, finem tamen amaritudinis semper introducet. Duo quippe sunt quibus omnis humanorum actuum

constat effectus; uoluntas, scilicet, et potestas, quorum si alterum desit, nihil est quod explicare quis queat; uoluntate autem deficiente, ne aggreditur quidem quisque quod non uult; ac si potestas desit, uoluntas omnino necesse est ut frustra sit. Sed boni quique recta uoluntate et optima potestate adipiscuntur bonum quod adappetunt, quia per temporalia huius euanescentis uitae negotia aeterna sibi futuri calce carentis saeculi praemia mercantur sine fine mansura. Quapropter ego Æðelredus, multiplici dei clementia indulgente, Angul-Saxonum antedictus rex, caeterarumque gentium longe lateque per circuitum adiacentium gubernator et rector, mihi insitum uideo et uelle et posse, et ideo memoriae praesentium, et etiam futurorum sequentium post nos ueracibus literarum apicibus insinuare curaui, quod Æðelmaro uiro ualde fidelissimo mihi quoque dilectissimo impetrante, absolutissimum libertatis priuilegium constituo monasterio eius in honore sancti saluatoris, omniumque sanctorum suorum iure dedicato in loco celebri iuxta fluuium qui uocatur Tamis constituto, quod ab incolis regionis illius Egnesham nuncupatur uocabulo; quod quidem monasterium Æðelmarus ab Æðelweard genero suo mutuando accepit, et pro illis triginta mansiunculis dedit triginta sex mansiones tribus diuisas in locis, tres, uidelicet, in Upoteri, et decem in Litlan-Cumtune in Lellincge, et tresdecim in Scildforda. Uitae igitur regularis monachos inibi constituens, ipse patris uice fungens uiuensque communiter inter eos abbatem sanctae monachorum congregationi preferre, se uiuente, instituit, ut ita deinceps post ipsum quem constituit abbatem, abbatum electio secundum regulae praeceptum, ex eadem congregatione usu teneat perpetuo; id est, ut ex eadem congregatione qui ordinandus est, et aliunde nequaquam nisi peccatis promerentibus uel impediente imperitia, talis qui dignus sit in ea reperiri nequiuerit, cum regis consilio eli-

gatur: rex autem non ad tyrannidem sed ad munimen loci et augmentum, uti mos est, super pastorem et Christi gregem dominium solerti uigilantia misericorditer custodiat: saecularium uero quispiam ne ad magni detrimenti ruinam deueniat ut dominium loci teneat excepto rege nunquam eligatur. Sunt etenim rura haec quae sancto saluatori omnibusque sanctis eius uir praefatus Æðelmarus et diuinae seruitutis obsequio et magna cum humilitate, non solum a rege sed etiam a diuersis hominum personis, nunc comparando nunc mutuando optinuit, quae ad usus monachorum inibi degentium aeterno concessit donario. Quinque, uidelicet, manentes in loco ubi ab indigenis Sceaptun dicitur; uillam quoque quae Scipford dicitur, dedit uir praedictus ad monasterium antedictum, quam ei Leofwinus suus consanguineus spiritu in ultimo constitutus donauit, quam Birhtnoðus antea dux praeclarus ab Eadgaro patre meo dignis praemium pro meritis accipere laetabatur; Micclantun similiter ad monasterium dedit, quam ille Birhtnoðus dux praedictus ultimo commisit dono ab Eadgaro quoque ei antea donatam et in kartula firmiter commendatam; terram quoque quinque manentium, quae Burtun dicitur donauit, quam a me promeruit, et ab Æðelweardo genero suo uoluntate antea accepit pro remedio animae uxoris suae; emit quoque praedictus uir Æðelmarus a me cum triginta libris, duodecim mansiones de uillulis quas matrona quaedam nomine Leofled suis perdidit ineptiis et amisit, tres semis, uidelicet, manentes æt Marana Cliue, quas pari modo ad monasterium dedit, duas similiter mansiones æt Beonetlege siluae communis dedit; donauit etiam uir saepenominatus quinque mansas æt Stodelege, et decem æt Cestertune propinquo suo nomine Godwino, pro decem mansionibus terrae communis, quae æt Erdintune dicitur, quas quoque praedicto monasterio commisit; dedit quoque Byrhtelmus, quondam epi-

scopus, Æðelweardo propinquo suo patri, uidelicet, Æðelmari, uiginti mansiones, ubi ab incolis æt Æscæron dicitur, quas Æðelwerdus filio suo Æðelmaro longe ante mortem suam donauit, et ille supradictas mansiunculas ad monasterium dedit; terram similiter quae Bictun dicitur, quam a me promeruit kartula confirmatam monasterio antedicto donauit; rus quoque quod Rameslege dicitur, et portum ad se pertinens, quod illi Wulfin propinqua sua, in ultimo constituta spiritu commisit, monasterio praedicto concessit. Sit igitur monasterium praedictum ab omni humanae seruitutis iugo liberum, cum omnibus supradictis uillulis ad se rite pertinentibus, expeditione excepta, et pontis arcisue constructione. Si quis igitur hoc nostrae libertatis donum confirmare et firma uoluntate stabilire et amplificare satagerit, augeat amplificetque ei deus omnipotens in saeculo praesenti prospera cuncta, et in futuro foelicitatis tripudium. Qui uero in aliud euertere et nostrae libertatis munimen destruere uoluerit, sit ipse alienatus a sanctae dei aecclesiae consortio, necnon et a participatione sacrosancti corporis et sanguinis Christi, et in magni iudicii die cum Iuda Christi proditore sinistra in parte condemnatus, nisi hic prius digna satisfactione humilis poenituerit, quod contra nostra decreta deliquit. Ðys synd ða landgemǽro tó Egneshám. Ærest of Rugan lace on Buggan bróc; andlang bróces on Tilgáres díc; of ðǽre díc onweard stíge; of ðám stíge on Winburge stoc; of ðám stocce tó þrim ácon; andlang weges on ðæt gemǽrtreów; ðonne andlang weges on ða portstrǽt; of ðǽre strǽte on swána croft; ðanon on hǽðfeld on ða ealdan díc; ðanon rihte on mǽrbróc; andlang bróces innon Bladene; andlang Bladene intó Temese. Ðys synd ðǽra .v. hida landgemǽru tó Sceaptúne; of cráswylle on Humbran; andlang Humbran on ðæt slǽd; ðanon on ða strǽt; of ðǽre strǽte on bráde wyllon, on ðone ealdan gáran;

of ðâm ealdan gâron andlang ðæs wuduweges on ða hêhstræ̂te; of ðæ̂re stræ̂te on ðone weg ðe scyð tô Bladene; ðonne andlang weges tô ðâm hagan; of ðâm hagan tô Bicanbyrig; of Bicanbyrig on ða ealdan dîc; of ðæ̂re dîc on ðone weg; andlang weges tô wiðigleâs gemæ̂ro; andlang môres on langan hlæ̂w; of langan hlæ̂we andlang weges tô ðâm coldan Crist-esmæle on Cyrwylle; eft on Humbran. Ðys synd ða landgemæ̂ro tô Scypforda. Ærest of Temese on Ceomina laca; of ðæ̂re laca on ðone weg; andlang weges on Cynlâfes stân; of ðâm stâne andlang weges on Kentwines treôw; of ðâm treôw andlang weges on ða lace; andlang lace ðæt eft on Sumerford and .II. weras, ôðer bûfan ðæ̂re lâde, ôðer beneoðan. Ðys synd ða landgemæ̂ro tô Mycclantûne. Ærest on ðone stâne; of ðâm stâne on grênan brôc; and-lang brôces on ða dîc; of ðæ̂re dîc on Aðulfes treôw, on ða stræ̂t; andlang stræ̂te on Hysemannes þorn; of ðâm þorne on badelan brôc; andlang brôces oð ða twicelan; andlang brôces on ðæt slæ̂d; of ðâm slæ̂de on Campsætena gemæ̂re, and Wæsðæ̂ma; ðonne and-lang weges on mæ̂rcumbes wylle; of ðâm wylle on Hengesðes cumb; of ðâm cumbe on Oppan brôc; andlang brôces on Wulfgyðe bricge; of ðæ̂re bricge on ða stræ̂te; ðæt eft on ðone stân. Ðys synd ða landgemæ̂ro tô Marana Cliue. Ærest ûp be ðâm heâfdon; of ðâm heâfdon in ðone stôdfold; of ðâm stôdfold ûp on ðæt clyf; ðæt âdûne mid clyf innon ða eâ oð midne streâm; andlang streâmes ðæt eft on ðone pyt. Ðys synd ða landgemæ̂ro tô Æsceron. Ærest on Cranmêre eâstweardne tô Lulles wyrðe hyrnan on mela hulle eâstweardne; of mela hylle on Winan-beorh midne; of Winanbeorhe on midne alarbrôc; of ðâm brôce tô ðæ̂re ealdan dîc; andlang dîc tô reâdan holte; be wyrtwalen tô reâdanburnan; andlang ræ̂dan-burnan on Æmenan; andlang Emenan be healfan streâme oð Bulon weorðe; and of Bulan weorðe tô

berihtere mearce tō Westānes treōwe; tō Cranemēre; and ðǣre gebyrað tō six wærbære. Ðys synd ða landgemǣro tō Dīctūne; of Cranmēres þorne tō blācan grǣfan; of ðǣre blācan grǣfan on .VII. æceras eāstwearde; of ðām .VII. æceron on Emenan be healfon streāme innon Cytanforde; of Cytanforda tō Tātan brōce; of Tātan brōce on Cwicelmes wyrðe eāstwearde. Ðys is se wuda on ðæs hagan ende tō Byrlagate; fram Byrlagate tō Wydangate; fram Wydangate tō Cnuces hyrste, and tō Egceanlæā; fram Egceanlæā tō ðām hāran wiðie; and Wulfrūn becwæð ðæt land æt Hrammeslēge, and ða hȳðe ðæt ðǣrtō gebyrað Æðelmēre hire mǣge. Ic Æðelmēr cȳðe mīnan leōfon hlāforde Æðelrede cynge, and eallon his witon, ðæt ic an ðysse āre Gode and sancta Marian, and eallon his hālgon, and sancte Benedicte intō Egneshām, ofer mīne dæg æfre tō brice, ðām ðe Benedictus regol æfre rihtlīce healdað. And ic wille ðēre beon ofer hī ealdor ðe ðǣr nū is, ða hwīle ðe his lif beō, and sīððan gif hit hwæt getȳmað, ðæt hī ceōson heom ealdor of heōra geferǣdne eal swā hæra regol him tǣcð; and se ðe ðis geīce God ælmihtig him gerūme heofonan rīce; and se ðe hit āwanie God ælmihtig him sylle swylce mēde swylce he ðām dide ðe hine belǣwde; and ic me sylfe wylle mid ðǣre geferrǣdne gemǣnelīce libban, and ðǣre āre mid him notian ða hwīle ðe mīn lif bið. Scripta est igitur haec praesens cartula anno dominicae incarnationis millesimo quinto, indictione uero tertia, eorum consilio et testimonio quorum nomina hic infra scripta esse uidentur.

Ego Æðelredus gratia dei regiae dignitatis sublimatus honore hoc nostrae libertatis priuilegium cum signaculo sanctae crucis confirmando consignaui ✠. Ego Æðelstanus eiusdem regis filius testimonium adhibeo ✠. Ego Ecgbrihtus clito testis assisto ✠. Ego Eadmundus clito testificans affui ✠. Ego Eadredus clito non abnui ✠. Ego Eadwius clito con-

sensi ✠. Ego Eadgarus clito sciui ✠. Ego Eadweardus clito non renui ✠. Ego Ælfgifu regina sciens testimonium adhibui ✠. Ego Wulfstanus Eboracensis aecclesiae archipraesul consolidaui ✠. Ego Ælfricus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus hanc priuilegii libertatem cum benedictione corroboraui ✠. Ego Ælfheah episcopus consignaui ✠. Ego Aðulf episcopus corroboraui ✠. Ego Ordbriht episcopus consolidaui ✠. Ego Godwine episcopus subscripsi ✠. Ego Lifing episcopus collaudaui ✠. Ego Æðelric episcopus benedixi ✠. Ego Ælfgar episcopus conscripsi ✠. Ego Godwine episcopus conclusi ✠. Ego Ælfwold episcopus concessi ✠. Ego Ælfun episcopus faui ✠. Ego Ælfhelm episcopus assensi ✠. Ego Brihtwold episcopus signaui ✠. Ego Ælfweard abbas ✠. Ego Ælfric abbas ✠. Ego Wulfgar abbas ✠. Ego Kenulf abbas ✠. Ego Ælfric abbas ✠. Ego Leofric abbas ✠. Ego Wulfric abbas ✠. Ego Ælfere abbas ✠. Ego Byrhtwold abbas ✠. Ego Germanus abbas ✠. Ego Godeman abbas ✠. Ego Eadnoð abbas ✠. Ego Æðelnoð abbas ✠. Ego Ælfmer abbas ✠. Ego Leofric abbas ✠. Ego Ælfwig abbas ✠. Ego Ælfric dux ✠. Ego Ælfhelm dux ✠. Ego Leofwine dux ✠. Ego Ordulf minister ✠. Ego Wulfgeat minister ✠. Ego Wulfeah minister ✠. Ego Æðelric minister ✠. Ego Eadric minister ✠. Ego Leofric minister ✠. Ego Æðelmer minister ✠. Ego Æðelwold minister ✠. Ego Eadwine minister ✠. Ego Æðelweard minister ✠. Ego Æðelwine minister ✠. Ego Brichtric minister ✠. Ego Ælmer minister ✠. Ego Wulfweard minister ✠. Ego Brichtric minister ✠. Ego Wulfgar minister ✠. Ego Leofwine minister ✠. Ego Wulfnoð minister ✠. Ego Siward minister ✠. Ego Sired minister ✠. Ego Brixie minister ✠. Ego Eadwig minister ✠. Ego Wulfmær minister ✠. Ego Leofwine minister ✠. Ego Ælfgar minis-

ter ✠. Ego Æðelstan minister ✠. Ego Ælfweard minister ✠. Ego Ælfwine minister ✠. Ego Ulfcytel minister ✠. Ego Morcar minister ✠. Ego Godwine minister ✠. Ego Siuerð minister ✠. Ego Leofwine minister ✠. Ego Siward minister ✠. Ego Godrice minister ✠. Ego Æðelwold minister ✠. Ego Leafnað minister ✠. Ego Ðurfearð minister ✠. Ego Friðegist minister ✠. Ego Wiðer minister ✠. Ego Oswig minister ✠. Ego Brihtric minister ✠. Ego Wada minister ✠. Ego Æðelwine minister ✠.

DCCXV.

*ÆÐELRED, 1006.

✠ In nomine domini dei omnipotentis! Ego gratia summi tonantis Angligenum Orcadarum necne in gyro iacentium monarchus Æðelredus, Angligenis notesco philochristis dum pater uenerabilis archipraesul Ælfricus cura pastorali memet sollicite mandatis diuinis saepissime debriauit, ingenioque crescente salubri creator deus cor illustrauit regium nostrum, mundumque cotidie ab hominum malitia senescentem \`uel deficientem′ intelligens, proh dolor! dei seruitium passim nostra in gente a cultoribus clericis defleo extinctum et tepefactum, unde satrapis docentibus meis in gente piissimis aecclesiam saluatoris in Cantia positam, expulsis pro uitiis patulis clericis, cum sanctus Augustinus, iussu beati Gregorii papae, monachos infra Christi aecclesiam primitus, rege piissimo annuente Æðelberhto, constituit, grege monachali dominam gentis Christo opitulante adornabo, substantiam aecclesiae monachorumque nouiter inibi locatorum perpetualiter in huius libelli corroboratione priuilegioque confirmo. Uillulae uero Christi ad aecclesiam rite pertinentes quae temporibus antiquissimis a meque mon-

archo aliisque fidelibus hactenus concessae sunt, lingua plebeia haec continent uocabula. Primitus Eastrige, quod rus specialiter dum in decimationem sorte prouenit mearum uillarum, pro redemptione peccaminum, terra ripaque marina, Christi aeternaliter aecclesiae contribuo; postquam constat Ioccham uillula, Bosingtun et Edesham appendentia parua Apeldra et Swyrdhlincas, Preostantun, Grauanea, Wyllan, Ceart, Fernleah; on Suðsexan Pæccingas; in occidentali Cantia Meapham, Culingas; in Suðrian iuxta Lundoniam Wealawyrð, itidem ultra flumen Tamense; Hrisebeorgam margine luci Cilterni uillula aecclesiae Christi rite pertinens; in Orientalibus-Saxonibus Lælling; in Orientalibus-Anglis Hæðleh; et in regione eadem Illaleh; in insula Tanatorum territoria lata. Sit autem praedictum Christi speciale monasterium cum uillulis omnibus ad se rite pertinentibus, ab omni seruitute liberum terrena, campis, pascuis, pratis, siluarum nemoribus, mariscis salsis, piscationibus, uenationibus, aucupationibus, tribus exceptis, expeditione, pontis arcisque reaedificatione. Si quis uero beneuolum hoc nostrum priuilegium muneribus deo dignis augere satagat, amplificet sibi deus mansionem amoenam sedibus in superis cum omnibus sanctis. Si tunc, ut non optamus, quis maleuolum diabolico instinctus flatu, hanc nostram confirmationem minuerit uel dempserit, partem cum Iuda proditore domini accipiat, et dentibus Cerberi infernalis sine termino cum daemonibus omnibus Stigia palude corrodetur, nisi mortem ante communem congrua emendet satisfactione quod nequiter contra deum suum deliquit factorem; cum uero melius sit peccatum cauere quam emendare, rogo et cunctos successores obsecro fideles reges, episcopos, duces, gentisque dominatores, ne sitis Christi raptores, aecclesiae uerum substantiae monachorumque inibi deo seruientium seduli defensores, ut pacem habeatis cum iustis non deficientem in coelis. Scriptum est

hoc priuilegium mille decurso anno uero .VI^{to}. his testibus me rogantibus necne concordantibus quorum uocabula inferius lucide karaxantur.

✠ Ego Æðelredus Anglorum induperator hoc priuilegium ore manuque crucis signaculo corroboro. ✠ Ego Ælfricus Dorobernicus archipraesul hanc praerogatiuam uexillo sancto confirmaui. ✠ Ego Wulfstanus Lundoniae pontifex aecclesiae huius regis beneuolentiam trophaeo sancto consolidaui. ✠ Ego Ælfheah Wentoniae episcopus assensum praebui. ✠ Ego Ordberht episcopus consensi. ✠ Ego Æðelricus episcopus condonaui. ✠ Ego Aðulfus episcopus pro uiribus annui. ✠ Ego Godwinus Hrofensis aecclesiae episcopus corroboraui. ✠ Ego Liuingus regis beneficium in deo conclusi. ✠ Ego Wulfricus abbas. ✠ Ego Ælfward abbas. ✠ Ego Wulfgar abbas. ✠ Ego Ælfsinus abbas. ✠ Ego Leofricus abbas. ✠ Ego Ælfsinus abbas. ✠ Ego Wighardus abbas. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Ælfhelm dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Eadric minister. ✠ Ego Byrhtric minister. ✠ Ego Æðelric senex minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Sigeward minister. ✠ Ego Sigered minister. ✠ Ego Wulfstan senex minister. ✠ Ego Wulfstan iuuenis minister. ✠ Ego Lyfing minister. ✠ Ego Leofstan minister.

Rubric. Hoc priuilegium ego Æðelredus rex Anglorum, Ælfrico archiepiscopo aecclesiae regimen Christi gubernante dictaui et subscripsi.

On drihtnes naman ælmihtiges Godes! Ic Æðelred mid Godes gyfe Angelþeôde cyning, and wealdend eâc ôðra iglanda ðe hêr âbûtan licgað, cŷðe Engliscum cristenum mannum hû se ârwyrða arcebisceop Ælfrîc of his bisceoplîcan wîsdôme and gŷmenne me on Godes bebodum oft âbysgud hæfð; ic eâc þurh Godes gyfe

mīne þearfe of ðǣre godcundan lāre and bodunge geornlīce understandan wylle, and ic ðisne þeódscype undergyte þurh manna yfelnysse and unrihtwisnysse eall tō wīde fordōnne, and forhergudne. Eāc betwux mīnum andgyte ic geseó and sōðlīce understande ðæt ðes þeódscype þurh preósta gȳmeléste wīde on ðisum earde þurh ungehealdsumnysse āwyrd is, and ic Godes þeówdōm áledne and ácoledne þearle behreówsige. Sæde ic mīnum witun ðe me for Gode and for worulde rǣdað ðæs him God andgyt sylð mīnes mōdes hohfulnysse. Cwǣdon hī ðā ðæt hit þurh Godes fultum betere wǣre ðæt ic ða preóstas of Cristes cyrcean for hiora openan leahtran and gyltan geūtode, and Cristes cyrcean mid munechādes mannum gesette ðe for me and mīnne leódscype ðǣrinne woldon rihtlīce gebiddan and God gladian. Ic ðā swā dyde, on Cristes cyrcean munecas gesette of ðǣre bysne ðe sanctus Augustinus hider tōbrohte; ðæt wæs ðæt he on Cristes cyrcean be sanctus Gregorius hæse and ðæs mǣran cinges geðeáhte and fultume Æðelbryhtes, ða háligan munecas ðǣrinne gesette ðe he hider on eard mid him brohte; and ða munecas sȳððan þurh hira háligan drohtnunga tō biscopan gewurdan ðǣre cyrcean landspēde; and ðǣra muneca ðe ðǣr niwon inne gelogode synd ēcelīce on ðisum sunderfreolse ic gestrangige; and ðāra tūna hēr on naman āwrite ðe of ealdum dagum and fram me Angelcinge, and eāc of ōðrum geleáffullum mannum hidertō, tō ðǣre hālgan stowe gesealde syndon. Ærest is, Eāstrige ðæt land intō Cristes cyrcean for mīnre sāwle, ge on lande, ge on sǣstrande ēcelīce ic sylle; ðonne is Iocchām, Bosingtūn, Edeshām and Apeldra, Lytle Berewīc, Swyrdhlincas, Preóstatūn, Grauaneā, Wyllan, Ceart, Fernleāh; on Sūð-Sexan, Pæccingas; on West-Cent, Meāpham, Culingas; on Sūðrian wið Lundenne, Wealawyrð eftsona begeondan Tæmese; Hrisebyrgan be Cilternes

efese tó Cristes cyrceantún rihte tógelicgende; on Eást-Sexum, Lælling; on Eást-Englum, Hædleh, and ðǽr fulgehende Illaleh; on Tenet lande sum dǽl landes. Sí æfre ðis forespecen mynster fram eallum eorðlícum þeówdóme freoh, and mid eallum ðám túnum ðe him tó gelicgað, ðæt is on feldum and on læsewum, and on mǽdum, and on wudubearwum, and on sealtum merscum, and on fiscnoðum, and on huntnoðum, and on fugelnoðum; bútan ðysum þrim þingum, ðæt is, fyrdfærelde, and brigcgewurce, and burhbóte. Gyf hwylc welwillendra manna ðysne mínne sunderfreols mid gódum þingum geeácnian wylle, gemænifylde God ælmihtig his wununge on heofonlícum setlum mid eallum hálgum. Gyf ðonne hwylc yfel man of deófle onǽled sý ðæt he ðisne mínne sunderfreols gewanige oððe gelytlige, sý he Iudas gefera Cristes belǽwendes, and sý he toren of hellehundes tóðum on ðám egeslícum hellewítum, mid eallum deóflum bútan ǽlcum ende, bútan he hit ǽr his endedæge rihtlíce gebéte, ðæt he wið his drihten mánfullíce ágylte; ðonne hit sóðlíce betere is, ðæt man wið synne warnige ðonne hí man geswincfullíce béte. Ic bidde and halsige ealle geleáffulle míne æftergengan ciningas, and bisceopas, and ealdormen, and þeóde wealdendras, ðæt ge ne sýn Cristes cyrcean reáfgendras, ac ðæt ge sýn geornfulle beweriendras Cristes ágenre landáre, and ðára muneca ðe ðǽr Gode þeówian, ðæt ge on écere reste singal lif, and myrhðe habban mótan mid eallum his hálgum, æfre bútan ende. Amen.

✠ Ic Æðelred Engla cining ðysne Cristes cyrcean sunderfreols on Cristes strengðe getrymme. ✠ Ic Ælfríc Cristes cyrcean arcebisceop ðæs gódan cinges freols mid róde tácne æfre gestrangie. ✠ Ic Wulfstán Lundeniscra manna bisceop mínes hláfordes dúgóðgife æfre geðwærige. ✠ Ic Ælfheáh Wincestriscera manna bisceop ðises foresædan cinges

bốcunge be mînre strengðe gefæstnige. ✠ Ic Ordbyrht bisceop ðæt ylce mid Godes bletsunge dyde. ✠ Ic Æðelrîc bisceop ðæt ilce dyde. ✠ Ic Aðulf bisceop ðæt ylce dyde. ✠ Ic Godwine bisceop eal ðæt ylce dyde. ✠ Ic Lyfing bisceop mînes hlâfordes willan and gôdnysse ēcelīce getrymme. ✠ Ic Wulfrîc abbod sôð gewitnys. ✠ Ic Ælfward abbod ealswâ. ✠ Ic Wulfgâr abbod. ✠ Ic Ælfsige abbod. ✠ Ic Leófrîc abbod. ✠ Ic Wighard abbod. ✠ Ic Ælfrîc ealdorman. ✠ Ic Ælfhelm ealdorman. ✠ Ic Leófwine ealdorman. ✠ Ic Leófsige ealdorman. ✠ Ic Æðelmǽr mînes hlâfordes discðen gewitnys. ✠ Ic Ordulf ealswâ trywe gewitnys. ✠ Ic Eádrîc trywe gewitnys. ✠ Ic Byrhtrîc cinges þegen gewitnys. ✠ Ic Æðelrîc ealda trywe gewitnys. ✠ Ic Leófrîc hrægelðen trywe gewitnys. ✠ Ic Siward cinges þegen æt rǽde and æt rûnan ðisre spræce trywe gewitnys.

DCCXVI.

ÆLFRÎC, 996—1006.

✠ Her sutelað hû Ælfrîc arcebisceop his cwyde gedihte. Ðæt is ǽrest him tô sâulsceate he becwæð intô Christes cyrcan ðæt land æt Wyllan, and æt Burnan, and Risenbeorgas; and he becwað his lâford his beste scip, and ða segelgerǽda ðârtô, and .LX. healma, and .LX. beornena; and he wilnode gif hit his lâfordes willa wǽre ðæt he gefæstnode intô sancte Albane ðæt land æt Cyngesbyrig, and fenge sylf wið ðâm eft tô Eádulfingtûne; and he becwæð ðæt land æt Dumeltûn intô Abbandûne, and Ælfnôðe ðârof .III. hîda his dæg and siiððan tô ðân ôðaran tô Abbandûne; and .X. oxan and .II. men he him becwæð and filgan hî ðâm lâfordscype ðe ðæt land tô hŷre; and he cwæð ðæt land æt Wealingaforda

ðe he gebohte Celewærde; and hofer his dæg intó Ceólesige; and he becwæð intó sancte Albane ðæt land æt Ripan, and standan ðа forword betweonan ðán abbode and Ceólríce ðe ǽr wið ðæne arcebiscop geforwyrd wǽran, ðæt is ðæt Ceólríc habbe ðæne dǽl ðæs landes ðe he hæfð his dæg, and eác ðæne dǽl ðe se arcebisceop for his sceatte him tólet, ðæt wæs ehtoðe healf hid wið .v. púndun and .l. mancusum goldes, and gâ hit ofer his dæg eall tógædere intó sancte Albæne; and heóra forewyrd wǽron ðæt Osanig æfter Ceólríces dæge gange eác þyder in; and ðæt land on Lundene, ðe he mid his feo gebohte, he becwæð intó sancte Albæne and his béc ealle he cwæð eác þyder in and his geteld. And he becwæð ðæt man fenge on ðe feoh ðe man hæfde and ǽrest ǽlcne borh âgulde, and siiððan tilode tó his hergeatwæn ðæs ðe man habban sceólde. And ánes scipes he geúðe ðám folce tó Cent and óðres tó Wiltúnescíre and elles on óðrum þingum gif ðæs hwæt wǽre, he bæd ðæt Uulfstán bisceop, and Leófríc abbud dihton swá heom best þúhte. And ðe land be westan æt Fittingtúne and æt Niwantúne he becwæð his sweostrun and heora beornun; and Ælfheáges land Esnes suna gâ â on his cyn; and he becwæð Uulfstáne ærcebiscope áne sweor-róde, and ânne ring, and ánne psaltere; and Ælfheáge biscope ânne róde. And he forgeaf on Godes est Centingan ðæne borh ðe hý him sceóldan, and Middel-Sexon and Súðrion ðæt feoh ðæt heom fore sceát. And he wyle ðæt man freoge æfter his dæge ǽlcne wítefæstne man ðe on his tíman forgylt wǽre. Gif hwâ ðis âwende, hæbbe him wið God gemǽne. Amen.

DCCXVII.

ÆLFÐRŶÐ, 996—1006.

✠ ÆLFÐRYÐ grēt Ælfrīc arcebiscop and Æðelwerd ealdarman eādmodlīce; and ic cȳðe inc ðet ic eom tō gewitnysse ðæt Dūnstān arcebiscop getēhte Æðelwolde biscope Tāntūn ealswā his bēc specon; and Eādgār cyning hit āgef ðā, and beād ǣlcon his þegna ðe enig land on ðān lande hafde ðæt hī hit of eōdon be ðes biscopes gemedon, oððe hit āgefum. And se cyning cwæð ðā ðet he nāhte nān land ūt tō syllanne ðā he ne dorste fram Godes ege himsylf ðæt heāfod habban and mā gerād ðā Risctūn tō ðes biscopes handa; and Wulfgȳð rād ðā tō me tō Cumbe and gesōhte me, and ic ðā for ðān ðe heō me gesib was, and Ælfswȳð for ðān ðe he hyre brōðor was, ābedon æt Æðelwold biscope, ðæt hī mōston brūcan ðes landes hyra deg; and efter hyra dege eōde ðet lond intō Tāntūne mid mete and mid mannum ealswā hit stōde and wit hyt swīðe uneaðe tō ðān brocton; nū cȳdde man me ðæt Æðelwold bisceop, and ic sceōldon ofneādian ða bōc æt Leōfrīce; nū ne eōm ic nānre neāde gecnēwe ðe libbe ðe mā ðe he wolde þeāh he lyfode, ac Leōfrīc hafde āne niwe bōc; ðā āgef he ða, ðā cȳdde he mid ðān ðet he nolde nān fals ðēron dōn. Ðā cȳdde Æðelwold bisceop him ðæt hine ne mihte nān his eftergenga bereāfian, hēt ðā gewrītan twā gewritu ōðer himsulf hefde, ōðer he Leōfrīce sealde.

DCCXVIII.

*ÆÐELRED, 1006—1012.

✠ REGNANTE domino nostro a principio et ultra! Primus humani generis parens protoplastus Adam, sic a deo conditore rerum omnium instabilium libero

donatus est arbitrio, ut si non peccaret sine difficultate mortis inperpetuum perduraret; at postquam peccauit lugubre ad exilium de Paradisi amoenitate est eiectus, huius turbulenti foeditate mundi, demumque post laboriosa certamina poenam mortis incurrit. Set, unigenitus dei filius per ineffabilem suam clementiam illi immo omni humano generi pepercit, et per suam incarnationem, passionem, resurrectionemque subuenit, ut fideles quique filii dei uocarentur, et sine fine regni coelorum cohaeredes fore mererentur. Quapropter ego Æðelredus, fauente omnipotentis dei clementia, rex Anglorum, caeterarumque in circuitu persistencium rector ac gubernator gentium, ut huius praescriptae haereditatis particeps esse merear, unius concedo stationem nauis et tocius mercimonii conductum quae in ea perducuntur tributumque persolui libenti annuo animo, ad curtim illam in urbe Londonia sitam super ripam Thamisiae fluminis in occidentali parte urbis ipsius contra austrum uergens prope portum quod ipsi urbani Fischuðe uocant, id est, portus piscis. Quam curtim presbyter meus quondam, uocitamine Wlfstan, ad monasterium sancti Petri de Certeseya nomine dedicatum sub testamento illius ciuitatis dedit primatuum quod famosa apud Anglos Ceoreteseye nuncupatur lingua, ubi in ordine monachatus ipse Wlfstan uitam sana mente integroque famine uita decessit. Auctoritate ergo mea illius curtis et omnia ad illud praefatum monasterium pertinentia in aeternam libertatem libenti animo aeternaliter trado, ut pro peccatis meis ibi degentes suppliciter deum intercedere non desistant. Haec etiam in ista donationis meae cartula tam meo, quam optimatum meorum decreto addere iussi et confirmare, ut si inposterum quaelibet persona superioris inferiorisue dignitatis contra meam hanc confirmationem antiquum protulerit testamentum in Christi testimonio adnullari et ad nichilum computari decerno. Sint autem supra-

dicta curtis et omnia ad supradictum monasterium pertinentia ab omni iugo seruitutis perpetualiter libera. Si quis autem hanc meam donationem et confirmationem infringere uel irritam facere praesumpserit, sciat se in illa tremendi iudicii die cum Iuda proditore et complicibus suis poenas Auerni perpetuas sine fine defleturum, nisi ante mortem suam fructifera satisfactione poenituerit. Hic idonei testes huius cartulae inferius subsequuntur.

Ego Æðelredus tocius Britanniae induperator insulae huius donationis et confirmationis aeternam libertatem signo sanctae crucis ✠ confirmo. Ego Ælphegus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus signum sanctae crucis imposui ✠.

DCCXIX.

ÆÐELRED, 1012.

✠ CHRISTUS omnipotens deus imperpetuum regnans, cuius nutu et diuinitatis gubernaculo reguntur quaecunque sunt in astris uel aruis, ne pessumdata in praecipitii uoraginem labefactari possint, a quo etiam deriuatur omnis principatus et potestas, omniumque honorum dignitas, sicut apostolo dogmatizante didicimus, qui ait: 'Non est potestas nisi a deo.' Omnes primum mortales unius qualitatis indumento uestiuit, cum in mundo nasci mandauit, hoc est, nuditate. Caeterum si qui potentes, si qui inopes, si qui in terrenis negotiis sunt mediocres, sic sunt sicut a deo ordinationem acceperunt, qui omnia singulari iure praeordinat, atque dispensando ineffabili discretione sibi libitis erogat. Liquet et prorsus patet, terrestrem substantiam ad hoc hominibus concessam, ut coelestem illa mercentur, et ut habentes communicent non habentibus, gratia amoris filii dei, qui pro nobis indebite uoluit egens fieri. Unde ego Æðelredus, rex

nationum totius gentis Brittanniae, pro adipiscenda coelestis uitae praemia, cuidam deuotissimo dei famulo Goduuino, Hrofensis paroechiae episcopo michique oppido familiariter dilecto, dono liberali dextera .xv. mansas terrarum, in uilla æt Stantun, et æt Hiltun, cum omnibus appendiciis suis, in pascuis et pratis, omnibusque quae huiusce uillae sunt iuris, ut possidens perenniter possideat; et post se haeredem cui sibi libuerit praeficiat, ea interposita ratione, ut iugi deprecatione pro meae salutis integritate dominum interpellando exoret. Erat autem eadem uilla cuidam matronae, nomine Æðelflæde, derelicta a uiro suo, obeunte illo, quae etiam habebat germanum quendam, uocabulo Leofsinum, quem de satrapis nomine tuli, ad celsioris apicem dignitatis dignum duxi promouere ducem constituendo, scilicet, eum, unde humiliari magis debuerat, sicut dicitur, 'Principem te constituerunt, noli extolli,' et caetera. Sed ipse hoc oblitus, cernens se in culmine maioris status sub rogatu famulari sibi pestilentes spiritus promisit, superbiae, scilicet, et audaciae, quibus nichilominus ipse se dedidit in tantum, ut floccipenderet quin offensione multimoda me multoties grauiter offenderet; nam praefectum meum Æficum, quem primatem inter primates meos taxaui, non cunctatus in propria domo eius eo inscio perimere, quod nefarium et peregrinum opus est apud christianos et gentiles. Peracto itaque scelere ab eo, inii consilium cum sapientibus regni mei petens, ut quid fieri placuisset de illo decernerent, placuitque in commune nobis eum exulare et extorrem a nobis fieri cum complicibus suis: statuimus etiam inuiolatum foedus inter nos, quod qui praesumpsisset infringere, exhaereditari se sciret omnibus habitis, hoc est, ut nemo nostrum aliquid humanitatis uel commoditatis ei sumministraret. Hanc optionis electionem posthabitam nichili habuit soror eius Æðelflæd omnia quae possibilitatis eius erant, et utilitatis fratris omnibus exer-

citiis studuit explere, et hac de causa aliarumque quamplurimarum exhaeredem se fecit omnibus. Sit ergo praedicta donatio ab omni mundiali seruitio immunis, excepto quod omnibus est generale terris, pontis, uidelicet, uel arcis recuperatione, et expeditione. His apicibus praecipimus et obsecramus in Christi nomine ut assensum detis corroborantes, et si quis anteriores praeponere uoluerit inposterum irriti fiant nec aeternaliter stabilientur, sed perpetua obliuione oblitterentur; oblitterentur nec minus nomina eorum de libro uitae, qui hoc cyrographum aliquo molimine in aliud transmutare decreuerint, quam per syngraphiam confirmauimus. Anno ab incarnatione domini .M.XII. indictione .X. caraxatum est hoc polipticum, et signaculo crucis insignitum, his testibus magnifice firmiterque adamantino stilo firmantibus.

✠ Ego Æðelredus rex Anglorum praefatam terram pro amore dei eiusque genitricis et perpetuae uirginis Mariae Godwino episcopo cum uiuificae crucis uexillo impressam libens concessi. ✠ Ego Ælfgyfu regina domini mei regis dono arrisi. ✠ Ego Wulfstan archiepiscopus cum coepiscopis nostris et filiis regis et abbatibus et ducibus et militibus quorum nomina inserta sunt corroboraui. ✠ Ego Eadnoð episcopus. ✠ Ego Aðulf episcopus. ✠ Ego Æðelwoldus episcopus. ✠ Ego Ælfgar episcopus. ✠ Ego Godwinus episcopus. ✠ Ego Æðelsie episcopus. ✠ Ego Brihtwoldus episcopus. ✠ Ego Leuing episcopus. ✠ Ego Ælfhun episcopus. ✠ Ego Ælmar episcopus. ✠ Ego Wulfgar abbas. ✠ Ego Ælfsi abbas. ✠ Ego Brihtmær abbas. ✠ Ego Ælfwi abbas. ✠ Ego Ælfsi abbas. ✠ Ego Eadric abbas. ✠ Ego Brihstan abbas. ✠ Ego Eadmær abbas. ✠ Ego Oscytel abbas. ✠ Ego Eadric dux. ✠ Ego Uhtred dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Ælfric dux. ✠ Ego Æðelmær miles. ✠ Ego Syferð miles. ✠ Ego Æðelweard miles. ✠

Ego Godwine miles. ✠ Ego Morcar miles. ✠ Ego Ælfgar miles. ✠ Ego Wada miles. ✠ Ego Ulfkytel miles. ✠ Ego Đurkytel miles. ✠ Ego Æðelwine miles. ✠ Ego Æðelwold miles. ✠ Ego Ælfmær miles.

DCCXX.

ÆĐELREḊ, 1012.

✠ Contra creatoris aeterni iusticiam dum omnibus ferme in nationibus tyrannizantium uis crudescit raptorum, qui ita aliena tollere sicut lupi cruorem agnorum sitiunt bibere, profecto iustitiae amatores sunt qui possessores quietos, inque propriis contentos priuilegiorum autenticorum cyrographorumue auxiliis sustentatoriis muniunt, prae oculis cordis illud Salomonis ponentes theologicum, 'Diligite iustitiam qui iudicatis terram.' Quapropter ego Æðelredus egregiae opulentaeque monarches Britanniae, legitimo iugalitatis uinculo mihi astrictae Ælfgyfae uocabulo praedium quoddam quod infra ciuitatis Wentanae moenia ad septemptrionis dextram iuxtaque politanam nundinationis plateam gratulabundus donaui, hocque pro testaminis titulo hac inculcare griphia demandaui. Quo quippe praedio basilica a quodam ciuitatis eiusdem praefecto nomine Æðelwino sancti Petri honore fabrefacta nitescit. Decretum igitur est ex censoria eminentiae nostrae ditione, quo praetaxatae conlateranae meae libertas haec firma et inuiolabilis, sed et ab omni seruitii mundialis iugo quamdiu Anglorum patriae facula eluxerit fidei secura permaneat et maxime ab his tribus causis, scilicet, pontium murorumque reparatione ac bellicae multitudinis additione; sitque in praedictae augustae arbitrio de hoc agere praedio uel adhuc ualens uel moriens, quicquid superna gratia suo inspirauerit animo. Quod si cuilibet

legirupi rancor multipetax quorumcunque posteritate temporum epilentico illectus spiritu hoc priuilegium autenticum quacunque temeritate quaue frustrare desudabit tergiuersatione ex obsoleto corpore diaboli extrahatur arpagine et in lebete Sathanae decoquatur, sitque infernalium offa carnificum in saecula, ni publicae poenitudinis remedio irae dei rumpheam super se euaginatam ob contradictionem qua hanc blasphemauit libertatem sedauerit. Praesignatum denique praediolum circumquaque sui ambitum habet huiusmodi. Ærest of ðǽre cyricean norð-eást hyrnan nygan girda andlang strǽte út on ða cýpinge; swá úp anlang cýpinge eahta gyrda ðet hit cymh tó Wistánes gemǽre; swá andlang Wistánes gemére nygon girda ðæt hit cymh on ðone wæterpyt; fram ðám wæterpyt .x. gyrda andlang stréte tó ðǽre cyrcean norðeást hyrnan. Anno igitur .M.XII°. ex quo agnus dei de utero parthenali processit incarnatus postmodum saecula stauro affixus saluauit, carta haec apicum ornatibus uestita est heroidis unimoda pietate confauentibus quorum onomata praesens inculcat catalogus.

✠ Ego Æðelred rex Anglorum huic libertati iugem praerogatiuam contuli. ✠ Ego Æðelstan filius regis tranquillae mentis fauorem augmentaui. ✠ Ego Eadmund clyto libertatem hanc liberam esse uoti compos renuntiaui. ✠ Ego Eadred clito animo hilari assensum beneuolenter accommodaui.

Rubric. De terra Gode begeate.

DCCXXI.

QUEEN ÆLFGÝFU, 1012.

✠ Đis ys Ælfgýfæ gegurning tó hiræ cinehláfordæ. Đæt is ðæt heó hyne bitt for Gódæs lufun and for cynescypæ ðæt heó móte beón hyre cwydes wyrðæ; ðonnæ cýð heó ðæ leóf bæ ðínre geðafiunga

hwæt heó for ðæ and for ðyræ sáwlæ tó Godæs ciricean dón wylæ. Ðæt is; ǽræst, ðæt heó ann intó Ealdan mynstær, ðǽr heó hiræ licaman ræstan þæncð ðæs landæs æt Hrisanbeorgan eall swá hit stænt, búton ðæt heó wylæ bæ ðínre geðafunga ðæt man freoge on ǽlcum túnæ ælne wítæþæównæ mann ðæ undær hiræ geðeówuð wæs, and twá hund mandcussa goldæs tó ðám mynstær, and hire scrin mid hiræ háligdómæ. And heó an inntó Nigean mynstær ðæs landæs æt Bleddanhlǽwe, and hund mancussa goldæs; and ánnæ offring disc intó Nunna mynstær; and ðæs landæs æt Hwætædúnæ intó Rummæsigæ Christe and sanctan Marian; and æt Cæstæleshammæ intó Abbandúnæ; and æt Wícham intó Baðum. And ic ann mínæn cinæhláfordæ ðæs landæs æt Weopungum and æt Hlincgeladæ, and æt Hæfæres hám, and æt Hǽðfælda, and æt Mæssanwyrðæ, and æt Gyssic, and twégea bæágas ǽigðær ys on hundtwælftigum mancussum, and ánræ sopcuppan, and syx horsa, and swá fala scylda and spæra; and ðám æðelingæ ðæs landæs æt Niwanhám, and ánæs beáges on þritægum mancussum; and ðǽra hlǽfdigan ánæs swyrbeáges on hundtwelftigum mancussum, and ánæs beáges on þritegum mancussum, and ánre sopcuppan. And ic ann Æðelwoldæ bisceopæ ðæs landæs æt Tæafersceat, and bidde hinæ ðæt hæ symlie þingiæ for mínæ módor and for me. And ic ann bæ mínæs hláfordæs geðafiungæ ðæs landæs æt Mundingwillæ, and æt Beorh ðán stædæ Ælfwerdæ and Æðelwærdæ and Ælfwaræ him tó gemánan hira dæg; and ofær hira dæg intó Ealdan mynstær for mínnæ cynehláforð and for mæ; and syllan hí ǽlcæ geare twá dægfæorman intó ðám twám mynstrum ða wilæ ðæ hí his brúcæn. And ig an Ælfwaræ míræ swystær eallæs ðæs ðæ ic hiræ álenæð hæfdæ; and Æðælfledæ mínæs bróður wífæ ðæs bændes ðæ ic hire álæneð hæfdæ; and ǽlchum abbodæ fíf púnd pæniga tó hira mynstres bóte. And

leóf be ðínre geðafiunga ðæt ic mótæ bætǽcen ðâm bisceope, and ðâm abbodæ, ðonæ ofæreâcan tó ðǽre stowe bótæ, and earmum mannum for me tó dǽlænne, swâ swâ him þincæ ðæt mæ for Godæ þearfliicust sî. And ic biddæ mînnæ cinelâford for Godæs lufum, ðæt næ forlæte mînæ mænn ðe hinæ gesǽcen, and him wyrðæ sŷn. And ic ann Ælfwerdæ ânræ sopcuppan; and Æðelwerdæ ânæs geræmodæs drincæhornæs.

DCCXXII.

ÆÐELSTAN ÆÐELING.

✠ On Godes ælmihtiges naman! Ic Æðelstân æðelinc geswutelige on ðisum gewrite hú ic mîne âre and mîne ǽhta geunnen hæbbe, Gode tó lofe and mînre sâule tó âlŷsednysse, and mînes fæder Æðelredes cynges ðe ic hit æt geearnode. Ðæt is ǽrest, ðæt ic gean ðæt man gefreoge ǽlcne wîtefæstne man, ðe ic on sprece âhte; and ic gean in mid me ðǽr ic me reste, Criste and sancte Petre, ðæs landes æt Eâdburgebyrig, ðe ic gebohte æt mînon fæder, mid twâm hundred mancusan goldes be gewihcte, and mid .v. pûndan be gewihte seolfres; and ðæt land æt Mérelâfan ðe ic gebohte æt mînum feder, mid þridde healf hund mancusan goldes be gewihte, and ðæt land æt Mórdûne ðæ mîn feder me tólet, ic geann intó ðǽre stowe for uncer begra sâule; and hic hine ðæs bidde, for Godes lofan and for sancta Marian and for sanctes Petres ðæt hit stondan móte; and ðæs swurdes mid ðâm sylfrenan hyltan ðe Wulfrîc worhte, and ðone gyldenan fetels and ðone bêh ðe Wulfrîc worhte, and ðone drenchorn ðe ic êr æt ðâm hirede gebohte on Ealdan mynstre; and ic wille ðæt mon nime ðæt feoh ðæ Æðelwoldes lâf me âh tó geyldende ðe ic for hyre âre gesceotten hebbe, and bætǽce Ælfsige bisceope intó Ealdan mynstre for mîre sâule, ðæt synt .xii.

pund be getale. And ic gean intó Cristes cyrican on Cantorebyrig, ðes landes æt Holungaburnan and ðes ðe ðertó hyrð, búton ðere ánre sulunge ðe ic Siferðe geunnen hebbe, and ðæs landes æt Gárwaldintúne. And ic gean ðæs landes æt Hryðerafelda intó Nunnan mynstre, sancta Marian þances, and énne sylfrene mǽle on .v. pundon; intó Niwan mynstre ǽnne sylfrene hwer on .v. pundon on ðǽre hálgan þrynnesse naman, ðe seó stow is forehálig. And ic gean tó Sceaftenesbyrig tó ðǽre hálgan róde and tó sancte Eádwarde ðára .vi. punda ðæ ic Eádmunde mínon breðer gewissod hebbe. And ic gean mínon feder Æðelrede cynge ðes landes æt Cealhtúne bútan ðán .viii. hidan ðæ ic Ælmére míne cnihte geunnen hebbe, and ðæs landes æt Norðtúne, and ðæs landes æt Mollintúne, and ðes seolferhiltan swurdes ðe Ulfcytel áhte, and ðére byrnan ðe mid Morcere is, and ðæs horses ðe Đurbrand me geaf, and ðes hwítan horses ðe Leófwine me geaf. And ic geann Eádmunde mínen breðer ðæs swurdes ðe Offa cyng áhte, and ðes swurdes mid ðám pyttedan hiltan, and ánes brandes, and ǽnne seolforhammenne bleðhorn, and ðára landa ðe ic áhte on Eást-Englan, and ðes landes æt Peacesdéle. And ic wille ðæt man gealeaste ælce geare áne degfeorme ðám hirede intó Helig of ðysse áre on sancte Æðelðrýðe messedeg, and gesylle ðǽrtó ðám mynstre .c. penega, and geféde ðér on ðone deg án hundred þearfena, and sý efre seó ælmesse gelést gearhwámlíce, áge land seðe áge, ðá wile ðe Cristendóm stonde; and gyf ðá nellað ða ǽlmessan geforðian ðe ða land habbað gange seó ár intó sancte Æðelðrýðe. And hic geann Eádwige mínen breðer ánes seolforhiltes sweordes. And ic geann Ælfsige bisceope ðǽre gyldenan róde ðe is mid Eádríce, Wynflede suna, and ǽnne blácne stédan. And ic gean Ælmére ðes landes æt Hamelandene ðæ he ǽr áhte. And ic bidde mínne feder for Godes ælmihtiges lufan and for mínon, ðæt

he ðes geunne ðe ic him geunnen hebbe. And ic gean Godwine Wulfnôðes suna ðes landes æt Cumtûne, ðe his feder æ̂r âhte. And ic gean Ælfðrŷðe[1] mînre fôstermôdor for hire miclan geearnonge ðæs landes æt Westûne, ðe ic gebohte æt mînan feder, mid þridde healf hund mancusan goldes be gewihte. And ic geann Ælfwine mînen messepreôste ðæs landes æt Heorulfestûne, and ðes mâlswurdes ðe Wiðer âhte, and mînes horses mid mînom gerêdon. And ic geann Ælmêre mînen discðene ðâra .VIII. hida æt Cateringatûn and ânes fagan stêdan, and ðes sceardan swurdes, and mînes taregan. And ic geann Siferðe ðæs landes æt Hogganclyfe, and ânes swurdes, and ânes horses, and mînes bôcscyldes. And ic geann Æðelwearde Stameran and Lyuinge ðes landes æt Tywinhâm. And ic geann Leôfstâne, Leôfwine brêðer, Cwattes ðêre landâre ðe ic of [h]is brêðer nam. And ic geann Leôfmêre æt Biggrâfan ðes landes ðe ic him æ̂r of nam. And ic geann Godwine Dreflan ðâra þreora hida æt Lutegâres hale. And ic geann Eâdrîce Wynflede suna ðæs swurdes ðe seô hand is on gemearcod. And ic geann Æðelwine mînon chnihte ðes swurdes ðe he me æ̂r sealde. And ic geann Ælfnôðe mînon swurðwîtan ðæs sceardan mâlswurdes; and mînon heâhdeôrhunton ðæs stôdes ðe is on Colingahrycge. And gehealde man of mînan golde Ælfrîc æt Bertûn and Godwine Dreflan æt swâ myclan swâ Eâdmund mîn brôðer wât ðæt ic heom mid rihte tô geuldende âh. Nû þancige ic mînen feðer mid ealre eâdmôdnesse on Godes ælmihtiges naman, ðæ̂re andsware ðe he me sende on ðone Fridæ æfter middes sumeres messedeg, bæ Ælfgâre Æffan suna; ðæt wes, ðæt he me cŷdde â mînes feder worde, ðæt ic môste be Godes leâfe and be [h]is geunnen mînre âre and mînre æ̂hta swâ me mêst rêd þûhte æ̂gðer ge for Gode, ge for worulde; and ðisse andsware is gewitnesse Eâdmund

[1] Var. Ælfswýð.

mīn brōðor, and Ælfsige bisceop, and Byrhtmēr abbod and Ælmēr Ælfrīces suna. Nū bidde ic eallan ðа witan ðæt mīnne cwyde gehȳran rēdan ǣgðer ge gehādode ge lǣwede ðæt hī beōn on fultume ðæt mīn cwyde standan mōte, swā mīnes feder leāf on mīnon cȳde stent. Nū cȳðe ic ðæt ealle ða þincg ðe ic tō Gode, intō Godes cyrican and Godes þeōwan geunnen hebbe, sȳ gedōn for mīnes leōfan feder sāwle Æðelredes cynges, and for mīre and Ælfðrȳðe mīnre ealdormōdor ðe me āfēdde, and for ealra ðāra ðe me tō ðysan gōdan gefulstan, and se ðe ðysne cwede þurhg enig þing āwended, hebbe him wið God elmihtigne gemēne, and wið sancta Marian, and wið sancte Peter, and wið ealle ða ðe Godes naman heriað.

DCCXXIII.

* ÆÐELRED, 1016.

✠ Quamuis quassantibus undique bellis piratarum infestorum nobis, tamen omnipotenti deo in nobis triumphanti, ac uictoriam iam crebrius praestanti eius munimine inuicto gaudentes. Pro amore ipsius cuncta gubernantis, ego Æðelredus rex Anglorum, quandam terrulam, hoc est, unam mansam sitam iuxta Maðelgæresbyri, tribuo cum eius appendiciis deo et sancto Eadwardo, et ad monasterium quod dicitur Eouesham fratribus ibidem deo seruientibus, quatinus libere uoti compotes aeternaliter possideant, tribus exceptis, scilicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. Quod ius antiquitus quidam raptor Wlfric ripa uocamine, a praefato monasterio inique abstulit, quod nos corrigendo denuo deo reddimus, omnia dona nobis donanti. Si quis forte auarus tyrannus, quod absit, hoc munusculum impie deo auferre conatur, caueat ne ipsi talis mulctatio accidat, qualem audiuimus illi Wlfrico ripa accidisse, hoc est, quod corpori eius

sepulto in Glastonia non licuit quiescere, antequam in stagnum Fearningamere uocabulo proiiceretur. Scripta est haec cartula anno incarnationis dominicae .M.XVI°. indictione .XIIII. his testibus quorum onomata hic infra scripta habentur.

✠ Ego Æðelredus rex deo omnipotenti hoc munusculum tribuo. ✠ Ego Dunstanus archiepiscopus cruce dominica consignaui. ✠ Ego Æðelstan clito consensi. ✠ Ego Lifingus episcopus consensi. ✠ Ego Eadnoðus episcopus consensi. ✠ Ego Ælfsinus episcopus consensi. ✠ Ego Buruðwoldus episcopus consensi. ✠ Ego Æðelstanus episcopus consensi. ✠ Ego Eadricus dux consensi. ✠ Ego Leofwinus dux consensi. ✠ Ego Ælfricus dux consensi. ✠ Ego Germanus abbas consensi. ✠ Ego Wlfgarus abbas consensi. ✠ Ego Ælfricus abbas consensi. ✠ Ego Ælfsinus abbas consensi. ✠ Ego Brihtmerus abbas consensi. ✠ Ego Eadredus abbas consensi. ✠ Ego Ulfcitel minister consensi. ✠ Ego Godus minister consensi. ✠ Ego Norðman minister consensi. ✠ Ego Birhtricus minister consensi. ✠ Ego Godwine minister consensi. ✠ Ego Eadwine minister consensi.

Ðys syndon ða landgemâre ðe syndon on ðese ealdan bêc âwritene. Ærest onlong Foss on ða hôcihtan dîc; of ðêre hôcihtan dîc on ðone brâdan þorn; on Foss; onlong Foss on ðene fûlan ford; ongean streâm on langan ford; of langaforda on Wênrîc; ongean streâme; of Wênrîc on ða grênan dîc; of ðêre dîc on ða brâdan strêtte; of ðêre strǽtte on ða grênan dîc; onlong ðêre dîc ðæt eft on Foss.

DCCXXIV.

LEOFSINE, 1016.

✠ Christo creaturarum propriarum omnia ubique regna suo in pondere et mensura disponente! Sanctarum scripturarum praecipui cultores suis hoc statuerunt dogmatibus quatinus quicquid mortalium uellent addere necessitatibus litterarum apicibus necteretur, ne forte in posteris rationes ad inuicem conpactas obliuio siue potius insidiosa fraus succedentium deleat. Propter quod ego Leofsinus episcopus, dei omnipotentis prouidentia pontifex, meo fideli ministro Godrico, aliquam partem ruris, id est .I. mansam in loco qui uulgariter Biscopes dun nominatur, cum omnibus ad eundem locum rite pertinentibus, pascuis, campis, pratis, et synderlice .XV. mǽd aceras on ðǽre eâ-furlunga forne gean Tidingtûn; et nigoðe healf æcer on Scothomme; and .XII. aceras yrðlandes betwyx ðâre eâ and ðâre dîc æt ðǽm stângedelfe; and ðone hagan on Wærincwîcan; and ðone Ælfrîces lǽge; and ðone þriddan æcer beânlandes on Biscopes dûne, ob eius erga me beneuolentiam humilique famulatu dignoque pretio libenti animo condono, ut ipse, uita comite, possideat salubriterque perfruatur; limite uero uitae illius transacta, duobus quibuscunque elegerit, in sua tamen progenie post se delinquat haeredibus; deinceps autem sanctae matri Wiornocensi reddatur aecclesiae. Maneat igitur praenominata tellus libera ab omni mundiali seruitute tributorum, exceptis sanctae dei aecclesiae necessitatibus, aut communi expeditione, uel pontis arcisue restauratione. Ðis sind ða landgemǽro intô Biscopes dûne. Ærest in fûle wellan; of ðǽre wellan andlang ðæs gemǽres intô Cloptûnes gemǽro; ondlang ðæs gemǽres ðæt on ðone feldene strēt; of ðǽre strǽte ðæt on ðone pyt; of ðâm pytte on ða heâfda; ondlang

ðâra heáfda on ðone brâdan mére middewardan; of ðâm mére andlang sîces on Ælfrîces brycge; of ðære brycge andlang furh on slâhhyll; swâ ðâr on ða heáfdo in ða sealtstrêt; of ðære stræte innon Scotbrôc; ondlang brôces ðæt onbûton ðone croft ðe Wynstân bylde; ðâr ûp on ða dîc ðe he gedîcte; ðæt on Scotriðes gemæro; ondlang ðæs gemæres ðæt on Wilmundigcotan gemæro; ondlang ðæs gemæres ðæt on berlandes heáfda; ondlang ðæs gemæres ðæt on Sceldes heáfda; ondlang ðâra heáfda ðæt on Ælflede gemæro; of Ælflede gemæro ðæt on Grentes mére; ðæt ûp on ðone grênan weg; ondlang ðæs weges ðæt eft in fûle wyllan. Scripta est etiam haec cartula anno dominicae incarnationis .M.XVI. indictione .XIIII. his testibus adstipulantibus quorum nomina inferius carraxata cernuntur.

✠ Ego Wulfstanus archiepiscopus Eboracensis aecclesiae confirmaui. ✠ Ego Leofsinus episcopus hanc meam donationem cum signo crucis corroboraui. ✠ Ego Æðelstanus episcopus subscripsi. ✠ Ego Godwine sacerdos. ✠ Ego Wulfwine sacerdos. ✠ Ego Ælfmær sacerdos. ✠ Ego Wulfwi sacerdos. ✠ Ego Æglwine leuita. ✠ Ego Byrtmær leuita. ✠ Ego Wilstan leuita. ✠ Ego Berhtwine leuita.

DCCXXV.

ÆÐELRED.

✠ SUMMO et ineffabili rerum dispositore in aeternum regnante! Omnibus gradibus qui in triquadro mundi cardine per theoricam uitam ad coelestis ac indeficientis beatitudinis iocunditatem peruenire satagunt, ultroneo deuotionis affectu cum tota mentis alacritate illuc incunctanter adnitendum est; quod quidam sapiens sagaci mente considerans sic fida pollicitatione ait, ‘Meliorem autem illum iudico et pro-

pinquiorem deo qui uoluntate bonus est, quam illum quem necessitas cogit.' Qua de re infima quasi peripsema quisquiliarum abiiciens, superna ad instar pretiosorum monilium eligens, animum sempiternis gaudiis figens, ad adipiscendam mellifluae dulcedinis misericordiam perfruendamque infinitae laeticiae iocunditatem, ego ÆÐelredus per omnipatrantis dexteram tocius Britanniae regni solio sullimatus, quandam ruris particulam, uidelicet .XIX. cassatos, in tribus locis, quae celebri æt Cadanno, and æt Stretle, necnon æt twam Lintunum, nuncupantur uocabulo, domino nostro Ihesu Christo et sancto Petro apostolorum principi, castaeque uirgini ÆÐeldredae ac sacris sororibus eius, una cum illa requiescentibus, aeterna largitus sum haereditate, ad usus monachorum in Elyensi monasterio degentium. Sunt autem duae ex hisdem .XIX. mansis in illo rure quod uocatur et Cadanno, et et Stretle .X. et twam Lintunum .VII. pro quorum possessione praediorum, abbas nomine Ælfsinus dedit regi praefato appensuram .IX. librarum purissimi auri iuxta magnum pondus Normannorum. Praedicta equidem rura cum omnibus utensilibus, pratis, uidelicet, pascuis, molendinis ac siluis, ab omni terrenae seruitutis iugo sint libera, tribus exceptis, rata, uidelicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde gyratur.

DCCXXVI.

EÂDMUND.

✠ In nomine almae trinitatis et indiuiduae unitatis, patris et filii et spiritus sancti, quibus est una essentia, par deitas, et indiuisa maiestas, communis apex, trinitas in nomine, unitas in deitate, aeternus ante omnia saecula, in fine saeculi homo factus ex uirgine ut nos redimeret quos creauit. Ideoque necesse est ut in istis transitoriis ac fugitiuis opibus adquiramus nobis in coelis manentem substantiam, quam nec oculus uidit nec auris audiuit nec mens percipere potuit humana. Cuius praedestinatione iccirco ego Eadmundus Æðeling rex, pro amore redemptoris nostri et propter nomen sanctum qui dixit 'Date et dabitur uobis,' ideoque nunc donabo deo omnipotenti exiguum munus ruricole in loco qui ab incolis uocitatur æt Pegecyrcan in perpetua haereditate, ad locum quod dicitur Nouum monasterium sanctae trinitatis ac genitricis domini nostri atque omnium sanctorum, pro redemptione animae meae et coniugis meae et pro anima Siuerði, id est unam mansam et dimidiam in supradicta uilla, et tres perticas in uilla quae dicitur Wealtun. Ita habeant sicut Siuerðus habebat in uita, in longitudine et in latitudine, in magnis et in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, theloneum aquarum, piscationem in paludibus. Sit autem praedictum rus liberum ab omni seruili tributo saeculariumque seruitiumque exinanitum, tribus exceptis, rata, uidelicet, expeditione, et pontis arcisue restauratione. Praecipioque in nomine sancti saluatoris, tam nobis uiuentibus quam etiam qui christianitatis nomine et in diuinae agnitionis fide censentur, ut huius libertatis statuta ad irrita deducere quispiam minime praesumat. Quisquis autem beneuola mente hanc nostram donationem et elemosinam amplificare sata-

gerit, in hoc praesenti saeculo uitae illius prospera foeliciter augeantur, et aeternae uitae gaudia aeterna succedant. Si quis autem, diabolica illectus prauitate, et hoc donum in aliud quam quod constituimus peruertere molitus fuerit, maneat aeternaliter retrusus inter flammiuomas aestuantis gehennae incorruptiones lugubre sibi solium uendicans, inter tres nefandissimos proditores Christi, Iudam, Annan et Caiphan, et in Satanae faucibus maneat deglutiendus, omnium infernalium morsibus carnificum sine fine laceretur, nisi hic digna satisfactione emendare curauerit, quod contra nostrum decretum inique commisit.

APPENDIX.

APPENDIX.

XVIII.

Hæc sunt territoria ad pecganham pertinentia primit⁹ ab occidente uedring mutha per illum portum ad locum qui dicitur holan horan fleot et sic ducitur in langport · inde ad aquilonem to unninglande · sic ad orientem on fleot super illud quod dicitur in ufesford · inde in locum qui dicitur cynges uuic · et sic ad locum qui đr langan ersc · inde on loxan leage · et sic in locum qui đr bebbes ham · inde in pontem thelbrycg · et sic ad aquilonem iuxta palustria loca · super hæc ad locum qui đr hylsan seohtra et sic ad orientem in uuærmundes hamm · hinc in uuadan hlæu · ab illo loco in fisc mere · et sic in brynes fleot · sicque dirigitur in mare. Sed et hi sunt termini pertinentes ad tangmere · primitus of hleapmere per uiam puplicam ad terram heantunensem ad angulũ circianum · ĩde in locum horsagehæg · et sic ubi đr hean ersc · hinc ad ælrithe · ab ipso riuo ad fraxinũ unum · et sic ad locum cealcmere · · hinc ad headan scræf · ab illo loco · to lulan treouue · et sic in tatanham · sic ad risc mere · ab illo loco to hleap mere · et sunt pascua ouiũ in meos dune pertinentia ad tangmere ·

XXIII.

De Cherletone.

Hii sunt termini terrae de Cherltone. Inprimis a loco qui dicitur Totleie directe per uiam usque quiccaeleyen uersus aquilonem ; et ex inde uersus meridiem usque la done ; usque la notte stokke ; et ab eodem usque cweok ende ; et ab illo loco usque Oddeburne, uidelicet, ad le crundle ; et tunc per filum aquae uel cursum usque æt waldes forde ; et sic directe per uiam usque ceasterbroke ; et tunc per cursum aquae usque la hide ; et ab eodem uersus occidentem ultra montem usque scorte slade ; et tunc directe per amnem usque cucwan welle ; et ab eodem fonte usque le niwe heme wodeweye ; et sic per uiam directe usque ad metam de Hanekyntone uersus meridiem ; et tunc ab eadem meta usque sondheye ; et ab eodem usque ad boscum inter duo clausa ; et sic per quandam uiam directe usque le brande stokke ; et ab eodem usque le hælde rode in parte aquilonari del perer ; et ab illo loco directe per uiam usque ad locum primo scriptum, scilicet, Totlere.

Rubric. Quomodo Æðelredus rex contulit Aldelmo abbati et Meldunensi coenobio Newentune et Cherletone iuxta Tetteburi.

XLV.

Haec terra praefata iugiter aecclesiae sanctae Mariae in Æbbandune subiecta sit.

LV.

Inprimis, Balgandun, Billeslæh, Westgraf, Heofentill, Baddandun, hoc est in occidentali parte flu-

minis; in orientali plaga Wudanbergas, Rugganbroc, Bromhlinces deen; inde on Sture; ondlonges Sture usque in Afene. Addidit etiam, etc. as in vol. i. ch. lv. Ærest of Leontan ðæt cume on blǽcan mére; ðonon ðæt cume in ða geapan linde; ðonon ðæt cume on lindwyrðe; swâ ðæt cume on Ciondan; of Ceondan ðæt cume on Reodmóre; ðonon ðæt cume on ða greâtan âc; ðonon ðæt cume in ða reádan sole; ðonon ðæt cume on cærs pytt; swâ ðæt cume in Usanmére; of Usanmére ðæt cume eft on Leontan.

LVI.

Ðys sind ða landegemǽre tó Ambreslége. Ærest úp of firne on Lincumbe; of Lincumbe on æscenege; of æscenege on mǽre díc; andlang díce on geofandene; of geofandene tó ðâm blǽcan móre; of ðâm móre tó mérbróc; andlang mérbróces on uffan heales; of uffan heale on Douerdéle; andlang Douerdǽles on salewerpæn; andlang salewerpæn út on Sæfyrne; úp andlang Sæfyrne; ðæt eft úp on Lincumbe ðǽr hit ǽr ârâs.

LVII.

Est autem haec praefata terra hiis limitibus circumsepta. West from Wícwone Beornedúne at ðe stapele siðe brâde mére; norð fro Beornedúne siðe ðe wowe brondred; siðe tó ðe waritroe; oppe longe dúne; siðe tó ðe þistel mére; siðe pinkenden intó esthem mére; ðat cum eft tó Beornedúne.

LIX.

His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis sinde ðа londegemǽre intó Mórtúne. Ærest of grindeles pytt on wiðimǽre; of wiðimǽre on ðæt reáde sloh; of ðâm sloh úp on ðа fearnige leáge; of ðére leáge on wulfan dúne; of ðére dúne on beran heáfde; of beran heáfde on wude crofte; of ðâm crofte on carca díc; of ðére díce on ðene bláce pól; of ðâm póle æfter long pidele intó ðâm mersce; of ðâm mersce ðæt æft on grindeles pytt.

LXI.

Inprimis a Twiford ex parte australi usque in Cronochomme iuxta decursum fluminis ambitus loci praedicti protrahitur; ac inde iuxta aquam usque ad diuisionem terrae de Fladeburg quae mere dic appellatur; et sic in directum per ascensum montis per medium ælde garen ad ealdene swinhage; ab ealdene swinhage ad Boelagesette; a Boelagesette in norð cnol; ex quo per lencdune usque ad diuisiones terrarum de Lench et de Heruertonne in Wennecumbe; inde per fulan broc usque in Harenwilles; et ab Harenwilles in Carkeford; ac inde in golde welle; et sic in longum riuuli usque in smal more syc; ac inde in Auenam; et sic in Offepole; ab Offepol in Pikeres homme; a Pikeres homme in Burglences; a hlence in ealdene dune; ab ealdene dune in ealdene myxan; ex quo in Buggilde stret; in Semeslod; ac inde in Chirchestige; a Chyrstige in Flittindgare; et sic in blackan pyt; a parte tum orientali non longe a blakene pyt in mere þurne; a mere þurne in Humburne; ex quo per norða mere in eastham more; inde in circuitu prati de Podden ho; dehinc in pode more; et sic in herien hale; iterum in Humburne in longum riuuli

usque ad Staniteforde; iterum in Buggild stret uersus Scene dune; ac inde in mere broc; a mere broc in mere dic; et sic in Winburne in lales þorn; a lales þorn in lauergeboerge; a lauerkeboerge in Podden homme; a Podden homme in pol þorne; a pol þorne in mere broc; et sic in Stanitan hulles syce; a syce in bureg welle; a bureg welle in bureg walles; ac inde in ealde gare quod indigenae nanes monnes land uocant secus Buggilde stret; ex quo a parte occidentali usque ad boerges; a boerges in Halwichestan; ab Alwichestan in Cademunstre; a Cademunstre in bleche mere; a bleche mere in bracede stane; a bracede stane in eald gare in Willerseiam; a Willerseia in sondbroc; ex quo in hege weie; et sic in norð homme; a norð homme in brer þurne; dehinc in Hecheneige; ab Echeneige in Badeswelle; a welle in litle þurne; a þurne per Pichedes ho in prestes mede; ac inde in mere þorne; a mere þorne in brode mere; a brod mere in east mere lowe; inde in poticot; a poticot in þritti acre; et sic in rug weie; a rug weie in mere dic; a mere dic in wadberegwe; a beregwe in lihte mede; iterum per mere dic in esen burnen; iterum in mere dich; deinde in wurte mede; et sic in mere broc; per mere broc usque in domnipol; ex quo in halles burge; ab halles burge in mere welle; a meres welle iterum in Auenam.

LXXII.

Ðeara walde þeocting peorrocas hlossanhā̂m on oxnai eâ ânne þrede brûnes beâm on þeoðera; et on blean ânne þrede; et on bocholte ânne þrede.

LXXXIX.

In borea, Roddanbeorg; in oriente, Smiececumb; in austrum, Sengedleag, et Heardanleag, Neglesleag

in mor, totus Uuidancumb in Carlesleage, in occidente, Hæslburg, Haboccumb; in aquilone, Iemyð-leag.

XCI.

✠ Ego Æðelbaldus rex Merciorum, signum sanctae crucis imposui, cum terminis. Of cunuglan sulhforda ondlong drihtnes dene on leppan crundlas; ðæt on eást hleopan; and swâ on ruwan berh; ðonne þweres ofer ða dene on ða ealdan dîc æt Lec.

CII.

Đis syndan ða landgemǽru tô Tredingctûne. Of Stûre on ða stân scale; ðonne be ðân heáfdan; ðæt on ða dûnes ende; ondlong dûnes ðæt on scîre mêre; of scîran mêre ðæt on Brôcnanbyrh; of Brôcnanbyrh on ðæt riðig; ondlong riðiges on môrseáð; of môrseáðe on Siðryðe wellan; of Siðryðe wellan on rŷdmǽdwan ûfewarde; of reódmǽdwan on háran stân; of hâran stâne on ða langan dîc; ondlong dîce ðæt on ðone pyt; of ðâm pytte ðæt on reódwellan; of reódwellan ðæt on ðone ofer; ondlong ofres ðæt on Stânford; of Stânforda ondlonges ðǽre lace; of ðǽre lace sûð be ðâm heáfdon ðæt on râhweg; ðæt ondlong râhweges on râhdene; ðæt ðonne on Wádbeorgas; of Wádbeorgan ðæt on ðone rycweg; of rycwege on hwǽte dûne; of hwǽte dûne on ðone stapol; of ðǽm stapole on ða mǽrdîc; ondlong dîces ðæt on Stûres streâm.

CIX.

Haec terra circumcincta est hiis terminis. A Quencgatum in meridiem extensas habens tres perticas;

et inde in occidentem rectissima linea diuidit regis terram et istam .XXIII. perticis usque in maceriam quae in aquilonali parte ciuitatis muro adiacet uirgas habens .XXXIII.

CXV.

A meridie de ualle quae dicitur Asancumb, in occidentali plaga in unum fontem qui appellatur Diernanwiel; deinde in collem quem incolae appellant Đornhill; deinde in desertum on Picelon þorn; et tunc ultra flumen Weluue in fontem Holanwielle; et inde in desertum in unam fossam quae est iuxta fontem riuuli quem incolae uocitant Sealtbroc; et tunc in eundem riuulum usque flumen Welwe; deinde in ripam fluminis usque uadum Welwe; et tunc in uiam publicam usque sambucum quam uocitant Ellentreow; et inde in torrentem lutosum in uadum orientalem; inde sursum per campestria inter duas petrosas uias ad supranominatam uallem Asancumb.

CXVIII.

Ærest fram mŷðan in cyrstelmæl âc; of cyrstelmǽl âc in eâst ende teôuelége; of teôfeleâge in ðæt syrftreôw; of ðâm syrftreôwe in ðæt ruge mapeltreôw in forweard werdûne; of foreweard werdûne oð middewearde wer; of midde werdûne in werdûn brôc; of middewerdûne brôce in middanwearde langandûne; of middanwearde langandûne in sceapweg; of scearpwege in hwǽtaleâge; of hwǽtalége in hensbrôc; of hensbrôce in salwarpan; of sealwarpan in holan weg; of ðâm wege in ða hwîtan biricean; of ðǽre birican in Alcherdes ford; eft of salwarpan in ða ifihtan âc; of ðǽre âc in ða mǽr âc;

of ðǽre ác in bennic æcer; of ðám æcere in cærsa bæt; of ðám bæte in pipan; of pipan in wiði bróc; of ðám bróce in ðæt þruh; of ðám þruge in holan weg; of ðám wege in bridenan brygge; of ðǽre brigge in cumb; of ðám cumbe in alebeardes ác; of ðǽre ác in ða heortsóle; of ðǽre sóle in ða þísle; of ðǽre þísle eft in ða mýðan.

CXIX.

Ðonne sind ðis ða sutulustan gedere tó beasfeld. Ærest on norðeweardan eástrihte of Ellenbeorge .xv. girda; ðán on súðrihte swá in oulman strecte oð landes ende; ðonne west be ǽwille mearce oð ðone cwichege; súð andlang heges on ðane brádan hegewai; ðonne on cingdene on abbudes mearce; of abbudes mearce eft on Ellenbeorch.

CXX.

Sunt autem termini illius. In orientali plaga Cenepes moor; in australi, Heortuuelle æt múles hlæwe; in occidentali, fluuius antenominatus Bladen; in aquilonali, Ælferamere insuper æt Cettantreó, adque adiacent plurima confinia uiculorum.

CXXIII.

Hic sunt termini praefati ruris. Andlang englunga dene swá wæter wile yrnan in hǽðenan byrigels; á be wyrtwalan in bárfódslǽd; and swá on timberslǽd in stæpacnolles scydd on hanslǽdes heáfdan; ðæt innan grénan weg; ðanon innan healde mæres hlinc in stánora lége; ðæt in stánméres hlinc on catedenes heáfdan; ðæt in holeméres hlinc innan

stânbeorh; and swâ in smalan æsc in ðonne mapultre; on west healf assundene from ðâm mapoltre in edles pyt; ðæt in dragmǽres hlinc; swâ in rugawíc in deópan hâmsteale on hremhryc; ðæt in ðone fúlan slo tô sigordene; swâ in badan dene in clacces wâdlond; and swâ intô lufan mére; ðǽr út on ðæne feld on grottes grâf; ðæt in ceorla pytte tô ðǽre fleótan; ðæt on crawan þorn on ðonne hǽð on hweolriðig; swâ on mórpyt on senthylle in hroppan bróc; â be bróce on ða ealdan díc; ðæt on crypsan hylle; on scyttan mére; ðæt on scyttan dúne; swâ on smalan bróc tô Cnihtabryge; and swâ tô winecaleâ on ðæne hǽðena byregels in colnaran.

CXXVI.

Haec enim sunt nomina finium terrarum ad supradictam uillam adiacentium. Primus de Tamede múð-an recto cursu in Oswynna bæce; deinde in Wuda mór; sic extenditur in Wætansíc; sic statim in locum quae dicuntur bakas; proinde in ueterem uallem; de illa ualle usque in Secmǽres oran; sic recto cursu in pulles camp; sic in longum usque ad þorn brycge; inde quoque in Kaderapull; de Caderapulle in Becha brycge; de hoc ad introitum hypes mór; de ipsa móre in Coforet bróc; in illam hagan; post illud ad tumulum uocitatum Kett; ex Kette usque ad monticulos; ex inde uero in Lawern; sic usque ad at síce; post usque ad quercum quae nuncupatur scip âc; inde autem ad locum dictum greâtan æspan; et ex eo loco ad hreadan sloh; deinde uero ad alios monticulos; postea uero ad uiam quae dicitur Fíf âc; recto itinere ad easdem Fíf âc; proinde autem ad þreom gemǽran; et ex illo loco recta occidentis semita in illam díc; sicque protenditur in kyllan hrygc; deinde in Syllweg; sic extenditur in hǽðihtan leâhge; et

ita in fúlan sloh; post hinc supra Buttingc gráf in locum dictum Eclesbróc, qui terminus adiacet in Doferic, usque ad Sæferne; quod transit in ore Temede.

Ðis synd ðа landgemǽra intó Wícan. Ærest of Temede gemýðan; andlang Temede in wynnabæces gemýðan; of wynnabæce in wuda mór; of wuda móre in wætan síce; of ðâm wætan síce in ðа bakas; and of ðâm bakan in ðа ealdan díc; of ðǽre ealdan díc in secges mére; and of secges mére in ðes pulles heáfod andlong tó þornbrycge; of þornbryccge in kadera pull; of kadera pulle in beka brycge; of becha brycge in forewardan hipes mór; of ðâm móre innon coforð bróc; of ðâm bróke innon ðone hagan; æfter ðâm hagan innon Kett; of Kette in ðа hlâwas; of ðâm hlâwan in Lawern; of Lawerne in ðæt at síc; and æfter ðâm síce innon ðа scip ác; and of ðǽre scip ác in ðа grátan æspan; and swá in ðæt hreáde sloh; of ðâm slo innon ðа hlâwas; and of ðâm hlâwan in fíf âcana weg; and æfter ðâm wege innon ðа fíf ǽcc; of ðâm âcan innon þrim gemǽran; of þrim gemǽran in lacge burnan; of ðǽre burnan tó míla stâne; of ðâm stâne on ðа háran apeltreó; of ðǽre apeltreó innon Doferic; æfter Doferice in Sæferne; and andlang Sæferne in Temede múðan.

CXXXII.

Huic uero terrae adiacent pratae ubi dicitur Hreódham in quatuor locis. In uno loco .XVII. agros; on eastan, Clifwara gemǽre; and on súðan, Tucingnæs; and on wæstan, Culinga gemǽre and on norðan. Et in alio loco .XII. agros; on eástan is Culinga gemǽre; and on súðan Clifwara gemǽre and on westan and on norðan. Et in tertio loco .VII. agros; be eástan is mearcfleót; and be súðan and be westan and be norðan is Clifwara gemǽre. Et in quarto loco .VI.

agros; be eástan is Clifwara gemǽre; and be sũðan is Culinga gemǽre; and be westan is and be norðan Clifwara gemǽre.

CXXXIII.

Ab oriente uallem uocatam · Cymenes denu · et sic in longum illius uallem [ad] . . . nes geat et sic i[n] affricum uergens in longum illius septi tendit ad · peadan stigele · deinde p iddem septum · in · filiðleage · australem partẽ · inde in longum predicti septi in quoddam uallũ · in · haran dene · sicq · p hoc uallum ptingit ad illum agellum [qđ] dicit[r]. tatan edisc · et sic p occidentalẽ plagã eiusdem agelli iacet in illos tumulos [predic]toꝝ · deinde in bedewindan · et sic in longum illius spineti in horselget · et continuo . . . . . . linames dene geate et extenso tramite eiusdẽ septi · to holhrygc gete · et eodẽ . . . . feldgeate · et eodem septo to baggan gete · ⁊ sic in illud septũ · to bradan leage · transitq · illo septo bradan leage intrans in · standene · et in longũ eius in qđdam uallum eiusq. ualli serie in · puttan ealh · et sic in longum aggeris to bulcan pytte · indeq · in longum uallis et sic emenso spatio stratae in quoddã petrosũ cliuum · et ex eo ; · baldwines healh · appetit supremum sic in quoddam uallum · eiusq · tramite ꝑgressum in illum uallem ab austro · bulcan pyttes · sicq · in longum ualli ꝑgressa in illa antiqua monumenta in locum ubi a ruricolis dicitur · æt ðæm holen stypbum · sicq · ad illos gabulos · in longum gemærweges · to wadbeorge · sicq · of wad[beorge] in illum montem q[i] dicit[r] forsca burna · ⁊ eius ex alueo intrat bedewindan · indeq · item in cymenes dene.

CXXXIV.

Ǽrest of Winterburnan intó mǽgðan wyllan; of mǽgðan wyllan on Puttan crundell; of Puttan crundelle on brádan beorh; of brádan beorge on ðone ellenstub; of ðám ellenstubbe on ðone ýfemestan hangran; þurh ýfemesta hangran on hrisweg; of hriswege ádúne tó ðǽre dene; andlang ðǽre dene tó Ǽgan stáne; of Ǽgan stáne on mǽrweg; andlang mǽrweges on Pumere; of Pumere on bedewellan; of bedewellan súðrihte on winterburnan.

CXXXVI.

Ðys sind ða landegemǽra intó dunnestreattúnne. Of dunne díc intó ðám fox hole; of ðám fox hole intó ðæt óðer clif; big ðám clife tó ðére blinde wylle; of ðére blinde wylle innon ðane stán; of ðám stáne tó ðám heáfde; big ðám heáfde tó ðére fureh; æfter ðére fureh intó horsen dúnes slead; of horsen dúnes slead innon hæssucmór; of hæssucmóre innon ðére endefureh; of ðére endefureh in cærswylle; æfter cærswylles síce innon hǽn streát; of ðám streáte tó ðám twám stáne; of ðám twám stáne innon gréne beorhes síce; of ðám síce tó ðám hǽðe; of ðám hǽðe innon heaðeboldes þorne; of heaðeboldes þorne innon meoson móre; of meoson móre tó gices díc; of gices díc innon Bladene; of Bladene innon Eownilade; of Eownilade úp on ðene hǽð; ofer ðene hǽð innon ðám sandseáðe; of ðám sandseáðe innon dunnes sleade; of dunnes sleade úp on áchylle; of áchylle innon ðére bytine; of ðére bytine in Foss; æfter Foss tó ðám heáfodstocce; of ðám stocce innon mórdene; of mórdene innon ðére saltstrét; of ðére saltstréte tó ðám heáfodlonde; of ðám heáfodlonde innon dunnen

cumbe; of dunnen cumbe innon dunnen dîc; of dunnen dîc in twise beorge; of twise beorhge in hriscpyt; of hriscpytte intô ðêre dîc; of ðêre dîc innon wudeweig; of wudeweige innon ðæt eâdenn; of ðâm eâdenne æft in dunne dîc.

CXLIX.

Ærest ûpp of coleneâ æt ðǽre lange hegge ænde eâst intô heiden ûp tô boiwîc; fram boiwîc tô ðâm cupe; fram ðâm cupe intô ðâm middelan ðêre strête; andlang strête intô hilce sloð; fram hilcen sloð tô Tiðulfes treôw; fram Tiðulfes treôw tô hæselhyrste gate; fram ðanon tô ðâm fûlen gate; ðanon intô ðâm westheale; swâ tô buleðe heige; fram buleðe heige tô Lûsebyrge; swâ ðanon intô ceâlden leâ; and swâ eft intô coleneâ be midelen streâme.

CL.

Ðis syndan ða landgemǽru tô Wendles clife. Ærest of ðâm forda æt hleowede hlâwe swâ se brôc sceôt on nânes monnes land; ðæt swâ on wirdene; ðanen on râhlinc; ðonen on dyrnes treôw; ðonon on heânes pôl; ðanan on ða ealdan dîc tô imman beorge; ðonan on hwætan mersc; swâ on sûðbrôc; andlang brôces on blâcan mêre; swâ on ða ealdan dîc; andlang dîces on âne riðige; of ðǽre riðe on âne ealde dîc; of ðǽre dîce on tyrl; andlang tyrl on mǽrbrôc; of ðâm brôce on ðone ealdan weg; andlang weges ûp on Coccan burh; of ðǽre burhges gete on Hengestes heâfod; swâ on ðæt slǽd tô Cŷppan hamme; on âne riðe; andlang riðes on ðone herpað tô hindehlŷpan; ðanon on scîrwyllan andlang cumbes on fearnslǽd; ðanan on watancumb; ðanon on wulfleâge; ðanon on calf-

healas andlang weges tó finan mǽdwuum; and swá tó weohles heale; and swá tó Antan hláwe; and swá on Pippan slǽd; and on Herrihtes beorh; and on hweogelweg tó ðán ráhhege; on heáfocwyllan; andlang riðes on tyrl; andlang tyrl onbútan ða mǽdewe; swá on ðone ford æt hleowede hlǽwe.

CLIV.

Ðis syndon ða landgemǽra intó Brádewassan. Of Temede streáme in wynnabæce; of wynnabæce in wudumór; of wudumóre in wætan sihtran; of ðám wætan síce in ða bakas; and of ðám bacan in ða ealdan díc; of ðǽre ealdan díc in seges mére; and of seges mére in ðæs pulles heofod; and of ðám heáfde tó þornbrycge; of þornbrycge in ðone pull; and æfter ðám pulle in baka brycge; of baka brycge in ðæt wæte sícc; and of ðám síce in foxbæce; of foxbæcæ in ðone wulfseáð; of ðám seáðe in ða ealdan stihle; of ðǽre stihle in dodhǽma pull; of ðám pulle eft in Temede streám.

CLX.

Sunt autem termini. A loco qui uocatur Hrofesbreta usque in arborem quae uocatur Cutuis ác; et inde uia recta per medium campum qui appellatur Hiuetin-hamstedi usque in locum qui dicitur Halles meri; et inde circumit per locum qui uocatur Heortleágu; usque in flumen Medeuuæge.

CLXXIV.

In uilla de Puritone .xxxv. terrae sunt, et hii sunt termini terrae eiusdem. Inprimis a loco qui dicitur

Lortinges bourne usque teowes þorne; et ab eodem loco usque Hermodes þorne; et ab eodem usque blakemere; et ab illo loco usque hassukes more; et ab eodem uersus aquilonem usque ad fossatum quod appellatur olde dich; et per illud fossatum directe usque richsbed; et ab eodem usque ad aquam quae uocatur Worfe; et sic directe per aquam usque la steorte; et ab illo loco usque la wyðie; et ab eodem usque helues þorne; et ab illo loco usque la westapele; et ab eodem usque Butlesleyé; et sic usque Wrkeleye; et ab eodem usque brokouere fortwarde, id est, in principio; et ab illo loco usque la pinne uel penne; et ab eodem usque crokrigge; et ab illo loco usque Woburne; et ab eodem usque fossatum quod extendit se in Wlfmere; et ab illo loco per le appeldore usque ad la freynne; et sic ab eodem usque ad Calofurcia; et ab illo loco usque in appeldore selewyke; et ab eodem usque weðerstoche; et ab eodem usque le esc ultra Gustingeleye; et de Gustingleye usque la rode uersus aquilonem; et ab eodem rode usque ad locum primo scriptum, uidelicet, Lortinges bourne.

CLXXVII.

His uero notissimis terminis circumgyrata est. In aquilone publica stratus; in oriente ita est; in meridie terra sancta Eanswiðe; in occidente Denetun.

CLXXX.

Huius uero agelluli hi sunt certi termini. In septentrionali parte continet Hyðwaldan hlau; et in aquilonali plaga ipsius aggeris uia publica portendit a borea usque in orientalem finem contra solis ortum oð Suiran; et sic ab euro in australem plagam per ual-

lem unam usque ad stagnum quendam cuius uocabulum est Ceabban solo; ab ipso uero loco rectissimo tramite per unius sepis longitudinem tendendo peruenit ad Hwatelege gæte ultra Bradan leah; et sic ab ipso confinio ab affrico uel a fauno habet eodem longitudine portendente sepe transuersum Horsan leah certissimum terminum usque ad Griman edisc; deinde uero ab Griman edisce in ipsam occidentalem plagam a meridiana parte super Heigdune aptissimo cursu contra solis occasum ad bican stapule competenter uertit; tum itaque re-gyrando a bican stapole per profunditatem et medietatem unius uallis iuxta unum aceruum lapidum quod nos stancestil uocamus; a curio habet Coðongian; et ita ad supradictum locum circum-gyrando; a Coðongian usque ad Hyðwaldan hlau reuertit.

CLXXXVIII.

Ab oriente fluuius Stur; ab occidente et ab austro murus ciuitatis a statu aecclesiae protenditur in aquilonem emissione uirgarum circiter ut fertur quindecim.

CXCIII.

Et haec sunt territoria. Diuisiones. Ǽrest of Swȋnforda ȗpp andlang brȏces tȏ Ceȏlnes wyllan; andlang hegerǽwe tȏ luttes crundele; ðanon tȏ grȃfes owisce; andlang owisce tȏ wege; andlang weges tȏ Ælesbeorge nyðer on Alercumb; andlang Alercumbes ȗt on Afene; andlang Afene ðæt eft on Swȋnford.

CCII.

Ðis syndon ða gemǽru. Ǽrest grǽfan hrycg se wudu tȏ dȗnhȃmstyde; ðanon on brȃdan edisc; ðanon

tṓ Cyran leâge; swâ þweres ofer ðæt grâf on stâneh-tan ford; ðanon be westan ða leâge eft tṓ grâfan hrycge.

CCIX.

Ðis synd ða landgemǽru tṓ Halhagan, wudes and feldes. Ðæt is, ǽrest æt ðæs bernes ende æt ðæs wæteres sprynge; æfter ðâm wætere intṓ Hallinga homme; of ðâm homme intṓ rames cumbe; æfter ðâm grénan wege intṓ ðǽre mylustíge; of ðǽre mylenstíge intṓ cyles dene tṓ ðâm hâran stâne; of ðâm stâne into scobbestâne; of scobbestâne sûð tṓ ðâm lytlan beorge; and swâ sûð ofer Turcen dene intṓ ðâm crumdæle; of ðâm crumdæle sûð and west to ðǽre ealdan díc and .II. æceras wiðûtan; and swâ west wið ðân heâfdan ðæt hit cymð tṓ ðǽre ealdan dûne; andlang dûne west ðæt hit cymeð intṓ Dina mṓre; of Dina mṓre intṓ Héhstânes pytte; of Héhstânes pytte eâstward bi ðâm heâfdan tṓ ðâm hǽðenan byrigelse wið Heallinga weallan; swâ eâst ofer ða sealtstrǽt tṓ ðâm crundælan; of ðâm crundælan bi ðâm heâfdan tṓ ðæs bernes ende.

Ðis is ðæs wudes gemǽre. Ǽrest of hrambrṓces forda sûð ðæt hit cymeð tṓ ðâm slǽde; of ðâm slǽde ðæt hit cymð tṓ bacga slǽde; of ðâm slǽde ðæt hit cymeð ûp tṓ ðâm hrycge; of ðâm hrycge west ðæt hit cymeð tṓ ðâm lytlan sceagan; and swâ west ofer ða saltstrǽte tṓ ðæs wudes efese; west swâ ðæt hit cumeð tṓ ðǽre hwítan díc; and swâ âdûn ofer ða ecge ðæt hit cymð tṓ Crimes hylle; of Grimes hylle ðæt hit cymð tṓ sponwælle hǽfdan; and swâ west ðæt hit cymð tṓ ðǽre brâdan âc; of ðǽre brâdan âc ðæt hit cymð tṓ ðǽre wohgan apeldran; ðanon norðrihte ðæt hit cymeð tṓ ðǽre hâran apeldran tṓ ðâm brṓke; æfter ðâm brṓce ðæt hit cymð tṓ ðâm gemýðan; of ðâm gemýðan eâstriht ðæt hit cymeð

tó Buddincwícan eástrihte; swâ út of ðâm wudu; of ðæs wudes efese ðæt hit cymeð tó sibbe stapele; of sibbe stapole æfter ðâm slǽde ðæt hit cymeð tó þeófa dene; and swâ eástriht be ðâm wuda ðæt hit cymeð tó mǽr apeldran; and swâ æfter ða norðmæstan portweige ðæt hit cymð eft intó Ramforda.

(Alia manu, inter folia.)

Ðis his ða londgemǽra of Halhegan intó Wontes forda. Of Wontes forda in Wontes díc; of Wontes díc in Ceor; of ða Ceore in Cisburne; of Cisburne in cattes stycc; of cattes stycce in gréne weg; onlong ðæs gréne weges in þreom âc; of þreom âc in gundes stíge; of gundes stíge in neówe heg; æfter ðâm neówe hege ðæt cyme in Laure; æfter Laure ðæt cyme in Lauric; æfter Lauric ðæt cyme in baldenæsces ford; of baldenæsces forde in ða wǽriht âc; of ðæt wǽrriht âc bi ðæt wâdlond; of ða wâdlonde in Gearri ford; of Gearri ford in brâde burne; of brâde burne in ða alde díc; of ðǽre alde díc in síce æt Halheogan betweonen Griman and Halheogan in wǽrlégan; of wǽrléga in Sæferne streâm. Ðis synd ða londgemǽra intó Halheogan on west half Sæferne.

CCXXXII.

Primitus of alorriðe úppe on ânne þoure; ðanen on ânne walledích; ðannen þurh reowe on Délesburg middenwearde; ðanen tó Cylberge; ðanen on wyrtruman; ðanen on burg; ðanne on ânne dích one ðane ealdene hage; ðanen anlang ðies hagen oð ânne þorn on hacggenhamme; ðanen on ânne hege; ðat on irichte on ânne oc; ðonne ést ouer melenbróc on ânne; ðæt on ânne stapel; eft tó ânne alerriðe.

CCXLII.

Ðis is ðæt landgemǽra intó Crohleá. Ǽrest of Crohwællan intó mægidna brycge; of mægidna brycge eall ábútan snoddes leá in hymelbróc; æfter hymelbróce in hunigburnan; æfter hunigburnan in Godincges gemǽra æt Brǎdigcotan; of Godinges gemǽra intó ðâm síce be Crohleá wuda; and æfter ðam síce intó Oddinga leá wuda; ondlang ðæs aldan geardstealles intó Hudigtúna gemǽra; and swá æfter ðâm hege stealle eft intó Crohwællan.

CCLXII.

Primum Tomsetna gemǽre and Pencersetna foran rehtes gæt in Wǽrburge róde; deinde ad rischylle bi ðǽm earðlande foreweardum; sic in strǽtmére; tunc in Hǽðleâge sceagan ðǽr he þynnest is of strǽtmére; deinde in Hǽðleâge wællan; sic in midlestan dene; tunc úfan in blǎcan mére; deinde in Ceólferðes mór; ðæt ymbe Ceólferðes æcer út an ðæt úfan in colle; suuǽ andlang streámes in wiððan weording; ðonan in heodenes sceagan foreweardne; andlang riðges swá in ða twislihtran biricean be súðan Coenberhtes grǽfe; ðæt ofer mearðes hrycg þueres; and ðonon in wiðing mére; ðǽt út wið hopwudes wíca; ðonne ondlanges ðæs heagan ðæt úfan be eamban erne súðan; ðæt úfan in hâran eapolderne; ðonan úfan in cráwan bróc; swá tó Pendan ǽc; ðonon úp in ǽnne wiðing; á bi twige ðæt hit cymeð tó Wermundes erne westan; suá ymbe cráwan hyll útan ðæt hit cymeð tó ðâm gemýðum; ðæt úp be ðâm gemǽnan lande in hǽðbeorh middeweardne; and ðonne in Scírburnan; ðonan in reádan sloe; suá in mǽre bróc; ðonan wið Heortsolwe; ðonne wið râhgeléga; ðonon

in âne linde Byrnhelmes gemǽre and cyninges and Eádbaldes ; suâ in ânne æsc ; and ðonne ût in Creodan âc ; sué in Tyes mére ; ðæt ðonan ût ofer ðæt hǽð in Babban fælinge ; sué tó Wylheardes trie ondlang ðæs holan weges ; ðonne út ofer ðæt hǽð wið Cybles weorðiges sûðewEARDES ; ðæt ðǽr foranrehtes in ða róde ; ðonan eft in Hǽðleâge wyllan.

CCLXIII.

Hii sunt termini terrae de Damices eye. Uidelicet primo a loco qui uocatur Damices eye directe per Auene usque Wodebrigge ; et ab eodem loco usque strenges buryeles ; et ab eodem loco directe per fossatum quod appellatur holde diche usque Budegete ; et ab eodem loco usque ad locum quod appellatur heðene burieles ; et ab eodem loco usque ad grete hames suð hele ; et ab eodem usque ad quoddam lignum quod appellatur grete trewe ; et sic ultra clytes combe usque le stanclyf ; et ab eodem loco directe per quendam locum qui appellatur le egge usque ad locum qui dicitur scufan borwe ; et ab eodem loco usque ad fontem qui appellatur swynes welle ; et ab eodem fonte usque hayeleye gate ; et ab eodem loco directe in Dameces eye borne buye ; et ab eodem loco usque le rigweye, uidelicet super le heðene burieles ; et ab eodem usque ad le wyðy bed, uidelicet ad eundem locum qui appellatur heued aker hende ; et sic ab eodem loco usque le apeldore stoc ; et ab eodem usque Auene, uidelicet ad locum qui dicitur le syche ; et ab eodem loco directe per Auene circa locum primo nominatum, uidelicet Dameces eye.

Hii sunt termini prati quod uocatur Swanhammes mede quod pertinet ad Damices eye. Primo a quodam loco qui uocatur torre qui iacet in parte occidentali eiusdem prati usque ad spinam quae appellatur ay-

þorne a midewarde; et ab eadem spina usque ad riuulum qui dicitur Ydouere, uidelicet contra le holde garanne; et sic directe per Ydouere usque le blake pole; et ab eodem loco usque ad quandam petram recte contra le ellarne; et sic ab eadem petra directe per uiam usque ad locum primo nominatum, uidelicet, la torre.

CCLXVI.

Ðis syndon ðæs landesgemǽru æt Grimanleáge.

. . . .

Ærest of Seferne be higna gemǽre on sceacon halh; and swá be ðǽre alra ofesce in ða neówan díc; and swá úp ondlang ðǽre neówan díc ðæt on ða aldan hegestowe; and sýððan á ondlang ðǽre ealdan hegestowe on ðone folchearpað; ðæt úp ondlang ðæs hearpoðes tó ðǽm Criste mǽle; and swá fram ðám Cristes mǽle ofdúnweard ondlang ánre ealdre díc westweard and norðweard; ðæt in ælrbróc; and seoððan á swá alrbróc ligeð úpweard tó Mosetena gemǽre; and swá big Mossetena gemǽre ofer Sihtferð on ðone ealdan kyninges hagan; ðæt swá andlang ðæs aldan cyninges hagan norðweard tó ðám aldan stódfalde; and ðonne fram ðám aldan stódfalde bi Beonotsetena gemǽre on Sihferð; and swá ondlang Sihtferðes in Bæle; swá ondlang Bæles in Séferne. Ðis syndon ðæs londes gemǽre æt Mosleáge. Of ðǽm aldan felde westreht on gearnec; swá ondlang bróces on ðone gemǽr hagan ofer fildburnan on timberrycg; ðonon on beostinghrycg; swá eástweard on blácan brygce; ðanon eft on ðone ealdan feld.

CCLXVIII.

Ðis syndon ðǽra .XII. hida landgemǽre intó Cyrnea and tó Calmundes dene ðe Beorhtulf cyninc gebócode

Ælfege his fæder sune. Ǽrest on Bereforda; of ðǽm forda on willan dīc; of ðǽm dīce ðæt on swiftan beorh; of ðǽm beorhge ðæt on ebbel dīc westwearde; of ðǽre dīc ðæt on eā in Brihtinc brōc; of ðǽm brōce ðæt on Cyrnea ā ongean strētun ðæt on Hrindan brōc; of ðǽm brōce ðæt on gerihte ðæt on ðone stān; of ðǽm stāne ðæt on winterwellan; of ðǽre wellan ðæt on þeōfan dene; andlong dene ðæt on Fos; andlonges Fos ðæt on Hnices þorn; of ðǽm þorne on gerihte ðæt eft on Bereford.

CCLXX.

7 ærest on ða norðigge eastewearde ðone on ðam iclan med ðone on tedginc mæd ðonne on ðam ylen dic ðone up to mealmehtan leahe ðone to scelces stede ðone on æschyrste æftewerde ðone to hunigyrste ðone tō ðunres felda ðonne on fontanhlewe ðonne on wernan broc ðonne on wrennan wylle ðonne on ꝥ wæterslæd ðæt forð on hagan eft to ðere norðigge eastewearde.

CCLXXIV.

Sic terminatam. Ðys sind ða londgemǽre intō Wylleres ege. Ǽrest of ðēre ege on sondbrōc; of sondbrōce on heigweig; onlong weiges on norðhommes brōc; ūp onlong brōces on ða ealdan dīc; andlong ðēre dīc ðæt on Badsetena gemǽre; of Badsetena gemǽre on Tūnwealdes stān; of Tūnewealdes stāne on Wudanhammes brōc; ūp onlong brōces ðæt on burhwellan; of burhwellan on ða burhwalles; of ðām burhwallan onbūtan Eādulfing gāran; and ðēr onlong strǽt ðæt on sūðwardne ðone burhwal and westwardne; swā norð oð ða egge; ðæt on Bleccan mǽre onlong riðies; ðæt on gerihte ā be ðān heāfdan; ðæt æft on Wylleres eige.

CCLXXXIII.

Ærest â norðward ðân londe on ða ealden dîc; ðanen ût þurch Sinnleâh sûð wid ðêre heren wîke; ðanen wið Clahgrâues; ðanne on erðer burg; ðanen on Ceadenford; ðanen ðâr sûð ouer on ðâre ôðer eâ; ðanen ûp on Nodre on ðat rêde clif; ðanen norð on dîc; ðanen on hrycgleâh êstward.

Rubric. Haec est donatio Æðelberti regis de tribus cassatis in loco qui dicitur Duningheland deo et aecclesiae sancti Eadwardi Shaftoniensi imperpetuum.

CCLXXXIV.

Ærest on ðane reâden weg; ðat on ðone forde tô Teofunte; ðanen on brochenen berge; ðat on hoddes clif; ðanen on Abbenbeorg; ðat on stortencumb on ðes linkes hâuede sûðward and norðward; ðanen on leon berg; ðat on ða ealden dîch; ðanne onne ðat furch ðe is â ðe riuen tô Nodre; ðannen on Funtnes ford; ðannen on herepað on ðe rêden wege on ða two meades, ôðer be Nodre, ôðer be Wilig, ðe ðârtô herað. Si quis autem hanc meam [donationem] augere et amplificare uoluerit, augeat omnipotens deus dies eius prosperos.

Rubric. Haec est concessio regis Æðelbaldi de .XIIII. cassatis terrae iuxta Tefuntam, qua ut in subsequente notatur pagina omni tempore dictare concessit.

CCLXXXIX.

Ðis syndon ða landgemêre ðe intô Eoueshâm belimpað ðâra tûna ðe ðûs genamade syndon; Ceadweallan byrig, Uffenham, þry lytlen tûnes, bûtan fîf-

tan healfre hide ðára hina landes, and Poddan hó, and Brádferdtúna, and Baddesig, and mid ðyssum gemǽrum hí synd útan ymbgyrde. Ærest of Auene on Moshám on ða ealdan díc; andlang díc innan ðone gráf on ðe stýge; úpp andlang stýge on ðone hrycg; andlang hrycgges ðæt on Ceadweallan byrig; of Ceadweallan byrig á be Ælfhéges gemǽre ðæt on ðone weg; anlang weges on ðæt sýc; andlang sýces on ða díc; andlang díc on Luddes bróc; of Ludes bróce on ða sealtstrét; andlang strét on Sygflǽde stán; of Sygflédde stán norðriht on ðæt sýc; andlang sýces on Twyfyrde; of Twyfyrde úpp andlang Afene streámes ðæt on Piceres hamme; of Piceres hamme on burhhlincas; of burhhlincun on turfhleówun; of turfhleówun on Buggan strét; andlang strét on Eallistánes byrigels; of ðám byrigeles á be ðám heáfdum on ða ealdan díc; of ðére díc on Hunigburnan; andlang Hunigburnan on ða díc; andlang díc on Wunburnan; of Wunburnan on Lelles þorn; of Lelles þorne on Trentan; of Trentan on Túnewolde stán; of Túnewolde stáne on norðhamme; on Brádsetena gemére; á be ðám gemére on Wýcweoniga gemére; ðæt on ða grénan díc; andlang díc on búran bróc; andlang bróces on lydeburnan; ðæt on Auene; andlang Auene streámes ðæt eft on Moshám ðǽr hit ǽr onfeng. Ðys syndon ðára feower hida landgemére æt Podden hó ðe on sundran geleggen ys. Ærest of Hunigburne on Podden hó; of Podden hó on éstbróc; of éstbróc ábútan ða mǽðe on Hunigburnan; of Hunigburnan on hrefnes pytt; of refnes pytt anlang slǽdes on ðán bráddan strét; andlang strét on þyrspytt; of þyrspytte á be ðára æcera ǽfdum; eft on Podden hó.

CCXCI.

Ðis synd ða landgemǽre æt Wulfweardigleá. Of Stúre on hunigbróc; úp æfter bróce on ðone ealdan

hege; onlang hæges oð ðone ealdan weg; ondlang weges on ða mycclan strête; ondlang stræte on feower gemære; ðat swâ on calcbrôc; ondlang brôces ðæt swâ on horsa brôc; ondlang brôces ðæt swâ on ða dîc; ondlang dîces on Stûre; eft of Stûre on ða dîc; ondlang dîces ðæt on Cûðredes treô; ondlang dîces on heafecan berh; of heafecan berge on ða dîc; ondlang dîces on Wênferð; ondlang Wênferð ðæt eft on Stûre.

CCXCII.

These boundaries are the same as those given in No. 291.

CCC.

Ðis is ðes landes imâre ðûs ûten þinsald. Ærest on landscarhlinc tô Chiselburne; ðannen anlang streâmes; ðannen ûp of streâme on ânne hlinches heâued; ðanen be sûðe Scaftesbury on ðane hlinc; of ðat ihlinche on ânne castel at Swîndûne; ûpward of ðŷ castele tô Burnstowe; ðanen on ânne linkes heâued; ðanen tô ânne castel; of ði castele on ânne herepað westward; ouer herepað on hlincreâwe; ðanen on ânne crundel tô Burnstowe on ânne cnap; on ânne ierðlonde norðward; ðanen wið ânne crundeles; of ðane crundele on ðes heges hirne; ðanne êft tô herepaðe; of herepaðe on heân dene beorg on deuelisc; of dûne anlang streâmes; ûp of streâme on ânne furch; on ânne stân castel; of ða icastele on Bleômannes berge; of ða iberge on landscarlinc an sex mâde eres be frome be deuelisc mâde ðe ierð on ðise lande.

Rubric. Æðeldredus rex ista subscriptione litterarum .II. cassatos iuxta Cheselburneam ut praesens notatur inscriptio in haereditatem concedit perennem.

CCCII.[1]

Đis land is ðisen imâre ðûs ûte þinsald. Ærest on landscarhlinc tô Cheselburne; ðannen anlang streâmes; ðanne ûp of streâme on ânne linkes hâued; ðanen be sûðe ceatwan berge on ðane hlinc; of ðane ihlinche on ânne castel at Swîndone; uuewearde of ðe castele tô Burnstowe; ðanen ûp anlang Burnstowe; ðanne on ânne linkes hêued; ðanen tô ânne castele; of ðo icastel on ðêre herepað westward; op ðe herepað on ðat hlincreâwe; ðanen on ânne crundel tô Burnstowe on ânne cinep on ðân gerðe lande norðewarde; ðanen wið ânne crundeles; of ði crundele on ðes heges hirnen; ðanen eft tô herepað; of ðe erepaðe on hêndune beorch on deflisch ofdûne anlang streâmes; ûp on streâme on ânne furch on ânne stân castel; of ði castele on blieque mannes beorg; of ða iberge on landscarehlinc and sex made eres be frume wið deulisc mâd ieıð tô ðise lande.

Rubric. Æðeldredus rex huius carminis inscriptione dimisit et uendidit .v. hidas ad Cheselburniam cum omnibus rite pertinentibus ut in subsequente scripto subnotatur.

CCCIV.

Đis synd ða landgemǽru æt Mearnan clyfe .x. hida. Đæt is ðonne, ǽrest of turfhlâwan in ðone holen weg; of ðâm holan wege innon Afene ðat hit cymeð wið ûfan pearroces yge and se mǽdhom ðǽrtô; ðæt swâ ûp on ðone lytlan hlâuw; of ðâm hlâwe on ða mǽr dîc; of ðǽre dîc on brâdan wege; ondlang weges innan ðæt sîc; ondlang ðæs sîces innon ðone þyrspytt; of ðǽm pytte innan Pidewællan; of Pidwællan æfter

[1] These boundaries are the same as those given in No. 300, but there are variations of form.

ðâm wege tô ðâm ûferan heâfdan; ðæt æfter heâfdan eft in turfhlâwen.

CCCVIII.

Ðis synd ða landgemǽru intô Uferabyrig. Ǽrest of Kærent in Eomotsíc; ondlang ðæs síces in Rûmwoldes môr; of Rûmwoldes môre in holan stân; of holan stâne in mǽrcumb; of ðâm cumbe in eorðnutena þorn; of ðâm þorne in ðæt wudugæt; of ðâm geate ondlang ecge intô ðâm stôdfalde; of ðâm stôdfalde in Duddan stâne; of Duddan stâne in swâlawa bærh; of ðâm berhge in þiccan stân; of ðâm stâne big lytlan wudu in Simǽres ford; of ðâm forda ondlang hwâtebrôc intô Kærent; ondlong Kærent in Eâdrîces ford; of Eâdrîces forda in Eomodes pôll.

Aliae diuisiones.

Ðis syndon ðǽra twêigra hida landgemǽre æt Penedoc. Ǽt Ǽlfstânes brycge; ðæt ondlang Osrîces pulle; and swâ ðæt hit cymð on ducan seâðe; of ducan seâðe ðæt hit cymð on Rischale; of Rischale ðæt hit cymð on ðone lytlan snǽðfeld; and swâ ðæt on ðone hâran wiðig; and swâ west ðæt hit cymð tô ðân hæcce be sûðan Cranmêre; and swâ ðonon ðæt hit cymð tô Penbrôce; and ondlang Penbrôces ðæt hit cymð on hina gemǽre be norðan hege; and swâ forð be Eâdredes felde ðæt hit cymð tô ðân byhte tô æsc apaldre leâge norðeweardre; and swâ on ðone westhalh ðæt hit cymð on Gynddinc gærstune; and swâ forð ðanon ðæt hit cymð tô ðǽre strǽte; of ðǽre strǽte ðæt hit cymð tô west-mǽdwan bûtan ân furlung hina herðlandes betweonan ðǽre strǽte and ðǽre mǽdwe; and swâ andlang norðgeardes ðæt hit cymð be sûðan stânbeorgan innon ðone byht; and of Wanddinc hale forð be ðâm grâue ðæt hit cymð intô ðâm snǽde; and of ðân snǽde ðæt hit cymð in ðone norðran Styfecing in ðone swînhagan; and of ðân

swīnhagan ðæt on sealtleáge; and of sealtleáge in ðone hyrstgeard; ðæt swá forð on ðone háran wiðig; and ðánon ondlong ðæs riðiges ðæt on Osrīces pull; and ondlong Osrīces pulle ðæt eft on Ælfstánes brycge, feodecing leáge, and ðæt lytle linland eal bútan ánan hrycge ðám westemæstan; and twégen æceras on gemang hina lande; and se westra eást-halh; and án stycce ðæt westmæstan; and seó þridde hid æt Dydinccotan; ðæt is se þridde æcer. Ðonne is ealles ðæs landes þreó hida .II. æt Peonedoc, and án æt Dydinccotan.

CCCXI.

Hoc autem rus his finibus ambitur. Æt Byrhtanwellan; from Ceólulfes treówe ondlong longan hylles on Fildena weg; ðonan on holan dene; úp on cadandúne tó Æðelheges gemǽre; ðonan tó Ecgfriðes gemǽre; ðonne á big Ecgfriðes gemǽre tó Cuceshǽma gemǽre; ðæt tó Incghǽma gemǽre; ðæt swá ondlong Incghǽma gemǽre súð þurh eástléh; ðæt tó gisles bæce; ðæt ondlong gisles bæces ðæt eft tó Ceólwulfes treówe; and ðæt mǽðlond betweonum Egsaforda and Strǽtforda be norðan bróce and ðone wudu ðǽrtó ðe Scylfrycg is geháten.

CCCXII.

Hi sunt termini trium aratrum circumiacentes. In oriente, Miodowæge; in meridie, Heallingwara mearc úp wið halles méres; in occidente, Briogening ðára mearc oð norðdúne norðan; in aquilone, eást andlanges dúne oð cinges mearc; and út fram cinges merce oð ða aldan strǽt; eást be ðáre aldan strǽte oð hlið; and ðanan út be ðán hliðe oð ða eá Medewegan.

CCCXIII.

Ærest of hæslwellan in hæsldene; ðonne of hæsldene on waldes wellan; of waldes wellan on sweordes stân; of sweordes stâne in eowcumb; of eowcumbe in Afene streâm; of Afene streâme eft ûp ðæt in hricgleâge; ðonne of hrycgleâge ðæt on penpau; of penpau ðæt in Sæferne streâm; of hæslwellan eft ðæt in leâdgedelf; of leâdgedelfe on mylepul; of mylenpulle in Afene streâm.

CCCXVIII.

Ðis is ðe landimêre tô Certeseye and tô Ðorpe. Ðat is, ǽrest on Waiemûðe; ûp endlonge Waie tô Waibrugge tô midstrême; of Waibrugge sûðuuard tô Boggesley; of Boggeslye bi midestrême tô Wudehâm; of Wudehâm sûðrihte intô Haleuuik; bi midestrême; and so forð bituuene ðe londe of Haleuuik and ðe londe of Wyntredeshulle westrigte; and so forð westrigte in fûle brok ðe geð bitwene Fecingelye and ðe uergðe; and so forðrigte tô ðe hôre stône; and fram ðe hôre stône intô ðe derne forde; and so forð westrigte endlonge strême intô ðe môre æt estuuodes ende; and so ûp betuuene estuuode and Otershaghe on ðe hôre þorne; of ðe hôre þorne tô eccan treiuue; of eccan treôuue tô ðe þrem burghen; of ðe þrem burghen intô ðe shigtren; of ðe shigtren intô merche brôke; of merche brôke on exlǽfes burne; of exleâfes burne tô ðene hôre mapeldure; of ðe hôre mapeldure tô ðe þrem treôuuen; of ðe þrem treôuuen endlange dêpe brôke rigt tô wealegate; of wealegate on shŷrepôl; of shŷrepôl rigt tô fûle brôk; of fûle brôk tô ðe blâke witghe; of ðe wiðeghe forðrigte tô weales hûðe andlange Temese an ôðere halue mixtenham in ðêre

ác betuuene burgheyge and mixtenham; enlonge ðe wætere rigt tó neatel eyghe; of ðen eyge endlonge Temese ábúte oxelake; and so forð endlange Temese tó bores burghe; and so forð endlange Temese rigt tó hámen eyge; and suá forð endlange stréme rigt be norðen hámen eyghe; and suá forð endlange Temese be healue stréme; eft on Wayemúðe.

CCCXX.

Ærest bi Æfene stæðe on Stintesford; ðonne on riscslæd; ðonne on Cioltanford; ðonne on Wifelesford; ðonne swǽ ondlong weges tó sondbeorge; ðonne tó botan wælle; ðonne bi wiodde; ðonne ofer wiod on ðone gǽran; and swǽ eft on Afene.

Rubric. Ðis his ðáre .x. hida bóc æt Norðniwetúne, ðat Ælfred gebócode Æðelhelm his þeine on éche yrfe.

CCCXXIX.

Termini terrae de Chelewrðe. Inprimis a loco qui appellatur Prestemere usque bradone weye; et ab eodem usque Colesleye; et ab illo loco usque ad deyburteh heye; et sic usque etinges hæle uersus meridiem; et ab eodem per wrðwelaue uersus meridiem usque Eadbeldinges leye; et sic usque Chelewrðe; et ibi stat quidam truncus ex opposito in occidentali parte de leye; et ab eodem per metam uersus meridiem ultra boscum usque ad fossatum; et per illud fossatum usque ad uiam regiam quae tendit de Kemele gete; et sic usque ad spinam quae stat inferius in australi parte de Tæuesdene in ualle; et sic usque etinges heale praeter unam acram; item .XII. acrae iacent ex parte occidentali de Kemele gete quae pertinent ad Chelewrðe; et .X. acrae quae iacent in

criseten more; et .VI. in ualle quae appellatur lasse dale .IIII. in loco qui appellatur inare; et in loco qui appellatur sunder in orientali parte de Crudewelle iacet quaedam parua terra quae quidem est communis cum terra de Cruddewelle et terra de Estcote.

Rubric. De Chellewrð quam Ordlaf Meldunensi coenobio largitus est licentia gloriosissimi regis Eadwardi pro commutatione terrae de Mehhandun.

CCCXXXI.

Ærest on hanan welle; síððan on hanan wurðe; ðonne forð on stân mǽre; ðonne on Sigewunne dîc westewearde; and swâ ûp on landscare hangran; ðonne bi eástan cester slǽd byrg .XXX. gerda; swǽ ûp tô herepaðe; ðæt swâ uest on herepaðe anlang hrygges; ðæt of herepaðe on rugan dîc on berhulle westewearde; ðonne forð ofer herepað ðæt on sticelan pað on wadding gerstûn eástewеardne; ðæt forð ofer chealfhylle middewearde; ðonne on wulfcumb ûfeweardne; swâ þurh dellwuda on landscor aac; swâ on streám on Nodre; swâ of dûne on streám; ðat ûp of streáme on hanan welle.

CCCXXXV.

Ðis his siô landseten æt Stântûne ðe Cenwold hæfde. Ærest on holan wylle; ðonne from holan wylle on holan weg middeweardne; ðonne ðonan on þrifing dene; and ðonne of þryfing dene on sceobban stân; ðonne ðonan on blâcan grâf; ðonne of blâcan grâue on gemêrstân; ðonne of gemêrstâne on gemǽr beorgas; ðonne of langan dene neoðewearde tô ânan stâne; ðonne ofer Wôdnes dîc; ðæt tô ðâre eorðbyrig;

ðonne ðonan tó oxnamére middeweardne; ðonne ðonan on lytlan beorg tó ânan stâne; ðonne ðonan tó eâst móre tó ðâre burgilsan; ðonne ðonan tó Bromlace; ðonne andlang bróces æt Eddesford; ðonne eft from Eddesforda úpweard andlang bróces; ðæt eft tó holan wylle.

CCCXL.

Ðæt is ðonne ǽrest from Wifeles lace; ðæt swâ úp andlang riðiges ðæt hit cymð tó fagan floran; and ðonne swâ andlang slǽdes be ðâm twâm lytlan beorgan ðæt hit cymð tó Wulfunes treówstealle willan suna; ðæt swâ þwyres ofer ðæt furlang; ðæt on ða þyrnan westewarde ðǽr se mycla þorn stód; ðæt swâ on fugelmére; ðæt ðonne â ondlong díces oð ðæt hit cymeð tó horwyllan; ðæt swâ ondlang riðies ðæt hit cymð tó Cearwyllan; ðonne mǽreð hit Cerwylle seoððan.

Rubric. Eatún.

CCCXLII.

✠ Ǽrest on Icenan æt Brombrigce; úp andlang weges tó hlidegeate; ðanon onlang slâdes tó Beâmstéde; ðæt be hagan tó Dearnegles forda; ðæt úp be Sweðelinge tó Dugebróce; ðæt forð be mearce tó Culesfelda; forð be gehrihtum gemǽre tó Stódleâge; swâ tó Ticnesfelda; ðæt tó mearcdene; swâ tó Tæppeleâge; swâ forð tó Scipleâge; ðæt tó brâdan ersce; swâ tó ðǽre ealdan cwalmstowe; ðæt forð be deópan delle; ðæt be Craweleâinga mearce tó bacegeate; forð be mearce tó ðém æaldan falde; swâ norð and eâst tó hearpaðe; â be hearpaðe tó heâfodstoccum; swâ be hideburninga gemǽre on Icenan; ðæt úp be streâme; ðæt swâ wið eâston worðige; ðanon be rihtre mearce tó ðǽm gemǽrðornan; ðæt tó ðǽre

reâdan rôde; swâ forð be ealdormonnes mearce; â be mearce ðæt hit cimð on Icenan ûp be streâme tô Alresforda; ðonan on Ticceburnan; ûp andlang burnan tô hearpaðe; swâ tô tyrngeate wiðinnan ðe æfise tô sceapwîcan; ðæt be riht gemǽre tô Ellenforda; swâ tô brâdan dene; ðæt tô meolne cumbe; swâ tô meolen beorge; andlang weges tô Wealthǽminga mearce; be sûðon gemǽre tô hige leâge; ðæt tô clǽne felda; swâ on âre dene; forð be hagan on sceatteleâge; ðæt forð on Icenan be norðan Stânforde; swâ mid streâme ðæt hit cymð eft on Brombricge.

CCCXLVI.

Primitus ad Dumoltan eâstan on Esingburnan; ðonne sûðan of Esingburnan westweardes ondlong dîces; ðæt swâ ûpp on gerihte on dagan oran; ðæt swâ ondlong slǽðbrôces in gemǽredîc; ðæt swâ ondlong in secgmêre; ðæt swâ of secgmêre eâstryhte in Esingburnan in Dernaford. Ðonne sind ðis ða londgemǽru æt Pidwellan. Of Pidwellan in crundelu; of crundelum sûðryhte ondlong hrycges on Tittandûn; of Tittandûne west on caldan wellan; ðonon in Winterburnan; swâ in Pidwellan; of Pidwellan on Eomêres mêdwa; and swâ on ôðerne Winterburnan; ðæt in Pidwellan; and swâ ondlong Pidwellan ûp oð crundelu.

CCCXLVII.

Ðis sindon ða landgemǽro tô Austân. Ǽrest of Sæfern; and swâ forð be Tâtan grâfes wurtwale; and ðonne swâ forð ðæt hit stîcað on miclancumb; and of miclancumbe ðæt hit stîcað on litlancumb; and of litlancumbe ðæt on irfurlanges dîc; and

of irfurlanges díc ðæt on mǽrdíc; and of mǽrdíc ðæt on ealdan díc; and of ealdan díc ðæt on brádan bricge; and of brádan bricge ðæt on holan pyl; and of holan pylle on pincanhammes díc; and of pincanhammes díc innan miclan pyl; and of miclan pylle ðǽt æft on Sæferne.

CCCLIV.

Đis sindon ðǽra .x. hida landgemǽru æt Prisctúne. Ǽrest on ðone ealdan edenan ford; of ðám forda on hwítda cumb; andlang cumbes ongen strém on ðone herepað; andlang herepaðes west on ðone þyrla stán; of ðám stáne on ðone háran stán; and of ðán stáne innan ðone ealdan sele; and of ðám sele norð on gerihte innan Loxan; andlang Loxan ongen strém on Leómmannes gráf westeweardan; ðonne norð andlang ðǽre ealdan díc on reádan ford; of reáda forda on ða strǽt; andlang strǽt úp on gerihte on wynna dúne westewearde on ðone herepað; andlang herepaðes eást on gerihte on Ǽlfsiges stán; of ðám stáne eft ádún on ðone ealdan edenan ford.

Đis synd ða landgemǽru ðára .III. hyda tó Ǽsctúne. Đæt is, fram Heortleáge westeweardre andlanges mǽrheges; ðæt úp on wádhám; ðonne be ecge on Eanswiðe wyllas; ðonne úprihte on ða hwyrfeldíc; fram ðǽre díc tó ðám crundelum; fram ðám crundelum oð midne ðone reádan weg; ðonne ádún rihte út þurh ðone sceagan oð ða lége; ðonne be wyrttruman oð ða róde neoðewearde; ðonne be westan róde oð sticelan stíg; ðonne be ðǽre stíge oð ða ealdan díc; ðonne west andlang díc on ðone æsc; ðonne norð on gerihte on ðæt ealde hlypeget; of ðám gete andlang herpoðes on ðæt fúle sloh; of ðám slo west be wyrttruman tó cocggan hylle; ðonne be gráue neoðewerdan oð cattys geat; ðonne be ecge oð holan wege; eft be ecge oð holan wylle; ðonne tó

ðâm lâmpytte; fram ðâm pytte eâst on ða hǽðenan byrigelsas; ðonne of ðâm byrgelsum tô ðâm sealtherpoðe; andlang herpoðes oð Æðelmodes wudu; ðonne sûð be wuda oð Eddes dene; of ðǽre dene middeweardre licgað twêgen æceras on norðhealfe; ðæt eft on ða ilcan dene; andlanges dene eft on mǽrweg; andlang mǽrweges on mapodor leâge; be eâston ðǽre leâge twêgen æceras; of ðâm æcerum on hlemmes dene; andlang dene on hlammys wylle; andlang brôces tô ðæs cinges gemŷðan; of ðâm gemŷðan west be brôce tô linlegwylle; of ðǽre wylle on ða hyle; ðonne be ðǽre hyle ûpp andlang slǽdes tô hafocwylle; of hafocwylle eft on Heortleâge westeweardre.

CCCLV.

Nortone.

Hii sunt termini quinque hidarum in uilla de Nortone. Imprimis a loco qui appellatur fougelmere, directe per stratam usque smale weye; et ab eadem uia usque walderes welle; et ab eodem fonte directe per cursum aquae usque le mere acre; et sic usque lasse dene suð eke; et ab eodem eke usque smale weye; et sic directe per uiam usque lange forlange; et sic uersus meridiem per le heuedlande usque le ellerne stubbe; et ab eodem usque burhweye; et sic ab eadem uia usque culuerþorne; et ab eadem spina per pratum usque kyngweye; et ab eadem uia directe usque luderston; et sic uersus occidentem directe per uiam usque magðe forde; et ab eodem usque bading mede; et ab eodem prato usque gurwe slade; et sic directe per uallem usque ad fossatum; et a fossato directe usque ad spinam quae stat in Ysendone; et ab eadem spina per hides edisc; et sic per sulcum directe usque pirdes welle; et sic directe per

uallem usque ad locum primo scriptum, scilicet, foulmere.

Ewelme.

Hii sunt termini terrae de Ewlme. Inprimis de hencofre usque Perestone ; et inde usque lydewelle; et ab illo fonte usque stratam quae uocatur Fosse; et sic usque wolu crundle, uidelicet, usque la hore stone; et ab eodem usque lytle berwe; et ab illo loco usque zunte stone; et ab eodem directe uersus occidentem usque la diche walle; et sic per fossatum directe usque in riuulo de Tamyse, directe usque le holde uuille dich uersus austrum; et ab eodem uersus occidentem usque la est lake brugge in litle more uersus meridiem ; et inde directe usque le mere dich ; et ab eodem fossato uersus aquilonem directe per uiam usque ad locum primo scriptum, uidelicet, le ofre in Perestone. Item ad terram praenominatam pertinent .XXIII. acrae prati quae quidem iacent in feor more; et decem acrae terrae arabilis quae iacent in biken hulle; et .XVI. acrae et wið bosci in la graue quae appellatur scefernus graue inter Pole et Kemele. Item praedicta uilla habere debet in eodem prato communem pasturam, uidelicet, quae ymene morlese appellatur, cum aliis uillatis, scilicet, Somerforde, Pole et Kemele.

CCCLVI.

Ðis sindan ða landgemǽro ðe tó Fearnbeorgan gebyriað. Of Fearnbeorge west on ðone weg tó ðám stánum; of ðám stánum súð on ðone weg oð ða andheáfda; of ðám andheáfdum on ða hlincrǽwe úp tó ðǽre díc be norðan stódfaldon; ðonne forð on ða díc tó mǽrflódan be éastan lillingleá; ðonne forð andlang ðæs súðeran weges oð ðæt lang tréw; ðonne forð west on ðone weg ofer Beocumb tó ðám stán-

crundle; ðonne norð on ðone smalan weg wið eástan brócenan beorg tó ðám wege ðǽr eást ligð; ðonne forð on ðone weg tó cytelflódan be westan múles cumbe ðǽr ða wegas twisligað; ðonne forð tó Scyldmére; ðonne forð on ða furh tó furcumbe; andlanges furcumbes middeweardes tó ðǽre dene; ðonne forð on ða denu tó ðǽra wega gemýðan; ðonne forð tó ðám hwítan wege tó ðám háran þorne; of ðám hwítan wege on Fearnbeorg, and se leág be eástan catmére ðe ðǽrtó gebyreð; ðæt is on ðone wege ðe líð tó Stánleáge; ðonne forð síððan súð on ðone stánihtan weg; of Stánméringa gemǽre; ðonne forð on ðone smalan weg tó ðám fúlan wege se hátte stific weg; ðæt is Catmǽringa gemǽre and ðæs landes tó Fearnbeorgan; ðonne forð andlang ðæs weges út on ðone felde; and ðonne ealle ða hangran betweonan ðám wege and ðám ðe tó Stánleáge ligð gebyriað ealle tó Fearnebeorgan.

CCCLXI.

Ærest on Wdebrigche; and ðanen úp on beces wirðe sléd; ðanen tó Snelles hamme weghe; ðanne on þurch ðo aelres tó holencumbe; of ðanne cumbe tó holenwelle; of ðán welle on hamelen dúne norðecge; ðanen tó langen cumbes háuede; ðanen on dollen berch; and ðanne tó wde on ðonne hagen oð ðás soces seáð; ðanen on holewei; of holleweie on slédwich; of slédweie on hriycsweg; ðannen anlang hricgweges; of rigwei út tó ðe wines weie; ðanen tó burchlinken; ðannen on ða gereðrenc wiðinne ða chealcséðas; ðanen tó holebróke; ðanen on ðies littlen seaxpennes súð eke; ðane on sandhelle sléd; ðanne on ða ríðe costyrd; ðanen anlang streámes eft tó Wdebricge; ðanne on hálgan weies lake; ðanen tó ðanen wellesiluen; ðanen on ða hegereawe tó ðanes hamelen an tó ðán herepaðe; ðonne west be

Wintrintúne út þurch fúlan gráf; ðanne one ðe hegen be weste hegen paðe; and ðár ofdúne tó ðáre stigele; ðanne west anlang hegen tó heldmannes wrðe súð-ward; ðanen norð tó Ludmannes putte; ðannen be wirtrune on hlinches bróc; of ðanne bróke tó Wigheardes stapele; fram Wigheardes stapele tó cludes léghe; of ðáre lége tó ðanen ealden herepaðe; ðæt schet tó hlinches felde; ðanen forð be wyrttenne tó Scearpenháme; ðanen one ðat lake tó Stirchel; anlang streámes eft to Wdebrige; and at Suttúne ligð .xxiiii. akeres meade ðat hirð intó Funtmel on ðes horderes land, óðer half hewisse of Suttúne erðe intó ðis land.

Rubric. Hoc est donum Æðelstani regis de .xi. carrucatis terrae ut notant solicoli iuxta Funtemel.

CCCLXVI.

Ærest of pimpern welle; and ðanen tó ðáre rede hane; and ðanen tó ðáre hwíten dích; and ðanen andlang dích tó dungete út þurch ðane wde; and ðanen tó ðán stánegan crundel; and ðanen tó Fildene lane úpp ende; and ðanen tó Terrente; and ðanen anlang streámes oð ðanne forde; and ðanen eft anlang herepaðes oð littlen wde; and ðanne anlang ðére fures one ðat dích; and ðanen tó Tátan beorge; and of ðane berge anlang wíc herepaðes tó chircelford; and of ðanne forde tó bacging berghe; and ðanen on ðane óðerne beoit; and ðannen tó horse dích; and ðannen on worres berg; of ðane beorge ést on ðone méd hám súðewardne; and ðanen on ðat beorhlem be westen cockes þorne; and ðanen þiyres ouer Chelesberghe; and ðanen wið norðen ðanen graetem beorge; and ðanne of dúne tó pimpern on ða burne stowe middewardde; and ðanen eft tó pimpern welle.

Rubric. Æðelstanus rex haec inscripto bis sex manentes ad Tarentam deo et aecclesiae sancti Eadwardi roboratum est.

CCCLXX.

Ærest fram Toppes horan úp an exan on ðone nearan teampol; ðanon úp on exan; ðænne of exan on ða smalan lace; of ðǽre eft an exan; ðænne úp anlang exan on ðone úferan teampol; ðanon úp on exan streám oð pole; úp of pole on ðone ealdan herpoð tó dyranstreówe; ðanan súð on wynford úp on streám on Wyndeles cumb middeweardne úp on ða pyrian; ðanon anlang díce on ðone weg; eást anlang weges on ðǽre díce hyrnan; anlang díce út on clyft; anlang streámes eft tó Toppes horan.

CCCLXXI.

Ærest of sulforda eást anlang herpoðes on Culum; ðanon eástrihte tó longanford; ðanon súð anlang streámes oð Culum lace; anlang lace; of ðǽre lace úp tó ðǽre ealdan díc; anlang ðǽre díce on Ceaggan cum; ðanon on cinges sloh; ðanon anlang wæges tó ðǽm mégen stáne; ðanon súð ðǽr ða wegas tólicgað; ðanon on ðone norðmystan hricweg; anlang hrycges tó ðǽre eorðburh middeweardre; ðanon on brydena will; ðanon út on exan; úp anlang exan oð Scræwan léges lace and Scræwan lég ðǽrtó; ðænne fram Æðelstánes hammes forda on sulforda, and feower æceras be westen exan forn ágean Eádferðes ealdlande.

CCCLXXIII.

Ærest on hacapenn foreweard ádún on secgwyll; ðanon on Craduce; ðonne anlang streámes on Culumford; of ðǽm forde tó þornwylle; ðanon tó brydwylle; ðanon tó ðǽre ænlipan ǽc; ðanon anlang herpoðes on heán hangran middeweardne; ðanon on hwítan beorh; ðanon on gerihtne on fengel; ðanon on gerihtne tó ðám ealdan geweorc; ðanon tó byric hangran; ðonon úp on gyran torr; ðanon on ðone hwyrfel; ðanon on ðone þorn; ðanon on peonmynet éasteward; ðanon on gerihte on ða lace ádún on Culum; úp of Culum on ðám ealdan lace on Burhgeardes worðig; ðanon on gerihtne tó Rancumb; ðanon west on gerihtne be ecge; on hacapenn foreweardne.

CCCLXXIV.

✠ Ærest on ucingc ford of ðæs cumbes heafde on þone smalan weg þurh ðone mor to wiðigslæde þæt to brocenan beorge: swa to wuduforda. ꝥ to lulles beorge. swa forð ⁊lang [he]arpaðes to mægenstanes dene swa to wiðlea gate ꝥ to nædran beorge. ꝥ ðurh þone mor beriht gemære on wiðig mor ðæt eft on ucingc ford. ✠ Ærest of sæ up on hengestesrige. ðonan norð on gyrd weg. swa norð ⁊lang hricges on middeweardna sealtera cumb. ꝥ be cumbe ing on holan broc ꝥ ⁊lang streames ing on hlos moc. adune on stream on seofan æceras þær of streame eft on butan seofan æceras. eft suð on hlosmoc. ðæt adune on stream oððа suran apeldran · ꝥ suð on ða norð ræwe. ðanan eft ofer cern on gata ford. ðæt suð bufan litlan graf. swa suð on earnes hlingc. of earnes hlince eft ut on sæ.

CCCLXXVI.

Ðis sent ðа landimáre tó Archet ðáre westere fíf hide. Ærest súðward of ealdmannes wyrðe at langhecgan tó sugging máde; ðane on irichte tó stuðel on ðane alr beneðen scealden forde; and ðanen anlang hig weges ðæt of hige weges ande Funtemel þrý akeres wid eástem ðane bróc; ðone anlang Funtmeales oð Eádelmes melne; of Funtemel tó ðane twâm þornen; ðat forð on irichte tó stígel hege; ouer stirtel; and ðonun on irichte tó ginun hócum tó þrem landsharen; ðat on Archet hamm; and ðanen cag bróc; úp anlang cag bróges tó landshare hegen; ðonne anlang heges tó ealdmannes wyrðe.

CCCLXXVIII.

þis synt þa landgemæro to uferantun . . . . es dene . þonne to wuda on mær wege . þoñ on hyrs leage up to wodnes dic on titferþes geat . þoñ on wiþig . . . . tan to æþelferþes setle on þone stanihtan weg . þonne on smalan leage . þoñ þurh scyt hangran ⁊lang þæs weges to þæm . . . . þonne norð ofer dune on þæt riht gemære . þær to dune . þonne on cynetan on sealt ham · of sealt hamme up betweox . . . . an on þæs furlanges west heafde þoñ on scropes pyt þonne on þam . . pan crundel middewerde · þonne on coltan beorh . . . . acan penne · þoñ andlang herpaþes on þa dic · wiþ suþan æþelferþes stane · þoñ suþ andlang hric weges. on þone dunnan stan · þoñ west . . . . oland on pyttel dene · þoñ úp on lambapæþ suð on þone hlinc ufeweardne · on hole weg · þon eft on cynetan · þonne is þis þara . . . . . gemære ⁊ þæs dun landes on mappeldrelen westweardre · þoñ norþ up anlang stanræwe ·

þoñ on þa byrgelsas · þoñ suþ andlang weges . . . . . andlang hlinces on þæt suþ heafod · þonne adune on þæt slæd · þonne úp andlang weges eft to mappeldre lea.

Dorso. Ðis is uferantunes land [boc] þe æþelstan cing gebo[code] wulfswyþe on eche yrfe.

CCCLXXIX.

Ðis syndan ða landgemǽro æt Wilig. Ǽrest of Wiligstaðe úp andlang mǽrfyrh on ðane wónhlinc; of ðǽm wónhlince tó wege; andlang weges tó mǽrhlince; andlang mǽrhlinces tó Stáncumbe; ðonne andlang Stáncumbes; of Stáncumbe úp ofer ða eorðburg; fram ðǽre eorðburg tó wulfflódan; ðonne andlang ðáre díc from wulfflódan tó Teofuntinga gemǽre; ðonne andlang ðáre díc oð Sidanhamme; on ðáre hina gemǽre on ðone stánhlinc; ðonne of stánhlince wið westan hǽðslǽd; ðonne of hǽðslǽde on billandene ðonne of billan dene on ðone mǽrhlinc; ðonne andlang mǽrhlinces oð ðára þreóra æcera heáfod; ðonne eft be ðára þreora æcera heáfdum on óðerne mǽrhlinc; ðonne andlang ðæs mǽrhlinces oð ðe wellbærninge; ðonne from wellbærninge andlang weges oð ðæt hit cumð tó ðám herpaðe; ðonne ofer ðone herpað and niðer ofer ðone mersc ðæt hit cumð on Wiligstæð; ðonne niðer andlang strémes onbútan ðone horsgærstun ðæt hit stícað on ðǽre eá sylfre; ðonne andlang eá oð ðæt hit cumð tó ðám eást landgemǽre æt mǽrfurh ðǽr hit ǽr onfeng. And ðis is ðæt landgemǽre æt Brembelcumbe, æt ðám wícum ðe intó Wilig hyrð. Ǽrest æt Punteles treówe; ðonne andlang weges ðæt ofer Tilmannes dene; ðonne forð be ðám yrðlonde ðæt hit stícað on Ǽðeríces gemǽre; on ðám wege; ðonne andlang ðæs weges ðæt hit stícað on Hunan wege; ðonne andlang

Hunan weges ðæt hit cumð tó mǽrdíc; ðonne andlang mǽrdíc; ðæt eft tó Punteles treówe; and seó mǽd æt Duttenhamme hurð intó Wilig; and se haga æt Wiltúne ðe hyrð intó Wilig; and ðæs túnes heges boton gráfanleá; and ðæt þridde treów on monnes pólbære. Đis hyrð eall intó Wilig tó Ordwaldes túne.

Rubric. Đis his ðáre .x. hida bóc be Wilig ðe Eádmund cing gebócade Ordwolde his þægne on éche yrfe.

CCCLXXXVI.

Đis sand ðe landimáre tó Lidentúne. Ǽrest of Dorcyn on ða tóbrokene stráte; anlang stráte on Lyden; úp anlang Liden on ðe éstre lyde cumb; ðanen of feden þorn; of feden þorne on wlleue stán; ðanen on Badherdes sléde éstward; of dún sléde anlang ðére dích on Bechilde treu; ðanan anlang berge dúne on ðane réd stán; of ðane stáne west onlang weies on ðére twéie iberges; of ðo iberghen on ðe foer stánes; ðanen on teppen cnolle; of ðane cnolle on olencumb; ðanen on grines cumb; ðanne on ðére herepaðe on ðane pet; of ðane pitte on bicen dích; ðanen út þurh ðone ordceard; of ðane ordcearde on ðáre ordere herepað; on ðone pet; ðanen on gósan welle; of gósan welle on médeburne úp one ðat stráte; of ðáre stráte on ðet réde sloh; of ðane slo on snodes helle; of snodes helle eft on Dorcyn.

CCCLXXXVII.

Đis synt ða landgemǽro tó Swealewan clife. Ǽrest on ðane hwítan weg; ðonon on ða reádan hane; of ðǽre hane on ðone herpað tó posses hlǽwe; of ðǽm hlǽwe tó lytlan crundelle; of ðǽm crundele on ða lytla hwítan geryðra beneaðan yfre on ðane þorn;

ðonne of ðám þorne tó ðám herepaðe; on hoddes stocc; tó uncer Wulfríces eald gemǽre; ðone andlang chealfa dúne tó ðám holan paðe; of ðám holan paðe on wida ford; andlang bróces oð Mýðford; of ðám forde on Wǽrmundes treów; of ðám treówe andlang weges oð Wilburge mére; and twégen æcras mealcing mǽde.

Rubric. Ðis his Swealewan clifes bóc ðe Eádmund cyng gebócade Gárulfe his þegne on éche yrfe.

CCCLXXXVIII.

Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis syndon ða landgemǽro ðe hyrað tó Corsantúne. Ǽrest on Corsanstreám úp oð ðone ealdan stánweall súð oð ða hyrnan; ðonan westrihte oð cilda stán; of cilda stáne on merces burh norðe-wearde; ðonne west on ða burh oð ða westhyrnan; ðonne norð on herepað oð ðone anlipigan þorn; west ðonan on ðone hrycg; ðæt on ðone anlipian stán; ðonan norðrihte on mǽre mǽde westewearde; ðonan rihte on ðone herepað oð Wífeles cumbes heáfod; ðonne of Wífeles cumbes súðecge on æscwylle; ðonan súð on ecge oð ðæt niehste slǽd; ðonne of ðám slǽde on stánwealles bróc dúne on Afene; úp on Afene oð Corsan.

CCCXC.

Ðis sand ðes landes imáre at Stoke. Up anlang Ningeburne oð ðat hrisclad; anlang ðese richtledes on ðane ealde treóstéde; ðanan anlang weies on Stán-forde; ðanen anlang streáme on boten welle; and of boten welle on préstes setel; ðanen anlang weges on wineles ford; ðanen úp anlang mercdene onne stoke-bróc; ðanen anlang stocbróc on hringheburne ðár it árest onfeng.

CCCXCII.

Đis sant ðe landimâre tô Cheselburne. Of Lisebrôke on ðane fearngâren; of ðane fearngâren on ðone ston istel; of ðân istelle anlang ricges on ða þeâfde; of ðane þeâfde on ðane forðerðe acre; of ðane forerð akere on Cheselburne streâm; of ðane streâme on ðe twifelde dîch; of ðâre dîc onne flescumbe; on ðane crundel; of ðane crundel on ðe ulisc streâm; of ðane streâme on langhelee; norðward on langhelee on ðe blâken þornes; norðward of ðane blâke þorne anlang hricgeweges tô ðe beorge; of ðe berge on ðone crundel; of ðane crundele on ða holu sûðward tô deulisc streâme. Đis is ðe twêire hide bôch at Winterburne ðe Eâdmund king ibôkede Wenflêde on êchen halue intô Cheselburne; ðo sealde hire Ælfsige .v. hiden ðârtô on êche halue; ðo ichte Eâdmund kyng ðis bôc ðâr midde. Đis sand ðâre .II. hide landimâre at Winterburne. Ærest of Winterburne tô Chelfgrâue; of Chelfgrâue one wîcweie; neðerward anlang brôke one meairweie; anlang weies tô wides gete; anlang cinincces dîch on ðe sherd; of ðane shearde anlang þîdes tô nearn ðân anstîgan; of ðân anstîgan tô midel gete; of midel gate þurh ðane gâren; anlang herepaðes on hornget; of horngetes hirne lang landshare tô leaxen oc; anlang wdes tô ðane ealde seale; ðanen one ðo berges eâstward tô Winterburne; of Winterburne on ða restûnes hirne; onlang ðane herepaðe on ðene dêpe crundel; of dûne anlang landshare eft on Winterburne.

CCCXCIV.

Đis sanden ðe landimâren tô Mapeldertûne. Ærest of Elmêre ûp anlang streâmes on Winterburne on ða dîch; and ðanne anlang risceméres oð hit cumð tô

ðére alde dích; ðanne andlang díche foren ongen wiðig þeuel; ðanen on ruwan þorn; of ðane þorne on sex þorn; of sex þorne on ánne þorn þiuel wið Winterburne; and ðanne andlang Winterburne on ánne water pet; of ðane pitte on stánhecheres ande; of stánhecheres ande on grénen hille; of ða hegereawe; onlang heiereawe on hwéte cumb; anlang cumbes tó wde; innen wde on ánne crundel; of ðane crundele on ðe elðen strét; of ðáre streáte on ánne weie tó horgate; of horgate on Weritún; of Wertúne on limben lee; of limben lee on cinninces díc; anlang stán dene tó molenháme; of molenháme tó cellor; of cellor on windee bergh; of ðane berghe anlang weies on Winterburne ford; anlang streámes eft on Elmére.

CCCXCV.

Ðis syndon ða landgemǽro tó Niwantúne. Ærest on súðeweardan of oteres hole úp andlang Wiliges oð ða lace; ðonne andlang ðǽre lace oð pynding mersc; ðonne be ðæs hlinces niðer ecge oð ðæt hit cymð tó ðǽm yrðlande; ðonne eft on Wilig on pynding ford úfewerde; ðonne of pynding forda úp andlang ðǽre westemestan lace oð eft innan Wilig on ða ealdan díc; ðonne andlang ðǽre díc oð ðæs furlanges úp ende; ðonne norð on gerihte tó ðǽre ealdan díc; ðonne andlang ðǽre díc oð ðæs clifes norð hyldan; ðonne eást andlang be ðám yrðlande oð hit cymð tó ðám wíc herpaðe; ðonne andlang ðæs wíc herpaðes tó ðám stǽnenan stapole; ðonne súð andlang ðæs weges oð ðone stǽnan stapol; of ðám stapole on dúne on þorndúne cumb; tó ðǽre mǽde; forð be ðǽre tó ðǽre ealdan díc; andlang ðǽre ealdan díc út on Afene; ðonne andlang Afene oð ðæs póles heáfod; ðonne of ðǽm póle úp on æccan dene norð hyldan; swá swá seó ealde furh ryct úp tó ðǽm stǽnenan

stapole; and swá west tó ðǽre ealdan hlincrǽwe; and swá be ðǽre yrðmearce niðer tó higforde; ðonne of higforda eft ofer Wilig on oteres hol. Ðis is seó mǽd ðe hyrð tó Niwantúne. Æt Weolces clife; ðonne gǽð ðæt gemǽre súð úp of Wilig on ða lace tó ðæs clifes west ende; ðonne á úp be ðám yrðlande; ðæt eft on Wilig æt ðáre díc. Ðis sindon ða landgemǽro tó Fyrste felda westewearden ðe gebyrgeð tó ðǽm þrim hidum. Ðæt his, ǽrest æt hlidgeat leáge; ðonne of hlidgeat leáge andlanges hagan on hǽ[ð] cumb; on sceardhweogl; on hemede weg; of hemede wege on heán hylle; on ða rugan þyrnan; of ðǽre þyrnan on ða brembel þyrnan on ðǽre díce norð ende; ðonne andlang díc oð ðone súð ende; of ðám ende on ðone weg; of ðám wege on ða ealdan díc; of ðǽre díc on Wulfstánes heges byhte; of ðám byhte on ðæs cumbes heáfode on cealccrundel; of cealccrundle on ceabwisce; of ceabwisce on ðæt reáde land; fram ðám reáden lande on Eádeáges treów; of ðám treówe on dýrbróc; of dýrbróce eftsóna on hlidgeat leáge; and seó læs is tó foran eallum mannum gemǽne on ðám hǽðfelda.

Rubric. Súð Niwetúne. Ðis his Niwantúnes bóc and Fyrstes feldes ðe Eádmund cing gebócade Wulfgáre his þegne on éce yrfe.

CCCXCVI.

Ðis synt ða landgemǽro æt Langanforda ðára þreóra hida. Ðæt is, ǽrest of ðám stapole westen on mére dúne on ðǽre díc; west andlang díc oð hunan weg; and ðár norð ofer herpað andlang hlincrǽwe þwyres ofer botes cumb; and swá forð andlang hlincrǽwe oð ðone herpað; ðonne andlang herpaðes oð ðǽre foryrðe úp ende; ðonne ádúne be ðáre foryrðe westeage oð hit cymð tó ðǽre díc; of ðǽre díc on

Wilig oð midne streám; andlang streámes ádúne oð hit cymð rihte ongean ða forhyrde middewearde; ðonne búfan wege andlang westcumbes betweah ða twá yrhmearca tó greátan hlince; of greátan hlinces ende on healdan weg; andlang heldan weges on ðane pyt; of ðám pytte ofer smalan dene úp on mére dúne oð ðone pyt; of ðám pytte tó ðám stapule ðǽr hyt ǽr onfeng; and swá mǽd gemǽne swá hió ǽr wæs.

CCCXCVII.

Ðis sand ðe landes imáre at Hámtúne. Ǽrest of héfdes welle on nunnene linc; of nunnene linche on litiges héuede; of litiges héuede anlang díche on Stúre at oxene bricge; unen úp anlang Stúre at Súðwde; ðannen of ðane hegen; of ðane hegen tó dích; ðanen anlang dích ouer ciuerget mór on ðane mapelder; of ðane mapeldere be ðane akere héueden on Chelbrichtes dích; anlang cuterget móres on ðane streám; anlang streámes on Eádwines imáre; úp anlang imáres ðat eft on éfdes welle súðward.

CCCCI.

Ðis synt ða landgemǽra tó Wrollendúne. Ǽrest úp of Noddre staðe on eásteweardne hunda ham; ðonnen úp on gerihte tó ðám stapole; ðonon úp ofer deórhlinc; of ðám hlince tó ðám beorge tó Ǽlfredes landscare; ðonne is hit ðǽr feower furlanga brád bútan feower gyrdan; ðonne gǽð hit ðǽr niðer be ðára wyrhtena landscare of wines hlinces heáfod; and ðonon niðer oð ðæt hit cumð in on Noddre; ðonne six æceras be norðan Noddre ðæs mersces; and ðonne eft in on Noddre niðer andlang streámes oð ðæt hit cumð tó pures fenne ðǽr hit ǽr onfeng.

Rubric. Rollendûne. Ðis his ðâre þreôra hida bôc be Rollandûne, ðe Eâdmund cyng gebôcode Ælfgŷwe nunnan on êche yrfe, for Godes lufan and for hire gebedrǣdenne.

CCCCII.

✠ Ðis sind ða landgemǣra and se embegang ðâra landa tô Baddanbyrig, and tô Doddanfordan, and tô Eferdûne. Ðæt is ðonne, ǣræst æt Baddanbyrig westeweardre and norðeweardre æt ðâm litlam tôclofenan beorge; ðonne on gerihte of ðân beorge norð tô wearge dûne bitweox ða littlan twêgen beorgas; ðæt ðǣr norð andlang ðǣre littlan dîc æt ðæs grâfes ende oð ða smalan þornas; ðonne of ðâm þornum ûp on ða little dûne middeweardre; ðonne of ðǣre dûne eâst on foxhylle eâsteweard. Ðonne geûðe ic Ælfwine and Beortulfe ðes leâs and ðes hammes be norðan ðǣre littlan dîc; ðonne lið ðæt gæmǣre on gerihte of foxhylle norðeweard on ðone holan wæg æt hyndehlŷpan; ðonne of hyndehlŷpan on ðone wylle æt ðâm leâ ûfewærdan; of ðâm wylle on ðæt heortsole; of ðǣm heortsole norð on gerihte on ðone beorg; ðonne of ðâm beorg on gerihte tô ðâm leâ; ðæt forð be leâ on wiðigwylies heâfod; of ðâm wylle norð on gerihte on ðâm þornehtan dûne tô emnæs ðâm geate æt ðǣre ealdan byrig; ðæt fram ðâm geate on gerihte eâst tô mǣre pytte; ðonne of ðâm pytte on gerihte tô ðâm stâne; æt ðâm wylle wyð norðan mǣres dǣl; ðonne sûð on gerihte andlang Wætlinga strǣt on ðone weg tô Weoduniga gemǣre; ðonne west andlang weges on ðone littlan beorg ðêre ðe stoc stôd; ðæt ðonne sûðrihte on ðone ealdan myliær ðǣr ða welegas standað; ðæt west andlang burnan oð hit cymð ðêr bliðe ûtscyt; ðæt andlang bliðan oð ða stânbricgge; ðæt eâst of ðǣre bricgge andlang dîc oð ðone hêðenan byrgels; of ðâm

byrgels forð norð be wyrttruman oð ðæs heges ende be Weoduniga mǽre; ðæt ðonan andlang gemǽres on gerihte tó ðám stocce on eástweard ðám leá; of ðám stocce súðrihte on ðǽre strǽt; andlang strǽt tó ðére fyrh ðe scyt súðrihte tó ðǽre miclan strǽt æt ðæs wylles heáfde æt snoces cumbes gemǽre; ðæt west andlang strǽt on ðone æsc; ðæt fram ðám æsce andlang strǽt betweox ða twégen leás; on ðám ealdan sealtstrǽt oð ðone stæort; fram ðám stæorte andlang ðæs fúlan bróces oð bliðan. Ðonne is ðæt land æt snoces cumbe healf ðæs cinges, healf uncer Brentinges búton me God geunne and mín hleáford ðæt he his me geunnan wille. Ðonne gǽð sió mearc forð andlang bliðan west oð ðæt seó lacu útscyt on bliðan wiðúfan stánbricgge; ðæt norð andlang lace oð ða díc; ðonne andlang díc oð ðone weg ðe scyt tó Fealuwes leá on ðám sláde; ðæt on Fealuwes leá ðær Ælfríc biscop rédan hét tó ðǽre ealdan díc; andlang díc tó ðám wege ðe scyt úp tó ðám hricgge; andlang hricgges tó ðám wege ðe scyt fram Fealuwes leá tó Baddanby áne little hwíle; ðonne of ðǽre apuldre ðe stent wið westan ðám wege þurh ðone leá tó ðám miclan hæslwride; of ðám hæslwride ádún on ða blácan rixa; of ðám rixum on ða littlan hecggan æt ðám wege ðe scyt fram Baddeby tó Cearwyllun; andlang weges oð ðone bróc ðe scyt tó Fealuwes leá; tó ðám forda; ðæt west efre andlang bróces oð ðone weg ðe scyt tó Stæfertúne wið súðan ða ealdan burh æt Baddanbyrig; ðæt west andlang weges oð tó emnes ðǽre miclan díc oð westweard ðe burh; andlang ðǽre díc and be ðǽre byrg westweard; norð oð ðone tóbrocenan beorg ðe ðér is tóclofan on norðweard; and on westweard Baddenbyrig.

CCCCIV.

Ðis synden ðā landgemǽro ðe Eádmund kyng gebócade intó saincte Eádmunde. Ðone is ðǽr, ǽrest súð be ahte treóuuan; and ðonne úp be Eálmundes treóuuan; and suá forð tó Osulfes leá; and suá forð on gerichte be manige hyllan; and ðanan úp tó Hamarloda; and suá forð tó fouuer hagas; and suá æfter ðém uuege tó Litlandtúne; and ðonan ofer ðā eá æfter ðám uuege tó Bertúne dene; and suá on gerihte eást tó Holgate; and suá forð án furlang be eásten Bromleága; and ðonan súð tó Niuuantúne meaduue.

CCCCVII.

Ðis synt þa landgemæro to gamelan wyrþe. suþ fealcing rip oþ sæ. widan fleot mearc on west hand æt þara hina lande to folces stane 7 þonne þæs biscopes mearc on norþ healfe 7 on east healfe ut to sæ.

CCCCVIII.

Ðis synd ðā landgemǽru ðā .VIIII. æceras ðe Æðelere áhte ðā sceótað on oden æcer. Of oden æcere dún tó ðæs hegges hyrnan; andlang hegges swá ádún tó ðám bróce on kynges wudu; andlang bróces úp tó bytles cumbe tó ðám hege; of ðám hege úp anan ǽnne æcer innan wudu; of ðám æcere tó ðám ealdan hole; of ðám hole tó ðám ealdan hylle búuan Ellencumbe; of ealdan hylle tó sclæt æcere; tó ðám wegge; of ðám wegge tó ðám .III. æcere. Ðis synd ðā landgemǽru ðe sceótað dún tó Pucanwylle. Of Pucanwylle andlang bróces tó hida wudu; of hida wuda úp tó ðám .III. æceran; of ðám .III. æceran tó ðám gáran; of ðám gáran tó ðám óðran gáran and-

lang riges tó ðám lytle mappeldre; of ðám mappuldre dún tó ðám óðeran stán úp oð a hylle; of ðám mappuldre tó ðám hæg þorne; of ðám hæg þorne tó ðám bróce; swá úp be bróce ðár blácwylle útscyt; of blácwylle tó ðám wíc be westan blácwylle útscyt; of ðám wíce tó ðáre hapuldre; of ðáre háran apuldre tó ðán alrestán onforan ðám hylle; of ðám alre tó ðám twám wýcan standað on geréwe eal swá ðæt gemére gǽð; swá úp tó ðám wíce stynt beneoðan bælles wæge; of ðám wíce innan bælles wæg; andlang bælles wæge úp tó ðǽre stýge; andlang stýge út tó ðám holan; of ðám holan tó ðám mappuldre; of ðǽre mappuldre tó ðám wæge tó huttes æsce; swá be hege tó lytle wylle; of lytlan wylle intó Pucanwylle; of ealdan hámstealle ðe Æðelere áhte tó plegidíc; of plegidíc tó higi wegge; of higi wegge intó ánlipe þyrnan; úp ánlipi þurnan intó sclardes póle intó Loxan; of Loxan intó Afenan; swá be eá tó Brihtwoldes were; of ðám were tó ðǽre díc; of ðǽre díc tó ðám wealle; of ðám wealle intó hlipgete; of ðám hlipgete intó ðám hachan; of ðám hachan intó clǽnan feldan; ðanan on Loxan; á be Loxan intó ðám gemýðan; of ðám gemýðan úp be midde ríce; of midde ríce tó Stutardes cumbe, tó rawuwe; of ðǽre rawuwe tó sténnihta wege; of ðám stǽnihtan wege á be egge ðæt ðú cymmes tó ðám wealle; of ðám wealle swá norð ðæt ðú cyme tó ðæs wealles hyrnan; of ðǽre hyrnan á be wealle ðæt ðú cyme to Ellebeorhan; of Ellebeorhan intó stánclude; á be hege tó ealdan wýcan tó ðám wealle; of ðám wealle á be hege æft intó Loxan .XIII. æceras liggat búuan ðére byri wið ðes abbudes gemǽre.

CCCCXII.

Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis syndon ðá landgemǽro intó Dydelingtúne. Ærest on Lindúne eásteweardre tó ðáre hina gemǽre on Cheoles burge eástgeat; ðonon út on ðæt westgeat; of ðám westgeate on Dydelingdúne; of Dydelingdúne on Winburnan; úp andlang Winburnan oð horetúninge gemǽre; andlang horetúninge gemǽres oð stígla pæð; of stígela paðe ofer ðone reádan weg; ðæt eft on Lindúne; and ða men ðe on ðǽm londe standeð; and seó mǽd lið on ige ðe ðǽrtó gebyred.

Rubric. Dudelingtone. Ðis his ðáre .v. hide bóc æt Dydelingtúne ðe Eádred cing gebócode Wulfríce his þegne on éche yrfe.

CCCCXIII.

Istis terminibus p[raedict]a terra circũgyrata esse uidetur. þis synd þa landgemæro to mearsætham on þone þorn be norþan eadrices stane þonon up to bean stede betwih þam twam hammũ. of bean stede swa forþ on þa ruwan apuldre. þonon on esnesham. of esneshamme on cisses stede beorh of þã beorge on tunles weorþ easteweardne. þonon þurh þa ige on þone fulan broc. of þã broce 7lang streames on þone blæc pól. of þam póle ut to þã beorgum þæt þonon on becces ham westeweardne þonon forþ to badewoldes hagan westeweardne of þã hagan on todan camp of todan campe on ceomman treow þonon on scynes weorþ westeweardne of scynes weorþe on þone hundes þyfel. of hundes þyfele forþ be wyrtwalan on þone þorn be norðan eadrices stane.

✠ Certis uero causis et incertis temporibus unicui-

que pręcauendum est ut tutellã defensionis pręponat antequã machinatores retinacula fraudulenter insidiationis muscipulã illum defraudauerint a fastigio recte et iustę tramitis studio quia iniquitatis adquisitores alienũ lucrũ sibi usurpatiue cũ ambitione iniquitatis uendicare satagunt. Sed torpentes auaritię omnimodo interdico. Ita ut meum donum corroboratũ sit cum sig✠naculo scę cru✠cis. Etiam si quis aliũ antiquũ librũ in propatulo protulerit nec sibi nec aliis proficiat. Sed in sempiterno graphio deleatur et cũ iustis non scribatur nec audiatur.

✠ þis is þara twentiga hida boc æt mearsætham þe eadred cing gebocode oswige his þegne on ece yrfe.

CCCCXVI.

Ðis sindon ðára þreóra [hida landgemǽru] . . . swá west . . . . . am mór be . . . owe ar . . . . tó méres hammes geméra; swá norð be middan fænne oð gif . . . hammes gemǽra; swá tó horiges gemǽro; ðanan inntó ðone landf[leót] and án sealtearn wið pefenes eá be norðan landfleót.

Rubric. Ðis is ðára þreóra hida bóc æt west Hacanan hamme, and æt Glindleá, ðe Eádred cyng gebócade Eádmund his þegene en écce yrfe.

CCCCXVIII.

Ðese sanden ðe landimáre. Ǽrest fram wícan forð on beámbrócan; ðonnen anlang bróke on ánne wiðig þefele þiers ouer ðane mersc ðáre weilaite; ðanne on ánne ston; of ðanne stáne on alle þiscan; of alle þiscan on anne dích; ðannen súð andlang dích on ðone herepað; of ðen herepaðe súð anlang dích on ðane cumb; ðonne anlang cumbe on ðen hirnen onne

Strutheardes paðe; of ðane paðe forð anlange welles one ðane westrene cumbe; ðanne ádún anlang cumbes on ðane bróc; ðonne anlang strémes on ðe schort mannes pól; þerð út on sǽ. Ðane is ðis seó westere landsceare. Of sa an ânne stântor; of ðane tore on ðane clif úpward; on ânne dích; ðanen norð anlang Safundúne on ðene richte herepað; ðanen norð anlang dích oð ðân ealden stódfald éstward; ðane forð on ða ealden hegeréwe; anlang ðâre hegeréwe oð ða dích; of ðâre dích on ânne lincreawe; of ðane linche on bl . . . .; ðanne anlang bróces oð olle discan; of olle discan norð ouer ðane . . . . on Scyleford; ðane anlang streáme ðat it comeð eft tó Wíkenforde.

CCCCXXI.

[Ærest of crawan crundu]l on wereðan hylle. on fŷrdinges lea. on eblesburnan to afene. on pysere. on ða fulan lace. on earnes beorh. on dic. æt beoredes [treowe; on ðon harepoðe to headdan grafe; ðonne on ðone ha]gan to pytan wyrðe. on dyre broc. on welewe. on ða díc æt hiceles wyrðe. ðonne ofer ðone feld on hagan ut þurh brember wudu [on ðone stenenan stapul; andlang herepaðes to fobban wylle;] anlang herepaðes to ðæs hagan ende to fæger hylde forda. on ðone hagan on ceorles hlæwe. on crawan crundul. ðonne on ða [yferan gemere on Eblesburnan; on Stretford; on hrof]an hric. anlang weges on ða dic to bŷmera cumbe. 7 ðær ðwŷres ofer ðreo crundelas. ofer ða stræt. ðwyres ofer ða dune to wudu [beorch hylle ofer berigan cumb on Eblesburnan on beor]dune. on ðæs hlinces ænde. on ðone smalan weg. ofer higcumb. on ðæm smalan wege. on ðæne stan. on ðæt hæð westeweard. on ðone beorh [to ðem ricgwege; ðonne east andlang hricgweges tó Brytfo]rdingea landsceare. ꝥ suð on strætford ·.·

Dorso. þis is ðæs landes boc æt duntune. ðe eadred cyngc ednywon gebocade sc̃æ trinitate. 7 sc̃æ petre. 7 paule ingto ealdan mynstre ∴

CCCCXXII.

Istis terminis praedicta [terra] circumgyrata esse uidetur. Ðis sendon ða londgemére. Ærest on ealdan díc; of ealdan díc on cigean cytan; of cygean cytan on cuffes cnol; of cuffes cnolle on widan leáge; of widan leáge on wulfa bróc; of wulfa bróce on Wealinga ham; of Wealinga hamme on Winterburnan; of Winterburnan on nunnena dene; of nunnena dene on scearpan dúne; of scearpan dúne on laweorcdúne; of laweorcdúne eft on ealdan díc.

Rubric. Ðis his ðáre .x. hida bóc æt Cnugel ðe Eádred cing gebócode Ælfheáhe his þegne on éche yrwe.

CCCCXXIII.

Ðis sindon ða landgemǽro tó Ægelesuurðe. Ærest úp of Nyn tó ðére ealdan díc wið súð tún gemǽre; fram ðére díc tó ðére ealdan stréte; tó maman þorne; ðanon tó mármédue; á gerihte tó wida; swá innan wida be Uptún gemǽre; swá tó Uffawyrða gemǽre; ðanon tó Hylpestún gemǽre; swá tó Kyneburgecæstre gemǽre; swá út of wyda; fram ðám wyda be Cyneburgecæstre gemǽre tó ðám wege; ofer ðone wege andlang ðére æaldan díc; of ðére díc eft út on Nyn.

CCCCXXV.

✠ His inquam limitibus hec telluris particula circumgirari uidetur. Ærest on norð healfe. æðelferðes

londe swa forð be sande oþ norð muþan from norð muþan to macan broce ðonne to ærne wege of ærne wege to eanflæde muþan of eanflæde muþan on mearc fleotes muþan of mearc fleotes muþan eft on eanflæde muðan ðonne on east healfe to mylen fleotes muðan oð suðtun of suðtune andlang broces to haðe mæringe ðonne on suðhealfe of haðe mæringe to stoccum· of stoccum andlong stræte oð sc̃e agustines mearce frõ sc̃e agustines mearce oð brôc andlang broces oð stan brycge suð from stan brycge oð wifelinge to cristes cirican gemære frõ cristes cirican gemære oð ealdan hege on west healfe ealdan hege to feaxum· ðonne west from feaxũ to celdan to cinges gemære from cinges gemære oð gata gehægge· ðonne siendan feower swulung binnan ea ðæs londes þe gebyreð innto raculfe· on tænett. feower swulung ond an lǽs on waru ðe gebyreð innto raculfe· ðonne is ealles þæs landes xxv· swuƚga ⁊ an swulung on ceolulfingtune suð bewealda þære cirican to bote:

Dorso. Anno DCCCC°.XLIX°. Rex eadred[9] dedit eccƚe xp̃i cant̃ monast̃iũ de raculf cũ oĩb: ad eã rite ꝑtinẽtib ;. tẽpore odonis ar̃epi · ⁊ hãc cartã dictauit sc̃s dũstan[9].

CCCCXXVI.

✠ Đis synt ðâra twentiges hida landgemǽra tô Burhtûne. Ǽrest of wiðig forda andlang weges tô pippenes penne; of pippenes penne andlang slades on turcandene; ûp andlang dene tô ðǽre spelstowe; sŷð-ðan andlang Foss tô ðân ealdan sîce wið slohterword; andlang sîces ôn wenris; andlang streâmes eft on wiðig ford. ✠ Đonne is ðis ðâra .VII. hida landgemǽra æt mæðelgâres byrig ðe hyrð intô Burghtûne ðere se; of mæðelgâres byrig on deôpancumb; of deôpan-cumbe on cwenena brôce; of cwenena brôce ûp be ðâm

gerīðe tō ðām beorgan; of ðām beorgan on riscwille; of riscwille on mǽrwille; of mǽrwille on sealthi wille; of sealtes wille andlang brōces tō ðām greātan þorne; of ðām þorne on þorn beorh; of þorn beorge on Foss; eft andlang Foss ðæt in on ða eā on wænric; ūp on streām oð ðone gāran sūðweardne; of ðām ✠ gāran on horpyt; of horpytte eft on Foss wið sūðan ðone gāran; andlang Foss eft on mæðelgāres byrig. ✠ Đonne is ðis ðāra .VII. hida landgemǽra æt Dægeles forda ðe hirð intō Burgtūne. Ǽrest of Blædene on mūles hlǽw; ðæt forð ūp tō heortdūne tō hwettan stānes wylle; of hwættan stānes wille on heort brōc; of ðām brōce on ða stīge; andlang stīge dīc; andlang dīc on ða strǽt tō ðǽre ōðere strǽt; of ðǽre strǽt on beāgan wille; anlang brōces eft on Blædene.

CCCCXXVII.

Istis terminibus prędicta terra circumgyrata esse uidetur. Đis synt þa landgemæro to weligforda. ærest of wines treowe 7lang dene þæt up on þone weg þonon on bradan leage norþeweardre on anne ham 7 þoñ þurh ut þone lea on anne ham suþeweardne on þa ealdan hegeræwe in on wopig hangran of þã hangran on scilling hangran þonon on bradan ham westeweardne on þã hamme on cardan hlæw on þã hlæwe on lāmburnan þonon up on deoran treowe of þã treowe on þone elebeam styb þonon on ceolbaldes wylle of þã wylle on cytasihtes ford of þã forda to wulfrices gemære þonon to hordhlince ufeweardum of þã hlince on sihtre mæde norþeweardre swa forþ on cenelmes stān of þã stane on þone grenan weg on þã wege to rigehamme þonon ut on þa lāmpyttas on þane crundel of þã crundele on þone æsc þonon forþ ofer burnan 7lang mylen paþes on þa þrie þornas 7 swa forþ 7lang hlinces on cardan ham of þam hamme ut þurh þone

lea on grenan beorh of þā beorge on ecgunes treow of þā treowe on mearc weg þonon on þa dene 7 swa forþ to þam þrim gemærum of þam gemærum eft on wines treow.

CCCCXXVIII.

Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis synt ðа landgemǽro ðæs hiwisces æt Winterburnan. Ǽrest of Byrhtferðes hlǽwe andlang burhweges tō Beornwyne stāne; of ðām stāne andlang burhweges tō ðǽre stānhȳpan; ðonne niðer andlang burnan swā seō Læfer scæt tō bealdan hlince; ðonen swā seō Læfer scæt on ðæs deōpan fordes ende; of ðām forda swā seō Læfre scæt on chȳpmanna ford; of ðām forda swā seō Læfer scæt on horswylle; ðonon swā seō Læfer scæt eft on Byrhtferðes hlǽw. Ðis his ðæs hiwisces landgemǽro ðe ðǽrtō hyrð on Wiht; fram hyrste andlang slādes tō Wullāfes hlȳpan; ðonon andlang lanan tō Beorhtnaðes stāne; of ðām stāne andlang lanan tō ðæs mōres heāfde; ðonon andlang slādes ūt on scos fleōt; ðonne andlang streāmes ūt on Scealdan fleōt; ðonnen andlang Scealdan fleōtes ūp tō hyrste.

Rubric. Ðis his ðæs ânes hiwisces bōc æt Winterburnan and ðas ōðres hiwisces on Wiht ðe ðǽrtō hȳrð, ðe Eādred cyng gebōcode Ǽlfsige his goldsmiðe on ēche yrfe.

CCCCXXXII.

Ǽrest of Elmēres pōle on biken mūðe; swō anlang brines fleōtes tō Tilbirhes forde; swō on sā; of sā on ðane stapel; of ðanne stapele eft in Tilbirhthes forde; of ðanne forde eft ðanen on stānford; of stānforde eft on Almēres pōl.

CCCCXXXV.

Ðis sand ðâre .xvi. hyde landimâre at Corf ðe Eâdred king bôkien Winsige his þegene on êlche halue. Ærest of sâ on ânne dîch; anlang dîch ûppe on swuren; þwers ouer swuran on ðæt þwers dîch; of ðâre dîche on ecge; forð be ecge on Ælfrîches welle; of ðane welle on ânne weg; of ðane wige on ân dîch; anlang dîch norðrichte on wîcun; niðer anlang wîcum streâmes; of ðane streâme on ânne þorn; norð anlang dîch on ânne walle; onlang walles on Stânwei; of ðane dîch on ânne dîch; onlang dîche norð irichte on wîcun; niðer anlang wîcun streâmes; of ðat streâme on ânne þorn; of ðane þorne on ða holen dîch; anlang dîch ûppen iricht þurch ðane wde; on ðâre sîch on ðane rupemôr; of ðane môre on ðone crundel; of ðane crundel ûp irichte on ðat holenbedde; of ðat holnebedde on ðâre holnestoke; of ðane stocke on ðâre streâm; anlang streâmes on Auenes brôc; of ðane brôke on ðane ealde weg; andlang weies on hecgan slêd; of ðane slêde on ðâre streâme; anlang streâmes on ðat stânene bregge; of ðâre brigge on ðâre wei; anlang weies of irichte on ðane richt wei; of ðane weie on ânne stân wal; of ðane walle niðer irichte on Wickenford; onlang Wikenforde ûppen irichte on beâmbrôc; swô ûp anlang streâmes; of ðane streâme on ðat wiði bedh; of ðanne wiðibedde on ânne stân; of ðane stâne on ðane ôðerne; of ðane stâne on hole wicken; eft on ðâre stân; of ðane stâne on ða ealdene dîch; anlang dîch on ðane wal; anlang welles on Struðgeardes cum; anlang welles on Struðherdes wege; of ðane wege eft on ânne wal; onlang welles on seuen willes þrŷ; anlang streâmes ût â irichte on scortmannes pôl.

Rubric. Eadredus rex .xvi. mansas apud Corf et

Blakenhamwelle in donum perpetuum hic inscripto muniuit.

Aliae diuisiones.

Ðis sand ða landimâre tô Corf and tô Blechenenwelle ðâre .VII. hide. Ærest of wîkenforde; anlang wîken of Scylenford; of Scylenforde on richt wege; of ðanne weie on olle discan; ðanen on Blechene; of ðanen welle on ðane hlinc; anlang hlinkes on ânne dîch; ðanen one ðo ealde rôde; onlang rôde onne ðo âlde stôdfald; of ðanen falde on ânne dîch; sûð anlang dîc on ðâre herepað; of ðanne herepað sûð anlang sawendûne on ânne dîch; onlang dîch oðe clif; ðanen ût on sê. Ðanen sant ðis ðat westrene landimâre. Of sê one ðe stôddîc; ðanen forð be wertrumen on ânne stânweal. of ðanne walle þweres ouer smalen cumbe; of ða þorne ûpwarde; ðanen forð be euisc one ðat norðene stôddîch; of ðâre dîch on ânne stânen wal; nord onlang walles on Stânwege; anlang weies on ânne dîc; ðanne norð anlang dîch; of ðâre dîche on Wîcean; of Wîchen on ânne þorn; and ðanen on ânne dîche; of ðâre dîche on ânne þorne; and ðanen norð on iricht wege; of ðane iwege on Ælfstânes pað; ðane forð be eficlif on aneres brôc; âdûne anlang brôkes oð ðane bige; of ðane bige on ânne þorn; ðanne sûð on irichte on ânne môr; âdûne anlang môres on Wîcean; ûp anlang Wîcean eft on Wîchenforde.

Rubric. Hoc est donum regis supradicti de Corf et de Blakenwelle intitulatum.

CCCCXXXVI.

Et hiis limitibus haec telluris particula circumgirari uidetur. Ærest on aftewearde be eâstan stoke ðâre hine lande ûp of Ebbelesburnan; andlang ânre ealdre dîc wið Ælfeâges langemæ̂ro; ðanne æt ðâre dîche

ende hit byhð eást ǽnne æker innan Ælfheáges land; ðanne at ðas akeres úpende hit féhð on ða landgewyrpu úp oð landscare hlinc; fram ðám hlinche úp andlang ðára landgewyrpa oð wuduburh hylle; ðanne byhð hit ðǽr west on ðáre cnihta land ánne aker; ðonne ðanan eft andlang ðára landgewyrpa; ðat þwyres ofer middeldúne oð ðat hit cymð tó ðám háðenum byrgelsum; ðonne forð ofer ða þrý crundelas oð ðat hit cymð tó ðán þorne and ðár tó wege; and swá forð andlang weges oð ðat hit cymð tó ðán hókedan gáran, ðonne bebyhð hit ðone gáran útan oð ðat hit cymð tó landschare wege; ðonne forð andlang weges oð ðat hit cymð tó chetoles beorge; of ðám beorge ðat hit stícað on cheotoles heáfde; ðanne tó michelan byrg; ðonne tó trogan; ðonan tó hlos hrycge; and swá tó beornhámes wege; of ðán wege tó bicansetle; ðonne andlang weges tó tilluces leáge; and ðanne west tó Láfres mére; ðonan tó wulfpyttan; ðonne tó mearctreówe; and swá tó bican dene; ðonne andlang bican dene tó cortes hamme; ðonne forð oð ðat hit cymð ðár mon ðane chiorl slóh for ðán buccan; ðonne ðonan tó erscgráfan; forð ðonne tó médakeran; ðonne andlang weges úp ongene gáran; and swá andlang hrycges ðat hit cymð tó beaces hláwe; ðonne eft andlang weges tó Scyldes treówe; ádúne ðonne andlang landschare dene; ðonne at ðáre dene ende tó ðán herepaðe at heáfodstoccan; ðonne licgað binnan ðissum gemárum syx hida landes hýrað tó dúnheáfdan; ða gemǽro synt ðæt genamode. Ǽrest of ðáre strǽte æt ðáre ende hit gǽð úp on áne furh oð ðat hit cymð tó ðæs hlinches orde tó ðán ellenstybbe; ðannen tó Winterburge geate; ðonan tó esna díche geate; ðonne tó ðán stáne ðe ligð on ðǽre strǽte; and swá on ðane stáncistel; ðonne tó ealcan seáðe; of ðám seáðe úp on mapuldorcumb; ðónne andlang cumbes tó ðæs cumbes heáfde; ðonne tó ippan beorge; ðonan tó þornwylle; and swá tó ðán were; ðonne on ðone herepað; west ðonne and-

lang herepaðes tó ðám heáfodstoccum ðǽr we hit ǽr forleten ðás gemǽro; and ðás syx hida we lætað hút of ðisse boec. Nú féhð hit eft on ða landgemǽro æt ðán heáfodstoccan þwyres ofer ðone herepað tó norð-dúne ende; ðonan tó brydinga díc; ðonne eást andlang hrycges oð ða furh; ðonne licgað hér syx hide ðe hyrað tó Rimucwude þwyres ofer eall ðæt land ðe hyrð tó Cheolcun; ða gemǽro synt ðús hátene; niðer andlang ðǽre fyrh ðæt hit cymð tó hyrel; ðonne þwyres ofer hyrel on ða furh ofer clǽnan dúne; ðonne þurh wudu tó trogan bibygð; ðonne [þurh] ðone wuda ðe hýrð tó Rimucwuda ðat hit cymð úp on hricgwege; ðonne eft on clǽnan dúne; nimð ðonne on óðre healfe ánes hiwisces ðat hit cymð tó hyrel, tó ðám clife; and swá andlang clifes tó asdene; ðonne gǽð hit norð ofer hyrel tó ðám pytte se is æt landgemáre. Ðis land we lætað eác hút of ðisse boec; ðonne of ðán pytte eást andlang hrycges tó Stochǽma lande; swá ðanne forð ðæt hit cymð eft innan Ebbelesburnan; ðonne andlang streámes tó ðán ðǽr we ǽr onfengon. Ðis synt ða landgemǽro on Semeleáge. Ærest on Nodre forde æt gen on gemýðan úp be Nodre tó chealfa leáge; ðonne þweres ofer ða leáge west and súð andlang beorcoran; ðonne ofer lindoran; ðonan tó reoches oran; and swá on ða stigele; ðanna tó Rádeleáge; ðonan tó Bilan-leáge; and swá on se méd oð hit cymð eft tó Nodre forde.

[Here follow the signatures.]

Ðonne beode we Godes bebode, and ðás cinges, and ðæs ercebiscopes, and ealra ðáre biscopea, ðe heóra noman héron áwritene syndon, and ðis eall geðafedan, and ðás bóc intó ðǽre stowe gebletsodan, ðat ne sý nán man ðe ðyses landes ǽniges dǽles brúke, bútan he hit ofgange æt ðám hiwum ðe æt ðám mynstre Gode þeniað, mid rihtum landrihte, and leódrihte swá hit on lande stonde; and se ðe ðis dón nelle oððe ongean

ðissum gange, ðonne brûke he his ofer Godes est, and ofer ealra his hâligra, and ealles ðæs hiredes ðe on ðân mynstre sŷ, bûtan he tô ðǽre bôte gechyrre.

Rubric. Ðis his ðâre hundteontiga hida landbôc æt Cheolcum, ðe Eádunig cing gebôkede ðŷ forman geare his rîches for hine and for his yldrum, Gode almihtigum and sancta Marian and ðâre árwyrðan gesomnunge ingtô ðâm mynstre æt Wiltûne on êche yrfe. Amen.

CCCCXXXVII.

Ðis syndon þa landgemæru to cuþenes dune .xx. hida. [of] hryþera forda on holan ford. of holan forde on lahhan mere ⁊lang riþiges on bradan mædwa. þæt swa norð ⁊lang fura on set þorn. of set þorne on fûlan riþig on anne pyt. of þã pytte ⁊lang riþiges on þæt heafod lond. of þã heafodon ⁊lang fura. on pric þorn on foreweardne eanferþes hlau. of eanferþes hlawe ⁊lang fure. þæt on ân riþig. ⁊lang riþiges ꝥ on ane dîc. ⁊lang dices on drygean brôc. þæt swa ⁊lang dices on mærwelle brôc. ⁊lang broces on mærwelle. of mærwelle. on þæt heafodlong on gerihte to stræt. þonne east ⁊lang stræte. oþ þæra stræta gelæto. þ[on]an rihte norþ ondlong weges oþ þa heafdo ꝥ on mærweg. ⁊long mærweges ꝥ ônbutan ceorla graf. on fost brôc. of fost brôce on þone hlið weg. ⁊long weges on hina gemæro. ⁊long hina gemæres on þa hlŷdan. ꝥ of þær hlydan on þa stan bricge ⁊long healhtunes gemæres on riscdene. þæt of riscdene on gerihte on þæt þri ex. of þã þri exe on þa stræt. ⁊long stræte on holan brôc. ⁊long broces on herpaþ ford on tame ⁊long tame ꝥ eft on hryþera ford.

CCCCXL.

Ðis synd ða landgemǽra tô Hâmtûne. Upp of Afene in mǽrbrôc on þyrllan stân; ûpp on gerihte on

herces næs; sūðewearde andlang mǣrhagan on herces dīc; andlang dīc on herces get; of ðām gete on cyninga þyrnan; eāstewearde andlang weges on hemlec lēge; eāstewearde andlang stīge on Ulfan treōw; west andlang weges ādūne on ðone crundelæcer; eāstwearde ādūne on ðone mǣrhægan on ðone nearuan byge on Afene; ūpp andlang strēmes ðæt eft ūpp on mǣrbrōc.

CCCCXLI.

Et his limitibus haec telluris particula circumgyrari uidetur. Ærest on Temese be sūðan fordwere ðǣre ūp on ða dīc on Eoccenes gærstun sūðweardne; ðonne ondlang dīc tō Eoccen; ondlong Eoccenes tō abbodes dīc; ondlong dīc tō ceāldanwylle; of ceāldanwylle on ðæt riscslǣd middeweard oð Beorhtwoldes mōr; ðæt ðǣr on ða dīc; ondlang dīc tō mearcforda; ðonne ūp ondlang brōces oð hyt cymð tō emnes ðǣm ealdan lǣghrycge; ðonne on gerihte betweoh Potteles treōw on ðone ellenstyb; ðæt ðǣr on wuduford on Sunninga wylles brōc; ondlang brōces tō dunnanforda; ðæt ðǣr on ðæt wiðigbed; ðonne on ðone healfan æcer norðeweardne; ðonne andlang fyrh tō ðon heāfdon; ðæt ðǣr sūð ofer ðone healfan æcer; ðæt ðǣr eāst on ða furh; ðæt tō ðām sceortan lond; ðǣr on ðone hǣðenan byrgels; ðonne ðǣr on ða seofon æceras westwearde; ðæt ðǣr norð tō lippan dīc; ondlang dīc tō sucgan grāf; ðæt on ðone ellenstyb; ðonne on ða brembel þyrnan on ða dīc; andlang dīc tō horspytte; ðonne þurh Mādoces leāh on ða ealdan dīc; ðonne on ða æcerdīc; ðonne on hæseldīc; of hæseldīc on ðonne gemǣrweg on bægan wyrðe; andlang weges tō higwege; ondlang hiweges tō Ecguuines wyrðe; ðonne on bacgan leāh; ðæt ā be wyrtwalan; ðæt on bacgan brōc; of bacgan brōc on hafoces oran; ondlang ðæs gemǣrhagan ðæt ūt on rigewyrðe westewearde

on ða ealdan díc; ðonne ondlang díc tó ðér hangran; ðonne on Wulfríces bróc; ðonne on gerihte ofer hyrdyige tó ðám greátan welige; ðæt ðǽr út on Temese; ðonne ondlong Temese ðæt eft on occenes gærstundíc súðeweardne. Ðis syndon ðæs londes gemǽro tó Abbandúne ðe Eádwig cyning syleð Gode tó lofe intó ðám mynster and himsylfum tó écere áre.

CCCCXLII.

His terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur, tribus in locis distincta. Ðis synt ða landgemǽro ðára .x. hida. Ærest of Eoppan wyllan bróc; ðæt on ða blácan wyllan; ðæt of blácan wyllan on ðone heáfodæcre; of ðám æcre andlang gemǽres on hæselburh; middeweardre of hæselbyrg on hæselford; andlang streámes on ðone ealdan ford; of ðám forda á be gemǽre ðæt on ða strǽt; of ðǽre strǽt on ðone lægæcer; of ðám lægæcer á be gemǽre ðæt on ðone hrigcweg; of ðám hricwege be gemǽre ðæt on ða ealdan díc; andlang díces on landgáres brigce; of ðǽre brigce ongean streám ðæt on cærswyllan bróc; of ðám bróce on fúle wyllan; of ðám wille be gemǽre on scearpan næsse; á be gemǽre ðæt on ðone steort; of ðám steort on ða strǽt; andlang strǽt on hunburg leáh; of ðǽre leáh ðæt eft on Eoppan willan bróc. ✠. Ðis syndon ða landgemǽro æt ða .v. hydun in Tademærtón. Ærest of Eádwardes mylne ðæt on ða ealdan díc on mǽrbróc; of mǽrbróce on ðæt eástre síc; of ðám síce on mǽrstán; of mǽrstáne on ðone ealdan gáran; of ðán gáran á be heáfdan ðæt on ðone bróc; of ðán bróce ongean streám ðæt on ðæt riscbed; ðæt on ðone weg; ðæt súð andlang weges ðæt on ðæt slǽd; ðæt of ðám slǽde úp on ða ecg; ðæt andlang ecge on Heortwyllan; of Heortwyllan on ða ealdan stíge; ðæt andlang stíge on ðone

mǽrpyt; of ðám pytte on Wilbaldes ecge; of Wilbaldes ecge ðæt eft of Eádweardes mylne. ✠. Ðis synt ða landgemǽro tó óðer .v. hidin. Ærest on Halhford; ðæt andlang Woburnan; ðæt on Eoppan welles streám; ðæt úp ongean streám on Sandford; of Sandforda on be gemǽre ðæt on ða heáfodstoccas; of ðán stoccan on ðone mǽrstán; of ðán mǽrstán o be gemǽre ðæt on landgáres bricge.

CCCCXLIII.

Ðis sint ða landgemǽre tó Cytringan. Cransleá bricg andlang ðes burnan ðæt hit cymð tó Hunan bricge; fram Hunan bricge tó ðám galhtreówe on deópan dene; of deóppen dene on Cynestánes heáfod; of Cynestánes heáfde on ða langan díc; of ðére díc tó wycleá; forð andlang ýsan ðet cymð tó pihtes leá forda; of ðám forda andlang ðes bróches ðæt hit cymð eft tó Cransleá bricge.

CCCCXLV.

Ðis sint þa landgemæro to anninga d[en]e ærest on þa deopan riþe be eastan bremre swa west ofer bremre to cumbhæma gemæro swa be cumbhæma gemæra to dentunninga gemære of dentunninga gemære swa to suntinga gemære swa be suntinga gemære to bidelinga gemære swa þonne forþ east be bidelinga gemære oþ eft [eastan] bremre.

Dorso. ✠ Ðis is þara .XVI. hida bóc æt anninga dune þe eadwig cing gebocode eadmunde ealdormen on ece yrfe.

CCCCXLVI.

Istis terminis ambitur praedicta tellus. Ðis synt ða landgemǽra tó Langanforde. Ærest of ðáre eá on

eástcumb; ðonon on æs dúne; of æs dúne tó puntes stáne; ðonon andlang Grimes díc tó hunan wege tó ðám stáne; ðonon on botes cumb; ðonon on ðone tóbrocenan beorh; ðonon ádúne andlang weges on ðone lytlan tóbrocenan beorh; ðonon eft on ða eá.

Rubric. Ðis his ðǽre .VI. hida bóc æt Langanforde ðe Eádwig cing gebócode Byrnríce his þegne on éche yrfe.

CCCCXLVII.

Ðis sent ðe fíftiga hide landimáre tó Dúnheued, and tó Estúne, and tó Cumtúne ðe man ða hiwen offet on Sceaftesburi. Ærest on heáued lakes; ðanen on hertmére; forder on wermes hore; fordward ðanne forð be dine on laibóc heued; ðanen on berghore úuewearde; ðanen on cealchelége; ðanen on Stánburne; úp anlang streámes ðanne úp on dúne; ðanen ést be wirtrume oð bridinghe dích; ðanen on ða gereðe of ðane dúne ferðerwarde; ðanne úp anlang stordene; swó on ðanne ealden hole weg tó beches hléwe; ðanen on mádalleres on land cumbes úp on gimánen cumb; ðanen on ðat michle flóde oð Ælfsiges landimáre; ðanen anlang cumbes hracan; ðannen on wirtdúne beorch; ðanen on cheluedúne; ðannen eft on heuedstockes; ðis sant ðe fíftiðe hide. Ðe sex hide at Estúne. Ðane sant ðis ðane sex hide landimáre. Ærest on offen weg; ðanne on ðone ellenstub; ðanen on miclen díches get; ðanen on esnes díges get; ðanen on stánstylien; ðanen on elchene seáð; ðanen on mapeldere cumb; ðanen on Empenbeorch; ðanen on bican pet; ðanen on Ðornwelles; ðanen onlang strét eft offen weg. Ðis .X. hide hereð intó ðane fíftigen hiden atte Cumtúne. Ðis sent ðáre .X. hide landegemáre. Ærest on Torscylget; ðanen be wirtrume oð dollen beorge; ðanen on ðane iméren hole weg; ðanen on holen wylle; of hollen welle on holen

cumb; ðanen on ða lake tô smale brôke; ðanen âdûn one ðat lake tô smale brôke; ðanen âdûn one ðat lake at hereweg on Stirchel; anlang streâmes on ðat litlen lake at Meleburge imâre; ðanen on Fernhelle; forð ðanen on ânne hûs; ðanen on Meleberig dûne dûneward on ðat ealde âd; ðonne ðanen on lippen stagen; swô be wirtrume eft on Torchilgat; ðanen sent at Heânlêgen and at Iwern and forðe hide ða es fostoder landes; and ðis sent ða landimâre. Ærest on litlen âclee êstward; of âclee on pegan beorh; ðanen on berendes beorh; ðanen on ðêre herepað at Mesdêlle; ðanen on ðat get at seuen dîche sûð ende; anlang dîche oðes slêdes norð ecge; ðanen on ðane ânlipien þorn; ðanne be ðane on heueden âdûn tô wege; andlang weges on ðannen mylen stôde; ðanen on ðane hegereawe oð ða furuh on landfuruh on Totenberg; ðanen on Achylle on tilluches lêge; ðanen on biken settle; ðanen on Mealeburg norðewarde; ðanen eft tô anclee êstward. Ðanne sent ðis landimâre at Iwern. Ærest on Terente dene; ðanen tô Fideriches dene ûueward; ðanne on ðâre crundel at ðâre weie itðislen on ðane crundel; ðanen on Budencumbe hracan; ðanne on wungwylle; ðane on ðane ealden forde; ðanen on Cranmêre; ðanen on cing hille; ðanen onne smal þornes; ðanen on swylles; ðanen on Lacmêre; ðanen anlang streâmes oð Sandford; ðanen on Earsmôres heâued; ðanen on Styb; ðanen on foxlee norðwarde; ðanen on âgen þorn; ðanen on ðêre crundel norðwarde; ðannen on Wâddene ûuewarde on hlincreawe; ðanen on ðone grên wai at mêrewege uue; ðanen on ða hêren apeldren; ðæt eft on Terente dene.

CCCCXLVIII.

Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis synt ðа landgemǽro tó Tadmertúne ðára .v. hida. Ærest of Eoppan wyllan bróc; ðæt on ða blácan wyllan; ðæt of blácan wyllan on ðone heáfodæcre; of ðám æcre andlang gemǽres on hæselburh; middeweardre of hæselbyrg on hæselford; andlang streámes on ðone ealdan ford; of ðám forda á be gemǽre ðæt on ða strǽt; of ðǽre strǽt on ðone lægæcer; of ðám lægæcer á be gemǽre ðæt on ðone hrigcweg; of ðám hricwege be gemǽre ðæt on ða ealdan díc; andlang díces on landgáres brigce; of ðǽre brigce ongean streám ðæt on cærswyllan bróc; of ðám bróce on fúle wyllan; of ðám wille be gemǽre on scearpan næsse; á be gemǽre ðǽt on ðone steort; of ðám steort on ða strǽt; andlang strǽt on hunburg leáh; of ðǽre leáh ðæt eft on Eoppan willan bróc. ✠ Ðis syndon ða landgemǽro æt ða .v. hydun in Tademærtón. Ærest of Eádwardes mylne ðæt on ða ealdan díc on mǽrbróc; of mǽrbróce on ðæt eástre síc; of ðám síce on mǽrstán; of mǽrstáne on ðone ealdan gáran; of ðán gáran á be heáfdan ðæt on ðone bróc; of ðán bróce ongean streám ðæt on ðæt riscbed; ðæt on ðone weg; ðæt súð andlang weges ðæt on ðæt slǽd; ðæt of ðám slǽde úp on ða ecg; ðæt andlang ecge on Heortwyllan; of Heortwyllan on ða ealdan stíge; ðæt andlang stíge on ðone mǽrpyt; of ðám pytte on Wilbaldes ecge; of Wilbaldes ecge ðæt eft of Eádweardes mylne. ✠ Ðis synt ða landgemǽro tó óðer .v. hidin. Ærest on Halhford; ðæt andlang Woburnan; ðæt on Eoppan welles streám; ðæt úp ongean streám on Sandford; of Sandforda on be gemǽre ðæt on ða heáfodstoccas; of ðán stoccan on ðone mǽrstán; of ðán mǽrstán o be gemǽre ðæt on landgáres bricge.

CCCCXLIX.

Istis terminis ambitur praedicta tellus. Ðis sint ðа landgemǽro intó Stowe. Ǽrest of ðám hálgan wylles forda súð andlang wætlinga strǽte on hludan wylles [bróc]; andlang bróces on ða fyrdstrǽt; andlang ðǽre strǽt on ða óðre strǽt; andlang ðǽre strǽt on Rúmboldes dene ádúne . . . . . wyl, ádúne andlang streámes eft on hálgan wylles ford.

CCCCL.

Istis terminis ambitr praedicta tellus. Ðis synt þa landgemæro to melebroce. ærest of hreod brycge 7lang stræte on fearninga broce 7lang mearce on melebroces ford east 7lang mearce on þunres lea norþeweardne þonon 7lang weges on cinges díc þonon 7lang mearce on holan weg of þã wege on þa ea oþ midne stream 7lang streames on hreod brycge. 7 se haga an hamtune þe þærto gebyret.

Dorso. ✠ Ðis is þara .VII. hida bóc æt melebroce þe eadwig cing gebocode wulfrice his þegne on ece yrfe.

CCCCLI.

Ðis syndon ða gemǽru tó Fepsetnatúne. Ǽrost of hymelbróc; and swá on súðdene; of ðǽre dene on fleferð; and swá on ða díc; ondlang díces on mǽrford; of ðám forde on nutfen; ðæt swá ondlang dene; of ðǽre dene on Ǽðelflede stíge; swá on scylfwege; of ðǽm wege on hymelbróc.

CCCCLII.

Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis synd ða landgemǽra tó Dyddanháme. Of Wægemúðan tó iwes heáfdan; of iwes heáfdan on stánrǽwe; of stánrǽwe on hwítan heal; of hwítan heale on iwdene; of iwdene on brádan mór; of brádan móre on Twyfyrd; of Twyfyrde on æstege pul út innan Sǽfern.

CCCCLIII.

Ðis syndon ðа landgemæro æt tademærtune ðara ·v· hida · ærest of eadwardes mylne ꝥ on ðа ealdan dic of ðære dic on mærbroc of mærbroce on ꝥ eastre sic of ðam sice on mærstan of mærstane on ðane ealdan garan of ðan garan a be heafdan a be heafdan ꝥ on ðone broc of ðam broce ongean stream ꝥ on ꝥ riscbed of ðam riscbedde ꝥ on ðone weg ꝥ suð ⁊lang weges ꝥ on ꝥ slæd ꝥ of ðan slæde up on þa ecge ꝥ ⁊lang ecge on heortwyllan of heortwyllan on ða ealdan styge ꝥ ⁊lang styge on ðone mærpyt of ðam pytte on wilbaldes ecge of wilbaldes ecge ꝥ eft on eadweardes mylne·

Dorso. Ðis is ðara .v. hida boc æt tademærtune ðe eadwig cyning gebocaþ brihtrice on ece yrfe.

CCCCLIV.

Istis terminis ambitur praedicta tellus. Ðis sint ðáre .v. hida landgemǽre tó Dydylingtúne, and ðás syxtan æt Udding ðe ðǽrtó gebyreð. Ǽrest on roddan pól nioðeweardne; and of roddan póle on ðane langan hlinc; and of ðán langan hlince on fugelan pæð; from fugelan paðe on ða twégen æcras ðǽr bod-

dingc weg ûtgǣð; and fram bodding wege ofer ðane rēdan weg; and of ðâm reâdan wege on Lindûne; eftawearde ðǣr tō ðâm ealdan wege; and swâ andlang weges tō mearcbrōces heâfde; from mearcbrōces heâfde andlang weges inan cheoles byris eâstgete; and of ðâm ēstgete eft ût æt ðâm westgeâte; and of ðâm westgeâte on Dydelingdûne middewearde; and of Dydelingdûne on ða hâran apuldran; and of ðǣre hâran apuldran ðǣre âdûne innan Winburnan oð midne streâm; and swâ andlang streâmes oð roddan pôl; and æt Crawanforda synd .VI. mǣdæcras ðe ðǣrtō gebyriað; and on ige twēgen; and ðis sint ðæs hywisces landgemǣre æt Udding. Ærest on cucandene; and of cucandene on Cranmôr middeweardne; and of Cranmōre on ðæne heal; and of ðâm heale on ða fûlan lake; and of ðâre fûlen lake on secgbrôc; and ûp ðanan andlang brōkes oð ða brydenan bricgge; and of ðâre brycgge andlang weges on Hâmwoldes þorn; and of Hâmwoldes þorne on cucan and on ige .II. mǣdæcres ðǣrtō.

Rubric. Đis his ðâra .V. hida bôc æt Dydylingetûne, and ðâs ânes hiwisces æt Uddingc, ðe Eâdwig cing gebôcode Ælfrede his þeine on ēche yrfe.

CCCCLV.

Ærest of horspôles heâuede anlang dîch on Ludenhâm; of Ludenhâme alang streâmes on Eldenhâm; ðannen forð tō ðēre ealden hege; ðannen forder be hegen one Stocwey; of Stokwei anlang Hecghâm tō Filedhamme; of Filedhamme ût þurð ðēre groue on irichte tō ðēre eald dîch; of ðēre eald idîch on irichte tō herepað; of herepaðe anlang richtes tō lorten wille on ða ealden dîch; of ðēre ealden dîc on Duccenhulle; of Duccenhulle on Cawel; andlang dîch on Wincawel; ðannen anlang streâmes on horspôles heâued.

Rubric. Eadredus rex ruris particulam sub estimatione .v. caractorum in loco qui Hengstes reg dicitur sub munificentiae suae dono imperpetuum consignauit.

CCCCLVI.

Ðis synt ða landgemǽre æt Leófsiges gete. Up tó ðáre díc; ðonne úp tó ðám þorne; ðonne úp tó Grimes díc; andlang díc tó óðeren þorne; ðonne tó ðám grǽgan stáne; ðonne tó ðám wuduwege ðat hit stícað innan Nodre; ðonne andlang Noddre ðat hit stícað on Eatstánes landscare; ðat hit stícað úp tó herpoðe.

Rubric. Ðis is ðáre .IIII. hida landbóc be Noddre ðe Eádwi cing gebócode Wistáne on éche yrfe.

CCCCLVII.

Ðis is ðára .x. hida landgemǽre æt Corsatúne. Ærest of Afene úp andlang Corsan on Eclescumb súðeweardne; ðæt west be wealle; eft sýð be wealle ðǽr úp ofer feld on ða riht landgemǽre on ðone sidling weg tó wuda; of wuda be ecge on ða þreó landgemǽre; ðanon norð tó wege on gerihte on Wimundes stán; of ðám stáne norð andlang weges; ðǽr ést of ðám wege on gerihte tó brynes cumb súðeweardne; á norð be ecge; of ecge eást on stánwell bróc; andlang bróces eft on Afene.

CCCCLX.

Hii sunt termini terrae de Bokeneberge. Inprimis ab orientali parte et australi ubi amnis qui Corsbrok uocatur cadit in ripariam de Auene inter Somer-

ford et enne pol; ab eodem termino per eundem directe amnem de Corsbrok usque ad metam fossati quae dich appellatur; ab eodem fossato citra sterkele usque beucumbe; ab eo usque smale brok; ab eo directe per echerelmeres imere usque Cleygate; ab eo directe per stratam publicam usque kingwei; et ab eo directe usque hegforlong a parte orientali; ab eo usque ad metam super Doddinges doune; ab eo usque Corsbrok; ab eodem amne directe usque Haywardes hamme; ab eo usque ad uiam; et per eandem directe uiam usque kyngweie; et per eandem uiam usque ad metam quae dich, hoc est fossatum, appellatur; ab eo usque Caudel mere; ab eo usque Wolfinges lewe; ab eo directe usque ad piriun; ab eo ultra Pleies wrðe usque toðulle; a parte occidentali usque Cliue; et ab eo continue usque ad amnem; et per eundem amnem usque Stretforde ultra Totele; ab eo directe per stratam publicam quae ab antiquis Stret nunc Fos nuncupatur usque ad alteram Stretforde sub bubbe þorne ad aquam quae Ingelbourne appellatur; et per eandem aquam directe usque ad Ciddemore; ab eo usque Morewelle; ab eo a parte orientali et australi usque ad blake þorne; ab eo per capita iugerum directe usque Wolgeres imere; et ab eo a parte australi per metas usque wincrondel; ab eo usque Elfheyes putte; ab eo usque Lutle borne; ab eo a parte australi per stratam publicam de Fosse usque ad metas quae sunt de terra dominica per capita iugerum usque Estmondestone; ab eo directe a parte boreali de saltherpe usque la slade; ab eo usque la pulle; a parte boreali usque ad Ellerne; ab eo usque dich gerstone; et per eundem fossatum processu continuo usque Chegghemwlles broke; et per eundem riuulum usque la dene; ab eo usque ad stratam publicam; et per eandem processu continuo usque Kemeles hage; et ab eo usque la smale weie; et per eandem uiam usque cruddesetene imere directe per

uiam maiorem quae extenditur usque ad fossatum a parte australi de Chelewrðe; ab eo per eundem fossatum usque Wodeforde processu continuo usque ad medium prati de Medlege; ab eo usque in Stanlege; ab eo usque in Etingeheles ex parte australi ab eo processu continuo usque Deigetez heie; ab eo usque Colesleie processu continuo usque Trindlege; et ab eo directe per sepem usque Bradelege; et a Bradeleges heie in grauerugge a parte australi; et ab eo processu continuo per uallem usque wikkedich; et ab eo per sulcus aratri in altum sulcantis usque smele weye; et per eandem uiam usque Primwaldes putte; et ab eo usque ad Crudeham wlles lake; et per eundem riuum usque ad medium de Pohamlege; et ab eo usque la sloge; ab eo usque de la dich; et per eundem fossatum continue usque wiðeres cumbe; ab eo usque Bradene broke; et per eundem amnem usque Eðerelflede imere progressu continuo usque wite gete; ab eo usque Boreglege; ab eo usque stretpen; ab eo usque ad metam quae appel þorn nuncupatur; et ab eodem ligno pomifero per stratam publicam usque Woubourne; et per eandem aquam progressu continuo usque Geresbourne; et per eundem amnem directo progressu usque Ordwoldes wode quod modo Bradene appellatur; et per idem nemus ad tria circiter miliaria usque ad metam quae holehoke appellatur; et ab eo per metas usque Lindebourne; et ab eo usque ad Beðamhamme ad usque idoure; et per eandem continue aquam usque limesule; et ita per stratam usque Coueres giet; ab eo usque sondheie; ab eo usque ad metam de la scete quousque ueniat usque dich; et sic per eundem fossatum usque in alueum aquae de Auene.

Infra memoratos terrarum terminos est terra quae data fuit ad monachos Maldumesburgi uestiendos .XXXII. hidas continens quae ante tempus regis Eadwii eisdem ad uestituram collata fuerat. Et hii

sunt termini .x. hidarum pertinentium ad manerium de Brokeneberge quae sunt de centum hidis nominatis. Hoc est de Suttone. Inprimis ubi meta quae Raheie uocatur extenditur usque Cutelwlle; et ab eo usque merebrok; et per eundem riuum usque in Auene; ab eo directe per alueum aquae processu continuo usque ad segmede a parte orientali usque Brodewulle.

CCCCLXI.

Ðis synd ðára .v. hida landgemǽru æt Ælfestúne. Ǽrest on hringwylle; of hringwylle [on] dudding dene; andlang denes on ða ealdan mǽrdíc; andlang díce west on gerihte on smíta pull; of smíta pylle westrihte on bláca ford; of bláca forda innan Hreódham; of Hreódhamme on cildes hammes west ende; ðonne norð on gerihte tó hreódwícan on ða ealdan strǽt; andlang strǽt tó norðwícan; of norðwícan eft andlang strǽte tó Billesham; of Billeshamme eft on gerihte innan mycela pyll; of mycela pylle on smala pyll; andlang pylles on hwíta gærstun; of hwíta gærstune on ða mǽrdíc; andlang díce tó mórmǽde norð hyrnan; ðonne norðrihte on ða díc innan holapyll; andlang holapylles eft on ða mǽrdíc; ðonne eft be ðǽre díc tó ðǽre stǽnenan bricge; of ðáre bricge súð innan Wærbyrdes croft eall onbúton eft on ða mǽrdíc; andlang díc tó mǽrcumbe; andlang cumbes midwerd tó ðǽre ealdan strǽt; andlang strǽte tó beádanhealan; of beádanhealan éstrihtes innan rigecumb norðewærd tó ðǽre smalan ǽc; of ðǽre ǽc andlang cumbes tó pislége; of pislége on doggi þorn; of ðám þorne tó Eádingham; of ðám hamme tó fótmæle; of fótmæle éstrihtes on wulfputt; of ðám pytte on ða wogan ǽc; of ðáre ác on ða foryrðe eástewerde æt Langalége; of Langalége tó wulfhricge; of wulfhricge tó grénhylle; of ðám hylle tó mannes

dǽle; of mannes dǽle tó æccelcumbes heáfdan; ðanon westrihtes on ða ealdan stánreawe tó ðáre ealdan béc; of ðáre béc innan cucanhealas on ðone æsc; of ðám æsce on scypa cumle tó ðám bróke; andlang brókes tó ðám gemǽre; ðonne ðár norðrihtes andlang Ludes cumbes tó ðám ealdan herepaðe; west andlang herepaðes tó ælla treówe on hola wæg; of hola weige tó hafochylle; of hafochylle be ðáre ealdan díc; eft on hringwylle.

Diuisiones et consuetudines in Dyddanhamme.

On Dyddanhamme synd .XXX. hida .IX. inlandes and .XXI. hida gesettes landes. Tó Strǽt synd .XII. hida .XXVII. gyrda gafollandes; and on Sæuerne .XXX. cytweras; tó Middeltúne .V. hida .XIIII. gyrda gafollandes .XIIII. cytweras on Sæuerne; and .II. hǽcweras on wæge; tó Cinges túne .V. hida sind .XIII. gyrda gafollandes and .I. hida búfan díc ðæt is nú eác gafolland, and ðæt útan hamme is gyt sum inland, sum hit is ðán scipwealan tó gafole gesett; tó Cynges túne on Sæuerne .XXI. cytwera, and on wæge .XII. tó Biscopes túne synd .III. hida, and .XV. cytweras on wæge; on Landcawet synd .III. hida. and .II. hǽcweras on wæge. and .IX. cytweras. Ofer eall ðæt land gebyrað æt gyrde .XII. pænegas, and .IIII. ælmes penegas, æt ælcum were ðe binnan ðám .XXX. hidan is gebyreð æfre se óðer fisc ðám landhláforde, and ǽlc seldsȳnde fisc ðe weorðlíc byð, styria, and méreswȳn, healic óðer sǽfisc; and náh man nǽnne fisc wið feo tó syllanne ðonne hláford on land byð ǽr man hine him gecȳðe. Of Dyddanhamme gebyreð micel weorcrǽden. Se geneát sceal wyrcan swá on lande, swá of lande, hweðer swá him man byt, and ridan, and auerian, and láde lǽdan, dráfe drífan, and fela óðra þinga dón. Se gebúr sceal his riht dón, he sceal erian healfne æcer tó wíceworce, and ræcan sylf ðæt sǽd on hláfordes berne gehálne tó cyrcscette sá hweðere of his ágenum berne tó werbolde .XL.

mǽra oððe ân foðer gyrda; oððe .VIII. geocu byld .III. ebban tyne, æcertyninge .XV. gyrda, oððe díche fíftyne; and dície .I. gyrde burhheges, ripe óðer healfne æcer, máwe healfne; on óðran weorcan wyrce, â be weorces mǽðe. Sylle .VI. penegas ofer éstre, healfne sester hunies tó Hlâfmæssan .VI. systres mealtes tó Martines mæsse an cliwen gódes nettgernes. On ðâm sylfum lande stent seðe .VII. swŷn hæbbe ðæt he sylle .III. and swâ forð â ðæt teóðe, and ðæs nâðulæs mæstenrǽdene ðonne mæsten beó.

CCCCLXII.

Ðis sint ða landgemǽro ða .X. hida tó Cnugel. In æt ðæs cumbes heâfde tó ðas cinges gemǽre; west ofer ðone cnol tó ðǽn seohtore tó þrubróce; of þrubróce on wulfa bróc; ðonan on welingahâm; ðonan on Winterburnan; ðanon on nunnena dene on ðes hlinces heâfod; ðanon tó sahlbeorge; ðǽr of dûne andlanges shlades ûp andlang dene ûp tó gósa beorge; and só tó eadan díc; andlang eadan díc tó ðes cumbes heâfode.

CCCCLXIII.

Istis terminis haec tellus ambita uidetur. Ðis synd ða landgemǽra tó Forda. Ærest of Afene andlang strǽt on ðone ânne stân; of ðâm stâne on Beonnan léhe; of Beonnan léhe innan wæfer; andlang wæfer on Sibyrhtleâge; of Sibyrhtleâge on Hnæsleâge; of Hnæsleâge on cunuca leâge; of cunuca leâge ût on Afene.

CCCCLXVII.

Ðis sint ða landgemǽra tó Stântûne. Ærest of hole wille on ða ruwan hola; ðonon on ðone ealdan

weg ûp tô ðân hǽðenan byrgelse; ðonan on þryfyld dene; of ðǽre dene on ðane scearpan stân; ðonon on cobban stân; of ðâm stâne on âne hlincrǽwe oð hit cymð tô blâcan grâfum; ðonon on ðane mǽrstân; of ðân stâne on ða foxholu; ðonon on ðone stânigan beurh on Đorndûne norðewearde; of ðân beorge on ða stânes andlang dene; neoðewearde of ðâm stâne on ânne stân; ðonon on ânne þorn; ðonon on ða wearh-rôda on Wôdnes dîc; ðonon on ða ealdan burh middewearde; of ðǽre ealdan on oxna mêre; ðonon on ânne crundel on liðan stân; of ðâm stâne on ðone midmestan hrycg on eástcumbum; ðonon on eástmôres heáfod tô ðâm hǽðenan byrgelse on Brômlace; ðonne andlang streâmes eft on holen wylle.

Rubric. Đis his ðâre .xx. hida bôc æt Stântûne ðe Eádwig cing gebôcode Osulfe biscope on êche yrfe.

CCCCLXVIII.

Đis synt ða landgemêre tô Ubbantûne. Ærest of Langanforda on hægdûne westewearde; ðonon forð andlang dîc on bican brache; andlang dîc on finbeorh; ðonon on hundes geat; of hundes geata swâ Cynrîces gemǽre scæt and Ubbantûninga gemǽre on Wilig; ðonne ûp andlang Wilig eft on Langanford.

Rubric. Đis his ðâre .x. hida bôc æt Ubbantûne ðe Eádwig cing gebôcode Æðerede his þeine on êche yrfe.

CCCCLXX.

Đis sant ðe landimâre at Scaftesberi. Ærest of Bogenwylle on brandes hricg; andlang hrichces on byteles môr; of biteles môre on wyndrede dîc; of ðâre dîche on Bokenwelle.

Rubric. Haec est inscriptio Eadwig regis de . . . cassatis apud Shaftesbury.

CCCCLXXIV.

Ðis sant ðа landimâre at Ðorntûne ðe ierð intô Hâmtûnne. Ærest on Arceðam; of Archeðamme on Rûmanhelle; ðanen of Breðling mâde ðæt on wigerðes stapel; ðanen tô Tudeslêghe; of ðêre lêge be kinges imâre on blinnes feld; ðanen be wde on ðêre hine imâre; anlang mâres ðæt on ealdmannes wyerðe; ðanan on ða seales; of ðân sealen ðat eft on Arceðam. And ðis sent ðe twêire hide landimâre ðe Cyna âchte ðe ealde. Ærest on Ipernbrôc; of ðane brôke on ðe lang dîch; ðân on ðene weie; anlang weies tô lace mêre; ðane onlang slêdes on ða smale þornes; ðanne on ða dîch; ðanne swô be dîche on Cranemêre; of Cranemêre eft on Ipernbrôc.

Rubric. Istius definitionis notamine Eadricus rex .III. terrae mansas ad Ðorntune . . . tas dono sub deputa forma condonauit.

CCCCLXXV.

Ðis synd ða gemǽre tô Beáddingaburnan. Ærest of Beáddingaburnan eást andlang dîc on ðone stân; ðonon sûð andlang ðes grênan weges on ðone ôðerne stân; of ðâm stâne on ðone sandihtan hærepoð; ðonon on ricsmêre; of ricsmêre on stânbeorg; ðonon on holan brôc; of holan brôce on Beáddingaburnan; sîððan norð andlang Beáddinganburnan on ða eástlangan dîc.

CCCCLXXIX.

Ðis synt ðâra feower hida landgemêra be Noddre æt ðǽre pyrgean. Ærest of Noddre andlang ðes portherpaðes on ðone gâran; ðæt andlang ðâre landgewirpa ûp tô hricgdîc; west andlang ðâre dîc on

Beornolfes stán; and swá forð on ða rugan hylle; ðonene ádúne rihte on ðone hǽðenan byrgels; of ðán hǽðenan byrgelse on ðone stánigan beorh; of ðán stánigan beorge oð ða heáfda; west be heáfdan æt ða fore yrðe; and swá forð on gatehlinces heáfde; and swá ádúne tó ðám port herpaðe; ðonan on ucgan ford; and swá ádúne andlang streámes on ða mylenware; of ðáre mylenware tó ðáre swéte apuldre; ðonne eft on ðone herpað ðǽr we ǽr onfengan.

Rubric. Ðis his ðǽre feower hida bóc be Noddre æt ðáre pyrigean ðe Eádwic cyng gebócode Ælfheáhe his mǽge on éce yrfe.

CCCCLXXX.

Ðis sind ða landgemǽre tó hæáfuddene. Of Usan úp on Wilbaldes fleót; of Wilbaldes fleóte on ða díc; andlang díces on Deorwentan; of Deorwentan on gerihtne on Cærholm; of Cærholme andlang díces eal onbútan ðane wuda on fúlan eá; andlang fúlan eá on ealdan Deorwentan; andlang ealde Deorwentan ðæt eft on Usan. Ða sind ða hǽrað tó heáfoddene mid sace and mid sócne. Cnyllingatún, Beornhyll, Cafeld, Ðorp, Hyðe, Eástringatún, Belleby, Celpene. Ðis sindon ða landgemǽre æt Ealdedrege. Of Yr on Hródláfes holm; of Hródláfes holme tó se mǽre on Sigeres âc; of Sigeres âc on Usan; andlang Usan ðæt eft úp on Yr.

CCCCLXXXII.

His metis praefatum rus hinc inde gyratur.

Ðis synt ða landgemǽre tó Stántúne. Ǽrest of holan wylle on ða ruwan hola; ðonon on ðone ealdan weg úp tó ðám hǽðenan byrgelse; ðonon on þryfyld dene; of ðǽre dene on ðone scearpan stán; ðonon on

cobben stân; of ðân stâne on âne hlincrǽwe oð hit cymð tô blâcan grâfum; ðonon on ðone mǽrstân; of ðâm stâne on ða foxholu; ðonon on ðane stânigan beorh on Ðorndûne norðewearde; of ðâm beorge on ða stânas andlang dene; neoðewearde of ðâm on ânne stân; ðonon on ânne þorn; ðonon on ða wearhrôde on Wôdnes dîc; ðonon on ða ealdan burh middewearde; of ðǽre ealdan on oxna mêre; ðonon on ânne crundel on liðan stân; of ðâm stâne on ðone midmestan hrycg on eâstcumbum; ðonon on eâstmôres heâfod tô ðâm hǽðenan byrgelse on Brômlace; ðonne andlang streâmes eft on holan wylle.

Rubric. Ðis his ðâre .xx. hida land bôc æt Stântûne ðe Eâdgâr cyng gebôcode Osulfe byscope on êhce yrfe.

CCCCLXXXIV.

Praedictum namque rus his terminis circumcinctum clarescit. Ðis synt ða landgemǽra æt Geofanstîge. Ærest of deôpanforda andlang camelar oð pyttelles ford; ûp of pyttelles forda andlang ceôrla gemǽre oð ðone ellenstyb; of ðâm ellenstybbe on ðone ealdan seâð; of ðâm seâðe swâ wyrtruma sceat oð Ramleâh weg; andlang ðæs weges oð ðone bæðherpoð; andlang ðæs herpoðes eft on deôpanford.

CCCCLXXXV.

Ðonne sindon hêr ða landgemǽra. Ærest of cortimǽde ûpp tô ðâm æsce; of ðâm æsce on plegdîc; of plegdîc be swîncumbes hêfde tô crawan hylle; of crawan hylle ûpp tô dûne; west be ecgge tô lacwege; of lacwege tô ceôles cumbe; of ceôles cumbe êst be ecgge tô ðâm weallon; of ðâm wealle tô ðâm tûne; of ðâm tûne on higweg; andlang higweges tô ǽnly-

pan þunan; of ǽnlypan þunan on Selardes pól; of Selardes póle út on Auene; ðonne eft ǽrost on ða ealdan lanan tó horpytton úpp on epenn; of ðám penne on heán æsc; of heán æsce úpp andlang weges tó blácan lége tó ðǽre ealdan díc; of ðǽre ealdan díc á be gráue tó wulfslǽde; of wulfslǽde á be wege; andlang weges tó Alesbeorge; of Alesbeorge tó ðám hlýpgete; of ðám hlýpgete á be wealle tó Lincumbe; of Lincumbe tó middahriccges wege; of middahriccges wege tó Stutardes cumbes gráfe; of Stutardes cumbe tó Starforda; andlang bróces tó túne.

CCCCLXXXVI.

Et his limitibus haec telluris particula circumgyrari uidetur. Ærest westan norðan hyt mǽrað Wódnes díc; ðonne on horscum wyllan andlang bróces innon cameler; andlang camelar ongean streám on mǽrbróc; andlang bróces ongean streám on ða westran seofon wyllas; ðanon úp on dúne on mǽrbróc; ðonne norðrihte sume hwíle; ðonne hwon west ymbútan ǽnne gáran oð ða ealdan strǽt; andlang stráte ðæt eft on Wódnes díc.

CCCCLXXXVII.

His metis p̃fatũ rus hinc inde girat^r. Ðis synd þa landgemæra to rimetuda· of þære br . . . . ea ⁊lang eá on biccan pol of þam pole on dyrnan ford þonne is seo mæd gemæne of þam forda on lucan beorh of þam beorge on pisteles ǽc of þæm acum on broclea ford of þæm forda on þa stigele of þære stigele on cuttes mæd of þære mæde on afene up on wudeburge hlinc of þam hlince on lindford of þæm forda on þone sǽ troh of þæm troge on þone hæþenan byrgels of þam byrgelse up to wind geate of wind

geate on spon ford of þæm forda on þone fulan ford of þam forda on mules cumb of mules cumbe on þone herepað 7lang herepaþes on þiofa cumb of þam cumbe on hlypeburnan of þam burnan on leofan mearce on þa dîc of þære dîc on þa brembel þyrnan of þære þyrnan on burh rydincg ford on þa mæd lace of þære lace on þone haran wiðig · þonne is seo mæd gemæne of þam wiþige on afene up on sandford of þam forda on æðelwoldes mearce of his mearce on undernbeorh of þæm beorge on þone haran wiþig of þæm wiþige eft on þa bricge. 7 þisses landes is ealles .XXII. hida.

CCCCLXXXVIII.

✠ Ðis synt ða landgemǽro tô Wiðileâ. Ærest on Ucing ford; of ðâm forda on gerihte tô ðâm smalan wege; forð on ðone weg tô woddan beorge; of ðâm beorge tô wiðigslǽde; of ðâm slǽde on gerihte tô brocenan beorge; of ðâm beorge tô Wuduforda; of ðâm forda on gerihte tô Lulles beorge; of ðâm beorge forð andlang herpoðes tô Cynulfes treôwe; of ðâm treôwe on gerihte tô mægenstânes dene; of ðǽre dene on ðone weg tô Wiðileâ gate; of ðâm gate forð be ðǽre dîc; eft tô Ucing forda.

Rubric. Ðis is ðǽra feower hyda land bôc æt Wiðigleâ ðe Eâdgâr cing hæfð gebôcod Cenulfe on êce yrfe.

CCCCLXXXIX.

His [terminis prędictu]m rus hinc inde gyratur. [þis s]ynt þa landgemæro to afene. ærest of þam . . . . on billing cumb andlang cumbes on geferþes hlæw of þam hlæwe andlang weges on þone bradan herpað of þam herepaðe on windryðe dic of þære dic 7lang clifes þonne adune on þone þorn of þan þorne 7lang afene eft on þone ealdan forda.

CCCCXC.

His metis rus hoc giratur. Ðis syndon þa landgemæro to ceorles wyrðe. óf eaforda ⁊lang cwyrnburnan ꝥ hit cymð to mannan mearce þonne þanon ⁊lang wealc hyrste forð be ánan burnan ꝥ hit cymð eft on mannan mearce ⁊ on asan þonne þanon ⁊lang heges ꝥ hit cymð to anre dene þonne swa forð ꝥ hit cymð on þone burnan þe scyt to culanfenne þonne swa forð ⁊lang þæs burnan ꝥ hit cymð to óswiðes mearce ⁊ eadwoldes. þonne forð ⁊lang heges þe scyt of þam burnan ꝥ hit cymð to stræte swa forð ⁊lang stræte ꝥ hit cymð inn on mearcellan. þonne forð ⁊lang mearcellan ꝥ hit cymð þær cwyrnburna ⁊ mearcella sceotað togædere þonne forð ⁊lang cwyrnburnán ꝥ hit cymð eft in on eáford.

CCCCXCV.

Ðis synd ða londgemǽra tó Uptúne. Ǽrest of Sæuerne on innan pullæ; ondlong pulles ðæt tó ðǽra hina gemǽre; ondlong ðæs gemǽres ðæt hit cymð on ðone feld; á be ðán wuda swá sulh and síðe hit gegan mǽge ðæt hit cyme tó ðǽre ǽc; ðæt swá forð be ðám wuda ðæt on ða rugan ǽc; of ðǽre ǽc on ðone aldan hagan; ondlong hagan ðæt on ða lhydan; onlong lhydan úp onlong alre on ðone æcergeard; á be ðǽm gearde ðæt on ða wón ác; ðæt swá on secmór ðǽr þet díc tó sceot; ðæt ðonon on gerihte on eow rhyc; ðæt swá on fúlan mór; of ðǽm móre on rinnan pul; ondlong pulles on mǽrbróc; ondlong bróces ðæt on scíran pul; forð on gerihte ofer ðæt pul tó ðán hagan; on gerihte on ðone hagan; ondlong ðæs hagan on Sæfern; ondlong Sæfern ðæt eft tó innan pulle; and þreó tene æceras on eást halue Sæfern and ðone wer. Ðonne is, etc.

Rubric. Uptún. Cynelme and Godwine.

CCCCXCVIII.

Ðis synd ðа londgemǽru tó Beonetlǽge. Ærust of Sæuerne on Bæle; onlong Bæles on Sihtforð; of Sihtforð on bærbróc; of bærbróce on ða aldan díc; onlong díces on Hiortburnan; ondlong Hiortburnan neoðan tó heafuchrycge; ðæt swá norðriht eft on Bæle; on ða díc; onlong ðǽre díc in Doferíc; ondlong Doferíces on Sæuerne; ondlong Sæuerne eft on Bæle.
Rubric. Beonetleáh. Eádmǽre and Wulfrúne.

DI.

Ðis sant ðe landimáre tó Archet. Of eldmannes wrðe on iríchte; anlang hina imáres tó ðán scamelen; fram ðanne scamelen anlang hine imáres oð Wdebrige; of Wudebricge ádúne anlang streámes oð landscor forde; of ðane forde anlang leouen imáre oð kinghes imáre; andlang gemáre oð funtemel forde; of ðane forde ádúne mid streáme oðes bissopes imáre út sceóhtað; ðanen on irichte tó ðán lipgete; fram ðane gete on irichte tó ánne wónalre; of ðane alre on irichte tó Sucgimáde háuede; of ðane háuede on irichte þurch ðene holt tó Wlgáres imáren; of ðán imáren eft on eldemannes wyrde.
Rubric. Istius graphii assignatione Eadgar rex quandam telluris ad Archet particulam imperpetuum ut praesente manifestetur scripto dono assignauit.

DII.

His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis synt ða landgemǽra tó Stántúne. Ærest on wynlmǽddúne west heáfod ðæt on ða ealdan díc; ðæt úpp on

Wineces burug; ðanne of ðǽre byrig þwyres ofer ðane sceagan; ðonne forð á be wyrtruman ðæt on Wódnes díc; ðanne of Wódnes díc on ða byrug norðewearde andlang gemǽres; ðæt innan Corsan; ðonne úpp andlang bróces on ðæt swelgend; ðonne súð andlang bróces ðæt on ða díc; ðæt andlanges díc on ðane bæð-herpað; ðæt west andlanges herpaðes ðæt eft on wnlmǽddúne west heáfod. Đonne is binnan ðám tyn hydun Ælfsiges þridde healfe hide.

DVI.

Đis syndon ða landgemǽru ðe ymbbe lycgceað Teodeces lǽge. Timan hyl; of Timan hylle on widan dene; of widdan dene on oslan mére; of oslan mére on diópan seáð; of diópan seáðe tó úlan bearhe; á be ðǽre æfesce on hrischalh; of hrischalh on eaman bróc; of eaman bróce on ðone díc; of ðon díce on scírholtes weg; of scýrholtes wæge on ealdan lǽge; of ealdan lǽge on farsthealh; of forsthalh á be efæsce on sméðe metue; of sméðe metue on Teodeces bróc; of ðám bróce on dúnan hyl. Đis synd ða landgemǽra tó Æpslǽge. Fioloméres ford; of Fioloméres forde on færnlǽge; of fernlǽge on oflic weg; of oflic wege tó ðǽre brádan strǽte; of ðǽre strǽte on cifesbróc; of ðám bróce on bioton halh; of biotan hale in fucces treówe; of fucces treówe in mǽrford; of mǽrford on cnollan gæte in ða diópan bæce; of ðám diópan bæce in ðane ealdan weg; of ðám ealdan wege in Fioloméres ford.

DVII.

Đis synd ða landgemǽran tó Oddunggaleá. Ǽrest of stigel éc on ðæt riðig; ondlong riðies ðæt on ðane

grēnan weg; ondlong weges on ðа mearc; ðæt swā tō feower gemǣran; ðæt swā eāstrihte ondlong weges on ðа dīc; of ðām dīce on deōrleāge; ðæt swā on longan dīc; ondlong dīces on Eardlǣge; ðæt swā be ðām rāhhege on calwan hyll; ðonne sūðrihte on crohhǣma gemǣra; ondlong ðæs gemǣres eft on stigel āc. Ða landgemǣru æt ðǣre healfre hide æt Lawern. Ærest of Lawern on ðæt riðig; ondlong riðiges on ðæt grāf; swā be ðām grāfe ūtweardon ðæt hit cymð tō ðǣm hǣðe; swā forð be ðām æcerhege ðæt on sulig grāf; swā be ðām grāfe on ðа port strǣt; ondlong strǣte ðæt hit cymð tō ðām grēnan wege; ondlong ðæs weges on hāran lǣh; swā eāstrihte be ðǣre gebūra londe; ðæt on fearnleāge; of ðǣre leāge on ðæt mōr; þurh ðone on Ippanburnan; ondlong burnan eft on Lawern.

DVIII.

Ðis syndan ðа landgemǣru tō Coddanhrycge. Ærest ūp on Temedan andlang biscopes gemǣres norðrihte on ætinc weg; of ætinc wege in Coddanhrycges bece; andlang beces tō Bricgeburnan fordes; ðanan andlang strǣte ðæt hit cymeð beneoðan Oban treōw; ðanan sūðrihte andlang ðǣre hegerǣwe in rixuc; andlang rixuc on hihtes gehæg; ðanan sūðrihte in ðа strǣte; andlang strǣte ðæt in Bregnes ford ūp andlang Temedan; ðæt eft on biscopes gemǣre.

Item.

Ðis syndon ðа landgemǣra tō Coddanhrycge. Of Temede middan streāme on lūsa pull; of lūsa pulle on ðone deōpan pyt; swā on ðа sūðstrǣte; of ðǣre strǣte on cyrces pull; of cyrces pulle on hina hege; of hina hege on ðone grēnan weig; swā on ðа ealdan rōðe; andlang rōðe tō ðām eāstran stǣnihtan brōce æt Wulfgāres gemǣre; swā on bragen monna brōc;

andlang brôces on Twigford; of Twigforda on caldan wylle; of caldan wylle on ættinc weg; of ættinc wege on mǽrgeard; andlang geardes on Temede middan streâm.

DIX.

Ðis synd ða landgemǽro ðǽre âre hidæ intô Heortforda. Of Stânforda ûp on mǽres slǽd; of mǽres slǽde ûp on ða cæstello eâsteweardre; of ðân cæstello on Colomôres sîc neoðeweardre; of Colomôres sîce ûp on burghǽma weg; ondlang ðæs weges on ðone litlan beorh; ðonne swâ andlang furu ðæt on ða healdan stîge; ondlang stîge ðæt forð on Ælfrîces gemǽro; ðonne andlang hricweges on ða eâ æt ðǽre ealdan mylne; andlang eâ eft on Stânford.

Rubric. Æt Heortforda. Æðelnôðe and Ælfsige. Ðâs gen bêc hŷrað intô Winces cumbe.

DX.

Ðis synd ða landgemǽre æt Reôdemǽreleâge. Of sealterforda ondlong Glences ðæt hit cymð ðǽr wiðigmǽres brôc sceôt of Glencing; ðonan riht tô ceôlanheâfdan; of ceôlon heâfdon tô longan lǽge; of longan lǽge tô bruttan geate; of bruttan geate tô Wærlâfes dûne sûðeweardre; of Wærlâfes dûne on miclan feld; of miclan feldan on wênbrôc; ondlong wênbrôces ðæt hit cymð tô ðân mêre on efen cronmêre; ðonon ondlong ðæs ealden gemǽres ðæt hit cymð ðǽr hafoc brôc sceôt on Glencing; ðonne ondlong Glencing eft on salterforda.

Rubric. Rydemǽrelêge. Eâdmǽre and Leôfrûne.

DXI.

Đis synd ða landgemǽra tó Đorndúne. Ondlong amman bróces ðæt hit stícað in Pidelan; ondlong Pidelan ðæt hit cymð tó Oredes hamme; of Oredes hamme on Deórelmes díc; of Deórelmes díc on incsetena gemǽre; of incsetena gemǽre in ða strǽt; of ðǽre strǽte in þornhǽma díc; of ðǽre díc in ðæt síc; of ðâm síce ðæt hit stícað in amman bróc; and .XII. æceras on incsetena lande; and seó wudung on gemǽnan gráfe tó Đorndúne.

DXV.

Đis syndán ðæs londes gemǽru æt Grimanleáge ðe higen biscope gesald habbað. Ærest of Sæuerne be higna gemǽre on scæccan halh; and swá be ðǽre alra ofesce in ða niwan díc; and swá úp onlong ðǽre niwan díce ðæt on ða aldan hegestowe; and seoððan á onlong ðǽre aldan hegestowe on ðone folchearpað; ðæt úp onlong ðæs hearpoðes tó ðǽm Cristes mǽle; and swá from ðǽm Cristes mǽle of dúnweard onlong ánre ealdre díc westweard and norðweard; ðæt in alræbróc; and seoððan á swá alrbróc ligeð úpweard tó mossetnæ gemǽre; and swá bi mossetna gemǽre of Sihtferð on ðone aldan cyninges hagan; ðæt swá onlong ðæs aldan cyninges hagan norðweard tó ðǽm aldan stódfalode; and ðonne from ðǽm aldan stódfalode bi Beonetsetna gemǽre on Sihtferð; and swá onlong Sihtferðes in Bæle; swá onlong Bæles in Sæferne. Đis syndon ðæs londes gemǽru æt Mosleáge. Of ðǽm aldan felda westriht on gearnec; swá onlong bróces on ðone gemǽrhagan; ðæt ondlong hagan ofer Fildburnan on timberhrycg; ðonon on beóstinc hrycg; swá eástweard on

blācan hrycgce; ðonon eft in ðone aldan feld. Đis syndon ðāra halfe hide londgemǣru æt Wīcan. Ǽrest of turtlingcforda on horsa croft; of horsa crofte be Wulfrīces gemǣre in ðæt pull; of ðǣm pulle ūpweard bi ðǣre wellan; ðæt ūp in ða lanan; ondlong lanan norðweard ðæt on æntingc gærstun in ða hegcan; andlang hægcan eāstweard ðæt on Lawern; ondlong Lawern ðæt on streōnhalh; be streōnenhalæ ðæt in Temedan ūp ongean strææ̂m; ondlong Temedan ðæt eft in turtlingcford; and seō saltwellingc ðe hyrð intō Grimanleāge in Brādsetena selle ōðer intō Mosleāge in ðām ilcan sele.

Rubric. Ǽt Grimanlēge and æt Moslēge. Osul[fe] and Ǽðelstāne and Ufede.

DXVI.

Et his limitibus haec telluris particula praeter arcem, pontem, expeditionem, libera circumgyrari uidetur. Ǽrest æt wiðigmǣde on ðone weg oð hit stīcað on ðǣre ealdan stānbricge; sȳððan be onheāfdan oð Winces burch on ða ealdan dīc; of ðǣre dīc on Eādbyrhting leāge; of ðǣre leāge be Wyrtwalan oð Wōdnes dīc; of ðēre dīc ðes ūpp on ðone wudu oð ðone ealdan weg; andlang weges on ealdan lēge; of ðǣre leāge on cilda stān; of ðǣm stāne andlang hricges on ðone ealdan weall; of ðǣm weall tō steorte; ðanon on Corsan; be Corsan andlang streāmes on ðone sweliend; of ðǣm sweliende andlang brōces on ða ealdan dīc; of ðǣre dīc on ðone ealdan herepað; andlang herepaðes on wynne dūne westheāfdo; ðæt eft on wiðigmǣde.

DXVIII.

Istis terminibus circumgirata + terra suprascripta 7 multis nota .;

Ðis synt þara tyn sulunga landgemæro tó bromleage. ærest on eastan cyselhyrstes gemæro. þonne ón croptunes gemæro. þonne þanon ón rugebeorges gemæro. þonne ón suð healfe. cyssestanes gemæro forð be weard setlan. þonne be westan wíc hammes gemæru. 7 beohhahammes gemæru. þonne be norðan beringahammes gemæru. 7 modingahammes gemæro. 7 þonon eft east ón cinges gemæro. þæt ón cyselhyrst;

Dorso. ✠ þis ís þara .x. sulunga boc æt bromleage þe eadgar cing gebocode sc̄e andrēe cristes apostole on ece yrfa :·

DXXII.

Ðis sanden ðe landimáren at Uppidele. Of Pidelen stréme on hlosstedes crundles súðecge; of ðane crundle on ðat mēre slḗd; of ðat mēre slḗde on þeó herepaðe; anlang herepaðes on mearhhilde mēre; of mearhhilde mēre on ðane háðene berielese on midde ðane punfald; of ðanne punfalde on Pidelen stréam; of Pidelen strēme anlang burnstowe on grēten linkes súðecge; of ðane grēten linke on Chellenberghe; ðæt eft on Pidelen stréme; and se máde be frome ðat tó ðane túne ibereð.

Rubric. Istius praesentis graphii intitulatione deo et aecclesiae sancti Eadwardi, Eadgar rex .x. cassatos, scilicet, ad Uppidelem omni tempore suo intitulat dono.

DXXVI.

His metis rus hoc girat̃. ✠ Ðis sint þa gemæru to niwanhamme cattanege into niwanham of þam hæþnan birigelsan up 7lang dic innan mærwege up 7lang mærwege þæt up on wearddune þær þæt cristes mæl stod of þan up on þa readan slo oþ þære

ealdan byrig of þære readan slo on þæt crundel þær se haga utligeþ. Of þan crundelle innan mid slæde 7lang mid slædes on þa grægan hane of þære grægan hane 7lang hearp dene on cealfa leage neoþewearde of cealfa leage â be hagan 7 be þan ealdan wege inon ꝥ bec siþþan 7lang beces on tæmese 7lang ea on cattan ege.

Dorso. ✠ Ðis is ðara .x. hida landboc æt niwanham þe eadgar cyning gebocode aelfgife his magan on ece yrfe:

DXLVI.

His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis synd ðâra .xxv. hida landgemǽra tó Fífhidan. Ǽrest of Eoccan on scortan díc; of sceortan díc on Ǽlfðrýðe díc; andlang díc on ðæne mór; of ðám móre on ða ealdan díc; of ðǽre díc on Temese streâme; of ðæt riðig; andlang riðiges on wâse; of wâsan on cyddes ige ofer rigedûne on pættes wege; of ðǽm wege on mǽne mór; of ðâm móre ðæt eft on Eoccan.

DLXVI.

His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis synt ðára .x. hida gemǽra tó Cliftûne. Ǽrest Afene streâm healt ðone norðende; of Afene ûpp on smalan cumbes bróc; ðonne on Ǽðelburge weg; ðonne ûpp on holan weg; ðonne of holan wege sûð on ecge on Hygeláces git; ðonne on tûnnes treów; ðonne on æsning hyrste on ða hegerǽwe; on horscumbes bróc; andlang bróces ûpp in horscumbes heâfod; ðonne sûðrihte on Wódnes díc; of Wódnes díc on Fosse strǽt; andlang Afene ûpp eft on smalan cumbes bróc.

DLXXIII.

Et his limitibus haec telluris pars sic cingi uidetur. Ærest on Corsan streâm ûp on ðone ealdan stânweall sûð oð ða hyrnan; ðanon westrihte oð cilda stân; of cilda stâne on merces burh norðewearde; ðonne west on ða burh oð ða westhyrnan; ðonne norð on herepað oð ðone ânlipigan þorn; west ðonon on ðone hrycg; ðæt on ðone ânlipian stân; ðonan norðrihte on mǽre mǽde westewearde; ðonan rihte on ðone herepað oð Wîfeles cumbes heâfod; ðonne of Wîfeles cumbes sûðecge on æscwylle; ðonan sûð on ecge oð ðæt niehste slǽd; ðonne of ðâm slǽde on stânwealles brôc dûn on Afene; ûp on Afene oð Corsan.

DLXXXV.

Hii sunt termini de Escote. Inprimis a loco Primewaldes putte uersus aquilonem usque le mereweye; et ab illo loco directe per uiam usque le inlonde; et tunc uersus orientem per le inlondes mero usque braden uel brode weye in parte aquilonari, uidelicet, ad note graue; et ab eodem per wurwelaue usque smale broke; et sic per amnem directe usque foule slowe; et ab eodem per uiam usque contra uiridem uiam de la bruere, et tunc uersus meridiem usque le olde weye; et sic per medium hangre usque wynes leye; et ab eodem usque hykemeres streme; et sic per filum aquae haylwyrðeslew; et tunc uersus occidentem per bradene broke usque le grete wyðye; et ab eodem usque le foule slo; et ab illo loco uersus meridiem usque in le olde dich; et ab eodem directe per fossatum usque le deope slo; et ab eodem usque le olde weye; et tunc per eandem uiam usque pohanleye, uidelicet, in medio; et ab eadem leye, uidelicet, a parte australi

uersus occidentem usque ad fossatum; et ab eodem fossato uersus occidentem usque cruddemores lake; et sic per la lake directe usque Sunderhamme; et tunc ex parte australi illius pratelli quod appellatur ðe souðer hamme directe uersus occidentem per la riðe per spacium unius forlong; et per capita illius forlong directe uersus aquilonem usque le olde dich; et ab eodem fossato per les akeres heueden usque ad locum primoscriptum, scilicet, Primewaldes putte.

DCXLIII.

Et his limitibus haec telluris particula circumgyrari uidetur. Ðis synd ða landgemǽre. Ǽrest of Hicemannes stâne on Foss; andlang Fosse tô æscbeorge; of æscbeorge tô wudubeorge: âdûn on strêm on welewe heia; of welewe heia ûpp tô hlŷpcumbe; of hlŷpcumbe eft on Hicemannes stân.

FINIS TOMI III.

LONDON:
Printed by S. & J. Bentley, Wilson, and Fley,
Bangor House, Shoe Lane.